LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 1 Février 1948 Կիրակի 1 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5255-Նոր շրջան թիւ 864 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկերներ եւ Հայրենակիցներ ,

Հ. Յ. Դ. Արեւմտ. Եւրոպայի 20րդ Շրջանային Ժողովը, քանի մը օր առաջ աւարտեց իր աշխատանքները, խանդավառ եւ յուսադրիչ մթնոլորտի մէջ :

Մեր շրջանի կուսակցական այս Գերագոյն Ժողովին իրենց անմիջական մասնակցութիւնը բերած էին մեր կազմակերպուած շրջանները, թիւով եւ որակով ալ աւելի բազմանդամ պատգամաւորութիւններով :

Շրջ. Ժողովի այս կազմը արդէն, ապացոյց մըն է, որ մեր շրջանը արժանաւորապէս գրաւած է այն կարեւոր տեղը մեր համակուսակցական կեանքին մէջ որ սահմանուած է իրեն :

Մեր ընկերներուն մտահոգութիւնները եւ չափազանց լուրջ վերաբերմունքը ընդհանուր խնդիրներու հանդէպ՝ զուտ տեղական խնդիրներէն աւելի, ոգեւորիչ երեւոյթ մըն է որ կ'արդարացնէ եւ կ'ամրապնդէ մեր անվարան ինքնավստահութիւնը՝ Դաշնակցութեան կենսունակութեան մասին :

Միջազգային կեանքի ներկայ անստոյգ, ծանր եւ վտանգաւոր կացութեան մէջ, հայ իրականութիւնն ալ զերծ չէ սպառնական անակնկալներէ :

Հայ քաղաքական պահանջները, արդարութեամբ եւ մեր ազգային շահերուն համապատասխան եղանակով լուծելու յոյսերը, դժբախտաբար տակաւին չարդարացան :

Ներգաղթը՝ սերտօրէն կապուած մեր քաղաքական պահանջներուն, նոյնպէս կորսնցուցած է իր իրական իմաստն ու նշանակութիւնը : Եւ ասիկա, հակառակ այն նպաստաւոր պայմաններուն, որոնք ստեղծուեցան զինադադարի առաջին շրջանին : Նոյնպէս հակառակ մեր տուած անհամեմատաբար մեծ զոհողութիւններուն, ի նպաստ արդարութեան ընդհանուր դատին :

Այս կրկնակի ծանր ձախողութիւններուն զուգընթաց, սպառնական եղանակով վտանգուած է հայ ազգային միասնականութիւնը :

Հայրենիքէն դուրս՝ զանազան երկիրներու մէջ հաստատուած հայ գաղութներու կեանքը, տեւական ցնցումներու մէջ է այսօր, շնորհիւ կարգ մը տարրերու այն քաղաքականութեան որուն հիմնական նպատակն է Հայ Դատն ու Ներգաղթը ծառայեցնել իրենց քաղաքական եւ վարդապետական մութ հաշիւներուն :

Այս կացութեան առջեւ, պատասխանատուութեան բիւրեղացած գիտակցութեամբ, ճշդուած է մեր վերաբերմունքը եւ իւրաքանչիւրի դերն եւ պարտականութիւնը, շարքայինէն մինչեւ ամենապատասխանատու մարմինները :

Այս ընդհանուր շրջագծին մէջ, 20րդ Շրջ. Ժողովը գոհունակութեամբ արձանագրեց հաշուետու տարեշրջանի նուաճումները :

Միշտ միակամ, խանդավառ եւ պատրաստ, առաւելագոյն զոհաբերութեան, մեր Գերագոյն Ժողովը ճշդեց նոյնպէս իր նոր տարեշրջանի աշխատանքներու ծրագիրը :

Այսօր աւելի քան երբեք, մեր գուրգուրանքի առարկան պիտի մնայ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, որ իր կազմակերպութեամբ, արդէն իսկ կարեւոր տեղ մը գրաւած է Ֆրանսահայ իրականութեան մէջ : Նոր Սերունդին տալ առողջ ազգային եւ քաղաքական դաստիարակութիւն՝ կը մնայ մեր առաջադրութիւններէն մէկը :

Մշակութային եւ Գթութեան ճակատին վրայ, ինչպէս ազգային ներքին կեանքի այլ մարզերուն մէջ, այն բոլոր կազմակերպութիւնները, որոնք կը պահեն իրենց էապէս հայկական դիմագիծը, կը վայելեն մեր անվերապահ համակրանքն եւ քաջալերանքը :

Ներդաշնակ մտածողութիւն հնարաւոր է ստեղծել այն կազմակերպութեանց հետ, որոնց գործունէութիւնը համապատասխան է հայկական իրական շահերուն հետ, եւ ներշնչուած չէ օտար ազդեցութիւններէ :

Մեր ազգային յատուկ պայմաններէն բխող այս թելադրանքէն մեկնելով, մենք պիտի չվարանինք առարկայօրէն, բայց վճռաբար, խարազանել բոլոր այն հակառակորդները, որոնց միակ ձգտումն է նսեմացնել մեր ազգային արժէքները՝ հաւաքական թէ անհատական :

Հիւրընկալ երկրին հանդէպ, պահելով եւ ամրապնդելով մեր բարւոք յարաբերութիւնները, մենք պիտի յարգենք այս երկրի կողմէն սահմանուած հիւրընկալութեան բոլոր պայմանները, պաշտպանելով միաժամանակ մեր գաղութին կենսական շահերը :

Հայ Դատը, որպէս մեր ամենակենսական եւ տեւական հետապնդման խնդիրը, այսօր ինչպէս եւ վաղը, կը մնայ առանցքը մեր բովանդակ գործունէութեան :

Միացեալ, անկախ, ազատ եւ ժողովրդավար Հայաստանը մեր քաղաքական հաւատամքն է : Այս նպատակին նուիրուած են մեր բոլոր ճիգերը :

Ներգաղթը՝ ազգահաւաքման թէ քաղաքական տեսակէտներով, կը մնայ մեզի համար նոյնպէս՝ կենսական պահանջ :

Վերջին տարիներուն, Ներգաղթի անունով կատարուած չարաշահութեանց դէմ, մեր գիտակցաբար համակերպողի կեցուածքը, այլեւս կորսնցուցած է իր գոյութեան իմաստը : Անկէ ետք պիտի պայքարինք բոլոր ապօրինութեանց եւ ոտնձգութեանց դէմ :

Ներգաղթ՝ վտանգուած եւ անապահով գաղութներէն ամէնէն առաջ, ինչպէս եւ Խորհրդ. Միութեան զանազան մասերէն, մեր հայրենի հողերուն վրայ՝ ահա մեր պահանջը :

20րդ. Շրջ. Ժողովի բոլոր այս հարցերու յստակ բանաձեւումէն ետք, պատգամաւորները բաժնուեցան՝ զոհաբերութեան եւ աշխատանքի վճռականութեամբ եւ ուխտելով անգամ մը եւս մնալ, միշտ Հայաստանի հետ եւ Հայութեան կողքին :

Կեցցէ՛, հայ ժողովուրդը :

Կեցցէ՛, Միացեալ, անկախ եւ ազատ Հայաստանը :

Կեցցէ՛, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը :

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ
20րդ ՇՐՋ. ԺՈՂՈՎԻ ԴԻՒԱՆ

Մահաթմա Գանտի սպաննուեցաւ

ԱՄԲՈՂՋ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԸ ՍՈՒԳԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ օր, կէսօրէն ետք երիտասարդ Հնդիկ մը Նիւ Տէլհիի մէջ ատրճանակի երեք հարուածներով սպաննեց Հնդկաստանի հոգեւոր առաջնորդը Մոհանտաս Կարամշանտ Կանտին որ աւելի ծանօթ էր Մահաթմա (Մեծ հոգի) Կանտի անունով :

Հինգ հարիւր ուխտաւորներ ծալլապատիկ նստած էին կանանչին վրայ եւ կը սպասէին Կանտիին որ պիտի մասնակցէր հրապարակային աղօթքին :

Կանտի հազիւ երեք աստիճան բարձրացած էր պատշգամը առաջնորդող սանդուղէն երբ երեսուն տարեկանի մօտ Հնդիկ մը, վրան խոյացաւ ու իր ատրճանակին երեք գնդակները պարպեց ողբացեալ Կանտիին վրայ : Մարդասպանը փորձեց չորրորդ գնդակը պարպել իր կուրծքին եւ անձնասպան ըլլալ, բայց ոստիկանները հասան եւ տեղւոյն վրայ ձերբակալեցին զինք :

Կանտի գետին տապալեցաւ : Վերցուցին զինք եւ պառկեցուցին բազմոցի մը վրայ՝ գլուխը իր թոռնուհիին ծունկին : Քառասուն վայրկեան վերջ, Հնդկաստանի մեծանուն յեղափոխականը ոչ եւս էր :

Դժբախտ լուրը անմիջապէս տարածուեցաւ Նիւ Տէլհիի, Պոմպէյի, Կալկաթայի եւ ուրիշ գլխաւոր կեդրոններուն մէջ : Ժողովուրդը ապշահար չէր հաւատար լուրին : Սպանութենէն ժամ մը վերջ ուխտաւորներու եւ սգաւորներու խոշոր բազմութիւն մը սկսաւ գալ ոճիրին վայրը (Պըրլա Հաուզ) : Ամէնէն առաջ եկած էին Հինդիստանի վարչապետը Փանտիթ Նեհրուն եւ նախորդ փոխարքան (այժմ ընդհ. կառավարիչ) Լորտ Լուի Մաունթպէթըն եւ իր կողակիցը :

« Ազգին հայրը ոչ եւս է, ըսաւ Նեհրու : Հիմա որ լոյսը բաժնուեցաւ մեր կեանքէն, չեմ գիտեր ինչ ըսեմ եւ ինչպէս ըսեմ : Սարսափելի է այս հարուածը ոչ միայն ինծի այլեւ մեր երկրին միլիոնաւոր բազմութեան համար :

Ստուգուած է որ մարդասպանը Հնդիկ գաղթական մըն էր եւ կուգար Փունճապէն (Փաքիստան) : Ըսողներ կան թէ հակառակ էր Կանտիի հաշտարար քաղաքականութեան :

Ուրբաթ գիշեր խառնակութիւններ պատահեցան Պոմպէյի մէջ որոնց ընթացքին սպաննուեցան 11 հոգի եւ վիրաւորուեցան 50ի չափ ցուցարարներ :

Կանտիի սպանութեան լուրը խորունկ ցաւ պատճառած է արտասահմանի մէջ : Անգլիոյ Թագաւորը, իր ցաւակցութիւնները հեռագրած է ընդհ. կառավարիչին : Իսկ վարչապետ Էթլի ձայնասփիւռին վրայ Անգլիացի ժողովուրդին վիշտը յայտնեց «խաղաղութեան եւ եղբայրութեան դատը պաշտպանող մեծ Հնդիկին մահուան առթիւ» : Ֆրանսայի Նախագահը, Ամերիկայի Նախագահը եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ նոյնպէս յայտնեցին իրենց խոր ցաւակցութիւնները :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ յուզում յառաջ բերած է այս գործը եւ վախ կը յայտնուի որ արիւնալի պատերազմ մը սկսի Հնդկաստանի ամբողջ տարածութեան վրայ :

Մեր յաջորդ թիւով կուտանք Կանտիի կենսագրութիւնը :

Կառավարութեան յաղթանակը

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Երեսփոխանական ժողովը ուրբաթ օր բուռն վիճաբանութիւններէ ետք 226ի դէմ 324 ձայնով քուէարկեց 5000 ֆրանքնոց թղթադրամները հրապարակէն քաշելու ինչպէս նաեւ ոսկիին համար ազատ շուկայ հաստատելու որոշումները :

Այս երկու հիմնական քայլերը առնուած էին ֆրանքին անկումը կասեցնելու ու երկրին տնտեսութիւնը կայուն վիճակի մէջ պահելու դիտաւորութեամբ :

Տակաւին յայտնի չէ թէ կառավարութիւնը երբ եւ ինչ պայմաններով այս թղթադրամները պիտի փոխանակէ ուրիշ արժէքներով : Բայց եւ այնպէս խոստացուած է որ ժողովուրդը պիտի չտուժէ որեւէ ձեւով :

Ելմտական նախարարը բացարձակօրէն կը հերքէ այն անհիմն տարաձայնութիւնը թէ կառավարութեան նպատակն է միեւնոյն քայլը առնել՝ 1000նոցները հրապարակէն քաշելու համար : Այդ տեսակ ծրագիր չկայ :

Ի՞նչպէս պիտի փոխէք ձեր 5000նոցը :

Դրամատուները բաց էին երէկ ամբողջ օրը եւ բաց պիտի մնան այսօր կիրակի, ամբողջ օրը :

Ա.— Բոլոր պետական պաշտօնեաները, սեղանաւորները, ապահովագրողները եւ հանրային հիմնարկութեանց պաշտօնեաները դրամատուներուն ներկայանալով իրեն 5000նոց փոխանակած պիտի ըլլային երէկ :

Բ.— Այս դասակարգերէն դուրս գտնուող անհատները իրենց դրամատուներուն պիտի ներկայանան ամէնէն ուշը մինչեւ երեքշաբթի, 3 Փետրուար :

Գ.— Երբ ձեր 5000նոցները դրամատան ներկայացնէք, այս վերջինը ձեզմէ պիտի պահանջէ ձեր անունը, մականունը, հասցէն, զբաղումը, ինչպէս նաեւ ներկայացուած 5000նոցներուն համարները :

Դ.— Կրնաք բացակայի մը կողմէ փոխանորդաբար դրամատուն ներկայացնել իր 5000նոցները՝ պատասխանելով իր մասին եղած հարցումներուն :

Ե.— Օտարականները պարտաւոր են տալ իրենց ազգութիւնը, ծննդավայրը, ծննդեան թուականը, ինքնութեան վկայագրին կամ պարենաւորման տետրակին թուահամարը :

Զ.— Ընտանիքին պետը պարտաւոր է յայտարարել ընտանիքին մնացեալ անդամներուն պատկանող 5000նոցներն ալ : Բայց եթէ ներկայացուած 5000նոցները սեփականութիւնն են ընտանիքին չպատկանող մէկու մը որ միասին կ'ապրի, առանձին հարցարան մը պիտի պատրաստուի այս վերջինին համար :

Է.— Թղթադրամները դրամատուն ներկայացուելէ ետք, պաշտօնեան ձեր պարենաւորման տետրէն պիտի փրցնէ կտրօն մը որուն փոխարէն ձեզի պիտի յանձնէ ընկալագիր մը :

Ը.— Իւրաքանչիւր անհատ կամ ընտանիքի պետ այս շաբթու իրաւունք պիտի ունենայ փոխելու մէկ կամ երկու 5000նոց : Աւելի մեծ քանակութիւն ունեցողներուն մասին առանձին քննութիւն պիտի կատարուի :

Թ.— Փոխանակուած 5000նոցներէն որեւէ տուրք պիտի չգանձուի :

Ժ.— Կրնաք ներկայանալ բոլոր ծանօթ դրամատուներուն ինչպէս Քրէտի Լիոնէ, Քօնթուար Նասիոնալ, Պանք Նասիոնալ եւն. ինչպէս նաեւ բոլոր պետական գանձային իշխանութեանց դրամատնեակներուն :

(Լուրերու շարունակութիւնը նայեցէք Դ. էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կառավարութիւնը անցեալ չորեքշաբթի օր յուշագիր մը ներկայացնելով Ուաշինկթընի կառավարութեան ուժգնօրէն բողոքած է որ ամերիկեան մարտանաւեր կը յածին Միջերկրականի մէջ եւ կ'օգտագործեն իտալական նաւահանգիստները՝ բռնաբարելով դաշնագրին տրամադրութիւնները : Ամերիկայի ծովային նախարարութիւնը կը բացատրէ թէ ապօրինի քայլ առնուած չէ եւ միջազգային օրէնքը թոյլ կուտայ որ նաւաբաժին մը այցելէ բարեկամ պետութեան մը ջուրերը :

ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Դ.

Սիրելի Սարաֆեան.— Հին ու շքեղ տեսութիւն մըն է «փղոսկրեայ աշտարակի» տեսութիւնը, երա՜զը ստեղծագործ մտաւորականներու:

Փրոֆ. Շարլ Ռիշէ կը գրէ թէ այս բացատրութիւնը, որ հիմա կը գործածուի ամէն լեզուի մէջ, իր հայրութիւնը կը պարտի Ալֆրէտ տը Վինեիի: Ընդհակառակն, Էտմոն Ժալու կը պնդէ թէ Սէնթ-Պէօվ ստեղծած է զայն առաջին անգամ: Ով որ ալ ըլլայ բացատրութեան հեղինակը, ինչ նշանակութիւն ալ տրուած ըլլայ առաջին առթիւ, այս խորհրդանշանական տարազին մէջ կը գտնենք զանազան վարդապետութիւններ՝ հակադրութեամբ բանաձեւուած:

Հրապարակը (agora) ընդդէմ ճգնարանին, զգացական աշխարհը ընդդէմ իմացական թագաւորութեան, սիրտը ընդդէմ մտքին, կեանքը ընդդէմ երազին:

Փղոսկրեայ աշտարակին իրական բնակիչները՝ մտածման պայքարին առաջնորդները առաջ կը կոչուէին կղեր կամ դպիր:

Կղեր յունարէն բառ մըն է, որ կը նշանակէ «ժառանգութիւն» կամ «բաժին», որովհետեւ երբայական աւանդութիւններու մէջ՝ Ղեւտացիները, սպասաւորելով Եհովայի պաշտամունքին, աստուածային ժառանգութիւն մը կը համարէին իրենց պաշտօնը: Ղեւտացի ժառանգաւորներէն ետքը, Քրիստոսի Ա. դարուն, կղեր կը կոչուէին բոլոր անոնք, որ կը ծառայէին Աստուծոյ եւ կ'ուսանէին գրել ու մեկնել սրբազան գրականութիւնը,— այսպէս անոնք կը զանազանուէին աշխարհիկ զանգուածէն, որ մտահոգութիւն չունէր գրի ու գրականութեան: Միջին դարուն, արդէն, կղերիկոսներուն յանձնուած էր գրական հին գանձերու պահպանումը եւ ճանաչումը: Վերջապէս կղերն էր որ ուսումնարաններ բացաւ առաջին անգամ, զարկ տուաւ հին աւանդութիւններու ուսման, մտքի արտադրութիւններու ճաշակին, այնքան որ կղեր հոմանիշ դարձաւ գրագէտի, ուսումնականի, մտաւորականի:

Դպիր պարսկերէն բառ մըն է, որ կը նշանակէ գրել-կարդալ գիտցող: Երբայեցիները սոփեր (հաշուող կամ քերթող) կը կոչէին, իսկ Եգիպտացիները՝ քըր-հաբի (գլանակիր), որովհետեւ առաջինները աւանդական օրէնքներու, իսկ երկրորդները պապիրոսներու մեկնիչներն էին: Եգիպտական քաղաքակրթութեան ոսկեդարին մէջ՝ դպիրը, այն որ պապիրուսներու վրայ կը գրէր, երկրին ամէնէն զարգացած եւ գիտուն մարդն էր, յարգուած՝ ազնուականի մը նման, ճիշդ ինչպէս Երբայեցիներուն մօտ՝ սոփերը, որ կը խորհրդանշէր երբայական գիտութիւնը եւ փիլիսոփայութիւնը:

Եւ այսպէս, մինչեւ ժամանակակից Դար, մտքի արտադրութիւնը նկատուած է սրբազան, այն հաւատքով թէ մտածումը ազնուական բան մըն է եւ մտաւորականը՝ տարբեր կերպաս մը: Այն հաւատքով թէ մտածումը ծաղիկ մըն է, որ չածիր հրապարակներու վրայ եւ ամբոխին դրկին մէջ: Միջին-Դարը զայն փնտռեց վանքերու մէջ, փնտտիկեանները՝ լռութեան մէջ, արեւելքի ճգնաւորները՝ առանձնութեան մէջ, պայծառափայլ Ելլադան՝ Ողիմպոսի գագաթը:

Այդ աւանդութեամբ, ռամկութեան դէմ մտածման նուիրականութիւնը պաշտպանելու ձգտումով էր, որ Ֆրանսական Ակադեմիան երկար ատեն իր դուռները գոց պահեց վէպ գրողներուն առջեւ, վէպը համարելով ռամկական արուեստ (ԺորԺ Սանի վիպագիր ամուսինը արկածով միայն մտաւ ներս, առաջին անգամ):

Եւ հիմա, խոստովանութիւն մը: Ես դէմ չեմ փղոսկրեայ աշտարակին, սիրելի Սարաֆեան: Դէմ չեմ կառուցանելու մտքի առանձնարան մը, ուր գային բնակիլ մտածման քուրմերը: Հեռու օրուան աղմուկէն եւ աճպարար գրողներու տօնավաճառէն, ուր իրենց գրածը անպայման կարդացնելու դիւրութիւնը արուեստ կը համարին ոմանք, ընկերային պայքարներէն, ուր հոգեկան ախտաբանութիւնը ոճրային դաւեր կը հիւսէ՝ պատմութիւնը հացի գոյնով միայն ցրդեղած:

Օ՜ գեղեցիկ ճգնութիւնը հիներուն, կէս-գիշերէն ետքը տակաւին վառող իւղի լամբարին: Այո՛, անհրաժեշտ է ինքնամփոփուիլ, ճգնիլ, ամբարե՛լ, ամբարե՛լ, որպէսզի հոգին ուռի, մտածումը ծովանայ:

Եւ սակայն, սիրելի Սարաֆեան, ատիկա պատճառ մը չէ գրագէտին եւ ժողովուրդին ամուսնալուծման:

Քաղքենի հոգին կը սիրէ իր բնակարանը շինել դրացիին տունէն հեռու, պարտէզի մը ցանկապատով բաժնուած եւ դրանը առջեւ երկու սօսի զինուորական բարեւի կանգնեցուցած, որպէսզի օրօրուի ծառերուն սօսափիւնով՝ մոռնալու համար մարդկային թշուառութեան ձայնը: Այսպէս կը շինուէին գիւղերն ու քաղաքները մինչեւ երէկ, միշտ այդ քաղքենի ճաշակով:

Քեզի ծանօթ դարաշրջանի մը ռոմանթիք հոգին եւս կը սիրէր առանձնանալ՝ ամոքումի եղանակ մը փնտռելու համար իր քայքայուած ջիղերուն, թերեւս միայն ախտաւոր ճաշակով մը, որ զինք կը տանէր աւերակներուն, ինչպէս Պօլէյրը՝ հիւանդութեան ծաղիկներուն:

Բայց մենք կրնա՞նք փղոսկրեայ աշտարակի տեսութեան յաւակնութիւնները տալ քաղքենի հոգիին կամ ռոմանթիք արուեստագէտին:

Ինծի կը թուի թէ թիւրիմացութեան մէջ են անոնք, որ ներշնչման կամ երկունքի պահերուն անհրաժեշտ առանձնութեան պահանջը կը շփոթեն կեանքի առանձնութեան պահանջին հետ: Ինծի կը թուի թէ թիւրիմացութեան մէջ են անոնք, որ արուեստագէտին աշխատանքի պահերու ազատութիւնը կը շփոթեն մարդոց հաւաքական աշխատանքի պայմաններուն հետ:

Անկից կը ծագի նաեւ շփոթութիւնը ստեղծագործ արուեստագէտներու չէզոքութեան հարցին մէջ:

Բանաստեղծ, նկարիչ կամ երաժիշտ, ստեղծագործ արուեստագէտը այն Մովսէսն է՝ որ Սինայի լերան վրայ կը բարձրանայ (փղոսկրեայ աշտարակ), ինքնամփոփ խորհրդածութիւններու լեզակապոյն ամպերուն մէջէն կարդալու եւ պատմական տախտակի մը վրայ գրի առնելու համար ցեղային հանճարին թելադրանքները, որպէսզի յետոյ իջնէ լեռնէն վար՝ ուսուցանելու համար զանոնք իր ժողովուրդին, եւ փշրելու համար աշխարհիկ կուռքերը, որոնք շինուած էին առանց իր սրբազան ներշնչման:

Հանդանակը, որ պիտի տրուի ժողովուրդին, արուեստագէ՛տը միայն կրնայ բերել, լեռնէն կամ ամպերէն, բայց անպայման ցեղային հանճարին ակունքներէն,— եւ այդ թաքուն ակունքները կը գտնուին միայն արուեստագէտին հոգւոյն մէջ: Բաժնել արուեստագէտը իր ժողովուրդէն, կը նշանակէ ժողովուրդը յանձնել Ահարոնին, որ երբեք արուեստագէտ չէր, յանձնել ոսկի հորթին՝ ուրանալու համար քաղաքակրթութիւնը, իմացական խոյանքը:

Ատոր համար է, որ «Յառաջ» ժամանակ առ ժամանակ կը պահանջէ մեր առանձնակեաց բայց ազնուական մտաւորականներէն, իջնել վար իրենց աշտարակներէն եւ փշրել ոսկի հորթերը, որոնց ոտքին տակ, ահա, սպանդարամետեան տօն են սարքեր ազգային հանդանակը ուրացող մարդիկ, բարեկենդանային պճռուճապատանքներու վերածեր՝ մեր սրբութիւնները, չինկեանէի բարբառ՝ մեր լեզուն:

«Յառաջ»ին այս պահանջը չի նշանակեր թէ մենք, մինակ, չենք կրնար մաքրել հրապարակը եւ կը խնդրենք «չէզոք»ներու օժանդակութիւնը: Ոսկիէ չէ, ի՛նչ նիւթէ ալ շինուին այդ հորթերը, չեն կրնար դիմանալ մեր հարուածներուն: Բայց հայ մտաւորականներուն պատիւը կը պահանջէ, որ երբեմն իջնեն հրապարակ եւ կարծիք յայտնեն կատարուած բարբարոսութեանց մասին:

1925—1930 թուականներուն, ո՛ր տարին չեմ յիշեր, խումբ մը հին մտաւորականներ (Ադոնց, Բաչալեան, Զօպանեան) պարսաւանքի յայտարարութիւն մը ըրին ուրիշ մտաւորականի մը դէմ, իրենց սերունդէն: Չեմ ուզեր քննութեան առնել թէ արդա՞ր էր կատարուած այդ յայտարարութիւնը: Նկատի ունիմ միայն ձեւը, ու կը սպասեմ որ երիտասարդ սերունդն ալ գիտնայ արժեցնել իր ձայնը, յանուն արդարութեան, յանուն մեր սրբութեանց եւ յանուն մեր ազգային հանդանակին:

Այդ հանդանակն է, որ պիտի բանաձեւեմ այս յօդուածաշարքով, ուր քննութեան պիտի առնուին օրուան վէճերը (Հայաստան, Սփիւռք, Ներգաղթ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն, Թրքահայ Դատ եւ Հայ Համայնավար կուսակցութիւն):

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՍՈՎԵՏՆԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գրական Համագումարը աւելի դրսեւորեց մշակոյթի անունով կատարուած սովետական քարոզչութիւնը, որ ոչ մէկ առնչութիւն ունէր հայ մտքի ստեղծագործութեան հետ: Դրականը կը բացակայէր, բացասականը յայտնապէս տեղ գրաւած էր: Համագումարը որոշապէս դիրք ճշդեց, Սփիւռքի մտաւորականութիւնը բաժնելով հատուածներու: Համագումարէն վերադարձողները իրենց ստացած Ժտանովեան ներշնչումներով սկսան ոչ թէ հայկական, այլ սովետական մշակոյթ տարածել:

Փնտռեցէք հայ հեղինակի մը Երեւան տպագրուած մէկ լուրջ ուսումնասիրութիւնը կամ գրական գործը, անհնար է գտնել: Անոնց փոխարէն՝ ձեզի կը հրամցնեն քարոզչական թերթեւ նիւթեր, գրքոյկներ կամ Էրէնպուրկի «հակաֆաշական» գործերը:

Արտասահմանէն բաւական թիւով մտաւորական երիտասարդներ հայրենիք գացին: Անոնց առաջին եւ վերջին գործը եղաւ Սովետներու փառաբանանքը ընել. ապա լռեցին: Ոչ մէկ պարբերաթերթի մէջ այլեւս չէք հանդիպիր անոնց անուններուն: Պիտի չուշանայ նաեւ անոնց շնորհազրկումը, ինչպէս ատիկա պատահեցաւ Զապէլ Եսայեաններուն:

Բայց յուսախաբութիւնը աւելի դառն ու ճակատագրական եղաւ քաղաքական գետնի վրայ, Հայ Դատին կապակցութեամբ, որուն կ'անդրադառնանք յաջորդով:

Հայաստանի խորհրդայնացման թուականէն մինչեւ 1945ը, այսինքն մինչեւ Սան Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովը, ամբողջ քառորդ դար Սովետները կը մերժէին ընդունիլ Հայ Դատի գոյութիւնը: Սաստիկ կը զայրանային կամ կը հեգնէին, երբ Սփիւռքի մէջ կը խօսուէր հայկական պահանջներու մասին: Շարունակ կը կրկնէին, որ Հայաստանի խորհրդայնացումով՝ լուծուած եւ վերջացած է հայկական հարցը:

1945ի Մարտին, երբ Խ. Միութիւնը մերժեց վերանորոգել բարեկամութեան իր դաշինքը Թուրքիոյ հետ, անմիջապէս սկսաւ «ջիղերու պատերազմ» մը այդ երկրին դէմ ու այս առնչութեամբ Մոսկուան խորհեցաւ օգտագործել իր կողմէ մոռցուած Հայ Դատը:

Ամերիկայի մէջ Սովետներու ներշնչումով կազմուած Ազգային Խորհուրդը գնաց Սան Ֆրանչիսկօ եւ Խորհրդաժողովի փակման օրերուն յուշագիր մը ներկայացուց յանուն Սփիւռքի հայութեան, պահանջելով Հայաստանի թրքապատկան հողերուն կցումը Սովետական Հայաստանին:

Զուգադիպութեան արդիւնք չէր, երբ գրեթէ նոյն օրերուն (1945 Յունիս) Էջմիածնի համագումարը տեղի ունեցաւ, եւ հարիւրէ աւելի եկեղեցական եւ աշխարհական պատուիրակներ մարաջախտ Ստալինէն խնդրեցին իրագործել նոյն յուշագրով ներկայացուած պահանջները:

Մոռցուած չեն այն բազմաթիւ յուշագրերը, որոնք յաջորդաբար յղուեցան Սփիւռքի հայ կազմակերպութիւններուն կողմէ Սան Ֆրանչիսկօ (1945 Մայիս), Փոցտամ (1945 Յուլիս), Լոնտոն (1945 Սեպտեմբեր), Մոսկուա (1945 Դեկտ.) Փարիզ (1946 Ապրիլ եւ Օգոստոս) գումարուած զանազան խորհրդաժողովներուն եւ ապա Մ. Ա. կազմակերպութեան:

Ոչ ոք կը տարակուսէր, որ գոնէ 1914ի սահմաններուն մէջ գտնուած հայկական հողերը Ռուսաստան պիտի պահանջէր Թուրքիայէն՝ միացնելու համար Հայաստանի:

Պատմական այդ շրջանին՝ Սփիւռքը գտնուեցաւ իր ազգային գիտակցութեան բարձրութեան վրայ, միաձայնութեամբ նոյն քաղաքական պահանջները ձեւակերպուեցան: Դաշնակցութիւնը, ինքն իրեն հակասելու գնով, մէկդի դրաւ խորհրդային իրաւակարգին հանդէպ ունեցած հակառակութիւնը: Իրեն ենթակայ Հայ Դատի յանձնախումբն էր, որ առաջին անգամ ձայն բարձրացուց Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ:

Երեք տարի անցած է արդէն եւ դժբախտաբար բազմաթիւ իրողութիւններ եկան հաստատելու, որ Սովետները ոչ մէկ նպատակ ունին Հայաստանի հողեր կցելու: Անոնք Հայ Դատը կը գործածեն իբրեւ քաղաքական զէնք Թուրքիոյ եւ անոր պաշտպան պետութիւններուն դէմ, բոլորովին տարբեր նպատակներով:

Նեղուցներու մէջ ծովային եւ օդային խարիսխ պահանջող Մոսկուան թոյլ չտուաւ Հայաստանի կառավարութեան, որ Հայ Դատի մասին մէկ հատիկ բառ արտասանէ: Արտաքին նախարար «նշանակուած» Սահակ Կարապետեանը դրուեցաւ ծիծաղելի դիրքի մէջ. ան ճառեր կը խօսի այն մասին, թէ Սովետները քանի՞ ծառ տնկած են Հայաստանի մէջ...:

Վիշինսքիի ծանօթ յայտարարութիւնները Կարսի եւ Արտահանի մասին՝ բոլորովին ի յայտ բերին Մոսկուայի յետին նպատակները: Նոյնիսկ այն պարագային, որ եթէ առնէին այդ հողերը՝ ամենայն հաւանականութեամբ նոր ինքնավար շրջան մը պիտի ստեղծէին, դժգոհութիւն չպատճառելու համար Ստալինի շատ սիրելի Վրացի եւ Թաթար ժողովուրդներուն:

Համայնավարները քառորդ դար թոյն սրսկեցին հայութեան մէջ, հաւատացնելու համար, թէ իրենք բարի դրացի կրնային մնալ Թուրքիոյ հետ, բայց Դաշնակցութիւնն էր, որ պատճառ դարձաւ ստեղծուած թշնամութեան եւ ջարդերուն:

Այժմ հայ ժողովուրդը իրաւունք ունի Մոսկուայի երեսին շպրտելու այդ մեղադրանքը եւ ըսելու.

— Յարերն էին, որ միշտ թունաւորեցին մթ-

նոյնը՝ միայն ու միայն Ռուսաստանի նուաճումները ընդարձակելու ծրագրով :

Խ. Միութեան Գիտութեանց Ակադեմիի խումբ մը փրոֆեսէօրներու կողմէ վերջերս լոյս ընծայուեցաւ «Դիւանագիտութեան պատմութիւնը», երեք հատորներով: Հետեւեալ շահեկան հատուածը կը քաղենք Ա. հատորի ֆրանսերէն թարգմանութենէն (էջ 284):

«Դիւանագիտական ճնշումի հին ձեւերուն մէջ Կատարինէ կ'օգտագործէր մանաւանդ ամբոխային գրգռումը՝ օտար երկիրներու քրիստոնեայ բնակչութեանց մէջ :

... Թուրքիոյ դէմ առաջին պատերազմի ընթացքին, Կատարինէի կառավարութիւնը կարողացաւ Արշիպեղագոսի կղզիներուն մէջ ըմբոստութիւն մը առաջ բերել եւ առաջին անգամ Քիւչիւք Գայնարճայի դաշնագրին մէջ է, որ Թուրքիոյ քրիստոնեայ բնակչութեան կրօնական իրաւունքներուն վերաբերեալ յօդուածներ դրուեցան: Նոյն քաղաքականութիւնը հետապնդուեցաւ Խրիմի վերաբերմամբ: Տեղւոյն քրիստոնեաները — Յոյները եւ Հայերը — Թաթարներու ջարդերէն պաշտպանելու պատրուակին տակ, վերջինները, 1779ին, բնութեամբ ամբողջովին փոխադրուեցան Ազով ծովին եզերքը: Վերջապէս, ամենուրեք քրիստոնեաներու նկատմամբ «Զարիզմը կարողացաւ իբրեւ ազատարար հանդէս գալ», աւելի լաւ հասնելու համար իր նպատակներուն» :

Սովետներու ներկայ վերաբերումը Հայ Դատին հանդէպ՝ տարբերութիւն չունի Կատարինէի մեթոտներէն :

Պարագան նոյնն է ներկայիս: Սփիւռքի ամբողջ հայութիւնը, Դաշնակցութիւնն ալ մէջը, պահ մը կարծեցին, որ նոր Ռուսաստանը պիտի հատուցանէ իր հին պարտքերը Հայաստանին: Բայց, ընդհակառակը, Հայաստան նոր վնասներ կրեց, եւ իր քաղաքական վարկը նոր հարուած մը ստացաւ :

Վեր առնենք վերջին դէպքը: Սովետասէր հայ կազմակերպութիւններուն «Թելադրուած» Նիւ Եորքի համագումարը առիթ ծառայեց Թուրք հանրային կարծիքը գրգռելու հայութեան դէմ : Միւս կողմէ՝ Հայ Դատը հետապնդելու պատրուակին տակ, երեք տարիներէ ի վեր շարունակ ամէն ճիգ թափուեցաւ՝ Սփիւռքի ամբողջ հայութիւնը Սովետներուն համակիր ցոյց տալու :

Ի՞նչ շահեցաւ հայութիւնը հետապնդուած այդ քաղաքականութենէն: Սովետներու կողմէ բռնագրաւուած Հայաստանի հանրապետութեան հողերուն վրայ մէկ թիզ հող իսկ չաւելցաւ :

Ընդհակառակն, Սովետները, ցարերու նման, Թուրքերու զայրոյթը անտեղի կերպով գրգռեցին Հայաստանի դէմ. իսկ Սփիւռքի հայութիւնն ալ ռուսասէր դիրքի մը մէջ դրին՝ յաչս արեւմտեան պետութիւններուն :

Նման կացութիւն մը վտանգաւոր է մանաւանդ Գ. համաշխարհային պատերազմի նախօրէին: Ժողովրդական առածը կ'ըսէ. «Վնասին որ կէտէն որ ետ դառնաս, շահ է»:

Խ. Հայաստան պարտադրաբար իր ճակատագիրը կապած է Սովետներուն: Սփիւռքը այդ հարկադրանքին ենթակայ չէ եւ բոլորովին զերծ պիտի մնայ Սովետներու քաղաքական, մշակութային, եկեղեցական խաղերէն: Այդ կը պահանջէ նաեւ Հայաստանի շահը:

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ՇԻՇԱՂ

Քաղաքակրթութեան զօրքն..

Թուրքիան ոտքի կեցնելու համար, երկաթէ գօտիներով կ'ամրացնեն եղեր զայն: Շատ բարի, շատ գեղեցիկ: «Գոնէ գլխուն արծաթ սանտր» :

Թուրքերը, երկաթուղիներ կը զետեղեն իրենց ամայացած հողերուն վրայ: Մինչեւ տասը տարի, Թուրքիան պիտի ամրապնդուի, տասը հազար քիլոմեթր երկաթեայ գօտիով մը :

Ահա ծաղրանկարի աղուոր նիւթ մը: Ա՜խ, եթէ գծագրել գիտնայի՝ կը գծէի կմախացած մերկ մարդ մը, ոտքին կոճղէն մինչեւ կզակին տակը, պլորուած երկաթէ գօտիով մը: Խեղդուելու մօտ մէկու մը պէս աչքերը դուրս ինկած: Տակը իբրեւ բացատրութիւն կը գրէի, «Քաղաքակրթութեան գօտին» կամ «Զարդարար զսպելու միջոց մը ...» :

Քառասուն տարի առաջ, Հայազգի մէպուս Արմէն - Գարօն, առաջարկած էր, արեւելեան նահանգներուն մակերեսը զօտեպնդել երկաթ գիծերով՝ ամերիկեան Չէսթր ընկերութեան խնամատարութեան տակ :

«Ոչ էֆէնտիմ, ոչ, կեավուրի խելք է» ըսաւ Թուրք «Յառաջդիմութեան» քոմիթէն :

Այն ատեն Թուրքերուն մէջ ալ, յետադիմութիւնը «յառաջդիմական» պիտակով կը ծախուէր, ինչպէս ներկայիս մեր «հառաչդիմական»ները կ'ընեն :

Այսօր, դրեթէ, կէս դար վերջ, Տաճիկներուն ուղեղը հասուննալով, համոզուեցան Արմէն Գարոյի ծրագրին եւ Ամերիկացիներուն յանձնեցին, փլչելու վիճակին հասած իրենց երկրին ղեկը եւ զայն երկաթ գօտիով մը ամրացնելու գործը ...

Ուրեմն կը նշանակէ թէ՝ Տաճկին խելքը, Հայուն խելքէն կէս դար մը աւելի ուշ կը հասուննայ, երբ այլեւս կամուրջը ջուրէն անդին կը մնայ :

Ըսել կ'ըլլայ որ Հայուն խելքէն տակաւին կ'օգտուին Թուրքերը: Արդ, այս կերպով կը փաստուի, որ մեր խելքն ալ, մեր մալ ու մուլքին պէս իբրեւ լքեալ գոյք գրաւած են անոնք, եւ իբրեւ իրենց ապրանքը՝ պէտքի պարագային կը գործածեն զայն ...

Երկաթուղի «կառուցելը», անոր վրայէն կառքեր գլտորելը շատ դիւրին բան է, երբ ստակը տուողը հարուստ խնամի մըն է՝ բայց — դըրաշարը, գլխագրով կրնայ շարել այս «բայց»ը—, այդ կառքերը լեցնելը, այդ երկաթէ ճամբաները շահագործելը եւ ղեկավարե՞լը, ահա այդ կէտերը գլուխ հանելու համար կեավուրի խելքի, մանաւանդ Հայու ձեռներէցութեան պէտք կայ: Այս կէտը կրնան վաւերացնել Թուրքիոյ եւրոպական երկաթուղիներու ընկերները :

Օդ փոխադրելու համար, կարծեմ թէ՝ քիչ մը սուղի կը նստի՝ երկաթուղի զետեղելը եւ ստակ վատնելը ...

Գոնէ, Հայերը ողջ ըլլային, զանոնք ջարդելու համար հեռուները փոխադրելու կը ծառայէր երկաթուղին: Կամ, գոնէ, ճամբաները շինելու համար, ժում մը հացով իբրեւ գերի կրնային գործածել զանոնք, գործը լրացնելէ ետքը անճիտելու պայմանով անշուշտ :

Այսքան մը բան չեն կրցած մտածել՝ «Նապաստակը կառքով որսացող» Տաճիկները ...

Կրնան Հայերու պակասը լրացնել, մնացորդ Քիւրտերով, Չէրքէզներով եւ ուրիշ ոչ - Թուրք տարրերով... Ատաղձ չի պակսիր իրենց սիրելի մասնագիտութիւնը ի գործ դնելու համար :

Սակայն եւ այնպէս, կան տակաւին ուրիշ շատ կարեւոր եւ անյետաձգելի պէտքեր՝ երկաթ գիծերուն վրայէն կառք թաւալեցնելու համար: Գիծ զետեղելը համալի գործ է: Անդին կը մնայ խելքի բաժինը :

Կայարանապետէն սկսեալ մինչեւ ճամբորդ եւ ապրանք ճարելը բաւական ճարպիկութիւն կ'ուզէ:

Օր մը պիտի կարդանք: Տուրաք պաշի (կայարանապետ) Հաճի Սիւլէյման: Եօլ այըրան (գծայարդար) Տուրմուշ Մէմիշ: Թէլ վուրան (հեռագրող) Սաղըր Մուսթաֆա: Գաթար սիւրէն (մեքենավար) Զոլաք Հիւսէյին: Եիւք Թըքան (բեռցնող) Ահմաք Ալիի պէս որակումներ ...

Իսկ ճամբորդի խնդի՞րը: Այդ պակասը լրացնելու համար, կամ պատերազմ պէտք է հռչակեն եւ զինուոր փոխադրեն կամ, Թուրքիոյ ժողովուրդը, երբեմն երբեմն երկրին մէկ մասէն միւսը պէտք է պտոյտի հանեն՝ պարտադիր վճարումով ...

Ֆրանսայի քանի մը պատիկը տարածութեամբ երկրի մը մէջ, հարիւր միլիոն բնակիչի պէտք կայ շոգեմուղ բանեցնելու եւ ծախքը գոցելու համար: Գոմէշի սայլը եւ աւանակը չի բաւե՞ր, տասը - տասնըհինգ միլիոնի գլուխ ունեցող եւ մեծ մասով ամայի երկրի մը համար ...

Բայց եթէ մարդկային թիւէն, ժրաջան եւ շէնցնող հայ ժողովուրդէն, գիւղ ու աւաններէ զուրկ է Թուրքիան, գոնէ այդ ամայութեան վրայ արածող գայլ ու աղուէսները հալածելու սիրոյն, կ'արժէ շոգեկառք քշել այդ պարապութիւններուն վրայէն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները կարդալ վարը)

1.— Ամերիկայի ո՞ր նահանգներուն մէջ կը գտնուին հետեւեալ քաղաքները — Շիքակօ, Վէնքուվըր, Փրավիտընս, Քլիվլընտ :

2.— Ո՞վ գրած է — «Րէտինկի կալանաւորը», Էօժէնի Կրանտէն, Վէրք Հայաստանին, Քարմէնը:

3.— Սրբագրեցէք հետեւեալ բառերը — մանկաբարձ, թթու, թութ, կլափ, մրափ, թնդիւն, քուրձ, ցուլ, ցին, ցաւագար, հրշէջ :

4.— Ե՞րբ եւ ո՞ւր մեռաւ զօրավար Անդրանիկ:

5.— «Գետակի վրայ թեքւել է ուռին, Եւ նայում է լուռ վազող ջրերին», կրնա՞ք տալ յաջորդ երկու տողերը, ո՞վ գրած է:

6.— Ո՞վ գրած է 9րդ սէնֆոնին, Թոսքա, Րիկոլէթօ, Մանոն օփերաները :

7.—— Ինքնաշարժ մը նստած են 2 աղջիկներ, 3 մայրեր, 1 որդի, 2 թոռներ, 1 թոռան զաւակ, 2

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Բ. ԳԼՈՒԽ

ԱՐԵՒԱԴԱՐՁ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Բայց ինչո՞ւ այս երազը: Արդեօ՞ք չարը կը նպաստէ երբեմն մարդոց փրկութեան, ինչպէս յուդայի համբոյրը: Ոչ, ոչ... կեանքի մէջ լճացումը դիակ ցկնող կանաչ իժերու ծնունդ կուտայ:

Անգործութիւնը համբերութիւնը սպառած կատաղի նժոյգ մըն է, որ վրայինը հասուն ձիթապտուղի մը պէս կը նետէ գետին: Այս երազը կամ Աստուծմէ եկաւ եւ կամ դեւերէն: Երկու պարագային ալ՝ լքում եւ հեռացում այս պղծաքարշ վայրէն: Վճռական ու վերջնական ... :

Ցատկեց նստած տեղէն ու մոլեգին թափով մը խոյացաւ ներս: Անկիւնի խշտեակը քաշեց բերաւ խրճիթին մէջէն, ուր զետեղեց նաեւ, հաստակազմ կողքերու մէջ մրափող շքախումբը փիլիսոփայ աշխարհին ու բոլոր մագաղաթները ձեռագիր: Յետոյ, չոր խոտերու եւ խուիններու ահագին դէզով մը ծածկեց զանոնք: Վայրի անողոք հրճիռ մը կը շրջէր իր ուռած, կարմիր աչքերուն մէջ:

Խարոյկը պատրաստ էր, որուն առջեւ ծնրադիր, կուտար հրաժարած շունչ ու կենդանութիւն, անոր բռնկումին: Կրակապաշտ քրմապետի մը գոհունակութիւնը դէմքին, հեռացաւ քովէն ու սպասեց դուրսը, մինչեւ որ ծխաշունչ սեւներ կուրացուցին աչքերը արեւին, մինչեւ որ հրեղէն վիշապը, իր դժոխակուլ կլափին տակ փճացուց, մոխրացուց ամէն բան: Կը մնար հրաժեշտը իր վերջին, զոր արտասանեց բարձրաձայն, կռնակը մոխրակոյտին ու դէմքը մեծ Մակեդոնացիի քաղին դարձուցած :

— Մնաս բարով, մեծանուն դիմոս... կը տեսնե՞ս, ես կատարեցի այս հրկիզումը... բոլոր կատարեալները ենթակայ չեն անպայման օրէնքի: Մենք երբեք ... բայց մեր աստուածները օր մը կրնան իրարու հանդիպիլ ու ճանչնալ զիրար.. Մնաս բարով սիրելի վարպետ...: Ու նետուեցաւ հեռաւորագոյն հարաւին դիրկը, փքինէն ելած նետի մը պէս :

ՄԱՀԻԿ

Գ. ԳԼՈՒԽ

Ես լէյլ... ես լէյլ... ես լէյլիմ ..

Գիշեր: Լուսին: Անապատ :

Լուսինը կաթնածոր սափոր մը բռնած, մանկուղայ համատարած աւազուտքին վրայ: Իր քայլերը այնքան յուշիկ, համաչափ եւ զգուշաւոր են, որ կաթիլները ճիշդ աւազահատիկներու կատարին կ'իյնան, կը սարսռան ու կը պղպջան, ինչպէս լոգանքի փրփուրը մերկ աստուածուհիի մը ստինքներուն վրայ: Երբեմն, կարծես յոգնած, կը նստի ովասիսի մը կուշտին, կը կախէ սափորը արմաւենիի մը ճիւղէն, կը մօտեցնէ շրթները աղբերակի մը անդրձագանգ դդչիւնին եւ իր լուսահոս քրտինքը պաղեցնելէ ետք, կ'առնէ, կը քալէ, իր անսպառ կաթնաղբիւրով, ամայնքին երաշտ անդաստանները ոռոգելու: Ու ան, իր բաշխումին մէջ անաչառ է ու արդար աստուածի մը նման :

Միապաղաղ կապոյտը, իր աստեղազարդ գըլուխը կաթնաշխարհի կուրծքին յենած, կը մրափէ լուռ: Երբեմն, ոտքերն ու թեւերը վերմակէն դուրս հանած, կը շարժի խռովայոյզ: Անպատճառ, գիշերաշրջիկ ոգիներ քսուելով կ'անցնին իր երազին կապտուածիր ափունքէն: Երբեմն ալ, աչքերուն թարթիչները, որպէս թէ հրացայտ կայծերէ այրած ըլլան, կը բացուին ու կը գոցուին շուտափոյթ: Ոչինչ... քմածին աստղի մը աղաչումը, թեթեւ մը այրեր ու անցեր է իր լուսաբիբերուն վրայէն :

Լռութիւնը անապատի լուսաթաղանթ ունկերուն արծաթահունչ զանգակներ է կախեր, բայց մատները անոնց պարաշարժ պարաններուն վրայ դրած, կը սպասէ ցայգանուագ զանգահարութեանց :

Ես... լէյլ ... ես լէյլ... ես ... լէյլիմ...

Յանկարծ, զանգակները սկսան ղօղանջել, բոժոժիկները ձայնակցիլ, ոսկեղէն ծնծղաներու պէս, մինչ լռութիւնը սպիտակազգեստ դպիրի մը նման, կաթնալոյս տաճարին առջեւ կը խոնարհի երկիւղած: Մրափող կապոյտը, զարթօնքի շարժումով մը, վար կը կանչէ պաղպաջուն աստղերը երկինքին: Լուսինը, ճանապարհի եզրին բարեւի կը կենայ, սափորը ուսին :

(18)

մեծ մայրիկ եւ 1 մեծ մայրիկին մայրը . քանի՞ հոգի են ամէնքը :

8.— Տարածութեամբ Հայաստա՞նը մեծ է թէ Պաղեստինը :

9.— Վերջին պատերազմին քանի՞ պետութիւններ մասնակցեցան ուղղակի կամ անուղղակի :

10.— Ո՞րն է Հարաւ. Ամերիկայի ամէնէն բարձր լեռը :

11.— Խորհ. Միութիւնը քանի՞ հանրապետութիւններէ կը բաղկանայ :

12.— Կը յիշէ՞ք նախկին անունները հետեւեալ քաղաքներուն — Տփղիս, Օրճոնեքիծէ, Քուպիշեվ, Կրասնոտար :

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ.— 1.— Իլինոյզ, Ուաշինկթըն, Րոտ Այլընտ, Օհայօ :

2.— Ասքըր Ուայլտ, Պալզաք, Խաչ. Աբովեան, Փրոսփէր Մերիմէ :

3.— Ճիշդ են : 4.— Ցրէզմօ 1927ին :

5.— Երազ աշխարհում ամէն բան յաւէտ գալիս են, գնում ու ցնդում անհետ : Ալ. Իսահակեան : 6.— Պէթհովէն, Փուչինի, Վէրտի, Մասընէ :

7.— Զորս : 8.— Հայաստանը : 9.— 70 :

10.— Աքոնքակուան : 11.— 16:

12.— Թիֆլիզ, Վլատիկավկաս, Սամարա, Եկատերինտար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՐԲԱԹ ԱՌՏՈՒ ահռելի հրդեհ մը պատահեցաւ Շառանթոնի ամերիկեան մթերանոցին մէջ երեք միլիառ ֆրանքի վնաս մը պատճառելով : Մթերանոցին մէջ պահ դրուած էին Ամերիկայէն, Քանատայէն եւ այլ վայրերէ ղրկուած 30.000 թոն ծանրութեամբ զանազան ապրանքներ որոնք պիտի բաժնուէին չունեւորներուն իբրեւ նուէր : Ոստիկանութիւնը խիստ քննութիւն մը բացած է եւ կը կարծուի թէ հրդեհը վնասարարութեան հետեւանք է : Շէնքը կ'ըլլայ ֆրանսական բարեգործական հաստատութեան մը : Հրշէջ խումբը չատ նշմարելի կը գտնէ այն պարագան որ բոցերը կը ծաւալէին շէնքին ամէն կողմը հակառակ որ շատ քիչ տաղձ գործածուած է :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Պաղեստինի յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց Պաղեստինի մէջ արաբական եւ հրէական զինուորական ուժեր կազմակերպելու բանաձեւը : Անգլիական կառավարութիւնը համաձայն էոր հրէական եւ արաբական ուժեր ստեղծուին' հոգատարութեան ջնջումէն — Մայիս 15էն — առաջ :

ՔԱՌԱՍՈՒՆԸՈՒԹԸ ժամէ ի վեր լուր ստացուած չէ անգլիական օդանաւէ մը որ երեքշաբթի օր Լոնտոնէն ճամբայ ելած էր՝ Պէրմուտա երթալու համար : Ունէր 32 ճամբորդներ : Ամերիկեան օդանաւ մը վար ինկաւ Ֆրանսական Ալպեաններուն վրայ : Սպաննուած են իր 26 ճամբորդները :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ամերիկեան առաքելութեան պետը յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներուն որ ծրագիր մը կը մշակուի Յունաստանը 12 տեղական ինքնավարութեանց բաժնելու համար՝ իրականացնելու համար երկրին՝ ապակեդրոնացեալ վարչութիւնը :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ տեղական թերթի մը տեղեկութեան, կառավարութիւնը սկզբունքով որոշած է փափուղիի տոմսակին գինը բարձրացնել 7 կամ 8 ֆրանքի, իսկ հանրակառքի տոմսերը 4 ֆրանքի : Վերջնական որոշում մը պիտի տրուի յառաջիկայ շաբթու :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ նախարարութիւնը երէկուընէ սկսեալ արտօնած է խանութներուցուցափեղկերու լուսաւորութիւնը ցնոր տնօրինութիւն :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ քաղաքական շրջաններուն մէջ չի հաստատուիր Շիքակօ Թրիպունի այն լուրը թէ Անգլիա եւ Ամերիկա գաղտնի համաձայնութիւն մը կնքած են Մարշըլի ծրագրին գուգընթաց : Համաձայնութիւնը ունի, կ'ըսեն, յօդուած մը որ Անգլիոյ կը վերապահէ Մարշըլի ծրագրին առիւծի բաժինը այն ատեն երբ ան օգնութեան հասնի Ամերիկայի՝ ռուսեւամերիկեան պատերազմի մը պարագային :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը տեղեկացնեն թէ վարչապետ Սօֆուլիս եւ փոխ վարչապետ Ցալտարիս խորհրդարանին պիտի ներկայացնեն նոր օրինագիծ մը որ կը տրամադրէ չեղեալ նկատել գործադուլի իրաւունքը արգիլող նախորդ օրէնքը : Դիտել կը տրուի որ այդ որոշումը անցեալ ամիս տրուած էր հաւանական խռովութիւններ կանխելու մտահոգութեամբ, բայց ներկայիս աւելորդ է այդ նախազգուշութիւնը, մանաւանդ որ ամերիկեան կառավարութիւնն ալ բոլորովին հակառակ էր առնուած քայլին :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ

Ցայտնի դիւցազներգութիւնը, չարահիւսեց

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

350 մեծադիր էջ, ընտիր տպագրութեամբ, գին՝ 500 ֆրանք : Կը գտնուի Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ : Տպ. Պէյրութ, 1947:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24,Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ. 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՑՕՆ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին : Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր : Ճոխ պիւֆէ : Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45էն եւ 14.15էն : Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, մինչեւ Terminus :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ : Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն : Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ :

Մուտք 100 — 300 ֆրանք :

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

եւ ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն. :

Տոմսերը հայ գրատուններէն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ժիրայր Փիսքիւլճեան, հօրը անունը Օնիկ, մօրը Նեվրիկ, եղբայրները Երուանդ եւ Մկրտիչ քոյրը Ռոզիկ, որոնք մինչեւ 1927ը կը գտնուէին Մարսիլիա : Տեղեկացնել Պոլսեցի Յարութիւն Գաւազլեանի, 10 rue des Minimes Grenoble :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ֆրանսուհի Օր. Germaine Boulay, 15 rue de Nantes, Paris (19) կը փնտռէ իր բարեկամուհին Օր. Աստղիկ Դուրեանը որուն հասցէն էր, մինչեւ քանի մը տարի առաջ, c/o. The Bagdad Guinery Karky, West Iraq. լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ՝ Սեբաստիոյ Նահանգային Միութեան, վաստակաւոր դերասան՝ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ բեմի լաւագոյն ուժերուն, 8 Փետրուար, 1948, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Մասըլէն Պէռթըլօի շքեղ թատրոնին մէջ, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ համաշխարհեղ ողբերգու Վ. Շէյքսփիրի

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

Պատմական տրամ 6 արար եւ 2 պատկեր, թարգմ. եւ բեմադրութիւն Տ. Նշանեանի :

Տոմսերու գիները, 100էն 400 ֆրանք, կը ծախուին հայկական բոլոր գրատուները, ճաշարանները, Սեբ. Նահ. Միութեան կեդրոնին եւ մասնաճիւղերուն մօտ : Հասոյթին տասը պիտի յատկացուի Սեբ. Նահանգ. Միութեան ներգաղթի ֆոնտին : Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է : Փնտռել յայտագիրը :

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ :

Օր. ՀԵՐՄԻՆԷ ՕՀԱՆԵԱՆ
Պ. ԵԴՈՒԱՐԴ ԳՐԳՈՑԵԱՆ
Ամուսնացած

La Frete Montigny (S. et O.)	1 Փետր. 1948	Bagnolet (Seine)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը Զորեքշաբթի 4 Փետրուար, ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը 78bis rue Rabelais: Նիւթ՝ «Հայաստանի համայնավարացումը» : Դասախօս ընկեր Կ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Սիրով կը հրաւիրուին երէց ընկերները, Կապոյտ Խաչուհիները եւ բոլոր Հայերը անխտիր :

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի անդամական ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, 2 Փետր. իրիկուան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ : Ներկայանալ անդամատետրով :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ԼՈՒ, Սիամանթօ խումբ երկուշաբթի 2 Փետրուար :

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ, Խատիսեան երեքշաբթի 3 Փետրուար :

ՊՈՄՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5Փետր. :

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 Փետրուար :

ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար :

ՍԷՆԹ ԱՆՆ, Քեռի, չորեքշաբթի 4 Փետրուար :

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար :

ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր. :

ԼԷ Զ'ՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար :

ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար :

ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար :

ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար :

Հ. Յ. Դ. ՌՈՄԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ վիճաբանական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս չորեքշաբթի 4 Փետրուար, ընկեր Վարուժան Խուպիկեանի բնակարանը, սովորական ժամուն :

Կը դասախօսէ ընկեր Ա. Պօյաճեան :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ի պատիւ դասախօսներուն ու ծնողքներուն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի 1 Փետրուար ժամը 3—8, 8 rue Danton, métro Odéon կամ St. Michel :

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste) :

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ : Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՌՄԲԱԼ է : Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 3 Février 1948 Երեքշաբթի 3 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5256-Նոր շրջան թիւ 865 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՆՏԻ

Հի՜ն, հի՜ն դարերու մշուշէն կուգար Մահաթմա Կանտին, Հնդկաստանի հոգեւոր առաջնորդը որուն կեանքին վերջ տուաւ անցեալ օր, արենակից դաւաճանի մը — խելագարի մը — գնդակը :

Արդարեւ Հնդիկ ժողովուրդին «հայրիկ»ը խառնուածքով ու մտածողութեամբ շատ նման էր հին օրերու կրօնաւոր, աստուածասէր ու խորհրդապաշտ այն աղանդաւորներուն որ չունէ ու իմաստ տուին իր դաւանանքին :

Հինդիստանի երկինքին ու Գանգէսի ափերէն հեռու հայրենիքի մը մէջ ծնած չէր կրնար ըլլալ այս աստուածապաշտ, հայրենասէր ու ազատատենչ յեղափոխականը որ միս մինակը ծառացաւ վիթխարի կայսրութեան մը դէմ եւ — անհաւատալի՜ — իր կեանքին վերջալոյսին, իրագործեց իր բաղձանքներուն մեծագոյնը — Հինդիստանի անկախութիւնը :

Կ'ապրէր նիւթապաշտ դարու մը մէջ, բայց տակաւին կը հաւատար որ հողեղէն արարածները կրնային իրարու հետ եղբայրօրէն ապրիլ՝ նուիրուելով Արարիչին պատգամներուն :

Մարգարէ եւ հաւատաւոր փիլիսոփայ, անսահման սէր կը ներշնչէր իրեններուն եւ խոր ակնածանք անոնց որոնց դէմ կը պայքարէր յանուն արդարութեան, յանուն ազատութեան :

Իր քաղաքական պայքարը եւ իր վարդապետական աշխարհահայեացքը հաստատ հիմնուած էին հնդկական կրօնքի ուղղափառ սկզբունքներուն վրայ որ կը քարոզեն մարդ էակին բնածին բարութիւնը :

Կանտի կը պաշտպանէր անարիւն ու խաղաղասէր քաղաքական պայքարը որովհետեւ ջերմօրէն կը հաւատար որ ամէն չարիք կը դարմանուի, ժամանակի ընթացքին, եթէ անհատը կամ հաւաքականութիւնը, իրենց շարժումներուն մէջ, հետեւին խղճի եւ գիտակցութեան ձայնին :

Մարգարէ մըն էր, հնադարեան շունչով ու տարողութեամբ, որ համոզուած էր թէ ինք լոյս աշխարհ եկած է որոշ առաքելութեամբ՝ իր ժողովուրդին եւ բովանդակ մարդկութեան բարիքին համար :

Յաճախ քննադատուած էր իր այդ պատրանքը որ երբեմն առաջնորդած է զինքը դէպի ատելութիւն ուրիշ ցեղերու եւ ազգութեանց հանդէպ :

«Հայրիկ»էն աւելի բան մըն էր իր կրօնակիցներուն համար : Պաշտամունքի առարկայ սուրբ մը մանաւանդ իր վերջալոյսին երբ եզական անձնազոհութեամբ ինքնիրեն կը զրկէր աշխարհիկ կեանքի նիւթական առաւելութիւններէն :

Հնդկական կրօնքը արեւմուտքի նիւթապաշտ փիլիսոփայութեան դէմ պաշտպանելու իր ճիգը պատճառ եղաւ որ ուղղափառ բազմութիւնները երկիւղածօրէն հետեւէին իր քայլերուն :

Ունեցաւ իր բարեկամներն ու քննադատները իր հայրենիքին սահմաններէն դուրս : Ըսողներ եղան թէ իր բարձր անհատականութեան հետ խոտոր կը համեմատէին այն սխալները զորս գործեց իր քաղաքական պայքարին ընթացքին :

Ճգնաւոր մըն էր Ամենակալին նուիրուած, բայց դերծ չմնաց ցուցամոլութենէ, կ'ըսեն Անգլիացիք : Հոգեւոր առաջնորդը իր ժողովուրդին, ունեցաւ հակասութիւններ եւ մինչեւ վերջն ալ մնաց տեսակ մը հանելուկ քրիստոնեայ աշխարհին համար :

Եւ սակայն քաջ էր իբրեւ յեղափոխական, ու մանաւանդ բարեսիրտ իր ազատագրական պայքարին մէջ :

Մեծ հոգի մը, ինչպէս կը բացատրէ իր անունին կապուած տիտղոսը — Մահաթմա :

Անչափ է տարածութիւնը որ կը բաժնէ Հայ եւ Հնդիկ ժողովուրդները իրարմէ : Բայց, թերեւս չկայ մեզմէ աւելի իր պայքարին իմաստը ըմբռնող ցեղ մը :

Խունկ ու վարդ ցանեցին, իւղ ու օրհնեալ ջուր սրսկեցին երէկ իր աճիւնին վրայ :

Բուռ մը խունկ ու վարդ մըն ալ Հայ ժողովուրդէն մեր խորունկ յարգանքը մատուցած ըլլալու համար իր յիշատակին :

Ժ.

Չմոռնաք ոստիկանութեան տեղեկացնել ձեր նոր հասցէն

Փետրուար 1էն սկսեալ ամէն օտարական պարտաւոր է, հասցէի փոփոխութեան պարագային, իր նոր բնակավայրին հասցէն հաղորդել տեղական ոստիկանութեան, ամէնէն ուշը ութը օրուան ընթացքին :

Այս օրէնքին ենթակայ են նոյնիսկ անոնք որոնք բնակարան կը փոխեն տասը հազար հոգինոց աւանի մը սահմաններուն մէջ :

Այն բոլոր օտարականները որոնք 1946 Յունուար 1էն ի վեր փոխած են իրենց բնակարանը եւ իրենց նոր հասցէն չեն հաղորդած պատկան իշխանութեան, յառաջիկայ 15 օրուան մէջ պարտաւոր են նոր դիմում կատարել :

Կանտիի դիակը բոցերուն յանձնուեցաւ

Նիւ Տելհիի մէջ նմանը չտեսնուած բազմութիւն մը շաբաթ օր իր վերջին յարգանքը մատոյց ողբացեալ Մահաթմա Կանտիին որուն դիակը հըսկայ խարոյկի մը բոցերուն յանձնուեցաւ, Ճումնա գետին եզերքը :

Գիւղերէն ու քաղաքներէն հասնող Հնդիկներ երկիւղածութեամբ բոլորուած խարոյկին շուրջը, կ'արտասուէին, կ'աղօթէին ու շարականներ կ'երգէին : Ժողովուրդը խունկ, ծաղիկ ու իւղ կը ցանէր մեծ հայրենասէրին դիակին վրայ :

Միեւնոյն ժամուն հոգեհանգիստի արարողութիւններ տեղի կ'ունենային Հնդկաստանի չորս կողմը :

Դագաղը զետեղուած էր գետնէն տասնըհինգ ոտք բարձրութեամբ պատուանդանի մը վրայ որ ծածկուած էր ազգային դրօշակով : Դիակը, գրեթէ ամբողջութեամբ, կորսուած էր ծաղիկներու մէջ :

Ցուղարկաւորութեան ներկայ էին — վարչապետ Փանտիթ Նէհրու, ընդհանուր կառավարիչ Լորտ Մաունթպէթըն եւ իր կինը՝ Լէյտի Մաունթպէթըն, Կանտիի որդին, իր երկու թոռնուհիները, դահլիճին բոլոր անդամները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ երեւելիներ որոնք հանդուցեալին մտերիմ գործակիցները եղած էին տարիներով : Երեք օդանաւեր վարդի թերթեր կը ցանէին դիակին վրայ :

Շարականներուն կը մասնակցէին դպիրները, քուրմերը եւ նորահաս աղջիկներ : «Կեցցէ՛ Մահաթմա՛ն» կը պոռար ժողովուրդը միաբերան ամէն անգամ որ գետին օրհնեալ ջուրը կը սրսկէին դիակին վրայ : Յետոյ բազմութիւնը կուլար ու աղիողորմ ճիչեր կ'արձակէր :

Քուրմերը մասնաւոր աղօթքներով կրակ տուին դիակը շրջապատող փայտերուն ու քանի մը վայրկեան վերջ բոցերը կը լափէին մեծ հայրենասէրին անշնչացած մարմինը :

★ Կանտիի դիակին հրկիզումէն քանի մը ժամ առաջ մեծ խառնակութիւններ պատահած էին Նիւ Տելհիի մէջ : Սգաւոր ամբոխը կը յարձակէր եւ սկսած էր կողոպտել տալխանութիւնները եւ յարձակիլ քաղաքական կուսակցութեան մը անդամներուն վրայ որոնցմէ մէկն էր նաեւ մարդասպանը : Արիւնալի ընդհարումներ տեղի ունեցան նաեւ Պոմպէյի մէջ ուր ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ գնդացիրներով յարձակիլ ցուցարարներուն վրայ :

★ Համաձայն Հնդկաստանէն հասնող լուրերու, վտանգի տակ է վարչապետ Նէհրուի կեանքը որովհետեւ այս վերջինն ալ կը յանձնարարէ բռնի միջոցներու չդիմել : Ծայրայեղ Հնդիկներու հատուածը դէմ է հաշտարար քաղաքականութեան եւ կը պահանջէ խիստ քայլեր առնել իսլամներուն դէմ : Մեծ վախ կայ որ Կանտիի սպանութիւնը դուռ բանայ ահաւոր արիւնահեղութեան մը ամբողջ Հնդկաստանի մէջ : Այդ պարագային, հետեւանքները կրնան ըլլալ չափազանց ծանրակշիռ ոչ միայն Հնդկաստանի այլեւ Ծայրագոյն Արեւելքի մնացեալ երկիրներուն մէջ :

★ Մօհանտաս Կարամչանտ Կանտի ծնած էր 1869, Հոկտեմբեր 2ին, արեւմտեան Հնդկաստանի Փորպանտար քաղաքը : Ամուսնացած էր 13 տարեկանին, միեւնոյն տարիքը ունեցող աղջկան մը հետ, բայց 1906էն սկսեալ կը պահէր կամաւոր ամուրիութիւն (Պրահմաչարյա) ծառայելու համար Աստուծոյ : Իրաւագիտութեան հետեւած էր Լոնտոնի մէջ : Բուսակեր էր եւ ըմպելի չէր գործածեր : Քաղաքական գործունէութեան սկսած է 1918ին : Բանտարկուած է քանի մը անգամ : 1931ին էր որ Լոնտոն գնաց հնդկական խորհրդաժողովին մասնակցելու համար : Հնդկաստան վերադարձին սկսաւ աւելի բուռն թափով աշխատիլ իր հայրենիքին ազատագրման համար : Վերջին պատերազմին սկսաւ պահանջել «ամբողջական անկախութիւն», նպատակ մը որուն համար պայքարեցաւ մինչեւ վերջը :

★ Նիւ Տելհիէն կը տեղեկացնեն թէ Կանտիի սպանութիւնը հետեւանք էր դաւադրութեան մը : Մարդասպանը կը ներկայացնէր գաղտնի կազմակերպութիւն մը որ որոշած էր սպաննել ոչ միայն Կանտին այլեւ Նէհրուն եւ ուրիշ յայտնի դէմքեր : Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են :

5000նոցները դրամատան յանձնեցէք այսօր

Հինգ հազար Ֆրանքնոց թղթադրամներու փոխանակութիւնը սկսաւ երէկ եւ պիտի շարունակուի այսօր ամբողջ օրը :

Ա.— Մի մոռնաք դրամատուն երթալ այսօր, կարելի եղածին չափ կանուխ, եւ յանձնել ձեր ունեցածները՝ փոխարէն ստանալով ընկալագիր մը :

Բ.— Միասին պէտք է տանիք ձեր պարենաւորման տետրը եւ ինքնութեան թուղթը :

Գ.— Իւրաքանչիւր անհատ կրնայ միայն մէկ անգամ յանձնումի գործողութիւնը կատարել : Այդ պատճառաւ ալ, զեղծումներու առաջքը առնելու համար, դրամատան պաշտօնեան ձեր պարենաւորման տետրէն պիտի կտրէ թիւ 24 կտրօնը : Ընտանիքի մը պետը պիտի կրնայ ամբողջ ընտանիքին անունով ներկայանալ :

Դ.— Բացի դրամատուներէն կրնաք յանձնումը կատարել նաեւ նամակատուները եւ գանձային գրասենեակները :

Ե.— Դրամատունէն կամ միւս գրասենեակներէն՝ ձեր յանձնած 5000նոցներուն փոխարժէքը մի պահանջէք : Կառավարութիւնը երկու ամիս վերջը միայն պիտի յայտարարէ թէ ինչ ձեւով պիտի կատարէ փոխանակութիւնը :

Զ.— Բացարձակօրէն անհիմն են այն չարամիտ զրոյցները թէ կառավարութիւնը հրապարակէն պիտի քաշէ նաեւ 1000նոցները կամ ուրիշ թղթադրամներ :

Է.— Եթէ երկու հատէն աւելի են ձեր ունեցած 5000նոցները, պարտաւոր էք յայտնել թէ ինչպէս ձեռք անցուցած էք զանոնք :

★ Երէկուընէ սկսեալ Փարիզի սակարանը ամէն օր ժամը 1.45էն մինչեւ 2.30 — այսինքն միայն 45 վայրկեան — բաց պիտի մնայ օտար թղթադրամներու փոխանակութեան համար : Ամէն գործողութիւն պիտի կատարուի կանխիկ եւ առաւելագոյն 2000 ամերիկեան տոլարի կամ 25.000 փորթուգալեան էսկուտոյի համար :

★ Շաբաթ օր «սեւ շուկան» հետեւեալ գիները «կը հաղորդէր» — Նափոլէոն 3500, զուիցերիական ոսկի, 3250, տոլար ոսկի 850, անգլ. ոսկի 4300 : Սթերլին 750, տոլար 315, զուից. ֆր. 73 :

★ Ֆրանս. կառավարութիւնը յայտնած է երկրագործներուն որ իրենց տուրքերէն 75 առհարիւր պիտի զեղչէ եթէ երեւան հանեն մէկ կողմ պահ դրուած ցորենին քանակութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը ձերբակալման հրամանագիր մը հանած է Կոմս Փոլ տը Լէսեփսի դէմ որ ամբաստանուած է թէ կը գործակցէր թշնամիին հետ : Լէսէփս 62 տարեկան որդին է Սուէզի ջրանցքը շինող ճարտարապետին եւ ներկայիս Սպանիա կը գտնուի : Ամբաստանագիրը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ այս մասին — Լէսէփս իր հօրմէն ժառանգած էր 300 հազար հեկտար տարածութեամբ հող մը Ալէքսանտրէթի Սանճագին մէջ : Այդ հողը 1937ին կ'արժէր քան միլիոն տոլար : Միջազգային ատեան մը երկու միլիոն թրք. ոսկիի հատուցում մը նշանակած էր իրեն՝ առաջին պատերազմին իր կրած կորուստներուն ի հաշիւ : Այս գումարը երբեք չէր վճարուած : Կոմսը պատերազմի ընթացքին աշխատած է Գերմանիոյ ծախել այդ հողը՝ իբրեւ օդակայան : Անցեալ տարի ձերբակալուած էր, բայց ազատ արձակուած էր ժամանակաւոր կերպով :

ՖՐԱՆՍԱ մինչեւ Մարտ 31 Ամերիկայէն պիտի ստանայ 1.345.000 թոն հանքածուխ որուն բաշխումը պիտի կատարուի հետեւեալ ձեւով — երկաթուղիներուն 693.000 թոն, ելեկտրական ըսպասարկութեան 211.000 թոն եւ կազին 441.000 թոն : Ֆրանսա պիտի ստանայ նոյնպէս յաւելուածական երեք միլիոն կենդինար ցորեն եւ հինգ միլիոն թոն ճակնդեղ շաքարի պատրաստութեան համար :

ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ԻԲՐԵՒ ՎԱՀԱՆ...

Ահա քառորդ դարը բոլորեց ու անցաւ այն օրէն ասդին, երբ Հայոց աշխարհի երկունքէն ծնած հարազատ զաւակը, «Ազատութիւն կամ մահ» իրեն դաւանանք, հանդանակ ընտրող Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հեռացած, բաժնուած է իր պաշտելի Մօրկանէն, հայ անունը կրող իր աղբարիկներուն, արենակիցներուն չար նախանձին ու մոլեգնած դաւերուն հետեւանքով:

Իր տասնեակ տարիներու պատմութիւնը, գործերը մեզի սորվեցուցած են, որ այս աքսորանց կազմակերպութիւնը ներշնչուած ու կաղապարուած է մեր քաջարի, հայրենակերտ ու հայրենաշէն նախնիքներու ոգիէն, իւրացնելով «Բաջի պէս մեռցուք ի վերայ աշխարհիս»... Ուխտը սրբազան:

Հակառակ այս պայծառ իրողութեան, կոմունիզմին երկրպագու իր հակառակորդներէն շատոնակ, սկիզբէն ի վեր, ցեխ ու մուր է նետուած անոր մարմարէ, կաթի պէս մաքրամաքուր խղճին, տխմարեան հասակին:

Ցանոյն ինչի՞ այս գարշելի, տմարդի ցեխարձակումը քառորդ դարէն աւելի տարիներու ընթացքին անդադրում:

Իր արդար ու ամենատարրական իրաւունքի՞ն համար, որ ան կը կատարէ աշխարհի մէջ ընդունուած մարդկային օգտակար ու ավելի մէկ օրէնքը, այն է՝ քննադատութիւն:

Օտարին ոյժովը բռնի զինքը տարագիր դարձնելէ ետք այսքան մը բանը շա՞տ կը տեսնուի իրեն որ չընէ, իր ժողովուրդին ու հայրենիքին շահերուն ըմբռնած ձեւովը:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան դաւանանքն է՝ «Հայ եւ Հայաստան»: Անոր խօսքը, դարերու երկայնքին, իր հայրենիքին համար պայքարած սատուածներէն է փոխանցուած:

Ու կ'ուզէք որ մենք լռե՞նք այս ազատ երկինքներուն տակ ալ, երբ ձեր կոմունիզմով «քեալակողութիւն» կը խաղաք մեր ժողովուրդին ու հայրենիքին գլխուն:

Ու երբ մենք կ'ըսենք Միացեալ, Ազատ Հայաստան, իրենք անմիջապէս փրփրած երախով կը պոռբանջեն.

— Հայրենիքի թշնամինե՛ր...

Երբ մենք կը պահանջենք որ մեր ժողովուրդը ամբողջութեամբ պէտք է հաւաքել իր հայրենիքին մէջ, իրենք կը պոռպռան.

— Հակահայաստանեաննե՛ր...

Երբ մենք՝ «մեր հայրենիքին մէջ աշխատանքի, խօսքի, մամուլի ազատութիւն տուէք» կ'ըսենք, իրենք ճահճոտ լեզուով կը շփոթան.

— Հայրենիքի դաւաճաննե՛ր...

Երբ մենք իրենց, համայնավար վարդապետութեան քաղաքական ու տնտեսական ձեւերը կը քննադատենք, մեր ժողովուրդին ու հայրենիքին մնասաբերութիւնը ցոյց տալով, կը կատղին ու կը հայհոյեն չորեքոտ կլափով.

— Հայ ժողովուրդի թշնամինե՛ր...

Կարմիր աղբարիկ, ինչո՞ւ շարունակ Հայաստանի միտ կը ծամես ամէն քայլափոխին մեզի հանդիպելով: Հայաստանը հոս ի՞նչ գործ ունի..:

Ըսե՞նք, որ իմանաս թէ Հայաստանը համր է, ան լեզու չունի, որ կարողանայ ականջներդ պայթեցնելու ատտիճան պոռալ, թէ՝ օտար ու խորթ, հայրենիքի գաղափարը ուրացող վարդապետութեան մը ետեւէն վազողնե՞րը կ'ուզէ թէ ուրիշներ...:

Իսկ՝ իր ծոցին մէջ գտնուած զաւակներուն ալ բերնին կղպանք զարկած է ձեր օտար, բռնակալ գաղափարը, զոր «չարերու բանակը» իր հետ բերաւ ու բռնի իր Մօրկանը հաղցուց:

Արդ, մեր քննադատութիւնը, տարիներու ընթացքին եղած է ահա այս վարդապետութեան ու անոր գործելակերպերուն շուրջ: Ինչո՞ւ հայրենիքը կը բերէք ու մեր բանակռիւին մէջ կընետէք:

Դուրս ելիր, կարմիր սադայէլ, ու բաց ճակատով, տղամարդու պէս մէջտեղ դիր քու կարմիր վարդապետութեանդ քաղաքական ու տնտեսական ձեւերը, որոնց դէմ է մեր պայքարն ու քննադատութիւնը:

Ալ բաւական է, հայրենիքը իբրեւ վահան գործածես սատանայական դէմքդ... ծածկելու համար:

Ալ բաւական է, Հայաստանը իբրեւ դիմակ գործածես մեր միամիտ ժողովուրդը խաբելու ու փարախդ քաշելու համար:

Ալ հերիք է, «միջազգային աւազակ», մեր պաշտելի մօրկանը իբրեւ խրամ ըրած ու անոր մէջ թաղնուած իր անպատմելի երկունքէն ծնած դիւցազնին հայհոյես:

Դուրս արի, վխտուկ:

Մեր պայքարն ու քննադատութիւնը ահա թէ որու դէմ է:

Տակաւին չե՞ն բաւեր քու խաբեպատիր քարոզներդ մեր միամիտ ու հայրենասէր, ազատատենչ ժողովուրդին:

Մենք տղամարդու պէս մէջտեղն ենք ու մեր անունն է.—

Հայ, Յեղափոխական, Դաշնակցութիւն:

Մեր քաղաքական դաւանանքն էր՝ երէկ, է այսօր, ու պիտի ըլլայ նաեւ վաղը.— Ազատ, Միացեալ, Անկախ, Հայաստան:

Ասոր դիմաց ի՞նչ ունիս դուն:

Ա՞յն, որ երէկ կ'ուրանայիր Միացեալի գաղափարը, որովհետեւ, անիկա կոմունիզմին շահերուն խոտոր կը համեմատէր...: Իսկ այսօր ընդունած ես..., որովհետեւ համայնավարութեան տարածման պիտի սատարէ....:

Դուն որո՞ւն համար կ'աշխատիս: Ինչո՞ւ երէկ դէմ էիր՝ այսօր թեր...:

Մեր տնտեսական դաւանա՞նքը.— աշխատանքի սեփականութիւն ամէն ասպարէզի մէջ:

Անոր դիմաց ալ ունիս, մարդիկ բռնի միացնել ու աշխատանքի լծել քու «դրամատէր պետութեանդ» հաշւոյն....:

Մենք կը դաւանինք տակաւին, գաղափարի, խօսքի, մամուլի ազատութիւն, ժողովուրդի անկաշկանդ քուէարկութիւն:

Հապա դո՞ւք.— բռնութիւն, բռնութիւն, բռնութիւն: Մինակ կոմունիզմը պէտք է ապրի, խօսի, ու իր ուզած ձեւովը կարէ, թափէ...: Այնպէս չէ՞:

Ասոր հակառակ մտածողը, վարուողը, խօսողըն ու գործողը թշնամի է: Որո՞ւ, կոմունիզմի՞ն թէ հայրենիքին:

Մենք դէմ ենք ձեր գաղափարներուն: Կը քննադատենք, կը պայքարինք, ձեր վարդապետութիւնը խորթ, անհարազատ կը տեսնենք մեր հայրենիքին ու իր շահերուն:

Այսպէս վարուելով թշնամի՞ եղած կ'ըլլանք հայրենիքին:

Այն ատեն, երէկ, Իտալիոյ ու Գերմանիոյ հակաֆաշականներն ու հականացիականները, դուրսէն թէ ներսէն երբ կը պայքարէին, կը քննադատէին, կ'աշխատէին տապալել այդ վարչաձեւերը նոյնիսկ կոմունիզմին օժանդակութեամբ, իրենց հայրենիքին թշնամինե՞րն էին:

Այսօր նոյնը կ'ընեն Սպանիացիները փաղանգաւորներու վարչաձեւին դէմ: Ուրեմն, ձեր չքնաղ տրամաբանութեամբ իրենց հայրենիքի՞ն կը դաւեն:

Սակայն, մենք լաւ կը ճանչնանք ձեզ: Եւ կ'ուզենք, որ մեր միամիտ ժողովուրդն ալ իր աչքը բանայ լաւ տեսնելու համար ձեր ապազգային դէմքը, որ մեր հայրենիքը վահան ըրած ու ետեւը պահուըտած է...:

Դուք մկրատով կար կը կարէք... զայն իբրեւ ասեղ ցոյց տալով ձեր «մասսային»:

Ոչ, Լենին - Ստալինեան կարմիր գօտիով աղբարիկ, ձեռքինդ մկրատ է եւ ոչ թէ ասեղ:

Ու մկրատը չի կարեր, կը կտրէ...:

Ու նաեւ մինչ մեր ծխծաղը չարժած էք ձեր այս անպարարութեանը համար:

Դաշնակցական զանգուածը չի հաւատար ձեր այս ու նման կապկութիւններուն, ու կը զանի ձեզմէ, ցորչափ այդպէս կը շարունակէք դուք, զրախօսելով մեր ու մեր կազմակերպութեան մասին:

Ձեր միամիտ հետեւորդները զրգռելու ու մեզի դէմ եղած ատելութիւնը խորացնելո՞ւ համար: Սակայն, տեւական պիտի կրնա՞ք խաբել զայն:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, կամ Դաշնակցականները թշնամի Հայաստանին:

Այն ատեն ի՞նչպէս չճանչանք ձեր սեւ երեսին:

— Լենի՞նն էր, որ հայ ժողովուրդին ու անոր արիւնաքամ դատին համար կարմիր սուլթան զաւանը իր Եւրոպի որջին մէջ շանսատակ ընելու համար իր կեանքը զոհեց Վիտոշի բարձունքներուն վրայ, որ իր անունովը քաղաք, հրապարակ ու պողոտաներ կը կնքուին մեր հայրենիքին մէջ ու կանգնելով նաեւ արձաններ ամէն դի:

Ստալի՞նն էր, որ տասնեակ տարիներ Սասնոյ բարձունքներուն վրայ զէնքով, սուրով ու եղունգներով պայքարեցաւ, մաքառեցաւ ու արիւն թափեց աննկարագրելի պայմաններու տակ, որ զինքը մեր հայրենիքին աստուածն էք ըրած...:

Մոլոթո՞վն էր, որ Միջագետքի ճամբաներուն վրայ իր ժողովուրդին ու հայրենիքին համար զանկէն ջախջախուեցաւ, որ իր անունովը կը մկրտուի մեր հայրենիքին համալսարանը:

Քիրո՞վն էր, որ Սուլթաններու մայրաքաղաքին մէջ ռումբերու որոտով «ազատութիւն կամ մահ» աղաղակելով մատղաշ արիւնը զոհեց իյնալով արիւնլուայ, որ մեր հայրենիքին երրորդ քաղաքը իր անունը կը կրէ:

Բերիա՞ն էր, Խանճեանի դահի՞ճը, որ Պերլինի, Պոլսոյ, Հռոմի կամ Թիֆլիզի պողոտաներուն վրայ մեր ժողովուրդին դահիճները գետին փռեց, որ իր անունովը մեր հայրենիքին մէկ շրջանի անունը կառնէ:

Ո՞ր օտար կոմունիստն էր, որ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան բարձրացաւ «ամէն այն տեղ մահը մի է» երգելով իր հայրենիքին անոյշ արեւին համար:

Ձեր կոմինտէրնի (այսօր՝ կոմինֆորմ) անդամնե՞րն էին, որ Եդեսիոյ, Վասպուրականի, Մուշեղոյ, Շ. Գարահիսարի, Տարօնի, Հաճնոյ, Զէյթունցի (Արեգին), Այնթապի ու եւայլի հերոսամարտները ղեկավարեցին ու մղեցին:

Վերջապէս, ո՞ր օտար կոմունիստն (ըսենք նաեւ, հայ) էր, որ «այն սեւ օրերուն» Մեծ Հայքի լեռներէն ու հովիտներէն հայ որբուկներն ու որբեւայրիները հաւաքելով մէկ կողմէն ու միւս կողմէն իրենց քանի մը հարիւրեակ հայութիւններով թրքական բանակներու առջեւէն կռուելով (որը ձեր Լենին-Ստալինը մեզ մինակ ձգելով ռուս բանակը տուն կանչած էին), գոյամարտելով, մեր այդ տասնեակ հազարաւոր խլեակները բերին ու մինչեւ Արարատեան դաշտ հասցուցին...

Սակայն, մեր այս պանծալիներուն անունովը աղբիւր մը անգամ չկայ այսօր մեր ներկայ Հայաստանին մէջ:

Մեր հայրենիքին աստուածներն ու ոգին պիտի նրե՞ն կոմունիզմին...:

Ո՞ւր էին, ձեր համայնավար հայ պետերականն հիմնադիր - շէֆերն այն օրերուն, երբ հայ ժողովուրդը «Աւարայրի ոգեկոչում»ը կ'ապրէր Մայր Արաքսի հովիտներուն մէջ ու Արարատեան դաշտին վրայ, այսօրուան ձեր իբրեւ վահան մեզի դէմ գործածած հայրենիքին ծնունդ տալով մեր ցեղը սոսյդ բնաջնջուած փրկելով:

Ո՞ւր էին.— Լենին - Թրոցկի - Ստալին ընկերութեան կուռքերուն ետեւէն կը վազէին...:

Անոնց պաշտօնատուներուն առջեւները բարեւի կեցած, կը սպասէին, իրենց աղա - փաթթոններուն մէկ ժպիտին արժանանալու համար...:

Դուրս արի, սադայէլ, ու այսպէս քու հարազատ դէմքովդ ներկայացիր մեր ժողովուրդին:

Ալ բաւական է, մեր չքնաղ հայրենիքը իբրեւ վահան գործածես միջազգային աւազակի դէմքդ թաղցնելով:

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ

ՄՕՍԿՈՒԱՅԻ ՍԱՍՏԸ ԵՐԵՒԱՆԻ...

(ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ)

Ա.

Մոսկուան դժգոհ է Երեւանէն:

Համամիութենական համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն յատուկ քննութեան առած է այն «մտահոգիչ» կացութիւնը, որ ստեղծուած է Հայաստանի համայնավար կազմակերպութեան ղեկավար խաւերու մէջ: Կեդրոնը գտած է, որ առողջ չէ Հայկոմկուսի ղեկավարութիւնը, ուր ընտրանքի հարցին մէջ անհերելի թերացումներ գործուած ըլլալով, արժանաւորները ետ քշուած են, մինչ անարժանները եկած եւ գրաւած են առաջաւոր դիրքերը:

Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի 1947 Սեպտ. 24ի լիակատար նիստին մէջ յատուկ զեկուցում տալով այս մասին, Հայաստանի մեծապետցրկ իշխանաւորը — Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի առաջին քարտուղարը — Գր. Արութինով՝ կը յայտարարէ.

«Համամիութենական կոմկուսի կեդկոմը իր որոշման մէջ կը մատնանշէ, որ, վերջին տարիները Հայաստանի կոմկուսը որոշ յաջողութեանց հասած ըլլալով մէկտեղ տեղական կուսակցական, խորհրդային եւ տնտեսական քադրերու աճեցման մէջ, այնուամենայնիւ, կուսակցական կազմակերպութեան աշխատութեան մէջ, կուսակցական քադրերու պատրաստութեան տեսակէտէն, ունեցած է լուրջ թերիներ»:

Այս որոշման իմաստը մեկնաբանելով՝ Արութինով կը յայտարարէ:

«Հայաստանի Կուսկեդկոմը տկար դաստիարակած է կուսակցական աշխատաւորները բոլշեւիկեան հետեւողականութեան, քննադատութեան խիզախ ծաւալումի եւ ինքնաքննադատութեան ոգիի տեսակէտէն: Հանրապետութեան Կոմկեդկոմը բաւականաչափ հաշուի առած չէ այն փոփոխութիւնները, որ տեղի ունեցած են մեր երկրի տնտեսութեան եւ մշակոյթի մէջ, արդիւնք այդ նոյն տնտեսութեան եւ մշակոյթի արագ աճումին, ինչպէս եւ հաշուի առած չէ Հայաստանի կուսակցական կազմակերպութեան կազմի մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնները եւ միջոցներ ձեռք առած չէ կուսակցական մեքենան ամրացնելու պատրաստուած եւ քաղաքականապէս հասուն աշխատաւորներով»:

Ընդհանուր բնոյթ ունեցող այս մեղադրանքին որոշակի իմաստ տալով՝ Արութինով կը վերկայէ.

«Հայաստանի Կուսկեդկոմը հապուսդէպօրէն առաջ կը քշէ ղեկավար աշխատանքի համար ընդունակ, կուսակցութեան հասունցող աշխատաւորները առաջաւոր, կրթուած եւ մարքսիստօրէն պատրաստուած մտաւորականութեան շարքերէն: Մաս մը աշխատաւորներ — թէ Շրջանային ու քաղաքային կոմիտէներէն եւ թէ բուն իսկ Հայաստանի Համայնավար Կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի կազմէն ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան եւ մշակութային զարգաց-

ման մէջ եւ այլեւս չեն ապահովեր որակեալ կուսակցական ղեկավարութիւնը, այլ կը տարուին գործամոլութեամբ, վարչարարութեամբ եւ նենգափոխութեամբ խորհրդային եւ տնտեսական հաստատութեանց մէջ» :

Ինչպէս կը տեսնէք, սաստը ուղղուած է Խ. Հայաստանի բուն իսկ ղեկավարութեան, երկրի բարձրագոյն մարմնին՝ Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէին :

Եւ այս իմաստով որոշակի ցուցմունք կայ մայրաքաղաքի քաղաքային խորհուրդի նախագահին ընկեր Վարդանեանի կողմէ :

Խօսք առնելով ընդհանուր վիճաբանութեանց մէջ, որոնց մասնակցած են Կեդր. Կոմիտէի կազմէն 31 ականաւոր կուսակցականներ, Վարդանեան կը յայտարարէ .

«Մարքս լենինեան տեսութեան ուսումնասիրման գործը ղեկավար աշխատաւորներու կողմէ ձգուած է ինքնահոսի. այս անփութութիւնը մեզ բերած է այն բանին, որ կուսակցական եւ խորհրդային վարիչներէն ոմանք, որոնց կարգին նաեւ Հանրապետութեան որոշ նախարարներ ետ մընացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան մէջ եւ ի վիճակի չեն ստանձնած գործը վարելու» :

Այս «նախարար»ները, ինչպէս յայտնի է, ընտրուեցան սաստէն ընդամէնը քանի մը ամիս առաջ, Հայաստանի «Գերագոյն Սովետի սեսիայի 4րդ նիստին», որ գումարուեցաւ Երեւանի մէջ, 1947 Մարտ 29ին :

Այս նիստին, այսինքն սաստէն վեց ամիս առաջ, Խ. Հայաստանի նախկին արտաքին գործոց նախարարը՝ Սահակ Կարապետեան, որ Գերագոյն Սովետի կողմէ կարգուած էր իբրեւ վարչապետ, Սովետին առ ի վաւերացում կը ներկայացնէր 28 հոգիներէ բաղկացած նախարարական իր նոր դահլիճը եւ կը ստանար բոլոր «դեպուտատ»ներու միաձայն քուէն («Ս. Հայաստան», 30 Մարտ 1947) :

Եւ ահա, պաշտօնավարութեան լրիւ տարին տակաւին չբոլորած, Վարդանեանները Երեւանէն արձագանգելով Մոսկուայի, կը յայտարարեն, որ այս «նախարար»ներէն ոմանք «ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան մէջ եւ ի վիճակի չեն ստանձնած գործը վարելու» :

Եւ ուշագրաւն այն է, որ այս սպանիչ վկայութիւնը կուգայ ինչ որ Վարդանեաններէ եւ ոչ թէ «նախարար»ներու բուն տիրոջմէն «վարչապետ» Սահակ Կարապետեանէ :

Այս վերջինին կարծիքը — այսինքն կարծիքը այն մարդու, որ վեց ամիս առաջ այնքան յաջողակար եւ ձեռնհասօրէն նախարարական դահլիճ կը կազմէր՝ Գերագոյն Սովետի միաձայն քուէին արժանանալով — այսօր այլեւս հարցնող չկայ:

Կուսակցական «սնանկ» եւ պատժի ենթակայ առաջնորդներու գծով սաստ կը ստանայ երկրի կուսակցական առաջին դէմքը՝ Գրիգոր Արութինով իր պաշտօնին մնալով հանդերձ, ինչպէս որ պետական «սնանկ» եւ պատուհասուած վարիչներու գծով սաստ կը ստանայ երկրի պետական առաջին դէմքը՝ Սահակ Կարապետեան՝ դարձեալ իր պաշտօնին մնալով :

Պատժարկումի այս նոր ձեւին պիտի անդրադառնանք մեր յաջորդ խմբագրականին մէջ, իսկ առայժմ կրկին դառնանք այն ժողովին, ուր 31 քաշարիներ խօսք առած եւ քննադատած են իրենց աղէտուած վարիչները

Այս արիներէն ընկեր Գէորգեան — Ալլահվերտիի շրջանի կուսակցական քարտուղարը — տեղի ելլելով՝ կը յայտարարէ.

«Խիզախ բոլշեւիկեան քննադատութիւնն ու ինքնաքննադատութիւնը կը բացակային Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի կազմին մէջ»:

Այս «խիզախ» քննադատութեան անցնելով՝ ճառախօսները առանձնաբար կը մատնանշեն այն «խոշոր թերիներն ու սխալները, որ գործուած են Հայաստանի մէջ, գաղափարաբանական ճակատի վրայ»:

Եւ ահա հոս է, որ ճառախօսները որոշակի մատնանշումներ կ'ընեն.

«Վերջին տարիները,— կը յայտարարեն անոնք,— հանրապետութեան մէջ Հայաստանի գրականութեան եւ պատմութեան մասին հրատարակուած են գիրքեր, որոնց մէջ կան կարգ մը սխալներ եւ քաղքենի ազգայնամոլական աղաւաղումներ: Այդ հրատարակութեանց մէջ անճիշդ կերպով կը լուսաբանուին հայ ժողովուրդի պատմութեան հարցերը, անոնց մէջ կ'իտէալացուի անոր անցեալը: Հայաստանի հին դարաշրջանը կը հռչակուի իբրեւ հայ ժողովուրդի պատմութեան «ոսկեդար»ը: Այդ ազգայնամոլ եւ յետադէմ տրամադրութեանց փայլուն արտայայտիչը կը հանդիսանայ Տէր Մինասեան, որ այժմ կը դեգերի հանրապետութեան գիտութեանց կաճառին շուրջ եւ իր կեղծ - գիտական աշխատութիւններով կը շփոթեցնէ ընթերցողները եւ կը դժուարացնէ հայ ժողովուրդի պատմութեան ճշգրիտ ուսումնասիրման գործը» :

«ՑՈՒՍԱԲԵՐ»

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԼԻՈՆ, (Յապաղած).— Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ Յ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը մեծ խանդավառութեամբ տօնեց Մանուկներու Օրը, նիւթական մեծ զոհողութիւններով գոնէ քանի մը ժամ Հայ մանուկները ապրեցնելու հայկական հարազատ մթնոլորտի մէջ ուր անոնք կը լսեն ու կ'արտասանեն Հայկազեան արեւահամ բառը :

Դժբախտաբար, իբրեւ սրտցաւ Հայ մը, պէտք է ըսեմ որ, իրենց բացակայութեամբ կը փայլին զանազան միութեանց ներկայացուցիչները, որոնք յաճախ Նոր Սերունդի փրկութեան գործը կը գերադասեն ուրիշ ամէն բանէ :

Բայց ո՞ւր էին «Մանուկներու Օր»ուան հանդէսին :

Արդեօ՞ք Կապոյտ Խաչը ոսկեզօծ տառերով հրաւիրագիր պէտք է ղրկէ, որպէսզի գան, որպէսզի իրենց ազգային պարտականութիւն նկատեն քաջալերել այս օտար ափերու վրայ ծնած ու հասակ նետած մեր մանուկները :

Ժամը 9ին Տիկին Գ. Փափազեան քանի մը պատշաճ խօսքերով բացումը յայտարարեց հանդէսը, իսկ երգչախումբը եւ Նոր Սերունդի Միութեան անդամները երգեցին «Հիմի էլ լռենք»ը :

Արտասանեցին ու երգեցին մեր փոքրիկներէն Ալթունեան, քոյր եղբայր Զուլաքեան, քոյր եղբայր Ցովակիմեան, Պէպէրեան, Մարգարեան:

Օրուան բանախօսուհի Տիկին Ե. Մանուկեան, գեղեցիկ ատենախօսութեամբ պարզեց Կապոյտ Խաչի կատարած աշխատանքը մեր մանուկներու հայեցի դաստիարակութեան համար : Տարին անգամ մը սարքելով այս տօնը, Կապոյտ Խաչը պարտականութիւն կը դնէ ծնողներուն վրայ, որպէսզի գան ու մեզ հետ միասին պայքարին Նոր Սերունդի այլասերման դէմ, ըսաւ Տիկինը : Հայեցի դաստիարակութիւն հայ մանուկին, կը նշանակէ սորվել հայ մանուկին դառնալ ափին հայրենասէր :

Տիկին Փափազեանի կողմէ պատրաստուած տրամախօսութիւն մը հիանալի յաջողութիւն գործեց ներկաներու վրայ: Կը մասնակցէին Օր. Օր. Մարգրիտ եւ Շուշանիկ Առաքելեաններ, Հրանուշ Հարէլեան, Էլիզ եւ Ժիլիան Տէրմանեաններ, Վարդուհի Ալթունեան եւ Անահիտ Գասպարեանը :

«Կաղանդ պապան» դաւեշտը խաղացին Գէորգ Գէորգեան, Օր. Ուլուհաճեան, Մինասեան, Պէրպէրեան, Զուլաքեան եւ Խաչատուրեան :

Սիրելի «Յառաջ», եթէ քիչ մը երկար գրեցի, արդարացումս այն է որ ուզեցի որ մեր տղաքը իրենք կարդան իրենց անունները այս թերթին մէջ :

Հանդէսի վերջաւորութեան նուէրներ բաժնուեցան երախաներուն : — Արամ Մկրտճի

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԷՆ կը գրեն պոլսական թերթի մը.— «Կառավարութեան կողմէ մեզի տրամադրուած Ս. Կիրակոսի կից մատուռը բաւական ծախս ընելով, կոկիկ եկեղեցի մը եղաւ : Յունուար 4ին տեղի ունեցաւ օծումը հոգեւոր հովիւ Արսէն քահանայի կողմէ : Եկեղեցին լեցուած էր խուռն բազմութեամբ: Հաւատացեալներուն մէջ կը նշմարուէին նաեւ կաթոլիկներ եւ Քրիստոնեաներ, որոնց վարդապետին բացակայութեան պատճառով հոգեւոր հովիւին վիճակուած էր տէր պարտականութիւնը: Ինը ամիսէ ի վեր տեղւոյն հայ ժողովուրդը զուրկ էր Պատարագէն:

Երկուշաբթի մինչեւ իրիկուն բաց մնաց Կիրակոսի անունով օծուած նոր եկեղեցին: Շարք շարք կ'ինէր եկեղեցի կ'երթային խոստովանելու եւ հաղորդութիւն առնելու :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՅԾԱԿ ԿԶԻԿԵԱՆԻ «ՑԱԽԻՐ» թատերգութիւնը, 4 արար, եւ նոյն հեղինակին ԱՄԱՆ ԱՌՈՒՋԻ ԴԵՒԸ, չորս արարնոց թատերգութիւն մը, երկուքն ալ հրատարակուած Շտուտկարտ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Կարաւանը կ'անցնի չորուշուն: Հինգ ուղտ՝ իրենց երկար պախուրցներով իրարու շղթայուած: Իսկ կարաւանապետը, յառաջապահ ուղտին վրայ աշտանակուած: Հինգը կը համրեն աստղեր, կը ծամեն լուսինը, կ'որոճան գիշերը, փոկ վեցերորդը կ'արբենայ գիշերներու խորհուրդով:

Արաբական գիշերներ, ինչքան խորախորհուրդ, հոգեթով եւ արբեցուցիչ: Անոնք նման են անյայտին խորը երազուած աստուածային բագիններու, որոնց առջեւ միայն Արաբը գիտէ զոհել ու զոհուիլ, աստուածանալ ու աստուածացընել: Անոր ներաշխարհին ծորակները կը բացուին ու կը հոսին գիշերը միայն: Արեւը չորացուցիչ ակ է, լուսինը ժայթքող աղբիւր, մին անդոհանք, ու մեղկութիւն, միւսը՝ կենդանութիւն, ներշընչում ....:

Կարաւանապետը արբեր է խնկալէս: Իր աշտարակի բարձրութենէն գլուխը հողմավար դըրօշի մը նման կը հովէթիի ետ, առաջ, կարծես, հիմա պիտի իյնայ գետնաթաւալ: Ուսերուն վըրայ, մետաքսահիւս ծոպերը կը պարեն աջ ու անգամ մը մէկ երեսին, անգամ մը միւսին կ'երթան անգամ մէկ երեսին, անգամ մը միւսին կ'երթան, կուգան կենդահար: Ոտքերը՝ պարապին մէջ կախուած յարաշարժ տոպրակներ, իսկ աչքերը ով գիտէ, այդ պահուն ուրեր կը դեգերին :

Անխուսափելին չուշացաւ վերջապէս: Արբած սոխակը ծառէն վար ինկաւ յանկարծ, թօթուուած տանձի մը պէս: Ետեւի շղթան փրթաւ տարանջատ: Ողակները սկսան թաւալիլ խուճապահար ու ցրուիլ աջ ու ձախ:

Երկինքէն ինկած քար մը, կարծէք, կը տարտղնէր երազն ու երազողը եւ անոր ունկընդիրները: Ուղտերը, իրենց լայնախարխափ կարկինները բացած, զողահար ու խրտչած, կը փախչէին, իրենց վրայէն թափելով միսերու խենդեցած ալիքներ եւ փաթաթներու մէջ բանտուած Դամասկեան շղարշ ու բեհեզ, չող ու արեւ:

Հովուերգութենէ ետք՝ ողբերգութիւն: Հօլօ... հօլօ... հօ... լօ... լօ...:

Ուղտերը կանգ առին, ճանչնալով ձայնն ու իմաստը այս կանչին, բայց իրենց սարսափած աչքերուն խորը, դեռ նստած էր խրտչեցուցիչ ստուերը ուրուականին: Ան, որ իր վրայէն դետին նետած էր իր տէրը, կարծէք, մեղաւոր ու յանցապարտ, կը դողար միւսներէն աւելի. աչքերը որոշ կէտի մը սեւեռուն: Կարաւանապետը փըռնտուեց ու գտաւ զայն անմիջապէս: Մէկը մեռելի պէս ինկած էր ճամբու եզրին :

— Ո՞վ ես դուն :

— Որդի մարդոյ

— Ուսկէ՞ց ... եւ ո՞ւր ...

— Հիւսիսէն կուգամ, հարաւ կ'երթամ :

— Անո՞ւնդ ...

— Էսա,

— Քրիստոնեա՞յ ես թէ հեթանոս :

— Ոչ մին, ոչ միւսը ...

Կարաւանապետը խռովեցաւ: Հեռաւոր ափերէն ուղեկորոյս աքլոր մը կարծէք, զարնուեցաւ իր հոգիին պատերուն: Քանի մը քայլ եւս... եւ ահա իր դէմ անծանօթ մը, աւազին վրայ ծալլապատիկ, խոնջադէմ, որուն գլխուն վրայ լուսինը արծաթ ու աչքերուն մէջ, աստղերը կայծեր կը ցանէին : Այդ խորհրդապատ գանկը, այդ հրակայծ աչքերը, այդ իմաստուն հայեացքը խոնարհեցուցին զինք յափշտակութեան խորանի մը առջեւ :

— Օտարական, խօսքերդ խորհրդաւոր են, կ'ուզեմ լսել կրկին ու թափանցել իմաստին .... եւ, միասին ճամբորդենք... անօթի՞ ես ...:

— Կուշտ եմ արեւով... անօթի եւ ծարաւ՝ ճշմարտութիւնով :

Լուսնաշխարհի զաւակը, այս խորիմաստ խօսքերէն կրկնապէս այլայլած, անմիջապէս ըսպասարկեց թուղ, արմաւ եւ ջուր:

Երբ սովահար ուղեւորը վեր առաւ իր աչքերը, իր դէմը գտաւ քառամեայ լիալուսին մը, որ կը ճառագայթէր գերազանցօրէն գեղեցկատիպ համադրութիւնը լոյսին ու խաւարին: Կարմրաւուն այտեր, ածխավառ գլուխ, փղոսկրեայ ճակատ, սեւաչօն կամարներ, սպիտակ մարմին, խաւարածիլ աղուամօրուս, սլացիկ հասակ, սեւալոյս աչքեր, ուսկից կը հոսէր շունչ մը ազնուական եւ բարեհամբոյր :

(19)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԵԼԼԷՆ ապստամբները սկսած են յարձակիլ Փրոհիթի, Իլիա եւ Էփթալօ քաղաքներուն վրայ՝ Էպիրոսանիա նահանգին մէջ։ Կառավարական ուժերը միջոցներ ձեռք առած են ետ մղելու համար յարձակողները ։

Աթէնքի կառավարութիւնը լուծած է հիւս. Յունաստանի հրամանատարութիւնը և ետկանչած է զօրավար Կոստանդին Վէնթիրիսը ։ Ներկայ «պատերազմը» կը նկատուի ամբողջ Յունաստանը չահագրգռող դժբախտ երեւոյթ մը եւ ընդհանուր սպայակոյտն է որ հիմա պիտի վարէ զինուորական գործողութիւնները ։

ԳՐԱՄ ԷԻՆՔ Թէ Մոսկուայի կառավարութիւնը բողոքած է որ ամերիկեան նաւաբաժին մը կը յածէ իտալական ջուրերուն մէջ։ Հռոմի կառավարութիւնը հասկցուցած է, իր արտաքին նախարարին միջոցաւ որ Իտալիան անկախութիւն մը ըլլալով ամէն իրաւունք ունի իր նաւահանգիստները հրաւիրելու օտար երկրի մը մարտանաւերը եթէ ուզէ ։

ԱՆՑԵԱԼ ՇԱԲԹՈՒ Լիւքսէմպուրկի մէջ գումարուեցաւ խորհրդաժողով մը Պելճիքայի, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի միջեւ քննելու համար երեք երկիրները չահագրգռող կարգ մը քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրներ։ Շաբաթ օր խորհրդաժողովին փակման առթիւ երեք կառավարութեանց պատուիրակները միաձայնութեամբ որոշեցին ընդառաջ երթալ արեւմտեան խմբակցութիւն մը կազմելու բրիտանական առաջարկին։ Որոշուեցաւ խնդրել Փարիզի եւ Լոնտոնի կառավարութիւններէն որ աւելի թանձրացեալ կերպով ներկայացնեն առաջարկը եւ ի հարկին խորհրդաժող մը գումարեն բոլոր չահագրգռուողներուն մասնակցութեամբ ։

Բրիտանական արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը շաբաթ օր հաստատեց այն լուրը թէ անգլիական կառավարութիւնը պատրաստած է նախագիծը դաշնագրի մը որ պիտի ստորագրուի հինգ արեւմտեան պետութիւններէն ։

ԵՐԷԿ, Փետրուար 2, Ստալինկրատի փառաւոր յաղթանակին հինգերորդ տարեդարձն էր ։ 1943ի Փետրուարին էր որ Կարմիր բանակը գերագոյն անձնազոհութեամբ ետ մղեց Հիթլէրի բանակը ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 1948ի իր զինուորական պիւտճէէն (66000 միլիոն րուբլի) պիտի զեղչէ 2500 միլիոն րուբլիի գումար մը։ 1947ին Ռուսիոյ զինուորական ծախքերու յատկացուած էր 68500 միլիոն իսկ պետական ընդհանուր ծախքերուն գումարն էր 361.200 միլիոն րուբլի ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Միջդաշնակցային հակակշիռի յանձնաժողովին շաբաթ օրուան նիստին, Ամերիկայի ներկայացուցիչը զօրավար Քլէյ յայտարարեց թէ «Ամերիկան Պերլին մնալու այնքան իրաւունք ունի որքան Ռուսիան»։ Այս յայտարարութիւնը պատասխան մըն էր այն համայնավար թերթերուն որոնք վերջերս կը պահանջէին որ Անգլիա եւ Ամերիկա հեռանան Գերմանիոյ մայրաքաղաքէն ։

ԱՄԵՐԻԿԱ եւ Իտալիա երէկ բարեկամական դաշնագիր մը ստորագրեցին Հռոմի մէջ ։ 1923էն ի վեր առաջին անգամն է որ Ամերիկա նման դաշնագիր մը կը կնքէ Իտալիոյ հետ։

1947ին 200.000 Իտալացիներ իրենց երկրէն մեկնած են, 46952 հոգի եկած են Ֆրանսա, 18794 հոգի անցած են Զուիցերիա իսկ 16125 հոգի հաստատուած են Ամերիկա ։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ծովային յանձնաժողովը խորհրդարանին ներկայացուցած է տեղեկագիր մը որուն մէջ կը յանձնարարէ եւրոպական երկիրներուն չտալ Մարշըլի ծրագրով նախատեսուած 500 փոխադրանաւերը որովհետեւ Ամերիկա, ինքը, պէտք ունի այդ նաւերուն ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը տեղեկացուցած է ամերիկեան կառավարութեան թէ ներկայիս 301.440 Գերմանացի գերիներ կան Ֆրանսայի մէջ ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Աշխատաւորական կուսակցութեան ձախ թեւին ներկայացուցիչը, երեսփ. Զիլիաքըս (ծագումով Ֆինլանտացի) կ'ըսէ թէ ներկայ արտաքին նախարարը «վտանգ մըն է մեր երկրին համար»։ Պէվին կը սպառնայ պատերազմ հրատարակել պաշտպանելու համար Ամերիկայի միջամտութեան քաղաքականութիւնը՝ Հելլէն Փաշականներու կողքին, կ'ըսէ Զիլիաքըս։ «Արտաքին նախարարը կը սպառնայ նաեւ Խորհրդ. Միութեան՝ պատրուակելով թէ այս վերջինը կ'ուզէ տիրապետել ամբողջ աշխարհին։ Իրականին մէջ Ամերիկան է որ կը փորձէ տիրապետել, եւ Մարշըլի ծրագիրը մէկ երեսն է այդ քաղաքականութեան »։

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ 15 օրուան մէջ պիտի վերարգուի Ֆրանքօ-սպանիական սահմանագլուխը որ փակ կը մնար 1946 Մարտ 1էն ի վեր։ Արտաքին նախարարութիւնը այս մասին պաշտօնական յայտարարութիւն մը պիտի ընէ շուտով։ Հաւանական է որ առեւտրական դաշնագիր մը եւս ստորագրուի երկու երկիրներուն միջեւ ։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ խորհրդարանը որոշեց տասը միլիոն սթերլին ծախսել 1948ին երկրին տնտեսական կացութիւնը բարելաւելու համար։ Այս գումարին 34 առ հարիւրը պիտի յատկացուի ճարտարարուեստին, հանքերու շահագործման ինչպէս նաեւ երկաթուղիներու շինութեան ։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Աշխատանքի Դաշնակցութեան վարչական մարմինը որ ժողով կը գումարէր անցեալ շաբթու Մայամիի մէջ (Ֆլորիտա) մասնաւոր զեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ Ռուսիա պատերազմ կը պատրաստէ Ամերիկայի դէմ եւ այս վերջինը պարտաւոր է վերաքննել իր արտաքին քաղաքականութիւնը։ «Խորհ. Միութիւնը չոգեխինդ կ'աշխատի հիւլէական զէնքեր պատրաստելու եւ յարձակելու, կ'ըսէ զեկոյցը ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde։

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ ։ Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran ։

Գեղարուեստական հաճելի բաժին։ Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին։ Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus ։

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն ։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) ։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք ։

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տոնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.։

Տոմսերը հայ գրատուներէն ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ժիրայր Փիւսքիւլեան, հօրը անունը Օննիկ, մօրը Նեվրիկ, եղբայրները Երուանդ եւ Մկրտիչ քոյրը Ռոզիկ, որոնք մինչեւ 1927ը կը գտնուէին Մարսիլիա։ Տեղեկացնել Պոլսեցի Յարութիւն Գաւազլեանի, 10 rue des Minimes Grenoble ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ֆրանսուհի Օր. Germaine Boulay, 15 rue de Nantes, Paris (19) կը փնտռէ իր բարեկամուհին Օր. Աստղիկ Դուրեան որուն հասցէն էր, մինչեւ քանի մը տարի առաջ, c/o. The Bagdad Guinery Karky, West Iraq. Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին ։

ՎԻԷՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Բնարիկ Թէրզեանի եւ պարագաներուն իր ամուսնոյն Պ. ՄԱՐՏԻԿ ԹԷՐՋԵԱՆԻ դառնակսկիծ մահուան առթիւ։ Այս առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆր. Տէր եւ Տիկին Գալիկեաններէ ։

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ
Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը Չորեքշաբթի 4 Փետրուար, ժամը 8.30ին, Էպրոցի սրահը 78bis rue Rabelais: Նիւթ՝ «Հայաստանի համայնավարացումը» ։ Դասախօս ընկեր Կ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ։ Սիրով կը հրաւիրուին երէց ընկերները, Կապոյտ Խաչուհիները եւ բոլոր Հայերը անխտիր ։

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերը ընդհանուր ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը։ Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը։ Շատ կարեւոր օրակարգ ։

ՊՈՄՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5 Փետր.։
ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 Փետրուար ։
ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար ։
ՍԷՆԹ ԱՆՆ, Քեռի, չորեքշաբթի 4 Փետրուար։
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար ։
ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.։
ԼԷ ՇՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար ։
ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար։
ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար։
ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար ։

Հ. Յ. Դ. ՌՈՄԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ վիճաբանական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս չորեքշաբթի 4 Փետրուար, ընկեր Վարուժան Խուպէկեանի բնակարանը, սովորական ժամուն։

Կը դասախօսէ ընկեր Ա. Պօյաճեան ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ընդհանուր ժողովը, հինգշաբթի 5 Փետրուար, ժամը 9ին, Sociétés Savantesի G սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Հայերէնի դաս 8—9։

ԳՏՆՈՒԱԾ.— «Յառաջ»ի վերջին թիւերուն մէջ փնտռուած Թիւթինճեան ընտանիքը կը գտնուի Բլէրմոն Ֆէրան եւ այս առթիւ փնտռողները որպէս շնորհակալութեան պարգեւ 1000 Ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին ։

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է։ Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ ։

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 4 Février 1948 Չորեքշաբթի 4 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5257-Նոր շրջան թիւ 866 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՀԱԿԱԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄՈԼԵԳԻՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Պոսթընի «Հայրենիք»ը այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ կը գրէ.—

Վերջին քանի մը շաբաթներուն հակադաշնակցական մոլեգին պայքար մը ծայր տուած է ոչ միայն հոս՝ Ամերիկայի մէջ, Գալիֆորնիայէն մինչեւ Նիւ Եորք, Պոսթըն, մինչեւ Պուէնոս Այրէս, այլեւ ամէն տեղ, Եգիպտոս, Ֆրանսա, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Իրան, Յունաստան եւ այլուր:

Ի՞նչ է պատահած, նոր ոճիրնե՞ր արդեօք, անմեղներու արեան հոսո՞ւմ, որոնք ուր ալ տեղի ունենան, Գամչաթքայէն մինչեւ Հոթէնթոթներու աշխարհը, վերջ վերջը պիտի փաթթուին Դաշնակցութեան վզին: Ոչ: Այս անգամ հակադաշնակցական նոր ճիհատի շարժառիթը ոճիրներ չեն. բայց Դաշնակցութիւնը վերջերս ուրիշ մեղք մը գործած է, աւելի ծանր, անքաւելի, քան աշխարհի բոլոր ոճիրները: Նոր իրողութեանց լոյսին տակ ան իր դիրքը ճշդած է այս օրերուն կատարուող ներգաղթին հանդէպ: Եւ Դաշնակցութեան այս ընթացքը հիմա կ'որակուի կուի ներգաղթի դէմ, կուի Հայաստանի դէմ. ոմանց կարծիքով ալ Դաշնակցութեան այս ընթացքը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ «դաղութապաշտութիւն» ընդդէմ «հայրենապաշտութեան»:

Բայց միթէ՞ վերջին երկու տարիներուն ալ Դաշնակցութեան ընթացքը նոյնը չէ եղած: 1946 եւ 47 թիւերուն, երբ Դաշնակցութիւնը ամէն տեղ, մամուլով ու բեմով, ներգաղթի մասին կը խօսէր, իր ընկերներն ու համակիրները կը մղէր ոգեւորութեան, երբ Գալիֆորնիոյ մէջ Դաշնակցական Արփ. Սեդրակեանները տասնեակ հազարներով կը մասնակցէին ներգաղթի հանգանակութեան եւ իրենց ամիսներու խանդավառ նուիրումով ու քրտնաթոր աշխատանքով պատճառ կը դառնային որ հարիւր հազարներ հասնէին Բարեգործականի գրասենեակը, երբ նոյնը տեղի կ'ունենար Տիթրոյիթի մէջ եւ այլուր եւս՝ դարձեալ մեր ընկերներու աջակցութեամբ, նիւթական նուէրներով, գրչի ու խօսքի ուժով, այդ օրերուն ալ միթէ՞ մենք նորէն հականերգաղթ չէինք, միթէ՞ հակահայաստանեան չէինք, կամ հայրենիքի ու ժողովուրդի դէմ դաւադիրներ չէինք: Այդ օրերուն, երբ մեր ընկերները կը գործէին ու կը զոհէին, իսկ երդուեալներու խումբ մը, դիշերը ցերեկին խառնած, մաղձ կը թափէր մեր վրայ, ոչ մէկ ձայն բարձրացաւ զգաստութեան հրաւիրելու թունաւոր լեզուները: Այդ օրերուն Բարեգործականի կեդրոնն իսկ, որու նախաձեռնած շարժման նպաստեցինք այնքան անվերապահ ու զմայլելի սիրով մը, անգամ այդ Բարեգործականը, իր ականջները խցած, սիրտն ու հոգին շղթայի զարկած, ոչ մէկ շարժում փորձեց խուժանին դէմ: Կը հարցնենք. հիմա կացութիւնը ինչո՞վ է փոխուած. երէկ հակահայաստանեան էինք. այսօր նոյնը. բայց խուժանը այսօր աւելի մոլեգնած մեր դէմ:

Հիմա, Դաշնակցութիւնը այնքան է փոխուեր, որ անգամ լէվանթէններ, իրենց ամբողջ կեանքը Պոսթընի, Նիւ Եորքի ու Փարիզի պողոտաներուն ու սրճարաններուն մէջ անցուցած մարդիկ, կը յաւակնին հայրենասիրութեան դասեր տալ անոր, գաղութներու կարճատեւ կեանքի եւ սեփական հայրենիքի արժէքի մասին խօսիլ. Ռոստոմներու, Քրիստափորներու ու Զաւարեաններու Դաշնակցութիւնը, որուն ամէն օր հայհոյեր են ու գերեզմանել փորձեր, բաղդատել այսօրուան Դաշնակցութեան հետ. հիմա այս գոյնզգոյն հայրենասէրները, Ակնունիները կ'ողբան եւ անոր Դէպի երկիր կոչը կը հրատարակեն: Դաշնակցութեան մէջ պէտք է մարդիկ մենին կամ դուրս գան անկէ, որպէսզի մեր հակառակորդներու աչքին արժէք գտնեն: Այսօր Ակնունին անունի հրապարակագիր ու մեծ հայրենասէր է եղեր, մինչ երէկ ան գոյութիւն իսկ չունէր...:

★

Ինչպէս երէկ, այսօր ալ հայ ժողովուրդի հաւաքումը իր հայրենիքին մէջ է ու կը մնայ Դաշնակցութեան քաղաքական դաւանանքը:

1921 թուէն ի վեր ներգաղթ ենք պահանջեր, ու միաժամանակ յամառօրէն պահանջեր մեր հայրենիքի ներքին սահմաններու ընդլայնում: Ախլքալակ, Ախլցխա, Ղարաբաղ, Շարուր, Նախիջեւան եւայլն, որոնք գերազանցապէս հայկական հողեր են, ըսած ենք որ պէտք է դարձուին Հայաստանին, որպէսզի հայութիւնը հողի պակասէ չխեղդուի, որպէսզի ան չթողու իր բոյնը ու հեռանայ ուրիշ աշխարհներ, որպէսզի արտասահմանէն ներգաղթող հայերու համար ալ տեղ բացուի մեր հայրենիքի մէջ: Մեր ձայնը չլսուեցաւ, դժբախտաբար, ոչ միայն պտղունց մը հող չաւելցաւ մեր հայրենիքի վրայ, այլեւ, Խորհրդային իշխանութիւնը մեր արեամբ ձեռք բերուած Զանգեզուրի մէջ ստեղծեց քրտական ինքնավարութիւն մը: Հետեւանքը եղաւ այն որ Զանգեզուրի հայը եւս սկսաւ թողուլ իր լեռները եւ անցնիլ Բաքու, Հիւսիսային Կովկաս եւ այլուր: Ու այսօր ալ դժբախտաբար կը շարունակուի այդ արտագաղթը Հայաստանէն:

ՆԻՍԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ

Ալիքն ամբոխ, ժխորին մէջ թաթաւուն,
Կը փրփրի, կը կաքաւէ, կը ցնծայ,
Խայտաբղէտ հոսլիքը սա անանուն՝
Ժպիտն է դրեր իր դառնութեանը վըրայ:

Խաւաքարտէ ժօստ արքայ մ'է բազմեր
Գահն իր սահուն: Կը քըրքըջայ լըռիկ ան.
Վարն ոտքին տակ, շուրջպարին մէջ դիմակներ
Քիչ մը հաճոյք ու պուտ մը խինդ կը մուրան:

Եկեր է հոս, շալկած իր բեռը ցաւի,
Ամբոխն՝ որուն կարօտն երկար ըսպասեց
Ծառաստայթին ու երկինքին այս ծաւի:

Կ'ուզէ նետել տառապանքն որ իրեր ցեց
Կրծեց հոգին երջանկութեան ծարաւի.
Արդ կ'արձակէ լիահագագ կանչն իր մեծ:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Երկուշաբթի գիշեր, Գերմանիոյ բրիտանական եւ ամերիկեան գօտիներու երեք միլիոն աշխատաւորները գործադուլ հռչակեցին: Բանթողները տարբեր պահանջներ ներկայացուցած են զանազան շրջաններու մէջ:

Բրիտանական գօտին «թեթեւ աշխատաւորները» գործադուլ հռչակած են որովհետեւ կը պահանջեն ծանր աշխատանք կատարողներուն ուտելիքի բաժնեչափը: Իսկ Հանովըրի մէջ, բանուորները օրավարձի յաւելում կը պահանջեն:

Դիտել կը տրուի որ գործադուլը իրականին մէջ ուղղուած է ոչ թէ Դաշնակից իշխանութեանց այլ գերմանական իշխանութեանց դէմ որոնք պէտք եղած կանոնաւորութեամբ չեն կատարած ուտեստեղէններու բաշխումը:

Գործադուլը պիտի տեւէր միայն մէկ օր: Ամերիկեան եւ անգլիական իշխանութիւնները չեն միջամտած:

5000ՆՈՑՆԵՐԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԷՆ ՔԱՇՈՒԵՑԱՆ

Համաձայն կառավարութեան հրահանգներուն երկուշաբթի եւ երեքշաբթի միլիոնաւոր Ֆրանսացիներ դրամատուներուն կամ պետական զանազան գրասենեակներուն յանձնեցին իրենց 5000 ֆրանքնոց թղթադրամները:

Հաւանական կը նկատուի որ կառավարութիւնը կարճատեւ պայմանաժամ մը եւս տայ՝ փոխանակութեան համար որովհետեւ կարելի չեղաւ գոհացնել բոլոր դիմողները:

Ինչպէս արդէն գրած էինք, կառավարութիւնը տակաւին ոչ մէկ յայտարարութիւն չէ ըրած թէ վերադարձուած թղթադրամներուն փոխարժէքը ինչ ձեւով, կամ երբ, պիտի վերադարձնէ:

★ Հանրապետութեան խորհուրդը երկուշաբթի օր 91ի դէմ 188 ձայնով քուէարկեց ոսկիին ազատ առեւտուրին օրինագիծը: Հակառակ քուէ տուին համայնավարները:

★ Ոսկին ինչպէս նաեւ օտար թղթադրամներու վաճառումը պաշտօնապէս սկսաւ Փարիզի սակարանին մէջ: Տոլարը կ'արժէր 311 ֆրանք, մինչդեռ պաշտօնական սակն է 214 ֆրանք: Փորթուգալեան էսկատօն բարձրացաւ 1242ի:

Մոսկուա կը շարունակէ բողոքել

Մոսկուայի կառավարութիւնը դիւանագիտական անարիւն յարձակողական մը բացած է Ամերիկայի դէմ:

Անցեալ շաբթու յուշագիր մը ներկայացուցած էր Ուաշինկթընի կառավարութեան բողոքելով թէ ամերիկեան նաւաբաժին մը կը յածի Միջերկրականի ջուրերուն մէջ, միեւնոյն ատեն օգտագործելով իտալական նաւահանգիստները՝ պարենաւորումի համար: Անցեալ շաբաթ օր խորհրդային կառավարութիւնը ուժգին բողոքագիր մը ներկայացուց Թէհրանի կառավարութեան բողոքելու համար որ ամբողջ Իրանը վերածուած է ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը եւ ներկայիս նոր ամրութիւններ կը շինուին ռուսեւիրանեան սահմանին երկայնքին:

Բողոքագիրը կը պարունակէ հետեւեալ ամբաստանութիւնները.—

Ա.— Իրան ամրութիւններ կը շինէ Ամերիկացի զինուորականներու հսկողութեան տակ:

Բ.— Իրանական սպայակոյտին օժանդակ ամերիկեան զինուորական մարմին մը յատակագիծ մը պատրաստած է՝ երկրին չորս կողմը նոր օդակայաններ շինելու կամ գոյութիւնունեցողները վերանորոգելու համար:

Գ.— Շատ լուրջ աշխատանքներ կը կատարուին սահմանամերձ շրջաններուն մէջ օդանաւային խարիսխներ շինելու համար:

Դ.— Վերջերս շատ յաճախադէպ են ամերիկեան օդանաւերու քննական թռիչքները ռուսեւիրանական սահմաններուն վրայ: Երեւութապէս այդ թռիչքները կը կատարուին իրանական բանակին «ռատիկանական ուժերը քննելու դիտաւորութեամբ, բայց իրականին մէջ օդանաւորդները կը լուսանկարեն սահմանին զինուորական շինութիւնները:

Վերոյիշեալ ամբաստանութիւնները հիմնաւորելու համար, խորհրդային կառավարութիւնը դիտել կուտայ թէ Իրան մեծ քանակութեամբ զինուորական մթերք կը ստանայ Ամերիկայէն եւ մեծ զարկ կը տրուի Իրանի զինուորական ճարտարարուեստին զարգացման, միշտ ամերիկեան օժանդակութեամբ: Յուշագիրը կ'աւելցնէ նաեւ որ ընդարձակ օդակայան մը կը շինուի Քումայի մէջ եւ կը շարունակէ.— Խորհ. կառավարութիւնը կ'ուզէ յիշեցնել թէ այս երեւոյթները աններդաշնակ են 1921ի փետրուար 26ին կնքուած դաշնագրին հետ որուն վրայ հիմնուած է երկու դրացիներու բարեկամութիւնը: Ուրեմն կը սպասէ որ Իրանի կառավարութիւնը անյապաղ քայլեր առնէ դարմանելու համար այս անբնական կացութիւնը»:

Ուաշինկթընի արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ եղած ամբաստանութիւնները բոլորովին անհիմն են: Ամերիկա երկու առաքելութիւններ ունի Իրանի մէջ, ըսաւ պաշտօնատարը ընդամէնը 26 սպայ որոնց պարտականութիւնն է մարզել Իրանի ոստիկանութիւնը՝ համաձայն հրապարակուած դաշնագրի մը:

★ Միացեալ Նահանգներու արտաքին փոխնախարարը, այս առթիւ, յայտարարեց թէ անհիմըն են Մոսկուայի այն ամբաստանութիւնները թէ ամերիկեան նաւաբաժինի մը ներկայութիւնը կը բռնաբարէ իտալական դաշնագրին տրամադրութիւնները: Շատ սովորական երեւոյթ է որ անկախ պետութիւններ այս կարգի այցելութիւններ արտօնեն իրարու, աւելցուց նախարարը:

Ամերիկա եւ Իտալիա դաշնագիր մը ստորագրեցին

Ինչպէս արդէն հաղորդած էինք մեր նախորդ թիւով, երկուշաբթի օր Ամերիկա եւ Իտալիա բարեկամական եւ առեւտրական դաշնագիր մը ստորագրեցին Հռոմի մէջ:

Դաշնագրին առեւտրական յօդուածները չեղեալ կը յայտարարեն 1937ի կնքուած պայմանագրութիւնը որ, իր կարգին, կը փոխարինէր 1871ի առաջին դաշնագիրը:

Ներկայ փաստաթուղթը կը պարունակէ հետեւեալ յօդուածները.—Ա. Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն յարգել փոխադարձ հաւասարութեան սկզբունքը իրենց քաղաքացիներուն, ընկերակցութեանց եւ առեւտրական հաստատութեանց նկատմամբ. Բ.— Մաքսային նպաստաւորեալ պայմաններ ի գործ դնել իրարու հանդէպ: Գ.— Ազատօրէն իրարու տրամադրել երկու երկիրներու նաւահանգիստները: Դ.— Լուրերու փոխանակութեանազատութիւն տալ իրարու եւ գրաքննութեան չենթարկել հեռագրական զեկոյցները:

ՓԱՐԻԶԻ փապուղիին եւ հանրակառքին տոմսակները առայժմ յաւելում պիտի չկրեն:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԹՍԿՈՒԱՅԻ ՍԱՍՏԸ ԵՐԵՒԱՆԻ...

(ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ)

Բ.

Խօսքը Ե. Տէր Մինասեանի գրչին պատկանող այն 56 էջնոց գրքոյկի մասին է — «Ոսկեդարի Հայ Գրականութիւնը» — որ 1947ին լոյս տեսաւ Երեւանի մէջ:

Եւ լոյս տեսաւ, ընդգծուած տողերով յիշատակենք հոս, կարգադրութեամբը Հայաստանի Գիտութեանց Կաճառի Նախագահութեան, փրբեւ Կաճառի Գիտական Պրոպագանդայի Խորհուրդի հերթական հրատարակութիւններէն մէկը: Աւելին: Գրքոյկի պատասխանատու խմբագիրն էր Հայաստանի այժմու վարչապետը՝ Ս. Կարապետեան, որ թէ Գիտութեանց Կաճառի իսկական անդամ է եւ թէ Գիտական Պրոպագանդայի Խորհուրդի նախագահ:

«Յետադիմութեան» եւ «ազգայնամոլութեան» դէմ այսքան երաշխիքներ ունենալով հանդերձ — Գիտութեանց Կաճառի Նախագահութիւն, Գիտական Պրոպագանդայի Խորհուրդ եւ պատասխանատու խմբագիր յանձին երկրի վարչապետի... — «Ոսկեդարի Հայ Գրականութեան» հեղինակը, այնուամենայնիւ, կը պատուհասուի այսօր:

Միայն Ե. Տէր Մինասեանը չէ, ի հարկէ, որ բազմած է ամբաստանեալի աթոռին վրայ:

« Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի լիակատար նիստին մասնակցողները քննադատած են Խորհրդային Գրագէտներու Միու Թիւնը, որ... ժամանակին մերկացուցած եւ դատափետած չէ Հայաստանի Գիտութեանց Կաճառի շարք մը հիմնարկներու աշխատութեանց մէջ տեղ գտած քաղաքական սխալներն ու ազգայնամոլ խեղաթիւրումները » («Պրավտա», 21 Սեպտ. 1947):

Յայտնի է, որ պատերազմի ահաւոր տարիներուն Խ. Միութեան վարիչները ակամայ եւ հարկադրաբար կոչ ըրին երկրի բոլոր ժողովուրդներու հայրենասիրական զգացումներուն՝ իրենց դաժան եւ հզօր ախոյեանին՝ Գերմանիոյ հետ չափուիլ կարենալու համար:

Այդ օրերուն անոնք այդ ժողովուրդներու հայեացքը դարձուցին դէպի իրենց պատմական անցեալը՝ հոնկէ ոգեւորիչ դէմքեր, դէպքեր ու դրուագներ քաղելու եւ անոնցմով կռուող բանակները խանդավառելու համար:

Նոյնը եղաւ նաեւ մեր հայրենիքին մէջ, ուր նոր փայլով իրենց դերեզմաններէն կրկին կեանքի կոչուեցան հայութեան ճշմարիտ առաջնորդները, մեր ալեկոծ պատմութեան քաղաքական եւ հոգեւոր անմեռ դէմքերը՝ Արա Գեղեցիկ, Մեծն Տիգրան, Պապ Թագաւոր, Վարդան Մամիկոնեան, Սահակ եւ Մեսրոպ, Փաւստոս Բիւզանդ, Ղազար Փարպեցի, Կորիւն եւ Եղիշէ, Եզնիկ Կողբացի, Նարեկացի, Աբովեան, Նալբանդեան, Րաֆֆի, Վարուժան, անգամ Սիամանթօ, Ահարոնեան, եւայլն, եւայլն:

Պատերազմը վերջացած ըլլալով՝ Խ. Միութեան յաղթանակով, խորհրդային վարիչները այս անմեռ դէմքերու կարիքը այլեւս չեն զգար, ուստի եւ կ'ուզեն զանոնք կրկին գերեզման դնել:

Ընդարձակ գրադատականի մը մէջ գնահատականը տալով խորհրդահայ գրիչներէն Նաիրի Զարեանի գրական վաստակին, ռուս գրական քննադատներէն Վ. Կիրպոտին «Օքտեապըր» (Հոկտեմբեր) ամսագրին մէջ կը նկատէ.

«Նաիրի Զարեան իր ստեղծագործութեան մէջ չափազանց տարուած է պատմական նիւթերէ, պարագայ մը, որ ընդհանրապէս բնորոշ է Հայաստանի համար եւ որ առանձին ուժգնութեամբ արտայայտուած է մասնաւորաբար հայ գրականութեան մէջ» («Օքտեապըր», 1947, գիրք 10րդ, էջ 161):

Կիրպոտին կը կրնէ այն, ինչ որ իրմէ առաջ յանուն Համամիութենական Կոմկուսի Կ. Կոմիտէի ըսած էր արդէն Պոլիտբիւրոյի անդամներէն Ժտանով, իր ծանօթ զեկուցման մէջ.

« Նա (Կ. Կոմիտէն.— «Յ.») մեզ առաջադրում է վերից վար վերանայել գործերը,— խորհրդահայ գրողներու երկրորդ համագումարին կը յայտարարէր Դերենիկ Դեմիրճեան,— եւ, ենթարկելով առողջ, սկզբունքային քննադատութեան՝ վճռականապէս վերացնել գրականութեան նոր վերելքին անցնելու համար: Ո՞րն է այդ նորը: Նախ՝ դա բարձր, կոմունիստական իդէականութիւնն է, մարտնչող իդէականութիւնը, որը իմաստաւորում է իրականութիւնը լենինեան ստալինեան փիլիսոփայութեամբ, դա կեանքը պատմականօրէն ըմբռնելու, սոցիալիստական ռեալիզմի մեթոդով լուսաբանելու եւ կեանքը փոխելու տենդեցն է » (« Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ», Երեւան, 1946, գիրք 9—10, էջ 198):

— « Դարձիր, կարուսել, դարձիր, ես քո երգը վաղուց եմ լսել»,— պիտի ըսէր բանաստեղծը:

Հին, մղձաւանջային օրերը կրկին կը վերադառնան կարծես՝ «կոմունիստական իդէականութեան » սարսափները մեր չղթայակապ հայրենիքին մէջ վերստին տարածելու համար...

Բայց մենք չաւարտեցինք:

Խոստացանք անդրադառնալ պատժարկումի այն նոր ձեւին, որ այժմ կը գործադրուի համայն Խ. Միութեան, որ ըսել է՝ նաեւ Հայաստանի մէջ:

Երկրի մեծագլեցիկ իշխանաւորը՝ Հայկոմկուսի առաջին քարտուղարը՝ Գրիգոր Արութինով՝ Կեդր. Կոմիտէն լիակատար նիստի կը հրաւիրէ, ուր, երկրորդելով Համամիութենական Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի մեղադրանքները, իր հերթին կը վկայէ, որ, այո, Հայաստանի Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէն իր աշխատութեան մէջ ունեցած է «լուրջ թերիներ», «տկար դաստիարակած է կուսակցական աշխատաւորները», կանխապէս «միջոցներ ձեռք առած չէ կուսակցական մեքենան ամրացնելու պատրաստուած եւ քաղաքականապէս հասուն աշխատաւորներով », անգամ Կեդր. Կոմ.էն որոշ թիւով վարիչներ «ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան եւ մշակութային զարգացման մէջ եւ այլեւս չեն ապահովեր տրակեալ կուսակցական ղեկավարութիւնը, այլ կը տարուին գործամոլութեամբ, վարչարարութեամբ եւ նենգափոխութեամբ խորհրդային եւ տնտեսական հաստատութեանց մէջ», եւայլն:

«Պրավտա»յի տեղեկատուութենէն կը պարզուի, որ այս մեղադրանքները կրկնած է անգամ Կոմկուսի քարտուղարներէն ընկեր Գրիգորեան:

« Ընկեր Գրիգորեան մատնանշեց գաղափարաբանական ճակատի վրայ տեղի ունեցած սխալներուն պատճառները,— Երեւանէն կը հեռագրէր իր թերթին «Պրավտա»յի թղթակիցը,— սակայն հարկ չտեսաւ խոստովանելու իր իսկ սխալները » («Պրավտա», 26 Սեպտ. 1947):

Ուրեմն ծանր սայթաքումներ ունեցած են անգամ Արութինովի անմիջական գործակիցները, բուն իսկ Կ. Կոմիտէի քարտուղարները:

Նոյն մեղադրանքները՝ նաեւ պետականգծով:

Ի ներկայութեան Հայաստանի առաջին պետական պաշտօնատարի՝ վարչապետ Սահակ Կարապետեանի՝ կը յայտարարուի, որ խորհրդային վարիչներու պատրաստութեան գործը ձգուած է « ինքնահոսի » եւ այս «անփութութիւնը » բերած է այն բանին, որ այդ վարիչներէն ոմանք, «որոնց կարգին նաեւ հանրապետութեան որոշ նախարարներ, ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան մէջ եւ ի վիճակի չեն ստանձնած գործը վարելու »:

Այս ապիկարութեան մէջ բռնուած է մասնաւորաբար լուսաւորութեան նախարարը, որուն ենթակայ հաստատութիւններէն մէկուն՝ Գիտութեանց Կաճառին շուրջ կը դեգերի Ե. Տէր Մինասեան — »ազգայնամոլ» եւ «յետադէմ» հեղինակը «Ոսկեդարի Հայ Գրականութիւնը » գրքոյկին — որ յանդգնած է ոսկեդար տեսնել հայ ժողովուրդի հնագոյն անցեալին մէջ եւ իր այս « կեղծ - գիտական աշխատութիւններով չփոթեցնել ընթերցողները եւ դժուարացնել հայ ժողովուրդի պատմութեան ճշգրիտ ուսումնասիրման գործը», եւայլն, եւայլն:

Մանկութեան...

Մանուկ գրերուս լուսադէմ տղան,
Վայրկեան մը եկո՛ւր, ու տես թէ ինչպէս,
Շրֆեղ շինուածքիդ ֆիւերը վարդգէս,
Հովերէն խարխուլ՝ հիմա կը դողան,
Ու ամպեր դիզուած նակատին վրան...:

Ըսպասումիս մէջ սեմին վրայ լուռ,
Իջի՛ւ թէ, յանկարծ, երեւնայիր դուն՝
Ցուրթի մազերուդ խաղը փուարթուն,
Խառնած արեւուն շողերուն փրփուր,
Ու ձայնէդ յորդէր այս շէնքը թափուր...:

Ողողէի քեզ գըրկիս մէջ առած,
Կարօտովը խենդ հեկեկանքներուս,
Անօթի հոգւոյս թռիչքը անյոյս,
Թեւ առնէր նորէն ծիծաղէդ արծարծ,
Զմրան մէջ բողբոջ ծաղկի պէս յանկարծ...:

Մայթերուն յառած բիբերըս անքուն,
Գըտնայինն դարձեալ իրենց հեռադէտ
Ցայտքը աստղէ աստղ, ու լոյսին յաւէտ
Ծարաւ նայուածքիս վարագոյրը փոց,
Բացուէր զերդ խորան պերճ ու լուսազօծ...:

Ու տեսիլքը հին ձեւ առնէր հեռուն,
Երի՛զներուն մօտ ոսկի երազին,
Ու պահ մը դադրէր վազքը աւազին,
Սրուակէ սրուակ կեանքիս ժամերուն,
Ու զիս մոռնայի քեզմով օրօրուն...:

Կուրծքիս տակ ծածուկ նըխանքովս անհուն,
Լըսէի ձայնըդ անապակ ու շէն,
Ամէն մէկ կողմէն ու ամէն խորշէն,
Արձագանգը գար հին հին օրերուն,
Անունիդ կանչով այերը զեղուն...:

Ու ամէն կանչէն մարմնանար խոկոյն,
Հոգիիս շուրջը ծըփալով անդորր,
Դէմք մը մտերիմ ու հոգեհատոր,
Ու մեռնող օրուան լոյսերուն հանգոյն,
Անոնք գըրկէին կեանքիս իրիկունն...:

Սակայն կը սոսկամ. մահը մի գուցէ,
Նախանձովը իր՝ լոյսին ու այգուն,
Լարէ իր անգութ թակարդը թաքուն,
Ու իր բաւիղին մէջ անել՝ խոցէ,
Դէպի քեզ իղձիս թռիչքը բոցէ...:

Բայց դուն պիտի գաս, գիտե՛մ անկասկած,
Ու հողս անմշա՛կ՝ յուշերէդ զուարթ,
Պիտի վերըստին դառնայ խեր ու վարդ,
Զի գալ ուներէդ յարութեան դիմաց,
Մահըն է՝ անզօր, յաւէտ պարտուած...:

ԶԱՐԵՀ ԴԱՇԱՃԵԱՆ

ԿԸ ՆՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ. , Կալայոյ Խալի եւ գանազան կողմակցութեանց գաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը խմբագրատուն հասցնեն Թուականէն առնուազն երեք օր առաջ:

«Անուշ»ին առթիւ

Իրաւ ալ շատ անուշ էր «Անուշ»ը եւ հոգեկան մեծ վայելք մը՝ հայ թատրոնն ու հայ երգը սիրողներուն համար:

Մեծ թիւով հայրենակիցներ լեցուցած էին սրահը: Ինչու եկած չըլլային, եւ ինչու պատահէր հակառակը, քանի որ բոլորիս պարտականութիւնն է ոչ միայն նիւթապէս՝ այլեւ բարոյապէս քաջալերել արուեստագէտ մը որ մերն է եւ քաջալերել միանգամայն արուեստասէր այն երիտասարդութիւնը որ նուիրուած է հայ երգին եւ ու հայ բեմին:

Պարթեւեան, սիրողներու իր խումբով մեծ յաջողութեամբ ներկայացուց Յովհաննէս Թումանեանի այդ գործը:

Սիրողներու շարքէն իրաւամբ դուրս կը մընային Օրիորդ Վարժապետեան (Անուշ), Գրիգոր Մէհթէրեան (Սարօ) եւ Վաղինակ Ալթունեան (Մօսի): Երեքն ալ լաւագոյն կերպով կատարեցին իրենց դերը:

«Անուշ»ի երգերը, հակառակ որ ունին բաւական դժուարին անցքեր, շատ հեշտ էին առ հասարակ բոլոր դերակատարներուն շրթունքին վըրայ ու շատ ներդաշնակ:

Հաճելի էր Օր. Վարժապետեան իր տաք ձայնով եւ մաքուր արտասանութեամբ եւ արուեստագիտուհիի իր ձիրքերով:

Ուրախ ենք որ մենք ալ առիթը ունեցանք գընահատելու Մարսիլարնակ մեր հայրենակցուհին եւ անոր ծափահարելու զինքը:

Գրիգոր Մէհթէրեան աւելի յաջող էր այս անգամ իր երգերով եւ իր խաղարկութեամբ: Իր յաջողութիւնը հաւանաբար հետեւանք էր այն իրողութեան որ իրեն օժանդակ ունէր Օր. Վարժապետեանի առաւելութիւններով օժտուած մէկը:

Վաղինակ Ալթունեան, մեր «Գէր»ապատիւը, յաջող էր իր Մօսիի դերով:

Անարդար պիտի ըլլար մոռնալ Անուշի մայրը Տիկին Սէտէֆճեան, գիւղապետ ծերունին Սուրէն Տէմիրճիպաշեան եւ «անցորդ» Նորահաս Մինասեան որոնք իրենց դերերը կատարեցին յաջողութեամբ:

Օրիորդներ Աստղիկ Բէօսէեան եւ Անայիս Ադամեան Համբարձման տեսարանին մէջ յարմար բաժիններ ունէին:

Հանդէսին գլխաւոր դերերը ստանձնող վերոյիշեալներուն իրենց դերերը ուսուցանող եւ երգերուն դժուարին մասերը յաջողութեամբ ղեկավարող Ա. Պարթեւեան, ապահովաբար ինքն ալ նուազ դոհ մնացած է երգչախումբէն, որ դժբախտաբար քանի մը անուշադրութեամբ չկրցաւ ներդաշնակ ընկերանալ նուագախումբին:

Երգչախումբին անդամները աւելի բարեխիղճ վերաբերում պէտք է ունենան գործին եւ իրենց ղեկավարին հանդէպ, եւ շատ լրջօրէն հետեւին տրուած դասերուն: Կրնան այդ բանը ընել մանաւանդ որ յաճախ եւ աւելի դժուար անցքերու մէջ անթերի կերպով հետեւեցան երաժշտութեան:

Ի՞նչ կրնայ ընել ղեկավար մը որ ծանրաբեռնուած երգերուն եւ ներկայացման կազմակերպութեան դժուարին գործով, պարտաւոր է, ի դին ամէն բանի, գործին նիւթական ու բարոյական յաջողութիւնն ալ ապահովելու:

Բազմաթիւ են այդ աշխատութիւնները իրենց տեսակով եւ կրնամ ըսել յուսահատական : Մեծ ճիգ Թափուած է այդ ուղղութեամբ եւ կատարուած են աշխատանքներ որոնք ղեկավարի մը գործը չեն երբեք :

Ինչո՞ւ չունենալ այսքան խոշոր Թիւ մը կազմող գաղութահայութեան մէջ, յատուկ մարմին մը, բաղկացած գեղարուեստասէր անձերէ, որոնք իրենց աջակցութիւնը բերին գոնէ տարին մէկ անգամ այսպիսի գեղեցիկ առիթներու : Ես ալ ճաշակած եմ դառնութիւններն ու դժուարութիւնները այս տեսակ գործերու մէջ երբ ունէի աշխարհիկ երգերու երգչախումբ եւ կը զգամ Թէ ինչ աշխատանք տարուած է այդ ներկայացումը կատարեալ ընելու համար :

Կը լսեմ՝ Թէ հարուստ ճանչցուած անձեր մերժած են նոյնիսկ Անուշի տոմսակը գնելու :

Ներկայացման ազդը կարդացինք միայն այս օրաթերթին մէջ : Հարցնէինք Թէ «միւսը» ինչո՞ւ յարմար չնկատեց հրատարակել :

Այս առթիւ կոչում կ'ընեմ բոլոր արուեստասէր բարեկամներուս որ ընդառաջ երթալ առաջարկիս կազմեն Հայ երգը՝ Հայ արուեստը հովանաւորող մարմին մը : Հայ երգը միայն ղեկավարին, կամ երգիչին, կամ երգչախումբին չեն պատկանիր երբեք : Հայ երգը Հայունն է եւ Հայը պարտաւոր է պահելու եւ շունչ տալու անոր :

Հուրիներու, ինչպէս նաեւ դաշտային խնջոյքի պարերը լաւագոյն յաջողութեամբ ի գործ դրուեցան Ռէժին եւ Լիլիան քոյրերու եւ իրենց հօր Պ. Գարեգինի կողմէ :

Կը լսենք որ այս ներկայացումը հաւանաբար մօտերս պիտի ներկայացուի Մարսէյլի մէջ : Բարիվայելում Մարսէյլաբնակ մեր ազգակիցներուն ալ :

ՆՇԱՆ Յ. ՍԵՐԳՈՅԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Քանի մը օր առաջ Միւթիւալիթէի մէջ տեղի ունեցաւ յարգանքի երեկոյ մը՝ նուիրուած վաղամեռիկ դերասանուհի Ժենիա Վարդանեանի յիշատակին :

Տարաբախտ դերասանուհիին յիշատակը յարգելու փութացած էին, իր բարեկամները եւ արուեստասէրները :

Նպատակս չէ հանդէսին գեղարուեստական բաժինը նկարագրել, այլ կ'ուզէի քանի մը արդար մատնանշումներ ընել այս առթիւ :

Գաղափարը՝ զոր յղացեր էին հայ բեմի մեր երէց եղբայրները, գեղեցիկ էր ու գնահատելի միանգամայն, որովհետեւ կ'ուզէին եղբայրութեան կամրջակ մը ձգել հին ու նոր սերունդին միջեւ :

Յարգելով համդերձ, տարաբախտ դերասանուհիին շատ Թարմ յիշատակը, գիտակցելով համդերձ Թէ մենք ալ կը պատկանինք Ժենիա Վարդանեանի տարեկից սերունդին, պիտի չմոռնայինք միաժամանակ յետադարձ ակնարկ մը նետել՝ դէպի հոն ուր կը հանգչին մեր հին սերունդին բազմավաստակ ու սաղմատանջ հայ բեմի մշակները, որոնք դառնութեան ու դժբախտութեան բաժակը իրենց շրթներուն, իջան իրենց վերջին ցուրտ հանգրուանը ...:

Անոնք դեռ չեն փշրած այդ լեղի ու աղի բաժակը, այն խոր համոզումով Թէ օր մը անպայման հայ ժողովուրդը իր արդար տուրքը պիտի մատուցանէ՝ իրենց յիշատակը յաւերժացնելով..

Արդարեւ, այս քանի մը տողերը մրոտած միջոցիս, շարժապատկերի մը ժապաւէնին նման, կուգան ու կ'անցնին մէկիկ մէկիկ, յոգնատանջ ու անձնուրաց դէմքերը հայ բեմի բոլոր մեծ ու փոքր մշակներուն, որոնց վերջին ներկայացուցիչներն էին — գոնէ մեզի ծանօթ — ողբացեալ Զարիֆեանններն ու Ղազարեան ամոլը ... : Արդեօք քանի՞ վերապրող դերասան կամ դերասանուհի, արուեստասէր կամ արուեստագէտ բարեհաճեցաւ հետաքրքրուիլ ու իր յարգանքի վերջին տուրքը տալ, այս նոյնքան տարաբախտ տաղանդներուն յիշատակին, որոնք երկար ժամանակ սիրայօժար յանձն առին հայ բեմի ծանրածանր խաչը կրել :

Նորատաղանդ ու տարաբախտ Ժենիա Վարդանեանի յիշատակին նուիրուած այս «Յուշի երեկոյ»ն, դէթ այսուհետեւ նախաքայլը ըլլայ մեծարելու համար նաեւ մեր բոլոր անտեսուած ու մոռացութեան տրուած, հայ բեմի մեծ մշակներուն յիշատակը, յանուն արդարութեան :

Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Հաճոյքով կ'իմանանք Թէ յայտնի երգիչ Թենոռ Կիրակ Սագըզլեան շուտով պիտի տայ Փարիզի մէջ եւս (Salle Gaveau) իր երգահանդէսը : Ինչպէս արդէն ծանօթ է մեր ընթերցողներուն Կիրակ Սագըզլեան մասնակցեցաւ « Բազմավէպ»ի հարիւրամեակին առթիւ սարքուած հանդէսին Վենետիկի մէջ : Վերջերս ալ տուաւ երգահանդէսներ Մարսիլիոյ մէջ, ուր հրատարակած Ֆրանսերէն արուեստի Թերթի մը մէջ կը կարդանք հետեւեալ տողերը իր մասին . «Հաճոյքն ունեցանք լսելու Ռումանիոյ օփերայէն, յայտնի Թենօրը : Հայկական ծագում ունի : Այլազան էր իր երգացանկը, հինգ լեզուով : Իր ձայնը քաղցր հրնչականութիւն մը եւ արտակարգ վստահութիւն մը ունի pianissimoի մէջ : Շատ յաջող երգեց Պիզէէն, Մասընէէն, տը Ֆալյէն եւ ուրիշներէ :

Այս միջազգային Թենօրը արդէն տուած է 120 երգահանդէս : Երգած է Պուքրէշի ձայնասփիւռին վրայ, Իտալիոյ եւ Ռումանիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ, ինչպէս նաեւ Պոլսոյ մէջ :

Դիտաւորութիւն ունի Ֆրանսայի միւս քաղաքներն ալ այցելելու : 1945ին Կաթողիկոսական ընտրութիւններու առթիւ հրաւիրուած ըլլալով, երգած է Երեւանի պետական օփերայի բեմէն, ինչպէս նաեւ Երեւանի Ֆիլարմօնիայի հոյակապ սրահներուն մէջ : Հայաստանի երաժշտասէր հասարակութեան կողմէ, եւրոպական դասական եւ հայ երաժշտութեան մէջ ունեցած իր ինքնուրոյն արուեստը, մեծապէս գնահատուած է : Իտալիա կազմակերպած է Գազա-Տելլա-Կուլտուրայի մէջ, հայ երաժշտութեան նուիրուած երգահանդէս մը, ինչպէս նաեւ Միլանի եւ Վենետիկի ռատիօ կայանէն երգած է Հայերէն :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՌՈՄԱՆ, 24Յուն. Մանուկներու Օրը տօնեցինք մեծ յաջողութեամբ : Ներկայ էին բազմաթիւ հայրենակիցներ :

Օրուան նախագահուհին, Օր. Մ. Ճիզմէճեանի քանի մը հակիրճ խօսքերէն ետք, հանդէսին գեղարուեստական բաժինը սկսաւ մանուկներու խմբերգով : Անսահման հաճոյք պատճառեց մեզի որ մեր հայորդիները սահուն կերպով կ'արտասանէին հայերէն երգերու բառերը :

Բացի երգերէն, մանուկները պարեցին եւ արտասանեցին՝ միշտ հայերէն :

Խօսեցաւ Վիէնէն Պ. Ս. Գալուստեան որ համառօտ կերպով բացատրեց հայ կնոջ կատարած դերը մեր ազգային կեանքին մէջ հայրենիքէն ներս կամ արտասահմանի մէջ :

Կապոյտ Խաչի քոյրերը ծրարներ բաժնեցին մանուկներուն :

ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՅՐԻԿԸ

Մեր 29 Յունուարի Թիւին մէջ հաղորդած էինք մահն ու յուղարկաւորութիւնը Տիկին Արուսեակ Փափազեանի :

Փարիզահայ Թատրոնի դերասաններէն կը լսենք որ Պ. Խորէն Փափազեանի ինչպէս նաեւ Ց. եւ Յ. Լաթիֆեաններու մայրիկը, եղած էր նաեւ մայրիկը մեր դերասաններուն որոնք խորունկ վիշտով կ'ողբան իր կորուստը :

Տիկին Փափազեան, արդարեւ, երբեք չէ գլացած իր սէրն ու գուրգուրանքը գաղթահայ բեմի մշակներուն որոնց ճիգերուն հետեւած է խանդավառութեամբ եւ հաւատքով ու ամէն առիթով բերած է իր բարոյական ու նիւթական օժանդակութիւնը անոնց :

ՁԵԿՈՅՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԷՆ

Մեր 23 Դեկտեմբեր 1947ի զեկոյցով, անցեալ տարեշրջանին զանազան երկիրներէ ներգաղթողներու Թիւերը առանձնաբար տալէ վերջ, անոնց ընդհանուր գումարը ցոյց տուած էինք 34549 :

Կը ցաւինք որ այդ ցանկին մէջ Սուրիայէն եւ Լիբանանէն ներգաղթողներու Թիւը, փոխանակ 12953ի, նշանակուած էր 2953, բազմագրական սըխալի մը հետեւանքով : Ուրեմն անգամ մը եւս կու տանք մեր վերջին ցուցակը .— Ցունաստանէն մեկնած են 13.322 անձ, Սուրիայէն - Լիբանանէն 12.953, Ֆրանսայէն 4.280, Եգիպտոսէն 1.680, Պաղեստինէն 1.305, Իրաքէն 857, Ամերիկայէն 152 անձ, գումար 34.549 անձ :

Նիւ Եորք ԴԻՒԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Հիմա, վերաշղթայուած կարաւանը կը շարունակէր իր ճամբան : Փափկաշունչ զովութիւն մը կ'ընկերանար անոնց մեղմօրօր :

— Ով բարեծնունդ զաւակը հարաւին, այս հանդիպումդ կամ հիւսիսային մըն է եւ կամ խաւարումը արեւուն ու լուսնի : Բայց մարդուն ներաշխարհը հասկնալու համար, լաւագոյն է իր անձէն աւելի ուրիշ չխօսեցնել : Հիմա, տուր ինծի, անունդ ու ինքնութիւնդ :

— Ապուն է ... անունս՝ Համատ, ծնած եմ «Փիղի տարին», երբ Աբրահամ զօրավարը, եթովպական ճերմակ փիղի մը վրայ նստած, կ'արշաւէ մեր Ս. Քաղաքը : Բայց մեր Իլահները, անոնց գլխուն, երկինքէն Թռչնոց երամներ ու քարեր կը տեղացնեն, որոնց տակ կ'ոչնչանան այդ անզգամները, հնձուած խոտերու նման : Այդ տարին ուրիշ արտասովոր դէպքեր ալ կը զուգադիպին : Երկնապոչ լոյս մը կ'ողողէ Մէքքէն, Խուսրէվի պալատին աշտարակները կը տապալին, Պարսիկներու հազարամեայ հուրը կը մարի, Սավա լիճը կը չորնայ ու դեռ կ'աւելցնեն որ սատանաները երկինքէն վար կը գահավիժին :

— Աւելի խորհրդաւոր դէպքեր՝ քան Քրիստոնեաներու Բեթղեհէմի աստղը, աւելի նշանակալից ծնունդ քան Մարիամի որդւոյն աշխարհ գալը ... աւելցուց Խսա, իր սուր նայուածքը մխրճելով այս արթնամիտ պատանիին սեւ ու խոշոր աչքերուն մէջ :

Համատին այնպէս Թուեցաւ, որ կախարդ ձեռք մը սահեցաւ իր հոգիին պատերուն վրայէն : Տապալած աշտարակները կանգնեցուց, անոնց երկնաբերձ կատարին աստուածահունչ զանգեր տեղաւորեց, որոնք սկսան հնչել մեծաձայն : Ետին դարձաւ շփոթահար ... իր յառաջապահ ուղտը իրեն կը հետեւէր կրկնակոխ, գլուխը իր ուսերուն վրայ, շունչը շունչին խառնած, թոթոժիկները զուարթօրէն շարժելով : Համատ Թօթուեց պախուրցը ուղտին, որ քիչ մնաց չոքէր գետին :

Խսա կը քալէր իր քովէն խորասոյզ, նման անոնց, որ հոգի ունին առանց մարմինի, ոչ Թէ մարմին՝ առանց հոգիի : Խոնջաղէմ ճակատը վերցուց դէպի համահոյլքը աստղերուն, որոնց «անսահման հեռաւորութիւնը չզտաւ այնքան զարմանալի, որքան զայն չափող մարդկային հոգին» : Այո, աչքով տեսնուածներէն աւելի մտածումով եւ զգացումով տեսնուածները որ կ'ըլլեն մարդը հզօրագոյն եւ անխոնջ : Բայց բանիմացն Համատ, յոգնաղէմ ուղեկիցը բարեխրատութեան պատուանդանէն վերցուած, անմիջապէս դրաւ ուղտին վրայ .

Լուսինը փշրեց իր սափորը եւ մէկ անգամէն Թափեց կաթնալոյսը միջոցին մէջ : Աստղերը, ուկեղէն հսկայ անիւի մը վրայ հեծած, սկսան Թաւալիլ անջրպետէ անջրպետ : Լռութեան շրթներուն փակած հորիզոնը անհամօրէն ետ քաշուեցաւ ու անյայտ աստղի մը կուշտին ընկողմանած, պատրաստուեցաւ ունկնդրել Կապոյտ հոգեխօսութիւնը անապատին :

— Ապունէ, ես կը ճանչնամ Դամասկոսի մօտ Բահիրա ճգնաւորը, որուն քրիստոնէական վարդապետութեան հաճոյքով ունկնդրած եմ միշտ : Բայց քու մէջդ կը նշմարեմ որոշ տարբերութիւն մը : Ան կը հաւատար Քրիստոնէութեան երեք Աստուածներուն, արհամարհելով մեր Իլահները, բայց դո՞ւն ... չեմ գիտեր ... :

— Որդի բարեծին, ո՞ւր են ձեր Իլահները եւ ո՞ւր կը գտնուին ... :

— Անոնք կը բնակին, Կաաբայի սրբազան տաճարին մէջ, նկարէն որմերու եւ սիւներու վրայ, ուր Յիսուսի նկարն ալ կայ, Մարիամի գիրկը : Բայց ամէնէն հզօրը Հօբալ աստուածն է, որուն արձանը՝ իր կնոջ Մանավաթի կուշտին, կը կազմէ սրբազան խորանը մեր պաշտամունքին :

— Ճշմարիտ, ճշմարիտ կ'ըսեմ, պատասխանեց Խսա, սուեղծագործութիւնը աւելի մեծ ու հզօր չէ քան ստեղծիչը, որ երբեք չէ բաժնած իր գերազօրութիւնը, անկենդան առարկաներու հետ : Ան դրած է զանոնք մեր իշխանութեան տակ, մեր գործածութեան համար, ոչ Թէ անոնց առջեւ, մարդկային ու կենդանական էակներ զոհելու, որոնց մէջ կը կը բնակի հոգիին մէկ մասը Արարիչին :

ԿԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ աշխատաւորական երեսփոխան մը որ վերջերս Յունաստան գնաց, երկուշաբթի օր յայտարարեց Աթէնքի մէջ թէ «տասնեակ հազարաւոր Հելլէններ սարսափի տակ կ'ապրին»: Պիտի ուզէի որ մարդիկ, ազատ երկիրներէն այստեղ գային եւ իրենց աչքերով տեսնէին թէ ինչեր կ'անցնին կը դառնան ըսաւ երեսփոխանը:

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ.— Փոշի շոքոլա, փետր. 3էն մինչեւ 24, 250 կրամ J. դասերուն՝ թիւ 20 կտրօնով: Շաքար, փետր. 3էն մինչեւ 29 1500 կրամ E դասերուն, մէկ քիլօ J. եւ A. դասերուն, 750 կրամ M.երուն,, 500 կրամ V.երուն, թիւ 25 կտրօնով:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ վարչապետը, Կէորկի Տիմիթրով յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ «տակաւին ժամանակը եկած չէ քաղաքական կուսակցութիւնները հաշուեյարդարի ենթարկելու, բայց պիտի գայ օր երբ Պուլկարիոյ մէջ պիտի արտօնուի միայն մէկ կուսակցութիւն»:

ՆԿԱՏԵԼՈՎ ՈՐ Ֆրանսա քարիւղի լուրջ տագնապ մը կ'անցընէ, ոստիկաններուն հրահանգուած է որ, այսօրուընէ սկսեալ, կեցնեն ինքնաշարժերը եւ ստուգեն թէ շարժավարը ինչպէս ձեռք անցուցած է իր գործածած հրանիւթը:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը արգելքի տակ առած է ֆրանսարենակ անձերու Անգլիոյ մէջ ունեցած սթերլինի պահեստները: Կ'ըսուի թէ այս որոշումը առաջինն է այն միջոցներուն զորս կառավարութիւնը ձեռք պիտի առնէ ֆրանքին անկումով սթերլինին համար ստեղծուած անընպաստ ազդեցութիւնը դարմանելու համար:

ԹԷՀՐԱՆԻ կառավարական շրջանակներուն մէջ վախ կը յայտնուի թէ Խորհ. Միութիւնը կրնայ, 1921 դաշնագրին հիման վրայ, զինուորական ուժ մը ղրկել Իրան «անդորրութիւնը վերահաստատելու» համար: Դաշնագրին 6րդ յօդուածը այդ տեսակ իրաւունք մը կը վերապահէ Ռուսիոյ:

ՌՈՒՄԲԻ անհելի պայթիւն մը քարուքանդ ըրաւ Երուսաղէմի «Փալէսթայն Փոսթ» թերթին խմբագրատունը: 12 հոգի եւս սպաննուեցան Պաղեստինի Թէլ Ավիվի եւ Հայֆայի մէջ: Միւս կողմէ, Ազգերու Անգլիոյ պատուիրակը Սըր Ալէքսանտր Քէտակըն, յայտարարեց որ Պաղեստինի ամբողջ վարչութիւնը պիտի քայքայուի, հոգատարութեան բարձումէն ետք, եթէ միջազգային հիմնարկութիւնը հիմակուց քայլեր չառնէ խռովութիւնները զսպելու համար:

ԿԱՆՏԻԻ աճիւնը Գանգէսի ջուրերուն վրայ նետեցին երկուշաբթի օր, մեծաշուք արարողութեամբ: Վարչապետ Նեհրու յանձնարարեց վերջ տալ սպանելութեան, պայքարի եւ բռնութեան քաղաքականութեան յանուն հայրենիքի շահերուն: Խառնակութիւններ պատահած են Հնդկաստանի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ:

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

(ՇԷՅՔՍՊԻՐ)

Կը ներկայացուի այս կիրակի ժամը ճիշդ 2.30ին, Centre Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, métro Invalides:

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ (Արքայ լիր):

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 փետրուարին ժամը 15էն 24,Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45էն եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, մինչեւ Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ:

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան եւ Թիւթիւնճեան ընտանիքները ցաւակցութիւն կը յայտնեն Պ. Ա. Մարտիրոսեանի, Տէր եւ Տիկին Սերոբէ Կիրակոսեանի ընտանեկան պարագաներուն, ՏԻԿԻՆ ԿԻՒԼԻՒՊՕԼԵԱՆԻ դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ԸՆՏԱՆԵԱԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՊՈԼՍԵՑԻ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլանեան կը փնտռէ զաւակը Պետրոս Քոճաօղլանեան, հօրը անունը Վիչէն, որ երկու տարի Գորֆուի որբանոցը ուսանելէ վերջ 14 տարեկանին Ֆրանսա եկած է: Այժմ ամուսնացած ըլլալը լսած է, բայց Ֆրանսայի որ կողմը ըլլալէն լուր չունի: Տեղեկացնել հետեւեալ հասցէով՝ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլան օղլու, Նուրի Օսմանիէ Ճատտէսի, Մէնկենէ սոքաք No. 7, Istanbul:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ:

Օր. ՄԱՆՈՒՇ ՄՍՐԼԵԱՆ
ՎԱՐԴԳԷՍ ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ
Ամուսնացած

31 Յունուար 1948 Մոնփելիէ

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն ղրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու:

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք:

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԶԱՒԱՐԵԱՆ կոմիտէի ժողովը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 9 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՄՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5փետր.:
ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 փետրուար:
ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար:
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար:
ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.:
ԼԷ Ջ'ՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար:
ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար:
ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար:
ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին,149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ընդհանուր ժողովը, հինգշաբթի 5 Փետրուար, ժամը 9ին, Sociétés Savantesի G սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դաս 8—9:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՓՈՐԹ Տ'ԻԹԱԼԻԻ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, վրէժին ժողովի վայրը:

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախմբերգչական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 7 փետրուար ժամը 3ին, Sociétés Savantesի մէջ: Անպայման ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Կարապետ Յակոբեանէ 10 հազար ֆրանք իր կազմակերպած պարահանդէսին պիւֆէին ծախքերուն համար: Ընկ. Միհրան Գաւէզեանէ 25 զոյգ բուրդէ գուլպայ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար · 1200, 6ամս · 650, Արտ. 15 տոլ · կամ 3 անգլ ·

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 5 Février 1948 Հինգշաբթի 5 Փետրուար

Ի· ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5258-Նոր շրջան թիւ 867 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ե՞ՐԲ

Մոսկուայի վարիչները անցեալ շաբթու Իրանի կառավարութեան յանձնած են բաւական ուժգին բողոքագիր մը որուն մէջ կան շարք մը ամբաստանութիւններ՝ Իրանի եւ Միացեալ Նահանգներու կառավարութեանց դէմ :

Խորհրդային կառավարութիւնը կը բողոքէ որ Իրանը վերածուած է ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը եւ Պարսիկ աշխատաւորներ, Ամերիկացի զինուորականներու հրահանգով —, եւ անոնց հսկողութեան տակ — ամրութիւններ կը շինեն սահմանամերձ շրջաններու մէջ :

Համաձայն Թէհրանէն ստացուած տեղեկութեանց, Իրանի նորընտիր կառավարութիւնը, քանի մը օրէն, յուշագիր մը ներկայացնելով, պիտի բացատրէ թէ եղած ամբաստանութիւնները բոլորովին անհիմն են :

Լոնտոնի, ինչպէս նաեւ Ուաշինկթընի կառավարութիւններուն մեծ զարմանք — ու թերեւս մտահոգութիւն — պատճառած է Մոսկուայի քիչ մը չափազանցուած բծախնդրութիւնը :

Մոսկուայի «Փրավտա»ն կը հաւաստէ թէ կառավարութիւնը դրական ապացոյցներ ունի որոնք կը հաստատեն թէ ամերիկեան առաքելութեան գործունէութիւնը, Իրանի լայնքին եւ երկայնքին, կրնայ վտանգել Միութեան սահմաններուն ապահովութիւնը :

Վերջին քանի մը շաբթուան ընթացքին, չորրորդ անգամն է որ Մոսկուայի կառավարութիւնը կը բողոքէ :

Նախ բողոք բարձրացուց թէ Ամերիկա օդակայաններ կը հաստատէ Հիւս. Ափրիկէի այն շրջաններուն մէջ որոնք, ներկայիս, կը գտնուին բրիտանական վարչութեան տակ :

Քանի մը օր վերջ, բողոք մը Իտալիոյ՝ որուն ջուրերուն մէջ կը յածին ամերիկեան մարտանաւերը :

Երրորդ յուշագիր մը, դարձեալ ամերիկեան կառավարութեան, բողոքելու համար որ ամերիկեան օդանաւեր «անպատեհ» թռիչքներ կը կատարեն Դեղին Ծովուն վրայ եւ կը լուսանկարեն խորհրդային փոխադրանաւերը :

Քաղաքական շրջանակներուն մէջ շատ նշանակալից կը համարուի որ վերջին բողոքագիրը ուղղուած է ոչ թէ երկու Մեծ Դաշնակիցներուն, այլ աւելի փոքր պետութեան մը որուն դէմ խորհրդային կառավարութիւնը անվերջ պահանջներ ունի երկու տարիէ ի վեր :

Նշանակալից է նաեւ այն երեւոյթը որ Մոսկուա, մէկ կողմէն, աշխարհակալ ձգտումներ կը վերագրէ արեւմտեան պետութեանց, միւս կողմէ արեւելեան Եւրոպայի մէջ կը ստեղծէ բարեկամական դաշնագիրներու ցանց մը՝ իրարու կապելով բոլոր դրացի երկիրները :

Արդարեւ տամնեակ անջատ դաշնագիրներով, բարեկամական սերտ յարաբերութիւններ ստեղծուած են Խորհրդային Միութեան, Լեհաստանի, Հունգարիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ մանրանկար Ալպանիոյ միջեւ :

Այս բազմապատիկ դաշնագիրներուն նպատակն է, անշուշտ, ճակատ յարդարել Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան դէմ որուն յաջողութիւնը կրնայ խանգարել՝ ամբողջ Եւրոպան միահեծան ու համատիրական վարչաձեւի մը ենթարկելու ռուսական ծրագիրը :

Մեզմէ հեռու Մեծերու կազ ու կռիւին մասնակցելու փորձութիւնը :

Բայց, երբ Խորհրդային Միութիւնը, իբրեւ Մեծ պետութիւն կը չհապրդուի իր դրացիներու քաղաքական աշխատանքներով, իրաւունք պիտի ունենայի՞նք հարցնելու թէ Մոսկուա ո՞ր օրուան կը սպասէ հաշուեյարդարի նստելու համար ուրիշ դրացիի մը հետ — ջարդարար ու տաճկական բարբարոս — որ անխռով իր ափին մէջ կը պահէ Միութեան հանրապետութիւններէն մէկուն պատկանող հողերը :

Ո՞ր օրուան, իրականացնելու համար բաղձանքները ժողովուրդի մը որ այնքան անձնուիրութեամբ կռուեցաւ իր կողքին :

Ներկայ չարաշուք անտարբերութեան եւ լռութեան եղրակացութիւնը կրնա՞յ ըլլալ բարեկամական նոր դաշինք մը «արեւելքի ճէնթլմէն»ին հետ :

Արդեօք նո՞ր հովուերգութիւն մը ի վնաս մեզի եւ յանուն ժողովուրդներու եղբայրութեան...

Ժ.

Անգլիոյ բողոքը Ռումանիոյ

Բրիտանական կառավարութիւնը յուշագիր մը ներկայացնելով Ռումանիոյ կառավարութեան կը բողոքէ որ այս վերջինը կը բռնաբարէ հաշտութեան դաշնագրին տրամադրութիւնները՝ ընդդիմադիր կուսակցութիւնները հաշուեյարդարի ենթարկելով եւ հակառակորդները ձերբակալելով :

Յուշագիրը դիտել կուտայ որ Ռումանիոյ ներկայ համայնավար կառավարութիւնը չի յարգեր անհատին ազատութիւնը : Շինծու յանցանքներով կ'ամբաստանուին ընդդիմադիրները, փաստական հակումներ կը վերագրուին անոնց եւ շատերը բանտ կ'առաջնորդուին, անորոշ ժամանակով եւ առանց դատական վճիռի :

Նոյնիմաստ բողոքագիր մը ներկայացուած է նաեւ ամերիկեան կառավարութեան կողմէ :

Յայտնի չէ թէ երկու դաշնակից կառավարութիւնները ինչ քայլեր պիտի առնեն ստեղծուած կացութիւնը դարմանելու եւ դաշնագրին տրամադրութիւնները յարգել տալու համար :

★ Պուքրէշի կառավարութիւնը նոր օրէնք մր հրատարակեց երեքշաբթի որ կը տրամադրէ հինգէն տասը տարուան բանտարկութեան դատապարտել այն անձերը որոնք կը փորձեն տապալել ներկայ վարչաձեւը : Ցկեանս բերդարգելութեան կը դատապարտուին անոնք որ մահափորձ կը կատարեն օտար պետութեան մը ներկայացուցիչներուն դէմ :

Յունաստանի դէպքերը

139 ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ

Աթէնքէն կը տեղեկացնեն թէ կառավարական ուժերը սկսած են յարձակիլ Եանեայի արեւմուտքը եւ յաջողած են ետ մղել ապստամբները : Այս վերջինները լեռները փախած են երբ կառանաւոր բանակին զինուորները անցած են Քալամա գետը :

Մալունիօնի բարձունքներուն վրայ ապստամբները, անակնկալ յարձակումի մը ենթարկուելով, փախած են՝ լքելով իրենց ռազմամթերքը, ջորիները եւ պաշարը :

Համաձայն Փաթրասէն հասած լուրերու, ապստամբները, Կորնթոսի ծոցին մօտերը, գրաւած են Փիւրկոս գիւղը, խժդժութիւններ գործելով գիւղացիներուն վրայ : Կեդրոնական Յունաստանի մէջ (Լամիա) ոստիկանութիւնը ձերբակալած է 139 համայնավարներ : Գրաւուած են մեծ քանակութեամբ հրացան եւ ռազմանիւթ :

ՊԵԼԿՐԱՏԻ կոմինֆորմին պաշտօնական օրկանին խմբագիր նշանակուած է Մոսկուայի «Թրուտ» թերթին նախորդ խմբագրապետը, Փավէլ Եուտին :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը երեւան հանած է դաւադրութիւն մը որուն նպատակն է տապալել ներկայ կառավարութիւնը : Դաւադիրներու պարագլուխն է, կ'ըսուի, Էմիր Նուրհատ Արսլան անունով Արաբ մը :

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ սկսեալ, Զուիցերիա ջնջած է բաժնեչափի դրութիւնը : Պարենատոմսով պիտի գնուի միայն հացը :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կառավարութիւնը առաջարկած է Ամերիկայի վերադարձնել մէկ բեռնաբարձ եւ եօթը քարիւղաբարձ նաւեր որոնք Ռուսիոյ փոխ տրուած էին՝ պատերազմի ընթացքին : Այս նաւերը պիտի վերադարձուին իբրեւ մասնավճար 11 միլիոն տոլար գումարի մը զոր Մոսկուա ստացած էր Ամերիկայէն : Այս վերջինը կը պահանջէ որ իրեն վերադարձուին 100 շոգենաւեր :

ՀՐԷԱԿԱՆ Գործակալութիւնը երեքշաբթի օր պաշտօնապէս դիմելով Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդին պահանջեց որ այս վերջինը քայլեր առնէ պատժելու համար արաբական եօթը երկիրները որոնք կը վտանգեն Պաղեստինի անդորրութիւնը : Ներկայացուած յուշագրին մէջ, Գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ Արաբները կ'աշխատին բռնութեամբ լուծել Պաղեստինի միջազգային յանձնախումբը, հետեւաբար անհրաժեշտ է որ պատժական միջոցներ ձեռք առնուին իրենց դէմ :

Չորս Արաբներ սպաննուեցան Հայֆայի մէջ երբ Հրեաները ռումբ մը նետեցին բարեգործական հաստատութեան մը շէնքին վրայ : Մինչեւ հիմա Պաղեստինի մէջ սպաննուած են 1032 հոգի :

Իրան կը հերքէ Մոսկուայի ամբաստանութիւնները

Թէհրանէն կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը, այս շաբթու, պատասխանելով խորհրդային կառավարութեան վերջին բողոքագրին, կտրուկ կերպով պիտի հերքէ իրեն դէմ եղած ամբաստանութիւնները :

Ինչպէս հաղորդած էինք մեր նախորդ թիւով, Մոսկուա ուժգին բողոքագիր մը ներկայացնելով Թէհրանի կառավարութեան, դիտել կուտար թէ ամբողջ Իրանը ամերիկեան զինուորական խարիսխի մր վերածուած է :

Թէհրանի քաղաքական շրջանակները համոզուած են որ ներկայ բողոքագիրը հետեւանք է այն իրողութեան որ իրանական Մէճլիսը չէ վաւերացուցած Մոսկուայի հետ 1946ին կնքուած առժամեայ համաձայնութիւնը : Իրականին մէջ Ռուսիա ոչ մէկ պատճառ ունի մտահոգութեան :

Փոխ-վարչապետը, Հիւսէյին Ֆարհուտի, յայտարարեց որ Ամերիկա ոչ մէկ քայլ առած է Իրանը զինուորական խարիսխի մը վերածելու համար, Ամերիկացի զինուորականներ Իրան եկած են բանակը մարզելու համար եւ ոչ մէկ օդակայան շինուած է սահմանամերձ շրջաններուն մէջ :

Մոսկուայի բողոքագիրը մեծ զարմանք պատճառած է Լոնտոնի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ : Դիտել կը տրուի թէ Թէհրանի կառավարութիւնը, ամէն իրաւունք ունէր զինուորական, նաւային եւ օդային օտար խորհրդականներ հրաւիրելու : Տարօրինակ կը թուի որ 1943էն ի վեր Իրան գտնուող ամերիկեան առաքելութեան դէմ Մոսկուա կը բողոքէ 1948ին :

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՏ ԿԸ ԿԱՆՉԷ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԵՐԸ

Համաձայն Անգարայէն ստացուած լուրերու, Ուաշինկթընի կառավարութիւնը այս շաբթու յանկարծ ետ կանչած է ամերիկեան զինուորական առաքելութեան երկու գլխաւոր պետերը :

Այդ հրահանգին վրայ զօրավար Մէքպրայտ եւ զնդապետ Մարշըլ — ցամաքային եւ օդային ուժերու խորհրդականները — Պոլսոյ ճամբով մեկնած են երեքշաբթի օր : Զօրավարը մանրամասնութիւններ չէ տուած իր ճամբորդութեան շարժառիթներուն մասին, բայց ըսած է թէ իր կառավարութիւնը կ'ուզէ իմանալ թէ ինչ աշխատանքներ կատարուած են մինչեւ հիմա՝ Օգնութեան ծրագրին գործադրութեան մասին :

Անգարա մեկնած է ծովակալ Սէթլ, վերոյիշեալ ծրագրին ծովային հարցերու վերաբերեալ խնդիրներու քննութեան առաքելութեամբ :

ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ 5000ՆՈՑՆԵՐ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ՑԱՆՁՆՈՒԵՑԱՆ

Մօտաւորապէս 60 միլիոն 5000 ֆրանքնոց թղթադրամներ պետական գանձին վերադարձուեցան վերջին երեք օրուան ընթացքին :

Կառավարութիւնը նախապէս երկու օրուան պայմանաժամ տուած էր յանձնումի գործողութեանց համար : Բայց այդ պայմանաժամը երկարաձգուեցաւ մինչեւ երէկ կէսօր :

Հակառակ կարգ մը տարաձայնութեանց, տակաւին որոշապէս յայտնի չէ թէ վերադարձուած թղթադրամներուն փոխարժէքը երբ կամ ինչ ձեւով պիտի վերադարձուի : Սակայն շատ հաւանական կը նկատուի որ յառաջիկայ քանի մը օրուան մէջ ելմտական նախարարը յայտարարութիւն մը ընէ այդ մասին :

Ամէնէն մեծաքանակ յանձնումը կատարած է Հիւսիսային Ֆրանսայէն երկրագործ մը՝ իր դրամատան ներկայացնելով 46 միլիոնի արժողութեամբ 5000նոցներ :

Ուրիշ մը, Տիժոնէն, յանձնած է 21 միլիոն : Երրորդ մը, դրամատան շեմին վրայ կրակի տուած է 1000 հատ 5000նոց, պոռալով — ոչ ինծի, ոչ ալ քեզի,, Պ· նախարար :

Ոստիկանութիւնը երեքշաբթի օր ձերբակալեց բազմաթիւ շահադէտներ որոնք կը փորձէին 2500ի գնել 5000նոցները :

Երեսփոխանական ժողովին մէջ, համայնավար Պ· Ժաք Տիւքլօ պահանջեց որ կառավարութիւնը անմիջապէս վերադարձնէ մէկ կամ երկու թղթադրամ ներկայացնողներուն գումարները : Այս բանաձեւը ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ : Ելմտական նախարարը բացատրեց այս առթիւ որ ներկայ որոշումը տրուած էր որպէսզի գաղտնի հարստութեանց տէրերը ոսկիի ազատ առեւտուրէն օգտուելով, թանկագին մետաղով չփոխանակէին իրենց «մթերքը» :

ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ դաշնագիր մը պիտի կնքուի յառաջիկայ շաբթու, Ռումանիոյ եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ : Ռումանական պատուիրակութիւն մը Մոսկուա հասած է :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԹՍԿՈՒԱՅԻ ՍՍՍՏԸ ԵՐԵՒԱՆԻ...

(ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ)

Գ.

Արդ, եթէ այսքան ծանր սխալներ գործուած եւ այսքան անքաւելի մեղանչումներ եղած են — թէ կուսակցական եւ թէ պետական գծով — ինչո՞ւ բաց ու որոշակի պատասխանատուութեան չեն կանչուիր երկրի բուն վարիչները, Գրիգոր Արութինով՝ կուսակցական գծով եւ Սահակ Կարապետեան՝ պետական գծով:

Ինչո՞ւ կը քաշքշուին անունները Գրիգորեաններու եւ Տէր Մինասեաններու — միայն եւ բացառաբար — որոնք, սակայն, գործած եւ աշխատած են առաջիններու հրահանգով:

Ի հարկէ, ի տես եւ ի լուր բոլորի դատելով եւ դատապարտելով Գրիգորեանները եւ Տէր Մինասեանները, խորքին մէջ դատապարտած կ'ըլլան Արութինովը (որուն օգնականներէն է Գրիգորեան) եւ Կարապետեանը (որուն «պատասխանատու խմբագրութեամբն» է որ լոյս տեսած է Ե. Տէր Մինասեանի գրքոյկը):

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, նոր է պատժարկումի այս ձեւը:

Նախապէս, տարիներ առաջ, մեծ հալածանքներու եւ սրածումներու շրջանին, նախ կը պատուհասուէին Պուխարինները, Ռիկովները, Զինովիեւները, Սահակ Տէր Գաբրիէլեաններն ու Աղասի Խանճեանները եւ նոր միայն յաջորդ, աւելի վար աստիճաններու վրայ գտնուող վարիչները:

Այսօր այս կարգը փոխուած է կարծես:

Երեւոյթներէն դատելով՝ կարծես կը սկսին վարէն՝ վերերուն հասնելու համար:

Նորոյթ է նաեւ այն, որ Գրիգորեաններու եւ Տէր Մինասեաններու պատիժները մեզ կը մնան անյայտ:

Մենք կը լսենք միայն դատախազներու խօսքը, անոնց հրապարակային դատապարտանքը, մինչ բուն ամբաստանեալները լուռ են, անոնք չեն խօսիր:

Թերեւս հոս եւս պիտի կիրարկուի պատժարկումի այն ձեւը, ինչ որ արդէն գործադրութեան դրուած է բուն Ռուսիոյ մէջ:

Պատմենք յատկորոշ դէպքերէն մէկը:

Խորհրդային իշխանութեանց շրջանին հասակ կը նետէ Գ. Ալեքսանդրով անունով բոլշեւիկ իմաստասէր մը, որ, ի շարս այլ աշխատութեանց, հրապարակ կը հանէ — պարզ է, արտօնութեամբը համապատասխան կուսակցական եւ պետական ատեաններու — ձեռնարկ մը, նուիրուած արեւմտեան Եւրոպայի իմաստասիրութեան:

Այս ձեռնարկը անցեալ տարի, մրցանակաբաշխութեան շրջանին, կ'արժանանայ մեծագոյն պնահատանքին՝ սթալինեան մրցանակին:

Եւ ահա, գնահատանքի վրայէն տակաւին տարին չբոլորած, հեղինակը՝ «մեղանչած» ըլլալով համայնավար ուղղափառ վարդապետութեան դէմ՝ կը կանչուի դատի:

Համամիութենական Կոմկուսի Կ. Կոմիտէն Ալեքսանդրովը դատելու համար երկրի զանազան բարձրագոյն վարժարաններէն 84 իմաստասէրներ կը հրաւիրէ Մոսկուա, որոնք, գլխաւորութեամբը Ժտանովի, դատի կը նստին, իրենց առջեւ, ամբաստանեալի աթոռին վրայ, ունենալով բարձրագոյն վարձատրանքի արժանացած հեղինակը:

Այս 84 հոգիներէն 48ը, տասը օր տեւող դատավարութեան ընթացքին, դատապարտանքի իրենց խօսքը կ'արտասանեն՝ մէկիկ մէկիկ մատնանշելով Ալեքսանդրովի գործած «սխալ»ներն ու ունեցած «սայթաքում»ները գաղափարաբանական ճակատին վրայ:

Դատավարութիւնը երկարած ըլլալով՝ միւս 36 իմաստասէրները դատապարտանքի իրենց խօսքը կը ներկայացնեն գրաւոր:

Այս 84 ճառերը — թէ արտասանուածները եւ թէ չարտասանուածները — նոյնութեամբ կը հրատարակուին «Իմաստասիրութեան Հարցեր» պարբերականին մէջ:

Դատատեանի նախագահը՝ Ժտանով՝ խօսք առնելով՝ հետեւեալ ուշագրաւ յայտարարութիւնը կ'ընէ.

«Ես հեռու եմ ճառերը — բանաւոր թէ գրաւոր — եզրափակելու միտքէն. ԱՅԴ — ԻՐԵՆ՝ ԳԻՐՔԻ ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԳՈՐԾՆ Է. ես խօսք կ'առնեմ վիճաբանութեանց ընդհանուր կարգով»:

Այլ խօսքով՝ 84 դատախազները, գլխաւորութեամբը Ժտանովի, կը ձգեն, որպէսզի ամբաստանեալին բուն դատախազը ինքը ամբաստանեալը դառնայ:

Առ այդ, միշտ ունկնդիր իշխանութեանց գաղտնի հրահանգներուն, սթալինեան մրցանակին արժանացած Ալեքսանդրով ոտքի կ'ելլէ եւ իր եզրափակիչ խօսքին մէջ կը յայտարարէ.

«Ընկեր Ալեքսանդրով, — կը վկայէ «Բոլշեւիկ» պարբերականը, — իր եզրափակիչ խօսքին մէջ ընդունեց առկայութիւնը լուրջ սխալներու եւ թերիներու թէ իր գիրքին մէջ եւ թէ գիտական աշխատութեան կազմակերպումին մէջ իմաստասիրութեան մարզէն ներս: Ընկեր Ալեքսանդրով կանգ առաւ այն բանին վրայ, թէ հիմ առնելով եղած գիտողութիւնները՝ այժմ գիտէ, թէ ասկէ ետքը ինչ ձեւով պէտք է կազմել իմաստասիրութեան պատմութեան ձեռնարկը եւ ինչ հիմունքներով պէտք է կազմակերպել գիտական աշխատանքը իմաստասիրութեան մարզէն ներս» («Բոլշեւիկ», Մոսկուա, 1947, թիւ 15, էջ 56):

Ահա այսքան մեծ են ճշմարիտ ժողովրդավարութեան մէջ ազատութեան բարիքները...

Միայն մէկ մարդ ամբաստանեալի աթոռին բազմեցնելով եւ 84 հոգի դատախազ կարգելով՝ խորհրդային ժողովրդավար իշխանութիւնները մէկ անգամէն 85 հոգի կարգի կը բերեն՝ գլխաւորութեամբը բուն իսկ ամբաստանեալի...

Ոչ դատավճիռ, ոչ պատիժ եւ ոչ ալ որեւէ իրաւադրկում անոնց համար, որոնք Ալեքսանդրովները առաջ քաշած եւ զանոնք վարձատրած են մրցանակներով:

Այս բարձր պաշտօնատարները մնալով իրենց պաշտօններուն վրայ՝ խնդիրները կը փակուին — անշուշտ առժամաբար — սոսկ Ալեքսանդրովներու պարզ խոստովանութեամբը իրենց գործած ծանր «սխալ»ներու եւ ունեցած աններելի «սայթաքում»ներու մասին:

Կ'ենթադրենք, որ այս նոյն կարգը պիտի կիրարկուի նաեւ մեր հայրենիքին մէջ, ուր Արութինովներն ու Կարապետեանները իրենց գրաւած դիրքերը պահելով՝ լոկ Գրիգորեաններն ու Տէր Մինասեանները խոստովանութիւններ պիտի ընեն եւ ներում հայցեն...

Այսօր եւ առ այժմ այս կարգը սահմանուած է համայնավար ազատ աշխարհի ազատ մարդոց համար, ուր ամբաստանեալի խոստովանութիւնները պատճառ կը դառնան առաջին հերթին բուն դատախազները եւ իրենց բարձր իշխանաւորները կարգի բերելու...

Գիտական անուղիս

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆՁՐԵՒԷՆ ՅԵՏՈՅ, հիմա ալ կարգը եկած է արուեստական ձիւնին:

1946ին Նոյեմբեր ամսուն Շէֆըր ամերիկացին առաջին անգամ ըլլալով գործադրութեան դրաւ իր ծրագրած մեթոտը: Այդ նպատակաւ Կրէյլօք լեռներուն (Մասաչուսէթց) մէջ ծովէն 4267 մեթր բարձրութենէ մը չոր սառոյցի գնդիկներ թափեց 6500 մեթր երկայնութիւն ունեցող ամպի մը վրայ: Չոր սառոյցը ուրիշ բան չէ բայց եթէ կարծրացած «anhydride carbonique»: Ամպը սկսաւ յորձանք հանել, եւ տեսակ մը փոշիացած ձիւն տեղալ սկսաւ վար ինկաւ, սակայն այդ ձիւնը նախ քան 1000 մեթր վար իջնելը, մթնոլորտի չոր օդէն ծծուեցաւ:

Ուրիշ փորձի մը առեն, Շէֆըր տեսաւ որ երբ աւելի մեծ քանակութեամբ չոր սառոյց գործածուի, ամպը ամբողջութեամբ սառոյցի պզտիկ բիւրեղներու կը վերածուի, որոնք աւելի նուրբ ձիւնի հատիկներու ձեւով վար կ'իյնան:

Յիշեալ գիտնականը զանազան փորձերէ վերջ յաջողած է մեծ քանակութեամբ ձիւն տեղացնել, խիստ ընդարձակ տարածութիւններու վրայ:

Ներկայիս Ամերիկայի զինուորական իշխանութիւնները ձեռք առած են Շէֆըրի փորձերը, եւ կը յուսան որ արուեստական եղանակաւ պատրաստուած փոթորկալից ձիւնամրրիկի մը միջոցաւ կարելի պիտի ըլլայ պատերազմի ատեն խանգարել թշնամի բանակներուն շարժումը, ի հարկին բոլորովին անդամալուծել զայն:

ԼԷՆԹՐԸՇԸՐԻ ՄԷՋ ԲԺՇԿԱԿԱՆ հաղուագիւտ եւ բաւական տարօրինակ դէպք մը պատահած է: Մ. Սթօն անունով մէկը առենէ մը ի վեր կը զգար թէ իր տեսողութիւնը սկսած է տկարանալ, երբ յանկարծ օրին մէկը բոլորովին կորսնցուց իր աջ աչքին տեսողութիւնը:

Ականաբոյժը մօտէն քննելով այդ աչքը, տեսած է որ կաղամբի սերմ մը կը գտնուի աչքի գունդին ետեւի կողմը: Այդ սերմը օդի փոշիներուն հետ աչքին մէջ մտնելով եւ հոն խոնաւութեան ու ջերմութեան նպաստաւոր պայմաններէն օգտուելով, ծիլ արձակած եւ ծնունդ տուած էր երկու սանդիմեթր երկայնութիւն ունեցող ցօղունի մը:

Ականաբոյժը յաջող գործողութեան մը շնորհիւ յաջողած է դուրս հանել կաղամբի թարմ ցօղունը, որուն հետեւանքով ենթական սկսած է առաջուան պէս կանոնաւոր կերպով տեսնել:

ԾՈՎԱԽՏԻ ԵՆԹԱԿԱՅ անձ մը նախ արտնեղութիւն եւ շնչառութեան դժուարութիւն կը բըդգայ, յետոյ ստամոքսի ցաւ, գլխու պտոյտ, դէմքը կը դեղնի, սիրտ խառնուք, եւ փսխում կ'ունենայ: Ծովախտը սովորաբար երկու գլխաւոր պատճառներէ յառաջ կու գայ — նաւի տատանումներէն, ինչպէս նաեւ շոգենաւի մթնոլորտին եւ ծովի գոլորշիներուն ազդեցութենէն:

Վօլլասթօն գիտնականը կը կարծէ թէ նաւը քանի շարժի, մարմինի ստորին մասերուն մէջ գտնուած արեան մէկ մասը դէպի ուղեղ կը խուժէ, որուն հետեւանքով ծնունդ կ'առնեն վերոյիշեալ երեւոյթները:

Բէլլարէն՝ ծովախտը արդիւնք կը նկատէ սրտի ձախակողմեան փորոքէն դէպի շնչերակները հոսող արեան վայրէջքի զօրութեան նուազումին:

Տօքթ. Շէօկէօռի կարծիքով ծովախտը յառաջ կու գայ արեան շրջանի խանգարումէն: Նաւին անհամաչափ ճօճումներուն կը համապատասխանեն շնչերակներուն անհամաչափ զարկերը, որոնց հետեւանքով ուղեղին մէջ երբեմն շատ երբեմն քիչ քանակութեամբ արիւն կը խուժէ եւ գլխու պտոյտ կը պատճառէ:

Ծովախտին դէմ բազմատեսակ դեղեր ու դարմաններ կը յանձնարարուին, ինչպէս՝ քրքում (սաֆրան), թթու, զովացուցիչ ու պաղ ըմպելիներ, շամբանեա, գինեխառն ծովի ջուր, հակաստնդական եւ ործացուցիչ դեղեր, եւն.:

Սակայն այս բոլոր դեղերը հիմնական դարմաններ չեն ծովախտին դէմ: Ճամբորդը երբ ոտքը ցամաքին վրայ դնէ, շատ չանցած ամէն անհանգստութիւն կը փարատի:

ԷՍՔԻՄՕՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ որուն մասին խօսեցանք, լեցուն է տարօրինակութիւններով: Անոնք ծերերուն հանդէպ մեծ յարգանք կը տածեն, սակայն այն օրը երբ ծեր մը այլեւս ի վիճակի չէ որ եւ է օգտակարութիւն ունենալու ընտանեկան յարկին, զայն առանձին կը ձգեն դուրսը սառոյցին վրայ, ուր ծերունին առանց որեւէ բողոք բարձրացնելու վերջ կու տայ իր կեանքին:

Էսքիմօներու համար առօրեայ սովորութիւն մըն է կիներու փոխանակութիւնը, զոր յաճախ կը տրամադրեն բարեկամներու կամ այցելուներու: Սակայն այդ մենաշնորհը միայն ու միայն ամուսինին կը պատկանի: Ուղղակի կնոջ մը դիմում ընելը անարգանք մըն է ամուսինին ու ծանր հարուած մը օրէնքին, եւ կրնայ լուրջ կնճռոտութիւններ յառաջ բերել:

Էսքիմոյին համար իր կինը ուրիշի փոխ տալը այնքան բնական բան մըն է որ յաճախ ամէնուն ներկայութեան կը կատարուի փոխանակութեան բանակցութիւնը, եւ ամուսինը խօսակցութեան միջոցին ամենավայելուչ ձեւով մը կու տայ իր այո կամ ոչ պատասխանը: Մնացածը տեղի կ'ունենայ ամենաբնական եղանակով: Գիշերը երբ պառկելու վայրկեանը գայ, ամուսինը որ նախանձի ինչ ըլլալը չի գիտեր, ամենայն անտարբերութեամբ կը սպրդի իր տոպրակէ անկողինին մէջ, մինչդեռ նոյն պահուն իր կինը քիչ մը անդին կը միանայ ուրիշի մը հետ:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

Կուրգէն Ալեմշահի համերգը իր ամենէն վարչ

Գ. Ալէմշահի յետմահու համերգը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 18ին, Տիթրոյիթի Մէյսընիք Թէմփլի մէջ, անցաւ կատարեալ յաջողութեամբ:

Ալէմշահի յիշատակը յաւերժացնող յանձնախումբը՝ նախագահութեամբ Պ. Էտ. Մարտիկեանի, ատենապետութեամբ Տոքթ. Պ. Յ. Դաբբինեանի եւ Պ. Ալ. Մանուկեանի, քարտուղարութեամբ Յովակիմ Յ. Դաբբինեանի եւ գանձապահութեամբ Պ. Յ. Ճ. Թումաճեանի այլեւ անդամակցութեամբ գաղութին ամէն խաւի պատկանող համրածանօթ տիկիններու եւ պարոններու, ջանք չէր խնայուած հանգուցեալ երաժշտագէտի յիշատակը արժանավայել կերպով յաւերժացնելու համար:

Եւ յիրաւի, յունուար 18ին, Մէյսընիք Թէմփլի ընդարձակ սրահը բերնէ բերան լեցուն էր 1500է աւելի բազմութեամբ մը որ եկած էր իր ջերմ յարգանքի տուրքը տալու այնպէս վաղաժամ կերպով անհետացած երիտասարդ արուեստագէտին:

Այս համերգը կը մնայ, որպէս յիշատակելի դէպք մը Տիթրոյիթի հայութեան համար:

Համերգի ծրագիրը կազմուած էր գրեթէ ամբողջապէս Գ. Ալէմշահի երկերէն:

36 հոգինոց նուագախումբի ղեկավարութիւնը սիրայօժար ստանձնած էր Տիթրոյիթի հռչակաւոր symphonyի անուանի փոխ վարիչ Walter Poole, որ իր շարժուձեւերով այնպէս կը յիշեցնէր Գուրգէնը: Համերգի կէսին Պ. Փուլը հարկադրուած ըլլալով Քանատա մեկնելու երկրորդ մասը վարեց նոյնպէս յայտնի երաժշտագէտ Arthur Luck, որոնք երկուքն ալ այնքան յուզիչ վերաբերում ցոյց տուին դէպի հայ երաժշտագէտի յիշատակը: Մեներգներու համար նիւ Եորքէն հրաւիրուած էր երիտասարդ երգչուհի Օր. Նորմա Գազանճեանը:

Նուագի բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին գաղութիս ծանօթ արուեստագէտներ Տէր եւ Տիկին Սուրէն եւ Լուիզ Պայընտըրեանները:

Համերգի խմբերգի բաժինը կատարեցին միասին, «Ներսէս Շնորհալի» եւս «Կոմիտաս» երգ-

չախումբերը Սաքօ Յակոբեանի եւ Հ. Էքիզեանի ղեկավարութեամբ։ Սրտաշարժ էր Համերգի բացումը, Շոփէնի տխուր մահերգով, երբ երկու աղջիկներ, յամր քայլերով բեմ բերին հանդուցեալի մեծադիր նկարը, գծուած Ալէմշահի բարեկամ նկարիչ Աճէմեանի կողմէ։ 1500 հոգինոց բազմութիւնը լուռ երկիւղածութեամբ, չատերը լալով, ոտքի կանգնած ունկնդրեց Համերգի սրտակեղէք նուագը, կարծես, հարազատի մը յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենար։ Եւ Համերգի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին ալ, սրահին մէջ, հոս ու հոն կը լսուէր հեծկլտոցը, երաժշտութեան ներդաշնակ հնչիւններու հետ։

Հանդուցեալի եղբօր՝ Կարպիս Ալէմշահի եւ մօրեղբօր՝ Մկրտիչ Միքայէլեանի ներկայութիւնը աւելի եւս տպաւորիչ կը դարձնէր Համերգի մթնոլորտը։ Տիթրոյթի հայութիւնը, կարծես խղճահարուած կը զգար ինքզինքը, որ իր մէջ փչեց վերջին շունչը, այնքան կենսուրախ, խանդավառ ու բարձր շնորհքներով օժտուած արուեստագէտը, իր մատաղ հասակին մէջ։

Նպատակս Համերգի գեղարուեստական գնահատութիւնը չէ, որու մասին վստահ եմ թէ մասնագէտ անձեր պիտի գրեն, բայց չեմ կրնար չըսել, որ իր ամբողջութեան մէջ, ան անթերի ըլլալու աստիճան յաջող էր։ Մանաւանդ «Աւարայրի ճակատամարտը» իր համանուագի եւ երգչախումբի մասերով Ռուլթըր Փուլի հմուտ ղեկավարութեամբ, կատարեալ էր եւ գեղարուեստական մեծ վայելք պատճառեց ունկնդիրներուն։

Տպաւորիչ էր եւ երգչախումբի «Հաւասարեցէ մահս մեր ընդ մահու արդարոցն» երգեցողութիւնը։ Իրականին մէջ, միայն համերգ չէր եղածը, այլ աւելի շատ սգահանդէս մը, խորախորհուրդ կրօնական ծիսակատարութիւն մը, որովհետեւ ներկայ բազմութիւնը միայն երաժշտութիւնը չվայելեց, այլեւ յուզումով ու սրտատրոփ ապրեցաւ Ալէմշահի յիշատակովը, որի ոգին երգի ու նուագի եւեւէջներու հետ կը սաւառնէր սրահին մէջ եւ բոլոր ներկաներուն սրտերէն ներս։ Ցուզուեցան ու լացին ամէնքը ծանօթ թէ անծանօթ՝ ընկճուած անփոխարինելի կորուստին առջեւ։

Տիթրոյթի հայութիւնը, մանաւանդ յանձնախումբի գործօն անդամները, այս պատուաբեր ձեռնարկի համար, կարելի է շնորհաւորել։ Եւ ինքնամատոյց նուիրումով մը ըրին կարելին, որպէս զի ձեռնարկը դառնայ կատարեալ, ոչ միայն բարոյապէս, այլեւ նիւթական տեսակէտով։ Որովհետեւ ինչ որ պիտի գոյանայ Համերգէն ու համակիրներու նուէրներէն, ամբողջապէս պիտի յատկացուի Գ. Ալէմշահի երկերու հրատարակութեան։

Այսպէս՝ երբ Տիթրոյթցիք անհամբեր կը սպասէին Գ. Ալէմշահի նուագահանդէսի փայլուն յաջողութիւնը իր ղեկավարութեամբ տեսնելու, անսպասելի եւ անակնկալ մահը գուժեց ու խորապէս ցնցեց բոլորիս, վաղաժամ բաժնեց մեզմէ ընդ միշտ՝ դեռ շատ երիտասարդ, տաղանդաւոր երգահան ղեկավար Գուրգէնը։

Սիրելի Գուրգէն, աչքերդ գոցեցիր առանց մուրազիդ հասնելու։ Քու անթառամ յիշատակդ կենդանի պիտի մնայ բոլորիս սրտերուն մէջ։

Ցաւակցութիւններ եւ հոգեկան մխիթարութիւն սիրելի մօրդ, եղբայրներուդ, մօրեղբօրդ, ինչպէս նաեւ Փարիզի «Սիփան Կոմիտաս» երգչախումբին, սիրուած երգչուհ Օր. Աստղիկ Առաքելեանին որ սիրելի Գուրգէնի «Լռութեան կայծերէն» երգերու էն յաղթականը երգէ, յիշատակը յաւերժացնելու։

ՄԱՐՕ ԱՄԱՋՈՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ Ա. ՏԱՎԷՐԻ

Պոլսահայ թերթէ մը կ'արտատպենք հետեւեալը.—

«Ճումհուրիյէթ»ի մէջ Ապտին Տավէր կը գրէ.

Անցեալները պոլշեւիկ դրախտին մասին գրութիւն մը հրատարակած էի։ Նամակ մը ստացայ, որ կը կրէ Պ. Ք. ստորագրութիւնը։ Կասկած չունիմ թէ Հայ հայրենակիցի մը կողմէ գրուած է այս նամակը, որուն մէջ երկու բան կ'ըսուի.

1.— Քանի որ կը մեղքնամ եղեր Հայերուն, որոնք հիմա Խ. Հայաստանի Հանրապետութիւնը կը մեկնին, ինչո՞ւ չեմ մեղքցեր այն Հայերուն որոնք Ա. համաշխարհային պատերազմին տարագրուեցան։

2.— Խ. Հայաստանի Հանրապետութիւնը դրախտ մըն է եղեր։

Առաջին խնդիրը, այսինքն տարագրութեան փակուած հարցը նորոգելու հարկ չեմ տեսներ։ Որովհետեւ այս հարցին վերարծարծումը ուրիշ արդիւնք չի տար, եթէ ոչ թշնամութիւն ստեղծել, Թուրք հայրենակիցներուն միջեւ։ Կարդանք այդ հայրենակիցին նամակին Հայաստանի Հանրապետութեան վերաբերեալ սա մասը.

«Նախ ձեզի սա ըսել կ'ուզեմ որ Հայաստան գացող գաղթականները իրենց գացած երկրին մէջ լիւքս կեանք մը փնտռելու նպատակով ճամբայ չեն ելած։ Անոնք այնպիսի մարդիկ են որոնք առժամաբար աչք առած են ամէն նիւթական նեղութիւն եւ օտար երկիրներէ ազատելով ազգային հաւաքականութեան մը, մշակոյթի մը մէջ ապրելու եւ տենդոտ աշխատութեան մը շնորհիւ իրենց հարազատ հայրենիքին վերաշինութեան մասնակցելով ապագայ սերունդներուն ծաղկեալ հայրենիք մը յանձնելու խէալով կը շարժին։

«Նկատելով որ անոնք աշխարհի ամէնէն լիւքս եւ հանգստաւէտ շոգենաւերով կ'անցնին մեր ջուրերէն եւ իրենց հայրենիքը կ'երթան, փոխանակ անոնց խղճալու, պէտք է շնորհաւորել զիրենք իրենց այդ բարեբախտութեան համար։

«Որով, ի զուր սիրտ կը հատցնէք, մի յուզուիք։ Հայաստանի կառավարութիւնը, գուրգուրոտ մօր մը նման, անոնց իսկոյն բնակավայր, գործ, եւն. կ'ապահովէ։ Փոխանակ բարեբախտներուն արգահատելու, եթէ մեր առանց «չարըխ»ի աղքատ գիւղացիներուն եւ տարեկան 40 հազար զոհ տուող թոքախտաւորներուն վիճակին դարման մը գտնէք, աւելի յարմար գործ մը տեսած կ'ըլլաք։

«Մնաց որ, Հայաստանի մէջ կեանքը, ձեր կարծածին հակառակ շատ լաւ է եւ օրէ օր աւելի լաւ ըլլալու ճամբուն մէջ կը գտնուի։ Գեղարուեստը, այլազան դպրոցները, անհամար ջրանցքները, հողագործութիւնը, քաղաքաշինութիւնը, կամրջաշինութիւնը, ելեկտրակայանները, համալսարանը, ակադեմիան, անհամար վարժարանները, Թուրքիան իսկ նախանձի մատնելու աստիճան յառաջդիմած են։ Պէտք չէ մոռնալ որ երկու միլիոն բնակչութեամբ այս փոքրիկ հանրապետութիւնը հակառակ որ 27 տարեկան է, կրցած է կատարել այս հրաշքները։

«Երկրին մէջ չկայ միակ անհատ մը որ կարդալ, գրել չգիտնայ։ Նախակրթարաններու մէջ 300 հազար, համալսարանին մէջ 3000 ուսանող կան։ Եւ ասոնց միջեւ կան նաեւ 12 հազար մանուկները այն ներգաղթողներուն որոնց կը մեղքնաք։ Ծարտարարուեստի մէջ, կան արուեստական քաուչուքի գործարանը (որ իր 20 հազար բանուորներով Եւրոպայի մեծագոյնն է) շաքարի, ալիւմինիումի գործարանները, հիւսուածեղէնի եւ թրիքօթաժի աշխատանոցները, ժամացոյցի գործարանը, հեծանիւի եւ թրաքթէօրի շինարանները եւայլն։

«Գեղարուեստի մէջ, թատրոններուն թիւը աւելի քան 30 է։ Երեւանի օփերայի հոյակապ շէնքին նմանը Պալքանեան երկիրներուն մէջ չըկայ դեռ։ Այդտեղ ամենաբարձր արուեստագէտներ միշտ կը ներկայացնեն թէ տեղական, թէ օտար փիէսներ։ Թանգարաններու, մատենադարաններու մէջ պատմական շատ հարուստ գործեր կան։ Անոնք որ Երեւանի կենդանաբանական պարտէզը տեսած են, զայն կը բաղդատեն Հռոմի պարտէզին հետ, որ ամէնէն աւելի գնահատուած է Եւրոպայի մէջ։ Տակաւին շատ օրինակներ կարելի է տալ ձեզի, բայց զանց կ'առնեմ»։

Հայ հայրենակիցը, աւելցնելով մանրամասնութիւնները խրախճանութեան մը զոր հայրենադարձ Հայերը կազմակերպած են, հետեւեալ ձեւով կ'աւարտէ իր գրութիւնը։

«Ահա, յարգելի վարպետ, մինչ անոնք այդպէս անուշ անուշ կը զբօսնուն, ձեր հոս անոնց արգահատիլը բոլորովին անտեղի եւ աւելորդ է»։

Այս Հայ հայրենակցին Խ. Հայաստանի Հանրապետութեան մասին գրածները ես պոլշեւիկ հրատարակութիւններու մէջ ալ շատ կարդացի։ Նոյնիսկ պոլշեւիկները կը պնդեն անդադար թէ նոյնպէս երջանիկ եւ բարօր կ'ապրի ժողովուրդը Խրիմի եւ Չէչէն հանրապետութիւններուն որոնք հիմնայատակ բնաջնջուեցան։ Ես աչքերովս տեսած եմ Խ. Ռուսիան եւ լաւ կը ճանչնամ այդ դրախտը։

Նամակս ուրիշ հայ հայրենակիցի մը կարդացի։ Հետեւեալը ըսաւ ինծի։

«Եթէ այս նամակին նայիք, օդափոխութեան համար ամէնքս ալ վաղն ի վաղն Երեւան երթալու ենք։ Պատասխան մը գրէ այդ անձին եւ հարցուր թէ ինք ինչո՞ւ համար չերթար այդ դրախտը եւ կը բնակի Թուրքիոյ մէջ որ առանց «չարըխ»ի գիւղացիներով եւ թոքախտաւորներով լեցուն է»։

Ես ալ սա պիտի աւելցնեմ.

Ինչո՞ւ համար Թուրքիոյ Հայերը, որոնք միջոց մը անկախութեան պողոտային սովիէթական հիւպատոսարանը դիմելով Հայաստան երթալու համար կ'արձանագրուէին, եւ որոնց մեր կառավարութեան կողմէ, արտօնութիւն տրուած էր մեկնելու, ինչո՞ւ անոնցմէ ոչ մէկը չգնաց պոլշեւիկ դրախտը։

Որովհետեւ Թուրքիոյ Հայերը, Թուրքիոյ քով այդ դրախտին ինչպիսի դժոխք մը ըլլալը գիտեն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Մարդուն չէ շնորհուած տեսնել պատկերը Աստուծոյ, ոչ ալ իշխանութիւն՝ պաշտամունքի չաստուածներ կերտելու։ Մարդը ոչինչ է յաւիտենական օրէնսդիրին առջեւ, ինչպէս քարը՝ մարդուն առջեւ։

Ան մէկ է ու չկայ ուրիշ Աստուած մը, իրեն հաւասարակից ու բաժնեկից։ Ես չեմ խօսիր նոր Աստուծոյ մը մասին, այլ անոր մասին որ արդէն կայ ու պիտի մնայ անսկիզբ ու անվախճան։

— Ուրեմն ո՞րն է ճշմարիտ Աստուածը, Հրէաներուն Եհովան, քրիստոնէութեան երրորդութի՞ւնը։ Զրադաշտներուն Միհրը թէ մեր կրահները, հարցուց Համատ, կանգնեցնելով կարաւանը, աչքերը վերցուցած, դողահար մատները էսային հեծած ուղտին գլխուն վրայ, որ կը սկսէր պախուրցին շղթաներէն անհանդստանալ, շրթները շարժել, ոտքեր դնել, վերցնել, ծունկի գալ ու չոքիլ…։

— Ոչ մին, ոչ միւսները… Ալլահն է միակ Աստուածը, կենդանի եւ յաւիտենական։ Ան է բովանդակ տիեզերքը ստեղծողը, բովանդակողը, եւ կենդանացուցիչը բոլոր արարածներուն։ Ան է, որ մահէն կեանք ու կեանքէն մահ կը ստեղծէ։

Այս աստուածային յայտնութեան ծանրութեան տակ, որպէս թէ էսային հեծած ուղտը որ արդէն թեւերը ծալլեր էր, մարմնաթափ ու խոռվայոյզ, յանկարծ չոքեցաւ գետին ծալլապատիկ ու մեծաբաց աչքերն ու քիմքը հորիզոնին երկարած, սկսաւ բառաչել մեծագոչ։

Համատ, իսկոյն աստուածայայտ առաքեալը, սուրբի մը պէս գրկելով, դրաւ գետին ու անոր ձեռքերը ջերմեռանդ հաւատացեալի մը համբոյրներով ողողելէ ետք, բացագանչեց ծնրադիր։

— Այո, հիմա կը հաւատամ որ Ալլահն է միակ Աստուածը։ Կ'երդնում անոր յաւիտենական գերազօրութեան վրայ։ Եթէ մինչեւ իսկ արեւն ու լուսինը դնեն ինծի դէմ, պիտի մնամ իմ նոր հաւատքիս մէջ, ապառաժի մը պէս անսասան։

★

Հեռուն, լերկ բլրակը, ճակատը արեւին՝ ոտքերը կախեր է հողաշէն թոնիրներու մէջ — մէկ, երկու, երեք, չորս։ Զորսն ալ չունին ծուխ ու ծխան, կարծէք ողերնակ բլուրը, մահիկին սուր մանգաղովը թացուցեր է անոնց ծննելոյգները, յետոյ վարպետ բրուտի մը պէս, կողերէն քար ու աւազ չաղուած, բոլորակ դմբէթներ դրեր է անոնց բոհրած շրթներուն վրայ պատուհաններ, դուռ, առանց փեղկի եւ ծխնիի։ Արաբին հիւղակը թոնիր ու թոնիրները՝ աւազատուն։

Թոնրատան չորրորդը կ'ալեկոծի կը հրահրի մարդկային կատաղի մոլուցքէ մը հրջապատուած։ Ժխոր, եռուզեռ, գոռում, գոչում։ Միւսները՝ լուռ ու լքուն, կարծէք, ողբերգական վարագոյրի մը ետին քաշուած, կը դիտեն թեւածայ ահաւոր տեսքը, որ կատարուեր է, կը սպասեն աւելի ահաւորագոյնը, որ եղեռնօրէն պիտի կատարուի անպայման։

Զըրնկ… զըրկ… զըրնկ… զըրկ …։

Մոլեգնած ամբոխը կը վազէ դիմաւորել կարաւանը։ Անոնց աչքերէն կը յորդին արիւն եւ ոճիր եւ անոնց ձեռքերը վայրագօրէն կը զարնուին ոճրագործի մը ստուերին, որ չկայ մէջտեղ։

— Ահաւասիկ կուգայ Ալամինը որուն վճիռը անսխալ է եւ արդար, բացագանչեցին դիմաւորողները միահամուռ, եկուորները առաջնորդելով աղետավայրը, ուր պառկած է արինաթաթախ դիակ մը, չորս կալանաւորներով շրջապատուած։

— Ո՞րն էր ոճրագործը …

— Էսա եւ Համատ, փափսալուր կարճ խորհրդակցութենէ մը ետք, անցաւ դիակի գլխին, ծանրաքայլ խորհրդադէմ, դատոնի քակող մոդերու նման։

— Ազատ արձակեցէք այս մարդիկը, խօսեցաւ Համատ։ Այս քստմնելի ոճիրը գործուեր է խաւարի մէջ, բայց անոր ականատես վկան կոյս է համակ, որ սա պահուս կը թրթռայ աներեւոյթապէս, մեր մէջ։ Ան անտեսանելի է, բայց՝ ամենատես։

Անոր ամենազօր յայտնութեան առջեւ, լուսինը կը խաւարի, ուղտը կը չոքի եւ ոճիրը կը խօսի արձակ, համարձակ։ Վայ անոր որ ըկը ստէ իր անունով, վասնզի ան ամենագէտ է եւ դատաւոր արդար։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ արտաքին նախարարը դիմում մը ըրաւ կառավարութեան Ծերակոյտի Արտաքին Յարաբերութեանց Յանձնաժողովին, հասկցուցած է թէ որեւէ զեղչ Եւրոպայի օգնութեան համար առաջարկուած գումարէն, կրնայ վտանգել իր անունը կրող ծրագրին գործադրութիւնը: Նախարարը այս առթիւ կը յայտնէ որ 600 միլիոն տոլարի գումար մը արդէն իսկ պատրաստ պիտի ըլլայ յառաջիկայ ապրիլ 1ին:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարները մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերած են Մուքտէնի մէջ (Մանչուրիա): Կառավարական ուժերը կ'աշխատին պաշտպանել Փէյփին - Մուքտէն երկաթուղիի գիծը:

ԻՐԱՔԻ Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Արաբական Դաշնակցութեան յառաջիկայ համագումարը որ տեղի պիտի ունենայ շաբաթ օր, ի մէջ այլոց պիտի քննէ նաեւ Անգլիոյ եւ Իրաքի միջեւ վերջերս կնքուած դաշնագրին խնդիրը: Դաշնակցութիւնը տրամադիր է առաջարկելու որ Անգլիա իրեն հետ մէկ դաշնագիր մը կնքէ, փոխանակ անջատ համաձայնութիւններ ստորագրելու արաբական երկիրներու իւրաքանչիւրին հետ:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 15 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Այրի Տիկին Քնար Թերզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիրանուշ Փափազեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Արմենուհի Խաչատուրեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Թերզեան (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Վրթանէս Փափազեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Մարտիկ Փափազեան (Վիէն), Այրի Տիկին Նազելի Պէրպէրեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Գ. Զատիկեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Հաճի Տիրուհի Տավուտեան (Ալֆորվիլ), Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Փափաեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փափազեան (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Զարուհի Ադամեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Նազաշեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Փայլիկ Տօրեայ (Փարիզ), Ուզունեան եղբարք (Լիոն, Տէսին), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Նազաշեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Աղաւնի Պանտէլեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Մինաս Պապուճեան (Մարսէյլ), սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, մօրեղբօր, քեռայրին եւ ազգականին

Պ. ՄԱՐՏԻԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Յունուար 21ին, 64 տարեկան հասակին մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Վիէնի իր բնակարանը:

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

(ՇԷՅՔՍՓԻՐ)

Կը ներկայացուի այս կիրակի ժամը ճիշդ 2.30ին, Centre Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, métro Invalides:

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ (Արքայ Լիր):

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօսթիչէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պէնօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուներէն:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՊՈԼՍԵՑԻ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլանեան կը փնտռէ զաւակը Պետրոս Քոճաօղլանեան, հօրը անունը Վիչէն, որ երկու տարի Կորֆուի որբանոցը ուսանելէ վերջ 14 տարեկանին Ֆրանսա եկած է: Այժմ ամուսնացած ըլլալը լսած է, բայց Ֆրանսայի որ կողմը ըլլալէն լուր չունի: Տեղեկացնել հետեւեալ հասցէով՝ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլան օղլու, Նուրի Օսմանիէ Ճատտէսի, Մէնկենէ սոքաք No. 7, Istanbul:

ԿՕՇԻԿԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ

Արհեստին ծանօթ, մեծաքանակի վաճառորդներուն, մեծ տուներու, բազմաթիւ մասնաճիւղերու Prix-Uniquesներու, յաճախակի այցելու, կօշիկի փոքր ու մեծ առեւտրականներու, շրջուն վաճառորդներու հետ մօտէն շփում ունեցող մը

ԿՈՒԶԷ ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏԷՐԵՐՈՒ

եւ (կանանց, երախաներու եւ այրերու) կօշիկի վերաբերեալ ամէն կարգի նիւթերու համար ստանձնել ներկայացուցչութիւնը Փարիզ եւ շրջաններուն համար:

Դիմել՝ **TALOPP HENRI**

16 Rue Montgolfier, Paris (3), Հեռ. Turbigo 74-54

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն դրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու:

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք:

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի կոմիտէներուն ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ շաբաթ, 7 Փետրուար, ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Ներկայանալ անդամատետրերով:

Հ. Յ. Դ. ԶԱՒԱՐԵԱՆ կոմիտէի ժողովը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 9 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՄՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5 Փետր.:
ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 Փետրուար:
ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար:
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար:
ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.:
ԼԷ Զ'ՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար:
ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, կիր. 8 Փետրուար:
ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար:
ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ընդհանուր ժողովը, այսօր 5 Փետրուար, ժամը 9ին, Sociétes Savantesի G սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դաս 8—9:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՓՈՐԹ Տ'ԻԹԱԼԻԻ Մ. Սօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, վրէժի ժողովի վայրը:

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախմբերգչական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 7 փետրուար ժամը 3ին, Sociétes Savantesի մէջ: Անպայման ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները: Այս կիրակի ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ԿԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 6 Février 1948 Ուրբաթ 6 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5259-Նոր շրջան թիւ 868 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՍՏԱԽՕՍԻՆ ՄՈՄԸ ՄԱՐԵՑԱՒ...

Յ. ԱՂՊԱՇԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

10.000 Ս. ՈՍԿԻ ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ, ԱՄԻՍ ՄԸ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ, 20 ՈՍԿԻ ՏՈՒԳԱՆՔԻ ԵՒ ԴԱՏԱԿԱՆ ԾԱԽՔԵՐՈՒ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ

« Արեւելք », 29 Յունուար 1948.—

Երեքշաբթի, 27 Յունուար 1948, Հալէպի Պատժական Ատեանին առջեւ շարունակուեցաւ դատավարութիւնը Պէյրութի հայ բոլշեւիկներու օրգան «Ժողովուրդի Ձայն»ի խմբագիր Յովհաննէս Աղպաշեանի, որուն դէմ պատուոյ դատ բացած էր մեր աշխատակից ընկեր Միհրան Հերարդեան՝ իր անձին հանդէպ կատարուած անորակելի քսութեանց եւ զրպարտութեանց պատճառաւ:

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, դատը կը շարունակուէր հինգ ամիսէ ի վեր: Միայն առաջին դատավարութեան էր որ ներկայացաւ ամբաստանեալը, յայտարարելու համար թէ ... « պատրաստ է փաստելու դատախազ կողմի հանդէպ կատարած իր բոլոր վերագրումները»: Յովհ. Աղպաշեան կը խնդրէր միաժամանակ, որ յետաձգուի դատավարութիւնը, որպէսզի միջոց ունենայ պատրաստելու իր պաշտպանողականը եւ ներկայացնելու իր վկաները :

Եւ դատավարութիւնը յետաձգուեցաւ: Կը յետաձգուի հինգ ամիսէ ի վեր: Զրպարտիչներու եւ հատընտիր քսումներու պաշտօնաթերթը չամչցաւ զգայացունց խորագիրներու տակ յայտարարելու, թէ «Հալէպէն բազմաթիւ վկաներ պատրաստակամութիւն յայտնած են ներկայանալու դատարան՝ հաստատելու համար Յովհ. Աղպաշեանի ամբաստանութիւնը», թէ « վեց փաստաբաններ ինքնայօժար ստանձնած են պաշտպանութիւնը » զրպարտիչ խմբագրին, եւն., եւն.:

Հակառակ բոլոր այս պոռոտախօսութիւններուն, Աղպաշեան չներկայացաւ դատարան ոչ երկրորդ, ոչ երրորդ, ոչ ալ չորրորդ նիստին՝ միշտ «հիւանդութեան» վկայաթուղթեր ներկայացնելով Ատեանին, եւ Պէյրութի մէջ նոյն օրերուն մասնակցելով ... բոլշեւիկեան ցուցամոլիկ հաւաքոյթներու :

Դատարանը անպատասխանատու հրապարակագրութեան կրկէս մը չէ սակայն: Արդարութիւնը կառչած էր ստախօսի օձիքին, եւ Աղպաշեան չէր կրնար խուսափիլ իր ճակատագրէն: Յաջորդական «վկայաթուղթ»երը չկրցան փրկել զինք արժանի պատիժէն, եւ դատարանը երեքշաբթիի իր վերջին նիստին մէջ տուաւ վճիռը.— 10.000 Ս. ոսկի պատուոյ հատուցում, մէկ ամիս բանտարկութիւն, 20 ոսկի տուգանք եւ դատական ծախքերու հատուցում :

Սուրիոյ Արդարութեան այս վճիռը, նիւթական այս ծանր հարուածով առաւելապէս բարոյական նշանակութիւն կը ստանայ: Աղպաշեաններու համար, բանտը եւ բանտարկութիւնը ... ապահով ապրուստի միջոցներ են, եւ 10.000 Ս. ոսկիի հատուցման պարտքը՝ որ կը դրուի այսօր իր ուսերուն, խօսուն ազդարարութիւն մըն է՝ չխաղալու այլեւս մաքուր անուններու պատուին եւ հանրային վարկին հետ, բոլշեւիկեան բարոյականութեան սկզբունքներով մուր չքսել մաքրափայլ ճակատներու, եւ հրապարակագրութիւնը չշփոթել սովէտ ձայնասփիւռներու վայրերանութեան հետ :

Չենք գիտեր թէ ինչու դատարան չներկայացան նաեւ « Հալէպի բազմաթիւ վկաները » : Կ՚ենթադրենք, թէ ... Աղպաշեաններու «հիւանդութիւնը» վարակած էր զանոնք եւս, եւ գոյութիւն չունեցող մարդոց անունով հրատարակուած պոռոտախօսութիւններ՝ դատապարտուած էին փրփուրի նման ցնդելու :

Այս բոլորէն վերջ, եզրակացութիւնը :

Եթէ Հայ բոլշեւիկներու օրգանին կողմէ զանազան մաքուր անուններու հասցէին կատարուած բոլոր զրպարտութիւններն ու քսութիւնները ենթարկուէին Արդարութեան դատաստանին, Աղպաշեանները իրենց բովանդակ կեանքը պիտի անցընէին բանտերու խցիկներուն մէջ, կամ պիտի հարկադրուէին զոհել իրենց բոլոր մութ աղբիւրներու եկամուտը՝ «պատուոյ հատուցում»ներու:

Թուրքիա ետ կը կանչէ Մոսկուայի իր դեսպանը

Անգարայէն կը տեղեկացնեն թէ Թուրք կառավարութիւնը որոշած է ետ կանչել Մոսկուայի թրքական դեսպանը, Ֆայիք Զիհնի Աքտուր, որովհետեւ խորհրդային կառավարութիւնը, աւելի քան երկու տարիէ ի վեր, կը մերժէ Անգարա վերադարձնել իր դեսպանը՝ Սերգէյ Վինոկրատով:

Անգարայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ որ եւ է մանրամասնութիւն չէ տրուած այս անակնկալ ելոյթին մասին, բայց արտաքին նախարարութենէն պաշտօնատար մը դիտել տուած է պարզապէս որ Թուրքիա կը հետեւի «ակն ընդ ական»ի քաղաքականութեան :

Խորհրդային դեսպանը Մոսկուա կանչուած էր 1945ի աշնան, իբրեւ բողոքի արտայայտութիւն Թուրքիոյ հակառուս քաղաքականութեան դէմ: Անգարայի դեսպանատան գործերը փոխանորդաբար կը վարէր գործակատար մը:

Աքտուր Մոսկուայի դեսպան նշանակուած էր անցեալ տարի, Սէլիմ Սարփէրի տեղ որ, ինչպէս ծանօթ է, ներկայիս Թուրքիոյ մնայուն պատուիրակն է Միացեալ Ազգերու մօտ :

Տեղական թերթերուն մէջ կը կարդանք թէ Թուրք պաշտօնատար մը իրեն եղած հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեր է — Ա՛լ կը բաւէ մեզի դէմ ցոյց տրուած այս արհամարհանքը » :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Ամերիկացի լրագրողի մը որ մօտիկ բարեկամ է Նախագահ Թրումընի, այս վերջինը երեք տարբեր առիթներով Ամերիկա հրաւիրած է մարաջախտ Սթալինը : Առաջին անգամ Փոցտամի խորհրդաժողովին (Յուլիս 1945): Երկրորդ անգամ 1946ի Ապրիլին խոստանալով Միզուրի մարտանաւը ղրկել եւրոպական որ եւ է նաւահանգիստ զինքը առնելու համար: Թրումըն առաջարկած է նոյնպէս որ Սթալին ճառ մը խօսի Ֆուլթընի մէջ (այնտեղ ուր Չրչիլ կարեւոր ճառ մը արտասանած էր 1946ի սկիզբը) եւ պատասխանէ Նախորդ վարչապետին: Երրորդ հրաւէր մը քանի մը ամիսներ վերջը: Սթալին մերժած է այս երրեակ հրաւէրները :

ԱԹԷՆՔԻ պատերազմական ատեանին առջեւ չորեքշաբթի օր սկսաւ դատավարութիւնը 62 համայնավարներու որոնք դաւադրութիւն մը սարքած էին՝ քաղաքական յայտնի դէմքեր սպաննելու համար : Եաննեայի ոստիկանութիւնը ձերբակալած է 14 հոգի որոնք դաւաճանական արարքներով ամբաստանուած են :

Ապստամբներու 1000 հոգինոց ուժ մը երեք օր առաջ լքեց Պառնասոս լեռը ուր դիրք գրաւած էր :

ԻՐԱՔԻ կառավարութիւնը Պաղտատի բրիտանական դեսպանատան տեղեկացուց որ չեղեալ կը նկատէ յունուար 15ին Փորթսմըթի մէջ կնքուած անգլեւիրաքեան դաշնագիրը: Լոնտոնի պաշտօնական շրջանակներ դիտել կուտան որ այդ որոշումէն ետք, դաշնագրի որեւէ վերաքննութիւն պէտք է առաջարկուի Պաղտատի կառավարութենէն: Իսկ ներկայ գոյավիճակը կը մնայ, այնպէս ինչպէս որ էր 1930էն ի վեր:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Խորհրդային «Թաս» հեռագրական գործակալութեան, մեծ թիւով Ամերիկացի զինուորական ճարտարագէտներ Լիբիա փոխադրուած են վերջերս եւ հաստատուած են ռազմագիտական կէտերու վրայ, ինչպէս Պէնկազի եւ Էլ Ակէյլա :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը յուշագիր մը ներկայացնելով Պուքրէշի կառավարութեան, բողոքած է որ Ռումանիոյ ներկայ վարչութիւնը կ՚աշխատի ջախջախել ընդդիմադիրները : Ռումանական ոստիկանութիւնը բուռն արշաւ մը ըսկսած է, քաղաքական ձերբակալութիւններ կը կատարուին եւ հազարներ կը բանտարկուին, դիտել կուտայ յուշագիրը: Բանտարկեալները ոչ միայն անօթի են եւ հիւանդ, այլեւ չարչարանքներու կ՚ենթարկուին որպէսզի «խոստովանութիւններ» ընեն: Նոյնիմաստ բողոքագիր մը ղրկած էր նաեւ Անգլիա, ինչպէս գրած էինք մեր նախորդ թիւով:

ՄԻՒՆԻԽԻ դատարանը մօտ ատենէն պիտի սկսի ի բացակայութեան դատել Հիթլէրն ու իր կինը: Երկուքն ալ անձնասպան եղած էին 29 Ապրիլ 1945ին, բայց իրենց դիակները անյայտ մնացած են :

Մէկ կամ երկու 5000նոցներուն վճարումը

Անոնք որ կառավարութեան վերադարձուցած էին մէկ, կամ առաւելն, երկու հինգ հազար ֆրանքնոց թղթադրամ, կրնան այսօր, ուրբաթ, իրենց յանձնուած ընկալագրով ներկայանալ դրամատան եւ գանձել անոնց փոխարժէքը:

Իսկ անոնք որ վերադարձուցած էին երեքէն վեց 5000նոց պիտի սպասեն մինչեւ յառաջիկայ շաբթու: Տակաւին յայտնի չէ թէ կառավարութիւնը ինչ որոշում տուած է այս վերջիններուն մասին.

Մեծաքանակ 5000նոց վերադարձնողները կրնան, անմիջապէս, իրենց ընկալագիրներով վճարել իրենց համար նշանակուած տուրքերը. կամ, առանց ժամանակ կորսնցնելու, գնել նոր փոխառութեան արժեթուղթերը:

Աւելցնենք որ մէկ կամ երկու 5000նոցներուն վճարման համար պայմանաժամ նշանակուած չէ: Կրնաք ներկայանալ երբ որ ուզէք: Անհրաժեշտ չէ տիրոջ ներկայութիւնը. կրնաք փոխանորդ մը նշանակել պայմանաւ որ իրեն յանձնէք ձեր ինքնութիւնը հաստատող վկայագիր մը :

Եթէ դրամատան մէջ ընթացիկ հաշիւ ունիք, կրնաք ընկալագրին փոխարժէքը (5000 կամ 10000 ֆրանք) ձեր պահեստին արձանագրել տալ :

Վիթխարի գումարներ վերադարձուած են վերջին երեք օրուան մէջ. ահաւասիկ կարգ մը հետաքրքրական թուանշաններ. — Պարթանյի մէջ, Մէլէս անունով 2000 հոգինոց գիւղի մը բնակիչները հաւաքաբար վերադարձուցած են 245 միլիոնի արժողութեամբ 5000նոց : Մարսէյլ. — 100.000 հոգի՝ 4 միլիառ: Շաթօ - Ռուա .— 8700 հոգի՝ 89 միլիոն: Վոքլիւզի նահանգէն .— Քավայոն .— 12.500 հոգի՝ 350 միլիոն: Քարփանթրա. — 13730 հոգի՝ 340 միլիոն: Վառի նահանգէն .— 80.000 հոգի՝ 3 միլիառ: Կառի նահանգէն .— Ալէզ՝ 40.000 հոգի 300 միլիոն, Նիմ .— 25000 հոգի 600 միլիոն :

★ Փոխառութեան համար նախապէս նշանակուած պայմանաժամը — Փետրուար 14 — երկարաձգուած է Մարտ 13ի: Այս փոխառութեան արժեթուղթերը 3 առ հարիւր տոկոսաբեր են, եւ վճարելի 1958ին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը չորեքշաբթի օր խորհրդարանին մէջ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը որոշած է թոյլ չտալ որ օրավարձերու եւ թոշակներու յաւելում կատարուի «որպէսզի կարելի ըլլայ կանխել սթերլինին արժեզրկումը» : Եթէ այս միջոցը բաւական չըլլայ, աւելի խիստ քայլեր պիտի առնուին: Առայժմ կառավարութիւնը «կը յանձնարարէ» օրավարձերու կայունութիւնը պահել :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ տնտեսական յանձնաժողովը մանաւոր տեղեկագրով մը դիտել կուտայ որ Եւրոպայի վերականգնումը տակաւին պիտի ուշանայ՝ տոլարի, հանքածուխի եւ պողպատի նուազութեան պատճառաւ: Եւրոպա, 1948ին աւելի քիչ քանակութեամբ սննդեղէն պիտի ունենայ քան ունեցած էր 1947ին:

ԱՆԳԼԻՈՅ արտաքին նախարարը յայտարարեց որ 1939էն 1941, Հիթլէրի եւ Սթալինի միջեւ կատարուած բանակցութեանց մասին ամերիկեան կառավարութեան կողմէ հրատարակուած պատմութիւնը ամբողջական չէ: Նախարարը խոստացաւ որ, յարմար առիթին, Բրիտանական կառավարութիւնն ալ պիտի հրատարակէ այդ հարցին հետ կապ ունեցող փաստաթուղթերը: « Բայց մի աճապարէք» ըսաւ Պէվին :

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ պահանջած են որ գերմանական հարցին քննութեան ժամանակ, իրենք ալ հաւասար իրաւունքով մասնակցին խորհրդակցութեանց: Շուէտի արտաքին նախարարը երեսփոխ. ժողովին մէջ յայտարարութիւն մը ընելով ըսաւ թէ Շուէտ չուզեր մաս կազմել Պէվինի առաջարկած արեւմտեան խմբակցութեան եւ պիտի շարունակէ պահել իր չէզոքութիւնը :

ՀՆԴԻԿ կառավարութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակեց Հայրենիքի Պաշտպան Կամաւորներու գաղտնի ընկերակցութիւն մը որուն անդամներէն 70 հոգի ձերբակալուեցան :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Ղազախստանի աստղաբաշխները երեւան հանած են որ բուսականութիւն կայ Հրատ մոլորակին ինչպէս նաեւ Լուսինին մէջ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը յանձնարարած է Ուաշինկթընի կառավարութեան որ ամերիկեան մարտանաւերը կարելի եղածին չափ հազուադէպ այցելութիւններ տան իտալական նաւահանգիստներուն որովհետեւ համայնավարները քաղաքական դրամագլուխ կը նկատեն այդ այցելութիւնները :

ՆՈՐԷՆ ՄԵԶ ԿԸ ԲԱՄԲԱՍԵՆ

Վայ Հայ ժողովուրդին որ եւրոպական քաղաքականութեան խառնուած է: Իրեն համար աւելի լաւ էր, եթէ եւրոպական դիւանագէտը բնաւ բերան առած չըլլար իր անունը: Սակայն Հայ ժողովուրդը երբեք յոյսը չկտրեց: Ցարատեւ յամառ աշխատանքով, սպասեց, երկար սպասեց: Ան կը սպասէ մինչեւ այսօր:

Ֆրիտեօֆ Նանսէն, իր «խաբուած ժողովուրդ»ին մէջ(*):

Զուիցերիա ազատ եւ հիւրընկալ աշխարհ մըն է: Այնքան կը նմանի Հայաստանի: Ունի լեռներ, որոնք երկնցեր Աստուած պապային մօրուքը կը չոյեն: Լիճեր՝ որոնք մեր Սեւանն ու Վանը կը յիշեցնեն, թէեւ, աշխարհի վրայ, եթէ ոչ Սեւանը, գոնէ Վանը իր նմանը չունի: Զունի, թէ իբրեւ գեղեցկութիւն, թէ իբրեւ պատմական հնութիւն: Ախ, տարիներ առաջ լիճին պատկերը տեսայ, գերմաներէն թերթի մը մէջ. լուսինը ցաթեր էր վրան, քանի մը Գերման չըջիկ նստեր իր ափունքին: Ու սիրտս կը մորմոքի տակաւին:

Հոն, Զուիցերիոյ մէջ, կայ մտքի եւ մամուլի ազատութիւն: Այնտեղ էր թառած ժամանակին հայ մարտական կուսակցութիւնը: Անկէ կը լուսարձակէր ան իր նոր գաղափարները, մինչեւ հայրենիքի հեռաւոր անկիւնները, «ուր սուրը աւելի հատու է, ուր գնդակը աւելի հեռուն կ'արձակէ, ապագան նրանն է: «Սահմանք քաջաց զէն իւրեանց»ի փոփոխակը՝ նոր առումով: Այնտեղ են ուսած բազմաթիւ հայ մտաւորականներ: Ո՞վ չի յիշեր բանաստեղծ-բժիշկ, տարաբախտ Ռուբէն Սեւակը, բժիշկ Արմէն Հայրանեանը, նոյնպէս նահատակ: Անոնք ունէին, ժամանակին, Հայ խեղճ եւ ջարդուած քրիստոնեաներու օգնութեան սնտուկ մը: Հայկական տպարան մը: Քաֆթ Պոնարը: Անոր էին յառած, իրենց աչքերը, սա նորաւարտ պատերազմին, բոլոր գերիները հիթլերական կեդրոնացման կայանէն, որ ամբողջ Գերմանիան էր:

Ի՞նչ մեղքս պահեմ, այնտեղ էին նաեւ իմ յոյսերս եւ ակնարկներս, երբ Հիմլեր չըթայած էր զիս, ու փախուստի ճամբայ կ'որոնէի:

Բայց անշուշտ Զուիցերիա իր այս առաջնոր դիրքը կը պարտի թէ իր չէզոքութեան եւ թէ առաւելապէս աշխարհագրական դիրքին՝ գտնուելով երեք խոշոր մշակոյթներու մէկմէկ խաչաձեւող քառուղին վրայ: Հիւսիսէն գերմանականը, արեւմուտքէն ֆրանսականը, հարաւէն իտալականը, որոնք անոր ազատ հողին վրայ դաշնաւորելով կը բեղմնաւորեն զայն, յօգուտ ազատախոհ եւ ազատատենչ մարդկութեան:

Պատերազմին, երբ շիտակ խօսք մը լսել ուզէինք, կը բանայինք Զուիցերիոյ ռատիօն: Այսօր իսկ, երբ անաչառ բան մը կարդալ ուզենք, զուիցերիական թերթն ու գիրքը ձեռք կ'առնենք: Ինչ որ յաճախ կ'ընեմ ես ալ: Այդ երկիրը Թուղթի տագնապ չունի, ըլլալով հարուստ: Հոն կը հրատարակուին խոշոր եւ սքանչելի օրաթերթեր, որոնց մէջ կրնաս ուզածդ գտնել: Սկսած ծանուցումներէն, որոնք իրար կը գզեն, առեւտուր, սակարան, գրականութիւն, իմաստասիրութիւն, ընկերաբանութիւն, քաղաքականութիւն եւ դեռ այսպէս անվերջ — ութիւններ: Նոյնիսկ հայկական ներգաղթը: Ու հոս ահա, եւ ճիշդ հոս, կը սայթաքի նաեւ Զուիցերիացին, որովհետեւ հոս, եւ միայն հոս, ան կը զգայ որ ինք վերջապէս Եւրոպացի է, եւ թէ՝ ամէն — ճշմարտասիրութիւն, չափ մը ունի եւ տեղ մը կը հասնի: Ուստի եւ բնականաբար, ուղղակի Հայերուս գլխուն ...:

Զարմանալու ի՞նչ բան կայ հոս, Հայ ենք վերջապէս, չէ՞, եւ ի՞նչ տուած է մեզի Եւրոպան: Այո, բայց կայ զայրանալիք բան, որ զարմանքի հետ այլեւս կապ չունի, քանի որ մէկը կապուած է մտքին, իսկ միւսը զգացումներու: Ես չվշտացայ շիտակը, քանի որ մարդիկ իրենց շուկայի, առեւտուրի եւ արժեթուղթի հաշիւները ունին: Եւ ուրախ եմ որ գոնէ բան մը սորվեցանք կէս դարու ընթացքին, աշխարհի ամէնէն սուղ գինը վճարելով այսքան տարրական գիտելիքի մը: Կրնանք սակայն ինքնապաշտպանութեան դիմել, ինչ որ ըրի՝ հետեւեալ հերքումը ղրկելով, խոշոր, կանակը տալ, եւ կուշտ ու կուռ փորր ուսած զուիցերիական օրաթերթին՝ որ բնականաբար չհրատարակեց: Եւ ատով իսկ տուաւ ապացոյցը իր չարամիտ մեղսակցութեան:

Երբ զուիցերիական մամուլը այս աչքով կը նայի հայկական ներգաղթին, հապա ի՞նչքան աւելի նոյնը պէտք է ընեն աշխարհակալ եւ աշխարհակուլ պետութիւնները: Անշուշտ Զուիցերիացիք ազատութիւնը կը սիրեն, նաեւ ճշմարտութիւնը: Բայց առկէ աւելի, եւ նոյնքան նախանձախնդիր են, իրենց շահերուն: Իսկ այդ շահերը Թուրքիոյ հետ սերտ կապեր ունին: Անոնց լեզուն կը փոխուի երբ Թուրքիան կը նկարագրեն: Հասարակ արդուեան սոխակը, այն ատեն, բանաստեղծ կը դառնայ, անշուշտ, եթէ նախապէս Եւրոպացի է: Բարեկամութիւն ?: Այդ կ'ըլլայ միայն Թուրքիոյ հետ, որ ունեւոր է եւ ունի դեռ ուրիշ առաւելութիւն ալ — աշխարհագրական դիրք: Իսկ ճմլուած, ցնցոտիապատ եւ անօթի հայ գաղթականը ի՞նչ կրնայ տալ Եւրոպացիին, զայն արդարութեան հետ փոխանակելու համար: Ահա թէ ինչո՞ւ ճշմարտութիւնը կը յոգնի ու կը մնայ հոն, ուր կը սկսի հայութիւնը: Հայուն մասին կարելի չէ այդ ճշմարտութիւնը կիրարկել ամբողջ Եւրոպայի մէջ, ու անկարելի է նաեւ Զուիցերիոյ մէջ: Անհրաժեշտ է միտք պահել զայն, ուսուցչիս, Դուրեան սրբազանի նուիրական խօսքերով: Անգամ մը, կրօնից պատմութեան ընթացքին էր կարծեմ, ըսաւ թէ ի՞նչպէս Հռոմայեցի զօրավար մը(*) կը դրաւէ Երէզ աւանը, ոսկեմայր Անահիտի ոսկի արձանը կը փշրէ ու Հռոմ կը տանի, ու հոն, այլեւս մեծահարուստ մարդ, ճոխ խնջոյքներ կուտայ, եւ աւելցուց, «ուրեմն պէտք ունինք միտք պահելու որ Հռոմայեցիք մեր փարայովը հաց կերած են»:

Ահաւասիկ նամակը զոր ղրկեցի «Նոյէ Ցիւրիխէր Ցայթունկ»ի խմբագրին.—

Ձեր յարգելի թերթին այս տարուան Դեկտ. 18ի թիւին մէջ Հայերու հայրենադարձին մասին գրութիւն մը հրատարակած էիք: Այս յօդուածին ոգին բուն եւրոպական էր, եւ դրեթէ կարելի է զայն բաղդատել վատանուն «Ֆէօլքիշէր Պէօպախթէր»ի(**) 4 Օգոստոս 1944ի յօդուածին հետ, «Մոսկուա եւ Հայերը» վերնագրով, ուղարկուած Անգարայէն: Այնտեղ, ինչպէս հոս, աւելի կամ պակաս քօղարկուած ձեւով յարձակում կ'ըլլայ, Հայութեան կենսական շահերուն դէմ: Մենք գիտենք որ նման թոյնի խառնուրդներ Անգարայի դիւանագիտական խոհանոցը կը պատրաստուին: Եւ կը ցաւինք որ այսպիսի բան մը մուտք կը գործէ նաեւ չէզոք երկրի մը այնքան բարձր գնահատուած մամուլին մէջ: Ու այս առթիւ տխրօրէն կը մտածենք Մեծ Նանսէնի բարեկամական ազդարարութեան: Յօդուածագիրը կ'առաջնորդուի ժամանակակից քաղաքական դէպքերէն, տրորելով հայ ժողովուրդին շահերը: Մօտաւորապէս երկուքուկէս տարիէ ի վեր Զուիցերիոյ ձայնասփիւռէն լուրեր կը լսեմ արտասահմանեան Զուիցերիացիներու հայրենադարձի մասին, ու զայն բնական բան մը կը համարեմ եւ երբեք յետին միտք ունեցած չեմ այդ մասին: Ինչո՞ւ համար խնդիրը տարբերի, երբ Հայերը կը վերադառնան իրենց երկիրը, մանաւանդ որ մենք աւելի իրաւունք ունինք նոյն բանը ընելու, որովհետեւ մեր ժողովուրդին կէսէն աւելին իր հայրենիքէն դուրս կը գտնուի, եղերական դէպքերու բերումով, որոնք թերեւս ձեր թերթին ալ բոլորովին անծանօթ չեն: Եւ կամ մեր հայրենադարձը ոմանց կասկածելի կը թուի անոր համար որ մեր երկիրը Խորհրդային Միութեան մէջ կը գտնուի ? Սակայն մենք չենք կրնար մեղքը մեր վրայ առնել որ այդ այդպէս է, եւ երբեք ալ մտադիր չենք հայրենադարձէն ետ կենալու, որովհետեւ այդ այդպէս է: Եւ մեր հայրենադարձը ատոր հետ բնաւ առնչութիւն չունի: Եւ եթէ Հայաստան նոյնիսկ դժոխքին մէջ ըլլայ, նորէն հոն պիտի երթանք: Ինչ վէճ որ կայ, արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ, Հայերու յանցանքով չէ որ ստեղծուած է: Եւ մեր հայրենադարձը ատոր հետ բնաւ առնչութիւն չունի:

Հայրենիք վերադարձողները միայն Հայեր են, եւ այդ իսկ պատճառով երկիր կը վերադառնան: Անշուշտ մեր մէջ ալ կը գտնուին պոլշեւիկներ, ինչպէս ամէն ազգի մօտ: Սակայն հայրենադարձը բնաւ առնչութիւն չունի վարչաձեւին հետ:

Յիշեալ յօդուածին մէջ կը շեշտուէր թէ միայն երիտասարդ Հայեր են ներգաղթողները, եւ կը տեղաւորուին ռազմական կարեւորութիւն ունեցող կէտերու վրայ, քարիւղի հանքերու մօտերը: Ու ահա հոս, ճիշդ հոս, կը նշմարենք Անգարայի թոյնի խոհանոցը, որ տասնեակ տարիներէ ի վեր կը սիրէ մեզի դէմ չարաչար գործածել արեւմուտքի գերմանալեզու մամուլը: Եւ մենք կը ցաւինք, խորապէս կը ցաւինք, որ Զուիցերիոյ, բարձր մակարդակով մամուլն ալ այդ ծուղակը կ'իյնայ: Հայաստան արդէն ինքնին սահմանային երկիր է, բաժնուած ըլլալով Ռուսիոյ, Թուրքիոյ եւ Իրանի միջեւ, դժբախտաբար: Եւ այդ վատահամբաւ թոյնի խոհանոցը, որ անգէտ Եւրոպացիները իր նպատակներուն գործիք կ'ընէ, շատ լաւատեղեակ է այս բոլորին, եւ անպայման գիտէ որ այդպիսի ռազմագիտական գաղթականութիւններ գոյութիւն չունին Հայաստանի մէջ: Սակայն Թուրքերը դէմ են ամէն հայրենադարձի եւ Հայերու զետեղման ու բնակութեան Հայաստանի մէջ եւ գիտենք թէ ի՞նչ նպատակով:

Եթէ ներկայիս կարգ մը պետութիւններ Թուրքիոյ պէտք ունին իբրեւ գործիք իրենց քաղաքականութեան, եւ այդ իսկ պատճառով Թուրքիոյ հետ միացած են այս կէտին մէջ, մեզի դէմ, ցաւով տեղեակ ենք ատոր, եւ Նանսէնի իրաւունք կուտանք :... Կը խնդրեմ ձեր պատ. թերթէն, յանուն արդարութեան, այս բացատրութիւնները հրատարակելու որուն համար կանխաւ շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ :

ԵՐ. ՔՈՉԵԱՆ

(*) Fridtjof Nansen, «Betrogenes Volk» Brockhaus, Leipzig, 1928:

(*) Ընչաքաղցութենէ բռնուած, տակաւին այդ դարերուն, ինչպէս հարազատ Եւրոպացի, ու Մեծն Տիգրան իրաւունք ունէր, եւ մեր պատմութեան մէջ փառաւոր նախընթաց մը ստեղծեց, Լուկուլլոսի բանբերներուն կոկորդէն վար հալած ոսկի հոսեցնելով: Արդեօք մենք ի՞նչ պիտի լեցնենք անոնց յաջորդներուն կոկորդէն վար, եթէ այդ ուժը ունենանք կրկին:

(**) Հիթլերական պաշտօնաթերթը :

Զինուորական պատրաստութիւններ Պաղեստինի մէջ

Հրէական Հականա գաղտնի ընկերակցութիւնը ունի մօտաւորապէս 60էն 70 հազար մարզուած զինուորներ: Իսկ Արաբները հազիւ 30 հազար որոնց ռազմանիւթի պակասը զգալի է: Հակառակ այդ աննպաստ երեւոյթին, սակայն, Արաբները մեծ յոյս ունին որ, եթէ բացառիկ դէպքեր չպատահին, կրնան ջախջախիչ պարտութեան մատնել իրենց հակառակորդները: Արաբ ղեկավարները գիտել կուտան թէ իրենք ի վիճակի են երեք, չորս տարի կռուելու մինչեւ որ բոլորովին ջուրը իյնայ Պաղեստինը բաժնելու ծրագիրը: Առաւելութիւն մը կը նկատուի այն պարագան որ բոլոր արաբական երկիրները միացած են Հրեաներու դէմ կռուելու համար:

Ճիշդ է որ արաբական ուժերը շատ ցրուած են, բայց նոյնիսկ այս երեւոյթը առաւելութիւն մը կը սեպուի: Ինչ կը վերաբերի արաբական ցեղերու մրցակցութեան, ղեկավար շրջանակները կը հաւատեն թէ բոլոր թիւրիմացութիւնները կրնան հարթուիլ ժամանակի ընթացքին:

Ներկայիս Պաղեստինի մէջ կան արաբական երկու մրցակից ուժեր: Ամէնէն ուժովն է Արաբական Դաշնակցութիւնը որ ունի 3000ի մօտ զինուորեալներ այն կէտերուն վրայ զորս Անգլիացիները կը նկատեն շատ վտանգաւոր: Այդ կէտերը հաստատուած են գլխաւորաբար 500 քառ. մղոն տարածութեան մը վրայ Նապլուսի, Թուլքարէմի եւ Ճէնինի շրջակաները: Իրենց ընդհ. հրամանատարն է Ֆէվզի Գավուգճի որ ժամանակին սպայ էր գերմանական բանակին մէջ: Կ'ըսուի թէ այս վերջինը մօտ ատենէն Դամասկոս պիտի երթայ: Իր բանակին մէջ ունի Սուրիացիներ, Իրաքցիներ եւ Լիբանանցիներ:

Արաբական երկրորդ ուժը Պաղեստինի մէջ ունի աւելի մեծ թիւով զինուորներ: Ընդհ. հրամանատարն է Երուսաղէմի նախորդ Միւֆթին Հաճի Էմին էլ Հիւսէյինի: Այս ուժն է որ անընդհատ յարձակումներ կը կատարէ Հրեաներուն դէմ, մինչդեռ Գավուգճիի ուժերը տակաւին դրական քայլեր առած չեն: Միւֆթիին զինուորները իբրեւ հրամանատար ունին իր զարմիկը: Գավուգճիի բանակը նիւթական օժանդակութիւն մը կը ստանայ Արաբական Դաշնակցութենէն: Զինուորները խաքի համազգեստ կը կրեն եւ զինուած են թեթեւ հրետանիով: Երկու ուժերուն հրամանատարներուն մրցակցութեան շարժառիթները թէ զինուորական են եւ թէ քաղաքական: Երկուքն ալ մաս ունեցած են 1936—39 Պաղեստինի ապստամբութեան մէջ: Գավուգճի ինչպէս նաեւ Արաբական Դաշնակցութիւնը կը հաւատան որ պէտք է արդիական կանոնաւոր պատերազմ մղեն Հրեաները ջախջախելու համար, իսկ Ապտիւլ Քատիր (Միւֆթին) աւելի համաձայն է որ կրկնուի 1936ի ապստամբական շարժումը: Գավուգճիի բանակատեղին կը գտնուի Դամասկոսի մէջ: Սպայակոյտին կը մասնակցին եօթը արաբական երկիրներու յայտնի զինուորականները: Սկզբունքով Միւֆթիի բանակն ալ կը գտնուի Արաբական Դաշնակցութեան հովանաւորութեան տակ, բայց իրականին մէջ անիկա կարեւորութիւն չընծայեր Դաշնակցութեան կողմէ իրեն տրուած հրահանգներուն: Իրեն համար առաւելութիւն մըն է որ իր Գերագոյն Խորհուրդը կը գտնուի Պաղեստինի մէջ: Այսպէսով անիկա ի վիճակի է ուղղութիւն տալու տեղական ուժերուն: Միւֆթին զինուորներ կը հաւաքէ Իսլամներու բանակէն, ընդհանրապէս երիտասարդներ:

Պաղեստին իսկապէս կը գտնուի արիւնալի պատերազմի մը նախօրեակին: Ս.

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ., Կապոյտ Խաչի եւ զանազան կազմակերպութեանց գաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը խմբագրատուն հասցնեն թուականէն առնուազն երեք օր առաջ:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՈՐՔԱՆ ՀԱՅ ԿԱՅ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ

Կեսարիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիի հոգեւոր հովիւը՝ Հայկազուն քհնյ. Կարապետեան խիստ շահեկան տեղեկագիր մը պատրաստած է, որ թէեւ լիակատար կարելի չէ համարել, բայց կը ներկայացնէ չափազանց մռայլ պատկերը՝ Անատոլուի խորերը մնացած այդ խլեակներու կենցաղին ու ապրուստին, հին Եգիպտոսի բուրգերը շինող գերիներուն իսկ մատ խածնել տալու աստիճան :

Այդ տխուր տեղեկագիրը հետեւեալ թիւերով կը ներկայացնէ գաւառներու մէջ տարտղնուած մեր ազգակիցներու անհովիւ հօտը, — Կեսարիոյ մէջ կան 2250 անձ, Կեսարիոյ գիւղերուն մէջ 1091, Եոզկատի մէջ 260, Եոզկատի 18 գիւղերուն մէջ 1525, Սեբաստիոյ մէջ 1520, Սեբաստիոյ 7 գիւղերուն մէջ 1405, Թոքատի մէջ 350, Թոքատի 3 գիւղերուն մէջ 42, Ամասիոյ մէջ 500, Մարզուանի, Հաճի Քէօյի եւ շրջակայքի մէջ 485, Զօրումի եւ Մէճիտ Էօզիւի մէջ 41, Արաբկիրի մէջ 1250, Խարբերդի մէջ 750, Մէզրէի մէջ 700, Մալաթիոյ մէջ 500, Տիգրանակերտի մէջ 1005, Օրտուի մէջ 200, Գոնիայի մէջ հարիւր, Էրէյլիի մէջ 250, Անդարայի մէջ 1500, Այնթապի մէջ 150, Այնթապի կից 7 գիւղերու եւ Քիլիսի մէջ 357, ընդհանուր գումար 14261 անձ :

Այս հաշիւին մէջ մտած չեն Էսկիշէհիրի, Քէօթահիայի, Աֆիոն Գարահիսարի, Մերսինի, Ատանայի, Թարսուսի եւայլ վայրերու Հայ խըլեակները, որոնց թիւը 5000էն պակաս չէ : Ուրեմն առնուազն 20.000 ճորտեր կան, զորս պէտք է փըրկել առաջին հերթին :

Տղայութիւն է մեղադրել այս բեկորները, թէ ինչո՞ւ իրենք իրենց ճիգ մը չեն ըներ այդ դժոխքէն դուրս նետելու համար : Այս դատումը պիտի նշանակէր անգիտանալ Թուրք ոստիկանութեան սարսափը : Պոլսոյ պատրիարքարանն ալ տէր չէ կրցած կանգնիլ այս դժբախտներուն, քանի որ Թուրք «լայիք դեմոկրասի»ն կը պաշտպանէ զանոնք «քաղաքացիական հաւասարութեան իրաւունք»ով :

ԽՄԲ. — Քեազըմ Գարապէքիրի մահուան առթիւ հետեւեալ տողերը կը կարդանք Պոլսահայ թերթերուն մէջ.—

Անգարայի հեռագրական գործակալութենէն. — « Ի վարձ իր բարոյք ծառայութեան, փաշային տրուեցաւ «Հայաստանի յաղթական» տիտղոսը : Այս հանգամանքով մասնակցեցաւ Կարսի եւ Աղեքսանդրապոլի խորհրդաժողովներուն, եւ պարտադրեց դաշնագիրը : Պահ մը եղաւ բանակի քննիչ, յետոյ Էտիրնէի երեսփոխան, 1924ին կազմեց «Ցառաջդիմասէր» կուսակցութիւնը, 1926ին դատուեցաւ անկախութեան ատեանին առջեւ, Կազի փաշային դէմ ծրագրուած մահափորձին առթիւ : Անպարտ արձակուեցաւ եւ 1927ին հանգստեան կոչուեցաւ :

Տասը տարի քաշուեցաւ քաղաքական կեանքէ եւ այդ շրջանին հրատարակեց իր «Յիշատակները», որոնք տարակարծութիւն ստեղծեցին Աթաթիւրքի հետ : 1938ին, Աթայի մահէն վերջ, Գարապէքիր նետուեցաւ դարձեալ քաղաքական ասպարէզ, մտաւ Հալք կուսակցութեան մէջ եւ Իսթանպուլէն երեսփոխան ընտրուեցաւ : Վերջին անգամ կարգուեցաւ Ազգ. Մեծ Ժողովի նախագահ :

«Վաթան». — Գարապէքիր փաշա ամէնէն աւելի օգտակար հանդիսացաւ արեւելեան նահանգներուն մէջ, ուր ըմբոստութիւններ զսպեց եւ գետին պատրաստեց Էրզրումի եւ Սվազի համաժողովներուն : Ռուսիա այն օրերուն մեզի բարեկամ կը թուէր, բայց իրականին մէջ թշնամի էր մեզի : Չէր ուզեր որ արեւմտեան պետութիւնները մեզ ճզմեն, բայց չէր ուզեր որ նաեւ ինքնիշխան եւ անկախ ըլլանք : Հայկական հարցն ալ ծանր կը կշռէր մեր վրայ : Նորածին Հայաստանը, որ ձարերու տապալումէն յետոյ բարեկամական յարաբերութիւններ կ՚ուզէր մշակել մեզի հետ, Թուրքիոյ գրաւումէն յետոյ փոխեց իր քաղաքականութիւնը :

Մեծն Հայաստանի երազին ի խնդիր պայքար կը մղէր մեզի դէմ, մեր եւ Ռուսիոյ միջեւ երկաթուղային կապը կը խզէր, ամէն ինչ կ՚ընէր որպէսզի Մոսկուայէ օգնութիւն չգտնենք : Ռուսիա առ երեսս կը ժպտէր մեզի, փակ ձեռքի տակէ Հայերը կը գրգռէր : Ահա այդ դժնդակ օրերուն հարկ եղաւ պատերազմ հռչակել Հայաստանի դէմ եւ Գարապէքիր հիանալի դեր մը կատարեց այս գործին մէջ, արեւելքի ճամբան բացաւ, Հայաստանի հաշտութիւն պարտադրեց :

Թուրք թերթերը կը հրատարակեն նաեւ հատուած մը Աթաթուրքի ծանօթ ճառէն որուն մէջ այս վերջինը իր հասկցած ձեւով կը նկարագրէ 1920ի դէպքերը.—

« 9 Յունիս 1920ին արեւել. շրջանին մէջ առժամեայ զօրակոչ հրատարակեցինք : 15րդ զօրաբանակի հրամանատար Քեազըմ Գարապէքիր փաշան Արեւելեան ճակատի հրամանատար կարգեցինք : 1920 Յունիսին Հայերը չարժման անցնելով արշաւած էին Օլթիի շրջանը, ուր տեղական Թուրք վարչութիւն մը կազմուած էր : 7 Յուլիս 1920ին մեր արտաքին գործավարութեան կողմէ վերջնագիր մը տրուեցաւ Հայերուն : Հայերը շարունակեցին իրենց նոյն ընթացքը : Վերջապէս զօրակոչէն երեքուկէս, չորս ամիս յետոյ պատերազմական գործողութեանց սկսուեցաւ, Հայերու կողմէ կատարուած յարձակումով ընդդէմ մեր այն ուժերուն, որոնք հաւաքուած էին Քիօթէքի եւ Պարտէզի մէջ :

« Հայերը, 1920 Սեպտեմբեր 24ի առաւօտուն Պարտէզի ճակտէն իրենց կատարած անակնկալ մէկ յարձակումով յաջողեցան : Բայց յետոյ Հայերը ետ մղուեցան : Մեր բանակըՍեպտեմբեր 28ի առաւօտուն յառաջխաղացումի անցաւ : Սեպտ. 29ին Սարըքամըշ մտանք : 30ին Մէրտէնէքը գրաւեցինք : Սակայն կարգ մը պատճառներով եւ նըկատումներով մինչեւ 1920 Հոկտեմբեր 28ը — մէկ ամիս — կանգ առինք Սարըքամըշ — Լալաօղլու գիծին վրայ :

— « 1920 Հոկտեմբեր 28ին մեր բանակը քալեց Կարսի վրայ : Թշնամին առանց դիմադրութեան լքեց Կարսը, զոր գրաւեցինք Հոկտ. 30ին : Նոյեմբեր 7ին մեր ուժերը գրաւեցին այն շրջանը որ կ՚երկարէր մինչեւ Արփաչայ եւ Կիւմրիւ :

« Հայերը, Նոյեմբեր 6ին թշնամութիւնները դադրեցնելու եւ հաշտութիւն կնքելու համար դիմում կատարած էին : Մենք ալ Նոյեմբեր 8ին զինադադարի պայմանները մեր Արտաքին գործավարութեան միջոցաւ հայկական բանակին հաղորդեցինք : Հաշտութեան բանակցութիւնները որոնք սկսած էին Նոյեմբեր 26ին վերջացան Դեկտ. 2ին եւ 2—3ի գիշերը ստորագրուեցաւ Կիւմրիւի դաշնագիրը » :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐԹԻԿԻ աշխատաւորները մեծ քանակով տուֆ կ՚արտադրեն Սովետ Միութեան զանազան շինութիւններուն համար : Այսպէս, Տնիէբրի հիդրօէլեկտրակայանի վերաշինութեան համար լայնօրէն գործածուած է Արթիկի տուֆը, սկսած 1945էն : Տնիէփրօկէսի կառուցողները շնորհակալութիւն յայտնեցին վերջերս Սովետ. Հայաստանի աշխատաւորներուն իրենց տուած օգնութեան համար :

★ ԵՐԳԱՀԱՆ Արամ Քոչարեան մօտ օրէն պիտի հրատարակէ հայկական աշուղական երգերու ժողովածու մը : Ան կը գրէ նոյնպէս համանուագային սուիթ մը որու մէջ լայնօրէն օգտագործած է հայ ժողովրդական երաժշտութիւնը :

★ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ գրողներու Տան մէջ Երեւանի «Աւանգարտ» թերթը կազմակերպած է հանդիպում մը, հռչակաւոր դերասան Վահրամ Փափազեանի հետ, որ վերադարձած է Հայաստան : Մեծ դերասանի մասին խօսեցաւ «Աւանգարդ» թերթի քարտուղար Խաչիկեան, ցանկութիւն յայտնելով որ Վ. Փափազեան մնայ Հայաստան : Ապա խօսք առաւ ընկեր Գուրգէն Ջանիբէկեան, Խ. Հայաստանի դերասաններու նախագահը : Խօսողներուն պատասխանեց Վահրամ Փափազեան, եւ պատմեց թէ խաղի եւ բեմի մասին : Վերջացնելով Փափազեան կատարեց «Համլէթ»ի մենախօսութիւնը : Հանդիպումին մասնակցեցաւ մտաւորականներու, դերասաններու եւ ուսանողներու խուռն բազմութիւն մը :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ — Ա. Ահարոնեան Բ. հատոր (Խեղճերը, Արազը, Մրրկի Սուրբը), հրատ. «Հայրենիք», Պոսթըն 1947:

ԿԵԱՆՔ ԵՒ ԳԻՐ.— Տարեգիրք, 1948, հրատ. Ա. Ալպօյաճեան եւ Դ. Շահլամեան : Կազմեց՝ Հ. Ժամկոչեան, Գահիրէ :

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ — Հեղինակ Մ. Մանուէլ - Ցարութիւնեան : Ա. գիրք, հրատ. Շթութկարտ, 1947:

ԲԱԶՄԱՎԷՊ.— Ամսագիր, Ցունուար - Փետրուար թիւը, Ս. Ղազար, Վենետիկ :

Հ. ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ.— Եռամսեայ Ցունուար թիւը, հրատ. Հայ Օգնութեան Միութեան, Ամերիկա :

ԹՈՒՂԹ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ.— Կարտինալ Աղաճանեանի, հրատ. Հայ Կաթողիկէ տպարան, Պէյրութ 1947:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԷՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ցետոյ, հրամայեց չորս արկածներուն, առաջ գալու ձեռքերը մեռելին ափերուն մէջ դրած, կարգով արտասանել բարձրաձայն :

— Ցանուն Ալլահին կ՚երդնում, որ ես չեմ ոճրագործը :

Կը տիրէ խոր ու մխտիք լռութիւն : Մինչ, երդումի արարողութեան ընթացքին, Էսայի եւ Համատի ահազդեցիկ, խորհրդաւոր հայեացքը մագնիսի մը պէս միրճուած էին ամբաստանեալներու աչքերուն :

Առաջինը կրկնեց երդումը, երկրորդը՝ նոյնպէս, երրորդը չվերջացուցած, սկսաւ աղաղակել լեղապատառ :

— Հասէք... օգնութեան հասէք, մեռելը ձեռքերս բռնած, թող չի տար :

Բազմութիւնը ալիքի ցնցուած տապրակի մը պէս, սկսաւ գունատիլ, դեղնիլ ու ճերմկիլ : Մեռելաշարժ, եղեռնայայտնութիւն, հրաշք... : Մռնչող առիւծը լռեց անմիջապէս : Մոռցան զոհն ու ոճրագործը, արիւնն ու վրէժը եւ սկսան հարցնել իրարու :

— Ո՞վ է Ալլահը ...

— Սա անծանօթը անշուշտ կը փսփսային իրարու :

Հիմա, եղերավայրը եղած էր քարոզավայր : Մարդասպանը՝ հաւատացեալ, միւսները՝ ճեղքուած ապառաժներ, Ալլահին գերազօր ալիքներուն զարնուած : Իսկ Էսա աւելի քան ջերմեռանդ հաւատացեալ մը՝ նոր աշխարհի այս կոյս հողիներուն մէջ, Ալլահին տարածման :

Արդարեւ, նոր մարդիկ, նոր ենթահող : Բընութիւնը, միւն ու ճարպը համեր է բաժին խոզերուն, իսկ ոսկորն ու կաշին, ջիղն ու նեարդերը՝ սակաւակեր, Թխամարմին, միջահասակ, ձուադէմ, սեւաչուի եւ բարձրասրունք Արաբին : Անոր հողին՝ պարապ ու անմշակ, ուր ոտք չէն կոխած զիրար խաչաձեւող, մոլորեցուցիչ վարդապետութիւնները : Միաստուածութիւն, երկաստուածութիւն, եռաստուածութիւն : Բեղուն եւ արդաւանդ անդաստան՝ ուր կը բնակին Արեւ, լուսին եւ աստղեր :

Բայց այդ օրը, լուսինը անմախընթացօրէն երեւցաւ հորիզոնին վրայ, ոժգոյն ու դալկահար : Աստղերը ջերմատենդէ բռնուած, կը դալարուէին իրենց մահիճին մէջ : Ոմանք հազիւ կրնային կանգնիլ ոտքի : Ոմանք, արճիճի ծանրութեամբ իրենց գլուխները կապոյտին գամած, կը ոքնային հառաչակուլ : Ուրիշներ, խնդրեցած աչք մը նետելէ ետք չորս դին, իրենց ցոլցոլուն բաղուկները երկարած, յանկարծ կը նետուէին անդունդներու մէջ :

Հեռուն, Հօրալ չասատուածը, հեռազդայութեան ալիքի մը զարնուած, ցնցուեցաւ ուժգին իր պատուանդանին վրայ : Աչքերը ապշահար բացաւ Կաաբայի մեհեանին մթութեան ուր մէկը Գաբրիէլ հրեշտակապետին առաջնորդութեամբ, սուր մը քաշած, կը վազէր իր վրան : Մեհեանին չաստուածը, քանի մը տեղ քայլ ըրաւ ահաբեկ, երբ րաց սահմռկած ու թեւերովը փաթթուեցաւ իր կնոջ Մանավաթին : Այդ օրը, կայծքարով նշանագրեց ծնունդը խլամութեան — համակերպութեան Աստուծոյ կամքին :

★

Օրը հաւաքեց իր լուսածին մանուկները, փէշերուն տակ, որբելով անոնց ճակտին քրտինքը, բեհեղեայ շորերով ու անոնց թուլիկ, թրթռուն թեւերէն բռնած, հեռացաւ հորիզոնէն արագաշարժ : Մութը, խիժանիւ սայլի մը վրայ բազմած, իջաւ երկիր, յուշիկ, յուշիկ ման գալով ուէտինէ քայլերով :

Իր տամուկ ձեռքերը սկսաւ քսել չնչաւոր ու անշունչ արարածներուն քրտնածոր մարմիններուն : Մօտեցաւ ցերեկուան տաքէն հանգստացող կարաւանին, որուն մեծ ու պզտիկ բոժոժները հնչեցնելով, տուաւ մեկնումի ազդանշանը անոնց : Կ՚ազդուրուած կարաւանը վերստին ինկաւ ճանապարհ :

— Ապումէ... խօսք առաւ Համատ, կայծքարը զարնուեցաւ թիկունքին, ուր կայծերը բոցկեցան ու նահանջը սկսաւ արդէն, ինչպէս տեսար :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու Նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՑԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստուածարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

ՍԵՎՐԱՆՆԱԿ Տէր եւ Տիկին Խլոեաններ իրենց չորրորդ զաւկին ծննդեան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կարմիր Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղին եւ 500 ֆրանք Փարիզի մասնաճիւղի բուժարանին: Այս վերջինը ստանալ «Յառաջ»էն:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը ընկեր Մ. Գավէզեանէ ստացած է շնորհակալութեամբ 25 չի՛չ մուշէօ ու չ թէ փուլպայ, ինչպէս սխալմամբ յայտարարուած էր:

ՍԷՎՐԱՆԷՆ Պ. Խ. Եղէկելեան ընկեր Ժիրայր Դատաւորեանի ամուսնութեան առթիւ մէկ մէկ տարեկան «Հայաստան» կը նուիրէ Սէվրան՝ Աթալաքեան եւ Կատաեան եղբայրներուն:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք): Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

Հ.Յ.Դ.ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը կուտայ կիրակի Փետրուար 7ին երեկոյեան ժամը 3ին, Salle de Bourg la Reine, 119 Ave. rue de la Libération, հանդէս ի պատիւ ծնողներու եւ բարեկամներու կը հրաւիրուին ծնողները, բարեկամները եւ քոյր մասնաճիւղերը:

Հաղորդակց. միջոցներ.— Autobus 188 Porte d'Orléans, իջնել Condorcet կամ métro Bourg la Reine:

ՇԱՎԻԼԻ մանկապարտէզին ամանորի հանդէսը տեղի կունենայ կիրակի 8 Փետրուար, ժամը 15ին մատրան սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին Շավիլի եւ շրջականներու բոլոր հայրենակիցները: Մուտքը ազատ է:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 15 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, թատրախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մանակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

(ՇԷՅՔՍՓԻՐ)

Կը ներկայացուի այս կիրակի ժամը ճիշդ 2.30ին, Centre Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, métro Invalides:

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ (Արքայ Լիր):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant - A. NERCESSIAN

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօսթիթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Իւիթիճեան եղբայրներէ 5000 ֆրանք ի յիշատակ իրենց ողբացեալ մօր Տիկին ԷԼԻԶ ԻՒԻԹԻՃԵԱՆԻ մահուան քառասնօրեակին առթիւ:

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕԹԷԼ ԼՈՒԹԵՍԻԱ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Կ. Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղի պարահանդէսը:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948:

Մանրամասնութիւններ յաջորդով: Կը խնդրուի չի խաչաձեւել:

Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԶԱՎԶԱՎԱՃԵԱՆ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ ՊԱՔԱԼԵԱՆ
Ամուսնացած

Փարիզ, 1948 Յունուար 3 Մարսէյլ

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն դրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու:

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք:

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐ

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. կոմիտէի անդամական ընդհ. ժողովը վաղը երեկոյ ժամը 8.30ին: Կարեւոր օրակարգ: Անհրաժեշտ ներկայութիւն:

ՍՏԱՐ ԼԸՆԿԸՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ Դաշնակցութիւնը կազմակերպած է Ելշատակի հանդէս մը, որ տեղի կունենայ վաղը շաբաթ օր ժամը 5ին, 9 rue Victor Massé, Աւստրիացի ընկերվարական Օթթօ Պաուէրի աճիւնին փոխադրութեան առթիւ: Կը հրաւիրուին մեր բոլոր ընկերները:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի կոմիտէներուն ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ շաբաթ, 7 Փետրուար, ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Ներկայանալ անդամատետրերով:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 7 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, այսօր ուրբաթ:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար:

ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.:

ԼԷ ԶԱԼՐԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար:

ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, կիր. 8 Փետրուար:

ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, կիրակի 8 Փետրուար:

ՍԱՐԹԱՆ, կիրակի 15 Փետրուար:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՓՈՒԹ ՏԸ ՖԱԼԻՐ Մ. Սօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, վերջին ժողովի վայրը:

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 7 փետրուար ժամը 3ին, Sociétés Savantesի մէջ: Անպայման ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐԴԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները: Այս կիրակի ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆԸ ԽԻՍ ՔԱՂ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 ոսկի
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 7 Février 1948 Շաբաթ 7 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5260-Նոր շրջանի թիւ 869 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

Ելմտական նախարարին յայտարարութիւնները

1000ՆՈՑՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՉՓՈԽՈՒԻՆ

Ելմտական նախարարը, Պ. Ռընէ Մայէր, հինգշաբթի իրիկուն, ձայնասփիւռ ճառով մը հաստատեց թէ ելմտական բարեկարգումներու ծրագիրը ամբողջութեամբ գործադրուած է եւ ասկէ վերջ «պիտի աշխատինք որ աւելցնենք մեր արտադրութիւնները եւ հաւասարակշռենք պետութեան ելմտացոյցը»:

Ահաւասիկ իր ճառին գլխաւոր կէտերը.—

Եկամտային տուրքի օրէնքին քուէարկութենէն ետք, ուրիշ բացառիկ միջոցներու դիմեցինք: Այդ միջոցները մեծ անակնկալ մը եղան ժողովուրդին համար. այդպէս ալ պիտի ըլլար: Դրամական խնդիրներու մէջ նախապէս ազդարարութիւն ընել կարելի չէ. բացատրութիւն կրնայինք տալ վերջը:

Ֆրանսա ոսկի եւ օտար դրամներ չունենալով, «խեղդամահ» պիտի ըլլար: Ամերիկեան օժանդակութիւնը կը դիւրացնէ մեր «չնչառութիւնը» եւ մեզ կ'ապրեցնէ, բայց եւ այնպէս անբաւական է մեր բոլոր պէտքերուն համար:

Ստիպուած էինք արժեզրկել մեր դրամը: Յաջողեցանք այդ ծրագրին մէջ, դժուարին բանակցութիւններէ ետք, առանց հրաժարելու մեր յանձնառութիւններէն, առանց վնասելու մեր աւանդական բարեկամութեանց եւ, անշուշտ, առանց մոռնալու մեր կենսական շահերը:

Գիտեմ որ 5000նոցներու փոխանակութիւնը լուրջ դժուարութեանց մատնեց մեր քաղաքացիները: Վաղուընէ սկսեալ (երէկ) մէկ կամ երկու 5000նոցներու տէրերը պիտի վճարուին:

Յառաջիկայ շաբթու ուրիշ դասակարգերու համար եւս վճարում պիտի կատարուի:

Նախարարը որոշ կերպով ապահովցուց որ 1000 ֆրանքնոց թղթադրամները հրապարակէն պիտի չքաշուին եւ անտեղի է կարգ մը մարդոց մտահոգութիւնը:

Յետոյ ըսաւ.— Մի վախնաք ձեր ունեցած թղթադրամներուն, դրամատան կամ թղթատարական վարչութեան մօտ ունեցած ձեր հաշիւներուն, ինչպէս նաեւ ձեր պետական արժեթուղթերուն համար:

★ Համաձայն կարգ մը տեղական թերթերու լաւատեղեակ լուրերուն, 3էն 6 5000նոց ունեցողները պիտի վճարուին յառաջիկայ շաբթուան սկիզբը: Այս մասին պաշտօնական յայտարարութիւն չէ եղած տակաւին:

★ Տոլարը ազատ շուկայի վրայ կ'արժէր 307—308 ֆրանք: Ֆրանսական ոսկեդրամը 3875:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Միացեալ Ազգերու Տնտեսական Յանձնաժողովին տեղեկագրին, պատերազմին վերջաւորութենէն մինչեւ այսօր, Ամերիկա ութը միլիառ տոլար տուած է Եւրոպական ազգերուն: Ֆրանսայի ստացած բաժինն է 1760 միլիոն տոլ.:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ամերիկեան ծովային առաքելութեան պետը ծովակալ Սիթլ, յայտարարեց թէ Ամերիկա մօտ ատենէն Թուրքիոյ պիտի յանձնէ չորս սուզանաւեր ինչպէս նաեւ տասնըմէկ պատերազմական փոքր նաւեր, ընդամէնը 22.000 թոն տարողութեամբ: Ամերիկա պիտի մասնակցի նաեւ Իզմիթի ծովածոցին մէջ, Կէօլճիւքի նաւային շինութեանց աշխատանքներուն: Ուսուցիչներ պիտի նշանակուին Թուրքիոյ զինուորական վարժարաններուն համար: Պիտի աշխատինք որ Թուրքիա օգտուի վերջին պատերազմի փորձառութիւններէն, ըսած է ծովակալը:

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ պաշտօնական ընդունելութեան մը ընթացքին հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ հինգշաբթի օր — Ռուսիա համաշխարհային պատերազմի մը ձեռնարկելու ի վիճակի չէ: Կրնաք ապահով ըլլալ որ մինչեւ իր ուժին վրայ վստահ չըլլայ, Միութիւնը կամովին պատերազմի մէջ չի մտներ: Բայց փոքր կայծեր կրնան հրդեհ յառաջ բերել »:

ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ Ազատութեան կոմիտէին անդամներէն Ապտէլ Հալաք Թորէս, յայտարարեց որ պիտի կռուին եթէ գոհացում չստանան: «Եթէ Ֆրանսա, Սպանիա եւ մնացեալ պետութիւնները ընդառաջ չերթան մեր պահանջներուն, Մարոքի ժողովուրդը պատրաստ է արիւն թափելու »:

Ռուսիա Ամերիկայէն 45 տարի ետ է

Ամերիկեան շաբաթաթերթ մը — Ուըրլտ Րիփորթ — որ ամբողջութեամբ նուիրուած է միջազգային խնդիրներու, իր վերջին թիւին մէջ կը գրէ թէ Խորհրդային Միութիւնը բացարձակօրէն ի վիճակի չէ յարձակողական պատերազմ մը ընելու:

1950ին Ռուսիա պիտի ունենայ արդիւնաբերական այն հնարաւորութիւնները զորս Ամերիկա ունէր 1904ին. իսկ 1960ին հազիւ հասած պիտի ըլլայ այն մակարդակին ուրուն Միացեալ Նահանգները հասած էին 1915ին:

Ռուսիա տկար է իր փոխադրական միջոցներով, իր երկրագործութեամբ եւ իր մասնագէտներով: Ռուսիա ուժով է իր աղբիւրներով որոնք տակաւին չահագործուած չեն, ինչպէս նաեւ իր աշխարհագրական դիրքով եւ աշխատող ձեռքերու բազմութեամբ:

Ընդհանուր առմամբ, Խորհրդային Միութիւնը 45 տարի ետ է Միացեալ Նահանգներէն: 1960 թուականին իւրաքանչիւր Ռուս գործաւորի արտադրութիւնը պիտի ըլլայ, նոյն այդ թուականին, Ամերիկացի գործաւորի մը արտադրածին կէսը: Ինչ կը վերաբերի երկաթուղիներուն, Ռուսիա երբեք պիտի չհասնի Ամերիկայի, այդ մարզին մէջ, ունեցած յառաջդիմութեան: Ռուսիա ունի 170.000 քիլոմեթր երկարութեամբ երկաթուղագիծ, իսկ Ամերիկա՝ 423.000:

Ռուսիոյ բոլոր մշակելի տարածութիւնները հիմա կը շահագործուին. բայց ձեռք բերուած հունձքը անբաւարար է: Հակառակ Գերմանացի գործաւորներու օժանդակութեան, Ռուս գործաւորը տակաւին ընդունակութիւն չունի մետաղագործութեան մէջ: Ուրիշ ազգերու ճարտարարուեստական արտադրութիւնները ընդօրինակելու աշխատանքին մէջ եւս Ռուսիա ետ կը մնայ:

ԹԷՀՐԱՆԻ կառավարութիւնը չորեքշաբթի օր խորհրդային դեսպան Սատչէքովի յանձնած է իր պատասխանը՝ Մոսկուայի վերջին յուշագրին որուն մէջ Խորհրդային Միութեան կառավարութիւնը կը գանգատէր թէ Իրանը վերածուած է ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը: Թէհրանի կառավարութիւնը կը հերքէ եղած ամբաստանութիւնը եւ միեւնոյն ատեն դիտել կուտայ թէ Մոսկուա կը միջամտէ օտար պետութեան մը ներքին գործերուն: Յետոյ կը բացատրէ թէ Ամերիկացի զինուորականները խորհրդականներ են պարզապէս եւ ոչ թէ հրամանատարներ: Ինչ կը վերաբերի ռազմամթերքի հայթայթումին, Իրան փորձած է Ռուսիայէն գնել իր պէտք ունեցած ռազմանիւթը, բայց շատ աւելի աժան գտած է ամերիկեան գիները: Պատասխանին մէջ ըսուած է նաեւ որ Իրան իրաւունք ունի օդակայաններ շինելու ուր որ ուզէ:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ, Ամերիկեան եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները համաձայնած են 20 հատորներով հրատարակել Գերմանիոյ մէջ գրաւուած երկու միլիոնի չափ կարեւոր փաստաթուղթեր որոնք լոյս կը սփռեն նախապատերազմեան շրջանի ինչպէս նաեւ պատերազմի ընթացքին Հիթլէրի կառավարութեան կատարած աշխատանքներուն վրայ: Բազմաթիւ մասնագէտներ ներկայիս կը մաղեն այդ փաստաթուղթերը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Տնտեսական եւ ընկերային յանձնաժողովին չորեքշաբթիի նիստին մէջ Խորհրդային Միութեան ներկայացուցիչը Պ. Ցարութիւնեան բուռն կերպով քննադատեց արեւմտեան պետութեանց գաղթային քաղաքականութիւնը: Իրեն պատասխանեց Անգլիոյ պատուիրակը Պ. Մէյհիու որ ըսաւ թէ Ռուսիա աշխարհակալ պետութիւն մըն է որ հետզհետէ կը ծաւալի եւ կը շահագործէ արեւելեան Եւրոպան:

ԳՐԱՒՄԱՆ շրջանին, Հիւս. Ֆրանսայի գերմանական ուժերու հրամանատարը, զօրավար Պլասքովից որուն դատը տեղի պիտի ունենար հինգշաբթի օր, անձնասպան եղաւ երբ երկու ոստիկաններու առաջնորդութեամբ ատեան կը տարուէր: Օգտուելով իր ուղեկիցներուն անուշադրութենէն, 64 տարեկան զօրավարը սանդուղէն վար կը նետուի՝ 30 ոտք բարձրութենէ մը:

Ռուսիա եւ Ռումանիա կը դաշնակցին

Խորհրդային Միութիւնը եւ Ռումանիա Փետրուար 4ին քսան տարուան բարեկամական դաշնագիր մը կնքեցին Մոսկուայի մէջ:

Դաշնագիրը ունի հետեւեալ տրամադրութիւնները.— Ա. Պայմանադիր կողմերէն իւրաքանչիւրը յանձն կ'առնէ զինուորական օգնութիւն հասցնել միւս կողմին երբ այս վերջինը յարձակումի ենթարկուի Գերմանիոյ կամ ուղղակի կամ անուղղակի կերպով Գերմանիոյ զինակից պետութեան մը կողմէ: Բ.— Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն չմասնակցիլ այն խմբակցութեան որ ուղղուած է իրենցմէ մէկուն դէմ, եւ չկնքել որեւէ դաշնագիր օտար պետութեանց հետ երբ խնդրոյ առարկայ դաշնագիրը հակառակ է միւս կողմի շահերուն: Գ.— Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն նոյնպէս խորհրդակցիլ միջազգային կարեւոր խնդիրներու շուրջ:

Դաշնագրին ստորագրութեան ներկայ եղած են մարաջախտ Սթալին եւ Պ. Մոլոթով: Ռումանիոյ ներկայացուցիչներն էին վարչապետը՝ Կրոզա եւ արտաքին նախարարուհին՝ Տիկին Փաուքէր:

Պ. Մոլոթով այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ըսած է թէ «ներկայ դաշինքը կը ստորագրուի այն տեսակ ատեն մը երբ երրորդ պատերազմի մը ջատագովները զինուորական եւ քաղաքական խմբակցութիւններ կը կազմեն՝ խափանելու համար խաղաղասէր ժողովուրդներու համերաշխ գործակցութիւնը »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՔԵՒՍՊԱՆԻԱԿԱՆ սահմանագլուխը որ երկու տարիէ ի վեր փակուած էր, պիտի վերաբացուի երկուշաբթի գիշեր եւ երկու երկիրներու թղթատարական, հեռագրական եւ հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները պիտի վերահաստատուին:

ՀԵԼՍԻՆՔԻԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Ֆինլանտական համայնավար կուսակցութիւնը որոշած է անդամակցիլ Պելկրատի կոմինֆորմին:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Նախագահը, մամուլի ներկայացուցիչներուն ունկնդրութիւն մը տալով հինգշաբթի օր ըսաւ որ տնտեսական փլուզում մը անխուսափելի է եթէ հակակշիռի տակ չառնուին օրուան գիները: Կացութիւնը շատ վտանգաւոր է, ազդարարեց Թրումըն, գիները ամէն օր կը բարձրանան, մասնաւորաբար ուտեստեղէններու գիները:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐ Սթոքհոլմի մէջ տեղի պիտի ունենայ Շուէտի, Տանըմարքայի եւ Նորվեկիոյ վարչապետներուն խորհրդաժողովը ուր քննութեան պիտի առնուի «չէզոքներու խմբակցութիւն» մը կազմելու ծրագիրը: Ինչպէս արդէն գրած էինք, Շուէտ չուզեր մաս կազմել արեւմտեան խմբակցութեան որուն մէջ պիտի մտնեն Անգլիա, Ֆրանսա, Հոլանտա, Պելճիքա եւ Լիւքսէնպուրկ: Չէզոքները դաշնագիր մը չէ որ պիտի ստորագրեն, համաձայնութեան պարագային, այլ պիտի հաստատեն «բարոյական կապ մը» իրենց միջեւ՝ չխրտչեցնելու համար՝ մէկ կողմէն արեւմտեան Դաշնակիցները, միւս կողմէ Խորհ. Միութիւնը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ հիւլէական յանձնաժողովին Ամերիկացի նախագահը Պ. Լիլիէնթոլ, յայտարարեց թէ Ամերիկա հետզհետէ կը կատարելագործէ հիւլէական ուժը, եւ ներկայիս փորձեր կը կատարուին Հարաւային Ամերիկայի մէջ:

ՀՆԼԼԷՆ կառավարութիւնը որոշած է չեղեալ յայտարարել գործադրելի իրաւունքը արգիլող օրէնքը:

ՍԻՆՓԼՈՆ ԷՔՍՓՐԷՍ երկաթուղիի գիծը որ մինչեւ Պոլիս կը հասնի, ընդհատուած է որովհետեւ հելլէնական կառավարութիւնը չի կրնար յանձն առնել գիծին ապահովութիւնը արեւելեան Թրակիոյ մէջ ուր կռիւներ տեղի կ'ունենան ապստամբներուն դէմ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը յատուկ հրամանագրով մը կ'արգիլէ կազմութիւնը բոլոր գաղտնի ընկերակցութեանց որոնք ուղղակի կամ անուղղակի միջոցներով, կը բռնաբարեն սահմանադրական օրէնքին 18րդ յօդուածը: Կառավարութիւնը խիստ քայլեր պիտի առնէ այն ոտարականներուն դէմ որոնք չեն լրացուցած բնակութեան եւ աշխատանքի օրինական պայմանները:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը հինգշաբթի օր Պոմպէյի մէջ ձերբակալեց 150 հոգի որոնք անդամ էին Մահասապա գաղտնի ընկերակցութեան: Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարած է կազմակերպութեան կեդրոնատեղիին մէջ: Ձերբակալութիւններ կատարուած են նաեւ ուրիշ քաղաքներու մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՆՉ ՈՐ ՑԱՆԵՆ ԿԸ ԲՈՒՍՆԻ

Մանուկներ, մանուկներ կարմիր կամ սեւ գոգնոցներով: Պճլտուն աչքեր եւ նայուածք մը համարձակ :

— Անունդ ի՞նչ է: = Արամ (կամ Արաքսի): Քանի՞ տարեկան ես: = Չորս, վեց, եօթը կամ տասը: = Արտասանութիւն գիտե՞ս, ե՞րգ: = Երկուքն ալ :

Ու կարծես ազդանշանի մը կը սպասեն, երգելու կամ արտասանելու համար: Թոթովանքներ որ կը խուժեն հոգիդ:

Դաղարի պահն է եւ կը խաղան պարտէզին մէջ, մեծ ու փոքր իրար խառնուած: Իսկ եւ իսկ ծաղկաստան : «Բուրաստան մանկանց», ինչպէս կ'ըսէին հիները, երբ դեռ հող ունէինք մեր ոտքին տակ :

Այս մէկն է միայն, ճամբուս վրայ, երեք հարիւր մանչերով ու աղջիկներով: Բոլորն ալ կայտառ եւ մաքուր հագուած :

— Աւելի մեծերն ունինք Պէյրութի մէջ, մինչեւ 4—500 աշակերտներով, դիտել կուտայ ուղեկիցս :

Կ'արժէ, կ'արժէ տեսնել բոլորն ալ.— ծիլեր ու ծաղիկներ, որ կ'աճին, կը մարդուին օտար այս ազատ ափերու վրայ: Հայկական կրակը իրենց աչքերուն մէջ :

Ցիրուցան մ' ափլուս աշխարհի, ունի՞նք աւելի ծանր հոգ մը՝ քան սերունդին փրկութիւնը, բոլոր միջոցներով :

Բանդէտներ պիտի փախսան,— միայն հայրենիքը կրնայ փրկել սերունդը, եւ ուրիշ ամէն բան :

Արժանիք մը չէ օրն ի բուն կրկնել հասարակ ճշմարտութիւններ կամ թխածոյ նշանախօսքեր :

Տարրական իմաստութիւնը կը պահանջէ բաց աչքերով տեսնել բուն իրականութիւնը եւ յետոյ ճիւղեր արձակել :

Քանի հայրենիքը ամբողջացած չէ, ի վիճակի չէ եւ ոչ ալ ազատ, մենք պիտի փորձենք ամէն միջոց, կարելին ու անկարելին, ապահովելու համար նոր սերունդին փրկութիւնը: Այստեղ եւ ամէն տեղ :

Անհնարին խոչընդոտներ կը ցցուին մեր ճամբուն վրայ, քանի որ ոտք դրած ենք մէկը միւսէն տարբեր, յաճախ հակոտնեայ ցամաքներու վրայ:

Եւ սակայն, աւելորդ են վայրերան կանչերը: Խոստովանինք որ կը վայելենք նաեւ լայն դիւրութիւններ: Թանկագին պատեհութիւններ :

Ահաւասիկ Լիբանան ու Սուրիան, իրենց անփոխարինելի բարիքներով, իսկ աւելի անդին՝ Եգիպտոսը եւ ուրիշ արեւելեան գաղութներ :

Հաւատացէք, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, հաւատացէք թէ միւս ափերուն վրայ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի չքեղաշուք պողոտաներուն վրայ մենք նախանձով կը դիտենք ձեր վայելած առաւելութիւնները:

Հազարաւոր մանուկներ կարմիր կամ սեւ գոգնոցներով, պատանիներ վառվռուն, պարմանուհիներ հրաշալի որոնք հայկական կրթութիւն կը ստանան կանոնաւոր դասընթացքներով :

Եւ ուսուցիչներ ու վարժուհիներ անձնուէր, որոնք իրենց երակները կը քամեն անտրտունջ:

Մենք զրկուած ենք այս միխիթարութենէն:

Ինչ որ կը ցանեն այստեղ, կը բուսնի անպատճառ: Երկիրը քարոտ, սակայն ջրարբի է հողը, հայկական տեսակէտով: Պայծառ է ու տաք արեւը, իսկ միջավայրը՝ եղբայրական:

Եւ ինչո՞ւ կէս ճամբան պիտի մնայինք, չատ աւելի մեծ բարիքներ փրկելու համար օտարացումէ, այլասերումէ, վերջնական կորուստէ :

***

Այս լուսաւոր իրականութիւնը կը թելադրէ չատ մը խորհրդածութիւններ, հոդ չէ թէ նեղացուցիչ :

Օրինակ.— ինչպէս կարելին կը փորձուի, օգտուելու համար բոլոր պատեհութիւններէն:

Բաւարա՞ր են տրամադրուած գումարները, որպէսզի կրթարանները մնան միշտ վառ, օժտուած անհրաժեշտ պիտոյքներով, որպէսզի ուսուցիչն ու վարժուհին չվերածուին ճիտը ծուռ աշխատաւորներու :

Նորութիւն մը յայտնած պիտի չըլլանք, ըսելով թէ ուսուցանելու տրամադրութիւնն ալ երթալով կը տժգունի, քանի կ'երկարին տարագրութեան տարիները :

Օտարութեան մէջ, դրամ վաստկելու պատեհութիւն չի պակսիր ամէնէն անճարակ վարժապետին համար իսկ:

Ֆրանսայի մէջ նախկին ուսուցիչներ եւ վարժուհիներ կան որոնք չատոնց գոտի կապած են առեւտուրով, նպարավաճառութեամբ կամ կար կարելով :

Անշուշտ պատրուակներ չեն պակսիր, արդարացնելու համար այս դասալքութիւնը: Մանաւանդ որ, արեւմտեան Եւրոպայի մէջ մատի վրայ կը համբուրին հայկական դպրոցները (չըփոթել, զանազան դասընթացքներու հետ):

Այսօրուան պայմաններուն մէջ, անքաւելի մեղք մը պիտի գործէր պանիր հացով ուսուցիչ եւ վարժուհի պահելու նախապատերազմեան ունակութիւնը :

Ոչ մէկ տեղ նիւթական միջոցներ կը պակսին, մարդավարի ապրուստ մը ճարելու համար անոնց որ ուսուցչական ասպարէզին նուիրուած են գիտակցօրէն եւ խանդավառութեամբ : Մանաւանդ անոնց որ միշտ ընդունակ են յառաջադիմելու՝ յարատեւ ինքնաշխատութեամբ :

Աշխարհի բոլոր եկմտացոյցներն ալ միշտ բացեր կ'ունենան: Էականը այն է որ գիտնանք գանազանել պիտանին եւ աւելորդը, անհրաժեշտն ու պերճանքը :

Խնայել ուսուցիչէն՝ երբ անհաշիւ մսխումներ կը կատարուին ուրիշ գետնի վրայ, կը նշանակէ «սապոթաժ» սարքել նոր սերունդի փրկութեան ճամբուն վրայ :

Կը նշանակէ աւելի ծանր մեղք մը, — վնասել հայկական արտասահմանի զարգացման, ինքնապաշտպանութեան սրբազան գործին:

Թող տուէք անոնց որ չունչ կը սպառեն օրն ի բուն, որպէսզի միշտ վառ մնայ ճրագը: Որպէսզի անտիրութեան չմատնուի հայկական մշակոյթը:

Պէյրութ, 25 Յունուար

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Համագործակցութիւն

Ա.

Փարիզի մէջ վերակազմուած Հայ Տնտեսական Կեդրոնի Mercure d'Orient ամսագիրը հրապարակ դրած է չահեկան հարց մը, որուն կ'ուզեմ անդրադառնալ այս յօդուածով:

Առանձին ծրագրով մը, իրենց նպատակներու մասին խօսելով ամսագիրը կուտայ կեդրոնին յառաջիկայ գործունէութեան գլխաւոր գիծերը եւ մօտաւոր անցեալի մը պատմութիւնը :

Ինչպէս կ'երեւի իրենց bulletinէն, իրենց գլխաւոր նպատակներէն մէկն է տնտեսական գործակցութիւն ստեղծել Հայերու միջեւ:

Ամսագիրը կը հաւատայ որ «Հայ տնտեսական կեդրոնի վերակազմութիւնը խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ չատ մը առեւտրականներու եւ արհեստաւորներու կողմէ, եւ անոր կողմնակիցները հետզհետէ կը բազմանան»: Նկատի ունի նաեւ կարծիքը թերահաւատներու, որոնք կ'առարկեն թէ «Հայը հաւաքական գործունէութեան ընդունակ չէ :Այդ տեսակէտը ջրելու համար կըներկայացնէ փաստեր, օրինակ առնելով հայ ժողովուրդի եւ ուրիշ հին թէ նոր ազգերու տնտեսական յաջողութիւններէն եւ փորձերէն :

Եթէ 1914ի պատերազմէն առաջուան կեանքը օրինակ առնենք, առեւտրական, գործակցական եւ արհեստակցական միութիւններու կուռ կազմակերպութիւնները կը փաստեն, որ Հայը կատարեր է համագործակցական աշխատանքներ եւ ստացեր է դրական արդիւնքներ :

Որեւէ տնտեսական ձեռնարկի մը յաջողութիւնը միայն զայն հովանաւորող չողչողուն եւ ականաւոր դէմքերը չեն որ կ'ապահովեն: Պէտք է մօտենալ ժողովուրդի զանգուածին, անոր մէջէն հրապարակ քաշել ընդունակ, պատրաստուած եւ գաղափարին նուիրուած ուժեր, եւ անոնցմով ստեղծել չարժումը, այն ջերմ ջոհացումով որ նետուած սերմերը իյնան արգաւանդ հողի վրայ:

Պոլիսը եւ իր մօտակայ չըջաններէն Իզմիթը, Պարտիզակը, 1908ի սահմանադրութենէն ետք, տուին համագործակցութեան օրինակներ եւ ունեցան լայն յաջողութիւններ: Առնելով միայն մեր չըջանը Իզմիթի Առեւտրական Պանքան հիմնուեցաւ միայն եօթը անձերու ջանքերով, եւ խելոյն դարձաւ առեւտրականներու միջնորդը, որուն կենդանի վկաներ ունինք Ֆրանսայի մէջ:

Մեծ բանով չսկսանք: Մէկ մէճիտ մուտքի դրամ եւ հինգ ղրուշ չաբաթավճար, առանց սահմանափակելու չաբաթավճարի թիւը: Մինչեւ տասը բաժին ունեցողներ կային:

Պոլսոյ հետ քաղաքին ունեցած առեւտրական գործառնութեանց միջնորդը, այդ առեւտրական հաստատութիւնն էր, որ չատ աւելի ըրջանառութիւն ունէր քան Օսմ. դրամատան գործակալութիւնը :

Պարտիզակը որ ունէր հազիւ տասնեմէկ հազար բնակչութիւն, ունէր իր քօօփէռաթիւը հացագործի փուռով, կօշիկի խանութով եւ պատրաստ էր գետինը՝ դեղարան մը եւ մանիֆաթուռայի խանութ մը բանալու: Պարտիզակը սկսած էր Իզմիթէն առաջ, նոյնպէս մէկ մէճիտ մուտքի դրամ եւ քառասուն փարա անդամավճարով, եւ 700—800 բաժիններով: Պարտիզակը ունէր Տիւլկէրներու ընկերութիւնը, որ ամէնէն հինն էր:

Սկսած էր նոյն համեստ պայմաններու տակ: Նախապէս չինուածեղէնի նիւթերու վաճառումով,յետոյ ալ ալիւրի, վարսակի, գարիի եւ ուրիշ նիւթերու վաճառումով, ունեցաւ մեծ գործունէութիւն :

Ունէր երկրագործական օգնութեան սնտուկ, երկրագործական միութիւն, նոյնիսկ ձիապաններու միութիւն, որոնց չահերը չատ անգամ իրարու ալ կը բախէին, բայց գործակցութիւնը կը մնար անխախտ :

Ունէր կօշկակարներու գործակցական միութիւնը, որուն մէջ կը գտնուէին բոլոր գործաւորները, որոնք հետզհետէ դուրս գալով նուաստացուցիչ եւ անզոհացուցիչ պայմաններէն, ունէին իրենց սեփական գործատեղիները Պոլսոյ մէջ, որ իրենց սպառման գլխաւոր չուկան էր:

Պոլսոյ Դաշնակցական «Ազատամարտ» թերթը, խմբագրականներ նուիրեց գրուատելով ժամուած աշխատանքները: Այդ խմբագրականները օրը օրին կը թարգմանուէին Թուրքերէնի, Պ. Եշան Թորոսեանի կողմէ, որ Mercure d'Orientի խմբագրին հայրն էր:

Պարտիզակի նման աղքատ գիւղաքաղաքի մը համար, օրհնութիւն մը եղան այդ համագործակցական եւ տնտեսական միութիւններու մէջ հաւաքուած դրամները եւ ապրանքները որոնցմէ ժողովուրդը օգտուեցաւ տեղահանութեան օրերուն: Ըսեմ թէ ամբողջ գիւղը անդամ էր այդ ընկերութիւններուն: Ծրագրի վրայ էր ծխախոտի արդիւնաբերութեան ընդարձակ մշակութիւն մը, եւ ըէժիին յանձն կառնէր որպէսզի manipulation (ծխախոտի դասակարգութիւն) ըլլար Պարտիզակի նաւահանգիստի չէնքերէն մէկուն մէջ :

Նոյնպէս աւելի քան երեսուն անձեր կ'ուզէին իրենց բնակարանները ծովին մօտ չինել, որուն համար նախագիծ եւ քարտէսներ պատրաստ էին 1914ի գարնան:

Ասոնք բոլորը կ'ըլլային համագործակցութեան հիմունքներով, որուն կը հսկէին եւ տուն կուտային աւելի բանիմացները եւ ձեռներէցները: Ժողովուրդը սիրով կը հետեւէր :

Նահատակ Պ. Գրիգոր Զօհրապ, խանդավառ՝ իրեն ներկայացուած նախագիծէն, մեր խնդրանքով, դիմած էր Թուրքիոյ երկրագործական նախարարութեան, որպէսզի Իզմիթի ծոցին չուրջ գտնուող ճահիճներու մէջ ցանուէին եղէգի ոզորիի հունտեր որպէսզի քանի մը տարիէն, Պարտիզակը օժտէինք իտալական կողովներու, աթոռներու եւ նման նիւթերու ճարտարարուեստով, եւ կառավարական պիւտճէով՝ քանի մը կողովագործներու հետ պիտի երթայինք Իտալիա, այդ արհեստը սորվելու համար:

Առաջարկը ընդունուած էր: Ասոնք բոլորը կը գրեմ, փաստելու համար այն թիւրիմացութիւնը թէ Հայերու մէջ համագործակցութիւնը կարելի չէ :

1934 թուին, երբ մէկ ամիս Փարիզ մնացի, Հայ նպարավաճառ մը, խնդրեց ինձմէ, որպէսզի Փարիզի մէջ ստեղծէինք հայկական մեծ քօօփէռաթիվ մը: Հոն չէի բնակեր, բայց նման ձեռնարկ մը կրնար յաջողութեամբ պսակուիլ, եթէ սկսէր ժամանակին :

Զ. ՎԱՐԴԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն

Բ. Գարապէքիրի հետ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ «Մարմարա»յին խմբագիրը իր թերթին մէջ կը պատմէ հետեւեալ տեսակցութիւնը զոր, տարիներ առաջ, ունեցած է Քեազիմ Գարապէքիրի հետ.—

✕

Երբ բացատրեցինք մեր այցելութեան նպատակը, Զօր. Գարապէքիր նախ ապաստանեցաւ իր զառնութիւններուն ետին, յայտնելով թէ վճռած էր վերջնականապէս քաշուիլ հանրային կեանքէ եւ չէր ուզեր որեւէ յայտարարութիւն ընել :

Այս վճռական մերժումին առջեւ կը մնար լրագրական հնարքի մը դիմել հակառակ իր փափաքին խօսեցնելու համար դառնացած զօրականը :

Բարեբախտաբար միասին տարած էինք Աղեքսանդր Խատիսեանի «Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը» անուն հատորը, ուր յաճախակի յիշուած էր Զօրավար Գարապէքիրի անունը : Ցոյց տուինք հատորը եւ կարգ մը հատուածներ կարդալով հարցուցինք թէ ճի՞շդ էին այդ տեղեկութիւնները: Աւելցուցինք նաեւ որ պաշտօնական յայտարարութիւն չէ որ կ'ուզենք, այլ դէպքերու լուսաբանութիւնը կը խնդրենք :

Այս առաջարկը տուաւ ակնկալուած արդիւնքը ու Զօր. Գարապէքիր պատասխանեց .

— Շատ լաւ, կը հաւանիմ, պայմանով որ

«յայտարարութեան» ձեւ չտաք իմ տեղեկութիւններուս եւ բաւականանանք զանոնք իբրեւ ականատեսի տեղեկութիւն օգտագործելով ։

Նման պարագաներու մէջ որեւէ էրադրող պիտի ընդունէր ամենածանր պայմանն անգամ, բաւական էր որ ձեռք ձգէր ինչ որ կը փափաքէր ։ Նոյնը ըրինք նաեւ մենք, ու այդ վայրկեանէն սկսեալ քակուեցան Զօրավար Գարաբէքիրի լռութեան կապանքները ։

Արեւելեան ճակատի նախկին ընդհանուր հրամանատարը մեզմէ խնդրեց թարգմանել Աղեքսանդր Խատիսեանի այն հատուածները, որոնք կը վերաբերէին իր անձին ։ Գոհացում տուինք իր փափաքին եւ զօրավարը սկսաւ նօթագրել կարեւոր կէտերը ։ Երբ աւարտեցաւ այս աշխատանքը, զօրավար Գարաբէքիր վայրկեան մը ներողութիւն խնդրելով գնաց իր աշխատասենեակը եւ քիչ յետոյ վերադարձաւ՝ բեռնաւորուած լուսանկարներու, թերթերու եւ տետրակներու դէզով մը ։

— Այս բոլորը կը վերաբերին Հայաստանի դէմ մղուած պատերազմին, ըսաւ զօրավար Գարաբէքիր եւ այդ վաւերագրերը սեղանին վրայ դասաւորելէ յետոյ ըսաւ.

— Երկար ատենէ ի վեր խնամքով կը պահեմ այս փաստաթուղթերը, որովհետեւ մտադիր եմ հրատարակել յիշատակներս ։ Հիմա ձեզի պիտի ներկայացնեմ կարգ մը վաւերագիրներ, որոնք կապ ունին Պ. Խատիսեանի յիշած դէպքերուն հետ ։

Զօրավար Գարաբէքիր, իր փաստաթուղթերը պրպտելով հանդերձ կը շարունակէր.

— Զայն ճանչնալու առիթը ունեցայ Աղեքսանդրապոլի դաշնագրին բանակցութեանց եւ ստորագրումին առթիւ ։ Եթէ չեմ սխալիր ատենօք Թիֆլիզի քաղաքապետի պաշտօն վարած էր ։ Ուշիմ անձ մըն էր, բայց իր դիւանագիտական ասպարէզին մէջ առաւելապէս զգացումէ կ'առաջնորդուէր ։ Այդ պատճառով յաճախ խզումի վտանգ անցուցին զինադադարի բանակցութիւնները ։ Միայն թէ այդ պարագան յատուկ չէր Խատիսեանին, քանի որ նոյն տրամադրութիւնը կը տեսնուէր նաեւ իր ընկերներուն մօտ, ինչ որ անկարելի կը դարձնէր օրուան պայմաններուն եւ ընդհանուր հոսանքին դէմ թիավարումը ։ Քիչ յետոյ արդէն պիտի մտնենք մանրամասնութիւններու մէջ, քանի որ կը տեսնեմ թէ Պ. Խատիսեան իր գրքին մէջ տարբեր ձեւով ներկայացուցած է կարգ մը խնդիրներ ։

Այս յառաջաբանէն յետոյ, Զօր. Գարաբէքիր վերադարձաւ իր թիկնաթոռին գիրկը եւ իր գտած փաստաթուղթերը աչքէ անցնելով շարունակեց .

— Ամէն բանէ առաջ կ'ուզեմ ճշդել կարեւոր կէտ մը ։ Օտար եւ հայ աղբիւրները կը փորձեն ինծի վերագրել դերեր, զոր երբեք չեմ ունեցած ։ Մինչդեռ Արեւելեան ճակատին վրայ իմ գործունէութիւնս կը սկսի այն թուականէն, երբ ընդհ. հրամանատար կարգուեցայ ։ Ինձմէ առաջ Արեւելեան ճակատի պատասխանատու հրամանատարը Վէհիպ փաշան էր, որուն հետ երկարատեւ բանակցութիւններ վարած էին Անդրկովկասի նորակազմ հանրապետութիւնները ։

Այդ շրջանի դէպքերուն մասին ստոյգ գաղափար կազմելու համար պէտք է երթալ աւելի ետ, մինչեւ Պրէսթ Լիթովսքի հաշտութեան համաժողովի համանուն դաշնագրին ստորագրութիւնը ։

Ինչպէս յայտնի է, այդ միջոցին Պրէսթ Լիթովսքի մէջ հաշտութեան բանակցութիւններ կը կատարուէին գերման զօրավար Հօֆմանի նախագահութեան տակ ։ Բանակցութիւններուն կը մասնակցէին թուրք պատուիրակները, ինչպէս նաեւ ռուս պատուիրակութիւն մը, նախագահութեամբ Թրոցքիի ։

Այդ օրերուն էր որ, Անդրկովկասի նորակազմ հանրապետութիւնները կը պատրաստուէին, Տրապիզոն մարդ ղրկել, բանակցութեան մտնելու համար Անգարայի նորակազմ թուրք կառավարութեան հետ ։ Այդ առթիւ բուռն տարակարծութիւններ ծագած էին Վրացիներուն, Հայերուն եւ Ազրպէյճանցիներուն միջեւ, որոնք Թիֆլիզի խորհրդարանը գումարուած էին՝ ճշդելու համար Անդրկովկասի պահանջները, որոնք պիտի ներկայացուէին Տրապիզոնի խորհրդաժողովին ։

Մինչ Թիֆլիզի մէջ վիճաբանութեան բռնուած էին կովկասեան ազգերու ներկայացուցիչները, անդին Պրէսթ Լիթովսքի մէջ Թրոցքի առանց քննելու եւ առանց որեւէ առարկութեան կը ստորագրէր Գերմանացիներուն պատրաստած հաշտութեան դաշնագիրը, ըսելով թէ իրենց համար սահմանները կարեւորութիւն չունին եւ պատրաստ են ստորագրելու որեւէ դաշնագիր՝ առանց նկատի առնելու թէ ուրկէ կը սկսին եւ ուր կը վերջանան այս կամ այն երկրին սահմանները ։

Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագրին ստորագրութեան լուրը ռումբի մը տպաւորութիւնը գործած էր Թիֆլիզի համաժողովին վրայ, որովհետեւ մինչ անոնք կը շարունակէին թիզ մը հողի մասին վիճաբանիլ, անդին Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը Թուրքիոյ կը կցէր Արտահանը, Կարսը եւ Պաթումը ։ Զօրավարը իր խօսքերը հաստատելու համար ցոյց տուաւ հետեւեալ հեռագիրը, զոր սովիէթ պատուիրակութեան անդամ Գարախան քաշած էր Թիֆլիզի խորհրդաժողովին.

« Գերմանացիները բացարձակապէս մերժեցին պատերազմական գործողութիւնները դադրեցնել՝ հաշտութեան դաշնագրին ստորագրութենէն առաջ .

Մեր պատուիրակութիւնը որոշեց ստորագրել հաշտութեան դաշնագիրը, առանց զայն նախապէս քննած ըլլալու եւ մեկնիլ անմիջապէս ։ Ամենալուրջ վաւերացումը Փետրուար 11ի պայմաններուն այն է, որ Ռուսիայէն կ'անջատուին, ինքնորոշման պատրուակով, Արտահանը, Կարսը եւ Պաթումը ։ Ստորագրութիւն՝ Գարախան ։

Աւելորդ է ըսել թէ այս հեռագիրը զարմանք եւ յուսախաբութիւն պատճառած էր Թիֆլիզի համաժողովին, մանաւանդ Հայերուն, որոնք իրենց սահմաններուն ընդարձակման մասին կը խորհէին այդ միջոցին եւ այդ նպատակով վէճի մէջ էին նաեւ դրացի Վրաստանին ու Ազրպէյճանին հետ ։

Միւս կողմէ Վրացիներն ու Ազրպէյճանցիները աւելի քան անհրաժեշտ կը նկատէին համաձայնութիւն մը կնքել Թուրքիոյ հետ, քանի որ Պրէսթ Լիթովսքի դաշինքը հիմնովին լուծած էր վիճելի գլխաւոր խնդիրները ։

Այդ պատճառով Թիֆլիզի համաժողովը երկարատեւ վիճաբանութիւններէ յետոյ որոշեց Անդրկովկասեան Սէյմին (խորհրդարան) կողմէ Տրապիզոն ղրկել պատուիրակութիւն մը, բանակցելու համար թուրք կառավարութեան հետ ։ Նոյն գիշերը, այսինքն Փետրուար 17ին, անդրկովկասեան Սէյմի նախագահ Չխէնձէ եւ կառավարութեան նախագահ Կէկէչգորի աշխարհի բոլոր կառավարութիւններուն հաղորդեցին թէ Անդրկովկասը չի ճանչնար Պրէսթ Լիթովսքի դաշինքը եւ որոշած է իր կողմէ պատուիրակութիւն մը ղրկել Տրապիզոն ։

Զօր. Գարաբէքիր, իր յուշերուն վրայ ակնարկ մը նետելէ յետոյ, շարունակեց .

— Պ. Խատիսեան իր գիրքին մէջ նախընթաց այս պարագաները չի յիշատակեր ։ Մինչդեռ առանց ատոր անկարելի է լուսաբանել յետագայ դէպքերը ։ Վերադառնալով մեր պատմութեան, մինչ Անդրկովկասի պատգամաւորութեան մասին Թիֆլիզի մէջ կը վիճէին, Վէհիպ փաշա, Փետր. 25ին Թիֆլիզ կը ղրկէր ծանուցագիր մը, որ Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագրին յենլով կը պահանջէր ամենակարճ ժամանակամիջոցի ընթացքին պարպել Կարսը, Արտահանը եւ Պաթումը ։ Նոյն օրն իսկ Անդրկովկասի կառավարութիւնը պատասխանեց թէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ճամբայ հանած է դէպի Տրապիզոն, հաշտութեան բանակցութիւններ վարելու Թուրքիոյ հետ, աւելցնելով թէ չի ճանչնար Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը եւ կ'ուզէ առանձին դաշնագիր կնքել Թուրք կառավարութեան հետ ։

Անդրկովկասի վարչապետ Կեկեչգորի, յաջորդ օրը, Փետրուար 26ին արտակարգ նիստ հրաւիրեց խորհրդարանը, եւ մանրամասն կերպով բացատրեց Վէհիպ փաշայի պահանջները, անդրկովկասի կառավարութեան պատասխանը եւ պատուիրակութեան Տրապիզոն մեկնումի պարագաները ։

Զօր. Գարաբէքիր, հին թերթերու կտրօն մը ձեռք առնելով ակնարկ մը նետեց անոր վրայ եւ շարունակեց .

— Զարմանալին այն է, որ Կէկէչգորի առաջին անգամ ըլլալով Անդրկովկասի անկախութեան սկզբունքը մէջտեղ դրաւ հրապարակով, եւ ըսաւ թէ Անդրկովկասը անկախ քաղաքական միութիւն մըն է եւ այդ հանգամանքով կը գործէ ։ Կէկէչգորի աւելի առաջ երթալով աւելցուց թէ առանց Տրապիզոնի խորհրդաժողովին սպասելու Պրէսթ Լիթովսքի մէջ անջատ հաշտութիւն կնքուած էր ի վնաս Անդրկովկասի եւ իր յայտարարութիւնը վերջացուց հետեւեալ բառերով ։

(Շարունակելի)

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՀԱՅ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՕՐԵՐԷՆ». — Յուշեր 1890էն 1940, հեղինակ Արտակ Դարբինեան ։ Հրատ. Փարիզ 1947, գին՝ 650 Ֆրանք, Ամերիկա 6 տոլար, արտասահման 30 շիլին ։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ., Կապոյտ Խաչի եւ զանազան կազմակերպութեանց գաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը խմբագրատուն հասցնեն թուականէն առնուազն երեք օր առաջ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ
(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Բայց կեդրոնը՝ Մէքքէ՝ դժուարայաղթ բերդ մըն է, ուր կատաղի Գօրէյիշեանները, իրենց երեք հարիւր կուռքերը դրկած, հակակռապաշտ վարդապետութիւններու դէմ պիտի ծառանան սուրով ու արիւնով ։ Ես Մէքքէցի եմ. կրնամ պաշտպանուիլ, նոյնիսկ քարոզել Ալլահը գաղտագողի, իսկ դո՞ւն... որ օտարական մը ես ։

— Տղաս, ես քաւութեան նոխազ մըն եմ արդէն, կեանքս թող ըլլայ յենարան, կուռքերու տապալումին համար ու արիւնս՝ ողջակէզ, Ալլահին տարածման ու փառաբանութեան ։

— Ոչ, ոչ, դուն պիտի ըլլաս հիմնադիրը քարոզած, ճշմարիտ կրօնին, աղբիւրը՝ անոր վարդապետութեան ու ես՝ դեռ աշակերտ, շատ պէտք ունիմ քու ուսուցումին եւ ցուցմունքին ։

Լռեցին ։

Խայլին այնպէս թուեցաւ, որ սեւ վարագոյր մը դարձեալ փռուեցաւ իր առաքելութեան ճամբուն վրայ ։ Դարձեալ անկլինադարձ, որու ետին կուռքերու բանակ մը, ատամները սրած, կատաղօրէն կ'ռնար երեսին ։ Տէր Աստուած, այս քանիերորդ անկլինադարձը իր կեանքին...։ Աքսոր, վտարում, փախուստ... հիմա նո՞ր հանդ... ոչ, ոչ, ամենեւին ։

Համատ, մտքին թռիչքը պարզած, ակնթարթի մը մէջ բաժնուեցաւ կարաւանէն արագավազ ։ Գիշերանց մտաւ Մէքքէ, շրջեցաւ փողոցէ փողոց, տունէ տուն... յետոյ գլուխը շարժելով, յուսահատ վերադարձաւ Խայլի մօտ ։ Տկար վըստահելի թաքստոց մը իր վարդապետին համար ։ Այս անգամ, ինքն իր մէջ դարձած աչքերը սեւեռեց դուրս ։

Դիմացը՝ ճէպէլ էն Նուր ...։ Լեռը խկապէս կ'արդարացնէր իր անունը, լոյսերու մէջ լողալով ։ Նոր առագաստ մտած գիշերահարս մըն էր կարծես, որ կը յածէր մոլորակներէն ծաղկած, լուսեղէն պարտէզի մը մէջ ։ Իր բարձրակարկառ ոտինքներէն կաթ ու հալած լոյս կը հոսեցնէր Հօրա լերան վրայ, որ կաթնակեր մանուկի մը պէս փէշերուն փակած, կը համբուրուէր իրեն հետ ։ Այս ցայգային հովուերգութեան մէջ, Գիշերը կը տառապէր տարփանքի սարսուռներով ։

Լոյսի կծիկ մը յանկարծ լերան գագաթէն բաժնուած, յուշիկ, յուշիկ, լուսնային հեռաւորութիւնը կարելով, փաթթուեցաւ Համատի ոտքերուն ։ Համատ խկոյն ճանչցաւ զայն ու այսպէս խօսեցաւ ։

— Ահա, դիմացը, լուսեղէն լեռը, իր դրախտաղեղ հօրայով ։ Այս տեղ քարայր մը կայ, ուր ես առանձնացած եմ շատ անգամ, հոգեխօսութեան բռնուելու Անծանօթին հետ, տխեղերքէն ժամադրուած ։

Ապունէ, կ'առաջնորդեմ քեզ հոն, ուր կը սկսիս դրել քարոզագիրքը Ալլահին, իսկ ես Դամասկոս վերջին երթ ու դարձ մը կատարելէ ետք, գործերս հաշուեյարդարի ենթարկած, կը միանամ քեզի, թեւարկութեանդ տակ, բոլորովին Ալլահին քարոզութեան նուիրուած ։

— Մտածումդ հրաշալի է, ապագադ՝ խոստմնալից ։ Այո, աւելի կեանք կայ առանձնութեան, քան թէ քաղաքին ժխորին մէջ ։ Մեկուսացումը բանալին է խորհուրդին, որ կը բանայ իմաստութեան դռները, մաղաղաթեայ էջերուն վրայ ։

Համատ դարձուց կարաւանին գլուխը, դէպի աջ ։ Լոյսին կծիկը սկսաւ ինքն իր վրայ ոլորուիլ ու ոտ առ ոտ, մատ առ մատ առաջնորդել կարաւանը հոն, ուսկից ճամբորդած էր թել առ թել քակուելով ։ Զախին դժոխահիւս վարագոյրը պատռեցաւ վերէն վար, ծուէն, ծուէն ։

Սատանաները կատղած, վազեցին Մէքքէ ։

Երբեք լուսինը, այսքան անպաճ ներքնահոսումով մը, չէր հասած իր ճերմակ արբունքին ։ Երբեք աստղահոյլքը չէր պարպուած այսքան պոռթկաչունչ ։ Երբեք կապոյտը չէր նուաղած, ճերմակին թրթռացումներուն տակ, այսքան շլացուցիչ ։ Գիշերը արեւին լոյսը հաւաքեր, դեղինը շպրտեր, յետոյ տխեղերաչափ սառնարաններու մէջ զովացուցած, ուղղօրէն թափեր էր գետին ։ Հորիզոնին վրայ բացուած գիրքը կը կարդացուէր ուրիշ հորիզոնէ մը, տաճարանման պայծառութեամբ ։

Լոյս, լուսաղբիւր, լուսադէտ, լուսածով ...։

(21)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը մօտ ատենէն դարձեալ շրջաբերութեան պիտի հանէ կանանց մէկ սթերլինգնոց թղթադրամները որոնք հրապարակէն քաշուած էին 1940ին եւ փոխանակուած էին կապոյտ թղթադրամներով։ Աւելորդ պիտի ըլլար յիշեցնել որ երկուքն ալ միշտ կը պահեն իրենց արժէքը :

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ.— ԿԱՐԱԳ՝ երէկուընէ ըսկսեալ, 100 կրամ E. J. A. դասերուն, GB կտրոնով :

ՀԷՐԹԸՐ ՄՔՆԻԼ, անդամ բրիտանական կառավարութեան, Պրիւքսէլի մէջ պաշտօնական ընդունելութեան մը ընթացքին յայտարարեց — Արեւմտեան խմբակցութեան ծրագիրը չի կրնար կիրարկուիլ առանց զոհողութեան : Ինչ զոհողութիւն ալ յանձն առնենք, կ՚արժէ, եթէ մենք, Եւրոպացիներս, պիտի պաշտպանուինք այն համատիրական կարգերուն դէմ զորս կ՚ուզեն պարտադրել մեզի : Եւրոպան նոր որոշումի մը առջեւ է : Մենք, ոչ միայն պիտի աշխատինք որ մենատիրութիւններ չհաստատուին, այլ ձեռք պիտի առնենք այնպիսի միջոցներ որ կ՚արգիլեն այդ մենատիրութիւնները յառաջ բերող պայմանները : Մարշըլի ծրագրին բուն նպատակն ալ այդ է :

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ թերթերը որոնք Ռուսիոյ կը վերագրեն Իրագի վերջին խռովութիւնները, դիտել կուտան որ համայնավարութիւնը պատճառն է որ բոլոր արաբական երկիրները համերաշխութեամբ գործակցին եւ ճշդեն իրենց դիրքը այդ վարդապետութեան հանդէպ : Ժամանակը եկած է որոշապէս ըսելու համար թէ Արաբական աշխարհը որ կողմին հետ է — արեւմտեան պետութեանց հետ թէ արեւելեան համայնավար խմբակցութեան հետ :

ՍՈՖԻԱՅԻ զինուորական դատարանին մէջ, ընդհանուր դատախազը մահապատիժ պահանջեց հողագործական կուսակցութեան ղեկավար Տիմիթրի Կէչէվի համար որովհետեւ հաստատուած է թէ քաջալերած է եղիտասարդները որ Յունաստան անցնին, մարզուին վնասարար աշխատանքներու մէջ եւ յետոյ Պուլկարիա վերադառնալով տապալեն կառավարութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բրիտանական գօտիին զինուորական իշխանութիւնը զինուոր պիտի տրամադրէ գերմանական իշխանութեանց, պարենաւորումը կանոնաւորելու համար : Այս մասին ապահովութիւններ տուաւ Սըր Պրայըն Ռապըրթսըն որ գօտիին ընդհ. կառավարիչն է :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը պիտի չինէ 60էն 80 հազար թոննոց օդանաւաբարձ մը ինչպէս նաեւ ուժը օժանդակ մարտանաւեր :

ՊԱ. ԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ :

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք :

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դուլիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստամնարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Բէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք) : Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13) :

Հ.Յ.Դ.ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը կուտայ վաղը կիրակի երեկոյեան ժամը 3ին, (Salle de Bourg la Reine, 119 Ave. rue de la Libération), հանդէս ի պատիւ ծնողներու եւ բարեկամներու կը հրաւիրուին ծնողները, բարեկամները եւ քոյր մասնաճիւղերը :

Հաղորդակց. միջոցներ.— Autobus 188 Porte d'Orléans, իջնել Condorcet կամ métro Bourg la Reine:

ԱՒՍՏՐԻԱՅԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՕԹԹՕ ՊԱՈՒԷՐԻ ԱՃԻՒՆԻՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՕՏԱՐ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Դաշնակցութեան սարքած Յիշատակի հանդէսը այսօր ժամը 5ին, 9 rue Victor Massé

Կը հրաւիրուին բոլոր Դաշնակցական ընկերները

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՑՕՆ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սըրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին : Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր : Ճոխ պիւֆէ : Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45էն եւ 14.15ին : Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արենըու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ : Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն : Տեղի կ՚ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ :

Մուտք 100 — 300 ֆրանք :

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի :

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕԹԷԼ ԼՈՒԹԷՍԻԱ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Կ. Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղի պարահանդէսը :

ԽՆՋՈՅՔ

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամախմբական խնջոյքը, 15 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12 : Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ Նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն :

Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ :

ՇԱՎԻԼԻ մանկապարտէզին ամանորի հանդէսը տեղի կունենայ վաղը 8 փետրուար, ժամը 15ին մատրան սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին Շավիլի եւ շրջականերու բոլոր հայրենակիցները : Մուտքը ազատ է :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի կոմիտէներուն ընդհ. ժողովը տեղի կ՚ունենայ այսօր 7 Փետրուար, ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Ներկայանալ անդամատետրերով :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 7 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար :
ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր. :
ԼԷ Զ՚ՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար :
ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար :
ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար :
ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին : Ահարոնեան ակումբին մէջ :

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախմբերգչական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ՚ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը այսօր, 7 Փետրուար ժամը 3ին, Sociétés Savantesի մէջ : Անպայման ներկայ գըտնուիլ : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները : Այս կիրակի ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը այս երկուշաբթի, 9 Փետրուար, ժամը 9ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այս չորեքշաբթի օր ժամը երեքին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ՚ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ : Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՎԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է : Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբի մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ :

Միլանէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Պօղոսեանի եւ զաւակներուն կողմէ Կիրակի, Փետրուար 15ին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ :

Ազգականները եւ բարեկամները մասնաւոր հրաւէր ղրկուած ըլլալով, կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այդ նկատել :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Զլղատեան (Թերզուտցի) կը փնտռէ Աղբիւր Սեդրաքի կինը (Սոխորդցի) : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով.— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Հայկազ Թէճիրեանի եւ իր ամբողջ պարագաներուն իրենց մեծ մօր ՏԻԿԻՆ ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԹԷՃԻՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948 :

Մանրամասնութիւններ յաջորդով : Կը խնդրուի չի խաչաձեւել :

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 8 Février 1948 Կիրակի 8 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5261-Նոր շրջան թիւ 870 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ՄԵՐ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Այսօր, Փարիզի շքեղ սրահներէն մէկուն մէջ, Հայ դերասաններու խումբ մը, կը ներկայացնէ Շէյքսփիրի «Արքայ Լիր»ը :

Կասկած չկայ որ մեր թատերասէր հասարակութիւնը — կամ անոնք որ ազգէն «պաղած» ու հեռացած չեն — խուռներամ, թատրոնին դուռը ափ պիտի առնեն՝ ոչ միայն մեծահռչակ ողբերգակին գործերէն մէկուն ծանօթանալու, այլ մանաւանդ քաջալերելու համար մեր դժբախտ արուեստագէտները որոնք տարիներէ ի վեր, բացառիկ ճիգ ի գործ կը դնեն՝ որպէսզի կենդանի պահեն մեր բեմական արուեստը այս հիւրընկալ ափերուն վրայ :

Ծափահարելի է ամէն ճիգ որ կը կատարուի մեր արուեստագէտներէն — դերասան, երաժիշտ, երգիչ, նկարիչ — զարկ տալու համար մեր գեղարուեստի մշակումին, եւ ցոյց տալու համար օտարներուն որ այս տանջուած ու թափառական ժողովուրդն ալ «բան կը հասկնայ» արուեստէ եւ գրականութենէ :

Այսօրուան ներկայացումը տեղի կուտայ կարգ մը բարեմիտ խորհրդածութեանց :

Պոլսէն կամ Թիֆլիզէն մինչեւ Եւրոպա բերած ենք օտար թատերգութիւններ բեմադրելու մեր ընկալեալ սովորութիւնը :

Մեր դերասանները՝ միամտութիւնը — կամ յանդգնութիւնը — ունեցած են Սկիւտարի Թէփէի թատրոնին ... մէջ բեմադրելու Շէյքսփիրն ու Իպսէնը, Շիլլէրն ու Տիման եւ բազմաթիւ օտար հեղինակներ :

Այդ միամտութիւնը կը շարունակուի տակաւին Լոյս Քաղաքին մէջ ալ ուր թատերական արուեստը իր գերագոյն բարձրութեան հասած է եւ ամէնէն անգրագէտ ու անգեղագէտ Հայն ալ ամէն հնարաւորութիւն ունի լիովին վայելելու իրական ու վաւերական հրաշալիքներ :

Խոստովանինք, վերջապէս, որ մեր ուժերով եւ մեր նիւթական հնարաւորութիւններով, չենք կրնար մրցիլ մեր հարեւաններուն հետ՝ արուեստի ոչ մէկ ճիւղին մէջ :

Աւելի լաւ պիտի չըլլա՞ր եթէ մեր արուեստագէտները իրենց հայրենակիցներուն ներկայացնէին հայ թատրոնը, հայ երգը եւ հայ երաժշտութիւնը :

Ինչո՞ւ անպայման օտար հեղինակներու հունձքը՝ երբ մենք ալ ունինք մեր արուեստի գործերը:

Հայ երգիչը կրնայ հարազատօրէն ներկայացնել օտար երգը: Հայ երաժիշտը կրնայ Շոփէն ու Պէթհովէն նուագել օտարի մը հմտութեամբ եւ արուեստով :

Բայց հայ դերասանին գործը շատ աւելի դժուար է, եւ կապուած, նիւթական միջոցներու: Երբ մեր դերասաններ յաճախ իրենց դերերը չեն սորված, յանցաւորը իրենք չեն քանի որ չեն կրնար իրենց գործը ձգել եւ ամիսներով դեր փորձ ընել ինչպէս կ'ընեն օտարները: Եթէ մեր բեմերը անհրաժեշտ յարդարանքը չունին, յանցաւորը դարձեալ իրենք չեն :

Կ'ենթադրենք որ շատ աւելի ձեռնտու է իրենց համար հայերէն «կտոր»ի մը բեմադրութիւնը որովհետեւ նիւթը աւելի մատչելի է իրենց — եւ ներկաներուն :

Տարակոյս չունինք որ «Անուշ» մը կամ «Նամուս» մը շատ աւելի կը խօսին մեր ժողովուրդին սրտին, քան, օրինակ, Շէյքսփիր մը որուն լեզուական եւ քերթողական արուեստը ըմբռնելու համար ամէնէն առաջ պէտք է ծանօթանալ իր բարբառին :

Թումանեանէն ու Շիրվանզադէէն մինչեւ Շէյքսփիր ու Իպսէն միջոցը շատ լայն է :

Նախ պէտք է մշակենք ու կատարելագործենք մեր տոհմիկ թատրոնը, յետոյ թռիչք կատարենք դէպի բարձունքը :

Մեր բեմական արուեստի մշակները պարտաւոր են նկատի ունենալ այս պարագան, որպէսզի, յետոյ իրենց դիւրազգածութիւնը չվիրաւորուի երբ բարեմիտ քննադատութիւններ ըլլան չորս կողմէն :

Ժ.

ՈՂԲ. ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ԿԻՍԱՆԴՐԻՆ

Պրիւքսէլէն կը գրեն մեզի.—

Ողբացեալ Վահան Խորասանճեան որ, ինչպէս ծանօթ է, հիմնադիրն է Մարսիլիոյ Հայոց եկեղեցիին, իր կենդանութեան նոյնքան կարեւոր նուիրատուութիւն մը ըրած էր պելժիական «Ordre de Léopold» ընկերութեան, նուիրելով Պրիւսէլի մէջ շքեղ ապարանք մը իր ճոխ կազմածներով:

Հանգուցեալը Պելժիոյ առեւտուրին մատուցած գնահատելի ծառայութեանց համար, արժանացած էր պետական «Ordre de Léopold» պատուանշանին եւ այդ հանգամանքով կ'անդամակցէր յիշեալ ընկերակցութեան:

Խորասանճեան, թէեւ պելժ հպատակութիւնը ընդունած էր, սակայն թունդ հայասէր մը ըլլալով, ամէն առթիւ չէր մոռնար յիշեցնել օտարներուն իր հայկական ծագումը: Այդ միտքով, իր նուիրած շէնքին մուտքին ճակատը մարմարինի վրայ փորագրել տուած էր իր անունը, ինչպէս նաեւ իր հայկական ծագումը :

Այս առթիւ, ուրախութեամբ կը տեղեկանանք թէ յիշեալ ընկերութիւնը ի նշան երախտագիտութեան գովելի գաղափարը յղացած է պատրաստել նուիրատուին կիսանդրին, որուն հանդիսաւոր բացումը տեղի ունեցաւ Փետրուար 2ին, ի ներկայութեան կառավարական բարձր պաշտօնատարներու, ինչպէս նաեւ այրի տիկին Խորասանճեանի :

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

Գաղտնի դաշնագիր Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Սկանտինաւիոյ միջեւ

Մոսկուայի ուրբաթ օրուան թերթերը Քոփէնհակի մամուլէն քաղած էին լուր մը որուն համաձայն Միացեալ Նահանգները, Մեծն Բրիտանիա, Տանըմարքա, Նորվեկիա եւ Շուէտ զինուորական գաղտնի դաշնագիր մը կնքած են հետեւեալ տրամադրութիւնով.—

Անգլիա յանձն կ'առնէ Սկանտինաւեան երեք երկիրներուն յանձնել արդիական օդանաւեր, պայմանաւ որ այդ երկիրներն ալ, իրենց կարգին, օդակայաններ յատկացնեն ամերիկեան ռմբաձիգ օդանաւերուն համար՝ պատերազմի մը պարագային: Շուէտ վերջերս մեծ քանակութեամբ օդանաւեր ապսպրած է Անգլիոյ:

Այս պատմութիւնը հրատարակած է Քոփէնհակի Ֆօլք օրաթերթը: Մոսկուայի թերթերը արտատպած են զայն ճիշդ այն օրը երբ Շուէտի կառավարութիւնը կը յայտարարէր թէ ինք մաս պիտի չկազմէ Պէվինի առաջարկած արեւմտեան խմբակցութեան եւ պիտի շարունակէ պահել իր բացարձակ չէզոքութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բրիտանական եւ ամերիկեան գօտիներու ընդհ. կառավարիչները ուրբաթ օր հրատարակեցին պատճէնը այն հրամանագրին որուն հիման վրայ, յառաջիկայ Փետրուար 23էն սկսեալ, պիտի վարեն երկու գօտիներու տնտեսական գործերը: Նորաստեղծ տնտեսական վարչութիւնը պիտի ունենայ երկու «խորհրդարան»ներ 104 անդամներով որոնք կը ներկայացնեն նահանգային վարչութիւնները: Պիտի հաստատուի գերմանական դատական ատեան մը Քոլոնյի մէջ: Տնտեսական վարչութիւնը իր հակակշիռին տակ պիտի առնէ երկաթուղիները, նաւահանգիստները ներքին փոխադրական միջոցները, մաքսը, թղթատարութիւնը, կապը, ելեկտրականութիւնը ինչպէս նաեւ պարենաւորումը: Բաւական լայն իրաւասութիւններ տրուած են Գերմանացիներուն բայց ամէն որոշում վարչական կամ տնտեսական խնդիրներու մասին, պէտք է վաւերացուի գրաւման իշխանութիւններէն :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը նոր օրէնքով մը ջնջեց քաղաքական յանցաւորներու մահապատիժը: Գերագոյն պատիժով դատապարտուած 200ի չափ ամբաստանեալներ, ցկեանս բանտարկութեան պիտի դատապարտուին: «Սովորական» ոճիրներու մահապատիժն ալ ջնջուած էր 1944 Օգոստոս 10ին:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Մոսկուայէն ստացուած լուրերու, Գեղարուեստի Խորհուրդին նախագահ նշանակուած է, Փոլիքարփ Իվանովիչ Լէպէտեվ :

Յունաստանի դէպքերը

ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ ԱԹԷՆՔԻ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ

Համաձայն Աթէնքէն ստացուած տեղեկութեանց, ապստամբ «զօրավար»ին ուժերը կը կըռուին մայրաքաղաքէն տասնըմէկ մղոն հեռաւորութեան վրայ :

Արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցած է այս շաբթու կառավարական ուժերուն եւ ապստամբներու միջեւ Աթէնքէն երեսուն մղոն հեռու, եւ այս վերջինները յաջողած են գրաւել Քիրիա Փիկատա անունով շրջան մը որ հազիւ 11 մղոն հեռու է Աթէնքէն : Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը հաստատուի, սակայն, որ «թշնամի» ուժը կը բաղկանայ միայն հարիւր հոգիէ եւ ցոյց մըն է որ կը կատարուի: Կռիւները կը շարունակուին բոլոր ճակատներուն վրայ, բայց կառավարութիւնը որեւէ մանրամասնութիւն չի հաղորդեր գործողութեանց մասին :

Պատերազմական խորհուրդ մը կազմուած է որուն կը մասնակցին վարչապետը, փոխ-վարչապետը ինչպէս նաեւ պատերազմական, ծովային եւ օդային նախարարները :

★ Հելլէն կառավարութիւնը հրահանգած է նաւատորմին որ ընկղմէ յունական ջուրերուն մէջ յածող «անծանօթ» սուզանաւերը: Այս հրահանգը տրուած է, որովհետեւ վերջերս զրոյցներ շրջան կ'ընէին թէ ապստամբները ձեռք անցուցած են երկու կամ երեք սուզանաւեր :

Միեւնոյն ատեն, կառավարութիւնը հրահանգած է որ բոլոր փոխադրանաւերը ճամբորդեն պատերազմական նաւերու ուղեկցութեամբ: Օդանաւերը պիտի հետեւին նաւերուն :

★ Յունաստանի ամերիկեան առաքելութեան պետը, զօրավար Ուիլըըմ Լիվղի մօտ օրէն Ուաշինկթըն պիտի վերադառնայ եւ իրեն պիտի յաջորդէ զօրավար Վէն Ֆլիթ որ ներկայիս պաշտօն ունի Գերմանիոյ ամերիկեան զինուորական իշխանութեան մօտ :

«Անօթի պիտի մնանք եթէ չ'արտածենք» կ'ըսէ վարչապետ Էթլի

Անգլիոյ վարչապետը, Պ. Քլէմընթ Էթլի, Ուրբաթ իրիկուն ձայնասփիւռ ճառով մը, բացատրեց թէ երկիրը տնտեսական ծանրակշիռ կացութեան մը պիտի մատնուի եթէ «մեր արտածումները նուազին»: Ահաւասիկ իր ճառին գլխաւոր մասերը.— «Եթէ մեր արտածելիք ապրանքներուն գինը բարձր ըլլայ, պիտի չկրնանք ծախել. եթէ չարտածենք, ի վիճակի պիտի չըլլանք գնելու ոչ այն կենսական սնունդները որոնց պէտք ունինք, ոչ ալ այն հում նիւթերը որոնք պէտք է հայթայթուին մեր գործարաններուն : Հետեւանքը պիտի ըլլայ այն որ պիտի բարձրանայ մեր անգործներուն թիւը եւ իսկապէս անօթի պիտի մնանք, յուսահատօրէն անօթի պիտի մնանք: Միայն արտածումներով է որ Անգլիա կրնայ ապրիլ. մեր լաւագոյն յաճախորդները արդէն կը գանգատին թէ մեր գիները շատ բարձր են: Շատ մը անհրաժեշտ առարկաներու նուազութիւնը զգալի է: Եթէ նոյնիսկ մեր օրավարձերը բարձրանան, դարձեալ, այդ միջոցով չէ որ պիտի շատնան մեր վաճառատուներու մթերքները: Պարզապէս գիները պիտի բարձրանան :

Որպէսզի շատ ապրանք ունենանք, պարտաւոր ենք արտադրել կարելի եղածին չափ շատ : Կայ իրողութիւն մը որ պէտք չէ վրիպի մեր ուշադրութենէն —օրավարձերու, թոշակներու կամ շահաբաժիններու յաւելումով չէ որ պիտի բարելաւի մեր վիճակը »:

Վարչապետը այս յանձնարարութիւնները կ'ընէր իբրեւ յաւելուած իր այն ճառին զոր արտասանած էր խորհրդարանին մէջ, երկու օր առաջ, թելադրելու համար բոլոր գործատէրերուն որ օրավարձերու եւ թոշակներու յաւելում չկատարեն :

Ելմտական նախարարը, Սըր Սթէֆըրտ Քրիփս, նոյնիմաստ բառեր արտասանեց հացկերոյթի մը ընթացքին: Կ'ուզեմ որ բոլորդ ալ հասկնաք որ մեր երկրին ապագան իսկապէս վտանգի մէջ է, ըսաւ նախարարը, եւ շարունակեց — Աշխարհ այնքան անստոյգ կացութեան մը մատնուած է որ չենք գիտեր թէ ինչ անակնկալներու առջեւ պիտի գտնուինք: Վտանգած ենք մեր հայրենիքին եւ մեր ժողովուրդին ապագան: Ամէն ճիգ պէտք է ի գործ դնենք որպէսզի չձախողինք: Քանի պակսին մեր արտածումները, այնքան ստիպուած կ'ըլլանք գործածելու մեր պահեստները: Երբ այս վերջինները սպառին, որեւէ միջոց պիտի չունենանք մեր առեւտուրը հաւասարակշռելու »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՅՆ ԿՐԱԿՈՎ ՈՒ ՋՐԱԳՈՎ

... Այս ճամբաներէն անցան անոնք: Հազար ու հազար, անհամար բազմութիւններ: Առաւելապէս կին ու աղջիկ եւ մանուկներ: Այս փողոցներէն, այս խանութներէն, այս նեղլիկ սուքերէն, քշուելով դէպի պանդանոց:

Առեւտուր էր սարքուած հրապարակներու վրայ, փողոցներու մէջ,— «Հայ աղջիկ, հայ կին կամ տղայ, հատը քանի ղրուշ...»:

Անասնական, վայրագ ու վաւաշոտ նայուածքներ կը հալեցնէին զոհերը:

Անոնք հազիւ շապիկ մը ունէին: Իրենց բոպիկ ոտքերը կոշկոռ կապած էին օրերու տաժանքէն: Իրենց դէմքն ու կոնակը խանձած էին արեւէն: Եւ յաճախորդները վայրենօրէն կը հրմշտըկէին զանոնք, լաւագոյնը զատելու համար, իբրեւ թէ մսացու ոչխարներ ըլլային:

Քիչ անդին անապատն էր, եւ հազարներ կ'իյնային ուժասպառ, անօթի - ծարաւ, հիւանդ կամ թոպամահ:

Կարաւաններ արիւնաքամ. դիակներ լեռնակուտակ: Ճարապլուս, Րաքքա, Րասիւլ Այն, Մումպուճ, Տէր Զօր, Եփրատ... Ցիրուցան հաբիւրեակներ իրար խառնուած Բարձր Հայքէն, Սեւ Ծովու ափերէն, Փոքր Հայքէն, Հեռաւոր Բիւթանիայէն, Թրակիայէն:

Իսկ այսքան տարի վերջը,— վերածնունդ հրաշապատում: Լիբանանէն մինչեւ Սուրիա եւ Իրաք, պատմական Միջագետքի ամբողջ տարածութեան վրայ:

Ինչ որ աքսորավայր կամ նօգբա կը կոչուէր երէկ, դարձեր է վարդաստան:

Վերանորոգութեան տենդը, յարատեւ աշխատանքը, չինարար գործունէութիւնը լեռներ սարսած, գիւղեր, աւաններ ստեղծեր, քաղաքներ չէնցուցեր են: Երբեմնի «արեւելեան նահանգներ»ու չարունակութիւնը՝ դէպի հարաւ: Հեռու՝ հայրենի հողերէն, բայց նոյնքան հարազատ: Մանաւանդ ազատ, դպրոցէն մինչեւ փողոցը:

Ահաւասիկ աչքերուդ առջեւ սերունդը հայաշունչ:

Մանչեր ու աղջիկներ սեւուլիկ աչքերով, ուշիմ եւ աշխոյժ: Հարիւրներ, հազարներ, որոնք մայրենի կրթութիւն կը ստանան անկաշկանդ:

Անդին, լուսաւոր այլ համայնակուլ պողոտաներու վրայ, հարթիչ գլանն է որ կը գործէ, անխնայ եւ սրընթաց:

Ամբարտակներ ունինք մենք ալ, Երիտասարդական եւ Պատանեկան Միութիւններ, դաստիարակչական թացքներ եւ ուրիշ ձեռնարկներ:

Բայց, ուրիշ է պատկերը այստեղ, խորապէս կազդուրիչ:

Անհուն սարսուռ մը կը համակէ անցորդը, փողոցին թէ դպրոցին մէջ: Կ'ըմբռնես, կը հաստատես որ ամուլ չեն կատարուած աշխատանքները: Եւ դուն ալ տենչ մը կ'ունենաս տրամադրելու ծառայութիւնդ:

Անզօր են բառերը, բացատրելու համար այն ինչ որ Հայնոց կը կոչուի այս ափերուն վրայ, տժգոյն բացատրութեամբ մը:

Որքան հրահանգիչ պատկեր, մեր «ուսումնական» այլ մանաւանդ ինքնահաւան չքաւորներին համար:

Եթէ բարեհաճէին գալ տեսնել: Եւ կամ գոնէ հետաքրքրուիլ, պրպտել, ըմբռնել...

Ուրիշներ պիտի ըսէին,— «բոցավառ ողջոյն»: Ինչպէս կ'ըսեն օրն ի բուն, զանազան առիթներով:

Մեր սրտէն կը բխի աղաղակ մը շատ աւելին խոր եւ ուժգին:

— Ողջոյն ձեր աչքերու բոցին, ձեր երակներու կրակին, ձեր բազուկին զօրութեան: Ողջոյն ձեր պայծառատեսութեան եւ անսասան հաւատքին:

Տաք ու պաղ օրեր շատ ունեցանք տարագրութենէն վերջն ալ, երբ նոր բոյներ կը հաստատէինք: Աղի լեղի խօսքեր լսեցինք ներսէն իսկ: Բթամիտ եւ նենգամիտ մարդիկ արին պղտորեցին անճոռնի թիւրիմացութիւններով:

Այդ բոլորը պէտք է պատմութեան անցնին ի տես վերածնութեան այն ճիգին, որ կը շարունակուի անընդհատ:

Եթէ բաւական չեն այնքան դառն փորձութիւններ՝ սթափելու, զգաստանալու եւ դարձ մը փորձելու համար, յիշեցէք որ այս փողոցներէն, այս խանութներէն, այս խճուղիներէն անցան մահուան կարաւանները, 33 տարի առաջ:

Իսկ եթէ բթացեր է ձեր յիշողութիւնը, նայեցէք սա մանուկներուն, որ օրն ի բուն կը ճռուողան ձեր շուրջը, որ դպրոց կ'երթան հազարներով:

Անոնց պայծառ եւ կրակոտ աչքերը պիտի խոցեն ձեր սիրտը, ամէն անգամ որ վրիպումներ ունենաք:

Անոնց նայուածքը պիտի դառնայ անէծք մը ձեր գլխուն. վասնզի, դուք որ ողջ մնացեր էք, անոնց տարիքն ունէիք, երբ մայրիկը, մամիկը կամ քոյրիկ մը կ'ազատէր ձեզ արեան ճապաղիքներուն մէջ, զոհելով ամէն բան, որպէսզի ճրագ մը փրկուի այս կամ այն տունէն:

Բոլորիս հիմնական ուղեգիծը՝ արդար աշխատանք, նոյն վառ կրակով ու ճրագով:

Ինչ որ պիտի կարենանք պահել իբրեւ իրական համբանք, իբրեւ կենդանի դրամագլուխ վաղուան համար, կախում ունի մեր հաւաքական գործունէութենէն: Մանաւանդ այս ափերուն վրայ, ուր արեւմտեան Հայաստանի եւ Տաւրոսի շունչն է որ կը սաւառնի, երկնքի կապոյտով եւ լեռներու հովերով:

ՇԱՀԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

«Արեւելք», 29-1-1948, Հալէպ

ՄԻՋԱՆԿԵԱԼ

Հանգամանք խորագրով յօդուածաշարքիս մէջ այս միջանկեալը, անհրաժեշտ՝ փարատելու համար թիւրիմացութիւն մը:

Զրոյցի ձեւով սկսուած այս յօդուածաշարքը ոմանք կը կարծեն թէ պատասխան մըն է այն յօդուածաշարքին, զոր Սարաֆեան գրեց «Արեւմուտք»ի մէջ,— «Սփիւռքը եւ իր գրականութիւնը»: Թերթէ թերթ չարաթական արձագանգ մը, որ կրնայ, կ'ըսեն ու կը յուսան, վիճաբանութեան ձեւ առնել մէկ օրէն միւսը:

Գէթ մէկ անգամ ձգեցէք, ա՛յ բարեմիտներ, որ երկու գրագէտներ, նոյն սերունդէն ու նոյն աղբիւրէն, զրոյց ընեն առանց վիճելու:

Ուրիշներ կը հարցնեն թէ կը բաժնե՞մ Սարաֆեանի բոլոր տեսակէտները Սփիւռքի գրականութեան մասին:

Նախ, իմ յօդուածաշարքս, գէթ իր ներածական բաժնին մէջ մինչեւ այս միջանկեալը, պատասխան մըն է Սարաֆեանի այն նամակին միայն, հրատարակուած այստեղ՝ «Յառաջ»ի մէջ, որով մեր երիտասարդ բանաստեղծը քննութեան կ'առնէր հայ գրագէտին դիրքը կուսակցութիւններէն ներս ու դուրս, մեր առօրեայ վէճերուն մասնակից կամ անտարբեր: Այդ նամակը ունէր յաւելուածական մաս մըն ալ, ուր կը քննադատուէին գրական ծանօթ չափանիշներ եւ աւանդութիւններ: Սարաֆեան այդ յաւելուածական մասը ընդարձակեց «Արեւմուտք»ի մէջ:

Իմ յօդուածաշարքիս մէջ նկատի առի միայն Սարաֆեանի նամակին գլխաւոր կէտը: Երկրորդ կէտին քննութիւնը դուրս կ'իյնայ իմ յօդուածաշարքիս պարունակէն, որովհետեւ.

Ա.— Հանգամանքը արտաքին տեսութիւն մըն է, որ կ'աշխատի համադրական ձեւով բացատրել թէ արդի գրագէտը պարտաւոր է, համայնապատկան լայն զարգացման մը ճամբով, հետեւիլ ժամանակակից դէպքերուն ու գաղափարներուն, շարժումներուն ու խմորումներուն, մտաւորական կլիմային փոփոխութիւններուն, իր ժողովուրդին պատմութեան յեղաշրջումներուն՝ եթէ չուզեր մնալ excroissance մը, մոլարոյս արտադրութիւն մը: Լա՛յն է հորիզոնը հիմա,— ձայնասփիւռը կը թափանցէ փղոսկրեայ աշտարակներէն ներս ու Քսենոփոնեան գետնափոր տուներէն ներս: Օդանաւը այնպիսի արագութիւն մը տուած է հաղորդակցութեանց միջոցներուն, որ հիւսիսային կիսագունտին վրայ, տեղացող ձիւնին տակ, կրնաս ակռաներուդ տակ պայթեցնել հարաւային կիսագունտին հասուն խաղողները, քանի մը օր առաջ կթուած: Քաղաքակրթութիւն ու մշակոյթ փոխադրող ուղտերը ցամաքին վրայ եւ տիկերը գետերուն վրայ հիմա կը կոչուին ինքնաշարժ, որ մէկ օրուան մէջ իր բեռը կը նետէ 500 քիլոմեթր անդին: Այս ամէնը, անշուշտ, պիտի ազդէ մարդկային մտքին վրայ, երեւակայութեան վրայ, զգայնութեան վրայ: Ու վա՜յ քերթողին, որ ոտք կը համբէ իր մատներուն վրայ, կշռոյթ տալու համար աշնան իր զգայնութեանց: Ու վա՜յ գրագէտին, որ վէպ կը գրէ՝ հեռու պահելով իր հերոսը (ինքզինքը) օրուան շարժումներէն եւ ժողովուրդին պայքարներէն:

Ատոր համար Հանգամանքը, որուն ներածական բաժնին մէջ՝ ճշդելէ ետքը «չէզոքութեան» հարցը, զոր յուզած էր Սարաֆեան, եւ ընդունելով Տիտրոյի տեսակէտը,— այն մտքով թէ կարելի չէ անտարբեր մնալ քու ժողովուրդիդ պայքարներուն, ոչ ալ անոնց մէջ միջամտել ոտքով ու ձեռքով,— իբրեւ պահանջ կը դնեմ՝ հետեւիլ քաղաքական եւ հանրային պայքարներուն, արժեցնել գրագէտին իրաւունքները, հասկցնել որ գրագէտը անկիւնը նետուած աւելորդ բերան մը չէ ազգային ընտանիքին մէջ, ընդհակառակն ամէնէն սիրուած, ամէնէն արժանընտիր անդամն է, կոչեցեալը, ինչպէս կ'ընդունուէր հին քաղաքակրթութեանց շրջանին:

ՀԱՅՐԸ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

— Զաւակս, լուսադէմին պիտի ըլլաս մէկ տարեկան: Եկուր, տօնենք միասին, ծննդեանդ այս անդրանիկ տարեդարձը, մեր առաջին զրոյցով:

Ուրեմն, այսպէս, մեծցար դուն ալ: Ու կը մեծնաս տակաւին: Անցեալ ձմեռ, դեռ չկայիր: Թէեւ, ճիշդ է, կ'ապրէիր: Կ'ապրէիր, բայց իրարու ծանօթ չէինք: Կը զգայինք քեզ, սակայն դէմքդ չէի՞նք ճանչնար: Դուն կ'ապրէիր աներեւոյթ՝ լուռ եւ խաւար ու անծանօթ աշխարհին մէջ:

Ու ամիսներ, ապրեցար դուն, բայց ուրիշ մը քեզի համար կերաւ, խմեց եւ շնչեց: Լոկ սրտիկդ կը գործէր: Եւ օր մըն ալ, կիրակի առաւօտուն, կշիռին վրայ, նրբանցքին հետ երկարեցիր արուճիչդ: Ու հագածիդ այդ առաջին թրթիռը կենդանութեանդ փաստը եղաւ:

Մտար, այսպէս, դուն եւս, քաղաքակիրթ աշխարհէն ներս: Ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար ըսէ խնդրեմ:

Հայր եւ որդի մեծ վայրկեան մը լուռ մնացին ու նայեցան իրարու: Եւ կարծէք թէ՝ որդւոյն պայծառ, խորաթափանց աչուկները, զարմացական, դայթակղալից ու հարցական, այլ մանաւանդ յանդիմանող, նոյն հարցումով ու երեք հեղ, հանդիպեցան հօրը յուսահատ, նահանջական, անդոհական եւ յոռետես, մութ աչքերուն:

— «Ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար, ըսէ, խնդրեմ:

Խելահաս հայրը անդրադարձաւ իր սխալին, ծպտեց միտքը, նայուածքին տուաւ հանդարտութիւն, փոխեց նախկին արահետը, չմոլորելու որոշումով, ու այլակերպ տրամադրութեամբ, լաւատեսին պատմուճանով եւ այս անգամ հաւատաւոր՝ շարունակեց:

— Երբ որ ծնար, զաւակս, մսակոյտ մը մի միայն, անկար էիր եւ հաշմանդամ: Փառք օրհնեալին, այսօր ահա, սրունքներդ քեզ կը տանին ննջարանէդ ճաշարան, թէեւ պատը քու ձեռքերուդ յենարան: Ի՛նչ բերկրանքով ողջունեցինք քու առաջին քայլափոխդ եւ հաւատա, մայրդ ու ես, մեծ հողերու այս աշխարհէն տարբեր աշխարհ սաւառեցինք: Բնութիւն նուաճեց: Նոր կեանքի մը սկիզբն եղաւ սակս:

Աչքերով միայն մեծարարբառ, անխօս էիր այն ատեն: Այսօր ահա, «մա-մա, մա-մա» կը կանչես դուն, եւ վստահ եմ, վաղն ալ «բա-բա» պիտի ըսես: Մութ հոգի մը այն օրերուն, այսօր ահա, դուն կը բացուիս, ինչպէս ծաղիկ, մեր աշխարհին լոյսերուն դէմ, դուն կը բացուիս մեր աշխարհին չար ու բարի երգերուն դէմ: Կ'ընկերանաս մօրդ օրօրին քու սեփական վանկերով, բայց համաձայն եղանակին: Կը ձայնակցիս ձայնասփիւռին պարերգներուն եւ կը լողաս երջանկութեան ջուրերուն մէջ, երբ կը լսես քրջահաւաք կնոջ կանչը, աղբախոյզին պոռչտուքը, զանգակներուն առաւօտեան քաղցրանուագ մեղեդին:

Փոքրիկ հոգի, դուն կը սիրես ամէն ինչ որ կը լսես, ամէն ինչ որ կը տեսնես: Հիմա, գիտես զանազանել առաւօտը եւ երեկոն: Օր ըստ օրէ, դուն կ'ընդլայնես թէ դիտելու, թէ զննելու անծիր դաշտդ: Ու աշխարհն այսպէս, քչիկ - քչիկ եւ ամէն օր, ներս կը քաշես ականջներէդ ու աչքերէդ:

Մարդ էակի մանրանկար, խորհրդաւոր ժառանգութեանց զամբարան, դուն կը բերես մեր աշխարհին թարմ ուժեր: Դուն մասնիկ մը հօրմէդ, մօրմէդ եւ հեռաւոր նախնիքներէդ, կը համադրես մեր աշխարհին չարն ու բարին: Ըսէ խնդրեմ, մարդկութիւնը քայլ մը յառաջ պիտի տանի՞ս: Գիտո՞ւն, երգի՞չ, սո՞ւրբ, ստահա՞կ պիտի ըլլաս:

Հայր եւ որդի մեծ վայրկեան մը լուռ մնացին ու նայեցան իրարու: Մատղաշ տղուն իմաստալից աչուկները տրտում միտքեր արծարծեցին: Ու հէգ հայրը, ինքնահայեաց, կարմրեցաւ իր յաւակնոտ հարցումներէն: Ի՞նչ էր եղած, ի՞նչ էր տուած: Կեանքը զինքը քշեց տարրաւ այլ ասպարէզ, իր կոչումին, խառնուածքին խորթ եւ անհաշտ: Մարդը ա՞ր է, արարի՞չն է ճակատագրին: Բախտն է մարդուն միահեծան առաջնորդը:

— Մի՛ մեղադրեր զիս, զաւակս: Այդ հարցերը հօր մը համար բնական, քեզ ալ օր մը պիտի յուզեն եւ խռովեն, երբ քու կարգիդ հայրանաս:

Մեր կեանքն եղաւ անողոք: Քուկդ բախտաւոր պիտի ըլլայ: Ճամբուդ վրայ, պիտի ջնջեմ ամէն խոչ: Պիտի ձգտիմ զարգացումիդ եւ աճումիդ նպաստաւոր ու անհրաժեշտ պայմաններուն: Պիտի ջանամ հասկնալ քեզ: Ընկերութեան մէկ անդամն ես, ոչ թէ իր մը կամ անտեսուած մարտիրոս մը: Հետեւաբար, քեզի հանդէպ պիտի վարուիմ ուշադրութեամբ եւ յարգանքով: Համբերատութեամբ պիտի խօսիմ: Պիտի ըլլամ համբերա-

Այդ հանգամանքը տալով դրագէտին՝ պիտի բանաձեւեմ հայ դրագէտին հանգանակը,— որոյ տեսութիւններ օրուան վէճերուն ու հարցերուն մասին :

Բ.— Սարաֆեանի յուզած հարցերը, «Արեւմուտք»ի մէջ, կը վերաբերին ներքին տեսութեան, այնպէս որ քննութեան պիտի չառնուին իմ հանգանակիս մէջ :

Արդարեւ, ներքին հարց է քննել թէ դրական ի՛նչ արժէք կը ներկայացնէ հայրենասիրութիւնը կամ ազգային տարրը իբրեւ նիւթ՝ ստեղծագործութեանց մէջ : Սարաֆեան կը ցաւի որ բարձր գրականութիւնը անտեսուած է ներկայիս, եւ ի պատուի է ով որ կ'երգէ Երեւանը կամ Սեւանը աժան հայրենասիրութեամբ եւ նօսրկեկ տաղանդով մը :

Այս հարցին մասին, թէեւ դուրս կը մնայ իմ հետաքրքրութիւններէս, ահա թէ ի՛նչ կը մտածեմ .—

Միջակ գրականութիւնը կա՛յ ու կը մնայ, սկիզբէն ի վեր : Անհրաժեշտ պարարտ մըն է ան, առանց միջակ գրականութեան՝ չի կրնար զարգանալ բարձր գրականութիւնը : Վերջապէս միջակ գրականութի՛ւնն է, որ կը զարգացնէ ժողովուրդին մարսելու ընդունակութիւնը : Այն օր՝ երբ մարսելի է բարձր գրականութիւնը, կը դառնայ արդէն միջակ գրականութիւն,— այսպէս են զարգացեր գրականութիւնները :

Ուրեմն չզարմանալ, եթէ ժողովուրդը կը նախընտրէ աժան ոտանաւորները՝ հայրենասիրական եւ ազգային լարերու ծանօթ թրթռացումներով :

Բայց դատապարտել բանաստեղծները, մեղադրելով որ տակաւին կ'երգեն հին նիւթեր՝ գիւղ, հայրենիք, եւայլն,— սխալ է : Նիւթը չէ որ բանաստեղծին կուտայ արդիականութիւն, ոչ ալ տաղանդի ճառագայթ : Վիրգիլիոսի «Մշականք»ին մէջ նիւթը ոչ միայն հին է եւ սովորական, այլեւ մասամբ didactique, բայց եւ այնպէս Վիրգիլիոս բարձր է իր ժամանակիցներէն : Ընդհակառակն, ամէնէն աննշան նիւթերու վրայ, բանող արուեստագէտն է որ մեծ է՝ երբ իր ստեղծագործութեան մէջէն կը ճառագայթէ տաղանդը : Վերջապէս, խօսելու համար դասական բացատրութեամբ մը, պէտք է ըսել թէ արուեստը ինչը չէ, այլ ինչպէսն է, տալու եղանակը : Նկարչական օրինակ մը աւելի լաւ կը բացատրէ միտքս, — Նկարի մը վրայ ծառը չէ որ տաղանդ կը շինէ, ծառը կար արդէն, այլ այդ ծառը տալու ձեւը : Այնպէս որ գիւղ են երգեր բանաստեղծները թէ Սեւան, չի հետաքրքրեր զիս,— տաղանդ ցոյց կուտա՞ն, այդ է կարեւորը : Թէ աժաննոց գրականութիւն է Հայաստանէն արտածուածը ներկայիս, համաձայն եմ Սարաֆեանին հետ : Այդ աժաննոց գրականութիւնն է, սակայն, որ ժողովուրդը կը մօտեցնէ գրականութեան եւ պարարտ կուտայ՝ ծաղկեցնելու համար բարձր բանաստեղծութիւնը, ապագային :

Կէտ մը եւս, — գրական դպրոց մը կայ, որ կ'ուսուցանէ անհունը որոնել հունաւորին մէջ , ամէնէն աննշան զգայութենէն բարձրանալ տիեզերական զգայութեան : Այդ դպրոցին տալու համար իմ տուրքս, երգած եմ վարունգը իբրեւ հայրենաբաղձութեան գրգիռ, կամ հաւին երգը իբրեւ Հայաստանի ձայն : Վերջապէս, օտարներ երգած են ճանճը՝ ապացոյցը տալով իրենց տաղանդին :

Անշուշտ նիւթը կ'ազդէ ձեւին վրայ,—եւ ատոր համար՝ ցանկալի է երգել նոր նիւթեր : Հրաշալի մշակոյթի մը հասած այս դարուն, յետամնացութիւն է կառչած մնալ գիւղին, սոխակին, վարդին, առուակին : Նոր նիւթեր են՝ երգել սաւառնակը, ինքնաշարժը : Եթէ Ֆրանսացի ըլլայի, պիտի երգէի Կալըրի Լաֆայէթը, Փրէնթան եւ Լուվռ վաճառատուները,— ի՛նչ բանաստեղծութիւն կայ, Աստուած իմ, ի՛նչ զգայաթրթիռ եւ գինովցնող գեղեցկութիւն վաճառքի այդ տաճարներուն մէջ :

Նիւթի այս նորութեան պահանջին հետ ներելի չէ մեղադրել անոնք, որ հազար անգամ երգուած բաներ կ'երգեն, օրինակ կովը կամ գոմէշը՝ ինչպէս Պառնասեանները, ճանճը՝ ինչպէս Կնուտ Համսուն, բայց կ'երգեն տաղանդով, նոր սարսուռներով :

Ձեւի նորութիւն ամէն բանէ առաջ, եւ տաղանդ անպայման, — այսպէս կը մտածէ, կը կարծեմ, նաեւ Սարաֆեան, մեր արդիական բանաստեղծը, զոր կը սիրեմ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Այս ալ զուարթ կողմը...

— Բայց կատակ չի վերցներ :

Ասիկա ոչ գինիի նուազութեան կը նմանի, ոչ զոքանչի մահուան ցաւի, եւ ոչ ալ տարիներով հետապնդելով ձեռք ձգած աղջիկ մը ձեռքէ փախցնելու :

— Ատ ինչ արժէքաւոր կորուստ է : Վախնամ վարչութեան մը մէջ աթոռդ ձեռքէ հանած ես : Կամ Կարսի խնդիրն է քեզ խռովողը :

— Ատ տեսակ բաներու համար քիթս իսկ չեմ սրբեր : Դուն,կ'երեւայ լուր չունիս օրուան անցքերէն : Զկերայ , չխմեցի, հանդիսասրահի մը դըռնէն ներս չնայեցայ : Տէրտէրներուն իսկ տանս հասցէն չեմ տուած ուրպէսզի տնօրհնէքի խնդիր չելլէ : Բնակարանիս վարձքն ալ — Աստուած քաշկին լիութիւն տայ, Աղքատախնամէն ապահոված էի : Գործէ գիտցող մարդ եղած եմ միշտ : Այս կերպով հինգ հազարնոցներէն աղուոր փնջիկ մը կապած էի : Եւ այսօր, ախ, ի՞նչ կը լսեմ : Հինգ հազարնոց թուղթերը, կեցած տեղը մոխիր դարձան... Ալ արժէք չունին եղեր : Խենթենա՞լ թէ անձնասպան ըլլալ :

Զհաւատացի : Վազեցի եւ փորձի համար տափ մը լուցկի գնելով հինգ հազարնոց մը մանրել տալ ուզեցի :— «Մոն ամի, կատակի՞ ելար ինծի հետ, այդ դրամը չանցնիր այլեւս», չըսէ՞ : Վայ, վույ :

— Լաւ ինչո՞ւ այդքան իրար կ'անցնիս, քանի որ ոչ կ'ուտես, ոչ կը խմես, ոչ տնանկ-աղքատին կ'օգնես, ոչ հայրենասիրութեան զգացում ունիս : ...Արեւ ըլլաս թաշկինակ մը չես չորցներ, ի՞նչ պէտք ունիս դրամ հաւաքելու : Կառավարութիւնն ալ ճիշդ քեզիպէսներր կը փնտռէ : Գնա, գերեզմանատան առջեւ սպասէ մահուանդ, թաղման ծախքն ալ քովդ կը մնայ...

— Ի՞նչ կը զրուցես պէ աղբար : Ես հոգին ու-տեմ դրամին : Սանկ մէյ մը տրցակը հանես երեսը նայիս, շօշափես, արքայութեան դռները կը բացուին աչքիդ առջեւ : Գիշերը՝ լոյս — ցերեկ կը դառնայ : Ցաւ - հիւանդութիւն չի մնար վրադ : Ախ, չիյտես աղբարիկս չիյտես, ի՛նչ մենծ զօրութիւն ունի այդ ափի չափ թղթիկը : Երբ 5 թիւը, իր երեք կլոր աչուկները բացած քեզ կը նայի : Վույ, չինումաչունի թագաւորն ալ հիչ կ'երեւայ աչքիդ ...

— Եւ դուն, Արմիկ, ի՞նչ ջուրի ես : Որքա՞ն ունիս ատ երեք կլորնոցներէն ...

— Իմս, ուրի՞շ բան է : Հազար վարպետութիւն բանեցնելով հարուստ աղջիկ մը ճանկս ձգեցի, ես հարիւր հատիկ հինգնոց ուզեցի, աղջկան հայրը եօթանասուն հինգ առաջարկեց : Սակարկութեան մէջ էինք տակաւին եւ ահա հինգը մէկնոցները դրամութենէ հրաժարեցան : Աստուծով նշանտուք - պսակ տեղի չէր ունեցած, ապա թէ ոչ տիվոյ-ի դրամն ալ վրայ պիտի տայի : Գործը գիտցող մարդ կ'ըսեն ինծի հա...

— Բա, ատ ըրածդ ալ ճարպիկութի՞ւն կը կարծես : Իմս,ախ,մխիթարուելիք բան չէ : Տուն մը գնելու եւ խանութ մը վարձելու չափ մամոնայ էի կծկած : Աղուորիկ տուն մըն ալ պատրաստ էր, եւ ահա ամբողջ յոյսս հոգին փչեց : Բոլոր ունեցածս երեք կլորով հինգնոցներ էին...

— Վայ, դո՞ւն ալ Բրուտոս : Հապա դեմոկրատ էիր, պրոլետար էիր : Գրպանը հազարնոց մը ունեցողին ճակտին «աղտոտ պուրժուա»ն կը փակցնէիր : Օտար հողի վրայ տուն - երդիկ կառուցողին վիզէն «դաւաճան» մակդիրը կը կախէիր : Ներգաղթի ալ արձանագրուած էիր կարծեմ ...

— Ընկեր, ես ներգաղթի արձանագրուած չեմ : Այո, կը սիրեմ, կը պաշտեմ, հոգիս կուտամ Հայաստանիս համար, բայց դրամը տարբեր՝ Հայաստանն ալ տարբեր բաներ են : Կորսնցուցածս դրամ է դրա՛մ : Հայաստանը տեղէն չի փախիր, երբ ըլլայ կ'երթանք : Ցաւիս վրայ պղպեղ մի ցաներ հէ՛ :

— Հի՛ հի հի : Ինծմէ երջանիկը չկայ ձեր մէջ : Աստուած մէկ օրը հազար ընէ ստամոքսիս : Ծախածս իրեն կը յանձնեմ : Աղուոր - աղուոր կը մարսէ : Անուշ ըլլայ : Ջենէ հարուստ եմ, քովս քանի մը հարիւր ունիմ, երթամ գաւաթ մը աղուոր գինի կուլ տամ՝ ի պատիւ իմ դերայարգ ստամոքսին :

«Ջուտողին ապրանքը ուտողին» կ'ըսէր մեր գեղին, Ջուրծամողենց հաճի Մանուկը ...

Եկէք, դուք ալ մէյ մէկ գաւաթ պաղ ջուր խմեցէք որ սիրտերդ զովանայ : Դրամը ինծմէ ...

Կ. ՓԵՏՈՒՇ

տար ու հանդուրժող : Բայց, եւ անշուշտ, հաստատակամ : Արդարութեամբ, գիտակցութեամբ, նուիրումով պիտի ճգնիմ քեզի համար : Դէպի կատար, թռիչքներուդ ազատ թափին, խոլ արշաւին քաջալերիչ պիտի ըլլամ : Պիտի չըլլաս անգիտակից սխալներուս զոհ հայելի : Ու ինծմէ եաք, չարիքներուս բեռնակիրը պիտի չըլլաս : Վստահ եղիր, մարդը մէջդ պիտի կերտեմ թէ գիտութեամբ եւ թէ սրտով :

Հայր եւ որդի մեծ վայրկեան մը լուռ մնացին ու նայեցան իրարու : Հայրը որդւոյն միշտ ժըպտալի նայուածքին մէջ ընդնշմարեց կշտամբանքի թերահաւատ նշոյլ մը · — Դուք չափահաս մարդիկդ, մտքով կոյր էք : Կը սիրէք մեզ : Մեզի համար կը դողաք : Մեզի համար աշխարհ մը բարիք կը կամենաք : Եւ ի՛նչ դժբախտ հակասութիւն , մեզ կ'անդոսնէք, կ'արհամարհէք ու կ'անտեսէք անգիտօրէն : Բաղձանքի հոգածութեամբ, վասն բարւոք ապագայի եւ ժառանգի, կը չարչարուիք ու կը մաշիք : Ինչո՞ւ համար : Կ'իյնանք, կ'ելլենք, կը կորսուինք, մեզ կը գտնենք ու կը հասնինք մեր տսկական ճիգերով : Մենք չենք վախնար թշուառութեան հարուածներէն : Մենք գիտենք թէ՝ դառն եւ անուշ մեր գոյութեան անհրաժեշտ են թէ կսկիծը, թէ հրճուանքը : Խոր վէրքերը թող խոցոտեն մեր սրտերը : Ի՞նչ է կեանքը առանց վիշտի : Կեանքն անգին է տաժանագին աշխատանքով :

Հայրը, սակայն, չարունակեց ·

— Պիտի զինեմ քեզ գիտութեամբ : Սակայն, սիրտդ պիտի տոկայ, պիտի ապրի : Կոյր գործիքը պիտի չըլլաս ընկերութեան : Ազատութեան պաշտամունքը խոէալդ պիտի ըլլայ : Անհատականութիւնդ գերիվեր է ամէն բանէ : Զըլլայ որ զայն վարձու հանես : Պիտի ատես, պիտի ատես, պիտի ատես պատերազմը : Ատելութիւնդ — խաղաղութեան ազնիւ ցօղեն — պիտի ցանես ուր որ երթաս : Մարդկութիւնը թող հեգնէ քեզ, թող հեգնէ քեզ, պիտի յաղթես ...

Մէկ տարեկան տղուն համար, այս զրոյցը երկար տեւեց : Ան չարժումը կը սիրէ : Հետեւաբար, ալ չէր կրնար յամենալ, եւ ուշադիր, եւ անշարժ, ծունկերուն վրայ հայրական :

— Քալէ, տղաս, բայց չվազես : Քալէ, տղաս, օդանաւին չնայիս : Շուտ փուլ կուգան վազքով շահուած, դիւրին շահուած փառքերը : Զաճապարես : Քալէ, սակայն,մի վազեր : Դանդաղութեամբ եւ մեթոտով յառաջացէ :

Տղան ոչինչ հասկցաւ :

Ա. ԽԱՆՃԵԱՆ

ՄՏՔԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները կարդալ վարը)

1.— Ուինսթըն Չըրչիլ քանի՞ անգամ Անգլիոյ վարչապետ եղած է :

2.— Մուտրոս եւ Մուտանիա — պատմական ի՞նչ դէպքեր կը յիշեցնեն այս երկու անունները :

3.— 16 Մարտ 1921ի դաշնագրին ո՞ր յօդուածը Ատրպէյճանի հովանաւորութեան տակ կը դնէ Նախիջեւանը :

4.— «Մինչ դու գնացեր, եւ զերկիրս ամենայն ընդ քեզ տարար, ես աւերակացս որպէս թագաւորեմ » : Որո՞ւ վերագրուած են այս բառերը :

5.— Փաւստոս Բիւզանդը ծագումով ի՞նչ էր : Ի՞նչ գիրք գրած է :

6.— Ո՞ր Անգլիացի բանաստեղծը հայերէն գիտէր :

7.— Սրբագրեցէք ծանօթ չարականին հետեւեալ տողերը —Խորհուրդ խորին, անսասան սկիզբ, որ զարդարեցեր վերին պետութիւն, ի յառագաստ անմատոյց լուսոյ, գերապանծ փառօք դասըս եղինաց :

8.— Ո՞ր բառերը սխալ գրուած են — բարբառ, գրաբառ, բամբիռ, արբեցութիւն, արբի, սաղարդ , կախարդ :

9.— Ո՞վքեր գրած են հետեւեալ գիրքերը — Մատամ Պովարի, Փէռ Կոռիօ, Կեսար եւ Կղէոպատրա, Աթալի, Անդունդը, Վերթէր, Փէր Կիւնթ :

10.— Ո՞ւր կը գտնուի աշխարհի ամէնէն երկար եւ ուղիղ երկաթուղիի գիծը :

11.— Ֆրանսերէն թերթերուն մէջ կը հանդիպիք Benelux բառին · ի՞նչ կը նշանակէ ·

12.— Շէյքսփիր գրական ի՞նչ հունձք տըւած է :

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ.—

1.— Մէկ անգամ :

2.— Մուտրոսի մէջ 30/10/918ին ստորագրուեցաւ Թուրքիոյ անձնատուութիւնը : Մուտանիոյ մէջ 11/10/1922ին կնքուեցաւ զինադադարը Քէմալի եւ Դաշնակիցներուն միջեւ :

3.— Երրորդ :

4.— Արտաւազդ թագաւորին :

5.— Յոյն, «Հայոց պատմութիւնը» :

6.— Լորտ Պայրըն :

7.— Անհաս, անսկիզբն, զվերին պետութիւնըն, լուսոյն, զդասըս հրեղինաց :

8.— Գրաբար, արբի, սաղարթ :

9.— Կիւսթավ Ֆլոպէռ, Պալզաք, Շէյքսփիր, Ռասին, Ահարոնեան, Կէօթէ, Իպսէն :

10.— Աւստրալիոյ մէջ 328 մղոն :

11.— BE (lgique), NE (therlands) եւ LUX (embourg) :

12.— Գրած է 17 զաւեշտական, 10 պատմական եւ 10 ողբերգական թատերգութիւններ, 2 բանաստեղծութիւններ, 154 քառեակներ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ Գերագոյն Խորհուրդը մերժած է ընդունիլ Միացեալ Ազգերու Պաղեստինի յանձնաժողովին հրաւէրը այս վերջինին խորհրդակցութեանց մասնակցելու: Իր պատասխանին մէջ Խորհուրդը դիտել կուտայ թէ Ա.— Ինք համաձայն չէ Պաղեստինի բաժանման առաջարկին որ չի ներկայացներ միջազգային հիմնարկութեան տեսակէտը: Բ.— Այդ առաջարկը քուէարկուած է «սպառնալիք»ի տակ եւ օրուան նախագահը (Արանա, Պրազիլիա) ճնշում բանեցուցած է լատինական ազգերուն վրայ, ի վնաս Արաբներուն:

Անգլիական կառավարութիւնը բողոքած է «Պուլկարիոյ որ թոյլ կուտայ որ Հրեաները ապօրինի միջոցներով Պաղեստին մեկնին՝ պուլկարական նաւահանգիստներէն: Բողոքագիրը Սոֆիայի կառավարութեան յանձնուած է յունուար 31ին: Դիտել կը տրուի թէ 18905 Հրեաներ փորձած են Պաղեստին հասնիլ, անցեալ Օգոստոսէն ի վեր: Զորս նաւեր մեկնած են Պուրկազէն եւ Վառնայէն պուլկարական կառավարութեան գիտութեամբ եւ մեղսակցութեամբ:

ՈՒՐԲԱԹ օր Փարիզի Շէրշ Միտի բանտին մէջ անձնասպան եղաւ, գրաւման շրջանին Փարիզի գերմանական ուժերուն հրամանատարը զօրավար Ֆոն Շթուլփնակէլ որուն դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենար շուտով: Ամբաստանուած էր թէ ահաւոր խժդժութիւններ ի գործ դրած էր դիմադրական ճակատի հայրենասէր Ֆրանսացիներուն վրայ: «Փարիզի առաջին դահիճը» անունը տրուած էր իրեն: 70 տարեկան էր:

ՄԷԿ ԿԱՄ, առաւելն, երկու 5000 ֆրանքնոց թղթադրամ ունեցողները ուրբաթ օր սկսան ներկայանալ իրենց դրամատուներուն եւ գանձել իրենց գումարները: Երեքէն վեց հատ ունեցողներու մասին կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ յառաջիկայ շաբթու: Ահաւասիկ ինչ քանակութեամբ 5000նոցներ վերադարձուած էին երկուքուկէս օրուան մէջ.— Սէն է Մառն նահանգէն.— 1 միլիառ 300 միլիոն, Պա-Րէն.— 1 միլիառ 648 միլիոն, Քալվատոս.— 3 միլիառ 618 միլիոն, Օթ Սոն.— 2 միլիառ, Լուառ Էնֆ. 5 միլիառ, Օթ Վիէն.— 3ուկէս միլիառ, Լուառ է Շէռ.— 1ուկէս միլիառ, Էօռ.— 1 միլիառ 875 միլիոն, Մոզէլ.— 1 միլիառ 144 միլիոն, Ալիէ.— 4 միլիառ, Օթ Րէն.— 1 միլիառ 971 միլիոն եւն.:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 4ին Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ կնքուած դաշնագրին մասին խօսելով, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը յայտարարեց թէ այդ դաշնագիրը անգամ մը եւս կը փաստէ թէ արեւելեան խմբակցութիւն մը կը կազմուի հետզհետէ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ բժիշկները մարտ 1էն գործադուլ պիտի հռչակեն եթէ կառավարութիւնը չվերաքննէ այն օրէնքը որ ծանր տուրքերու կ'ենթարկէ զիրենք:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը որոշեց 5100 ֆրանքէն 6300 ֆրանքի բարձրացնել ընտանեկան ամսական նպաստը երկու զաւակ ունեցողներուն համար եւ 8500էն 10.500ի երբ ընտանիքը ունի երեք անչափահաս երախաներ:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Ատամնաբոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք): Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուներէն:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948: Մարսէյլ:

Մանրամասնութիւններ յաջորդով: Կը խնդրուի չի խաչաձեւել:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԺԱԺ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԱՅՍՕՐ ՕԹԷԼ ԼՈՒԹԵՍԻԱՅԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Կ. Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղի պարահանդէսը:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամախմբական խնջոյքը, 15 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ Նուազի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ:

ՇԱՎԻԼԻ մանկապարտէզին ամանորի հանդէսը տեղի կ'ունենայ այսօր 8 Փետրուար, ժամը 15ին մատրան սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին Շավիլի եւ շրջականերու բոլոր հայրենակիցները: Մուտքը ազատ է:

Հ.Յ.Դ. ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը կուտայ այսօր կիրակի երեկոյեան ժամը 3ին, (Salle de Bourg la Reine, 119 Ave. de la Libération), հանդէս ի պատիւ ծնողներու եւ բարեկամներու կը հրաւիրուին ծնողները, բարեկամները եւ քոյր մասնաճիւղերը:

Հաղորդակց. միջոցներ.— Autobus 188 Porte d'Orléans, իջնել Condorcet կամ métro Bourg la Reine:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ԼԷ Զ'ՕԼԻՎ.— «Օհանջանեան» խումբ, չորեքշաբթի 11 Փետրուար:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Հինգշաբթի 12 Փետր.:

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար:

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը վաղը երկուշաբթի, 9 Փետրուար, ժամը 9ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այս չորեքշաբթի օր ժամը երեքին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ- ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը յառաջիկայ չորեքշաբթի ժամը 9ին կայարանին դէմի սրճարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

Միլանէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Պօղոսեանի եւ զաւակներուն կողմէ Կիրակի, Փետրուար 15ին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ:

Ազգականներու եւ բարեկամներու մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Ջլղատեան (Թերզուտցի) կը փնտռէ Աղբիւր Սերոբի կինը (Սոխորդցի): Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով.— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France:

ՏԻԿԻՆ Ս. ՁԵՐՁԵԱՆ իր երրորդ թոռնիկին ծննդեան առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին եւ 500 ֆրանք Ս. Կրասիէնի քոյրերու որբանոցին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Քէշիշեան, Տէր եւ Տիկին Սահակեան, Տէր եւ Տիկին Իմերզեան եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր, կնքահօր եւ ազգականին ողբացեալ ՄԱԹԷՈՍ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ մահուան առթիւ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է 3 Փետրուարին, Անիէռ:

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի մօտ, հայաշատ գիւղի մը մէջ ծախու է չորս սենեակնոց տուն մը, պտղատու ծառերով 440 մեթր պարտէզով միասին:

Ելեկտրականութիւն, կազ, ջուր: Պայմաններու համար դիմել «Յառաջ»ի միջոցով Բ. Ա.ի:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 10 Février 1948 Երեքշաբթի 10 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5262-Նոր շրջան թիւ 871 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

27 — 18 = 9

« Ներգաղթի ծախսերում համար մինչեւ հիմա Ֆրանսայի մէջ հաւաքուած է քսանըեօթը միլիոն ֆրանք։

Ծախսուած է տասնըութը միլիոն ֆրանք եւ գանձի մէջ — մէկ մասը թուղթի վրայ — կը մնայ ինը միլիոն ֆրանք»։

Այս զգայացունց տեղեկութիւնը մեզի կը հաղորդէ կատաղի հակադաշնակցական մը որ կարեւոր դեր կատարած է ու տակաւին կը կատարէ ներգաղթի կազմակերպութեան գործին մէջ։

Քսանըեօթը միլիոնէն մնացեր է ինը միլիոն միա՛յն...

Թերեւս քիչ մըն ալ աւելի պակաս քանի որ մեզի հասնող լուրը մէկ-երկու շաբթուան հնութիւն ունի։

Համաձայն Բարեգործականի վերջին զեկոյցին, Ֆրանսայէն հայրենիք փոխադրուած են — 1947ին — 4280 հայրենակիցներ։

Այս թիւին վրայ կրնաք վեհանձնօրէ՛ն բարդել հազար հոգինոց համրանք մը եւս որ յաջողած էր նաւ բարձրանալ, վերջին անգամ, շնորհիւ իշխանութեանց ցոյց տուած բարեացակամութեան։

Ուրեմն 4—5000 հայրենակիցներու փոխադրութեան համար ծախսուած է տասնըութը միլիոն ֆրանք։

Օրուան տարապայման սղութիւնը նկատի առնելով, թերեւս շատեր ներողամիտ աչքով պիտի նային այս գումարին վրայ եւ դիտել պիտի տան թէ «եղածը բան մը չէ»։

Պիտի ձայնակցէինք իրենց եթէ իմացած չըլլայինք պատմութեան վերջին մասը։

— « Խորհրդային կառավարությունը շոգենավին համար մեզմէ վճարում չուզեր ···

Այս յայտնութիւնը իսկապէս նորութիւն էր մեզի համար։ Շատ անգամներ գանգատ յայտնուած էր թէ ինչո՞ւ Մոսկուայի կառավարութիւնը ձրիօրէն կը փոխադրէ Ռուս ներգաղթողները, իսկ վճարում կը պահանջէ մեր հայրենակիցներէն։ Այդ թիւրիմացութիւնը փարատած է այլեւս, եւ հիմա գիտենք թէ «բանը ինչումն է»։

Մեր տեղակատուն, պատասխանելով մեր հարցումին, կը բացատրէ թէ վերոյիշեալ 18 միլիոնը յատկացուած է բացառիկ եւ յարակից ծախքերու։

Որո՞նք են այդ «բացառիկ»ներն ու «յարակից»ները։

— Ռուսիան քարափին չմօտեցաւ... Ներգաղթողները Մարսէյլ մնացին... Բարեգործականը հայթայթեց անոնց սնունդը՝ ամբողջ ամիս մը... դեսպանատան երեք պաշտօնեաներուն թոշակները մենք կը վճարենք... եղած են շատ մը ճամբորդութիւններ... Գրասենեակ ունինք, ինչպէս նաեւ շատ մը յարակից ծախքեր ...

Հակադաշնակցական հայրենակիցին տուած պատկերը բաւական պերճախօս է։

Տասնըութը միլիոն ֆրանք ծախք, որովհետեւ ներգաղթի աշխատանքները կատարուեցան ապիկար ու թեթեւսօլիկ ձեւերով։

Որովհետեւ բանդէտները ականջ չկախեցին իշխանութեանց կողմէ, ամիսներ առաջ տրուած ազդարարութեանց եւ ներգաղթողները նաւահանգիստ առաջնորդեցին առանց նախապէս ապահոված ըլլալու անոնց մեկնումը։

Որովհետեւ Բարեգործական եւ Յանձնաժողով, չքախումբեր կը պտտցնեն Ֆրանսայի չորս կողմը ժողովուրդին հանգանակած տասնոցները տրամադրելով անոնց հանդիսատին ու վայելքին։

Միայն հանգանակութեա՞ն գումարն է որ կը ծախսուի աջ ու ձախ։

Ի՞նչ գումարներ գանձուած են ուղեւոր ներգաղթողներէն։

Ինչո՞ւ համար գանձած են եթէ շոգենաւը ձրիօրէն տրամադրուած է իրենց՝ բարեխնամ կառավարութենէն։

Պատկան մարմինները պարտաւոր են լուսաբանել հանրութիւնը եղած ծախքերուն մասին՝ ուրիշ հանգանակութեանց ձեռնարկելէ առաջ։

Հակադաշնակցական խուժանավարութեան բարբանջանքներով չէ որ պիտի պարտկուէր ողբերգութիւնը։

Ժ.

ՈՉ ԹԷ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ ՀԱՊԱ ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ

Պոսթընի «Հայրենիք»էն.—

Երբ տակէ քանի մը ամիս առաջ, ամերիկեան ազնիւ ժողովուրդին հանդէպ երախտագիտութեան զգացումներով մեկնող 150 հայ համայնավարները՝ Պաթում հասնելնուն իսկ, համայն աշխարհի յայտարարեցին թէ՝ «իրենք Ամերիկայի մէջ անգործներ եւ խտրականութեան զոհեր եղած էին», մենք մեր ամօթէն կարմրած, մտածեցինք որ անպատկառ ապերախտութիւն էր կատարուածը, եթէ ոչ բացարձակ լրբութիւն մը։

Կ'երեւի, սակայն, թէ այս ըստ բաւականին շնական արտայայտութիւնը տակաւին շատ մեղմ էր, բաղդատմամբ միեւնոյն խմբակցութեան ուրիշ մէկ պատգամախօսին, որ, ըստ Մոսկուայի «Լիթըրէրի Կազէթ»ին, ըսած է թէ »ինք կը վերադառնայ, կարծես ոչ թէ Ամերիկայէն, այլ Թուրքիայէն »։

Ամերիկայէն « երախտագիտութեան զգացումներով մեկնող » այս անորակելի արարածը ապահովաբար ուզած է տպաւորել Հայաստանի Հայերը թէ՝ Ամերիկա կոչուած երկիրը նոյնքան վատ է, որքան իրենց ճանչցած ջարդարար եւ արիւնով ոռոգուած Թուրքիան։

Եւ այժմ որ կատուն տոպրակէն դուրս ելած է, հետաքրքրական է գիտնալ թէ՝ ի՞նչպէս պիտի բացատրեն մեր կարմրակտուց խայտաբղէտները այս նորատիպ լրբութիւնը։ Վիշինսքիի «Կարսն ու Արտահանը Վրացիներուն կը պատկանին»ը բացատրելու համար հազար կտոր եղող Ռամկավար, Յառաջդիմական եւ Հնչակեան պարոնները անգամ մը եւս թող յայտարարեն հասարակութեան թէ՝ սուտ կը խօսինք մենք, թէ վրիպում մըն է ասիկա ալ, թէ նման խօսք չէ ըսուած, ոչ ալ գրուած «Լիթըրէրի Կազէթ»ին մէջ, եւ թէ ամբողջ պատահածը Դաշնակցականներու գրպարտութիւն մըն է, իրենց Պոսթընի կեդրոնէն հայթայթուած, վարկաբեկելու համար խեղճ հալածական համայնավարները։ Թող այս անգամ ալ տպագրութենէ դուրս ձգեն սպանիչ հատուածները։

Եթէ տակաւին տարակուսողներ կան Ռամկավար-Հնչակ-Յառաջդիմական խայտաբղէտին մէջ, մենք իրենց աչքերը բանալու համար սիրով կը հրատարակենք այդ լուրին ֆօթօսթէթիքօրինակ, ինչպէս որ հրատարակեցինք Վիշինսքիին տառացի յայտարարութիւնը Կարսի եւ Արտահանի մասին։

Յամենայն դէպս, կը յուսանք որ «Մեծ Ֆըրէնքլին Տէլանօ Ռուզվէլթի» անունով երդում ընող «հարիւր տոկոսով Ամերիկացի» Յառաջդիմական «Լրաբեր»ը մարդավայելութիւնը պիտի ունենայ յետս մղելու այդ ժպրհոտ սուտը, եւ հրապարակաւ յայտարարելու Ամերիկեան ժողովուրդին թէ՝ Հայաստան վերադարձող այդ անորակելի արարածին ըսածները իր կարծիքն են, եւ թէ անոնք բնաւ չեն ներկայացներ հաւատարիմ «Յառաջդիմական» Ամերիկացիներուն հարազատ զգացումները։

ՃԷՅՄՍ ՄԱՆՏԱԼԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միութեան համալսարանական ուսանողութիւնը ինչպէս նաեւ երկրորդական վարժարաններու աշակերտները մասնաւոր դասեր պիտի առնեն արեւմտեան երկիրներու դէմ բացուած պայքարին իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար։ Այս մասին յայտարարութիւն մը ըրին կրթական նախարարութիւնը եւ երիտասարդ համայնավարներու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը։ Նախարարը, Քաֆթանովը, ըսաւ ի մէջ այլոց — Մեր ուսանողներէն շատերը տակաւին չեն կատարած իրենց պարտականութիւնը պետութեան հանդէպ եւ չեն գործադրեր կարգապահական օրէնքները։

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հաղորդուի որ կառավարական ուժերը բուռն յարձակում մը կատարած են շաբաթ օր, ապստամբ զօրախումբի մը վրայ որ մայրաքաղաքէն քանի մղոն հեռու, կը յարձակէր գիւղերուն վրայ։ Կանոնաւոր բանակը գրաւած է բոլոր գլխաւոր ճամբաները։ Բազմաթիւ գերիներ բռնուած են։ Կառավարութիւնը գրաքննութիւն հաստատեց թերթերուն եւ հեռագիրներուն վրայ։

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՕԼ դժբախտութիւնը ունեցած է կորսնցնելու իր 18 տարեկան աղջիկը որ ծնունդով շատ տկարակազմ էր։

Ռուսիոյ խաղախականութիւնը Ֆինլանտայի հանդէպ

Մոսկուայի կառավարութիւնը ետ կանչած է Հելսինքիի իր դեսպանը, Ապրամով եւ իրեն յաջորդ նշանակած է զօրավար Սավոնէնքով որ Ժտանովի գործակից եղած է խորհրդային Հակակշիռի Յանձնաժողովին մէջ։

Զօրավարը բոլորովին անընդունակ դիւանագիտական նրբութեանց, բնաւորութեամբ շատ խիստ է։ Այս պարագան պատճառ մըն է որ եղած կարգադրութիւնը մեծ մտահոգութիւն յառաջ բերէ Ֆինլանտայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ։

Վերջերս, Ֆինլանտայի համայնավար ներքին նախարարը Մոսկուա այցելեց։ Իր ճամբորդութիւնը առիթ տուած էր զանազան մեկնութեանց։

Ֆինլանտա սկսած է Ռուսիոյ վճարել պատերազմական հատուցումին առաջին մասնավճարները, շնորհիւ Միացեալ Նահանգներէն ստացած իր օժանդակութեան։ Մոսկուայի կառավարութիւնը, հիմա կ'աշխատի Մարշըլի ծրագիրէն «դուրս ձգել» Ֆինլանտան, եւ տրամադրութիւն յայտնած է չեղեալ յայտարարելու հատուցումներու պահանջը եթէ Ֆինլանտայի մէջ եւս հաստատուի Պուլկարիոյ ներկայ վարչաձեւին նման վարչութիւն մը։ Ռուսիա Ֆինլանտայի մէջ ունի բազմաթիւ ռազմագիտական խարիսխներ, եւ կը ծրագրէ տեսակ մը զինակցութիւն ստեղծել այդ երկրին հետ։

Մոսկուա, վերջերս մեծ շահագրգռութիւն ցոյց կուտայ Շուէտի, Նորվեկիոյ եւ Տանըմարքայի նկատմամբ եւ հասկցուցած է — առ այժմ իր մամուլին միջոցաւ — որ եթէ այդ պետութիւնները մաս կազմեն արեւմտեան խմբակցութեան, ոչ-բարեկամական քայլ մը առած պիտի ըլլան իրեն դէմ։

Ֆրանսա-Սպանիական սահմանագլուխը բացուեցաւ երէկ գիշեր

Ինչպէս արդէն հաղորդած էինք, Ֆրանսական եւ սպանիական սահմանագլուխը բացուեցաւ երէկ։ Կառավարութիւնը այս մասին վերջնական կարգադրութիւն ըրած էր շաբաթ օր։ Համայնավար կուսակցութիւնը ինչպէս նաեւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը — որ կուսակցութեան ենթակայ կազմակերպութիւն մըն է — բողոքած են այդ որոշումին դէմ։

Երկու երկիրներու թղթատարական յարաբերութիւնները պիտի սկսին այսօր, երեքշաբթի առտու ժամը 6ին, պիտի բացուին նաեւ նաւահանգիստներն ու օդակայանները։

Գիներու բարձրացումը արգիլելու համար

Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ կասեցնելու համար գիներու բարձրացումը որ նոր թափ ստացած է շաբաթէ մը ի վեր՝ 5000 ֆրանքնոցներու մասին եղած կարգադրութենէն վերջ։

Պատկան իշխանութիւնները պիտի պարտադրեն մինչեւ հիմա հրատարակուած օրէնքներու գործադրութիւնը եւ ամէն վաճառորդ պիտի ստիպուի, ինչպէս օրէնքը կը տրամադրէ, յայտարարելու իր ծախած ապրանքին գնումի եւ վաճառումի գիները։

Ծանր տուգանքի պիտի ենթարկուին այն խանութպանները որոնք արուեստական միջոցներով կը բարձրացնեն իրենց գիները։

Վերջին մէկ ամսուան մէջ սղած են բոլոր կենսական սննդեղէնները։

ԱՆԴՐ-ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԴԱՇՆԱԿՑԻԼ

Երկու շաբաթէ ի վեր Լոնտոնի մէջ բանակցութիւններ կը կատարուէին արտաքին նախարարութեան եւ Անդր-Յորդանանի պատուիրակութեան միջեւ, բարեկամական դաշնագիր մը կնքելու համար։

Բանակցութիւնները յանկարծ վերջացան որովհետեւ Անդր-Յորդանան մերժեց ընդունիլ արտաքին նախարար Պէվինի այն բանաձեւը որ կ'առաջարկէր փոխադարձ օգնութիւն մը երկու երկիրներէն՝ պատերազմի մը պարագային։ Անդր Յորդանանի պատուիրակութիւնը կը պահանջէր որ օգնութեան այդ առաջարկը համապարփակ իմաստ չունենայ եւ իւրաքանչիւր դէպք քննուի առանձին։ Անգլիա անհրաժեշտ կը նկատէր որ պատերազմի մը առեն, արաբական երկիրը անպայման դրուի իր տրամադրութեան տակ։

Նորաստեղծ պետութեան այս անհաշտ քաղաքականութիւնը հետեւանք է, կ'ըսուի, Պաղեստինի հետ առնչութիւն ունեցող խնդիրներու ինչպէս նաեւ արաբական երկիրներու անկախ ուղղութեան որ վերջերս շատ կը շեշտուի։

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ա.

Պատմութեան ընթացքին, մեր ազգային գիտակցութիւնը եւ տեւական արժէքներու ըմբռնումը յաճախ ենթարկուած է խոր տագնապներու :

Հռոմէական, բիւզանդական, պարսկական, արաբական, թաթարական եւ թրքական արշաւանքներն ու տիրապետութիւնները պղտոր հեղեղի պէս եկած ու անցած են: Անցած՝ բայց սասանած են մեր ազգային ծառը: Տագնապը սկսած է բոլոր մարզերուն մէջ, բայց միշտ զուարթ եւ անսպառ ցեղային անշօշափելի ոգի մը փրկած է մեզ:

Այսօր, մեր երկրի աշխարհագրական եւ քաղաքական բեմին վրայ նստած է հսկայական Ռուսաստան մը: Երէկ թէ այսօր, ռուս ժողովրդի որդեգրած վարչաձեւերէն եւ հակաժողովրդավար ըմբռնումներէն բխած են մեր ազգային գիտակցութեան տագնապի այլազան ելեւէջները: Մեծանուն Կոստան Զարեանի բառերով ըսենք .— «Ռուսաստանը տարերք է, կոյր մրրիկ... Ալեկոծուած ծով, որ իր ափերը չի գտնում: Ամենահակասական ժողովուրդը, որ կարելի է երեւակայել... Ռուսի երեւակայութիւնը թատերական է, երեւակայում եւ հաւատում այդ երեւակայութեան»: Ահա այդ «թատերական երեւակայութեան» տէր ռուս ժողովրդի ծանր թաթն է իջած մեր ազգային հոգեւոր արժէքներու,— ազգային եկեղեցի, մշակութային վառարաններու եւ քաղաքական - ազատագրական ոգորումներուն վրայ :

Ռուսական ներկայութիւնը մեր հայրենիքին մէջ, անդադար, մեզ դրած է մշտարթուն վիճակի մը մէջ: Մենք կ'ապրինք կրաւորական դիմադրութեան շրջանի մը մէջ: Չունինք իրական եւ իրաւական պետութիւն մը, չունինք ամենայն Հայոց կառավարութիւն մը, որ կարենայ մարմնացնել Հայն ու Հայաստանը: Խորհ. իշխանութեան հաստատութենէն ի վեր, մեր բոլոր արժէքները ենթարկուած են «դիրքաւորման»:

Վերցնենք ամէնէն առաջ Հայոց եկեղեցին, որ ինքնին դարաւոր խորհուրդ մըն է:

Պէտք չկայ մխրճուելու մեր անցեալ պատմութեան մէջ, այնտեղէն հարուստ փաստեր քաղելու համար: Բաւական է յիշել, միայն, Դ. դարու վերջերը, երբ պարսկական եւ բիւզանդական հարուածներէն, արեւելեան եւ արեւմտեան Հայաստաններու քաղաքական իշխանութիւնը խորտակուած, Հայոց եկեղեցին դարձաւ հնոցը մեր վերածննդեան շարժման: Կրօնը իր էութեամբ չէր, որ պաշտպանեց մեր ազգութիւնը, այլ հայ քրիստոնէութեան ազգային ըմբռնումը: Մեր կրօնը մեր ազգային նկարագրին մաս կը կազմէ: Կրօնական զգացումներու ծոցէն էր, որ կրցանք ստեղծել բազմադարեան գրականութիւն մը: Կրօնական մշակոյթ, կրօնական օրէնսդրութիւն, կրօնական գրականութիւն, ազգութեան եւ հայրենիքի կրօնական ըմբռնում: Գուցէ, Լուսաւորչական եկեղեցին հայութեան ամէնէն վտանգաւոր թշնամին դառնար, եթէ մեր վրայ տիրապետող օտար ցեղ մը, նոյն ջերմութեամբ, պետական կրօն դարձնէր զայն եւ տար այն իմաստը, ինչ որ մենք տուինք անոր: Բայց, արդեօ՞ք, նուազ թշնամի չէ քրիստոնեայ մեծ պետութեան մը ներկայութիւնը Հայաստանի մէջ, անգամ իր թերահաւատումներով եւ անաստուածեան ըմբռնումներով:

Ահա ձեզ «Սովետսկի Պատրիոտ» թերթի 1947, Յուլիս 11ի թիւը, ուր կղերական մը՝ Պոլտորացի, զեկուցում կուտայ Խ. Միութեան եկեղեցիներու միութեան մասին:

«Ծրագրուած հարցերն են, կ'ըսէ Պոլտորացի, օրթոտոքսութեան միացումը յունական, հայկական, ասորական, քաղդէական եւ ղպտիական եկեղեցիներու : Միաւնակամութիւն եկեղեցական օրացոյցի, անկլիքան եկեղեցւոյ եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Այս վերջին խնդիրները պիտի քննուին յառաջիկայ Սեպտեմբերին, Մոսկուայի համաօրթոտոքս խորհրդաժողովին մէջ...»:

Այդ համագումարի արդիւնքներուն մասին, ցարդ որեւէ լուր չունինք, բայց յայտնի է որ հարցը դրուած է սեղանի վրայ եւ հրահանգը տրուած ի վերուստ, ըստ ընկալեալ սովորութեան :

Արդ, հարց կը ծագի թէ մեր ռուսացումը եկեղեցիո՞վ պիտի սկսի, թէ եկեղեցիով պիտի վերջանայ :

Անտարակոյս ոչ մէկէն եւ ոչ միւսէն: Ասկէ դարեր առաջ, 406ին, Բիւզանդիոյ Արկատիոս կայսեր օրով, տիեզերական պատրիարք Հայ Ատտիկոսի նախաձեռնութեամբ, փորձեր կատարուեցան արեւելեան եկեղեցիներու միութեան: Նշանաբանն էր՝ արեւելեան մէկ եկեղեցի եւ մէկ հաւատք: Ձախողցան, որովհետեւ ազգային եկեղեցիները միմիայն կրօնական արժէք չունէին, այլ գերազանցապէս ազգային - հաւաքական պաշտպանութեան: Մօտիկ անցեալին մէջ, 1903ին Խրիմեանի կաթողիկոսութեան օրով, ցարական ռէժիմի ատեն, փորձեր կատարուեցան ազգային-եկեղեցական կալուածներու գրաւման: Ցարն ու իր արբանեակները նոյնպէս ձախողեցան: Ժողովուրդները բանի ձուլելու անցեալի ձախաւեր քայլերը, այսօր, Խորհ. Իշխանութիւնը ինքն է որ կը գործածէ, երեւի «յանուն ազգերու ինքնորոշման իրաւունքի»... Անշուշտ, հայ ժողովուրդի բնազդն ու ազգային ոգին թոյլ չեն տար բաղձանքը իրականութեան հետ շփոթելու: Ամէն Հայ գիտէ, որ Հայոց եկեղեցին խորհրդային լուծի տակ, շատո՜նց կորսնցուցած է իր անկախութիւնը եւ դարձած հլու կամակատար մը: Կալանաւոր մըն է Հայոց Հայրապետը եւ զրկուած կրօնական, ազգային արտայայտութիւն մը ըլլալէ: Ան չունի իր հօտի բարօրութեան համար, չարն ու բարին ընտրելու սրբազան իրաւունքը: Ան դարձած է, իրերու բերումով, սովետական քարոզութեան խողովակ մը: Անոնք, որ դիմադրական ոգի ունեցած են, Չեկայի գնդակները սարսած են հինաւուրց Էջմիածնի Վեհարանի պատերը, գետին փռելով Խորէն կաթողիկոս, Մատթէոս ու Բագրատ եպիսկոպոսներ եւ ուրիշներ :

Տարիներ անցան: Եւ «ափիոն - կրօն»ն սկսաւ խունկի վերածուիլ ժողովուրդներ հալեցնելու եւ հոգեւոր գինաթափութեան ենթարկելու համար զանոնք: Լպրծուն է գետինը եւ անյաջողութիւնն ակներեւ :

Եկեղեցիէն վերջ, մուրճի եւ մանգաղի հարուածները կ'իջնեն մեր մշակութային հարստութեանց վրայ: Բանի մը թափառական հայեացքներ միայն, ընդհանուր պատկեր մը գծելու համար :

Գրականութիւն, թատրոն եւ արուեստ աստիճանաբար հմայաթափ կ'ըլլան: Ինչ որ անթոյլատրելի էր երէկ, թոյլատրելի է այսօր, եւ ընդհակառակն: Քաղաքագէտը «հարուածային» կարգով նշանաբաններ կը հրամցնէ եւ գրողը պարտաւոր է զայն իրագործել: Տաղանդը սանձարձակ թռիչքներու իրաւունք չունի: Անիկա հլու սպասաւորն է ձգտումի, ղեկավարեալ եւ ծրագրեալ գրականութեան: Ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ պէտք է ըսել խորհրդային: Եթէ առաջ, թրքական եւ ցարական ռէժիմներու տակ, կը գործէր կոյր գրաքննութեան մկրատը, այսօր, կը գործէ ի վերուստ արձակուած հրամանը: Դեղնած, անշունչ եւ անկորով գրականութիւն մը կը դիմէ գովաբանական տաղերգութեան, նուիրուած օրուան կարգերուն, իշխանաւորներուն եւ մանաւանդ «մեծ Առաջնորդ»ին .

Պողպատից մարդ ես,
Լոյս ճառագայթ ես,
Մեծ Արեգակ ես,
Անշէջ կրակ ես,
Ընկեր Ստալին :

Կարելի՞ էր ընդդիմանալ այս ուղղութեան : Ընդդիմացողները՝ հին թէ նոր, կ'աքսորուէին ու կը գնդակահարուէին: Բոլորին յիշողութեան մէջ տակաւին թարմ են Բակունցի, Չարենցի, Զ. Եսայեանի, Վ. Թոթովենցի, Գ. Մահարիի եւ ուրիշներու անունները:

Երէկ էր այս: Հողմերն անցան: Եւ սկսան «վերագնահատութեան» ենթարկել անցեալի դէպքերն ու դէմքերը եւ ոգեկոչել պատմական դրուագներ: Պապ թագաւոր, Վարդանանք, Արա Գեղեցիկ: Դարձ դէպի անհետացած անուններ.— Ծերենց, Րաֆֆի, Մուրացան, Զօհրապ, Սիամանթօ, Վարուժան եւ ուրիշներ, որ ազգային ռոմանթիզմի խնկարկուներ կը նկատուէին: Վաղը նոյն զգացումով պիտի որդեգրեն Ահարոնեան, Շանթ, Կ. Զարեան, Համաստեղ, Նարդունի եւ ուրիշներ :

Հակառակ այս բոլոր սեղմումներուն եւ հարկադրական կաղապարներուն, խորհրդահայ գրականութիւնը պէտք չէ նկատել բոլորովին անարժէք: Ռուսական ընդհանուր հարցին մէջ հայկական ոգին մնացած է անմեռ: Ժողովուրդ ու երկիր նոյնացած են Հայ մարդու համար: Մէկը իր հիւթը կ'առնէ միւսէն: Դ. Դէմիրճեան իր «Վարդանանք»ի մէջ, գիւթական ձեւով այդ պաշտամունքի թարգմանն է եղած.—

— «Մենք ու մեր հողը մէկ ենք... Մեր կեանքը մեր հողի մէջ է: Պոկեցէք, էլ կեանք չունինք: Մեր հողը,— մեր նախնիքներն են, մեր սիրելիները, նրանց գործերը, հաւատը, հոգին, կռիւը, արիւնը, կեանքը: Այդ նրանք են հող դառել մեզ համար, որ ապրինք: Ծառ ենք բարձր բարձրացել... Ո՞նց կը թողնենք հին հողը: Դուք գիտէք, մեռցրէք, կը մնանք հին հողում»:

Հայ միտքը, յարաբերական ազատ հնարաւորութիւններ է գտած գիտական աշխատանքներու մէջ: Բանասիրական, պատմա-լեզուագիտական, բժշկական, ճարտարապետական աշխատանքները կը կազմեն մեր մշակոյթի լաւագոյն կոթողները: Ստ. Մալխասեան, Մ. Աբեղեան, Մանանդեան, Աճառեան, Սամուէլեան, Ղափանցեան, Գ. Լեւոնեան, Ստ. Կանայեան, Լիսիցեան եւ ուրիշներ անմեռ գործեր են արտադրած: Երաժշտութիւն, նկարչութիւն, թատրոն եւ շարժանկար կ'ամբողջացնեն վերելքի տենդագին շարժումը, որ մեր ազգային հարստութեան մաս կը կազմէ: Եթէ կայ ստուեր մը, որ կը մթագնէ այս շարժումը, անիկա հայ գրական լեզուի ուղղագրական այլանդակութիւնն ու օտար բառերու հեղեղն է: Դուռները բաց են ձգած այլանդակելու աստիճան :

Հազիւ այս քանի մը խոհերը թուղթին յանձնած, մտավախութիւն մը կը բռնէ զիս: Կրնայ ըլլալ, որ յանկարծ «ինքնաքննադատութեան» ոգիէն տարուած, քաղքենի, ազգայնամոլ եւ յետադիմական որակուին շատերը եւ ամբաստանեալի աթոռին նստին ... Լենին - Ստալինեան ռէժիմը փողերգուներու պէտք ունի, հեզ ու հլու: Օրերը իրարու չեն համապատասխաներ: Զուլման ճամբուն վրայ բոլոր միջոցները « լաւ » են արդարացնելու համար նպատակը :

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդիւ) Ժ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Համագործակցութիւն

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հնարաւո՞ր է Փարիզի մէջ համագործակցութիւն: Իմ կարծիքով, այո, եւ աւելի շուտ ու դիւրին քան ուրիշ որեւէ տեղ :

Գործի մը յառաջդիմութեան եւ յաջողութեան երկու գլխաւոր ազդակներն են դրամը եւ աշխատութիւնը :

Փարիզի մէջ կայ եւ դրամ եւ աշխատաւորութիւն, մանաւանդ երբ խնդիրը կը վերաբերի գործի :

Mercure d'Orientի մէջ աչքիս զարկաւ Զուիցերիական կօշիկներու մասին տրուած տեղեկագրութիւն մը: Հոն Պերկայիս կան եղեր 74 կօշիկի գործարաններ, որոնք շուրջ տասը միլիոն զոյգ կօշիկ կ'արտադրեն: Թէեւ արհեստաւոր չեմ, բայց պիտի չբաժնեմ իր տեսակէտը, երբ կ'ըսէ թէ «դժուար է անոնց հետ մրցիլ»:

Անշուշտ պէտք չէ այսօրուան « ազգային » կոչուած կօշիկներու հետ բաղդատել մեր կօշկակարներուն արտադրածը, բայց վստահ եմ որ անոնք կրնան մրցիլ տեղացիներուն հետ, եթէ անշուշտ ունենան նոյն մեքենաները եւ կատարելագործուած միջոցները :

Այսօր, ընդունինք որ պատերազմի ընթացքին աշխատող կօշկակարները, մանաւանդ գործատէրերը, օգտուեցան օրուան պայմաններէն, օրինաւոր եւ պատուաւոր աշխատանքով, եւ եթէ նոյնիսկ հնարաւոր չըլլայ այսօր զանոնք միացնել եւ հրաւիրել գործակցութեան մը, կարելի է առնուազն իրարու մօտեցնել եւ տասը տարիէն տեսնել քանի մը կօշիկի մեծ վաճառատուներ, եւ այս առանց յաւակնութեան եւ չափազանցութեան, գոնէ որպէս սկզբնաւորութիւն:

Հոս անշուշտ ես պիտի չմտնեմ մանրամասնութեանց մէջ, բայց երբ օր մը հնարաւոր եւ պատեհութիւն ըլլայ, կարելի է պարզել շատ մը կազմակերպչական կէտեր, որոնք քննութեան կը դրուին, երբ հարցը տնտեսական եւ գործակցական խնդիրներու շուրջ դառնայ, անկախ թէքնիքէն, որուն միայն աշխատաւորին կալուածը ըլլալը կը խոստովանիմ :

Խնդիրը իսկոյն գործի սկսելու մասին չէ, որովհետեւ ներկայի ճարտարարուեստական եւ կառավարական սեղմումները ձեռնտու չեն նման ծրագիրներու: Գլխաւորը այն է սակայն որ նախապատրաստական մտքերը կը մարզեն հետաքրքիր եւ իրատես անձերը եւ միջոց կը ստեղծեն փոխհասկացողութեան կամ գոնէ մտքերու փոխանակութեան :

Bulletinի մէջ կօշիկի մասին գրուած յօդուած մը կայ, ուրեմն օրինակը առնենք կօշիկի գործէն:

Ինծ կը թուի թէ իւրաքանչիւր գործարանատէր, երբ շաբաթական մէկ օրուան իր արտադրութիւնը յանձնէ սպառող եւ ծախող խանութներու, առանց վերջ տալու իր արդիւնաբերութեան, կուգայ օր մը որ այդ վաճառատուններու թիւը կ'աւելնայ եւ հաւանական շօմաժի մը վախը չի շուարեցներ զիրենք, ի հարկին բոյքօթ ընելով իրենց պատրաստ ապրանքը, օգնելով գործաւորին եւ զոցելով ծախսերը :

Կօշիկի արդիւնաբերութեան մէջ աշխատող գործաւորը կրնայ ի հարկին, իր աշխատավարձով մասնակցիլ գործակցական ընկերութեան եւ աւելցնել դրամագլուխը :

Նոյնն է պարագան դերձակներու եւ քոնֆէքսիոնի համար, երբ խնդիրը կը վերաբերի Փարիզի նման քաղաքի մը, ուր սպառումի շուկան լայն է եւ պէտքը հրամայական :

Ուտեստեղէնի քօօփէռաթիւները շատ աւելի կենսական են, մանաւանդ երբ սպառող դանդուա-

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարապէքիրի հետ

Բ.

« Հաշտութիւնը վտանգի տակ է եւ ժողովուրդը պէտք է եւ պատրաստ ըլլայ ամէն հաւանականութեան »:

Վրացի եւ Հայ երեսփոխանները ուժ տուին Կէկէչգօրիի կառավարութեան եւ յանձնարարեցին անդրդուելի մնալ եւ չճանչնալ Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը: Անիրականալի եւ անիրատես այդ տեսակէտին հակառակեցան միայն Ադրպէյճանցիները, որոնց անունով մուսավաթականներու պետ Խան Խոյսկի քննադատեց Կէկէչգօրիի անհեռատես քաղաքականութիւնը եւ հրաւիրեց վճռական ոեւէ քայլ առնելէ առաջ սպասողական դիրք բռնել, մինչեւ որ նոր տեղեկութիւններ ստացուին Տրապիզոնէն :

Հակառակ Ադրպէյճանցի երեսփոխաններու բուռն ընդդիմութեան, Անդրկովկասի Խորհրդարանը քուէարկեց բանաձեւ մը, որ կը մերժէր Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը եւ հաւանութիւն կը յայտնէր կառավարութեան վարած քաղաքականութեան :

Այս մանրամասնութիւնները կը հաստատեն թէ Հայաստանի դէմ մղուած պատերազմէն վեց ամիս առաջ իսկ Թուրքիոյ դէմ տրամադրութիւններէ կ'առաջնորդուէին Անդրկովկասի պետական վարիչները, ինչ որ կը դժուարացնէր Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագրին գործադրութիւնը:

Անդրկովկասի վարիչները չէին անդրադառնար թէ իրենց առանձին ուժերով ի վիճակի չէին կացութիւնը փոխելու :

Ճիշդ է որ Անդրկովկասը տակաւին անջատուած չէր Ռուսիայէն բայց անխուսափելիօրէն տեղի պիտի ունենար անջատումը, քանի որ ամէն բան կարգադրուած էր Պրէսթ Լիթովսքի մէջ: Մնաց որ երկդիմի վիճակ մը ստեղծուած էր արդէն, քանի որ տակաւին իրաւականօրէն անկախ չէր Անդրկովկասը, որ փաստօրէն միայն անկախ էր:

Այդ կացութիւնը արդիւնքն էր Վրացիներու եւ Հայերու ռուսասիրութեան, ինչ որ մեծ խոչընդոտ կը հանդիսանար Թուրքիոյ եւ Անդրկովկասի միջեւ :

Գալով զինուորական ուժին, այդ տեսակէտով ամէնէն ծանր էր Հայերուն վիճակը եւ այդ պատճառով է որ ամէնէն աւելի սրտատրոփ վիճակով կը սպասէին Տրապիզոնի բանակցութեանց արդիւնքին :

Հայերը չէին անդրադառնար իրենց կացութեան եւ չէին ուզեր տեսնել թէ անվստահելիութեան մթնոլորտ մը ստեղծուած էր Կովկասեան ազգերուն միջեւ, որոնք երեւութապէս միայն բարեկամ էին իրարու :

Զօր. Գարապէքիր պահ մը հանգստանալէ եւ փաստաթուղթերը կրկին դասաւորելէ վերջ, հետեւեալ բառերով շարունակեց պատմել իր յուշերը :

Այդ պարագան կը հաստատուի երբ աչքի առջեւ ունենանք կազմը Անդրկովկասի պատուիրակութեան, որ Տրապիզոն ժամանած էր: Այդ պատուիրակութիւնը կը բաղկանար 40 անդամներէ, որոնց մէջ կային խորհրդականներ, քարտուղարներ, տնտեսական եւ զինուորական մասնագէտներ: Կարծես բաւական չըլլար այս բազմութիւնը, պատուիրակութեան կ'ընկերանար նաեւ 50 հոգիէ բաղկացած պահակախումբ մը: Այս ահագին բազմութիւնը մեծ զարմանք պատճառած էր եւ հաստատած, թէ որքան անփորձ էին հաշտութեան խորհրդաժողովի պատուիրակութիւն մը կազմելու համար: Բազմանդամ այդ պատուիրակութիւնը միեւնոյն ատեն ցոյց կուտար թէ ինչ աստիճան փոխադարձ անվստահութիւն կար պատուիրակութիւնը կազմող ազգութեանց ներկայացուցիչներուն միջեւ, որոնք ամէնքն ալ կ'ուզէին իրենց սեփական խորհրդականներն ունենալ, որովհետեւ չէին վստահեր դրացիին:

Ահագին այդ պատուիրակութիւնը այն աստիճան զարմանք պատճառած էր Թուրքիոյ մէջ, որ Թուրք թերթերը գրեցին այդ առթիւ.— «Եթէ եկածը զինուորական արշաւախումբ մըն է՝ չափէն աւելի մեծ է»:

Անդրկովկասի բազմանդամ պատուիրակութիւնը Փետրուար 17ին, կէս գիշերին մասնաւոր կառախումբով ճամբայ ելած էր Թիֆլիզէն եւ Փետրուար 23ի իրիկունը հասած էր Տրապիզոն՝ ծովու ճամբով :

Հոս պահ մը կը ստիպուինք ընդհատել Զօր. Գարապէքիրի յուշերը, պատմելու համար՝ ծովային այդ ճամբորդութեան վերաբերեալ դրուագ մը, զոր հետեւեալ բառերով կը նկարագրէ Տրապիզոնի պատուիրակութեան անդամներէն Պ. Խատիսեան :

« Կը ճամբորդէինք «Կալը» նաւով: Փետրուար 22ին արդէն ծովի վրայ էինք: Ռատիօ հեռագրով հաղորդեցինք մեր Իսթանպուլ գալու մասին:

Առաւօտեան ժամը չորսն էր, երբ յանկարծ, խուցիս դուռը ծեծեցին : Դուրս եկայ որ պատուիրակութեան նախագահը կը խնդրէր անմիջապէս գալ խորհրդակցութեան շատ կարեւոր հարցի մը մասին :

Երբ ես բարձրացայ նաւապետի սենեակը, տեսայ որ հոն նստած էին Չխենկելին եւ մեր պահակախումբի հրամանատարը, նաւապետն ալ հոն էր. նաւապետին բացատրութիւններէն տեղեկացայ, որ գիշերը Սեւաստապոլէն Սեւ ծովի նաւատորմի պոլշեւիկեան կոմիտէն պահանջեր էր անմիջապէս երթալ դէպի Սեւաստապոլ եւ յանձնել մեզ կոմիտէին: Նաւապետը թէեւ անձամբ տրամադրութիւն չունէր ենթարկուելու, բայց կը տատանուէր, մէկ կողմէն կը վախնար չկատարել իր նաւաստիներուն պահանջը՝ ուղղելու նաւը դէպի Սեւաստապոլ, միւս կողմէ պատուոյ խօսք տըւած էր մեզ հասցնել Տրապիզոն: Իսկ, ինչպէս յետոյ պարզուեցաւ, իր սեփական նպատակն էր հասցնել մեզ Տրապիզոն եւ յետոյ նաւը դուրս բերել եւ ծախել :

Այդ ժամանակ մենք միայն մէկ բանի մասին կը մտածէինք, ողջ առողջ հասնիլ Տրապիզոն: Մեր ամէնէն եռանդուն եւ ճարպիկ աշխատակիցներու միջոցով անմիջապէս նախազգուշական միջոցներ ձեռք առինք, դրամներ բաշխեցինք նաւաստիներուն, ամէն մէկուն տալով միանուագ 60 հազար րուպլի եւ խոստանալով 10 հազարական րուպլի եւս վճարել ամէն օր, որ մնանք Տրապիզոնի նաւահանգիստը: Իսկ նաւաստիներէն աւելի ըմբոստներուն սպառնացինք մեր պահակախումբով :

Այս բոլոր միջոցները յաջողութիւն ունեցան, եւ մեր նաւը որ արդէն Սեւաստապոլի ճամբուն վրայ էր, նորէն դարձուցինք դէպի Տրապիզոն: Փետրուար 23ին, երեկոյեան ժամը 8ին, արդէն կանգնած էինք Տրապիզոնի առջեւ: Հետեւեալ առաւօտ, երբ դուրս եկանք նաւին կամրջակը եւ նայեցանք չորս կողմը, չկար ուրիշ նաւ, որ բերած ըլլար Թուրք պատուիրակները :

Ս. ՇԱՄԼԵԱՆ

(Շարունակելի)

ծին մէկ մասը այդ ընկերութեան բաժնետէր է, եւ իր կարգ մը գնումները կ'ընէ անկէ, գոյացած շահը թողլով ընկերութեան գանձին, ուրկէ պիտի օգտուի իր գնումի գումարի համեմատութեամբ իւրաքանչիւր բաժնետէր :

Ասոնք անշուշտ հարեւանցի ակնարկներ են, եւ խնամուած ծրագիր մը միայն կրնայ մանրամասնօրէն պարզել աշխատանքի, շահու եւ շահաբաժինի դրութիւնը: Կարեւորը գործն է, իսկ մընացեալը կազմակերպչական աշխատանք է:

«Արեւելեան Հերմէս»ի (Mercure d'Orient) խմբագրութիւնը, անշուշտ յետագային դուրս պիտի գայ-իր ընդհանուր խորհրդածութիւններէն եւ նուազագոյն ծրագրի մը հետապնդութեան կոչի, աւելի առարկայօրէն մօտենալով այս կամ այն ձեռնարկին, ջանալով ի մի համախմբել արհեստակցական, գործակցական կամ առեւտրական կորիզներ փնտռելով կամ հրաւիրելով «Հայ Տնտեսական Կեդրոն»ի շուրջը:

Գոնէ մէկ գործի մը նախագիծը երբ կը պատրաստէ եւ այդ ճիւղին սեղմ թիւով մարդիկ կը մօտեցնէ իրարու, խորհրդակցութեան կամ նախնական կարծիքներու փոխանակութեան համար, հետեւողական եղած կ'ըլլայ իր նպատակին եւ հետապնդած ուղղութեան, շփում ստեղծելով զանգուածին հետ՝ որ հիմնաքարն է ոեւէ կազմակերպութեան :

Դեռ առիթ կ'ունենանք խօսելու :

Զ. ՎԱՐԴԱՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ. , Կապոյտ Խաչի եւ զանազան կազմակերպութեանց գաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը խմբագրատուն հասցնեն Թուականէն առնուազն երեք օր առաջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԷՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ու Էսա երբեք չէր մօտեցած Աստուծոյ, այսքան լուսաշարժ քայլերով: Երբեք չէր յափշտակուած, այսքան հոգեզմայլ տեսիլքով: Իրեն այնպէս կուգար, որ լուսեղէն սանդուխի մը վրայէն կը բարձրանար Ճէպէլ էն Նուր, որուն լուսաճաճանչ կատարին վրայ խորհրդաւոր էակ մը, Աստուծոյ գիրքը բռնած, կը թղթատէր իր ձիւնաթոյր մատներով :

Էսա, այդ գիրքէն քանի մը հատուածներ կարդաց Համատին:

— Երկինքն ու երկիրը կը պատմեն փառքը բարձրեալին ու անպատում տաղերգութեամբ կը փառաբանեն անոր զօրութիւնը յաւիտենական :

— Ան կարող է մարել տիեզերքին բովանդակ լոյսը, հրթներեր փչումով:

— Ան է որ կը զետեղէ երկինքը, այդին կաթիլ մը ցօղին մէջ ու երկիրը փշուր մը լոյսին մէջ :

— Եթէ բոլոր տեսնուածները լեզու ունենային, բաւական պիտի չըլլար նկարագրելու հրաշքները չտեսնուած բաներուն, ուր Ալլահը կ'ապրի:

— Ան է, որ կուտայ հողին կանաչ անկողին, հունտին՝ մեղրածոր ստինք, ծաղիկին՝ գունագեղ բաժակներ եւ ծառին՝ պտղաբեր արգանդ :

— Ճշմարիտ կրօնքը մէկ է — ճանչնալ Մըշտադոյ, Արարչագործ գերագոյն էակը եւ յարաբերիլ անոր էախառնութեան հետ :

Այս հոգեշունչ աստուածայայտնութեան առջեւ լուսեղէն սանդուխը երերաց, ոտքերը խրեց լերան զմրուխտին մէջ ու գլուխը դրաւ լանջքին ու իր վրայէն քնքուշութեամբ վար առաւ Էսան ու Համատը ու դրաւ քարայրին դռնաբաց սեմին վըրայ :

Եօթը՝ հրաժեշտ, բաժանում: Արշալոյսը կը դիտէր սանդխամատի գլխէն, դիւթահրաշ յաւերժահարսի մը նման :

×

Գերուհին արթնցաւ ընդոստ արշալոյսէն առաջ: Արդեօք ո՞ւր էր... վազեց պատուհանը, աչքերը դուրսի մթնշաղին մխրճած: Գիշերը դեռ չէր քաշած ոտքերը խաւարէն դուրս:

Անմիջապէս քաշեց կանացի, ճերմակ «պուրնուզ»ը վրան, որուն լայն ծալքերուն մէջ, իսկապէս հարուստ գիշեր մը կը մարմնանար, աստղերով կէտկիտուած: Թխուհի մը՝ Եթովպիոյ, մթին անտառներէն գերիվարուած :

Արագ, արագ դարձաւ աջ ու ձախ, իրեղէնները դասաւորեց, ծրարը կապեց — ձեռք մը այր մարդու «պուրնուզ», հաց, աղ, խաշած հաւկիթ, կանաչ սոխ, արմաւ եւ մեծածալ մագաղաթներ: Այս խոշոր ծանր կապոցը վերցուց գետնէն փետուրի մը պէս, ու գլխուն վրայ տեղաւորած, դուրս ելաւ տունէն, գողի մը պէս սահելով քաղաքին ամայի փողոցներէն: Բռնեց լերան ճամբան ու սկսաւ վազել մատակ ուղտի մը նման :

Թէեւ ծանօթ՝ ճանապարհին, բայց անծանօթ խուովքի մը թեւերը կը զարնուէին իր սրտին: Ան նման էր հեթանոս ուխտաւորի մը, որ՝ օտար սուրբի մը մօտ ուխտագնացութեան կ'երթայ, անանուն յուզումով, վրձինը կը գործէր իր երեւակայութեան մէջ, շարունակ գծելով ու աւրելով դիմագիծը Սուրբին: Խոշոր գլուխ, քառակուսի հասակ, թաւամազ մօրուք, կոփու ճակատ ու աչքեր, ածխամորթ մարմին...: Յետոյ, այս տարօրինակ դիմանկարէն սարսափած, կը տաշէր մաս մը գլուխէն, կ'առնէր մաս մը հասակին լայնքէն ու կուտար երկայնքին, կը խուզէր մաս մը մօրուքէն, կը սեղմէր ճակատը քիչ մը, աչքերուն մէջ կը զետեղէր զոյգ մը ձիթապտուղներ, մարմինը կ'օճառէր քիչ մը...: Եւ ահա, վերջաւորութեանը պատկերագծումին ու իր ճանապարհին, դիմանկարը՝ ճիշդ դիմացը, քարայրին մէջ նստած էր ծալլապատիկ, կրակին առջեւ, քրմապետի մը խորհրդաւորութեամբ :

— Ապունէ, իմ տէրս, Համատն է գիս ղրկողը, պատուիրելով որ միշտ հանդիպիմ ձեզի :

— Ալլահին աչքը վրադ ըլլայ, սա կրակին պէս մշտարծարծ:

Ուոշինկթընի մէջ դիտել կը տրուի թէ Միջին Արեւելքի մէջ է որ Ռուսիոյ եւ արեւմտեան պետութեանց միջեւ առեղծուած տարակարծութիւնները շատ սուր բնոյթ պիտի ստանան :

Արաբական Դաշնակցութիւնը դէմ է որ Անգլիա անջատ դաշնագիրներ կնքէ արաբական երկիրներու հետ, եւ կը յանձնարարէ որ միայն մէկ դաշնագիր կնքուի՝ իրեն եւ Մեծն Բրիտանիոյ միջեւ :

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը 570 միլիոն տոլարի վարկ մը պիտի յատկացնէ Չինաստանի՝ Ապրիլ 1էն սկսեալ :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ կը տեղեկացնեն թէ անհաւանական չէ որ ամերիկեան կառավարութիւնը, անհրաժեշտ պարագային, պահանջէ խորհրդային կառավարութենէն որ հեռանայ արեւելեան Գերմանիայէն : Դիտել կը տրուի, միեւնոյն ատեն, որ տակաւին ժամանակը եկած չէ այդ քայլը առնելու :

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ խորհրդարանական ընտրութիւնները տեղի ունեցան անցեալ շաբթու : Տէ Վալէրայի խմբակցութիւնը կորսնցուցած է իր բացարձակ մեծամասնութիւնը : Ընդդիմադիրները շահած են 76 աթոռ, իսկ Տէ Վալէրա 70 :

ԱՆԳԼԻՈՅ նախկին փաշական կուսակցութեան պետը, Սըր Օզուըլտ Մոզլի, չարաթ օր ճառ մը խօսելով իրեն համակիր բազմութեան մը առջեւ, ըսաւ թէ «մենք ալ բռնի ուժի պիտի դիմենք եթէ բռնի ուժի քաղաքականութիւնը ի գործ դրուի մեզի դէմ » :

ԱՆԳԼԻՈՅ ելմտական նախարարը, մէկ շաբթուան մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով ազդարարեց թէ երկիրը կը գտնուի շատ տագնապալի կացութեան մը մէջ : Հասած ենք կէտի մը ուր այլեւս չենք կրնար թոյլ տալ որ մեր ժողովուրդին մէկ մասը բարձր եկամուտներ ունենայ, ըսաւ նախարարը : «Մեր տնտեսական կացութիւնը շատ ծանրացաւ վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին որովհետեւ հետզհետէ կը նուազին մեր արտադրութիւնները :Սպառած ենք արտասահմանի մեր վարկերը եւ սկսած ենք գործածել մերոսկիի ֆոնտերը : Եթէ սպառի այս վերջինն ալ, պիտի չկրնանք անդեղէն ներածել : Մեր թղթադրամը արժեզրկելու նպատակ չունինք » :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ Դաշնակցութիւնը Գահիրէի մէջ կարեւոր ժողով մը կը գումարէ ճշդելու համար արաբական երկիրներու քաղաքականութիւնը՝ Պաղեստինի բաժանման ծրագրին դէմ : Ժողովին կը նախագահէ Լիբանանի վարչապետ Րիատ էլ Սոլհ պէյ :

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ կը տեղեկացնեն թէ խորհրդային իշխանութիւնները առեւանգումներ կը կատարեն : Վերջերս անյայտացած են 16 հոգի : Ընդհանրապէս որեւէ լուր չի տրուիր իրենց մասին, բայց Ռուսերը մեծասամներորդ ժամուն, տեղեկութիւններ կը հաղորդեն երբ մեծ իրարանցում կը առեղծուի մամուլին մէջ : Քանի մը օր առաջ առեւանգուած են ոստիկանական քննիչ մը եւ կարգ մը ուսանողներ :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարները հետզհետէ կը մօտենան Մուքտէնին : Գրաւուած են քաղաքէն քառասուն մղոն հեռաւորութեան վրայ գտնուող կարգ մը գիւղաքաղաքներ :

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՔՆԱՐ ԹԵՐԶԵԱՆ եւ զաւակները ինչպէս եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին Պ. ՄԱՐՏԻԿ ԹԵՐԶԵԱՆԻ կսկծալի մահուան առթիւ :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Թանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր. :

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուղղակի կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք) : Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13) :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Չալդատեան (Թերդուցի)կը փնտռէ Աղբիւր Սերոբի կինը (Սոխորդցի) : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով .— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France :

ԲՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԻԹՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին,որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24,Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՑՕՆ ,կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին ՆԱԹԱԼԻԱ ԱՅՐԱՄՃԵԱՆ, կը պարէ Օր. Ռէժինա Տէր - Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառիմթ Գարեգինի եւ Պ. Օնանեանի կողմէ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼէՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, ,Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն. :

Տոմսերը հայ գրատուներէն :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր,բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948 : Մարսէյլ :

Մանրամասնութիւններ յաջորդով : Կը խնդրուի չի խաչաձեւել :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ :

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր ,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle , métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք :

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստամնաբոյժ Զարեհ 22 rue Richer , Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise , Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ , ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի :

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ , նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 22 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12 : Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն :

Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, Sociétes Savantesի մէջ : Նիւթ՝ «Հայ ժողովուրդը Յեղափոխութենէն առաջ եւ յետոյ» : Դասախօս Պ. ՎՇՏՈՒՆԻ : Հայերէնի դաս 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Անի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ : Դասախօս ընկեր ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ .—

ԼԷ ՁՕԼԻՎ .— «Օհանջանեան» խումբ , չորեքշաբթի 11 Փետրուար :

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ .— Հինգշաբթի 12 Փետր. :

ԿԱՐՏԱՆ .— Կիրակի 15 Փետրուար :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ .— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ , 20 Փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին ,149bis, Ave. d'Argenteuil.Asnières:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այս չորեքշաբթի օր ժամը երեքին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ :

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ- ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը յառաջիկայ չորեքշաբթի ժամը 9ին կայարանին դէմի սրճարանը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ .— Հ. Յ. Դ. Ջաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը շաբաթ օր, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ. Խաչի Խրիմեան սրահը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ , ԼԱ ՎԻՍԹ .—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ , արտասանութիւն , նուագ : Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է : Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ :

Միլանէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Պօղոսեանի եւ զաւակներուն կողմէ Կիրակի , Փետրուար 15ին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի , յետ պատարագի Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ :

Ազգականներու եւ բարեկամներու մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայ լլլ այդ նկատել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Տիկին Երանուհի Նալպանտեան եւ Տիկին Ազնիւ Թորիկեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք, անձամբ, նամակներով եւ հեռագիրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօրը դառնաղէտ մահուան առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Ամերիկայէն Պ. Մկրտիչ Սիմոնեան կը փնտռէ իր տղան Յովհաննէս Մկրտչեան եւ եղբայրը Վահէ : Մնած էին Լենինականի Մեծպարնէ գիւղը, գերի ինկած էին 1945 Սեպտեմբեր 30ին : Ատեն մը եղած են Ֆրանսա, Hyeres քաղաքը : Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի որ իմացնեն հետեւեալին. Sch. Alexanian , Maison Giraud, 2, St. Auban, Basses Alpes, France :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Պ. Նշան Մանուկեան (Tuilerie d'Aire Belle Puget sur Argens, Var, France) , հօրը անունը հաճի Կարապետ, մօրը անունը Մարիամ, կը փնտռէ հօրաքրոջը երկու զաւակները Խաչիկ եւ Պետրոս Թոզլեաններ որ 1914էն առաջ Ամերիկա գացած էին : Վերջին անգամ իրենցմէ լուր առնուած է 1920ին : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին :

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի մօտ, հայաշատ գիւղի մը մէջ ծախու է չորս սենեակնոց տուն մը , պտղատու ծառերով 440 մեթր պարտէզով միասին :

Ելեկտրականութիւն, կազ, ջուր : Պայմաններու համար դիմել «Յառաջ»ի միջոցով Բ. Ա.ի :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 11 Février 1948 Չորեքշաբթի 11 Փետր.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5263-Նոր շրջան թիւ 872 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

Տնտեսական եւ քաղաքական տագնապ եւ գիներու բարձրացումը շարունակուի

Սննդեղէններու գիներուն անընդհատ բարձրացումը քանի մը շաբաթէ ի վեր, կրնայ քաղաքական նոր տագնապ մը ստեղծել Ֆրանսայի մէջ եւ նոյնիսկ դահլիճը տապալել եթէ անմիջական քայլեր չառնուին կացութիւնը դարմանելու համար :

Ինչպէս արդէն գրած էինք, կառավարութիւնը խիստ միջոցներու պիտի դիմէ որպէսզի շահադէտները բռնի կամ չբարձրացնեն կենսական ուտեստեղէններու գիները : Վերջին տասնհինգ օրուան մէջ միսը եւ բանջարեղէնները անհամեմատ աճած են : Հինգ հազարնոցները հրապարակէն քաշուեցան որպէսզի ժողովուրդը նուազ քանակութեամբ թղթադրամ ունենայ եւ գիները իյնան. ճիշդ հակառակն է որ տեղի կ'ունենայ :

Դիտել կը տրուի թէ կառավարութիւնը շատ մը դժուարութեանց պիտի հանդիպի իր ելմտական եւ տնտեսական ծրագրին ամբողջական գործադրութեան համար :

Ընկերվարականները կը մտածեն կառավարութենէն հեռանալու մասին : Զրոյց կը շրջի թէ վարչապետը պիտի դիմէ ընկերվարական Լէոն Պլումին եւ պահպանողական Փոլ Րէնոյին որ դահլիճին անդամակցին : Տակաւին այս մասին վերջնական որոշում մը տրուած չէ :

Կենսական ուտելիքներու գիները բարձրացած են հետեւեալ կերպով — Յունուար 9ին խոզի միս 360, եզան միս 415, գինի 48, ստեպղին 44, խնձոր 85, կաղամբ 35 : Փետրուար 9ին համապատասխան գիներն են 420, 450, 60, 60, 120 եւ 45 :

ՀԵԼԼԷՆ ապստամբները կիրակի օր յարձակեցան Լահանաս անունով քաղաքի մը վրայ որ կը գտնուի Սելանիկէն 35 մղոն հիւսիս : Կառավարական ուժերը կրցան ետ մղել եւ մեծ կորուստներու ենթարկել զանոնք : Ապստամբները յարձակումներ կը կատարեն նաեւ Սելանիկի արեւելքը : Համաձայն Աթէնքի վերջին լուրերուն, հրոսակները գրաւած են Քալամիա — Թրիպոլիս ճամբան, Պելոպոնէսի շրջանը, եւ իւրաքանչիւր կառքէ կը զանձեն 30 հազար տրախմի :

ՀԷՔԹԸՐ ՄՔՆԻԼ, երկուշաբթի օր յայտարարեց բրիտանական խորհրդարանին մէջ թէ որեւէ ծրագիր չկայ Սպանիան Մարշըլի ծրագիրէն օգտուող պետութեանց շարքին մէջ առնելու «որքան ատեն որ մենատիրական վարչաձեւ մը կայ այդ երկրին մէջ» : Պահպանողական երեսփոխան մը հարցուց որ եթէ մենատիրական երկիրները պիտի չօգտուին այդ ծրագիրէն, ինչու հրաւէր եղած էր Եուկոսլաւիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ : Նախարարը պատասխան չտուաւ :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին Արհեստակցականներուն համայնավար նախագահը Հանս Եէնտրէցքի, կը պահանջէ որ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւս ստեղծուի տնտեսական եւ քաղաքական անկախ վարչութիւն մը՝ արեւմտեան Գերմանիոյ երրեակ գօտիներուն միջեւ ստեղծուած վարչութեան համապատասխան ձեւով : Նոյնիմաստ պահանջ մը կը ներկայացնէ նաեւ համայնավար օրկանը՝ Նոյէս Տօյչլանտ : Պերլինի դաշնակից շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի որ այս կարգի յայտարարութիւններ չէին կրնար ըլլալ առանց խորհրդային իշխանութեանց գիտակցութեան եւ հաւանութեան :

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագիրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովը պիտի գումարուի մարտի սկիզբները, այսինքն ծրագրին՝ ամերիկեան ծերակոյտին վաւերացումէն ետքը : Խորհրդաժողովին նպատակը պիտի ըլլայ «քիչ մը աւելի լայն մանրամասնութիւններ հաղորդել Ամերիկայի, խնդրոյ առարկայ պետութեանց տնտեսական գոյավիճակին մասին : Շատ հաւանական կը թուի որ ամերիկեան խորհրդարանը առնուազն մէկ միլիառ տոլար վերցնէ 6800 միլիոնի վարկէն զոր նախագահ Թրումըն անհրաժեշտ կը գտնէ՝ յառաջիկայ 15 ամսուան համար :

ՆԻՒ ՏԷԼՀԻԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Փետրուար 6ին արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցած է Քաշմիրի մէջ (Հնդկաստան) եւ 1900 Իսլամներ սպաննուած են ու 2000 հոգի վիրաւորուած :

«Ամերիկա պատերազմ կ'ուզէ» կը յայտարարէ Թիթօ

Եուկոսլաւիոյ վարչապետը, մարաջախտ Թիթօ երկուշաբթի օր Պելկրատի մէջ կարեւոր ճառ մը խօսելով, ըսաւ.—

Մենք Թրիեսթէի վրայ յարձակելու նպատակ չունինք : Պատասխանատու չենք նաեւ այն դէպքերուն համար որոնք տեղի կ'ունենան Յունաստանի մէջ ուր մարդիկ կը կռուին իրենց հարստահարիչներուն եւ Ամերիկացիներուն դէմ : Ամերիկայի աշխարհակալները իրենց նաւատորմը իտալական ջուրերը կը բերեն որպէսզի պաշտպան կանգնին յետադիմական տարրերուն յառաջիկայ ընտրութեանց ընթացքին եւ ճնշում բանեցնեն ուր որ պէտք է : Մարշըլի ծրագրին հիմնական նպատակն ալ այդ է — ստրուկներու վերածել Եւրոպայի ազգերը : Ամերիկա պիտի չկրնայ մեզ բարոյալքել : Ջլամարտ մըն է որ տեղի կ'ունենայ ներկայիս. պատերազմ պիտի չըլլայ որովհետեւ ժողովուրդները պատերազմ չեն ուզեր : Յունաստան սահմանային վէճեր կը ստեղծէ իր դրացիներուն հետ : Ալպանիան կ'ամբաստանեն որովհետեւ գիտեն որ Եուկոսլաւիան աւելի ուժով է : Բայց թող լաւ իմանան որ Ալպանիան ալ ուժով է. մենք զինակից ենք այդ երկրին եւ պարտաւորութիւններ ունինք իրեն հանդէպ :

Թիթօ, յետոյ, բուռն կերպով քննադատեց Ամերիկան — «Ո՞ր երկիրն էր որ ամէնէն առաջ օտար երկիրներու ծիրին մէջ մտաւ, մե՞նք թէ Ամերիկացիք. ո՞վ է որ խարիսխներ կը հաստատէ Ափրիկէի մէջ. ո՞վ է որ խարիսխներ կը հաստատէ Յունաստանի մէջ. ո՞վ է որ հողեր կը գնէ Փորթուգալի եւ Սպանիոյ մէջ՝ խարիսխներ հաստատելու համար : Մարշըլի ծրագրով, փոքրաքանակ տոլար Եւրոպա պիտի մտնէ, իսկ մեծաքանակ արտածում տեղի պիտի ունենայ : Այդ ծրագրով Ամերիկա իր քաղաքական եւ տնտեսական տիրապետութիւնը պիտի տարածէ կարգ մը եւրոպական երկիրներու վրայ. ատոր համար է որ Զուիցերիա, Շուէտ, Տանիմարքա, եւ վերջերս ալ, Թուրքիա, սկսած են վարանիլ : Մենք սկիզբէն ի վեր մերժեցինք այդ ծրագիրը : Մի կարծէք թէ Ամերիկա իր տոլարները կը բաշխէ Պլումներու, Շումաններու եւ Կասփերիներու գեղեցիկ աչքերուն համար :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Պաղեստինի Յանձնաժողովը երկուշաբթի օր միաձայնութեամբ որոշեց զինուորական ուժ տրամադրել բաժանումի ծրագիրը իրագործելու համար : Միեւնոյն ատեն, Ամերիկայի զինուորական ուժերու պետերը պահանջ մը ներկայացուցած են կառավարութեան որ հրաժարի Պաղեստինի բաժանման ծրագիրէն :

ՆԻՒՐԸՄՊԵՐԿԻ մէջ եօթը ամիսէ ի վեր տեղի կ'ունենար Գերմանիոյ Պալքանեան բանակներուն հրամանատարներուն դատավարութիւնը որ վերջացաւ երկուշաբթի օր : Նախկին մարաջախտ Վիլհելմ Լիսթ դատախազին փակման ճառէն ետք, պոռաց — Եղած ամբաստանութիւնները նախատական են գերման ժողովուրդին, մեր աստիճանին եւ մեզի դէմ : Պալքաններու պատերազմը եւ ի գործ դրուած բռնութիւններու պատասխանատուն մենք չենք. ստիպուած էինք հնազանդիլ. կ'ապրէինք դիւային մենատիրութեան մը տակ :

ՊԱՐԷՆԱՒՈՐՈՒՄ.— Պանիր 100 կրամ բոլոր դասերուն համար՝ փետրուարի FA կտրոնով : Մարկարին 200 կրամ E եւ A դասերուն՝ GC եւ GK կտրոնով, 150 կրամ J դասին՝ GC կտրոնով, 250 կրամ M V դասերուն GC եւ GK կտրոնով :

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան դեսպանը, Ճէֆըրսըն Քէֆրի, երկուշաբթի օր ամերիկեան Ազատութեան պատուանշանը տուաւ արտաքին նախարարին կնոջ, տիկին Ժորժ Պիտոյի, ի վարձատրութիւն պատերազմի ընթացքին դիմադրական ճակատին վրայ իր կատարած անգնահատելի ծառայութեան :

ԹԷՀՐԱՆԻ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ մեծ դժգոհութիւն պատճառած են Մոսկուայի վերջին յուշագրին խմբագրական ոճը ինչպէս նաեւ բովանդակութիւնը : Դիտել կը տրուի որ Իրան որեւէ նպատակ չունի զինուորական ծախքեր ընելու եւ պատուար մը ըլլալու այս կամ այն պետութեան հաշւոյն, երբ իր ժողովուրդին մեծ մասը անօթի է եւ կիսամերկ :

Ռուսիա կ'ամբաստանէ Արեւմտեան պետութիւնները

« ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԷՔ »

Վերջերս Ամերիկայի արտաքին նախարարութիւնը հրատարակեց կարգ մը գաղտնի փաստաթուղթեր որոնք կը վերաբերին 1939էն 1941 Հիթլէրի եւ Ստալինի դիւանագիտական յարաբերութեանց :

Կատարուած մերկացումները մեծ յուզում պատճառած են Խորհրդային Միութեան պաշտօնական շրջանակներուն մէջ : Երկուշաբթի օր Ռուս բարձրաստիճան պաշտօնատար մը յայտարարեց թէ արեւմտեան պետութիւններն էին որ թոյլ տուին Հիթլէրին որ սկսի երկրորդ համաշխարհային պատերազմը : «Պատմութիւնը կը խեղաթիւրէք» կ'ըսեն Ռուսերը իրենց երէկուան Դաշնակիցներուն... Ահաւասիկ կարգ մը կէտեր պաշտօնական յայտարարութենէն.—

« Խնդրոյ առարկայ փաստաթուղթերուն միակողմանի հրատարակութիւնը արդարացնելու համար անգլեւամերիկեան մամուլը կը բացատրէ թէ Ռուսիա մերժած է՝ փաստաթուղթերը միասին հրատարակելու եւ Նացիներու դիւանագիտական խաղերը հրապարակելու առաջարկը : Խորհրդային կառավարութիւնը իր ձեռքին մէջ ունի կարեւոր փաստաթուղթեր որոնք ցոյց կուտան թէ Հիթլէրի պատերազմը ինչպէս պատրաստուեցաւ :

Անգլիոյ եւ Ամերիկայի կողմէ եղած յայտարարութիւնը իրականութեան չի համապատասխաներ : 1946ի ամրան արդէն յայտնի էր թէ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա պիտի հրատարակէին Գերմանիոյ արտաքին նախարարութենէն գրաւուած փաստաթուղթերը որոնք կը վերաբերին 1918 — 1945ի պատմութեան : Նշանակալից է որ հիմա կը հրատարակեն միայն այն նիւթերը որոնք առնչութիւն ունին 1939—41ի շրջանին հետ, բայց հանրութեան չեն ներկայացներ Միւնիխի դէպքերուն վերաբերեալ փաստաթուղթերը :

Ամերիկայի ոսկի տոլարներն էին որ զարգացուցին Հիթլէրի ծանր արդիւնաբերութիւնը : Ամերիկա միլիոններով տոլար յատկացուց Գերմանիոյ պատերազմական ճարտարարուեստին : Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա միայն հրատարակութեան տուին վերոյիշեալ փաստաթուղթերը, ուրեմն անոնք պատասխանատու են յետագայ դէպքերուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1944Ի ԴԱՍՈՒՆ պատկանողները երկու ամսուան զինուորական մարզանքի ստանան յառաջիկայ Մայիսէն սկսեալ, եթէ խորհրդարանը քուէարկէ այս մասին մշակուած օրինագիծը :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ լուրջ տագնապ մը կը սպառնայ Իրլանտայի մէջ ուր խորհրդարանական ընտրութիւններ կատարուեցան քանի մը օր առաջ : Տը Վալերա կորսնցուց իր բացարձակ մեծամասնութիւնը բայց որոշած է չլքել կառավարութիւնը :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Գահիրէէն ստացուած տեղեկութեանց Իրաքի կառավարութիւնը նոր բանակցութեանց պիտի սկսի Անգլիոյ հետ բարեփոխեալ դաշնագիր մը կնքելու համար : Արտաքին նախարարը որ ներկայիս Եգիպտոս կը գտնուի Արաբական Դաշնակցութեան խորհրդաժողովին առթիւ, յոյս յայտնած է թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը գալ բրիտանական կառավարութեան հետ :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կառավարութիւնը երկաթուղիի հինգ նոր գիծեր կը շինէ դէպի Մանչուրիա եւ Մոնկոլիա, գործադրելով հնգամեայ ծրագրով նախատեսուած 2800 մղոն երկաթուղագծի շինութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ առեւտրական նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ ինքնաշարժի տէրերը վաղուընէ սկսեալ պիտի կրնան հրանիւթ ստանալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷ Ի ՎԵՐ տարաձայնութիւն մը կայ թէ նոր 5000 ֆրանքնոց թղթադրամներ հրապարակ հանուած են : Ելմտական նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ «ինք լուր չունի այդ մասին» :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ճամբորդական ընկերութիւնները մեծ յոյս ունին որ այս ամառ մեծ թիւով զբօսաշրջիկներ Ֆրանսա պիտի այցելեն, մանաւանդ Ամերիկայէն : Անցեալ տարի մօտ 900000 հոգի եկած էին եւ ծախսած էին եօթը միլիառ ֆրանք : Շատ հաւանական կը թուի որ այդ համրանքը կրկնապատկուի այս տարի :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ արտաքին նախարարը յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ անիմաստ պիտի ըլլար եթէ եւրոպական երկիրներուն չյատկացնէին Գերմանիոյ գործարաններուն կաղմածները : Մեքենաներուն փոխանցումը նպաստաւոր է Եւրոպայի վերականգնումին տեսակէտէն, ըսաւ նախարարը :

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մեր ազգային գիտակցութեան ամէնէն տագնապալի եւ ամէնէն յեղյեղուկ գետինը, մեր քաղաքական լքրծում ըմբռնումներու, մեր քաղաքական իրական պահանջներու հարցն է: Հոտ է որ հայ քաղաքական միտքը այլանդակուած եւ ռուսական թափանցումը գտած է իր տղմուտ հունը: Հայաստանէն մինչեւ արտասահման բովանդակ հայութիւնը բաժնուած է երկու հակոտնեայ հոսանքներու: Եղածով բաւականացողներ եւ Հայկական Դատ հետապնդողներ :

Հայ ժողովուրդի աւանդական ռուսասիրութիւնը, կարելի է ըսել, իր սպառիչ արտայայտութիւնն է գտած համայնավարներու միջոցաւ: Աւանց Ռուսաստանի չիք փրկութիւն: Երբ տակաւին, սահմանէն անդին արեւմտահայութիւնը կ՚ապրէր ու կը շնչէր, Թրքական ժանդոտ լուծի ծանրութիւնը մեզ յաճախ երազել կուտար աւանդական «Բեռի»ն: Սան Ստեֆանոյէն մինչեւ 1920 Նոյեմբեր 29ը հայ ղեկավար միտքը, այլազան բարեչրջումներով որ ծանօթ է բոլորին ապրեցաւ Բեռիի ցնորքներով: Ահա քառորդ դարէ ի վեր, Ռուսը կրկին նստած է մեր տան մէջ, այս անգամ յեղափոխական եւ ժողովրդավար դէմքով: Մեր ռուսապաշտ հատուածը Հայաստանի խորհրդայնացումով Հայկական Դատը արմատապէս լուծուած հռչակեց եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան համահայկական պահանջները նկատեց ցնորական:

Ինչո՞ւ այս ծաղրանկարը:

Որ եւ է դատ, ինքնին պահանջ մըն է ժողովրդի ընդերքէն բխած: Եթէ մեր ղեկավարութիւնը Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի, Սեւրի դաշնագրի եւ ծովէ ծով Հայաստանի պահանջներ չներկայացնէր իր ժամանակին, համաձայն տիրող ժողովրդական տրամադրութեանց եւ օրուան քաղաքական ըմբռնումներուն, հաւանօրէն խաչ կը բարձրացուէր: Մետասաներորդ ժամու իմաստութիւնը պէտք է վերապահել պառաւներուն :

Քառորդ դարէ ի վեր, տարագրի չարաբաստիկ պայմաններու տակ, ի՞նչ էին մեր պահանջները: Կրկնութիւններէ խուսափելու համար խըտացնենք.

Ա.— Արտասահմանի մէջ Հայկական Դատն ու Հայը պահելու բոլոր ձեռնարկները վառ պահել:

Բ.— Զգաստութեան հրաւիրել մեր երկրի նոր տէրերը, որ պահանջներ ներկայացնեն Հայկական հողերու ամբողջացման Սիւնիքը, Նախիջեւանը, Սուրմալուն, Ախալքալաքը, Կարսն ու Արտահանը ներկայ Խորհ. Հայաստանին կցելու :

Գ.— Պահանջ ներկայացնել Սեւրի դաշնագրի գործադրութեան: Մանաւանդ այժմ, երբ Թիւրք խորհրդային յարաբերութիւնները պրուած են:

Դ.— Սոխպել Խրհ. Հայաստանի կառավարութեան, որ յանձնառութիւններ ստանձնէ իբրեւ Ամենայն Հայոց կառավարութիւն եւ տէր կանգնի մեր Դատին :

Մեր հետապնդած բոլոր նպատակները կը գոյացնեն Խորհր. Հայաստանի կառավարութեան դիրքը, եւ կը տկարացնէին մեզ: Մենք մեզ կ՚ուզէինք Հարաքիրիի ենթարկել յանուն մեր ժողովրդի նուիրական շահերուն :

Երկրորդ աշխարհամարտը ցնցեց բովանդակ տիեզերքը: Եւ ի հարկէ մեր ազգային կեանքն եւս ենթարկուեցաւ ցնցումներու: Եղածով բաւականացող մեր անուղղելի ռուսապաշտները մեզի միացան Հայկական Դատի պաշտպանութեան համար: Համագործակցութիւն ամենուրեք: Մենք ուրախացանք:

Սահմաններու ընդարձակման պահանջներ ներկայացնել, Երեւանի մէջ միթինկներ ու ցոյցեր կազմակերպել, բոցավառ ճառեր արտասանել, եկեղեցական Համագումարով եւ կաթողիկոսով միասին ծրագիրներ պատրաստել: Մենք գնահատեցինք: Հայրենադարձ կազմակերպել եւ մեր գաղթահայ տառապակոծ մասունքները Արագածի հովանիի տակ տեղաւորելու, պատսպարելու եւ հայ մշտնջենական յարատեւութեան սատարելու համար, մենք մեր կուրծքն ու քսակը բացինք, նոյնիսկ իգին Փաշիստ, հակահայաստանեան եւ այլ փաղաքշական յորջորջումներու, քութեան, սադրանքի եւ դաւադրութեան տարկայ դառնալու աստիճան: Մրմուռ քամեցինք եւ կը քամենք յանուն մեր ժողովրդի, որ անիկա կարենայ դնել իր փոշեթաթաւ ոտքերը հայրենի սեփական հողին վրայ: Ոչ ոք կը ճանչնայ իր հակառակորդը այնքան լաւ, որքան մենք: Յաճախ մեր զէնքերով կը կռուին եւ կը դատապարտեն մեզ, ի վերջոյ գնդակի զոհ դառնալու համար: Ո՞ւր են Խանջեանները, Լուկաշինները, Սահ. Տէր Գաբրիէլեաննները եւ ուրիշներ: Բերանները փոց են եւ խեղճ արտասահմանի հայութիւնը ոչինչ գիտէ անոնց մասին: Եւ պէտք չէ գիտնայ տակաւին երկար տարիներ վերջ: Ռուս հայրախնամ դրկի մէջ, հայկական ողբերգութիւն...

Արտասահմանի «Յառաջդիմական» որակուած մեր ամէնէն յետադիմականները, իրենց պղտոր ուղեկիցներով, դարձեալ գործի վրայ են պառակտելու համար մեր ժողովուրդը: Ասիթը՝ Ներգաղթն է: Այսինքն, օտարի թոյլտուութեամբ եւ դառնատանով, զաւակը իր մօր յանձնելու համար պարզ գործողութիւն մը, որ կը կարօտի նիւթական հնարաւորութիւններու: Որքան ժողովուրդներ իրենց երկիրն են վերադարձած առանց թամթամի: Չեխեր, Սերպեր եւ Լեհացիներ: Բայց մեզ համար հարցը ուրիշ է: Պէտք է դատել սեւն ու ճերմակը, եւ այն ալ որո՞ւ ձեռքով... Մեր կեանքի սողունները, յաճախ, արծիւի պէս կ՚ուզեն ժայռեր բարձրանալ եւ հայրենասիրութեան մենաշնորհ վերագրել իրենց: Պատեհապաշտ եւ դաւանափոխ մարդկանց հայրենասիրական կուրծքը շատ փխրուն է :

Ներգաղթը համազգային գործ է: Մենք պէտք չունինք մեր դէմ գործածելու Արաբի, Ֆրանսացիի, Ամերիկացիի, Յոյնի, Պարսիկի եւ այլ հիւրընկալ ժողովուրդներու հայրենասիրական զգացումները: Երախտագիտութենէ զատ ուրիշ բան չենք կրնար տածել: Յառաջդիմական ճակատի բոլոր անտեղի «հարա-հրոց»ները նորանոր թշնամիներ կը ստեղծեն, որոնց պէտք չունի մեր վիրաւոր ժողովուրդը:

Կոյր պէտք է ըլլալ չի տեսնելու համար, որ մեր Դատը քառորդ դարու ընթացքին իր բնական հունէն ելած եւ մեծերու հաճութեամբ մտած է օր մը օճախի, օր մը գաղթականաց կոմիտէի, օր մը հայմաթլոսի, եւ օր մըն ալ ներգաղթի ձեւին տակ, հակառակ մեր անհուն զոհողութեանց բոլոր ճակատներուն վրայ: Այդ փոփոխակներէն մէկն է Կարսի եւ Արտահանի Վիշինսքեան ըմբռնումը: Երեք տարի չարունակ, Հայաստանէն մինչեւ Արտասահման ժողովուրդ մը ոտքի ելած իր արդար պահանջներով եւ օրօրուածռուսական յոյսերով, կը յանդի Վրացի երկու փրոֆէսէօրներու մերժման: Երկու փրոֆէսէօր, երկու գաւառ: Իսկ մէկ ժողովուրդ ոչինչ արժէ, անգամ իր պատմական իրաւունքներու ծանրութեամբ: Ուղղակի թէ չեղակի հարուածները կ՚իջնեն մեր ամէնէն թանկագին զգացումներուն վրայ: Եթէ Խորհր. իշխանութիւնը մեզ կ՚ուզէր Թիրախ դարձնել Թուրքին դէմ, մենք արջի ծառայութեան պէտք չունէինք: Մեր գոյութիւնը ինքնին Թիրախ մըն է Թուրքին դէմ: Օտար երկիր ծնած ու մնած հայ մանուկներն անգամ գիտեն տարկա:

Այս խորհրդածութիւններէն պարզ կերպով կը հետեւի, որ Խորհ. իշխանութիւնը կ՚ուզէ անխնայօրէն հարուածել .

Ա.— Մեր դարաւոր ազգային եկեղեցին:

Բ.— Մեր Մշակոյթը եւ

Գ.— Մեր քաղաքական Դատը :

Սփիւռքի հայութիւնը շատ լաւ գիտէ, որ հայութեան բոլոր հալածական արժէքները: ի յառաջագունէ, ապաստան են գտած Հ. Յ. Դաշնակցութեան հողեւոր պանթէոնին մէջ: Մեր հակառակորդները , ժամանաւորապէս արտասահմանի մէջ , քսանըհինգ տարուայ ընթացքին քսանըհինգ գոյն ու անուն փոխեցին վարկ ստեղծելու համար, բայց Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մնաց միշտ իր անուան եւ կոչման բարձրութեան վրայ :

Կը հաւատանք թէ, օր մը, հայ ժողովուրդի նորոգման յարաճուն ուժերը, ցեղային ազնիւ տենչերն ու հոյակապ գործերը, պիտի դիմեն անքակտելի միութեան մը, ռուսական աղջամուղջին մէջ չի խեղդուելու համար :

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Հիւլէական ռումբը

ԽՄԲ.— Ստորեւ, հարց — պատասխանի ձեւով կը հրատարակենք կարգ մը շահեկան տեղեկութիւններ հիւլէական ռումբին մասին քաղելով հռչակաւոր գիտունի մը յայտնութիւններէն: Այս վերջինը չուզեր իր անունը հրապարակել: Տեսակցութիւններ ունեցած է մեծահռչակ գիտուններու հետ — Այնշթայն, Օփընհայմըր, Լէօլի, Կռոխս, Թամըս, Ֆարըլ ինչպէս նաեւ Պիքինիի փորձին ներկայ գտնուողներուն հետ եւ իւրաքանչիւրէն ստացած է վաւերական լուսաբանութիւններ աշխարհի առաջին մահացու զէնքին մասին .—

★

Հ.— Հիւլէական ռումբը ի՞նչ մեծութիւն ունի :

Պ.— Ռումբը՝ իր մետաղի պահպանակով, իր թեւճակներով ինչպէս նաեւ պայթումը յառաջ բերող գործիքով միասին (այս վերջինը կրնայ ըլլալ Ուրանիում — 235 կամ փլութոնիում) այնքան մեծ է որքան պատերազմին, անգլիական եւ ամերիկեան օդանաւերուն կողմէ արձակուած ռումբերը, բայց ոչ անոնց չափ ծանր: Սակայն պայթող միջուկը շատ փոքր է, օրինակ, պզտիկ ձմերուկի մը չափ, ծանրութիւնը երկու լիպրա, թերեւս քիչ մը աւելի:

Հ.— Ռումբը ի՞նչ տեսք ունի:

Պ.— Շատ կը նմանի արծաթին :

Հ.— Պայթումը ի՞նչպէս յառաջ կուգայ :

Պ.— Ուրիշ պայթուցիկներու չի նմանիր այն իմաստով որ կրակ յառաջ բերող ոչ աստղ կամ ոչ ալ «առաջնորդ» ունի: U-235ը եւ փլիւթոնիումը կը պայթին միայն այն ժամանակ երբ անհրաժեշտ մեծութեամբ եւ ձեւով գունդի մը վերածուած ըլլան: Սիկարէթի տուփի մը մեծութիւնը ունեցող առանձին կտոր մը չի պայթիր եթէ նոյնիսկ փուռը նետէք, վրան գնդակ մը պարպէք կամ բարձրութենէ մը վար նետէք: Բայց երբ այդ գունդը — միշտ սիկարէթի տուփին մեծութեամբ — երկրորդ գունդի մը հետ միացնէք, ահաւոր պայթում մը յառաջ կուգայ: Հիւլէական ռումբը իրարու քով կը բերէ U—235ի կտորուանքները եւ կը պայթի:՝ Ի հարկէ զանազան ձեւեր կան այդ մերձեցումը յառաջ բերելու համար: Ճափոնի վրայ 30.000 ոտք բարձրութենէ մը նետուող ռումբերը պիտի պայթէին 1500 ոտք բարձր կէտէ մը՝ օդին մէջ :

Հ.— Ռումբը որքա՞ն վնաս կը պատճառէ .

Պ.— Կարգ մը ապուշներ կ՚ուզեն հաւատացընել միլիոնաւորներու որ հիւլէական ռումբը տասը թոնոց ռումբի մը ազդեցութիւնը ունի եւ աւելին չէ: Ցիմարներ: Ռումբը իսկապէս ահաւոր է: Հիւլէական ռումբին միջուկը — հոն ուր պայթումը տեղի կ՚ունենայ — մէկ երկվայրկեանին մէկ միլիոներորդ ժամանակամիջոցին մէջ կ՚արտադրէ 25 միլիոնէն 50 միլիոն աստիճան ջերմութիւն (փարէնայթ): Արեւուն մակերեսին ջերմութիւնը 10.800 աստիճան է: Պայթումի ատեն, միջուկէն կը մեկնի ահաւոր տաքութեամբ հով մը՝ ժամական 1000 մղոն արագութեամբ: Ամէնէն սարսափելի փոթորիկը որուն ծանօթ ենք, ժամը 125 մղոն արագութիւն չունի: Երբ ռումբը իյնայ, վեր կը բարձրանայ 50.000 ոտք բարձրութիւն ունեցող եւ սունկի ձեւով սիւն մը — փոշիի, շոգիի, մուխի եւ ծծուած կտորուածքներու — որ կ՚արտադրէ 100.000 լիպրա ծանրութեամբ բատիում: Մի մոռնաք որ 1898էն ի վեր գիտութիւնը ձեռք անցուցած է հազիւ երեք լիպրա ծանրութեամբ բատիում :

Հիրոշիմայի վրայ ինկած ռումբը սպաննեց, վիրաւորեց, անդամատեց եւ ծանրապէս հիւանդացուց 250էն 300 հազար հոգի: Պիքինիի մէջ նետուած երկրորդ ռումբը դէպի երկինք բարձրացուց տասը միլիոն թոն ջուր եւ վիթխարի շոգենաւերու վրայ թափեց ահաւոր քանակութեամբ շոգի: Այս շոգին, բատիումով գործօն, կրնար տեղն ու տեղը սպաննել նաւուն վրայ գտնուողները, խլիրդ յառաջ բերել, ոսկորներուն ծուծը հալեցնել եւ ամլացնել: Այս ռումբը արձակուեցաւ 1946 Յուլիս 25ին. վեց ամիս ետքը, դերմանական Փրինձ Եւկէն մարտանաւը որ Պիքինի տարուած էր, յանկարծ ընկղմեցաւ: 1947ի յունուարին անգամ նաւերը տակաւին այնքան «տաք» էին բատիումով որ գործաւորները օրական միայն մէկ ժամ աշխատելու հրաման ունէին, եւ այն ալ, շատ մեծ զգուշութեամբ: Փորձէն վերջ Պիքինիի ջուրերուն տակ իջնող սուզակները հաստատած են որ ընկղմող բոլոր նաւերը ճզմուած էին այնպէս ինչպէս խաւաքարտի կտոր մը կը ճզմուի մարդու մը ոտքին տակ: Սուզակները հաստատած են նաեւ որ կրանիթի պէս կարծր բուստերը ալիւրի վերածուած են :

Հ.— Եթէ այդ նիւթը այդքա՛ն պայթուցիկ է, ի՞նչու հանքերուն մէջ չի պայթիր:

Պ.— Որովհետեւ միայն զուտ U—235ը կրնայ պայթիլ: Անիկա մէկն է ուրանիումի մէկ տեսակին. բուն ուրանիումը կը կոչուի U—238, այս վերջինը «անբաժանելի» է: Ինչ կը վերաբերի փլիւթոնիումին, անիկա հանքերէն չէ որ կը հանուի: Ան հրաշալի արտադրոյթն է այն գործողութեան որ U—235ի նէօթրոնները կը միացնէ U—238ին, ճիշդ այն ձեւով որ կտոր մը կաւը կը փակչի, օրինակ, իր վրայ նետուած գնդակի մը:

Հ.— Կա՞ն ուրիշ տեսակի հիւլէներ որ կը պայթին :

Պ.— Միայն թորիումի եւ պիզմութի հիւլէները, բայց ոչ նոյն ուժգնութեամբ :

Հ.— Ամերիկան որչա՞փ հիւլէական ռումբ ունի :

Պ.— Այդ գաղտնիքին ծանօթ են ափ մը մարդիկ միայն: Մեծ քանակութեամբ U—235 կը պատրաստենք՝ գիտական ուսումնասիրութեանց եւ բժշկական կիրարկումներու համար :

Հ.— Հիւլէական ռումբ մը ի՞նչ կ՚արժէ :

Պ.— Յիսունէն եօթանասունըհինգ միլիոն տոլար իւրաքանչիւրը, բայց արտադրուած քանակութենէն կախում ունի այդ արժէքը :

(Շարունակելի)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարապէքիրի հետ

Գ.

Ծովափէն կը լսուէր զինուորական նուագախումբի ձայն եւ կը նշմարուէին զինուորական մասէն շարժումներ :

Ժամը 10ին ծովափ ուղարկեցինք մեր քարտուղարը եւ պահակազօրքի հրամանատարը, իմանալու համար թէ ինչ տեղեկութիւններ կան Թուրք պատուիրակութեան մասին: Վերադառնալով, անոնք հաղորդեցին թէ Թուրք պատուիրակութիւնը արդէն մեկնած է Իսթանպուլ: Փետր. 24ին եւ 25ին մնացինք նաւի վրայ, բայց ոչ ոք չեկաւ: Արդէն սկսանք անհանգստանալ. մեր իննասիրութիւնը վիրաւորուած էր: Հաղորդեցինք Թիֆլիզ, թէ Թուրքերը չեն եկած: Փետրուար 25ին, երեկոյին մեր նաւը եկաւ Տրապիզոնի վալէն ու յայտնեց թէ Թրքական պատուիրակութիւնը չուտով կուգայ: Մենք տուինք անոր փոխ-այցելութիւն մը ու որոշեցինք որ եթէ հետեւեալ օրը Թուրք պատուիրակները չգան, անմիջապէս պիտի վերադառնանք Պաթում: Սակայն հետեւեալ օրը առտուն, հորիզոնին վրայ երեւցաւ ու յետոյ մեր նաւահանգիստը մտաւ Թրքական նաւ մը, Թուրք պատուիրակներով :.

Երեք ժամ յետոյ մեր նաւին մօտեցաւ փոքրիկ նաւակ մը, ուրկէ վեր բարձրացան Թրքական պատուիրակութեան նախագահ Րէուֆ պէյը, ծագումով Պոմացի, գնդապետ Համիտ պէյ եւ երիտասարդ Թուրքերու կոմիտէի անդամ Րիզա պէյը, որ 1914 թուին մասնակցած էր Ածառիայի արշաւանքին :

Թուրք պատուիրակները խնդրեցին մեզմէ ցամաք ելլել. վէճ ծագեցաւ մեր եւ Թուրքերու միջեւ պահակախումբ ունենալու իրաւունքի մասին: Թուրքերը յայտնեցին որոշապէս, թէ Տրապիզոնը չէզոք քաղաք մը չէ, այլ Թրքական է եւ միջազգային օրէնքով անոնք իրենց վրայ կը վերցնեն մեր պատուիրակութեան պաշտպանութիւնը :

Որոշ տատանումներէ վերջ մենք համաձայնեցանք մեզ մօտ թողուլ մեր պահակախումբէն 10 հոգի եւ մնացածները ճամբել Պաթում, առաջին իսկ նաւով :

Երեկոյեան դէմ ցամաք ելանք, նախօրօք փոխ այցելութիւն մը ընելէ ետք Թուրք պատուիրակութեան :

Մեզ ընդունեցին խեղճուկ նուագախումբի մը նուագով եւ հրավառութեամբ :

Մեզ տեղաւորեցին երկյարկանի տան մը մէջ, որուն դիմացը կը գտնուէր Թրքական զօրանոց մը զինուորներով լեցուն :

Հետեւեալ առաւօտը դուրս եկանք փողոց. քաղաքը գրեթէ ամայի էր եւ խանութները փակ էին ու դատարկ, քանի մը Յոյներ միայն միս ու կանանչեղէն կը ծախէին :

Հետեւեալ օրը միայն տեղի ունեցաւ մեր առաջին հանդիպումը Թուրք պատուիրակութեան հետ » :

Կը ստիպուինք ընդհատել Պ. Խատիսեանի նկարագրութիւնը նկատելով որ ներկայ յօդուածաշարքին տարողութենէն դուրս կը մնան մանրամասնութիւնները Տրապիզոնի ժողովին մասին:

Աւելցնենք միայն թէ Տրապիզոնի պատուիրակութեան տրուած հրահանգներուն մէջ մըտցուած էր նաեւ Թրքահայերու խնդիրը,: որ հայ պատուիրակութեան կողմէ բանաձեւուած էր հետեւեալ կերպով .— Թուրքիա ետ կը ստանար այն բոլոր հողամասերը, զորս Ռուսերը գրաւած էին 1914էն յետոյ եւ Հայերուն ու Ասորիներուն կուտային ինքնավարութիւն՝ Թրքական պետականութեան շրջանակի մէջ:

« Մշակ » լրագիրը կը քննադատէր այս բանաձեւը, «մթին» կը նկատէր զայն, աւելցնելով թէ « վերջ ի վերջոյ վերադառնում ենք նախկին դրութեան » :

Այս փակագիծէն յետոյ վերադառնանք Զօր. Գարապէքիրի, որ վերը յիշուած հրահանգներուն անդրադառնալով ըսաւ .

— Ձեզ գիտեր թէ իսկապէս այդ տեսակ հրահանգ մը տրուա՞ծ էր Տրապիզոնի ժամանած պատուիրակութեան: Ամէն պարագայի Տրապիզոնի մէջ Թուրքիա ոչ մէկ խոստում տուած է այդ մասին եւ մերժած է բանակցիլ որեւէ հարցի շուրջ, որ երկրին ներքին գործերուն միջամտելու բնոյթը ունէր: Ուրիչ խօսքով, Թուրք պատուիրակութիւնը անդրդուելի մնացած էր Ազգ. Ուխտի տրամադրութիւններուն վրայ եւ պահանջած էր բանակցիլ միմիայն պայքումին մասին Կարսի, Արտահանի եւ Արդուինի նահանգներուն, որոնք Թուրքիոյ վերադարձուած էին Պրէսթ—Լիթովսքի դաշնագրով :

Արդէն Տրապիզոնի ժողովին նպատակն էր ապահովել այդ դաշնագրին գործադրութիւնը, հետեւաբար Թուրք պատուիրակութիւնը մերժած էր օրակարգի անցնել ուրիշ ոեւէ խնդիր :

Խօսքը մասնաւորելով Հայերու մասին, Անատոլուի մէջ կազմուած նոր կառավարութիւնը մէկէ աւելի առիթներով փորձեց խաղաղ բանակցութիւններով լուծել Թուրքերը եւ Հայերը շահագրգռող խնդիրները:

Դժբախտաբար ոչ մէկ արդիւնք տուին այդ փորձերը, որովհետեւ Երեւանի վարիչները իրենց յոյսը դրած էին Եւրոպայի վրայ եւ մեծ արժէք կուտային Սէվրի դաշնագրին կարծելով թէ մեծ պետութիւնները բռնի ուժով պիտի գործադրեն այդ անիրականալի դաշնագիրը :

Պէտք չէ մոռնալ որ Երեւանի Դաշնակցական կառավարութիւնը առանձին չէր այդ տեսակէտին մէջ եւ անոր ուժ կուտար Անգլիացի զօրավար Սթոքս, որ Երեւան հաստատուած էր եւ ծայրայեղութեան կը դրդէր Հայերը:

Այս կերպով զարգացան դէպքերը, ի վերջոյ յանգելով պատերազմի: Աւելորդ կը նկատեմ խօսիլ նախընթաց մանրամասնութիւններուն մասին, քանի որ պատմութեան կը վիճակի այդ մասին վճռական վճիռը: Աւելցնեմ միայն, որ Դաշնակ կառավարութեան կողմէ Տրապիզոն ղրկուած պատուիրակութեան նախագահ Աւետիս Ահարոնեան եւ Աղեքսանդր Խատիսեան Իսթանպուլի մէջ Սուլթանին ներկայացան եւ Թուրքեւհայ բարեկամութիւնը ջատագովեցին: Հակառակ ասոր, ոչ ոք կրցաւ առաջքը առնել պատերազմին, որովհետեւ համատարած չփոթութիւն կը տիրէր եւ անկարելի եղած էր իրականութիւնը տեսնել :

Մնացեալը ծանօթ է արդէն:

Երբ մեր բանակները Ալեքսանդրապոլ մտան, ամէն կողմ անօթութիւն եւ թշուառութիւն կը տիրէր եւ Հայ զինուորները կը մերժէին պատերազմիլ :

Զօր. Գարապէքիր, կրկին աչքէ անցուց իր յուշերուն թղթածրարը եւ կարդ մը նամակներ ու լուսանկարներ զատելով ըսաւ.

— Այն ատեն ընդհանուր բնոյթ կը կրէր ժողովուրդին թշուառութիւնը, որ հրամայեցի բանակին մթերանոցներէն ալիւր եւ հաց բաշխել բնակչութեան: Միւս կողմէ մասնաւոր խնամքի առարկայ դարձուցինք տասնեակ հազարաւոր որբերը եւ զանոնք զետեղեցինք Ալեքսանդրապոլի որբանոցին մէջ, որ բացուած էր Մերձաւոր Արեւելքի ամերիկեան նպաստամատոյցին (Նիր Իսթ Րիլիֆ) կողմէ: Այդ որբանոցին մէջ մօտաւորապէս 30 հազար որբեր կը խնամէին եղեր Ամերիկացիները :

Որբերուն հանդէպ այնքան հոգածութիւն ցոյց տուինք որ Լոնտոնի «Թայմզ» թերթը մասնաւոր գնահատանքով արտայայտուեցաւ այդ մասին :

Ս. ՇԱՄԼԵԱՆ

« ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՇԱԲԱԹ »

Դպրոցական տարեշրջանի բացումով Փարիզի համալսարանական հայ ուսանողութեան այն մասը որ կազմակերպուած է Հայ Ուսանողական Միութեան մարմնին մէջ, կրկին կը մտնէր իր իմացական ու ընկերային պարտականութեանց սպասին :

Սակայն տարեմուտի ծանր աշխատանքներու բերումով Միութիւնը կարելիութիւն չունեցաւ հանրային լայն գործունէութեան ձեռնարկելու:

Երկրորդ եռամսեային սկիզբը տեղի ունեցաւ 1947—1948 տարեշրջանի վարչական մարմնի ընտրութիւնը, հետեւեալ կազմով :

1.— Տօքթ. Հրաչ Աբրահամեան ատենապետ, 2.— Պ. Արծիւ Իւլիւպէյեան ատենադպիր, 3.— Տօքթ. Շաւարշ Ադխաչէրեան գանձապահ, 4.— Պ. Էտկար Շահվէքիլեան խորհրդական, 5.— Պ. Վահէ Օշական :

1948 տարին կը զուգադիպի մեր Միութեան հիմնադրութեան 60ամեակին, ու առ այդ մտադրուած է սարքել գեղարուեստական հանդէս մը 22 փետրուարին, Sorbonneի մէջ: Այս հանդէսը պիտի ըլլայ Միութեան յետ պատերազմեան վերակազմութեան բացման տօնակատարութիւնը որ, զանազան պատճառներով, կարելի չէր եղած կատարել անցեալ տարի :

Իբրեւ հեռաւոր ծրագիր, վարչութիւնս որոշած է կազմակերպել շարք մը՝ գեղարուեստական հանդէսներու Cité Universitaireի մէջ, ապրիլի ընթացքին: Այս փառատօնը , որ պիտի կոչուի «Հայ Մշակոյթի Շաբաթ», նպատակ պիտի ունենայ հայ մշակոյթի պանծացումը ու սփռումը հայ թէ օտար շրջանակներու մէջ :

Յուսալից ենք որ Փարիզահայ հասարակութիւնը պիտի աջակցի մեզ իրագործելու համար մեր ծրագիրները: Միութեանս հասցէն է.— Union des Etudiants Arméniens de Paris, 57 Bld. Jourdan, Paris (14):

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Գերուհին վրայէն անցաւ թեթեւ սրսփուք մը, որպէս թէ օձախէն կայծ մը թռած ու թառած ըլլար իր լեռնակուտակ կուրծքին վրայ բրդացած զոյգ մը պտուկներուն վրայ, այրուցքի թեթեւ աղմուքներ պատճառելով:

Իր նոճեհասակ մարմինը օրօրուեցաւ ոտքերուն վրայ, խուսափողական թեթեւ շարժումով մը: Վայրկեան մը փակեց աչքերը կրակին դէմ, յետոյ, կողմնակի բացուածքէ մը յառեց քարայրէն դուրս: Հիւսիսէն ճերմակ, առոյգ ամպ մը կը վազէր տարածութեան, մինչ արեւելին նորածագ ճառագայթները, այս անսովոր օտարականէն վախցած, մանուկներու նման կը հեռանային հեւ ի հեւ :

Եթովպուհին ծրարը քակեց անմիջապէս ու սարքեց սեղան բարձրահայեաց զարպասի մը վրայ, ուր երկու թեւանցուկ արարածներ կը համբուրուէին քարայրին վերեւ: Խաս, անգամ մը միայն վեր առաւ ի բաչքերը: Բայց այդ մէկ անգամը բաւական եղաւ, որ իր սիրտը թեւաւորուի մոռցուած զգայութիւններու զուլցած ակերուն վերեւ: Հիմա, հոմնէն ելած զարտուղի գիծ մը կը նշմարէր, դէմ յանդիման, իր կեանքէն փրցուած էջի մը վրայ, որուն գոյութիւնը ճանչցած էր երազին մէջ, քիչ անգամ, իսկ իրականութեան մէջ երբեք ...:

Հաւկիթ մը կեղեւած պահուն, ձեռքէն ինկաւ գետին ու կոտրեցաւ: Գերուհին վերցուց զայն անմիջապէս, մաքրեց ու երկարեց իրեն: Լուռ սպասարկութիւն, անբարբառ սեղան ...: Ու երբ լրացաւ, Խաս խզեց լռութիւնը, ոտքի ելած :

— Օրհնեալ ըլլան բոլոր բարեխոտ հողիները: Թող անոնց հողը ոսկի ու քարերը հաց ըլլան: Թող Ալլահը բեղմնաւորէ բոլոր ամլութիւնները այս հիւրընկալ ու կոյս երկրին ...:

Յետոյ բազկատարած, վեր առած թեւերը , ու սեղանին փշրանքները սերմնացանին հատիկներուն պէս ցանցնեց քիչ մը անդին ,պարարտ սարահարթի մը վրայ :

Եթովպուհին թափուած օրհնութիւններէն իրեն ինկած բաժինը վերցուց երախտայոյզ: Այս անուշ խօսքերէն գոհունակութեան լոյս մը ճառագայթեց իր հոգիին մէջ: Բաւարարուած զգացումի յորդ ալիք մը սողաց իր մխսին ծալքերուն տակ:

Այո, ինք գերի մըն էր, ենթակայ լեղի ու կըծու խօսքերու, յանդիմանութիւններու եւ անարգանքի, մինչ, սա պահուս, կ՚ողողուէր օտարականի մը օրհնութեան ալիքներով: Աւելի քան աշխոյժ ու խանդավառ, սեղանը հաւաքեց, վերադարձի ծրարը պատրաստեց եւ հրաժեշտի համար մօտեցաւ Խասյին, որ օճախին վերեւ արձանացած էր ապշահար, անբարբառ Սփինքսի մը նման :

Գերուհին քիչ մնաց իյնար կրակին վրայ, ինքն ալ իր կարգին ապշած ու ապուշցած ... կամ հըրաշքի մը առջեւ կը գտնուէր եւ կամ աչքերը կը դաւաճանէին իրեն: Օճախին քարերը կակուղցեր, հալեր, թաղուեր էին մոխիրներու տակ: Ու միջոցը բռներ էր ախորժահամ բոյր մը միսի ու գետնախնձորի :

— Ես էի այս քարերը դիմացի սարահարթէն հաւաքողը, խօսեցաւ Խաս, հիմա, կը յիշեմ, որ անոնք քիչ մը կակուղ գտան ձեռքերուս ու խորհեցայ, որ թերեւս այս սրբազան լերան կենարար լոյսն է փխրած զանոնք, իսկ, սա պահուս, կը գտնուիմ գոյափոխութեան զարմանահրաշ պատկերի մը առջեւ ... :

Գերուհին մտիկ կ՚ընէր այս բացատրութիւնները, անոր շրթներէն կախուած: Կը փորձէր վերլուծել, մեկնաբանել եղելութիւնը: Բայց ի զուր...: Վերջապէս կառչեցաւ հաւատքի կայմին, հրաշքին թելերը կապելով Ալլահին ու օտարականին: Ապա մոխիրներուն տակէն քաշելով դուրս բերաւ հատ մը, զոր սկսաւ մաքրել, մատները այրելով ու փչելով: Համտեսումը կ՚արդարացնէր իր բոյրը — մախառն գետնախնձոր ...: Անո՞ւնը ... :

— Քէմէյի ... բացագանչեց Խաս :

Այո, խորհուրդ մը խորախորհուրդ ...: Ուրիշ խորհուրդ մըն ալ, կնոջ, հոգիին մէջ կեռար, կը կակուղնար ,կը հալէր, անոր հաւատքի քարէն, ճիշդ սա քէմէյիին նման :

(23)

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շավիլի «Րաֆֆի» Երիտ. Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը բանախօսէ Պ. ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը՝ կամաւոր:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ամերիկայէն Պ. Մկրտիչ Սիմոնեան կը փնտռէ իր տղան Յովհաննէս Մկրտիչեան եւ եղբայրը Վահէ: Ծնած էին Լենինականի Մեծպարնէ գիւղը, գերի ինկած էին 1945 Սեպտեմբեր 30ին: Անտեն մը եղած են Ֆրանսա, Hyeres քաղաքը: Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի որ իմացնեն հետեւեալին. Sch. Alexanian, Maison Giraud, 2, St. Auban, Basses Alpes, France:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.—Պ. Նշան Մանուկեան (Tuilerie d'Aire Belle Puget sur Argens, Var, France), հօրը անունը Համբի Կարապետ, մօրը անունը Մարիամ, կը փնտռէ հօրաքրոջը երկու զաւակները Խաչիկ եւ Պետրոս Թողլեաններ որ 1914էն առաջ Ամերիկա գացած էին: Վերջին անգամ իրենցմէ լուր առնուած է 1920ին: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Չլղատեան (Թերզուցցի) կը փնտռէ Աղբիւր Սերոբի կինը (Սոխորդցի): Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով.— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Ֆրանսայի քաղաքներէն Բիւժէ Սիւռ Արժանէն Վանի Քըզըլտաղ գիւղացի Տիգրանի աղջիկը Սիրվարդ Գէորգեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդիները Ահարոն Սահակեան եւ Հայրիկ Վարդանեան, որոնք նախապէս Տիարպիքիր կը գտնուէին: Տեղեկացնել Տիկին Գէորգեանի, Puget sur Argens (Var):

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Աղքատախնամ – որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 10 Ապրիլ շաբաթ իրիկուան ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի շքեղ սրահին մէջ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել:

ԳՐԱԽՈՒԱԾ ՕՐ.— Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն կազմակերպած է ներկայացում մը խաղարկութեամբ «Շանթ» թատերախումբի, Փետրուար 29ին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԾԱԽՈՒԻ Է

Փարիզի մօտ, հայաշատ գիւղի մը մէջ ծախու է չորս սենեակնոց տուն մը, պտղատու ծառերով 440 մեթր պարտէզով միասին:

Ելեկտրականութիւն, կազ, ջուր: Պայմաններու համար դիմել «Յառաջ»ի միջոցով Բ. Ա.ի:

ԿՕՇԻԿԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ

Արհեստին ծանօթ, մեծաքանակի վաճառորդներուն, մեծ տուներու, բազմաթիւ մասնաճիւղերու Prix-Uniquesներու, յաճախակի այցելու, կօշիկի փոքր ու մեծ առեւտրականներու, շրջուն վաճառորդներու հետ մօտէն շփում ունեցող մը

ԿՈՒԶԷ ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏԷՐԵՐՈՒ

եւ (կանանց, երախաներու եւ այրերու) կօշիկի վերաբերեալ ամէն կարգի նիւթերու համար ստանձնել ներկայացուցչութիւնը Փարիզ եւ շրջաններուն համար:

Դիմել՝ TALOPP HENRI

16 Rue Montgolfier, Paris (3), Հեռ. Turbigo 74-54

ԲՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԻԹՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՅԻՐՆԱՆ ՊՈՒՑՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան, կը պարէ Օր. Ռէժինա Տէր-Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառխմ Գաբրիէլին եւ Պ. Օնանեանի կողմէ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼէՃՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948: Մարսէյլ:

Մանրամասնութիւններ յաջորդով: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախագահին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստուածարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 22 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, արամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը վաղը հինգշաբթի, Sociétés Savantesի մէջ: Նիւթ՝ «Հայ ժողովուրդը Յեղափոխութենէն առաջ եւ յետոյ»: Դասախօս Պ. ՎՇՏՈՒՆԻ: Հայերէնի դաս 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Անի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ: Դասախօս ընկեր ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ՍԷՆ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Վաղը Հինգշաբթի:

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար:

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այսօր չորեքշաբթի ժամը երեքին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ- ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այսօր չորեքշաբթի ժամը 9ին կայարանին դէմի սրճարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը շաբաթ օր, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ. Խաչի Խրիմեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն Տըպէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Վալանսի Ահարոնեան ակումբը: 11 Ave. Gambetta, Valence:

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը շաբաթ 14 Փետրուար երեկոյեան ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւններ:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, ղպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին, 14 rue Brossard: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais, ղպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒՂԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆԱ ԽՈՒՄԲԸԱ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբի մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱԽՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին:

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել:

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 12 Février 1948 Հինգշաբթի 12 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5264-Նոր շրջան թիւ 873 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՈՉ ՁԵՌՆԹԱՓ, ՈՉ ԱԼ ՁԵՌՆՊԱՀ

Աւ նուազն կարճատեսներ են անոնք որ կը կարծեն թէ կրաւորական դեր մը կ'ինայ Հայկական Արտասահմանի, երբ ունինք ափ մը հող, պետական կորիզով մը :

Իրականութիւնը կ'ապացուցանէ թէ՝ առաւելապէս հայրենիքն է որ կ'օգտուի, պիտի օգտուի տարագիր բազմութեանց ճիգերէն, Հայկական Դատի թէ Մշակոյթի ճակատին վրայ :

Վկայ Ներգաղթի ձեռնարկը, որ ոչ միայն մարդկային, այլեւ նիւթական աղբիւրներ հոսեցուց առատօրէն, հակառակ այնքան տմարդի եւ ձախաւեր արարքներու :

Ծանրանալով բուն մշակոյթի ճակատին վրայ, կը յայտարարենք անգամ մը եւս, թէ Երեւանը ամէն բան չէ : Տակաւին չէ այն՝ ինչ որ պէտք է ըլլար, դառնալու համար կեդրոնաձիգ վառարան : Խարխուլ՝ բոլոր ընդունակութեանց զարգացման :

Եղբայրական ողջոյն բոլոր մեծ ու փոքր ակադեմիկոսներուն եւ «լաուրիատ»ներուն, դրականութեան, գիտութեան, արուեստի բոլոր վաստակաւորներուն եւ աշխատաւորներուն : Թէեւ հեռու, կ'ըմբռնենք իրենց ամբողջ տառապանքը : Երկունք մը, որ կրնայ կոչուիլ աննախընթաց :

Եւ սակայն, իրենք իսկ պարտաւոր են խոստովանիլ, թէ՝ կիսկատար պիտի մնան իրենց ճիգերը, առանց Հայկական Արտասահմանի գործօն աջակցութեան :

Զի բաւեր զանազան ժողովածուներ, չարմաղէ անցած արտադրութիւններ հրատարակել այս կամ այն գրագէտէն, համոզելու համար թէ կը հետաքրքրուին Արեւմտահայ գրականութեամբ :

Ինքնախաբութիւն է կարծել թէ գործնապէս ալ կ'օգտուին Արտասահմանի գրական-գիտական ուժերէն, հատընտիր բանաստեղծներ, հասարակ դպիրներ հրաւիրելով Երեւան եւ առատաձեռն տողավարձ կամ շողշողուն պաշտօններ շնորհելով անոնց :

Անհուն զանձարան մը, անսպառ հանք մըն է Հայկական Արտասահմանը, եւ եթէ շարունակեն անոր հետ վարուիլ այնպէս ինչպէս մինչեւ հիմա, ամէնէն առաջ իրենք են որ պիտի տուժեն : Այսինքն հայրենիքը եւ իր մշակոյթը : Ապա ուրեմն ամբողջ ժողովուրդը, սահմանէն անդին թէ ասդին :

Իրական ողբերգութիւն մըն է հաստատել թէ՝ այս տարրական ճշմարտութեան մասին ալ թիւրիմացութիւններ կը տիրեն ինչպէս Հայաստանի, նոյնպէս արտասահմանի մէջ :

Ուրիշ. մենք պիտի շարունակենք անընդհատ յիշեցնել զայն, մինչեւ որ քնացողները արթննան : Մինչեւ որ սուտ-խենդերը խելքի գան, փոխանակ «ալէլուիա» երգելու օրն ի բուն, աչքերը գոց եւ գլուխը կախ :

Իվերջոյ, կը գտնուինք այնպիսի կացութեան մը մէջ ուր ոչ մէկ պատուախնդիր եւ գիտակից մտաւորական կրնայ ձեռնթափ ըլլալ կամ ձեռնպահ մնալ :

Արտասահմանի յետին գրող - բրոցն ալ պէտք է ըմբռնէ թէ ինք ժառանգորդն է թանկագին վաստակի մը, Թուրքիայէն մինչեւ Ատլանտեանի եւ Խաղաղականի ափերը, արեւելքէն արեւմուտք : Վաստակ՝ շաղախուած արիւնով եւ քրտինքով : Մշակոյթ մը՝ սազմակողմանի եւ անփոխարինելի : Լեզու եւ ստեղծագործութիւն, բոլոր ստորոգելիներով :

Անշուշտ ամէնուն տրուած չէ դառնալ բերդապահները այդ մշտանորոգ ժառանգութեան : Բայց, ամէն մէկուն պարտականութիւնն է չընել որեւէ բան որ կրնայ վնասել այդ ժառանգութեան, անոր անարգել զարգացման, յարատեւութեան եւ տարածման :

Թանգարանի նիւթ չէ այդ ժառանգութիւնը, այլ հասուն բերք : «Ատոք ցորեն կարմրահատ» : Ցաճախ շատ աւելի բեղուն, բարձր, ընտիր, քան այն որ կ'արտադրուի համաձայն հաւատաքննական «դեկրէտ»ներու, աւելի քան 25 տարիէ իվեր :

Թերխաչ միտքեր ի զուր կուսակցական-քաղաքական խաղեր կ'երեւակայեն, երբ մենք այնքան խոր մտահոգութեամբ եւ անսասան յարատեւութեամբ կը հսկենք այդ ժառանգութեան վրայ :

Մեր դաւանա՞նքը, — մանիկ մը անգամ չկորսնցնել հայ ժողովուրդի արեւմտեան հատուածին մշակոյթէն, ի սփիւռս աշխարհի :

Ո՞վ պիտի համարձակէր ժխտել այս դաւանանքին արժէքը, կամ ճակատիլ անոր դէմ, յանուն զանազան վիճելի տեսութեանց :

Ահա թէ ինչու մենք սրտանց կ'ողջունենք Սուրիա - Լիբանանի Գրողներու Միութեան նախաձեռնութիւնը, որուն իմաստը շատեր չեն ըմբռնած տակաւին. բայց պիտի հասկնան օր մը :

Կը մաղթենք որ չուշանայ այդ օրը, ոչ թէ մեզի հաճոյք պատճառելու, այլ պարզապէս փրկելու համար բոլոր հիմնական արժէքները, ի շահ այսօրուան եւ վաղուան հայրենիքին :

Լաւ է որ Միջին Արեւելքէն սկսաւ շարժումը, արդէն գործօն եւ վարակիչ :

Արդար իրաւունք մը՝ այդ նախաձեռնութիւնը, քանի որ դեռ ին ունին եւ մշակներ արժանաւոր : Մեծ մասով երիտասարդներ՝ ընդունակ աւելի խոր ակօսներ բանալու :

Այս ձեռնարկը չի նմանիր չքեղաշուք պողոտաներու վրայ փորձուած խատուտիկ մարզանքներուն, ուր ամէնէն առաջ ինքնագոհ ամբարտաւանութիւնն է որ կը տոնքայ : Եւ կամ հիւանդկախ համակերպումը :

Մեր խորին համոզումով, անոնք որ ասպարէզ նետուած են, այլեւս չեն կրնար կէս ճամբան մնալ :

Որ եւ է տատանում, թուլութիւն կամ նահանջ պիտի նշանակէր պարտութիւն մը անփառունակ եւ անդարմանելի : Իսկ նոր փորձ մը շատ աւելի մեծ դժուարութիւններ պիտի ներկայացնէր :

Մինչեւ ծրագրուած համագումարը՝ Սուրիա Լիբանանի նախաձեռնութիւնը պիտի դառնայ ներշնչումի աղբիւր բոլոր անոնց համար որ իսկապէս կը տառապին արեւմտահայ մշակոյթի արդիացման, երիտասարդացման, զարգացման համար :

Ո՞ր օրուան կը սպասեն մեր ոսկեփետուր քաջերը, միասին քալելու համար :

Հալէպ, «Արեւելք», 1 Փետրուար

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հելլէն ապստամբները կը ռմբակոծեն Սելանիկը

Համաձայն Աթէնքէն ստացուած տեղեկութեանց, Հելլէն ապստամբները երեքշաբթի օր ռմբակոծեցին Սելանիկը :

Ռումբերը ինկան քաղաքին կեդրոնական թաղամասերուն մէջ : Սպաննուեցան Անգլիացի զինուոր մը, երկու Հելլէնուհիներ եւ վիրաւորուեցան 12 հոգի : Պայթումէն վնասուած են բրիտանական հիւպատոսարանը ինչպէս նաեւ պատուհանները այն պանդոկին ուր հաստատուած է Պալքանեան յանձնաժողովին պաշտօնատեղին :

Ցարձակումը սկսած է առտուան 2ին եւ տեւած է ամբողջ ժամ մը : Ընդամէնը 23 ռումբեր արձակուած են : Կառավարական օդանաւերը ռմբակոծած են ապստամբներու բանակատեղինորը կը գտնուի Սելանիկէն վեց մղոն հիւսիս - արեւելք : Հարիւր յիսունի չափ ապստամբներ պաշարուած են Քորոնիա լճին մօտերը :

Ամերիկեան զինուորական առաքելութիւնը թոյլատրած է որ Հելլէն Ազգային պահակազօրքին թիւը կրկնապատկուի : Ներկայիս այս վերջինը կը բաղկանայ 54 գումարտէ իւրաքանչիւրը 500 զինուոր : Ամերիկացիները յանձն առած են բաւականաչափ ռազմանիւթ եւ պաշար տրամադրել գումարտակներուն թիւը հարիւրի բարձրացնելու համար :

ՖՐԱՆՍԱ 284 միլիոն տոլար եւս պիտի ստանայ Միացեալ Նահանգներէն՝ ի հաշիւ 522 միլիոն վարկին որ քուէարկուեցաւ խորհրդարանէն :

ԱՆԳԼԻՈՅ ելմտական նախարարը յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ արտածումներու եւ ներածումներու հաւասարակշռութիւնը վտանգաւոր չափով խանգարուած է : Անգլիա ներկայիս պէտք է վճարէ 1574 միլիոն սթերլին իր ներածումներուն համար իսկ արտածումները եղած են 675 միլիոն սթերլին պակաս :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ « Թաս » հեռագրական գործակալութիւնը մանաւոր զեկոյցով մը կ'ամբաստանէ Ամերիկան «որ թոյլ չէ տուած որ Պելճիքա վաւերացնէ, Մոսկուայի հետ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը » :

Արիւնալի կռիւներ Երուսաղէմի մէջ

Երեքշաբթի օր արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցած է Երուսաղէմի մէջ՝ Հրեաներուն եւ Արաբներուն միջեւ : Անգլիական ուժերը միջամտած են եւ գնդացիրներով յարձակած են : Կռիւը տեւած է վեց ժամ, ծանր կորուստներու մատնելով երկու «պատերազմիկ» կողմերը :

Նախայարձակ եղած են հրէական Հականա զաղտնի ընկերակցութեան զինուորները : Արաբները տանիքներէն սկսած են հրացան պարպել : Քաղաքին փողոցները վերածուած էին ռազմադաշտի : Ամէնէն կատաղի ընդհարումները տեղի ունեցած են քաղաքին հարաւային թաղամասերուն մէջ :

★ Գահիրէէն կը տեղեկացնեն թէ համաձայն Պաղեստինի Արաբական Գերագոյն ժողովի փոխ - նախագահին յայտարարութեանց, Արաբները « անձնասպան»ներու գումարտակ մը ստեղծած են որ « պիտի յարձակի Միացեալ Ազգերու Պաղեստինի Յանձնաժողովին անդամներուն վրայ երբ անոնք Պաղեստին հասնին : « Ասիկա ազդարարութիւն մըն է, ոչ թէ սպառնալիք մը » ըսած է նախագահը, Ճամալ Հիւսէյնի՝ մենք պատասխանատու չենք Յանձնաժողովի անդամներուն ապահովութեան համար : Արաբ ժողովուրդները վճռած են կռուիլ՝ իրականացնելու համար Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը » :

★ Միացեալ Ազգերու Պաղեստինի Յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկած ըլլալով Պաղեստինի համար միջազգային զինուորական ուժ մը տրամադրելու բանաձեւը, Յանձնաժողովի որոշումը պիտի հաղորդէ Ապահովութեան Խորհուրդին՝ յիշեցնելով որ «խաղաղութիւնը վտանգի մէջ է Պաղեստինի մէջ » :

★ Միացեալ Ազգերու Հոգաբարձութեանց Խորհուրդը ժողով պիտի գումարէ Փետրուար 16ին, քննելու համար Երուսաղէմ քաղաքին համար պատրաստուած միջազգային համաձայնութիւնը որուն գլխաւոր տրամադրութիւններն են հետեւեալները .— Ա .— Միացեալ Ազգերը կ'երաշխաւորեն քաղաքին հողային ամբողջութիւնը եւ միջազգային վարչութիւն մը կը ստեղծեն այնտեղ : Բ .— Քաղաքը որեւէ զինուորական ուժ պիտի չունենայ : Գ .— Կառավարիչը կը նշանակուի երեք տարուան համար, տեղացիները այդ պաշտօնը չեն կրնար ստանալ : Դ .— Քաղաքը կ'ունենայ իր օրէնսդիր մարմինը 25 անդամներէ բաղկացած որոնք կ'ընտրուին տեղացիներէն պայմանաւ որ հպատակ չըլլան հրէական եւ արաբական պետութեանց : Ե .—Դատական իշխանութեան դատաւորները կ'ընտրուին Միացեալ Ազգերէն : Զ .— Արաբերէնը եւ Եբրայերէնը պաշտօնական լեզուներ կը ճանչցուին :

Վերոյիշեալ տրամադրութիւնները պիտի վերաքննուին վերջնական ձեւ մը ստանալէ առաջ :

Խիստ քայլեր գիներու բարձրացումը արգիլելու համար

Կառավարութիւնը խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ նոր ծրագիր մը որուն մէջ կ'առաջարկուի խիստ քայլեր առնել բոլոր այն խանութպաններուն կամ շրջուն վաճառորդներուն դէմ որոնք արուեստական միջոցներով կը բարձրացնեն օրուան կենսական սննդեղէններուն գինը :

Դահլիճը երեք օրէ ի վեր կը զբաղի այս հարցով : Որոշուած է ոչ միայն պատժական միջոցներով կասեցնել գիներու բարձրացումը, այլեւ նոր ներածումներ կատարել Ամերիկայէն :

Ինչպէս արդէն գրած էինք, տրամադրութիւն կայ նոր դէմքեր առնել խառն դահլիճին մէջ՝ այս վերջինին հեղինակութեան զարկ տալու համար :

Զրոյց կը շրջի թէ կառավարութիւնը որոշած է վեց ամիսէն մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտել այն խանութպանները որոնք օրինական գինէն աւելի բարձր արժէքով կը ծախեն իրենց ապրանքները : Միսի մեծաքանակ վաճառականներուն ազդարարուած է արդէն որ պահեն Յունուարի գիները :

Համաձայն ելմտական վերջին օրէնքին, ելմտական նախարարը քայլեր առած է գործադրելու համար խնայողութեանց ծրագիրը : Զինուորական ծախքերէն, 1948ի առաջին եռամսեային պիտի կրճատուի 56 միլիառի գումար մը :

★ Արտաքին նախարարը կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի վաղը՝ խորհրդարանին մէջ :

★ Վիճակագրութիւն մը պատրաստուած է թէ ժողովուրդը ինչ համեմատութեամբ 5000նոց պահած էր — 30 առ հարիւր՝ մէկ կամ երկու հատ, 30 առ հարիւր՝ երկուքէն մինչեւ տասը հատ, 30 առ հարիւր՝ տասնէն մինչեւ քսան հատ, 5 առ հարիւր՝ քսանէն մինչեւ քառասուն հատ, իսկ 4 առ հարիւր՝ քառասունէն աւելի :

★ Ոսկիի գիները բարձրացած են — երեք-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹԻՆ ԴԷՄ...

Նախ՝ մեր ընկերիս իբր նախաբան՝ մանրավէպ մը.—

Մեր գիւղը Պաղտամու մը կար: Գիւղին սրամիտ երգիծաբանն էր ան: Օր մը քաղաքը՝ հիւր կ'ըլլայ բարեկամներէն մէկուն: Իրիկունը՝ ճաշի կը նստին: Տանտիկնոջ սեղան բերածը կորկոտ ապուր է, ջրալի, խորունկ ամանի մը մէջ:

Մեր անմահ Պաղտամուն փայտէ դգալը ափին՝ կ'ելլէ, կ'իջնէ սակայն հատիկ մը անգամ ակռաներուն տակ չի գար: Կլածը՝ ջուր եւ ջուր է:

Ցանկարծ, Պաղտամուն դգալը սեղանին վրայ ձգելով կը սկսի գուլպաները հանել — տրեխները՝ ներս մտնելու ատեն արդէն հանած ու սէտիրին վրայ ծալ պարկած էր:

Տանտէրը զարմացած կը հարցնէ.

— Ա՞յդ ինչ է Պաղտամու: Գուլպաներդ ինչո՞ւ կը հանես:

— Ի՞նչ ընեմ, աղբար: Դգալով հատիկ մը չկրցայ գտնել, ամանին մէջէն: Գուլպաներս հանեմ՝ մէջը մտնեմ, տեսնենք կրնա՞մ այս ձեւով հատիկ մը գտնել,— կը պատասխանէ մեր պատուական Պաղտամուն:

×

Հիմա, ես ալ, սա նենգամիտ համայնավար աղբարիկներուն հրամցուցած «ապուր»ին (Դաշնակցականները՝ կամ Դաշնակցութիւնը Ներգաղթին դէմ) մէջ պիտի մտնեմ գուլպաներս հանած ու թեզանիքներս վեր սօթթած, փնտռելու թէ՝ պիտի կրնա՞մ հատիկ մը, կուտ մը կորկոտ գտնել:

Հայրենադարձը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնական քաղաքականութիւնը է եղած ոչ թէ միայն այսօր, այլ՝ իր ծնունդէն ի վեր, որուն ապացոյցներն ու փաստերը բազմաթիւ են ու [illegible], ու ես, այսօր այդ հիմնականին մասին չէ որ պիտի խօսիմ:

Մինակ, պիտի քննեմ ու վերլուծեմ այսօրուան երկիր մեկնողները թէ՝ ի՞նչ տարրերէ կը բաղկանան անոնք եւ Դաշնակցութիւնը կամ Դաշնակցականները ի՞նչպէս կրնան անոնց մեկնումին դէմ ըլլալ:

Ես անձամբ ծանօթ եմ եւ շփում ունեցած եմ բազմաթիւ ներգաղթող ընտանիքներու հետ, որոնք կարելի է բաժնել հետեւեալ դասակարգերու Ֆրանսայէն մեկնողները եւ, կը կարծեմ թէ՝ ամէն տեղ ալ պատկերը նոյնը ըլլալու է, անցնող երկու տարուան ընթացքին մեկնողներուն համար:

Նկատի ունեցած եմ, գրեթէ երեք դասակարգ:

Առաջին դասակարգին մէջ կան այն թշուառականները, որոնք տարիներ շարունակ մեր գաղութներուն հանդարտ կեանքը պղտորած են ու հայհոյած են Դաշնակցութեան դէմ, պայքարի էն ստորին միջոցները գործադրելով.— դաւ, մատնութիւն, զրախօսութիւն, նենգութիւն, եղբայրասպանութիւն ու հազար մի տեսակ վատութիւններ:

Այս դասակարգը, բարեբախտաբար, մնացեալ երկու դասակարգերուն հետ բաղդատելով էն փոքր թիւը կը կազմէ:

Արդ, Դաշնակցութիւնը կամ Դաշնակցականները ինչո՞ւ այս թշուառականներու մեկնումին դէմ պիտի ըլլան, Կարմիր աղբարիկ, երբ անոնց հեռացումով մենք եւ մեր գաղութները աւելի շատ կ'ունենանք ու ժամանակ, մեր շինարարական ու խաղաղ աշխատանքներուն, Հայը Հայ պահելու նուիրական գործին համար:

Ինչպէս կը տեսնես, Լենին - Ստալինեան արենակից, «ապուր»ին այս պնակին մէջէն կուտ մը կորկոտ անգամ չելաւ:

Երկրորդ դասակարգը, ամէնէն մեծ տոկոս կազմողը, ձեր վարդապետութեան հետեւող «մասսայ»ին մաս կը կազմէ սակայն, անոնք շատ քիչ բան կը հասկնան կոմունիզմէն: Ձեր դրախտ կարծած վարչաձեւին հաւատացող, «Նոյեմբերեան» տօներուն ձեր սրահները լեցնող ու ձեր հայ մամուլէ զատ ամէն բանի նմանող թերթուկներուն ընթերցողներն ու բաժանորդներն են:

Հիմա, եկուր ու մեզի պատասխանէ «ռեսպուբլիկաճի» աղբար, թէ Դաշնակցականները կամ Դաշնակցութիւնը ինչո՞ւ դէմ պիտի ըլլայ ասոնց ներգաղթելուն: Անո՞ր համար, որ այս միամիտները կ'երթան հոն ու ձեր քարոզած վարչաձեւին դրախտը չեն գտներ, եւ...: Ձեր «Նոյեմբեր»ներու հանդիսականները պակսելո՞ւն համար թշնամի պիտի ըլլանք: Ձեր թերթուկներուն զրախօսութիւններն ու հայհոյանքները լսողներուն թիւը պակսելո՞ւն համար դէմ պիտի ըլլանք իրենց հայրենադարձին, թէ՞ ասոնց մեկնումը մեզի նպաստաւոր ու ձեզի ոչ նպաստաւոր ըլլալուն համար:

Ահա, «Սովետճի» բարեկամ, ինչպէս տեսար «ապուրի» այս երկրորդ ու խոշոր պնակէն ալ հատիկ մը՝ կորկոտ մը չկրցանք հանել:

Երրորդ դասակարգը, երկրորդին կէսէն ալ պակաս, հաւանաբար — կը բաղկանայ երկու փոքր մասերէ, որոնցմէ առաջինը ոչ կոմունիզմէն, ոչ Դաշնակիզմէն եւ ոչ ալ սեւէ «իզմ»ի մասին գաղափար ունի:

— «Աման, ատոնք բոլորն ալ պարապ բաներ են»...

Անիկա միայն երկու բան գիտէ ու կը հասկնայ.— Ըլլալ հայրենիքին մէջ, հոն աշխատիլ, հոն ուտել...: Օտարութենէն ձանձրացած, այն միայն մէկ բան գիտէ, թէ իր գացած երկիրը Հայաստան է, ու ժողովուրդը ամբողջովին Հայեր: Ասկէ անդին իրեն համար ուրիշ բան գոյութիւն չունի:

Երկրորդ մասը՝ երրորդ դասակարգին, Դաշնակցութեան համակիրներ են, նոյնիսկ, ոմանք շարքայիններ եղած են անցեալին մէջ:

— «Ես ոչ խօսող եմ եւ ոչ ալ գրող»... ըսաբանը ունին իրենց արդարացում: Անոնք կերթան գիտակցութեամբ ու հաւատքով թէ ձեր քարոզած դրախտը գոյութիւն չունի հոն, սակայն հոն կայ միայն հայրենի սրբազան հողը: Ասոնք մեր գանգուածին հարիւրին տասէն քիչ մըն ալ պակաս թիւը կը կազմեն թերեւս, որոնց մենք միշտ ալ ուժ տուած, եւ քաջալերած ենք բարոյապէս որ անպայման հայրենիք մեկնին:

Արդ, ինչո՞ւ դէմ պիտի ըլլանք նաեւ այս կարգի հայրենակիցներուն հայրենադարձին, քանի որ մենք գիրենք մղած ենք որ անպայման երթան: Ես անձամբ, որքան կզակ յոգնեցուցած, շունչ վատնած եմ նոյնիսկ ձեր վարանող հետեւորդները համոզելու համար, որ անպայման մեկնին ու յաջողած եմ:

Ահա, ինչպէս տեսար, «կոմկուս - պարտիաճի» հայրենակից, այս երրորդ «ապուրի» պնակին մէջէն ալ հատիկ մը չելաւ, հակառակ որ գուլպաներս հանելով մէջը մտայ այսպէս եւ, ուշադրութեամբ որոնեցի գէթ հատիկ մը գտնելու յոյսով, ի նպաստ ձեզի, ու ի հեճուկս՝ մեզի:

Արդ, Դաշնակցականները կամ Դաշնակցութիւնը ի՞նչպէս դէմ կ'ըլլան: Անոնց մեկնումը մեզի՞ նպաստաւոր է թէ ձեզի ...:

Ու տակաւին, պէտք է գիտնայիր, թէ՝ մենք ինչպէս ամէն օր Աստուած, Աստուած կը կանչէինք, որ, օրինակ, սա մեր գաղութէն արձանագրուած շուրջ 30 հազարն ալ մեկնէր... այս երկու տարուան մէջ, որմէ վերջ, անշուշտ օր մըն ալ կարգը մեզի պիտի գար...:

Ահա թէ, մենք ինչպէս բաց սիրտ ու անկեղծօրէն կ'արտայայտուինք մեր փափաքին մասին: Սակայն, դուն նորէն միեւնոյն անուղղան պիտի մնաս ու շարունակ պիտի ստես պոռալով, թէ՝ Դաշնակցութիւնը հայրենադարձին դէմ է:

Սակայն, մենք քեզ շատ լաւ կը ճանչնանք եւ գիտենք որ «բանին մէջ՝ բան կայ, անլեխին (տիկ) մէջ՝ թան»...:

Դուն սրբազան պարտականութիւնը ունիս... անդադրում զրախօսելու Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ, Սփիւռքին մէջ ոտքիդ տակ հող ունենալու համար:

Ահա վերջինը: «Թշնամիին», «դէմք»ին վրայ աւելցաւ նաեւ «Թուրքը» Երեւանի անթելէն: «... Դաշնակները Ներգաղթին արգելք են հանդիսանում ...»:

Ու դուն ալ, Սփիւռքի «կոմկուսճին», սկսար ձայն բռնել ու կրկնել անխղճօրէն:

Ըսէ, համայնավար աղբարիկ, եթէ Հայու արիւն ունիս երակներուդ մէջ, թէ՝ սա Դաշնակցականները Թուրք որակող բոռենները Հայոց աշխարհին ո՞ր կաւովը շինուած են, ու իրենց կուրծքին տակ պճեղ մը Հայու, սիրտ կա՞յ ...:

Այդ սիրտին մէջ պտղունց մը խիղճ կա՞յ՝ հայկական ..:

Դաշնակցականները Թո՛ւրք:

Վա՛յ ձեզ, մղլոտած ուղեղներ:

Եթէ հայ ժողովուրդը հատուածներու պիտի բաժնենք ու այդ հատուածներուն մէջէն էն հայրենասէրը, էն հարազատը պիտի ուզենք գիտնալ, անիկա Երեւանի անթելին չէ որ պիտի հարցուի, այլ՝ մեր ժառանգական, դարաւոր թշնամիին՝ Թուրքին:

Ու այն ժամանակ, Թուրքը անպայման պիտի պատասխանէ:

— Դաշնակնե՞րը, «Դաշնակ քոմիթաճինե՞րը», մեզի թշնամի են ...

Դաշնակցականները Թո՛ւրք:

Հէ՛յ «ռեսպուբլիկաճի» Ստալինեան կարմիր աւետարա՞նը քեզի սորվեցուց ատիկա: Այն ատեն, նորէն կը ստես, որովհետեւ Լենինն ալ, Ստալինն ալ շատ աղէկ կը ճանչնան Դաշնակցականները ...:

Բայց մենք գիտենք, շատ լաւ կը ճանչնանք քու թունաւոր հոգիդ: Դուն այնքան լեցուած ես չար նախանձով դէպի Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը որ երբ անոր տիտան հասակը կը տեսնես երեւակայութեանդ մէջ, գլուխդ պտոյտ կուտայ:

Ու ցորչափ այդ տիտանը կայ, կանգուն է, ոտքիդ տակ անդունդ մը կը տեսնես ու անոր մէջ քու մահդ ...:

Ահա քու ամբողջ հայհոյանքներուդ, թունաւոր նետերուդ, ժահրոտ պոռչտուքներուդ, զրախօսութիւններուդ ու բոլոր որակումներուդ բուն պատճառը, միտ բանին:

Այժմ գնա ու մի մոռնար մեր անմահ Պաղտամուին ապուրն ու ցոյց տուած տեղս՝ մեր մասին հարցումդ ուղղելու համար:

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարապէքիրի հետ

Դ.

Գալով այս լուսանկարին, ըստ Զօր. Գարապէքիր խմբանկար մը ցոյց տալով, քաշուած է Ալէքսանդրապոլի մէջ եւ ցոյց կուտայ խումբ մը Հայ որբեր, որոնք շրջապատած են զիս:

Արդարեւ այդ խմբանկարին կեդրոնը կ'երեւէր Զօր. Քարապէքիր, շրջապատուած որբերով:

Այս փաստաթուղթը կը հաստատէ թէ իրականութեան չեն համապատասխաներ այն պնդումները թէ ես կամ իմ հրամանիս տակ գտնուողները բռնութիւններ ի գործ դրած են պատերազմի ընթացքին: Ընդհակառակն, մեր բանակը վերահաստատեց խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը, որ բոլորովին խանգարուած էր:

Այս պայմաններուն մէջ անիրաւութիւն պիտի ըլլար մեր ժամանումէն առաջ պատահած դէպքերուն պատասխանատուութիւնը վերագրել մեզի: Վստահ եմ թէ անկողմնակալ պատմագիրը ապագային պիտի ճշդէ իրողութիւնները:

Զօր. Քարապէքիր ծանրացաւ այս կէտին վրայ, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ իր հիմնական նպատակն էր հերքել, ինչ որ ուրիշներ ըսած ու գրած են իր մասին: Հաւանաբար այդ նպատակով էր որ աւելցուց թէ մտադիր է ամբողջութեամբ թարգմանել տալ Խատիսեանի հատորը, կէտ առ կէտ պատասխանելու համար անոր:

Չենք գիտեր թէ կրցաւ իրականացնել իր այդ բաղձանքը, քանի որ մինչեւ իր մահը ոչ մէկ հրատարակութիւն կատարեց այդ մասին: Ինչ կը վերաբերի վերջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքին իր հրատարակած հատորին, հոն ալ ոչ մէկ ակնարկութիւն կամ խնդրոյ առարկայ հարցերուն մասին:

Զօր. Քարապէքիրէն հրաժեշտ առնելէ առաջ իրեն ուղղեցինք հետեւեալ երեք հարցումները:

Ա.— Ճի՞շդ է թէ Սիմոն Վրացեանի վարչապետութեան շրջանին ձեր մօտ դիմումներ կատարուած էին Կարմիր Բանակին դէմ միացեալ ճակատ կազմելու առաջարկով:

Բ.— Ճի՞շդ է որ Ալէքսանդրապոլի դաշնագիրը ստորագրուած միջոցին Կարմիր Բանակը արդէն իսկ քաղաք մտած էր:

Գ.— Ճի՞շդ է որ Կարսի բերդապահ ուժերը առանց պատերազմելու անձնատուր եղած էին:

Զօր. Քարապէքիր պահ մը խորհելէ յետոյ պատասխանեց բառ առ բառ:

— Ձեր առաջին հարցումը իմ իրաւասութեանս սահմանէն դուրս կը գտնուի, քանի որ քաղաքական բնոյթ կը կրէ ու ես զինուորական մըն եմ միայն: Հակառակ ատոր, կրնամ ըսել թէ իմ միջոցիս այդ տեսակ ոչ մէկ դիմում կատարուած է:

Գալով երկրորդ հարցումին, Ալէքսանդրապոլի բանակցութեանց շրջանին դէպքերը դահավէժ ընթացք ստացած էին եւ ոչ ոք ստոյգ գաղափար ունէր կացութեան մասին:

Որոշ է միայն թէ Կարմիր Բանակը Ալէքսանդրապոլ չէր մտած տակաւին, երբ սկսան հաշտութեան դաշնագրի բանակցութիւնները:

Միայն թէ Հայերուն մէջ պառակտումներ գոյութիւն ունէին եւ բանակն ու ժողովուրդը երկու մասի բաժնուած էին:

Ինչ կը վերաբերի Կարսի բերդապահներուն անձնատուութեան պարագային, հաւանաբար չափազանցութեան արդիւնք են տարաձայնութիւնները: Իրականութիւնը այն է որ մենք Կարսը գրաւեցինք կռիւով:

Կրնայ ըլլալ որ Դաշնակ կառավարութենէն դժգոհ տարրեր մերժած ըլլան կռուիլ: Անիկա մասնաւոր պարագայ մըն է սակայն, քանի որ Դաշնակները զօրաշարժի ենթարկած էին իրենց բոլոր ուժերը, որոնց գլուխը կը գտնուէին երեք զօրավարներ, յանձին Զօր. Յովսէփեանի, Կարսի բերդապետ Զօր. Փիրումեանի եւ ճակատի ընդհ. հրամանատար Զօր. Սիլիկեանի, որոնք բուռն ընդդիմութիւն մը ցոյց կուտային մեր 28րդ եւ 29րդ հետեւակ գունդերուն: Այս պարագան կը

հաստատեն այն յաջորդական յարձակումներն ու հակայարձակումները, զորս կատարեցին անոնք, Հոկտեմբեր 14էն սկսեալ, մինչեւ Կարսի անկումին օրը :

Զօր. Գարապէքիր պահ մը ընդհատեց իր յայտարարութիւնները եւ իր փաստաթուղթերը աչքէ անցնելէ յետոյ.

— Գոյ, ըսաւ ու հետեւեալ յաւելուածական տեղեկութիւնները հաղորդեց մեր առաջին հարցումին մասին:

— Քիչ առաջ կը հարցնէիք թէ ճի՞շդ է որ Սիմոն Վրացեանի օրով պոլշեւիկներուն դէմ միացեալ ճակատ կազմելու առաջարկ կատարուած էր մեր մօտ :

Ինչպէս ըսի, այդ նպատակով ուղղակի ոչ մէկ առաջարկ կատարուած է ինծի: Հաւանաբար թիւրիմացութեան մը շուրջ կը դառնայ խնդիրը՝ ինչպէս կը հաստատէ այս փաստաթուղթը :

Զօր. Գարապէքիր այդ պահուն մեզի յանձնեց փաստաթուղթ մը, որ պատճէնն էր Երեւանէն արեւելեան ճակատի Թրքական հրամանատարութեան ներկայացուցիչ Պահաէտտին պէյի ուղղեալ պաշտօնագրի մը :

— Այս պաշտօնագիրը մեզի ղրկուած էր Ալեքսանդրապոլի դաշնագրին ստորագրութենէն յետոյ, ըսաւ Զօր. Գարապէքիր ու շարունակեց. — Ինչպէս գրուած է արդէն այդ պաշտօնագրին մէջ, Դաշնակ կառավարութիւնը մեզի դիմած էր ապահովելու համար Ալեքսանդրապոլի դաշնագրին տրամադրութիւնները »:

Զօրավարին արտօնութեամբ կ'ընդօրինակենք փաստաթուղթը, որուն բովանդակութիւնը հետեւեալն է.

« Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ Ժողովի կառավարութեան արեւելեան ճակատի հրամանատարութեան ներկայացուցիչ Պահաէտտին պէյին.

Հաճեցէք ներկայ դիմումը յանձնել ձեր բարձր իշխանութեան, եւ ինչպէս անձնապէս բացատրած եմ ձեզի, շտապեցուցէք որպէսզի շուտափոյթ պատասխան ստացուի:

Իր ազատութեան եւ անկախութեան համար մարտնչող Հայաստանի կռիւր պոլշեւիկներուն դէմ, մեր համոզումով կը ծառայէ ոչ միայն Հայաստանին, այլեւ Մերձաւոր Արեւելքի բոլոր ազգերու օգտին :

Այդ պատճառով Հայաստանը յոյս ունի որ իր կռուի ընթացքին, ինք կ ըստանայ օգնութիւն իր դրացիներէն եւ առաջին հերթին, Թուրք ժողովուրդին կենսական շահն ալ կը պահանջէ որ Հայաստան յաղթական ելլէ այս կռուէն եւ անկախ մնայ:

Առաջնորդուած այդ համոզումէն, Հայաստանի կառավարութիւնը կը խնդրէ Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ Ժողովի կառավարութենէն յանուն երկու ազգերու փոխադարձ շահերուն կարելի եղածին չափ շուտով 1) Վերադարձնել Երեւանի ռազմաճակատը գտնուող հայ զինուորական գերիները , 2) Որոշ պայմաններով հայ բանակին տալ ռազմամթերք, առաջին առթիւ ռուսական երեք գծաւոր հրացանի կամ Թրքական մավզէրի փամփուշտներ եւ կամ Ռուսի եւ Լիպէլ սիսթէմի հրացաններ, 3) Հաղորդել մեզ թէ արդեօք Ազգ. Մեծ Ժողովի կառավարութիւնը հնարաւոր կը նկատէ՞ օգնութիւն հասցնել մեզի, ու եթէ կրնայ, ի՞նչ չափով ու եղանակով եւ որքան ատենէն :

Այս դիմումը կատարելով, Հայաստանի կառավարութիւնը կը հիմնուի այն բարեկամական յարաբերութիւններուն վրայ, որոնց հիմը դըրուած է Ալեքսանդրապոլի դաշնագրէն սկսեալ եւ որոնք խանգարուած էին պոլշեւիկներու իշխանութեան շրջանէն » :

— Ինչպէս կը տեսնուի, յարեց Զօր. Գարապէքիր, դիմումը կը յենուԱլեքսանդրապոլի դաշնագրին վրայ: Արդէն տարբեր ձեւով որեւէ դիմում խնդրոյ առարկայ չէր կրնար ըլլալ, նկատելով որ այդ միջոցին բարեկամական յարաբերութիւններ գոյութիւն ունէին Թուրքիոյ եւ Խորհրդ. Ռուսիոյ միջեւ, որոնք հաշտութեան եւ բարեկամութեան դաշինք կնքած էին Մոսկուայի մէջ :

Աւելորդ է ըսել, անհետեւանք մնալու դատապարտուած պիտի ըլլար երկու երկիրներու յարաբերութիւնը խանգարելու բնոյթ կրող ոեւէ առաջարկ :

Անձնական կարծիքս այն է թէ Դաշնակ կառավարութիւնը փախցուցած էր լաւագոյն առիթները եւ այլեւս կարելի չէր յապաղած միջոցներով փրկել իրենց կացութիւնը :

Արդարեւ քիչ յետոյ Դաշնակները ստիպուեցան լքել իշխանութիւնը եւ հեռանալ :

Ս. ՇԱՄԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Հիւլէական ռումբը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հ.— Ամերիկա ուրանիում ունի՞.

Պ.— Շատ չինչին քանակութեամբ՝ Քոլորատօ եւ Եութա նահանգներուն մէջ. պատերազմի ընթացքին կ'օգտուէինք քանատական հանքերէն : Մեծ քանակութեամբ ուրանիում ունին, պելժիական Քոնկօն, Չեխոսլովաքիան — որուն հանքերը կը շահագործեն Ռուսերը — Չիլին եւ հարաւային բեւեռի շրջանները :

Հ.— Ռուսերը գաղափար ունի՞ն հիւլէական ռումբի մասին.

Պ.— Բաւական շատ, անոնք կ'աշխատին հիւլէական ռումբ արտադրել. իրենց գործարանները կը գտնուին Ուրալի շրջաններուն մէջ ուր դիշեր ցերեկ կ'աշխատին: Ժօլիօ Քիւրի, Ֆրանսացի նշանաւոր, շատ մը ուրիշ գիտնականներու հետ, կը պահանջէր որ հիւլէական գաղտնիքը հրապարակ հանուի, յաղթութենէն անմիջապէս ետք Ռուսիա գնաց ռուսական օդանաւով մը, ձախակողմեան հակումներ ունի եւ կը մերժէ գաղտնի պահել իր գիտական ուսումնասիրութեանց արդիւնքը: Ռուսերը կաշառեցին կարգ մը Քանատացի պաշտօնեաներ՝ գաղտնիքներ կորզելու համար: Իրենց լրտեսները յաջողեցան ձեռք անցընել կարգ մը գաղտնիքներ, ինչպէս նաեւ մէկ ունկիի չափ U — 235:

Հ.— Եթէ գաղտնիքին ծանօթ են, ինչո՞ւ չեն շիներ :

Պ.— Թերեւս շինած են, թէեւ մասնագէտները կ'ըսեն թէ երեք, չորս տարիէն առաջ չեն կրնան ունենալ իրենց առաջին ռումբը: Կան, անշուշտ, կարգ մը բաներ որոնք իրենց անծանօթ կը մնան, օրինակ ռումբին մեքենականութիւնը եւ քանակութիւնը U—235ին կամ փլութոնիումին որ ռումբը պէտք է պարունակէ: Շիտակը ըսելով, այս բոլորը մանրամասնութիւններ են. խնդիրը այն է թէ ինչպէս պիտի շինեն ռումբը արտադրող մեքենաները եւ գործարանը :

Հ.— Ռումբին դէմ պաշտպանութեան որեւէ միջոց կա՞յ :

Պ.— Գիտուններն ու զինուորական մասնագէտները այդ մասին տարակարծիք են: Ոչ, հիւլէական ռումբին դէմ պաշտպանուելու որեւէ միջոց չկայ: Պատերազմին, գերմանական ոչ մէկ V—2 հրթիռ կրցանք վար առնել: Այդ հրթիռները կը սուրային ժամական 3000 մղոն արագութեամբ եւ բատարով «տեսանելի» չէին. իրենց գալուն մասին նախապէս ազդարարութիւն չէինք կրնար ստանալ որովհետեւ կը թռչէին ձայնէն չորս անգամ աւելի արագ :

Հ.— Ի՞նչ պիտի ըլլայ ապագան :

Պ.— Երկու ծրագիրներ կան — մենք կը մըտածենք քանդել ռումբին պատրաստութեան ծառայող բոլոր հաստատութիւնները, եւ յետոյ գաղտնիքը տալ բոլոր ազգերուն եւ ուրանիումի եւ փլութիւնումի հանքերը դնել միջազգային հակակշիռի տակ :

Մինչդեռ Ռուսերը կը պահանջեն որ նախ մենք փճացնենք մեր ռումբերը եւ յետոյ գաղտնիքը հաղորդենք ուրիշներուն: Անոնք հակառակ են որ հանքերը հակակշիռի տակ առնուին :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Նիւ Եորքի Քոլըմպիա համալսարանին հայկական ընկերութիւնը տուած է իր առաջին դասախօսութիւնը: Մեծ բազմութեան մը ներկայութեան խօսած է Քոլըմպիա համալսարանի պատմութեան փրոֆէսէօրը՝ Վահան Գալէնտէրեան՝ նիւթ ունենալով « Հայկական Հարցը Միջազգային Արդարադատութեան առջեւ»: «Հայկական Հարցը միշտ ալ կենդանի է», ըսած է ան, ինչպէս 25 եւ 50 տարի առաջ: Հայկական Հարցի գլխաւոր հանգրուանները թուելէ վերջ, ըսած է թէ վերջին անգամ Պերլինի 16րդ յօդուածը փոխուելով 61րդի, դրած է Հայերը պաշտպանողական դրութեան մը մէջ, իսկ «ամօթալի գործ մըն է Լօզանի դաշնագիրը: Ռուսական Հայաստանը պատասխանը չէ Հայկական Հարցին: Հայկական Հարցը միայն ԹրքաՀայաստանը կը պարունակէ: Թուրքիան իր ձեռքին մէջ ունի այդ հողամասը: Անգիտանալով այս իրողութիւնը , մենք ընդունած կ'ըլլանք աւազակին իրաւունքը պահելու իր աւարը: 2500 տարուան մշակոյթ մը ունեցած ենք այդ հողամասին վրայ որ մերը եղած է: Հայկական հողը կրցած է դիմանալ շատ մը հալածանքներու եւ « այնքան ատեն որ հայ ժողովուրդը պահէ ապրելու կամքը, նոյնքան ատեն կենդանի պիտի մնայ Հայկական Հարցը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Այնպէս թուեցաւ իրեն, որ բովանդակ նիւթական աշխարհը, իր մարմինին հետ միասին, չուեց, անէացաւ աներեւոյթ աշխարհի մը դիրկը ու մնաց իր հոգին միայն, անտեսանելի, հրաշագործ զօրութեան մը առջեւ, որուն անուն մը չէր կրնար տալ: Պահ մը մտածեց հոգեսարսուռ... Ըլլայ որ Ալլահը եղած ըլլայ սա օտարականը, որուն անունով կը խօսի շարունակ :

— Ապուն է... Ալլահը գերուհիներն ալ կ'ընդունի՞ ...:

— Ճշմարիտ, ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի...:

Կինը Ալլահին մեծագոյն ստեղծագործութիւնըն է, անգնահատելի գանձերով բեռնաւորուած: Ան մայրն է մարդկութեան եւ սիրոյ տաճարը մարդուն, ըլլայ ազատ թէ գերի ...:

— Ուրեմն, ահաւասիկ, աղախինդ Բարակա, որ կը հաւատայ Ալլահին... օրհնէ զիս... Ու անմիջապէս ծնրադրեց Էսայէն առջեւ, որ ձեռքերը Նէրա գլխուն վրայ դրած, սկսաւ աղօթել ջերմեռանդօրէն :

— Ով Տէր, դուն, որ մի ես, Արարիչ երկնի եւ երկրի, որ ունես ձեռքերուդ մէջ ծիլը մահուան ու կեանքի, քո անյիշաչար ողորմութեամբդ զօրացուր հաւատքը նորադարձ Բրակա աղախինիդ :

Բարական ելաւ ոտքի, սրտին չոքած ծանրութենէ մը թեթեւցած: Համբուրեց աչքը Էսային ու աղու նայուածք մը նետելէ ետք, կապոցը ուսին, արագաքայլ հեռացաւ դէպի քաղաք :

Այդ նայուածքը ընջեցաւ քարայրին մէջ , անկիւնէ անկիւն, քսուեցաւ ապառաժներուն ու յետոյ ինկաւ մագաղաթի մը վրան, ուր, այդ օր, Էսա, կենդանի ներշնչումով մը տողերդեց գովքն ու կարեւորութիւնը գեղեցիկ սեռին :

Սաստիկ տաք էր: Էսային մատները կ'այրէին տենդահար :

×

Եղանակը՝ ձմեռ, օրերը՝ գարնանային:

Լեռը իր հսկայ ոտքը աւազուտքին խրած, կը զատէր արեւուն հուրը լոյսէն ու լոյսը իր թրթռուն երանգներէն: Լոյսը դիւրաբեկ, հսկայ ակիհի մը նման կըփշրուէր լեռնապարին վերեւ ու եօթներանգ թեւերով կը փռուէր լանջքին ղըմբուխտին վրայ, մինչեւ իսկ զմռսելով քարերը, հրաշագեղ գոյներով :

Ջայլը, արուեստագէտի մը ճկոյթին մաքրամաքուր թրթռացումն էր, որ կը հոսէր վայրի աղաւնիներու, տատրակներու եւ կաքաւներու լուսաթաթախ կտուցներէն: Անոնք կուգային անվախ մինչեւ, լեռան պարեխներուն, ծերպերուն, քարանձաւներու եզրին, հեշտանքի փրփուրը իրենց կտուցին: Ջուրը ջրանքներու ստինքներէն կը ցայտէր ուժգին, որ ապառաժներու շրթներէն վար ջրվէժում, կը լուար զմրխտագեղ գլուխը մարդերուն, կը ցօղէր լուսեղ աչուկները ծաղիկներուն եւ հողին արդաւանդ սաղմերը հաւաքած, կը քշէր զանոնք պատուանդանին վրայ, ամայնքին ամուլ դիրկը :

Արշալոյսը նման էր դիցանուշի մը լուսեղէն լողանքին, վերջալոյսը՝ անոր ցայգային արդուզարդին ու գիշերը մեղրալուսնին: Ծէպէլէն նուրբ աստուածները կը քալէին արծաթէ մոյկերով, աղամանդեայ թեւերով ու լուացուած դէմքերով :

Էսա, մենարանին խորը, գիշերները կը տառապէր երկունքով, ցերեկները կը թեթեւնար ծնունդով: Մագաղաթները, իր մոգական շունչին տակ, կը խօսէին աստուածային լեզուներով: Անոնց ամէնուն ճակտին վրայ բազմած էր Ալլահը մահիկը դրկած: Կողքերը՝ աստղապատ, տառերը՝ արեւահամ :

Այդ օրը, Էսա, գերազօր ներշունչով մը, կը գրէր վերջին էջերը իր Աստուածամատեանին : Գուրսը արեւ կար, երբ նորէն սկսաւ դեգերիլ ճշմարտութեան մթին ու քարքարուտ բաւիղներուն մէջ: Յանկարծ, աչքերը մթագնեցան, գիրերը անյայտացան լոյծ խաւարի մը տակ, մագաղաթը սեւ պատի մը նման ցցուեցաւ իր դէմ, ձեռքերը սկսան խարխափել, գրիչը կաղալ, ու աշխատութիւնը չքալել այլեւս: Գլուխը վեր առաւ ջղայնացած :

(24)

չարթի օր Նափոլէոնը ազատ շուկայի մէջ կ'արժէր 4300 ֆրանք, անգլիականը 5000 ֆրանք։

★ Անոնք որ ապօրինի ձեւերով ոսկար պահած էին, կրնան փոխանակել զանոնք՝ առանց բանտարկութեան վախ ունենալու ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ զօրավար Փիէռ Պիյօթ որ անդամ է Միացեալ Ազգերու զինուորական Յանձնախումբին, յայտարարեց Նիւ Եորքի մէջ թէ սխալ է Ռուսերու այն յայտնութիւնը թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա մերժած էին հաւաքական ապահովութեան դաշինք մը կնքել 1939ին։ Երբ 1939ի Օգոստոսին բանակցութիւններ կը կատարէինք, Ռուսերը անջատ բանակցութիւններ կը վարէին Րիպէնթրոփի հետ, ըսաւ զօրավարը ։

ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ համայնավարներուն պետը, Օրիորդ Քուսինէն խստօրէն կը քննադատէ աջակողմեան խմբակցութիւնները « որոնք դաւեր կը լարեն արեւմտեան պետութեանց հետ որպէսզի Ֆինլանտան եւս միանայ հակախորհրդային խմբակցութեան » ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները արգիլած են Ամերիկայի նախորդ արտաքին նախարար Ճէյմս Պըրնզի «Բաց խօսինք» գիրքին շրջաբերութիւնը իրենց սահմաններուն մէջ ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ վարչապետը, Կրոզա, որ Մոսկուա գացած էր ռուսեւռումէն դաշնագրին ստորագրութեան առթիւ, Պուքրէշ վերադարձին յայտարարեց թէ այդ դաշնագրին նպատակը խմբակցութիւն մը ստեղծել չէ։ Գերմանիան երկու անգամ մեր երկիրը արշաւեց, չենք ուզեր որ երրորդ անգամ մը եւս մեր վրայ յարձակի, ըսաւ վարչապետը ։

ԱՆՑԵԱԼ հինգշաբթի օր Վարշավայի մէջ տեղի ունեցած է կաթոլիկ եկեղեցիի եպիսկոպոսներուն խորհրդաժողովը՝ Լեհաստանի Արքեպիսկոպոսին նախագահութեան տակ։ Օրակարգի ինչպէս նաեւ կատարուած խորհրդակցութեանց մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններ հրապարակուած չեն, բայց ենթադրողներ կան թէ եկեղեցիպետերը որոշած են դիմադրել մարքսիզմին ինչ ձեւով ալ ներկայանայ ան, բայց առայժմ որեւէ քայլ չառնել եւ սպասել լեհական կառավարութեան որոշումներուն՝ ի պատասխան այն յուշագրին որ ներկայացուցած է։ Կարեւոր պաշտօնատար մը յայտնած է թէ կառավարութիւնը պիտի պահանջէ որ եկեղեցին չմիջամտէ քաղաքական գործերու ։

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ կը հրատարակէ նոր հրամանագիր մը համաձայն որուն արտասահման զրկուող ամէն կարգի յանձնարարեալ ծրար եւ պահարան, պէտք է նամակատան պաշտօնեային ներկայացնել ԲԱՑ որպէսզի այս վերջինը քննէ պարունակութիւնը։ Եթէ ծրարը կամ պահարանը չեն պարունակեր այնպիսի առարկաներ որոնց արտածումը արգիլուած է, պաշտօնեան տիրոջը աչքին առջեւ պիտի գոցէ զանոնք ։

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948)․

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր․
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր․
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր․։

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուղղը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք)։ Դիմել Ծ․ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13)։

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր․ Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին։

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել ։

ՍԽՎՐԱՆԷՆ ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ․— Պ․ Եղեկիելեան մէկ մէկ տարեկան «Հայաստան» կը նուիրէ ոչ թէ Աթալաղեան եւ Կատայեան եղբայրներուն այլ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին ։

ՓԱՐԻԶԻ Ս․ Յովհ․ Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը պատիւ ունի յայտարարելու յարգոյ հասարակութեան որ յառաջիկայ կիրակի 15 փետրուար ,Ս․ եկեղեցւոյս մէջ Հայրապետական պատուիրակ Արտաւազդ Արք․ Սիւրմէեան քահանայ պիտի ձեռնադրէ Աւագ սարկաւագ Յակոբ Ճօրթունեան ։

ԲՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԻԹՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր․ Կ․ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին,որ տեղի պիտի ունենայ 15 փետրուարին ժամը 15էն 24,Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde։

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՑՕՆ ,կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան․ կը պարէ Օր․ Ռէժինա Տէր - Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառիսթ Գարեգինի եւ Պ․ Օնանեանի կողմէ։ Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ․ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ․ Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին․ կառավարիչ ԶՕՐ․ ՇՈՒԹՈՅԻ։

22 Փետր․ կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր , Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle , métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։ Մուտք 300 Ֆր․, Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք ։

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ․ Պ․ Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստմնարոյժ Զարեհ 22 rue Richer , Ս․ Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաաաէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ․ Գավէզեան 37 rue de Trévise , Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes ։

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ , ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ․ Յ․ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շավիլի «Րաֆֆի» Երիտ․ Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Կը բանախօսէ Պ․ ՀՐ․ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին։ Մուտքը՝ կամաւոր։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիրի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիգթորիա, եւ քրոջը Եղիկ։ Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի։ Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Ֆրանսայի քաղաքներէն Բիւժէ Սիւռ Արժանէն Վանի Բըզըլտաղ գիւղացի Տիգրանի աղջիկը Սիրվարդ Գէորգեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդիները Ահարոն Սահակեան եւ Հայրիկ Վարդանեան, որոնք նախապէս Տէօրթյօլ կը գտնուէին։ Տեղեկացնել Տիկին Գէորգեանի, Puget sur Argens (Var):

ՖՐ․ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել ։

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ․— Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն կազմակերպած է ներկայացում մը խաղարկութեամբ «Շանթ» թատերախումբի , փետրուար 29ին։ Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ․— Ընկ․ Նուարդ Աբօեան իր Ամերիկա մեկնումի առթիւ 1000 ֆրանք նուիրեց Պուլվար Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին։

Պ․ Մինաս Խաչատուրեան 1000 ֆրանք նուիրեց իր աղջկան Օր․ Սիրանոյշի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, շնորհակալութիւններ եւ մխիթարութիւն իր ծնողքին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջակայից եկեղեցական վարչութիւնը, Կաթ․ պատուիրակին հրահանգով որոշեց ներկայ յայտարարութեամբ հրաւիրել քահանայական թեկնածուներ, անոնցմէ երկուքը ներկայացնելու համար Արտաւազդ Սրբազանին ի ձեռնադրութիւն։ Հետեւաբար ամէն անոնք որ կը փափաքին քահանայացործել Լիոնի եւ շրջակայից մէջ թող հաճին անձամբ կամ նամակով եւ յարակից վկայականներով դիմել վարչութեանս ատենապետին հետեւեալ հասցէով։ Mr. A. Gulbenkian, 69 rue Louis Blanc à Lyon (Rhône)։

Ընկերուհի ԱԶՆԻՒ ԽՕՋԵԱՆ
Ընկեր ՎԱՐԴԵՎԱՌ ԳԱՄՊԷՐԵԱՆ
Նշանուած

Մարսէյլ

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՎԻԷՆԻ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդ Մուրատ խումբի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ակումբին մէջ ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ․ Յ․ Դ․ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը այսօր հինգշաբթի,Sociétes Savantesի մէջ։ Նիւթ՝ «Հայ ժողովուրդը Եղափոխութենէն առաջ եւ յետոյ»։ Դասախօս Պ․ ՎՇՏՈՒՆԻ։ Հայերէնի դաս 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի Սէնթ Անի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ ։ Դասախօս ընկեր ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ։

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի Շրջ․ վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ․—

ԿԱՐՏԱՆ․— Կիրակի 15 Փետրուար ։

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ․— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ , 20 Փետրուար ։

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ․ վարչութեան ներկայացուցիչը։ Կարեւոր օրակարգ ։

Հ․ Յ․ Դ․ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին ,149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ․— Հ․ Յ․ Դ․ Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը շաբաթ օր, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ․ Խաչի Խրիմեան սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

Հ․ Յ․ Դ․ ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ․ կոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն Օպէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ․ Յ․ Դ․ Վալանսի Ահարոնեան ակումբը։ 11 Ave. Gambetta, Valence ։

Հ․ Յ․ Դ․ ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ․ ժողովը շաբաթ 14 Փետրուար երեկոյեան ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընտրութիւններ ։

ԼԻՈՆԻ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais։ Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ․ Յ․ Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ․ Յ․ Դ․ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը։ Բացակաները նկատի կ'առնուին ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ․ Յ․ Դ․ «Անտօք» ենթակոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին, 14 rue Brossard: Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԼԻՈՆԻ Հ․ Յ․ Դ․ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ․ Յ․ Դ․ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար տիւ Կլուպի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՎԻԷՆԻ Հ․ Յ․ Դ․ Կոմիտէն ընկերական ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ․ Յ․ Դ․ Օհանջանեան» ակումբին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է ։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ․ Յ․ Դ․ «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ․ ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, սովորական վայրը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ , ԼԱ ՎԻՍԹ․—

Հ․ Յ․ Դ․ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր․ 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste)։

Բանախօսութիւն, երգ , արտասանութիւն , նուագ ։ Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է։ Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ ։

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 13 Février 1948 Ուրբաթ 13 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5265-Նոր շրջան թիւ 874 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԳԵՑԷՔ, ԹՈՂ ՀԱՅՀՈՅԵՆ

Բարեմիտ ազգայիններ — չէզոք թէ կուսակցական — կը զարմանան որ աւելի յաճախ չենք պատասխաներ դիմացի խանութիճաղանճին յարձակումներուն :

— Ամէն օր սիւնակ կը լեցնեն Դաշնակցութիւնը կամ այս ու այն Դաշնակցականը արատաւորելու համար, իսկ դուք անխռով նստած էք ու հազիւ թէ կը բաւականանաք ձեր չրթունքները բանալ...

«Անխռով»ը բուն բառն է նկարագրելու համար մեր կեցուածքը հանդէպ այն գարշելի գրոգբրոցներուն որոնք, ահաւասիկ, երեք տարիէ ի վեր, փողոց տարին կուսակցական պայքարը, եւ կը գործածեն բացատրութիւններ որոնց առջեւ պիտի կարմրէր ամէնէն վարնոց Թուրքը:

Ո՛չ առարկայական քննութիւն մեր յիսնամեակի պատմութեան, ո՛չ բովանդակութիւն կատարուած խաչակրութեան մէջ, ո՛չ ալ ճաշակ, կամ առնուազն, սրամտութիւն այն գրակա՛ն դարձուածքներուն մէջ որոնց նպատակն է մուր քսել Դաշնակցութեան — կամ կարգ մը Դաշնակցականներու — ճակատին:

Միեւնոյն աւելուիան ամէն օր, ամէն տեղ, ամէն առթիւ՝ առանց նոր բան մը աւելցնելու տարիներով ծամծմուած առասպելներուն վրայ :

Միեւնոյն հինցած - մաշած ու նողկալի քարոզները որպէսզի փ լոյս աշխարհ բերեն մեր — Հայ ժողովուրդին — «սխալ»ները, եւ նսեմացնեն Թուրքին ու բոլոր տեսակի բռնակալներու եւ ոճրագործներու դէմ կատարուած հերոսական մարտնչումը :

Ի՞նչ չքնաղ Ցիւմէրօներ այս նորելուկ խաչակիրներու շարքերուն մէջ, ի՛նչ անզուգական հերոսնե՛ր...

Տակաւին քանի մը տարի առաջ Դաշնակցութեան փառքը երգող ու «հանճարափայլ»ին վարչաձեւը քննադատող մարդիկ որ այսօր, նոյն ջերմեռանդութեամբ, կը տարփողեն համատիրական վարչութիւնը հայրենասիրութիւնը շփոթելով խուժանավարութեան հետ :

Մարդ կը փորձուի հարցնել թէ Խորհրդային կոչուած Հայաստանը 1941էն առաջ գոյութիւն ունէ՞ր թէ ոչ :

Կարաւանին մէջն են Դաշնակցութենէն վտարուած սմսեղուկ ու վատոգի ոչնչութիւններ որոնք գրկաբաց ընդունուած են դիմացի ճակատէն — Ֆրանսայի մէջ թէ այլուր — որովհետեւ սարկօրէն յանձն առած են հայհոյել մեր աննման կազմակերպութեան դէմ՝ փոխան երեսուն արծաթի ...

Գարշելի ստահակներ որ Դաշնակցական եղան Խանասօրներէն, Ելլտըղներէն ու Պանք Օթոմաններէն շատ վերջը, համբուրեցին մեր քղանցքները, հայհոյեցին Համայնավարութեան կամ Երեւանին դէմ, ու յանկարծ, օրուան ամբաստանուած, գոյն ու մորթ փոխեցին՝ յանո՛ւն հայրենիքի ...

Կարաւանին առջեւէն կը քալէ յաւակնոտ, ամբարտաւան ու պոռոտախօս վարժապետ մը որ, 20ական Թուականներուն Դաշնակցութեան բոլորտիքը կը պարէր եւ մնայուն սեղանակից էր « բուրժուա »ներուն ի խնդիր անոնց փափկասուններուն :

Մարդ մը որ այսօր Հայ եկեղեցիին սրբութիւնները կը փառաբանէ, իսկ երէկ վարդապետական սքեմը կոխակին, ոտքի տակ կ՚առնէր այդ սրբութիւնները :

Իր բարեկամին ու բարերարին երդիքը քանդող այս երբեմնի հոգեւորականը, քանըհինգ տարի վերջ, փողոց ինկած է ազգին երդիքը պաշտպանելու համար Դաշնակցութեան դէմ : Եթէ իր «բազմահազար! ընթերցողները »չեն լսած իր ճառերն ու քարոզները մինչեւ 1923, կան մարդիկ որ շատ լաւ կը ճանչնան զինքը:

Մարդ մը որ անօրակելի յանդգնութեամբ « Թշուառականներ » կը պոռայ մեր ամէնէն հայրենասէր կազմակերպութեան երեսին :

Մարդ մը, ջրոտած ուղեղով, որ կը սաէ օրն ի բուն — «Այդ շրջանին էր որ ես հաստատուն համոզում գոյացրի՛ թէ Եւրոպայից յոյս չկայ ու կուսակրօնութիւնից հրաժարուեցի...

Ընկերներ եւ բարեկամներ, այս մարդո՞ց է որ մենք պիտի պատասխանենք աւելի յաճախ :

Երաժիշտ Արամ Խաչատրեան Շնորհազուրկ?

Համաձայն Մոսկուայէն ստացուած վերջին տեղեկութեանց, Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն խստօրէն յանդիմանած է կարգ մը յայտնի երաժիշտներ ամբաստանելով զանոնք որ «իրենց գործերուն մէջ զօրաւոր կերպով շեշտուած է Եւրոպայի եւ Ամերիկայի արդիական քաղքենի երաժշտութեան ոգին»:

Ամբաստանեալներն են — Արամ Խաչատրեան, Տիմիթրի Շոսթաքովիչ, Սերժ Փրոքոֆիէֆ, Միասքովսքի, Մուրատելի, Շէպալին եւ Կաբրիէլ Փոփով որոնց «արդիական հեղինակութեանց մէջ կը տեսնուի քաղքենի մշակոյթին աւերը, երաժշտական արուեստին ուրացումը եւ անոր անել ճամբան »:

Կուսակցութեան կեդրոնը խորհրդային արուեստին նուիրուած յատկապաշտպանութեան իր չորրորդ տեղեկագրին մէջ դիտել կուտայնաեւ.«Մեր երաժիշտները հակաժողովրդավար հակումներ ցոյց կուտան իրենց երաժշտութեան մէջ, հակում մը որ անհամապատասխան է խորհրդային ժողովուրդներու գեղարուեստական ճաշակին: Այս կացութիւնը չի կրնար շարունակուիլ, կ՚աւելցնէ տեղեկագիրը: Մեր երաժշտանոցները, մասնաւորաբար Մոսկուայի երաժշտանոցը որուն նախագահն է Շէպալին, «վնասակար ազդեցութիւն կը գործեն մեր երիտասարդ երաժշտագէտներու դաստիարակութեան վրայ: Երաժշտական քննադատութեան ներկայ վիճակը անհանդուրժելի է, անոր գլուխը անցած են ռուսական իրապաշտ երաժշտութեան թշնամիները եւ ձեւապաշտ երաժշտութեան վարպետները :

Խստօրէն քննադատուած է Մուրատելիի վերջին օփերան — « Մեծ բարեկամութիւնը» — որ «խասնուածայն երգեր ունի եւ երբեք չէ օգտագործած Խորհրդային Միութեան ժողովրդական մեղեդիները » :

ԱՆՋԱՏ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՉԿԱԶՄՈՒԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՕՏԻԻՆ ՄԷՋ

Գերմանիոյ ռուսական գօտիին ընդհանուր հրամանատարը, մարաջախտ Սոքոլովսքի, չորեքշաբթի օր յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը երբեք նպատակ չունի գերմանական անկախ վարչութիւն մը ստեղծելու արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

Մարաջախտը հաւաստիքներ տուաւ թէ ռուսական իշխանութիւնները պիտի քաջալերեն անհատական ձեռնարկները, դրամական ծախքերը պիտի կրճատուին եւ պիտի վերաքննուի գրաւուած գործարաններու խնդիրը :

Իբրեւ յաւելուած մարաջախտին յայտարարութեանց, Խորհրդ. բանակին պաշտօնական օրկանը «Թակլիշէ Ռունտշաու» կը գրէ որ հատուցումներու վերջնական գումարը պիտի ճշդուի :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ եւ բրիտանական կառավարութիւնները յառաջիկայ երեքշաբթի օր Փարիզի մէջ խորհրդաժողով մը պիտի գումարեն «տնտեսական համերաշխ գործակցութիւն մը ստեղծելու համար երկու երկիրներու գաղթավայրերուն մէջ »:

Ո՛չ : Մենք անխռով կը դիտենք նոր օրերու այս խաչակրութիւնը որովհետեւ վստահ ենք մեր ուժերուն վրայ եւ գիտենք որ Հայ ժողովուրդը իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ կանգնած է մեր թիկունքին :

Որովհետեւ մենք աշխատանք ունինք կատարելիք յանուն հայրենիքի գերագոյն շահերուն:

Եթէ երբեմն, չկամութեամբ, փրենցմով կը զբաղինք, թող այդքանը պատիւ համարին իրենց:

Մեզի դէմ բացուած անպարկեշտ ու անբարոյական պայքարին հարիւրապատիկն իսկ անզօր է Դաշնակցութիւնը տապալելու :

Ձգեցէք թող հայհոյեն որովհետեւ այդպէս է հրահանգուած իրենց ի վերուստ — Ստի՛ր, հայհոյէ՛, զրպարտէ՛, վարդապետ, ի՛նչ լաւ ես կատարում քո դերը, Երեւանը դուրպան քո գրչին:

Ժ.

5000նոցներու վճարումը վերսկսաւ

Կառավարութիւնը նոր հրամանագրով մը արտօնեց դրամատուներուն որ 15000 ֆրանք վճարեն բոլոր անոնց որոնք մինչեւ 14 հատ 5000 ֆրանքնոցներ վերադարձուցած էին իրենց :

Ահաւասիկ նոր կարգադրութեան տրամադրութիւնները. —

Ա.— Եթէ ձեր դրամատան կամ ուրիշ որեւէ պետական հաստատութեան վերադարձուցած էիք մինչեւ 70.000 ֆրանքի արժողութեամբ 5000նոցներ, այսօրուընէ սկսեալ կրնաք դիմել եւ ստանալ միայն երեք հատին փոխարժէքը — 15.000 ֆրանք :

Բ.— Անվճար մնացած տասնըմէկ 5000նոցներուն ընկալագիրներով կրնաք հիմա վճարել եկամտային տուրքի ձեր պարտքը զոր վճարած պիտի ըլլայիք Փետրուար 1ին:

Գ.— Եթէ ուզէք, կառավարութիւնը ձեզի պիտի վերադարձնէ նաեւ գումար մը, անվճար մնացածներէն, որ հաւասար պիտի ըլլայ իբրեւ տուրք ձեր վճարած գումարին: Այս տրամադրութենէն կրնան միայն օգտուիլ անոնք որ կանոնաւոր հաշիւ ունին պատկան իշխանութեան մօտ, այսինքն ամբողջութեամբ վճարած են պետութեան ունեցած իրենց պարտքը :

★ Վերոյիշեալ վճարումներն ալ կատարելէ ետք, կառավարութիւնը վճարած պիտի ըլլայ ետ վերադարձուած 5000նոցներու ընդհանուր համբանքին 55 առ հարիւրը, այսինքն դոհացուցած պիտի ըլլայ 4.890.000 հոգի: Իսկ անցեալ շաբթուան եւ ներկայ վճարումներով, դարձեալ չվճարուած պիտի ըլլայ 93 միլիառի արժողութեամբ թղթադրամ :

★ Համաձայն վերջին վիճակագրութեան, 5000նոցներ վերադարձուցած էին 8.774.351 անձեր ընդամէնը 58.007.799 կտոր 5000նոց: Ընդհանուր արժէք — 290,038,995,000 ֆրանք: Մօտաւորապէս հինգ միլիառ ֆրանք արժողութեամբ 5000նոցներ վերադարձուած չեն :

Նոր վարկեր Թուրքիոյ եւ Յունաստանի

Ուաշինկթընէն կը տեղեկացնեն թէ արտաքին նախարար, Մարշըլ, ներկայիս կը քննէ նոր ծրագիր մը որ կ՚առաջարկէ յաւելուածական օժանդակութիւն մը եւս ընել Թուրքիոյ եւ Յունաստանի :

Նախարարը մանրամասնութիւններ չէ հաղորդած երբ իրեն հարցուած է թէ «ճի՞շդ է որ 125 միլիոն տոլար պիտի յատկացնենք Թուրքիոյ օդային ուժին»: Բացատրած է միայն որ կառավարութիւնը վերջնական որոշում մը տալէ առաջ, նկատի պիտի առնէ Աթէնքի եւ Անգարայի ամերիկեան առաքելութեանց տեղեկագիրները :

★ Նախարարը այս առթիւ յայտնեց թէ սխալ է այն լուրը թէ Ամերիկա պիտի մերժէ Սպանիան ալ՝ ամերիկեան օժանդակութիւն ստացող եւրոպական 16 երկիրներու շարքին մէջ առնելու առաջարկը :

Կացութիւնը Յունաստանի մէջ

Աթէնքի Ամերիկեան զինուորական առաքելութիւնը գրաքննութեան պիտի ենթարկէ ռազմաճակատէն հաղորդուած լուրերը: Դիտել կը տրուի թէ այս որոշումը մեծապէս պիտի դժուարացնէ մայրաքաղաքէն հեռու գտնուող օտար թղթակիցներու աշխատանքները եւ հակառակ է այն կարգադրութեան որուն համաձայն լրիւ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուէին օտար մամուլին ամերիկեան առաքելութեան գործունէութեան մասին:

Վերոյիշեալ որոշումը կը տրամադրէ որ բոլոր թղթակիցները այսուհետեւ պարտաւոր են Աթէնքի Տեղեկատու Դիւանին դիմել որեւէ լուր ստանալու համար :

★ Ապստամբները կը շարունակեն յարձակումներ կատարել Սելանիկի շրջակաները եւ կողոպտել գիւղերը: Սելանիկի երկուշաբթի օրուան ռմբակոծութենէն, սպաննուած են վեց հոգի եւ վիրաւորուած են 11 անձեր :

ՊՈԼՍԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Մալաթիա — Ճէվլիփաշա երկաթուղագծին վրայ փապուղի մը փլած է: Մեռած են 7 հոգի եւ վնասուած են չորս վակոններ :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ նաւաբաժին մը Միջերկրականի մէջ արգելքի տակ առած է Նէյրուշալէմ Հալէգուրա շոգենաւը որ առանց նախապէս արտօնութիւն ստացած ըլլալու, ապօրինի կերպով Պաղեստին կը փոխադրէր 679 Հրեայ ներգաղթողներ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՀՈԳԵՐԸ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

ՀԱԼԷՊ, 3 Փետրուար.— 31 Յունուարի Շաբաթ գիշեր, Ամերիկեան Աղջկանց Բարձր. վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան կողմէ կազմակերպուած դասախօսութիւնը, «Մեր հոգերը մշակոյթի ճակատին վրայ»։

Կը նախագահէր Եղ. Տամապետեան, որ կատարեց բացումը, պարզելով «Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան» նպատակները եւ ընդգծելով կենսական նշանակութիւնը այդ Միութեան, Հայկական Արտասահմանի արդի պայմաններուն մէջ, երբ հայրենիքի հետ գործակցութեան մեր բովանդակ կամքին հակառակ, դժբախտաբար կոնակ կը դարձնեն մեզի յարատեւօրէն։ Այն պայմանները, որոնց մէջ հարկադրուած են ստեղծագործել այսօր հայրենիքի մեր եղբայրները, տխուր խորհիլ կուտան մեզի Հայաստանի գրականութեան եւ արուեստներու անկաշկանդ զարգացման մասին։ Հայրենիքի գրականութիւնը՝ հրամանագիրներով (տեկրէտներով) մշակուող գրականութիւն մըն է այսօր, եւ հայ լեզուն՝ ենթարկուած է յօշոտումի, այլասերումի եւ, տակաւ, անճանաչելի դառնալու ճակատագրին։

Երկրորդ բանախօսն էր Ա. Ծառուկեան, որ պարզեց Գրական Համագումարին նշանակութիւնը եւ այն առաջադրութիւնները՝ որոնց լծուած են Սուրիոյ եւ Լիբանանի գրողները, Հայկական Արտասահմանի մէջ մեր գրականութիւնը պահելու համար յարաճուն վերելքի եւ զարգացման ճանապարհին վրայ։ Համագումարը առիթ մը պիտի ըլլայ, որպէսզի վաստակաւոր եւ մեծատաղանդ մեր գործերը հաղորդուին Սուրիոյ եւ Լիբանանի հոծ հայութեան հաւաքական կեանքի բոլոր երեսներուն, վերանորոգումին, նոր խանդ ու կորով տանան՝ շարունակելու համար իրենց սրբազան գործը, մշակոյթի բոլոր մարզերուն մէջ։ Հայաստանի կողմէ իրենց հանդէպ ցոյց տրուած խտրականութիւնն ու անըմբռնողութիւնը՝ հոգեկան կքում եւ հիասթափութիւն պատճառած են. եւ անհրաժեշտ է՝ որ հայ գրողը ունենայ անխախտ հաւատքն ու համոզումը ճանչցուած, սիրուած եւ յարգուած ըլլալու։ Իսկ ինչ որ իր բնական իրաւունքն է, պէտք ունի պարբերաբար հաւաքուելու, զբաղելու հայ մշակոյթի եւ գրականութեան հիմնական բոլոր խնդիրներով,— գրականութիւն, լեզու, կրթական գործ, պատմութիւն, եւն. եւն.։ Մշակութային անսահման հող կայ այսօր գաղութներու մէջ, եւ առեն է՝ որ հայ գրողը եւ մտաւորականը լծուին նոր սերունդներու փրկութեան գործին, մէկ կողմէ ձուլման երախէն փրկելու, եւ միւս կողմէ հաղորդ մնալու համար անցեալ թէ ներկայ վաստակի արժէքին եւ տարողութեան։

Բուռն ծափերու մէջ բեմ բարձրացաւ, ապա, օրուան գլխաւոր բանախօսը, ընկեր Շաւարշ Միսաքեան, որ մօտ ժամ մը խօսեցաւ մեր հոգերուն շուրջ՝ Մշակոյթի ճակատին վրայ։

Կու տանք գլխաւոր գիծերը իր դասախօսութեան.—

... «Այդ ծափերը վերապահեցէք անոնց, որոնք տեսան Հայաջինջ ջարդարարներու, չմեռան. անոնց՝ որոնք անցան Թրքական դժոխքի ճամբաներէն, աքսորի անապատներէն, ու չմեռան։

Մօտաւորապէս ամիս մը է ի վեր կը գտնուիմ Սուրիոյ եւ Լիբանանի այս երկու հոծ գաղութներուն մէջ, եւ պարտք կը համարիմ բարձրաձայն յայտարարելու, որ հոս աւելին գտայ՝ քան այն որ կ'երեւակայէի գտնել։— Թող դալար մնան ձեր ձեռքերը։

Թերեւս ոչ մէկ բանաստեղծ այնքան լաւ չէ կրցած ներկայացնել հայ ժողովուրդի մտաւորական ձգտումները քան սքանչելի Սայաթ Նովան. «Գիր սիրէ, ղալամ սիրէ, թաֆդար սիրէ...»։ Այս ձիգն է որ կ'արտայայտուէր ու կը փորձուէր նոյնիսկ այն օրերուն, երբ ամբողջ բազմութիւններ դէպի սպանդանոց կ'առաջնորդուէին։ Աքսորի կարաւանները երբ կը հասնէին Գոնիա՝ Բիթանիոյ եւ Թրակիոյ «բախտաւոր» շրջաններէն, երբ 20.000 հոգի խռնուած էին վրաններու տակ եւ շուները դիակներ կը լափէին մերկ ու թշուառ մեր բազմութիւններուն մէջ, այդ վայրկեաններուն իսկ անպակաս եղան հայ մամիկներ ու մայրեր, որոնք այբուբենը կը սորվեցնէին իրենց թոռնիկներուն ու զաւակներուն։ Մեր բովանդակ պատմութիւնը եւ ժամանակակից կեանքը կը հանդիսանան անհերքելի վկայութիւնները այն փաստին, թէ մենք գիտենք արհամարհել մահը եւ ամէն կարգի բռնութիւնները հաւասարապէս։ 25 տարիէ ի վեր, նոյն կամքն է, նոյն անսահման հաւատքն է, նոյն երկունքն է որ կը վարէ մեր կեանքը՝ գաղթականութեան այս ճամբաներուն վրայ։ Եւ մասնաւորապէս այստեղ,— պէտք է չեշտել այս պարագան։ Սուրիա, Լիբանան, Եգիպտոս,— մէկ խօսքով՝ Մերձաւոր Արեւելքը, մենք կը նկատենք երբեմնի Պոլիսը, որ կը հանդիսանար արեւմտեան մշակոյթի կեդրոնը, եւ ինչ որ կը կատարուի այսօր, այստեղ, կը նկատենք շարունակութիւնը այդ վաստակին,— շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններու մէջ՝ քան Պոլիս։ Ունինք երիտասարդութիւն մը, որ կոչուած է փրկարար դեր կատարելու մտաւորական թէ ոգեկան այն պայքարին մէջ, զոր մենք կը կոչենք ինքնապաշտպանութիւն։

... Ի՞նչ է մեր ուզածը։— Ինքնաճանաչում, ինքնորոշում, ինքնապաշտպանութիւն։ Եւ ինչո՞ւ կը գտնուին մարդիկ, որ չեն հասկնար մեր լեզուն։ Վայ այն օրուան, երբ երիտասարդն ալ պիտի չհասկնայ երիտասարդի լեզուն։ Այն սերունդը, որ նոր կը կոչուի, եւ յաճախ իրաւամբ կը քննադատէ տարեցները, ինչո՞ւ կ'իւրացնէ հիներու բացասական գիծերը եւ լեզուն։

Այն պայմաններուն մէջ, ուր կ'ապրին այսօր Հայրենիք եւ Հայկական արտասահման, մեր մտաւորականութեան մօտ կը հաստատենք երկու հասկացողութիւն.— Կայ հայրենիք մը, բոլոր ստորոգելիներով, որ կրնայ վարել մեր մտաւորական եւ ոգեկան կեանքը. պէտք է հպատակիլ ու հետեւիլ անոր։ Եւ երկրորդ հասկացողութիւն մը, որ կ'ըմբոստանայ այս գաղափարին դէմ, եւ կ'ըսէ.— Դժբախտաբար այդ հայրենիքը տակաւին քաղաքական եւ գաղափարական տեսակէտով ի վիճակի չէ, չի կրնար ազատ ու անկաշկանդ կերպով արտայայտել իր միտքը, զգացումները, ձգտումներն ու արժէքները։

Մենք երբեք չենք անարգեր այն երկունքը, որ կը կատարուի այսօր Արարատի ստորոտը։ Ընդհակառակն, շատ աւելի կը սիրենք զայն, շատ աւելի կը գուրգուրանք հայրենաբնակ մեր եղբայրներու մտաւորական ճիգերուն եւ վաստակին վրայ քան անոնք, որ առտուընէ մինչեւ իրիկուն հայրենասիրութիւն կը հոլովեն։ Բայց չենք ալ հանդուրժեր, որ մեզ բայաներ, հետեւակներ նկատեն։ Մենք ունինք վաստակ մը, դարերու քրտինքը, անփոխարինելի ժառանգութիւն մը եւ կ'ուզենք անվթար պահել, արդիացնել, ճոխացնել, փոխանցելով սերունդէ սերունդ։

Հազարամեայ վաստակ մը կայ այսօր մեր ձեռքը։ Վանքերէն, գրչագիրներէն փոխանցուած մեզի՝ գրով թէ խօսքով։ Սերունդէ սերունդ։ Անընդհատ զարգանալով, ճոխանալով։ Այդ վաստակը ոտնակոխել կը նշանակէ հարուած մը տալ մեր ժողովուրդի դարերու իրաւունքին, անարգել անոր մտաւորական եւ բարոյական արժէքները։

Չենք հանդուրժեր, որ ուրացումի եւ ատելութեան թոյնը սրսկուի մեր հազարամեայ մշակոյթի արժէքներուն եւ անուններուն վրայ, եւ հայ լեզուն ենթարկուի այլասերիչ, քունատիչ պատուաստումներու։ Նոր չէ որ կ'ըմբոստանանք նաեւ լեզուական բարբարոսութեան դէմ։ Մենք մեր համոզումները պարզած ենք մենք մեր այն ընկերներուն, որոնք խաթարիչ նոյն ճիգերը կը փորձէին ասկէ 30—40 տարի առաջ, շատ աւելի տանելի համեմատութիւններով։ Անսպառ գանձարան մըն է հայ լեզուն, անհուն կարելիութիւններով, անպարփակ հորիզոններով։ Ունինչով եւ կը մնանք աշխարհի ամենահարուստ լեզուներէն։ Ինչո՞ւ մէկդի նետել ոսկեղինիկը, ինչո՞ւ արհամարհել մեր սեփական վաստակը, եւ որդեգրել որպէս թէ «Նոր հայաստութիւն»ներ, որոնք թաթարաբանութիւններու բանջարանոցի մը կը վերածեն մեր լեզուն։

Ահա այստեղ է որ կը բացուի անդունդը, խրամատը մեր եւ հայրենիքի մեր եղբայրներուն միջեւ, որոնք ենթարկուած են հրամանագիրներով ղեկավարուող ստեղծագործական պայմաններու։ Եթէ տրուած է որ շարունակեն ստորադասել մեզ, մենք կ'ըսենք.— Պիտի շարունակենք պայքարիլ, պիտի երթանք մինչեւ ծայրը։ Եւ, ի վերջոյ, մենք չէ որ պիտի զղջանք։

Մենքի եւ դուքի խնդիր չենք յուզեր։ Չենք յուզեր բնաւ։ Չենք ուզեր յուզել։ Մեր երազն է, ու կը մնայ, միացնել երկու վաստակները, այն համոզումով որ անոնք իրար կը լրացնեն, կը կազմեն մէկ ամբողջութիւն։ Դժբախտաբար, սակայն, իրենք են որ կը փորձեն ստեղծել անջատողական շարժում մը՝ իրենց գերակայութիւնը մեզի պարտադրելու յստակ առաջադրութեամբ։ Ինչո՞ւ։ Ի՞նչ իրաւունքով, երբ դարերու վաստակի մը տէրն ենք մենք։ Այդ վաստակը ուրանալ՝ համազօր պիտի ըլլար ստոյգ կորուստի։

Կ'առարկեն թէ գաղութներու մէջ գրական ամէն շարժում դատապարտուած է տժգունելու, գրական ամէն վաստակ՝ կորսուելու։ Մեր բովանդակ պատմութեան մէջ, չէ արձանագրուած այսքան մեծ նահանջականութիւն։ Ինչո՞ւ այս կանխակալ, ի յառաջագունէ նահանջողական կարծիքը։ Անշուշտ ունինք գաղութներ, որոնք դատապարտուած են կորսուելու։ Գաղթականութենէն ի վեր երեք սերունդ անցեր են, եւ այսօր Մ. Նահանգներու եւ Ֆրանսայի մէջ խախտուած է ենթահողը մեր ոտքերուն տակ։ Պատճա՞ռ մը՝ այս ճշմարտութիւնը, որպէսզի ահազանգ տանք երկրէ երկիր, եւ խորտակենք յարատեւութեան կամքը մեր բազմութիւններուն, որոնց յաջողութեան գաղտնիքը նոյն այդ յարատեւութեան ոգիին մէջն էր, նոյն այդ անսասան հաւատքին մէջ։ Պէտք է տոկալ, պէտք է ամուր կառչիլ մեր դարաւոր ժառանգութեան, զայն փոխադրելու համար հայրենիք, եւ ոչ թէ թողուլ զայն կիսկատար, կորուստի ճամբաներուն վրայ։ Մենք կը հաւատանք, թէ յաւիտենական չեն վարչակարգերն ու քաղաքական արդի պայմանները։ Պիտի գայ օրը՝ հայրենի մեր երկինքին վրայ կամարակապ եւ ծիածանուած տեսնելու հայրենիքի եւ գաղութներու վաստակը։

... Գաղթահայ գրական համագումարը կոչուած է դառնալու, ամէն բանէ վեր, համախմբումի նոր առիթ մը։ Անոնք որ տարակոյսի կ'ենթարկեն այդ համագումարը, կամ ուղղակի ճակատ կը յարդարեն անոր դէմ, ուղղակի չարիք է որ կը գործեն մեր գրականութեան։ Պէտք է կասի այս մոլեռանդութիւնը, պէտք է վերջ գտնէ կամաւոր այս կուրութիւնը, պէտք է փշրուի ժայռացած ու կանխակալ այս ատելութիւնը։ Մեր գրական սերունդը կը նմանի պատմութեան յաղթանդամ Տորք Անգեղին, որ իր եղունգներով զարդանկարներ կը գծէր ժայռերու վրայ։

Հարց կուտան, օր մը, Սիամանթոյի, որ իր «Հայորդի»ները լեցուցած սայլակի մը մէջ, կ'անցնէր Փարիզի փողոցներէն.

— Ի՞նչ է այս, Ատոմ։

Բանաստեղծը կը պատասխանէ.

— Ես երիվարն եմ իմ գաղափարներուս։

Պիտի ըլլանք մենք ալ երիվարները մեր գաղափարներուն։ Եւ պիտի ուզենք, եւ պիտի ջանանք վերանորոգիչը դառնալ բոլոր այն մեծ գաղափարներուն, որոնք եղան մեզ կանխող սերունդներունը։

Պիտի չկասինք, պիտի չդեդեւինք մեր պարտականութեան եւ պարտաւորութեանց ճանապարհին վրայ, ուրկէ ալ որ գան խոչընդոտները եւ ինչ չեշտով որ ալ գան. մենք կը հաւատանք մեր երազին, մեր գաղափարական ձգտումներուն, մեր արիւնին։ Մինչեւ որ փարատի մշուշը ալեփառ Արարատի գագաթին վրայ, եւ տրուի մեզի զայն ամբողջութեամբ փրկելու բախտը,— իրաւունքը։

Գիտական աշխարհ

ՄԱՐԴԻԿ ՅԱՐԱՏԵՒՕՐԷՆ կը կրեն արեգակնային, մագնիսական եւ աստղային ալիքներուն ազդեցութիւնը, որոնք հեռաւոր անջրպետներէն դէպի երկիր կուգան եւ մեր վրայ կը ներգործեն այլազան ազդեցութիւններ։

Անգլիացի քիմիաբան-բնագէտ Ուիլեամ Քրուքս (1822—1919) իր ժամանակին ուսումնասիրելով նուազական ելեկտրաբեր ճառագայթներուն (rayons cothodiques) յատկութիւնները, կ'ըսէր թէ անոնք կը ներգործեն ջերմական, լուսեղէն եւ մեքենական ազդեցութիւններ, եւ թէ խուրձ մը այդ ճառագայթներէն կը խոտորին իրենց ճամբէն երբ կրեն մագնիսական հոսանքի մը ազդեցութիւնը։

Քրուքս այդ ճառագայթները իբր չորրորդ վիճակ կ'աւելցնէր նիւթին երեք վիճակներուն վրայ, այսինքն կարծր, հեղուկ եւ կազային։ Սակայն Անգլիացի գիտնականը երբեք միտքէն չէր անցըներ թէ հիւլէական գրութիւնը այնքան հրաշալի զարգացում մը պիտի ունենար բաղդատաբար կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ, եւ թէ աստեղային ճառագայթումները պիտի օժտուէին 10 միլիառ «էլէկթրոն-վոլթ»ի ուժով, ինչ որ իրենց կը թոյլատրէ թափանցելու երեք մեթրէն աւելի թանձրութիւն ունեցող կապարի կտոր մը։

Ֆրանսացի ծանօթ «աստղէսթէզիստ» Սթանիսլաս Պիյնանտի կարծիքով, բոլոր կենդանի էակները կը կրեն կայուն, ուժական եւ կենդանական զօրութեամբ օժտուած ալիքներուն ազդեցութիւնը։ Կեանքի զարգացումը բնականոն է երբ այդ ալիքները հաւասարակշիռ վիճակի մը մէջ կը գտնուին։ Անոնցմէ մէկին կամ միւսին բացակայութիւնը յառաջ կը բերէ աճումի դադարում կամ հիւանդութիւն։

Բնականոն հաւասարակշռութիւնը կը վերահաստատուի այն ատեն՝ երբ ալիքներուն այդ պակասը լրացուի շրջապատի միջոցին մէջ։

Ս. Պիյնանտ խիստ կարեւոր արդիւնքներ ձեռք բերած է բուսական աշխարհին մէջ իր ալիքներու ընդունարան գործիքով, կիրարկելով «գործօն» կոչուած տեսակ մը ջուր։

★ ՎԵՐՋԵՐՍ ԲԱՐԵՅՈՒՍՈՅ ՀՐՈՒԱՆԴԱՆԷՆ (Հար. Ափրիկէ) պարզ աչքով տեսնուած է երկու գլուխով եւ հինգ պոչով փայլուն աստղ մը, որ մեծ նմանութիւն ունէր Հալլէի գիսաւոր աստղին հետ, որ ասկէ տասնեակ տարիներ առաջ Պոլսոյ մէջ առիթը ունեցանք տեսնելու եւ որու մասին կարգ մը գիտնականներ ժամանակին խիստ անըղձալի գուշակութիւններ ըրին, կարծելով որ անոր պոչը իր գնացքին մէջ պիտի հանդիպէր մեր երկրագունդին եւ յառաջ պիտի բերէր մեծ յեղա-

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ինչպէս ամէն տարի այս տարի ալ Կապոյտ Խաչի Պուլվառ Օտտոյի մասնաճիւղը մեծ յաջողութեամբ տօնեց Մանուկներու Օրը Փետրուարի 1ին:

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ աշակերտներու եւ արենուշներու խմբերգով՝ «Հայ Ապրիք եղբարք»: Տիկին Սուքիասեան հակիրճ բառերով բացատրեց Կապոյտ Խաչի կատարած դերը մեր կեանքին մէջ եւ կոչ ըրաւ ներկայ չափահասներուն որ իրենք ալ իրենց կարելին ընեն կազմակերպութեան աշխատանքներուն օժանդակելու համար: «Ահաւասիկ 150 հայորդիներ այս սրահին մէջ եկած են հայերէն երգելու եւ հայերէն արտասանելու համար: Դուք ալ ձեր տուներուն մէջ շարունակեցէք այս աշխատանքը եւ հայերէն սորվեցուցէք ձեր երախաներուն» ըսաւ Տիկին Սուքիասեան:

Մանուկներ երգեցին, արտասանեցին եւ յետոյ ներկայացուցին փոքրիկ զաւեշտ մը որուն մէջ բաժին ունէին Թագուհի Մարգարեան, Իսկուհի Նազարէթեան, Շուշանիկ Մելիքեան, Ալիս Շամիրեան, Հեղինէ Տօնիկեան, Ալիս Գէորգեան, Կարապետ Կոնոյեան, Վազգէն Մարտիրոսեան եւ ուրիշներ:

Խօսք առաւ նաեւ Տիկին Քիպրիթճեան որ գնահատական բառերով ի վեր հանեց Կապոյտ Խաչի աշխատանքները:

Այս առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղան մասնաճիւղիս — Թաղական խորհրդ. 1000 ֆրանք, Արինէր՝ 500 ֆր., Քուզեան հազար ֆր., Տիկին Մարի Թէճիրեան 500: Հետզհետէ մասնակցեցան բոլոր ներկաները եւ ընդհ. գումարը եղաւ 7000 ֆրանք:— Թղթակից

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՍԷՆ ԺԷՌՈՄԻ ՄԷՋ

Քանի մը տարիէ ի վեր Դաշնակցութեան Նոր Սերունդ միութիւններ կազմուած են Մարսէյլի արուարձաններուն մէջ, եւ ունեցած են բեղուն գործունէութիւն, համաձայն Փարիզի մէջ կայացած իրենց առաջին համագումարի տուած որոշման: Ամէն տեղ գիշերային դասընթացքներ, ունինք ազգ. պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, գիր, գրականութեանն մասին, ինչպէս նաեւ երգ, հայկական պար եւայլն:

Երկու տարիէ ի վեր Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան անդամները ամէն օր ներկայ են Նոր Սերունդի հաւաքոյթներուն եւ ընկերական վերին աստիճանի բծախնդրութեամբ կը հսկեն, կը ղեկավարեն եւ կը հետեւին անոնց բոլոր անցուդարձերուն:

Նոր Սերունդի ոեւէ ժողովատեղիէն ներս, դուք հիացումով պիտի տեսնէք այն աշխատանքը՝ որ ծանրաբեռնուած է ղեկավար մարմիններու ուսերուն: Նոր Սերնդականներէն ոեւէ մէկը այն չէ, այլեւս ինչ էր ասկէ քանի մը տարիներ առաջ: Բոլոր հաւաքոյթներու մէջ Հայոց ոսկեղենիկ լեզուն կ ըթօթայ անոնց բերնին մէջ, բոլորին սրտերը կ'ուռին հպարտութեամբ, ազգային զգացումներով տոգորուած, կը զգան եւ կ'ըմբռնեն այն չոր իրողութիւնը թէ մնացորդն են այն չարքաշ տառապակոծ մեծ ժողովուրդին, որուն հանդէպ դեռ շատ պարտականութիւններ ունին կատարելիք. մէկ խօսքով Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը Ֆրանսայի մէջ պիտի գիտնայ արժեցնել իր վրայ ծանրացած պարտականութիւնները:

Մարսէյլի շրջանին մէջ ամենավերջինն է կազմուած, Սէն Ժէռոմի Նոր Սերունդը: Կորիզը շատոնց է որ կար, կը մնար անոր ձեւ ու մարմին տալը, եւ Սէն Ժէռոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէն եւս Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան հետ համախորհուրդ հանդիսաւոր կերպով հրապարակ հանեց Նոր Սերունդը կրկնակ ժողովներէ վերջ, իր հաւատամքի, փառքի ու պարծանքի երդման արարողութիւնը կատարելով, երկիւղածութեամբ: Նորակազմ Սէն Ժէռոմի Նոր սերունդ մարմինը կոչուեցաւ մեր մեծ ընկերոջ Նիկոլ Աղբալեանի անունով:

★ Նոր սերնդական ընկերուհի Օր. Ազնիւ Խօզեանի եւ ընկեր Վարդեվառ Գամպէրեանի նշանախօսութեան առիթով փոխան ծաղկեփունջի նուէրներ եղան Նոր Սերունդի հետեւեալ ընկերներէն.— Եղբարք Գամպէրեան 1000 ֆրանք, Կ. Խօզեան 500, Եղբարք Պետրոսեան 500, Մ. Յարութիւնեան 500, Յովհ. Տէրտէրեան 500, Մ. Աւետեան 500, Յ. Դաւիթեան 500, Յ. Էսկիճեան 500, Մ. Ղարիպեան 500, Յովհ. Սիմոնեան 200, Գ. Կոռոեան 200, ոմն հարիւր: Նաեւ ընկեր Գրիգոր Խօզեանի նշանախօսութեան եւ հարսանիքի առիթով հանգանակուեցաւ 7500 ֆրանք, որուն 6000 ֆրանքը Դաշնակցութեան ֆոնտին, իսկ մնացեալը Նոր Սերունդին:

Ողջոյն Նորակազմ Սէն Ժէռոմի Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդին:

Բաբերդցի

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Կիրակի 8 Փետրուար, Վալանսի Հայ Մարզականը (U. S. A.) գնդախաղի մեծ յաղթանակ մը տարաւ իր դաշտին վրայ: Ռոմանի F. C.ի դէմ 1er Serie ախոյենական Match Retourի 16րդ մրցումն էր: Մեր տղաքը շահեցան 13 կէտ, այցելող խումբը 0:

Համաձայն աւանդական սովորութեան շամփանեայով պատուեցինք այցելող խումբը:

Նշանակէտ ընողները հետեւեալներն էին: Սեփրիկ 3, Անթուան Գազանճեան 3, Յակոբ Գազանճեան 1, Զորզոթեան 3, Աւազ 1, Ոսկի 1, Փիէռ 1: Շնորհաւորելի էին բոլորը:

Ouverutre de Rideau ըրին մեր աննման կրտսերները: Ախոյենական Ռոտիայ Փեաժի դէմ: Ներգաղթողներուն պատճառաւ բաւական տկարացած էր մեր cadetներուն խումբը եւ մէկ երկու պարտութիւն կրած էին, հակառակ 2 տարուան Drôme - Ardèche ախոյենական տիտղոսին: Սակայն վերակազմուած է այժմ եւ 8 փետրուար Match Retourին 9րդ էր, հոս ալ մերոնք շահեցան 3—0:

Միջին գծին մէջ շնորհաւորելի էին Ալպէռ Սարոյեան, վերջապահ Թէպոյեան, Քէսմէճեան, ձախ ծայր Կիրակոսեան, եւն.:

Անցեալ շաբաթ ալ մեր պահեստին յաղթեց, Bourge St. Andriolին 2—0: Իսկ մեր առաջինը յաղթեց Venisieuxի Promotion խումբին 1—0:

Այսպէս կը խորհինք թէ շնորհիւ մեր խմբապետ Երեւանեանի բուռն եւ դաստիարակիչ աշխատանքներուն, Ֆինալի մրցումներն ալ պիտի վերջանան մեր յաղթութեամբը:— Թղթակից

հրձումներ, ինչ որ բարեբախտաբար չիրականացաւ:

Գիսաւորները կազմուած են խիստ անօսր նիւթերէ, իրենց փայլը մասամբ կը պարտին արեւի ճառագայթներուն ցոլացումին: Միւս կողմէ, պատկերադէտ գործիքին շնորհիւ կարելի է անոնց մէջ նշմարել կազային ջրածնախառն ներկայութիւնը, որ հնարաւոր է լոյսի վերածել ջերմութեամբ կամ ելեկտրական կայծով:

Գիսաւոր աստղերը արեգակնային դրութեան մէջ չեն ներկայացներ մոլորակներուն ներդաշնակութիւնը: Անոնց գծած շաւիղները անկանոն են եւ շրջադարձիկ հոլովումներուն ուղղութիւնը փոփոխական է: Կարգ մը գիսաւորներու երեւումը պարբերական է, ինչպէս՝ Էնքէ, Պօրսըն, Հալլէյ եւն.: Անոնց գծած շաւիղը խիստ ապակեդրոն ուղղութիւն մը ունենալով արեւին մօտէն կ'անցնին, ինչ որ պատճառ կը հանդիսանայ երբեմն անոնց այլազան երեւոյթներուն եւ գունաւորումին:

Գիսաւոր աստղերը երբեմն շատ մը պոչեր կ'ունենան, ինչպէս՝ Պիէլա (1882), Պրուքս (1889), Հալլէյ կը բաժնուին բազմաթիւ կորիզներու եւ երբեմն անհունապէս փոքր զանգուածներու, որոնք աստղադէտներու կարծիքով հաւանաբար կը կազմեն թռչող աստղերուն կամ ասուպներուն ծագումը:

★ ՆԷՎԱՏԱ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՉԸՐՉԻԼ կոմսութեան մէջ, աշխարհագրական հնաշխարհիկ երեւոյթ մը գոյութիւն ունի: Հոն հսկայ լեռ մը կայ, որ աւազի հեղձակոյտէ մը կազմուած է եւ յարատեւ շարժման մէջ է վիթխարի սառնակոյտի մը պէս, որ ձորերու ու նեղ կիրճերու վրայէն հանդարտօրէն սահելով, կը սողոսկի անդադար: Աւազի հատիկները իրարու հետ շփուելով, յառաջ կը բերեն երաժշտական խուլ աղմուկ մը, որ եգիպտական Սփինքսներու ձայնը կը յիշեցնէ: Եգիպտական առասպելներու մէջ յիշուած քարէ արձաններուն երգերը, որոնք առաւօտները արշալոյսին կը լսուէին, ծնունդ առած են նմանօրինակ երեւոյթէ մը:

Չըրչիլի շարժուն լեռը ուրիշ հետաքրքրաշարժ կողմ մըն ալ ունի: Իր կողերը կազմուած են վերադիր աւազի համաչափ խաւերէ, եւ գագաթը փոխանակ սեպաձեւ վերջանալու, ընդհակառակը խառնչային մեծ ծակ մը ունի, ուր հակառակ ուղղութեան փչող հովերը անդադար վեր ի վայր կը շրջեն աւազի հատիկները: Ան որ կը յաջողի այդ աւազէ լեռը մագլցելով խառնարանը հասնիլ, իր անձը վտանգելու փորձութեան կը մատնէ, որովհետեւ անհաստատ աւազը տեղի կուտայ իր քայլերուն, եւ որչափ դուրս ելլելու ճիգեր ընէ, այնչափ աւելի աւազին մէջ կը մխրճուի, անգամ մըն ալ անկէ դուրս չելլելու պայմանաւ:

Հնդիկներու կողմէ կը յիշատակուին այս եղանակով կորսուած մարդոց բազմաթիւ օրինակներ:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԷՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Դուրսը՝ խաւարում, սառերը սառերին, չուքը չուքին կոկորդն էր սեղմած: Հարաւէն, ածխաբարձ ամպերու կարաւաններ գլորար կը կոխկռտէին խուճապահար: Թշնամի չկար, բայց ամէնն իրարու թշնամանած, իրարու երեսին կը փչէին մուխ ու ծուխ, մոլեգին կատաղութեամբ: Կապոյտը սարսափահար հալածուեր էր հորիզոնէ հորիզոն, Ծէպէլ էն Նուրի աստուածները բարկացեր, կատղեր էին անպատճառ:

Էսա, քարայրի սեմին գամուած էր կապարի ծանրութեամբ, մռայլ ու մելամաղձոտ: Հոգին՝ փշրուած փանդակ, սիրտը՝ պարպուած բաժակ: Մութ, մթութիւն, դաժան, դաժանութիւն: Այս հոգեկան բեկումի ընթացքին, յանկարծ, ցցուեցաւ իր դէմ խաւարի մէջէն լոյս մը անսպասելի— Բրական: Ամպերու թխպայորդ կարաւանին առջեւէն փախչող մրրիկ՝ որ կը հեւար քրտնաղէմ, այտերը կարմրած:

— Եկայ վազն ի վազ, որպէսզի աղէտը չպայթած, հոս համնիմ:

— Օրհնեալ ըլլաս, Ալլահը ըլլայ պաշտպանդ շարունակ:

Աղէտը պայթեցաւ յանկարծահաս, դեռ խօսքը չըրացուցած: Սուսերամարտ՝ երկինքին մէջ: Կայծեր, բոցեր, կրակէ լեզուներով, դար դըրկած, իրարու վրայ ինկած: Ոմանց պոչը, ոմանց գլուխը, միւսին աղիքները, սրաթափ: Եւայլն օձահմայ հրէշը, իր սատանայախումբով, կռուի բռնուած էր հրեշտակներուն հետ երկինքին մէջ: Գաբրիէլ հրեշտակապետը, իր լուսեղէն լեգէոնին գլուխն անցած, սուսերամերկ կը հալածէր անխնայ, երկինքէն վար թափելով զանոնք: Հսկայ սուրերու հրացայտ շեղբեր կը փայլէին, կը թըռչէին հորիզոնէ հորիզոն: Սատանաները իրենց ատամները կճրտացնելով, կը ճչային, կ'ոռնային պարտուած: Որոտում ...: Յետոյ վիրաւոր ու ցաւատանջ, կուլային, կ'արտասուէին հեղեղանման: Անձրեւ ...:

Անձրեւը կը տեղար յաղթաջուր, կը զարնուէր որոտալից, յայտնի եւ անյայտ ափերու: Կ'ապտակէր շառաչուն, իր վախէն սահմռկած երկիրը, երկաթէ ձեռքերով: Ջրհեղեղ՝ ժամերով, անվերջ, անդադրում: Օրը հալեր էր իր պահերով: Միջօրէն՝ երեկոյ, երեկոն գիշեր:

Էսա եւ Բրակա, քարայրի սեմին, երկու լռամած պատկերներ էին, շրջապատի դաժան համայնապատկերէն լուսանկարուած: Երբեմն կը շարժէին անոնց շրթները, Ալլահը ոգեկոչելով, երբեմն ալ կը խօսէին լուռ, աչքերու փոխադարձ սեւեռումներով: Ոչ կարելի չէ վերադարձը Եթովպուհիին, ուշ էր արդէն եւ ճանապարհը՝ փակուած, անանցանելի ջրակոյտերով:

Անսպասելի անկիւնէ մը լոյսի բարակ երիզ մը փրթաւ յանկարծ: Ան սկսաւ երկարիլ, լայննալ ու քայքայուիլ եօթնագոյն աղեղումով մը ու յետոյ՝ գալ, իյնալ, պարաւանդել Էսան ու Բրական — ծիածան:

— Ինչ հրաշալի է ... կը կարծեմ երկինքին մէջ ըլլալ, խօսեցաւ Բրական:

— Այո, ան Աստուծոյ ծիրանի գօտին է, որ կը միացնէ երկինքը երկրին ու հոգիները իրարու, պատասխանեց Էսա:

Այս յափշտակութիւնը տեւեց ակնթարթ մը միայն: Չար ոգիները իրենց կոտրտելիք մատներով, բռներ հեռացուցեր էին զայն, իրենց վրայէն: Փնտռեցին ու չգտան: Բայց վաղահաս գիշերը գտաւ զիրենք միասին:

Այդ գիշեր իրականութիւնը երազին թեւերէն բռնած, նետեր էր զայն Էսային դիրկը: Բայց երազը՝ թօթափած իր պատրանքի ծիածանները — Հայոց վանք, գինեսեղան, իգանոյշներ, հուսկ ուրեմն վանահայրը եւ Սիմէոն վանականը ...:

Հիմա ... Ծէպէլ էն Նուրի իր մենարանին մէջ՝ հիմէնեան խաւար կին մը եւ ինք, մինակ, միս մինակ: Բայց ... բայց ի՞նչ...: Այո, կնոջ արգիլուեցաւ ճաշակել այն ծառին պտուղէն, բայց կինը, որպէս արգիլուած պտուղ, երբեք չարգիլուեցաւ մարդուն:

Քովէն մէկը խորունկ շունչ մը քաշեց, յօրանջեց թեւաչարժ: Անոր ջղային ոտքերը շարժեցան այնքան պրկուած, որ անզգուշութեամբ դպան իր ոտքերուն:

(25)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ տեղեկատու դիւանը նոր յայտնութիւններ կ'ընէ ապացուցանելու համար որ Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ բարեկամութեան շրջանին հետ առնչութիւն ունեցող «ամերիկեան» փաստաթուղթերը — որոնք վերջերս հրատարակուեցան Ուաշինկթընի մէջ —պատմութիւնը պէտք եղածին պէս չեն ներկայացներ: Չորեքշաբթի օր Դիւանը հրապարակեց պատճէնը այն տեսակցութեան զոր Անգլիոյ նախկին արտաքին նախարարը, լորտ Հելիֆէքս, 1937ի նոյեմբեր 9ին ունեցած էր Հիթլէրի հետ: Նախարարը ըսած է հետեւեալ խօսքերը.— Ամէն ուրիշ խնդիր կապ ունի այն փոփոխութեանց հետ որուն պիտի ենթարկուի Եւրոպան, փոփոխութիւններ, որոնք, ուշ, կանուխ, տեղի պիտի ունենան: Այդ խնդիրներն են Տանցիկը, Աւստրիան, Չեխոսլովաքիան:

ԱՆԳԼԻՈՅ Արհեստակցականները մեծ ընդդիմութիւն ցոյց կուտան կառավարութեան այն որոշումին դէմ որ կ'առաջարկէր օրավարձերու եւ Թոշակներու յաւելում չկատարել: Նաւաշինարաններու եւ ճարտարագէտներու Դաշնակցութիւնը որ երեք միլիոն անդամ ունի, կը պահանջէ շաբաթական 14 շիլինի յաւելում մը կատարել: Խորհրդարանին ընկեր աշխատաւորականները կը պահանջեն որ կառավարութիւնը ետ առնէ իր որոշումը:

ՆՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ բողոքած է ամերիկեան կառավարութեան որ տակաւին չէ վերադարձուցած պատերազմի ընթացքին ամերիկեան պետական դրամատան յանձնուած վարկերը:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ Պաքու նաւը չորեքշաբթի օր 8000 թոն եգիպտացորեն փոխադրեց Լոնտոն: Ուրիշ նաւ մը, Ուշակով, Փետրուար 20ին 9000 թոն ցարի պիտի փոխադրէ Լիվրփուլ:

ԼՈՆՏՈՆԻ պաշտօնական շրջանակները կը հերքեն այն տարաձայնութիւնները թէ Անգլիա նախաձեռնարկ պիտի ըլլայ Զօրսերու նոր խորհրդաժողովի մը:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Վիէննայէն հասնող տեղեկութեանց, ռումանական կառավարութիւնը պատուիրած է բոլոր խանութպաններուն որ իրենց ցուցափեղկերէն հանեն Եուկոսլաւիոյ վարչապետին, Թիթոյի լուսանկարը որուն մէջ այս վերջինը կ'երեւայ Սթալինի, Տիմիթրովի եւ Կրոզայի հետ միասին: Զրոյցներ շրջան կ'ընեն թէ Թիթօ այլեւս չի վայելեր Մոսկուայի համակրութիւնը:

ԹՐՔԱԿԱՆ երկու օդանաւեր անցեալ երկուշաբթի օր վար առնուած են երբ Թուրքեր կը կատարէին պտոյկարական հողին վրայ:

ՄԱՀԱԹՄԱ ԿԱՆՏԻԻ աճիւնները չորեքշաբթի օր, պղինձէ թակոյկի մը մէջ Ալլահապատ փոխադրուելով, յանձնուեցան Գանգէս եւ Ճիմնա գետերուն:

ՑԻՍՈՒՆԸՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ Պելճիքացի հանքագործներ գործադուլ հռչակեցին: Կազի եւ ելեկտրականութեան աշխատաւորներն ալ կը սպառնան լքել իրենց աշխատանքը եթէ կառավարութիւնը դոհացում չտայ իրենց պահանջներուն: Իշխանութիւններ պիտի գրաւեն կազի եւ ելեկտրականութեան հաստատութիւնները:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ վերջին վիճակագրութեանց, Պելճիքայի պատերազմական վնասներուն ընդհանուր գումարն է 1425 միլիոն սթերլին:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ:

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն զետեղուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու:

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Ծննդակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք:

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստուածարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաաաէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շավիլի «Րաֆֆի» Երիտ. Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը բանախօսէ Պ. ՀՐ. ՔԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը՝ կամաւոր:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիտի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիգթորիա, եւ քրոջը Եւգիկ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն կազմակերպած է ներկայացում մը խաղարկութեամբ «Շանթ» թատերախումբի, Փետրուար 29ին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը պատիւ ունի յայտարարելու յարգոյ հասարակութեան որ յառաջիկայ կիրակի 15 փետրուար, Ս. եկեղեցւոյս մէջ Հայրապետական պատարագ Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան քահանայ պիտի ձեռնադրէ Աւագ սարկաւագ Յակոբ Ճօրթուեան:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին:

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել:

ԹՈՒԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան. կը պարէ Օր. Ռէժինա Տէր-Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, թառխաթ Գարեգինի եւ Պ. Օնանեանի կողմէ: Հայկական պարեր Նոր Սերունդի անդամներէն: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ Մուրատ խումբի դասախօսական ժողովը այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ակումբին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար:

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը վաղը, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ. Խաչի Խրիմեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն Օվէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Վալանսի Ահարոնեան ակումբը: 11 Ave. Gambetta, Valence:

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը 14 Փետրուար երեկոյեան ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւններ:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները վաղը շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները վաղը իրիկուն ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին, 14 rue Brossard: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, սովորական վայրը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջակայից եկեղեցական վարչութիւնը, Կաթ. պատուիրակին հրահանգով որոշեց ներկայ յայտարարութեամբ հրաւիրել քահանայական թեկնածուներ, անոնցմէ երկուքը ներկայացնելու համար Արտաւազդ Սրբազանին ի ձեռնադրութիւն: Հետեւաբար ամէն անոնք որ կը փափաքին քահանայագործել Լիոնի եւ շրջակայից մէջ թող հաճին անձամբ կամ նամակով եւ յարակից վկայականներով դիմել վարչութեանս ատենապետին հետեւեալ հասցէով: Mr. A. Gulbenkian, 69 rue Louis Blanc à Lyon (Rhône):

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Եամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 14 Février 1948 Շաբաթ 14 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année No 5266-Նոր շրջան թիւ 875

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ԱՌՈՐԱՆԿԷ

Այսօր, մեր երրորդ էջին վրայ պիտի կարդաք կոչ մը որ մեզի ղրկած է Տիկին Օտէթ Միքայէլեան, համակրելի Ֆրանսուհին որուն անունը անծանօթ չէ մեր հայրենակիցներուն։

Տիկին Միքայէլեան, անկեղծ ու անձնուէր բարեկամ մը մեր ժողովուրդին, շատ լաւ կը ճանչնայ մեր առաւելութիւններն ու թերութիւնները ու մանաւանդ մեր լեզուն։

Ուրախութեամբ տեղ տուինք իր կոչին որուն մէջ մեր չնորհալի բարեկամուհին կըյանձնարարէ որ այս հիւրընկալ հայրենիքին մէջ ապրող հայութիւնը ընդ առաջ երթալով Ֆրանսական կառավարութեան ընդհանուր կոչին, չզլանայ իր նիւթական օժանդակութիւնը արեւելեան Ֆրանսայի հինգ նահանգներու աղէտեալներուն որոնք նիւթական մեծ կորուստներ կրեցին վերջերս՝ ողողումներուն պատճառաւ։

Մասնաւորաբար այդ նահանգներուն մէջ էր, նոյնպէս որ թշնամին, երկու անգամ, արիւն ու աւեր սփռեց, թալանի տուաւ աշխատասէր բազմութեանց հարստութիւնները, քանդեց ինչ որ գտաւ իր ճամբուն վրայ եւ կոտորեց բոլոր անոնք որ հայրենասիրաբար դիմադրեցին իր ուժին ու հուրին։

« Գիտեմ թէ դուք ալ մարտիրոս եւ նահատակ ժողովուրդ մը ըլլալով, ամէնէն աւելի պիտի ըմբռնէք ուրիշներու դժբախտութիւնը» :

Կամ՝

« Դուք երկար տարիներէ ի վեր կը գտնուիք Ֆրանսա ուր բաժնեցիք անոր տառապանքն ու երջանկութիւնը » :

Տիկին Միքայէլեան մեր ուշադրութեան կը յանձնէ այս երկու պարագաները։

Արդարեւ, կա՞յ ժողովուրդ մը որ [illegible] լումը :

Կա՞յ ժողովուրդ մը, քաղաքակրթուածներու շարքին, որ մեզի չափ հասկնայ ուրիշներու դժբախտութիւնը :

Բայց այդ պարագան չէ միայն որ խթան մը պիտի ըլլայ մեզի համար որպէսզի կատարէինք մեր համեստ պարտականութիւնը այս մեծ ժողովուրդին հանդէպ :

Անսպառ հարստութեան տէր այս ազնուական հայրենիքը, բնականաբար, պէտք չունի մեր նիւթական — կամ բարոյական — օժանդակութեան։

Սակայն միլիոններ չեն որ կը սպասուին մեզմէ, այլ սրտաբուխ նուէր մը, ժեստ մը՝ յօգուտ այն աղէտեալներուն որոնք, վերջերս, ահաւոր թշուառութեան մատնուեցան աննախընթաց ողողումներու պատճառաւ։

Մէկդի՝ բոլոր տեսակի իմաստակութիւնները օրուան այս ժամուն :

Աւելի քան քսան տարի է կ'ապրինք այս հիւրընկալ ժողովուրդին հետ՝ վայելելով ամէն ազատութիւն եւ հնարաւորութիւն։

Քսան տարի բաժնեցինք իր արցունքն ու ժպիտը եւ, տակաւին երէկ, կռուեցանք իր զաւակներու կողքին հասարակաց թշնամիին դէմ :

Թելադրութիւն մըն է որ կ'ընէ համակրելի Ֆրանսուհին վստահ ըլլալով որ իր կոչը պիտի խօսի մեր սրտին :

Մեր մտքէն անգամ չանցնիր որ 60—70 հազարնոց մեր գաղութը կրնայ թերանալ իր պարտականութեան մէջ հանդէպ այս հայրենիքին։

Պիտի թելադրէինք, ուրեմն, որ յանձնախումբ մը նշանակուէր, օրինակ, կաթ. պատուիրակին եւ Պ. Ա. Զօպանեանի կամ ուրիշ տրամադրելի ուժերու նախաձեռնութեամբ, եւ համեստ գումար մը հաւաքուէր՝ ի նպաստ աղէտեալներուն :

Գոյնզգոյն «հակա»ներ, կրնան չարամիտ փսփսուքներու սկսիլ եւ այս սխնակներէն մեկնող թելադրութեան մը մէջ տարբեր նպատակներ տեսնել :

Կրնան առարկել թէ նոր տեսակի հանգանակութիւն մը կրնայ վնասել ներգաղթի հանգանակութեան :

Մենք վստահ ենք որ այս հարուստ գաղութը կրնայ «հասնիլ» եւ մէկին եւ միւսին :

Ի՞նչ գումարներ չորս հովերուն կը նետուին «չքեղ»ներ, «աննախընթաց»ներ ու գինարբուքներ սարքելու համար :

Այս պարագային էր որ պիտի անճրկէինք եւ մոռնայինք մեր բարոյական պարտականութիւնը հանդէպ հայրենիքի մը որուն արուեստէն ուգրականութենէն օգտուեցանք այնքան։

Հայրենիք մը որուն բարեկամութիւնը այնքան անհրաժեշտ է ու թանկագին մեր ժողովուրդին համար :

Ժ.

Եկեղեցական համաժողով Մոսկուայի մէջ

Մոսկուայէն կը տեղեկացնեն թէ ռուսական Ուղղափառ եկեղեցիին իշխանութիւնները որոշած են այս տարի Մոսկուայի մէջ գումարել Ուղղափառ եկեղեցիներու համաժողովը որ, ինչպէս ծանօթ է, տեղի պիտի ունենար անցեալ Սեպտեմբերին, բայց յետաձգուած էր։

Մոսկուայի ռումանական դեսպանատունը կը հաղորդէր հինգշաբթի օր թէ նախապատրաստական ժողով մը պիտի գումարուի երկուշաբթի՝ Մոսկուայի մէջ :

Լոնտոնի կրօնական շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի որ «ներկայ որոշումը կրնայ շատ ծանրակշիռ հետեւանքներ ունենալ արեւելեան Եւրոպայի, ինչպէս նաեւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ :

Սեպտեմբերի համաժողովը յետաձգուեցաւ Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքին ինչպէս նաեւ կարգ մը բարձրաստիճան եկեղեցականներու դիմումին վրայ։ Համաժողովը կրնայ հրաւիրել միայն Տիեզերական պատրիարքը, կ'ըսէին անոնք։

Իրազեկները կը հաստատեն թէ ներկայ համաժողովը պիտի չըլլայ միայն Ուղղափառ եկեղեցիներու համաժողովը այլ տեսակ մը «խորհրդակցական» բոլոր եկեղեցիներուն միջեւ։ Նոյնիսկ այդ անունին տակ, համաժողովին նպատակը պիտի ըլլայ քիչ մը աւելի չեշտել Մոսկուայի պատրիարքին հեղինակութիւնը այն երկիրներուն մէջ որոնք մաս կը կազմեն արեւելեան խմբակցութեան :

Վերոյիշեալ լուրը որ կը քաղենք Լոնտոնի թերթերէն, առանձին առանձին չի յիշեր անունները այն եկեղեցիներուն որոնք պիտի մասնակցին։ Սեպտեմբերի համաժողովին հրաւիրուած [illegible]

Յունաստանի դէպքերը

Յունաստանի ամերիկեան զինուորական առաքելութիւնը հելլէն սպայակոյտին հետ գործակցաբար, պատրաստած է ապստամբներուն դէմ կատարուելիք ընդհ. յարձակողականին յատակագիծը։ Քանի մը օրէ ի վեր կառավարական ուժերը կը յարձակին համաձայն այդ յատակագծին եւ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերած են։

Արիւնալի կռիւ մը սկսած է Ալպանիական սահմանագլուխին վրայ ուր 2200 հելլէն զինուորներ կ'աշխատին ետ մղել ապստամբները։ Այս վերջինները բաւական մեծ թիւով զինուոր համախմբած են Նէսթորիոն քաղաքին բոլորտիքը եւ կը ռմբակոծեն գիւղերը։ Իրենց գլխաւոր նպատակն է գրաւել մօտակայ Կասթորիա քաղաքը որ ռազմագիտական արժէք ունի եւ օժտուած է «մայրաքաղաք» մը ըլլալու բոլոր յարմարութիւններով :

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովը հաւանաբար պիտի գումարուի Զատիկէն առաջ։ Խորհրդաժողովին նպատակը պիտի ըլլայ, յաւելուածական տեղեկութիւններ քաղել թէ խնդրոյ առարկայ երկիրները ինչ քայլեր առած են վերջին ամիսներու ընթացքին, իրենց քայքայուած տնտեսութիւնը դարմանելու եւ գործակցութիւն ստեղծելու առաջադրութեամբ :

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ վարչապետը, Պ. Փոլ Սփաք, ծերակոյտի արտաքին գործերու յանձնաժողովին մէջ խօսելով, չեշտեց թէ Հոլանտա, Պելճիքա եւ Լիւքսէմպուրկ պիտի պահանջեն որ Գերմանիոյ դաշնագրին պատրաստութեան իրենք ալ մասնակցին՝ հաւասար իրաւունքով։ Ցետոյ, ակնարկելով արեւմտեան խմբակցութեան առաջարկին, ըսաւ թէ «Արեւմուտքը չի կրնար անկազմակերպ վիճակի մէջ մնալ երբ, անդին, արեւելեան Եւրոպան կը կազմակերպուի» :

Պաղեստինի կացութիւնը

ՄԻՒՖԹԻՆ ԱՆԴԱՄ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Արաբական Դաշնակցութեան Գերագոյն Խորհուրդը որ ներկայիս ժողով կը գումարէ Գահիրէի մէջ, հինգշաբթի օր կազմակերպութեան անդամ նշանակեց Երուսաղէմի նախարար Միւֆթին, Հաճի Էմին էլ Հիւսէյինի :

Այս անսպասելի որոշումը ենթադրել կու տայ իրազեկ շրջանակներուն թէ արաբական բոլոր երկիրները լուծած են իրենց տարակարծութիւնները եւ հիմա պիտի ներկայանան միացեալ ճակատով :

Քաղաքական բարդութիւններ ստեղծուած էին վերջերս որովհետեւ Միւֆթին կը պահանջէր Պաղեստինի ապագայի արաբական պետութեան վարչապետութիւնը։ Այս պահանջը գոհացում չէր տրուած մինչեւ հիմա, բայց վերջին պահուն միջին ճամբայ մը գտնուած է :

Քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն համոզումը թէ արաբական երկիրները իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը պիտի կեդրոնացնեն զինուորական խնդիրներու վրայ։ Պաղեստինի կացութիւնը հետզհետէ սպառնալից բնոյթ պիտիստանայ մինչեւ Մայիս 15 երբ վերջ կը գտնէ բրիտանական հոգատարութիւնը :

« Արաբներու Ազատագրական բանակին» ընդհանուր հրամանատարը յայտարարեց անցեալ օր թէ «Պաղեստինը հիմա այլեւս արաբական անկախ պետութիւն մը կը համարուի » :

Համաձայն Դամասկոսէն ստացուած լուրերու, Արաբները յետաձգած են իրենց ընդհանուր յարձակողականը որ պիտի սկսէր վաղը, փետրուար 15:

Անգլիոյ տնտեսական տագնապը կը շարունակուի

Ելմտական նախարարը, Սըր Սթէֆըրտ Քրիփս, հինգշաբթի օր, խորհրդարանին մէջ կարեւոր ճառ մը խօսելով ազդարարեց որ եթէ յառաջիկայ երկու ամսուան ընթացքին քայլեր չառնուին «մեր արդիւնաբերութեան ծախքերը կրճատելու, մեր ապրանքներուն գիները նուազեցնելու եւ անհատական եկամուտները պակսեցնելու», կառավարութիւնը խիստ միջոցներու պիտի դիմէ [illegible] խնայողութիւն կատարել բոլոր ճակատներուն վրայ։ Գործարանները պէտք է աւելի երկար ժամեր աշխատին եւ բարելաւեն իրենց արտադրողական միջոցները եւ ներքին կազմակերպութիւնը։

Մասնագէտները քննութիւններ կը կատարեն տեսնելու համար թէ գործարանէն մեկնող ապրանք մը քանի ձեռքէ կ'անցնի եւ քանի հոգի կը բարձրացնեն ապրանքին սկզբնական արժէքը : Ըսողներ կան թէ կարգ մը ապրանքներ, գործարանէն մինչեւ շուկայ, վեց տարբեր խողովակէ կ'անցնին եւ իրենց գինը 500 առ հարիւր յաւելում մը կը կրէ։

Նախարարը կոչ բրաւ հանրութեան որ ինքնաբերաբար օժանդակէ կառավարութեան երկրին աննախընթաց տագնապը դարմանելու համար : Ամէն մարդ — գործարանատէր, խանութպան կամ գործաւոր — պարտաւոր է կամովին զոհուիլ, այլապէս կառավարութիւնը պիտի միջամտէ, դիտել տուաւ Սըր Սթէֆըրտ։ Ահաւասիկ կարգ մը կէտեր իր ճառէն.—

« Եթէ, Մարշըլի ծրագրին օժանդակութեամբ, պիտի հաւասարակշռենք մեր առեւտուրը, պարտաւոր ենք բարձրացնել մեր արտածումները. եթէ ատիկա չենք կրնար ընել, այն ատեն անպատճառ պէտք է կրճատենք մեր ներածումները։ Բանակցութեան մէջ ենք Արդիւնաբերողներու Դաշնակցութեան հետ։ Այդ բանակցութեանց ընթացքին, ժողովուրդը պէտք է անձնազոհութեամբ շարժի։ Կ'ուզեմ որ վաճառականները, իրենք իրենց ազատ կամքով ճշդեն գիները այն ապրանքներուն որոնք հսկողութեան ենթակայ չեն» :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ, ֆրանսական եւ ամերիկեան կառավարութիւնները պիտի հրատարակեն գերմանական այն փաստաթուղթերը որ կը վերաբերին Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ նախապատերազմեան յարաբերութեանց։ Լոնտոնի արտաքին նախարարութենէն կը հաստատուի թէ բոլորովին անհիմն է Ռուսերու այն ամբաստանութիւնը թէ Անգլիա 1938ին գաղտնի համաձայնութիւն մը կնքած էր Հիթլէրի հետ։ Նախարարութեան պաշտօնատարը կը հաստատէ նաեւ որ փաստաթուղթերը պիտի հրատարակուին ամբողջութեամբ փոխանակ անջատ պարբերութիւններ տալու ինչպէս ըրած են Ռուսերը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ն Ե Ր Գ Ա Ղ Թ . . .

(ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԷՆ)

Ա.

Զանգուածային ներգաղթը բարդ է ոչ միայն իբրեւ ձեռնարկ, այլ բարդ է նաեւ իբրեւ քաղաքական երեւոյթ, արժանի՝ լուրջ եւ խոր ուսումնասիրման :

Այս երեւոյթի միայն մէկ կողմին վրայ կ'ուզենք հրաւիրել այսօր ընթերցողին ուշադրութիւնը :

Հետեւեցէք ներգաղթին եւ դուք պիտի տեսնէք, որ խորհրդային իշխանութիւնները տարբեր երկիրներէ քաղաքական տարբեր մթնոլորտի մը մէջ եւ տարբեր տրամադրութիւններով ներգաղթի կարաւաններ կը տանին դէպի Հայրենիք :

Խորհրդային իշխանութիւնները եթէ համակիր վերաբերում ունին դէպի այն երկիրը, ուրկէ կարաւանները կը մեկնին՝ ապա այս կարաւաններու երթը կը սկսի ներգաղթողներու փառաբանանքով երկրի իշխանութեանց հասցէին. իսկ եթէ վերաբերումը համակրական չէ՝ երթը կը սկսի հիւրընկալ իշխանութեանց հասցէին լուտանքի տեղատարափով :

Շտապենք նկատել, սակայն, որ խորքին մէջ խօսողը— ոչ թէ ներգաղթողներն են, այլ Մոսկուան, այս վերջինը դէպի Հայրենիք դարձող հայ կարաւանները յայտնապէս գործիք կը դարձնէ իր ձեռքին՝ տուեալ երկրին շուրջ քաղաքական այս կամ այն մթնոլորտը ստեղծելու համար :

Խօսքը տանք Խորհրդային մամուլին :

Մոսկուան անթիւ հրատարակութիւններ ունի, որոնց շարքին նաեւ 32 էջնոց շաբաթաթերթ մը՝ «Նոր Ժամանակներ» խորագրով :

Այս շաբաթաթերթը կը հրատարակուի չորս լեզուներով — ռուսերէն, անգլիերէն, ֆրանսերէն եւ գերմաներէն — եւ յատուկ ու կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ խորհրդային պարբերականներուն բազմանդամ ընտանիքին մէջ :

Շաբաթաթերթը չունի ոչ մեծ պարբերականներու ծանր ծաւալը եւ ոչ ալ անոնց լայնաշունչ գրութիւնները :

Սակայն ունի առաւելութիւն մը, որմէ զուրկ են միւս բոլոր մեծածաւալ պարբերականները :

Շաբաթաթերթը քաղաքական կենդանի օրկան մըն է, ուր տեղ գտած յօդուածները ընթերցող բազմութեանց — ռուս— անգլեւամերիկացի, ֆրանսացի եւ գերման — կը բնեն Մոսկուան [illegible] ալ քաղաքական աշխարհը կ'ըմբռնէ «Նոր Ժամանակներ»ու մէջ տեղ գտած գրութեանց արժէքը :

Արդ, շաբաթաթերթի վերջին թիւերէն երկուքին մէջ — թիւ 44 (29 Հոկտեմբեր 1947) եւ թիւ 47 (19 Նոյեմբեր 1947) — երկու ընդարձակ գրութիւններ կան, մէկը՝ եգիպտահայ ներգաղթողներու կողմէ գրուած, իսկ միւսը՝ յունահայ :

Առաջին գրութեան անուանական հեղինակներն են՝ Յակոբ Նալբանդեան (Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան վարժարանի նախկին տնօրէնը) եւ Երուանդ Պօղոսեան (նոյն վարժարանի նախկին դասատուներէն), իսկ երկրորդի հեղինակներն են՝ Արմէն Միքայէլեան եւ Սիմոն Բրքեաշարեան :

Անուանական բառը ընդգծեցինք, որովհետեւ խորհրդային «ժողովրդավար» աշխարհին մէջ այդ կարգի գրութիւնները ոչ թէ ապառօրէն կը գրուին (ենթականերու կողմէ), այլ գրել կը տրուին (իշխանութեանց հրահանգով) :

Ստորագրութիւնները լոկ քօղ մըն են՝ գրութեանց բուն հեղինակները՝ խորհրդային իշխանութիւնները քօղարկելու համար :

Տեսնենք այժմ— թէ ինչ ոգիով գրուած են այդ երկու գրութիւնները եւ ուր է անոնց տարբերութիւնը :

Յայտնի է, որ Մոսկուան ընդհանուր առումով — եւ յայտնապէս քաղաքական մթին հաշիւներով — համակիր վերաբերում ունի դէպի Եգիպտոսի, որ պայքարի մէջ է Անգլիոյ հետ :

Այս վերաբերումը Մոսկուան կ'արտայայտէ նաեւ մեր ներգաղթողներու բերնով :

«Պոբեդա» շոգենաւը խարիսխ կ'ընետէ Աղեքսանդրիոյ առջեւ. ժողովուրդը խռնուած է նաւահանգիստը՝ զայն դիմաւորելու համար :

Յ. Նալբանդեան եւ Ե. Պօղոսեան այսպէս կը նկարագրեն այս տեսարանը.

«Տախտակամածին խմբուած խորհրդային նաւաստներուն, ժողովուրդը քարափէն կը յղէ իր ողջոյնները: Կ'ողջունէ թեւահարելով, օդին մէջ ֆէսեր, գլխարկներ շարժելով եւ «հուռռա» աղաղակելով: Ամէն կողմերէ բացագանչութիւններ կը լսուին արաբերէն, ֆրանսերէն հայերէն եւ յունարէն լեզուներով, — «Կեցցէ Խորհրդային Միութիւնը»— «Փառք Ռուսիոյ», «Կեցցէ Սթալինը»: Խորհրդային նաւաստները կը փոխադարձեն ողջոյնի շարժումներով , կը խնդան :

« Ցանկարծ, ճիշդ նաւափին, ընդհանուր աղմուկի մէջ, յստակօրէն կը լսուին ձայնեղ բացագանչութիւններ .

— «Կեցցէ Կրեմլին» ...

— « Թող կորսուին Անգլիացիները Եգիպտոսէն ...

— « Անկցին անգլեւսաքսոն աշխարհակալները ...

« Այս բացագանչութիւնները կը տեղան Աղեքսանդրիոյ համալսարանի խումբ մը ուսանողներու կողմէ, որոնք ընդհուպ մօտեցած են նաւուն: Այդ օրերուն Ապահովութեան Խորհուրդի մէջ կը քննուէր Եգիպտոսի բողոքը Անգլիոյ դէմ, եւ եգիպտական արդար պահանջները անգլիական զօրքերու հեռացումի մասին երկրէն՝ կը պաշտպանուէին խորհրդային պատուիրակութեան կողմէ »:

Այս քաղաքական նախամուտէն ետք՝ յօդուածագիրները ընդհանուր առումով համակրանքով կ'արտայայտուին երկրի— ժողովուրդի, իշխանութեանց, անգամ միապետութեան հասցէին, որ «տակաւին բաւական ժողովրդականութիւն կը վայելէ Եգիպտացիներու քով», որովհետեւ ժողովուրդը «Եգիպտոսի ազատագրման իր յոյսերը անգլիական լուծէն՝ կը կապէ Թագաւորին, զայն Անգլիացիներու հակառակորդ նկատելով »:

Գրութեան մէջ ջերմօրէն համակրական է նաեւ Եգիպտացիներուն վերաբերումը Հայերու հանդէպ, թէ մնացողներու եւ թէ մեկնողներու :

« Ինչո՞ւ կը մեկնիք Եգիպտոսէն: Միթէ՞ հոս ձեզի հանդէպ դէշ է վերաբերումը: Միթէ՞ մենք ձեզի չենք յարգեր: Չէ՞ որ մենք՝ Արաբներս՝ եւ դուք՝ Հայերդ՝ կ'ապրինք իբրեւ ազգակիցներ : Միթէ՞ այդքան լաւ է հոն, ձեր հայրենիքին մէջ»:

Այս է ընդհանուր առումով վերաբերումը Հայերու հանդէպ:

Յօդուածագիրները կը վկայեն Եգիպտացիներուն անունէն.

«Աղեքսանդրիոյ մէջ Արաբները կ'ըսեն . — Ինչ որ շինուած է Հայերու ձեռքով՝ կրնաս դնել աչքերդ գոցելով »:

Ահա վերաբերումը նաեւ յատկապէս մեկնողներու հանդէպ:

« Եգիպտական իշխանութիւնները ձեւական արգելքներ չյարուցին մեկնողներու առջեւ: Հրաժեշտի հանդիսաւոր հաւաքոյթին՝ Ծերակոյտի նախագահ Հայքալ փաշան իր ճառին մէջ ընդգծեց Հայերու ազնուութիւնն ու աշխատասիրութիւնը եւ մաղթեց անոնց երջանիկ կեանք Խորհրդային Հայաստանի մէջ: Շատ հաճելի էր լսել այս խօսքերը »:

[illegible] ու խնդիրը՝ կ'արձանագրեն իրենց գրութեան մէջ :

Այսպէս — Եգիպտոսի եւ Եգիպտացիներու հանդէպ :

Նոյնը չէ— սակայն, յօդուածագիրներու վերաբերումը եգիպտաբնակ Թուրքերու, Անգլիացիներու, միապետական Յոյներու եւ... Դաշնակցութեան հանդէպ :

Ասոնք բոլորը, ըստ յօդուածագիրներու, միասնաբար պայքար կը մղեն ներգաղթի դէմ :

Ահա իրենց վկայութիւնը .

« Հայերու վերադարձի դէմ դէպի իրենց հայրենիքը բաց կերպով պայքար կը մղէին Թրքական շրջանակները եւ անգլիական փորձակալութիւնը Եգիպտոսի մէջ: Անգլիասէր թերթերը կը զրպարտէին Խորհրդային Հայաստանը եւ կը հեգնէին այն Հայերը, որոնք որոշած են հայրենիք վերադառնալ: Առանձնաբար մոլեգնած էին յոյն միապետական փաշական թերթերը եւ քաջարիները Դաշնակներու փաշական կազմակերպութեան շարքերէն : Անոնց թերթը՝ «Յուսաբեր»՝ որուն խմբագիրն է դաւաճանը հայ ժողովուրդի՝ Վահան Նաւասարդեան՝ տիղմ կը թափէր Խորհրդային Միութեան վրայ, կը նենգաշորթէր եւ սպառնալիքներ կը տեղար մեկնողներու հասցէին: Մենք գիտէինք— թէ որոնց խաղերն են այս դաւերը եւ թէ որոնք կեցած են դաշնակներու կռնակը » :

Իրենց գիտցածը հաստատելու համար՝ յօդուածագիրները վկայութեան կը կանչեն — ի դէպ, իրենց միակ վկան — « դաւաճան »ին զաւակը.

« Վահան Նաւասարդեանի զաւակը՝ Բէգլար՝ որ պատերազմի տարիներուն կը ծառայէր Գահիրէի անգլիական գործակալութեան օրգաններուն մէջ (պատերազմի տարիներու «դաւաճան»ին զաւակը կը պաշտօնավարէր «The Egyptian Gazette» եւ «The Egyptian Mail» թերթերու խմբագրութեանց մէջ.— «Յ.»), իսկ այժմ ալ կը պաշտօնավարէ «Ռէօյթըր»ի գործակալութեան Գահիրէի բաժանմունքին մէջ («դաւաճան»ին զաւակը «Ռէօյթըր»ի գործակալութեան որեւէ բաժանմունքին մէջ երբեք պաշտօնավարած չէ.— «Յ.»), յաճախ ցուցամոլաբար կը խօսէր իր ունեցած կապերու մասին Ինթելիճընս Սըրվիսի հետ եւ հպարտանքով կը վկայէր, որ Դաշնակները Անգլիացիներէն նպաստ կը ստանան ֆունթ-սթերլիններով »:

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

(Շարունակելի)

Բաց նամակ Կաթ. պատուիրակին

Տեղական հայ թերթերէն տեղեկացայ թէ Փարիզի Հայոց Կրօնական Ընկ. Վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները, օրակարգ «օգնական լուսարար Պ. Յ. Ծօրթուեանի քահանայութեան թեկնածութիւնը »: Սոյն կոչիս պատասխանած են միայն 15 հոգի, առաջին ընդհ. ժողովին: Երկրորդ ընդհ. ժողովին՝ ուր ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլլար՝ վաւերական պիտի համարուէր, 16 հոգի միայն ներկայ եղած են: Ընկերակցութիւնը 1000էն աւելի անդամներ ունի, կ'ըսուի: Եւ, երկրորդ ընդհ. ժողովի 16 ներկաները «արժանի» գտած են թեկնածուն :

Կրօնական Ընկերութեան անդամ չեմ, իբրեւ Հայ հաւատացեալ կ'ուզեմ իմ կարծիքս յայտնել:

Նախ՝ Փարիզ կամ շրջակայքի հայ եկեղեցիներուն համար նոր հոգեւոր պաշտօնեայի կարիք կա՞յ: Եթէ այո, որոնք են այն արժանիքները որ պէտք է փնտռել թեկնածուին քով :

Առաջին հարցումին պատասխանը շատ պարզ է: Եթէ նոր հոգեւոր պաշտօնեան՝ տարուայ ընթացքին՝ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեղի ունենալիք շուրջ 217 մկրտութեամբ, 176 պսակով, 145 յուղարկաւորութիւններով եւ 245 հոգեհանգիստով (այս թուանշանները՝ եկեղեցիին 1948օրացոյցէն) պիտի զբաղի բոլորովին աւելորդ է, 5—6 քահանաներ կան արդէն, եւ լիուլի կը բաւեն: Կը բաւեն ոչ միայն այս արարողութիւններուն, այլ նաեւ արուարձաններու եկեղեցիներուն մէջ՝ կիրակի եւ տօն օրերու հոգեւոր պաշտօններն ալ ապահովելու համար: Բայց Հայոց եկեղեցիին դերը միայն պսակով եւ յուղարկաւորութեամբ չի վերջանար: Ահա այս տեսակէտով նոր հոգեւոր պաշտօնեայի ոչ թէ կարիք, այլ սով կայ: Ինչ որ բոլորովին կը պակսի Փարիզի եկեղեցիին, այն ալ լուրջ կրօնական դաստիարակութիւն ստացած, հայ եկեղեցիի հոգիին եւ դաւանանքին թափանցած, անոր ծէսերուն բծախնդիր, հաւատաւոր եւ նուիրուած հոգեւորականն է: Հոգեւորական մը, որ կարենայ՝ կուսակցական աղդեցութիւններէ հեռու՝ խանդավառել հաւատքով եւ եկեղեցիին շուրջ հաւաքել, հոս ծնած եւ մեծցած հայ երիտասարդութիւնը: Բան մը որ անկարելի չէ: Հոգեւորական մը որ կարենայ գաղութի մէջ մահամերձ հաւատքը արծարծել, եւ ներշնչել անոր իր հոգեւոր եւ եկեղեցական պարտականութիւններու գիտակցութիւնը :

[illegible] եղած է կրկնել թէ հայ եկեղեցին դարերու եւ փորձութիւններու ընթացքին , պահպանած է հայ ժողովուրդը: Հայ ժողովուրդը իր գոյութիւնը կը պարտի ոչ թէ հայ եկեղեցիին, այլ հայ եկեղեցւոյ դաւանանքին հանդէպ իր՝ ունեցած անխախտ հաւատքին, եւ այդ հաւատքին հաւատարիմ մնալու համար, իր ցոյց տուած անսահման զոհաբերութեան ոգիին: Բոլոր այն գաղութները, որոնք մեր եկեղեցիի դաւանանքէն հեռացած , կամ իրենց հաւատքին մէջ տկարացած են, կորսուած են: Խօսքով հաւատքը ինքնախաբէութիւն է: Հաւատքը պէտք է ըլլայ գործքով եւ զոհաբերութեամբ: Այն ատեն միայն կարելի է դիմագրաւել փորձութիւնները: Այն ատեն նաեւ հայ եկեղեցին ալ իր ազգապահպանման մեծ դերին մէջ պիտի գտնուի :

Թերեւս յարմար թեկնածուներ չկան Փարիզի մէջ: Այդ պատճառ մը չէ անշուշտ որ եկեղեցին՝ լուրջ կրօնական դաստիարակութենէ եւ իր առաքելութեան համար հարկաւոր խանդավառութենէ զուրկ կրօնաւորներով խճողուի: Նման կրօնաւորներ վնասակար են հայ եկեղեցիին համար ընդհանրապէս, Փարիզի հայ գաղութին համար մասնաւորապէս: Հասած է ժամանակը այլեւս, «Ալայլի» անուսում քահանաներուն վերջ մը դնելու:

Եթէ Փարիզի մէջ յարմար թեկնածուներ չըկան, կարելի չէ՞ արդեօք Անթիլիասի կամ Երուսաղէմի ժառանգաւորացներու նախկին սան եւ կուսակրօնութիւնը մերժողներէն թեկնածուներ գտնել քահանայութեան համար: Աւելի յարմարագոյնը, կարելի չէ՞ նորընծայ քանի մը աբեղաներ հրաւիրել, որոնք Փարիզի մէջ թէ իրենց կրօնական հմտութիւնը զարգացնեն եւ խորացնեն , եւ թէ միեւնոյն ատեն՝ Փարիզ եւ շրջակայքը՝ եւ գաւառները այցելեն յաճախ քարոզեն եւ արծարծեն հայ եկեղեցիի հանդէպ գաղութի անդամներուն ունեցած հաւատքը :

Այս նամակին բնագիրը ուղարկուած է Սիւրմէեան Սրբազանին:

Կ. ԽՈՒՊԻԿԵԱՆ

ՏԻՏԱՂ.— Անգամ մը երիտասարդ Անգլուհի մը կը պտտայ Չըրչիլի երեսին (այն օրերուն երբ այս վերջինը պեխ ունէր):

— Ոչ վարած քաղաքականութիւնդ կը սիրեմ, ոչ ալ պեխերդ :

— Ատոր համար մի յուզուիր, Տիկին, կը պատասխանէ Չըրչիլ, ո՛չ քաղաքականութեանս պիտի մօտենաս, ո՛չ ալ պեխերուս ...

ԿՈՉ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐՈՒՆ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՐԷՍԹԻ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

ԽՄԲ. — Ուրախութեամբ կը հրատարակենք հետեւեալ կոչը որ մեզի ղրկուած է Տիկին Օտէթ Միքայէլեանի կողմէ (ծագումով Ֆրանսուհի) :

Ֆրանսական կառավարութիւնը փափաքելով անմիջական օժանդակութիւն մը ընել Ֆրանսայի Արեւելեան մասը գտնուող հինգ նահանգներու բնակիչներուն (Մէօրթհ, եւ Մօզէլ, Մօզէլ, Պա—Ռէն, Օթ - Ռէն եւ Վօժ) որոնք երկու պատերազմներու միջոցին ամէնէն աւելի տառապեցան եւ մեծ վնասներու ենթարկուեցան վերջին հեղեղներուն, կոչ կ'ընէ Ֆրանսացի ժողովուրդին ի նպաստ անոնց որ բնակարան չունին այլեւս: Ես կ'ուզեմ թարգման հանդիսանալ Ֆրանսայի բոլոր Հայերուն մօտ, առանց դասակարգի եւ կուսակցական խտրութեան: Գիտեմ թէ դուք ալ մարտիրոս եւ նահատակ ժողովուրդ մը ըլլալով ամէնէն աւելի պիտի ըմբռնէք ուրիշներու դժբախտութիւնը: Դուք ալ տուած ըլլալով բազմաթիւ զոհեր երկու պատերազմներուն, ճանչցածըլլալով տարագրութիւնը Փոքր Ասիոյ մէջ ինչպէս եւ Տէր Էլ Զօրի կիզիչ աւազները 1914—1918ին:

Յետոյ, այս վերջին պատերազմին չահեցաք Քէրչի ճակատամարտը ուր 300.000 Հայեր զինուորագրուելով 30.000ը իրենց արեան գնով հերոսացան :

Ամէնէն աւելի դուք քաջ աշխատասէր եւ խելացի ժողովուրդ մըն էք: Այս փայլուն յատկութիւններուն ապացոյցը տուիք դաշնակիցներուն կողքին հասարակաց դատին համար: Դուք երկար տարիներէ ի վեր կը գտնուիք Ֆրանսա ուր բաժնեցիք անոր տառապանքը եւ երջանկութիւնը: Ես լաւ կը ճանչնամ ձեր զգացումները, եւ ցոյց տալու համար ձեր համակրանքը ձեր երկրորդ հայրենիքին, կատարած պիտի ըլլաք ձեր պարտականութիւնը: Պիտի տաք ձեր լուման ձեր միջոցներուն ներած չափով եւ սրտանց :

Համոզուած եմ, սիրելի Հայեր, որ ձեզմէ իւրաքանչիւրը սրտանց պիտի տայ կարելի եղածին չափ շատ ազգային համերաշխութեան այս մեծ գործին: — Օտէթ Միքայէլեան

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՓՈՆ Տ'ՈՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տեղ՝ մեր գիւղին մէջ ալ տօնեցինք Մանուկներու Օրը, գեղարուեստական փոքր, բայց հաճելի, բաժինով մը: Փոքր որովհետեւ դպրոցի բացման հանդէսը հազիւ մէկ ամիս առաջ կատարուած էր:

Մանուկներու Օրը մենք ալ տօնեցինք, կաղանդ պապայով, պզպզուն լոյսերու մէջ թաղուած տօնածառով, պտուղ շաքարով եւ մանուկներու գեղգեղանքներով: Այս վերջիններուն ուրախութիւնը աննկարագրելի էր— տեսնելով կաղանդի ծառը, տակը պատմական մսուրը ինքնիրեն մարող - վառող լոյսերով:

Երգերէն եւ արտասանութիւններէն վերջ երբ հանդէսը վերջ պիտի գտնէր, յանկարծ բեմ հասաւ, յոգնաբեկ եւ չնչասպառ Կաղանդ պապան որ հակառակ իր խոնջին մօտաւորապէս վաթսուն երեխաներու բաժնեց համեղ ծրարիկները, սրամիտ խօսքերով :

Բոլորն ալ ուրախ եւ իրենց ձեռքերը լեցուն, մեկնեցան :

Դպրոցի հանդէսը տեղի ունեցաւ անցեալ Դեկտեմբեր 7ին, մեծ յաջողութեամբ: Մի քանի հրահրող խօսքերով հանդէսի բացումը կատարեց Պ. Ս. Սարգիսեան որմէ վերջ բեմ ելան մանուկները խմբերգելու եւ յաջորդաբար մի առ մի հրամցուցին իրենց մէկ տարուայ հայերէնի յաջող եւ առատ պաշարը: Ներկաները տեսնելով որ արդիւնքը իրենց սպասածէն աւելի է, սրտաբուխ եւ առատաձեռնօրէն մասնակցեցան նուիրատուութեան որմէ գոյացաւ 16 հազար Ֆրանք: Այս առթիւ չմոռնանք յիշելու որ Վալանսէն Պ. Յ. Տէր Սարգիսեան ընտանեօք ներկայ գտնուեցաւ՝ մեր հանդէսը քաջալերելու: Պ. Յ. Տէր Սարգիսեան մեծ զոհողութիւն ըրած է նուիրելով դպրոցի ամբողջ գրասեղանները, գրետախտակն ու սեղան մը: Ծախքը 19.000 Ֆրանք :

Դպրոցը բացուելէն ի վեր չէ ըլլացած ոչ մէկ օգնութիւն, նիւթական թէ բարոյական: Փոն տ'Օպնայի Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչը այս բարեկամին հրապարակաւ կը յայտնէ իր ջերմ շնորհակալութիւնները: Խորին շնորհակալութիւններ նաեւ բոլոր անոնց որ առատաձեռնօրէն մասնակցեցան նուիրատուութեան : Դժբախտաբար անունները մի առ մի չպիտի կարենանք գրել, որպէսզի «Յառաջ»ի սուղ սիւնակները չգրաւենք: Վերջացնելէ առաջ հաճոյքով կը յայտնեմ որ գաղութիս Հայերը անխտիր բոլորն ալ իրենց երեխաները մեր դպրոցը կը ղրկեն :— Ս. Չէքիմեան

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Գեղարուեստից սրահին մէջ, լեցուած երաժշտասէր բազմութեամբ մը, Վարուժան, տասնըմէկամեայ մանուկը տուած է ջութակի իր առաջին երգահանդէսը հովանաւորութեամբ Համազգայինի: Յայտագիրը բաղկացած է շատ լուրջ եւ բաւականին դժուար կտորներէ: Անոր ջութակին ընկերացած է յայտնի դաշնակահար Միշէլ Զեսնիքօֆ: Ան ինքնավստահ եւ վարպետութեամբ նուագած է եւրոպական կտորներէ զատ, Սպենդիարեանի կտորները, եւ մանաւանդ «Ղայթարման»: Փոքրիկ Վարուժան ունի հրաշալի թեքնիք մանաւանդ Շուպերթի «Մեղու»ին մէջ, որ ըստ իր ուսուցչին Պ. Օնիկ Սիւրմէլեանի իսկ (եղբայրը Զաւէն Սիւրմէլեանի) խոստովանութեամբ Պէյրութի մէջ գտնուող ոչ մէկ ջութակահար այս արագութեամբ կրնայ նուագել: Վարուժանի աղեղը մաքուր եւ վստահ է, ճկուն եւ արագաշարժ են մատները, շատ սուր եւ ճիշդ է լսողութիւնը, իսկ փայլուն միտքը որ կրցած է գոց ընել իր նուագած կտորները :

ՆԿԱՐԻՉ ԱՆԴՐԷԱՍ ՍԵՒՐՈՒԳԵԱՆ . — «Սթուըթկարտեր Ցայթունկ»ի օրացոյցը զարդարուած է ամբողջովին մեր հայրենակից արուեստադէտ Անդրէաս Սեւրուգեանի (Դարվիշ) բազմագոյն նկարներով: Նկարներու բովանդակութիւնը առնուած է Օմար Խայամի քառեակներէն: Նկարիչ Դարվիշ իսկական արեւելքցի է իր ստեղծագործութեամբ : Տիրապետելով միջին դարու արեւելքի ոճին, պատկերներու եւ դէպքերու իմաստասիրական առումով կենդանութիւն եւ շարժում մը կը դնէ ան իր մանրանկարներուն մէջ: Դիտողը կը տանի արեւելեան երեւակայական հէքեաթներու ճոխ եւ կենսալից, կապտաւուն մշուշով պատած խորհրդաւոր աշխարհները: Նկարիչ Սեւրուգեանի արեւելեան նկարներու նիւթն է կեանքի եւ մահուան առեղծուածներուն արեւելեան պատկերացումը, սէրը եւ գինին, սոխակն ու վարդը եւ արեւելքցիի միամիտ, բայց հարուստ երեւակայական աշխարհահանաչողութիւնը:

Սեւրուգեանի Արեւելեան նկարները ամէնէն շատ կը գնահատուին Ամերիկացիներէ :

Որքան արեւելքցի նոյնքան եւ լաւ հայրենասէր արուեստագէտ է նկարիչ Սեւրուգեան: Անոր հայկական տեսարանները մէյ մէկ ստեղծագործական գոհարներ են, օրինակ «Ուխտագնացութիւնը Սանահինի վանքում», «Արօտավայր», «Արարատեան դաշտ», «Վիրաւոր Հայ զինուորին տուն են բերում», «Արայ Գեղեցիկ», «Խոյամարտ» :

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը գրեն թէ ծանօթ դաշնակահար Րաֆֆի Պետրոսեան նուագած է Orchestral Concerts Societyի կիրակնօրեայ նուագահանդէսներուն մէջ Փետրուար 1ին եւ 8ին, Լոնտոնի ամէնէն ընդարձակ սրահին Րոյըլ Ալպէրթ Հօլին մէջ իբրեւ մենանուագող :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ «Արմենիա»ի սրահին մէջ տեղի ունեցած է Դեկտեմբեր 13ին Հայ Օգնութեան Միութեան 9րդ Պատգ. ժողովի հանդիսաւոր բացումը ներկայութեամբ հանդիսականներու ընտիր բազմութեան մը: Ամէն շրջաններէ պատգամաւորուհիներ փութացած են մասնակից ըլլալու հանդիսութեանց: Արժանթինի Հայ Օգնութեան Միութիւնը ունեցած է անցնող տարւոյն ընթացիկ բեղուն գործունէութիւն: Գնահատանքով կարելի է յիշել հօս Էջմիածնայ Ճեմարանին համար մահճակալներու համար անոր կատարած հրապարակային ձեռնարկը, ուրկէ գոյացածաւելի քան 5000 արժանթինեան փեսօ արդէն իսկ յանձնուած է պատուիրակ Սրբազանին գործածուելու համար իր նպատակին: Գնահատութեան արժանի երկրորդ գործը պիտի մնայ Պերիսոյի մէջ երեք տարի առաջ բացուած եւ ընդհատուած կիրակնօրեայ դպրոցին վերաբացման եւ տեղւոյն ՀՕՄի վերակազմութեան աշխատանքը, ինչպէս նաեւ Վ. Ալսինայի, Լանուսի, եւ Նուէվօ Բոմբեժայի ՀօՄի նոր մասնաճիւղերու կազմութեան պարագան:

Օգնած է շրջանի աղքատներուն: Տարաթը երկու անգամ անոր արհեստանոցը դարձած է մեղուաջան փեթակ մը գործունէութեան եւ շինարար աշխատանքի: Օգնած է նաեւ Ցունահայերուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Այդ հզումը մրջիւնի թեւերով, սկսաւ շրջագայիլ կամաց, կամաց, երակներուն մէջ, երիկամունքի ուղիներով: Մութին մէջ ցցուեցաւ յանկարծ, մագաղաթ մը մեծարաց, որ Էսայի վրան ինկած, կը մրմնջէր անընդհատ, «կինը՝ Սիրոյ տաճարը մարդուն»: Այո, ճանչցաւ... իր ձեռագիրն էր ան, զոր կարդաց մութին մէջ, կրակէ աչքերով: Մագաղաթը սկսաւ քրտնիլ ջերմախտէ բռնուած տենդահար շունչի մը տակ:

Այդ պահուն, կարծես, աշխարհի բովանդակ գեղեցիկ սեռը իրեն այցի եկած, միաբերան կը կարդային բարձրաձայն, իրենց աստուածացումը, երախտայոյզ: Անոնք երգեցին, կաքաւեցին հոլաթեւ, անդիմադրելի դարպասումներով, յետոյ մեկնեցան ժպտադէմ, իր ջերմութեան աստիճանը աւելի եւս բարձրացուցած :

Մնացին ինքն ու Բրական ...:

Գիշերը կ'երեւի ժամադրուած էր, չուտ փախաւ, առաւօտը նոյնպէս չուտ եկաւ: Բրական ոտքի էր: Յարդարեց իր խառնշտկած մազերը, տեղաւորեց քակուած կոճակները ու հրաժեշտի ողջոյնը տալէն ծոք, առաւ, քալեց: Բայց հազիւ թէ քանի մը քայլ հեռացած էր, զարմացաւ, սարահարթին վրայ տեսնելով կանաչ ցօղուններու վրայ ճերմակ բաժակներ, դեղնաւուն աչքերով : Անոնցմէ հատ մը փրցուց, հոտոտեց, ու դառնալով ետին, ձայնեց խանդավառ :

— Ապունէ... նայէ, նայէ... Օրհնութիւններ ծլեր, ծաղկեր են, այս գիշեր... Նարկիզներ, ճերմակ նարկիզներ ...:

—Այո, Բրակա, գիշերը շատ յղի էր ...:

Քունը կը կաթէր Էսայի քնատ աչքերէն :

X

Օր, տասն եւ հինգերորդ լուսնի:

Սպասուած օրն էր: Համատ եկաւ, առանց ուղտի: Ուղտերը լքեր, ցրուեր, ուղտապանութիւնը միանգամ ընդ միշտ փոխանցեր էր ուրիշներուն: Այն խանձուած, փոշոտ երեսները, այն կոշկոճած ձեռքերը, եւ աղտոտ ոտքերը լուացեր, մաքրեր էր Դամասկեան եօթը գետերու մաքրամաքուր աւազանին մէջ: Ուղտապան Համատն էր ու չէր երբեք: Շղարշադեղ պուրնուզին ծալքերուն մէջէն, աչքերը կը փայլէին, հորիզոնին վրայ ինկած բոցանշոյլ աստղերուն նման :

Գլխին՝ եղերահիւս ծոպերով, մետաքսեայ սպիտակ փաթթաթ, ոլորուն, երկծայ գօտիով մը սեղմուած, որուն վրայ լուսինը իր շողակաթ սկաւառակն էր տեղաւորեր: Իր փղոսկրեայ ճերմակ ու ողորկ վիզէն վեր, կարմրադեղ դէմքն ու շնորհալի այտերն կը վառէին, որպէս թէ ձիւնին վրայ ինկած բոսորադեղ ճառագայթներ եղած ըլլային: Ծնօտէն օժտուած սլացիկ մարմինը, խնամուած տարազի մը մէջէն, գեղեցկօրէն կ'արտացոլար, հմայքի պատուանդանին վրայ կանգնած : Աներկիւղ շարժում, ինքնավստահ արտայայտութիւն, հաւատաւոր շեշտ: Մարգարէ եւ Առաքեալ :

Ան մնեատուեցաւ իսկոյն, Էսայի գրկարաց թեւերուն մէջ: Հայր եւ որդի՝ խորհրդակից եւ ուխտակից, որոնք միասին պիտի ցանէին հաւատքի սերմերը, հարաւի աւազահատիկներուն պէս ցրուած, բաժան, բաժան եղած հոգիներուն մէջ: Բայց Ալլահին խօսքերը կարող են միացնել աւազորդիները իրարու եւ հաւատացեալները՝ եղբայրներ: Համատին պարեւանդումը նման էր լեցուն, ոսկեհատ շտեմարանի մը վրայ մշակի խոյանքին :

Էսային մէջ կը վերածնէր Սիմէոն ծերունին, դոհաբանական աչքերը երկինք յառած: Ահա, խոստմնալից պարմանին՝ իր թեւերուն մէջ, կանխահասօրէն մեծցած ու իր սրբազան կոչումին արբունքին հասած: Ապագան՝ վաղահաս ներկայ, եւ ներկան՝ յղի ապագայ: Ահա մէկը, որ իր հոգիին վրայէն կը վերցնէր երկունքի երկնաքարը, հոգիներու մէջ լուսանիւթ սերմանելու համար: Կայծքարը՝ ինք, հրձիգը՝ ուրիշ: Ոչինչ... կարեւորն ու անհրաժեշտը՝ ինքը, գործը: Գործը՝ ամէն ինչ ու ինք, հող չէ, ոչինչ մը, ամէն ինչի մէջ :

Արեւը իր ոսկեհիւս գլուխը քարայրի սեմին մօտեցուցած, աչքերը թարթեց ժպտադէմ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Ծերակոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը միաձայնութեամբ որոշեց առաջարկել կառավարութեան որ օգնութիւն չտրուի այն երկիրներուն որոնք ճիգ մը չեն ըներ իրենց արտադրութեանց զարկ տալու համար: Օժանդակութենէ պիտի զրկուին նաեւ այն երկիրները որոնք կը դժուարացնեն ապրանքներու ազատ փոխանակութիւնը: Նոյնպէս, սեւ ցանկին վրայ պիտի դրուին այն պետութիւնները որոնց ներքին կարգուսարքը անհամապատասխան է Ամերիկայի հիմնական չահերուն :

ՆԱԽՈՐԴ ներքին նախարարը, Պ. Էտուառ Տըփրէօ, կրթական նախարար նշանակուած է:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը հինգշաբթի օր խորհրդարանին յանձնեց նոր օրինագիծ մը որ կը տրամադրէ պատժական խիստ միջոցներ ձեռք առնել բոլոր անոնց դէմ որ ապօրինի ձեւերով կը բարձրացնեն իրենց ապրանքներուն գիները: Եթէ խորհրդարանը քուէակէ այս օրինագիծը, առաջին անգամ եղած պիտի ըլլայ որ օրէնսդրական միջոցներով արգիլուի գիներու բարձրացումը :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ Դաշնակցութիւնը յանձն առած է որ օրավարձերու յաւելում չպահանջէ այն պարագային երբ կառավարութիւնը ի վիճակի պիտի ըլլայ կասեցնելու կենսական անհրաժեշտներու գիներու յաւելումը: Դաշնակցութիւնը կը նախընտրէ որ ապրուստի սղութիւնը կանգ առնէ քանի որ օրավարձերու յաւելումը որեւէ օգուտ պիտի չունենայ եթէ գիներն ալ նոյն համեմատութեամբ պիտի բարձրանան :

Դեկտեմբեր 1էն մինչեւ փետրուար 10 գիները բարձրացած են 21.5 առ հարիւր :

Իշխանութիւնները հինգշաբթի օր գնեցին միսի ամբողջ մթերքը :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ երեսփոխան մը, Ջեսթըր Մէրօ, խորհրդարանի արտաքին գործերու յանձնաժողովին մէջ յայտարարեց թէ Ռուսիա ներկայիս ունի մեծ քանակութեամբ ռմբաձիգ օդանաւեր որոնք աւելի լաւ են քան ամերիկեան B.29 ռմբաձիգները: Երեսփոխանը աւելի մանրամասնութիւն չէ տուած :

Այրի Տիկին Երանուհի Նուրիճանեան կը յայտնէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի 15 Փետրուարին յետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին 15 rue Jean Goujon, իր ամուսնոյն՝

ՍՏԵՓԱՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքի առթիւ: Մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ազգականներէն եւ բարեկամներէն որ ներկայ ըլլան այդ ենկատեն :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է պարահանդէս մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobis 190 իջնել Gare d'Issy :

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ

« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Թ. Ղազարոսեան եւ Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղազարոսեան կը հաղորդեն թէ իրենց քրոջորդւոյն ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի 15 Փետրուար Փարզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Իր յիշատակը յարգող ազգական եւ բարեկամներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսին, տեղի կ'ունենայ 28 փետրուարին, չաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brébant Marseillaisի մէջ:

Մրցանակի պիտի արժանանան չքեղագոյն տարազ կրողները: Տեղի կ'ունենայ Պաշտ. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ :

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ թուականը :

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն դրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու :

1.— Ոչ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք :

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու չարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ :

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք :

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստամնարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շավիլի «Րաֆֆի» Երիտ. Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը բանախօսէ Պ. ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը՝ կամաւոր :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիտի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիգթորիա, եւ քրոջը Եւդիկ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը պատիւ ունի յայտարարելու յարգոյ հասարակութեան որ յառաջիկայ կիրակի 15 փետրուար, Ս. եկեղեցւոյս մէջ Հայրապետական պատարագ Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան քահանայ պիտի ձեռնադրէ Աւագ սարկաւագ Յակոբ Ծօրթուեան :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱՄԱՄ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ

Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝

ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԹՈՒԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի չքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան. կը պարէ Օր. ՌԷԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ռուսական եւ հայկական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառխմ Գարեգինի եւ Պ. Օնանեանի կողմէ: Հայկական պարեր Նոր Սերունդի անդամներէն: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն Օվէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Վալանսի Ահարոնեան ակումբը: 11 Ave. Gambetta, Valence :

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւններ :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճարանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար տիւ Կլուպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, սովորական վայրը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջակայից եկեղեցական վարչութիւնը, Կաթ. պատուիրակին հրահանգով որոշեց ներկայ յայտարարութեամբ հրաւիրել քահանայական թեկնածուներ, անոնցմէ երկուքը ներկայացնելու համար Արտաւազդ Սրբազանին ի ձեռնադրութիւն: Հետեւաբար ամէն անոնք որ կը փափաքին քահանայագործել Լիոնի եւ շրջակայից մէջ թող հաճին անձամբ կամ նամակով եւ յարակից վկայականներով դիմել վարչութեանս ատենապետին հետեւեալ հասցէով: Mr. A. Gulbenkian. 69 rue Louis Blanc à Lyon (Rhône):

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել :

ԾԱԽՈՒ Է

Լուսանկարչատուն ՖԷՊԻՒՍ «Studio PHEBUS» ծախու է իր յարկարաժինով միասին: Դիմել ամէն օր բացի կիրակի եւ երկուշաբթիէ, ժամը 10—12 եւ 2—6, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Tél. Louvre 69-83, Paris (2), 3րդ յարկ, վերելակ :

ՍՆՆԴԵՂԷՆԻ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ

Բոլոր երկիրներու համար

Գրել IMEXPORT B. P. 349 TANGER, MAROC

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին:

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Մարսէյլի Սէն Լուի Ֆր. Կապոյտ Խաչի տարեկան թէյասեղանը այսօր չաբաթ, երեկոյեան ժամը 8էն մինչեւ 12, Փիլոյեանի սրահին մէջ: բանախօսութիւն եւ անակնկալներ :

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 15 Février 1948 Կիրակի 15 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année No 5267-Նոր շրջան թիւ 876 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁ» ՄԸ ԵՒՍ

Ոչ ոք պիտի համարձակէր Դաշնակցութեան պատմութեանը նետել «Անահիտ»ի խմբագրին ու[illegible] ուղղուեցաւ, վերջին վաթսուն տարուան մէջ, երբեք չպատահեցաւ որ անուշ բառ մը դուրս գար անոր շրթունքներէն՝ ի նպաստ մեր կուսակցութեան :

Բայց լսեցէք թէ ինչ կը գրէ ծանօթ հակադաշնակցական կուսակցութեան երբեմնի «աչքին լոյսը» ամսագրին վերջին թիւին մէջ երբ կը խօսի Խորհ. Հայաստանի եւ արտասահմանի հայութեան յարաբերութեանց մասին.—

«Դժբախտաբար չենք կրնար ըսել թէ այդ յարաբերութիւնները բնականոն ձեւ մը ստանալու մօտեցած են : Բնականոն ձեւը այն է՝ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերուն մէջ, որ հայրենիքի բոլոր թերթերն ու հանդէսները կը փոխանակուին նոյն ժողովուրդի արտասահմանեան թերթերուն եւ հանդէսներուն հետ : Իսկ գրական, գիտական, գեղարուեստական գործերու գէթ կարեւորագոյնները որ լոյս կը տեսնեն հայրենիքին մէջ, կը ղրկուին արտասահմանի գոնէ ամէնէն տարածուած թերթերուն եւ ամէնէն հեղինակաւոր գրագէտներուն, քննադատներուն եւ բանասէրներուն » :

Պ. Զօպանեան ցաւով կը պատմէ թէ տարիներ առաջ կացութիւնը բոլորովին տարբեր էր :

« Ես ամիսը 10—15 նամակ կը ստանայի Երեւանէն, մերթ այնտեղէն ինծի յօդուածներ կը ղրկուէին :

Բայց « Տասը տարիէ ի վեր Երեւանէն ոչ մէկ նամակ, ոչ մէկ թերթ, ոչ մէկ գիրք, ոչ մէկ յօդուած ստացած եմ : Արտասահմանի եղբայրակիցներուս գրեթէ ամէնքն ալ միեւնոյն կացութեան մէջ են » :

Զօպանեան [illegible] զանազան ձեւեր մտածեր է հայրենիքէն գիրք ու թերթ ստանալու համար, բայց «ոչ մէկ պատասխան» :

Որքա՜ն ճիշդ է իր դիտողութիւնը— «Եթէ Երեւանի թերթերուն խմբագրութիւնները եւ մշակութային կազմակերպութեանց վարիչները կը կարծեն թէ արտասահմանի հայութեան հետ հայրենիքի մտաւորականութեան կապը լիովին պահած կ'ըլլան Երեւան լոյս տեսած թերթերը... ղրկելով միմիայն հայ համայնավար թերթերուն եւ ... քանի մը կազմակերպութեանց, իրենց այդ կարծիքը սխալ է որովհետեւ այդ թերթերն ու այդ կազմակերպութիւնները բոլոր հարկ եղածը չեն ըներ ու չեն կրնար ընել՝ հայրենիքի ծոցին մէջ լոյս տեսնող գրական կամ գիտական արտադրութիւնները... տարածելու համար» :

Կրկնե՞նք որ Պ. Զօպանեան Դաշնակցութեան բարեկամներէն չէ ու տակաւին իրեն շնորհուած չէ «հայրենադաւ» տիտղոսը : Ո՛չ տակաւին :

Տարբեր չէ Դաշնակցութեան տեսակէտն ալ մատնանշուած երեւոյթին մասին :

Արտասահմանեան Հայաստանի ամէնէն բարեմիտ «բոլորտիքեան»ն ալ պիտի փորձուէր հարցնելու Երեւանի մեր եղբայրներուն թէ իրենց կռիւը Դաշնակցութեա՞ն հետ է թէ հայրենիքի օդէն ու ջուրէն զրկուած բազմութեանց հետ :

Յանցաւո՞ր են մարդիկ, երբ խոնարհաբար հարցնեն.

— Ինչո՞ւ կը զրկէք մեզ ամենայն Հայոց հայրենիքին խաղրիկներէն :

Կամ՝

— Այս ի՛նչ անբացատրելի առեղծուած է որ՝ մէկ կողմէն կ'ուզէք հայրենիքի վերելքով խանդավառել «դրսեցի» զանգուածը, միւս կողմէ կ'արգիլէք ձեր գրական հունձքին արտածումը. հապա մենք ո՞ր աղբիւրէն վաւերական լուր ստանանք ձեր կատարած աշխատանքներուն մասին, «Փրա՞վտա»յէն, «Իզվեստիա՞»յէն ...

Փորձեցէք բաժանորդագրուիլ Երեւանի օրաթերթերուն :

— Ո՛չ, անոնք ձեզի համար չեն, պիտի պատասխանէ դեսպանատունը :

Պատերազմէն առաջ, խմբագրութիւնները թերթ կը փոխանակէին : Պատերազմէն ետք այդ առանձնաշնորհէն ալ զրկուեցան որովհետեւ — որքան կ'ուզեն թող հակառակը պնդեն — արտասահմանը կը նկատուի խորթ զաւակ :

Երեւանը այդ խորթ զաւակով կը հետաքրքրուի միայն այն ատեն երբ փող է հարկաւոր :

Ժ.

ՍԻՐՈՒՆ ԱՂՋԻԿ

Սիրուն աղջիկ, մօտ բեր սինին,
Վրան՝ Հայոց նռան գինին,
Թող ցնծութիւնը ծով դառնայ
Մեր սրտերում, մեր սեղանին :

Վառենք աստղերը երկնային,
Հպարտ նայենք ապագային,
Նրա դիմաց կը տժգունեն
Աշխարհները հէքեաթային :

Թէ այդ օրուան մենք չհասնենք,
Խփի մահուան դանակը նենգ,
Թող մեր հոգին այդ նոր կեանքի
Գովքը անի՝ որպէս մի երգ :

Թէ դուն հասնես այդ լոյս օրուան,
Աճիւնս տար մեր ազատ Վան,
Թող Հայրենի ծաղիկներին
Ջուր տայ իմ սիրտը՝ շատրուան ...

Սիրուն աղջիկ, մօտ բեր սինին,
Վրան՝ Հայոց կարմիր գինին,
Խմենք սիրով ու միշտ փառք տանք
Հերոսամայր Հայաստանին :

ՍԱՐՄԷՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՊՈՅԱՃԻՆԵՐԸ

— Պոյաճի՛ս ... պոյաճի՛ս ...

[illegible] թիզ մը բարձր աթոռակը [illegible] կախած, կուզը տնկած, կօշիկ կը ներկեն սեւ կամ դեղին գոյներով :

Շան - սատակ Թալէաթ երդում ըրած էր կօշիկ ներկող այդ տղոց վիճակին մէջ դնել ամբո՛ղջ հայ ժողովուրդը : Բայց հակառակ մարդ - գազաններուն կամքին՝ հայ ժողովուրդը, այսօր, մեղր ու կարագ կը քսէ իր հացին շերտին, Թրքաց ճետերուն թողլով ներկ քսել իր կօշիկին : Եթէ, սակայն, մեր ժողովուրդին համեստ զաւակները մերժեցին պոյաճիութիւնը, ափսո՛ս, մտաւորականներ ունեցանք, որոնք չամչցան այդ արհեստն ի գործ դնել մեր հրապարակագրութեան մէջ, ամէն օր ներկելով Ստալինի ճիզմէն :

Թող ներկեն, թող փայլեցնեն, հայելիի պէս ճիլա թող զարնեն, բայց պիտի չուզէի որ պոյաճիի իրենց սնտուկին վրայ գրեն՝ «Made in Հայաստան» : Պիտի չուզէի որ, սա մեր «Հայաստանասէր»ները,— այսուհետեւ կոչեցուք պոյաճի, — օրապահիկ մը ապահովելու համար, իրենց ապրանքը գովելու ժամանակ, կամաւոր շփոթութեամբ մը գովքը հիւսեն «Հայաստան» անունով իրենց սեւ ներկին կամ «Ներգաղթ» անունով դեղին ներկին՝ իբր թէ գովաբանելու համար Հայաստանը :

Օրապահի՞կ մըն է իրենց ուզածը,— ի՞նչ հարկ մեր սրբութիւնները անարգելու : Ընկերնե՛ր, երբ տեսնէք «Հայաստանասէր» մը՝ մտաւորական կոչուած տեսակէն՝ ներկին տուփը կռնակը, երկարեցէք ձեր ոտքը եւ կանչեցէք.

— Պոյաճի՛ս...

Եւ լաւ վճարեցէք : Ինչու որ երբ անգործ մնան, կը ներկեն մեր սրբութիւնները իրենց անարգ վրձինով :

ԱՐԱՋ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ կը հրատարակէ ցանկ մը այն ապրանքներուն որոնց ներածումին համար՝ այլեւս անհրաժեշտ չէ արտօնագիր ստանալ : Կարելի է ազատօրէն Ֆրանսա ներածել հետեւեալները.— Ձկնեղէն, հաւեղէն, պտուղ, ալիւր, սուրճ, պղպեղ, շաքար ինչպէս նաեւ ձգախէժ, թուղթ, երկրագործական մեքենաներ ելեկտրական գործիքներ եւն.:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները յայտարարեցին ուրբաթ օր թէ 25 հոգինոց տնտեսական յանձնաժողով մը նշանակած են արեւելեան Գերմանիոյ համար :

Մարշըլ կը յանձնարարէ իր ծրագրին անմիջական գործադրութիւնը

Ամերիկայի արտաքին նախարարը, Պ. Ճորճ Մարշըլ, ուրբաթ օր, Այովայի մէջ քաղաքական կարեւոր ճառ մը խօսելով, յանձնարարեց իր անունը կրող տնտեսական ծրագրին անմիջական գործադրութիւնը :

Վտանգաւոր է մանրամասնութիւններով զբաղիլ եւ մոռնալ այն գլխաւոր նպատակները որոնց համար մշակուած էր այդ ծրագիրը, դիտել տուաւ նախարարը :

Ստորեւ իր ճառին հիմնական մասերը .—

« Չկամութեամբ մօտենալ այդ ծրագրին, կը նշանակէ բան մըն ալ չընել, կամ ընդհակառակն, մեծ ծախքերու դուռ բանալ : Կը նշանակէ նաեւ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպան, Միջին Արեւելքը եւ Միջերկրականի աւազանը ենթարկել Խորհ. Միութեան եւ իր համայնավար դաշնակիցներուն տիրապետութեան : Եթէ ծրագիրը չգործադրուի հետեւանքը պիտի ըլլայ այն որ Մեծն Բրիտանիան ինչպէս նաեւ բրիտանական կայսրութիւնը որոնք շատ մեծ դեր մը կատարած են աշխարհի քաղաքական եւ առեւտրական կայունութեան մէջ, վտանգաւոր կերպով պիտի ազդուէին : Ինչպէս յայտարարած էի Լոնտոնէն վերադարձիս, պարտաւոր ենք ստեղծել այնպիսի կացութիւն մը որ հնարաւոր դարձնէ համաձայնութիւն մը՝ Խորհ. Միութեան հետ : Եթէ կայուն ու ապահով արեւմտեան Եւրոպա մը ստեղծենք, Խորհրդային վարիչները որոնք շատ իրատես մարդիկ են, աւելի տրամադիր պիտի ըլլան համաձայնութեան մը գալ մեզի հետ՝ հաշտութեան դաշնագրին համար :

Պատմութեան ամէնէն կարեւոր որոշումներէն մէկն է որ պիտի տանք, որոշում մը որուն հետեւանքները շատ մեծ նշանակութիւն պիտի ունենան մարդկութեան համար :

Այնքան շատ բան ըսուեցաւ ու գրուեցաւ այս ծրագրին մասին, որ տեսակ մը շփոթութիւն յառաջ եկած է : Եւ սակայն հարցը շատ յստակ ու պայծառ է : Շինարար աշխատանք մը պիտի կատարուի եւ որոշումը որ պիտի տրուի, պիտի ըլլայ պատմութեան մեծագոյն որոշումներէն մէկը : Սխալ չհասկնաք, այս ծրագրին յաջողութենէն կամ վիժումէն կախուած է ճակատագիրը այն աշխարհին որուն մէջ տեղ պիտի ունենան ժողովրդավարութիւնը, անհատին ազատութիւնը, ան[illegible] ծրագրին որ [illegible] բակցութիւն մը ստեղծել :

Եւրոպայի տնտեսական վերականգնումը կենսական է, կ'ըսէ Պ. Ժ. Պիտօ

Արտաքին Նախարար Պ. Ժորժ Պիտօ ուրբաթ օր խորհրդարանին մէջ ճառ մը խօսելով քաղաքական խնդիրներու շուրջ, շեշտեց որ Եւրոպայի տնտեսական վերականգնումը չափազանց կենսական է խաղաղութեան պահպանումին համար եւ յանձնարարեց բոլոր ազգերու գործակցութիւնը :

Նախարարը դիտել տուաւ թէ հակառակ միջազգային վերջին խորհրդաժողովներու վիժումին, յուսալքումի պատճառներ չկան : Ռուսիա կտրուկ կերպով մերժած է իր մասնակցութիւնը Եւրոպայի վերաշինութեան աշխատանքներուն : Հիմնական տարակարծութիւններ կան Միացեալ Ազգերու ժողովներուն մէջ ուր սլաւական ազգերու խմբակցութիւնը ընդդիմութիւն ցոյց կուտայ մնացեալ ժողովուրդներուն : Մեր անհամաձայնութիւնները անդարմանելի չեն, բայց պէտք է անկեղծօրէն արտայայտուինք :

Ֆրանսայի համար, Եւրոպան մէկ ամբողջութիւն է եւ իր ներկայ բաժանումը անբաղձալի է : Եւրոպան կ'երկարի մինչեւ Ուրալ եւ տոգորուած է քրիստոնէական ու մարդասիրական զգացումներով եւ կ'ուզէ յարգել անհատին ազատութիւնները : Այսօր, Եւրոպայի աւանդական քաղաքակրթութիւնը կը ներկայացնեն միայն 16 երկիրները որոնք կրցան պահել իրենց անկախութիւնը :

Արտաքին նախարարը Ֆրանսացի ժողովուրդին երախտագիտութիւնը յայտնեց Ամերիկայի : Մարշըլի ծրագրին նպատակն է բարձրացնել մեր ժողովուրդին կենցաղի պայմանները, ըսաւ Պ. Պիտօ, մամուլին պայքարը կամ բոցավառ յայտարարութիւններ չեն կրնար արգիլել ծրագրին յաջողութիւնը :

Պ. Պիտօ շեշտեց Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ համերաշխ գործակցութիւնը եւ ըսաւ — Ոչինչ կրնայ իրարմէ բաժնել Անգլիան եւ Ֆրանսան : Անցեալի «սրտագին համաձայնութիւնը» վերա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԼՈՒՍԱԲԱՑԻՆ ԴԷՄ

Ձեմ տեսներ արեւին ծնիլը այս մեծ քաղաքին մէջ: Լուսածագը տուներու ետեւէն յորդող լուսարձակ մըն է միայն: Բայց կը խռովէ զիս պարտակարգ գեղեցկութիւն մը, երբ բռնկած պատերն ու անհամար ապակիները իրար կը լուսաւորեն ու կը մխայ կարմիր լոյսը տանիքներէն վեր, թաղէ թաղ երկարած ստուերներուն տակէն: Ձեմ տեսներ արեւը որ կամաց կամաց կը բարձրանայ վերելակով մը հրակէզ մետաղի մը նման: Ունիմ կարօտը հայրենական փարթամ ու արդար լուսաբացներուն, ու աչքը դաշտերու անդորրութեան: Հսկայ մեքենաներ են դէմս տուները, լոյսերը՝ պտուտակներ, անիւներ ու փոկեր: Կը վախնամ որ այս շոլորը շարժին յանկարծ ու ճզմեն մարդերը: Բայց կը յուզէ զիս մեծութենէ եկող խորհուրդ մը: Կը շքեղնան հեռուն կայծի երեք վիթխարի շտեմարանները լուսավառ կաթողիկէներու նման: Կը փայլին ծխնելոյզներուն ու ծուխերը՝ իրենց տակ խեղդուած լոյսին արտացոլումներէն:

Կան մարդեր, այս մեծ քաղաքին մէջ, որ կը պաշտեն արեւը: Կիներ կ'որբենան անցեալ դարերու քրմուհիներու պէս: Անոնք կը հետեւին քուրմին, ելլելով լոյսէն առաջ, ընելու համար իրենց աղօթքը վիլլայի մը բակին մէջ: Կ'երգեն, կը ծօծուին, կ'աղեղուին անասնական առաձգականութեամբ իրենց ձեռքերուն ու ոտքերուն վրայ, արգասաբեր աստղին նուիրելով իրենց մերկ պորտը, գալարուելով ու հոնդիւններ արձակելով անընդհատ: Անշուշտ ամէն ինչ կը վերջանայ սենեակի մը մէջ, արարողութեամբ մը, որ արքայութեան տեղ պահակատուն մը կուտայ քուրմին ու քրմուհիներուն, որ ամէն հաճոյք սպառած պարուհիներ են կամ անծանօթ ապրումներու ծարաւ հարուստ ու յիմար աղջիկներ: Բայց խաթարուած այդ երազը մօտեցած է անբացատրելի զօրութեան մը, տարբեր մեզի ծանօթ հոգեկան ուժերէն: Որոնումի մէջ են մարդիկ այս հսկայ քաղաքին մէջ ուր կան դեռ բազմաթիւ աղանդներ:

Կան ծառապաշտներ, որոնք, կէս գիշերէն վերջ, դուրս գալով գիշերային զբօսավայրերէն կամ իրենց ճոխ բնակարաններէն, կ'երթան մերկանալ Պուա տը Պուլոյնի անտառին խորը եւ կը պարեն լուսնի լոյսին տակ, կաղնիի մը շուրջ, [illegible] րուն վրայ:

Կան տոփանքի աղանդներ հեթանոսական օրերու յատուկ խենէշութեամբ ու կատաղութեամբ: Կիրքը կը հասնի ախտագին խենթութեան ու հոգին կը դառնայ դառանցանք մը փրփրայորդ բերաններուն մէջ: Աչքերը փայլակներ կ'արձակեն մղձաւանջներու աչքերու պէս: Ու մարդկութիւնը կը դառնայ անըմբռնելի՝ երբ ամենագեղեցիկ ճերմակ կին կը յանձնէ ինքնիրեն անասնային խափշիկին՝ որուն մարմինը ոսկեգոյն կրանիթ մըն է ջահին լոյսին տակ, որուն բոցը օձ մըն է տերեւներուն ու շուքերուն մէջէն սողացող, գալարուող մարմիններուն վրայ որոնց մէջ իրար կը խաչաձեւեն հեշտանքն ու տառապանքը, շփոթելու չափ նման իրարու: Կեանքը առեղծուած մը: Բայց անծանօթ խորհուրդի մը որոնումն է նաեւ հաւատքներու սպառումէն ծնած այս մոլորումը:

Կան տակաւին Զարին նուիրուած եկեղեցիներ ուր կ'երեւայ սատանան՝ հայհոյելու եւ թքնելու համար Արարիչին ու սրբութեանց վրայ: Կան միջնադարեան վհուկներ, գիտական գուշակներ, կախարդներ, մոմէ արձանիկներով թշնամիներ հալածողներ, փաքիրներ եւ ոգեհարցներ: Լոյսի ու գիտութեան այս մեծ քաղաքը ունի տակաւին անհամար գաղտնիքներ որ կը ձգտին հերքել այդ լոյսն ու գիտութիւնը, մարմնական ու հոգեկան անթիւ դաւանանքներով: Բայց գեղեցիկ է ան հակառակ այս բոլորին:

Հարուստ ու փարթամ է ան, թէեւ իր կեդրոնական թաղերուն մէջ իսկ կան միշտ հին, խարխուլ ու կեղտոտ շէնքեր որ կը յիշեցնեն «Թշուառները» կամ «Գաղտնիք Փարիզու»ն: Ան կը վերջանայ աղտոտ, նեղ ու ցեխոտ գռիհներով, իր ծայրագոյն մասերուն մէջ, թիթեղէ խրճիթներով: Բայց վեհափառ ծով մըն է, ընդհանուրին մէջ՝ որ կը փայլի եւ իր լոյսը կը նետէ աշխարհի չորս կողմը, իր բիւրեղին տակ, վիհին մէջ պահելով անհամար հրէշներ — գողեր, մարդասպաններ, կնավաճառներ, պոռնիկներ, գինիի եւ թոյնի մոլիներ, զանազան ձեւի հիւանդներ, թերեւս նաեւ բորոտներ, անկարողներ, որձեւէգներ ու պատերազմի վիրաւորներ: Արեան, սերմի ու չարաւի ծով մը: Հակասանքներու քաղաք մը՝ որուն ամէն մէկ թաղը կ'արտայայտէ տարբեր նկարագիր մը: Քաղաք խնայողութեան եւ մսխումի, աշխատանքի եւ ծուլութեան: Կան հանճարեղ հնարամիտներ, բայց կան նաեւ պարկեշտներ, բանաստեղծներ, գիտուններ եւ հրաշագործ բժիշկներ: Դրամը հոգին է այս մեծ քաղաքին: Բայց կան մարդիկ որ կ'ապրին նոյնիսկ առանց դրամի: Պէտք է աշխատիլ հեւի հեւ ապրելու համար եւ սակայն կան որ աշխատողներէն աւելի երջանիկ են առանց գործի: Կան երազողներ ու թափառողներ այս եռացող փեթակին մէջ: Կան նաեւ արդար քրիստոնեաներ...

Ոգեկան ու անասնայինը քով քովի կը քալեն այս մեծ քաղաքին մէջ: Գրողները նմանցուցած են զայն գեղեցիկ պոռնիկի մը՝ որուն զոհ կ'երթան անթիւ միամիտներ: Մարդիկ իրար կը հրեն ու կը ճզմեն: Կը վիժին սէրեր, ինչպէս եւ արուեստի սիրահարներ: Հարուստներ կ'իջնեն մուրացկանութեան եւ աւելածուներ կամ դատարկապորտներ միլիոններ կը դիզեն յանկարծ, Յոյսի եւ յուսահատութեան քաղաք, ուր կ'ապրին աշխարհի չորս կողմէն եկած մարդիկ: Միջազգային խառնարան: Բայց կարելի է նմանցնել զայն նաեւ սփինքսի մը, որ կը ժպտի խորհուրդով, իգական պաղ խորամանկութեամբ ու իր յաղթանակին վստահութեամբ, դաժան բայց պայծառ իրատեսութեամբ, անասնական թաթերը առջին, ծիծերը արեւին... խելացի քաղաք, ուր մարդկային միտքը հասած է իր կարելի կատարին՝ տեսնելու համար աւելի բարձր կատարներ: Անասնային եւ նոյնատեն աստուածային: Գոռոզ, եսասէր ու մարդկային նաեւ՝ մինչեւ հոն ուր բարութիւնը կը ճանչցուի որպէս յիմարութիւն ու տկարութիւն: Այսպէս, ան կուտայ պատկերը գալիք կարծր իմացականութեան, կարծր եւ սակայն սրատես՝ որով մարդը պիտի յաջողի վերջապէս ձուլել իր մէջ մարմինէն ու հոգիէն բխող ուժերը, դառնալու համար միութիւն մը՝ որմէ զուրկ է տակաւին:

Արդար է համբաւը զոր այս քաղաքը կը տարածէ իր շուրջ դարերէ ի վեր իր բարձրագոյն վարժարաններով եւ Ակադեմիաներով: Ուխտավայր մըն էր: Ուխտավայր մը կ'ըլլայ՝ ուր կուգան ուսանիլ ամէն ազգի զաւակներ: Ան մեծցած ու աճած է իր իմացականութեամբ, առանց պարտական ըլլալու աշխարհակալի մը, կամ աջէն ու ձախէն բերուած գերիներու, ինչպէս էին Բաբելոնն ու Հռոմը: Ճակատագրով՝ ան կը նմանի Աթէնքին:

Ամէն մեծութիւն, անշուշտ, բնական կամ արդար, կը բերէ իրեն հետ իր խաթարման սերմերը: Խելքը բարոյալքիչ ուժ մըն է դեռ: Ասոր համար է որ հին ու նոր կրօնքները ձգտած են չի- [illegible] լոկ: Միտքը կը նախընտրէ տառապիլ բայց ըլլա պատերէն անդին, քալել անծանօթին մէջ... Ու այսպէս, կարելի է հիմնել տակաւին մէջքը կոտրած այս մեծ քաղաքին վրայ որուն համար անբարոյացուցիչ ուրիշ դժբախտութիւններ եղան յաջորդական երկու պատերազմները:

Ծով մը՝ երբ արեւին լոյսը կը զարնուի տանիքներուն ու կը թրթռացնէ զանոնք: Յաճախ կ'ելլեմ նաեւ ես, լուսաբացէն առաջ, դիտելու համար այս հրաշքը լոյսին, որ չես գիտեր ուրկէ կուգայ: Ապակիները կը վառին լուսավառ մոմեղէններու պէս: Պատերը կ'առնեն ոգեկան թեթեւութիւն մը, կ'երգեն: Ու իրենց բազմերանգ երգը վեհութիւն մըն է, աղօթք, հակառակ կառքերուն ու քայլերուն աղմուկին, կամ գործատուններու ժխորին, կ'երգէ արեւին ծիրանին,

Երկնէր երկին եւ երկիր,
Երկնէր եւ ծով ծիրանի,
Երկն ի ծովուն ունէր զկարմրիկ եղեգնիկն,
Ընդ եղեգան փող ծուխ ելանէր,
Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր,
Եւ ի բոցոյն պատանեկիկ մի վազէր...

Արեւին ծիրանին կամ ես: Մէկը կ'երգէ, արեւին ծիրանին կամ նախահայր մը երբ կը դիտեմ այս հրաշքը լուսաբացին, լոյսին, որ չեմ գիտեր ուրկէ կուգայ: Վասնզի, այս գինովութեան մէջ, ես կը գտնուիմ ինէ դուրս, բայց կատարելապէս ինքս՝ մինչեւ մեր հեթանոս ծագումը եւ սակայն ինէ տարբեր բան մը նաեւ, բոլորովին տարբեր: Որովհետեւ, աղօթքի եւ ստեղծագործութեան խառնուրդի այս պահուն, դէմ առ դէմ լոյսին հետ, չեմ գիտեր թէ դուրսէն կուգայ այդ լոյսը թէ ան կը բխի իմ մարմնէս կամ հոգիիս սարսուռն բիւրեղներէն: Որովհետեւ մինակ չեմ այս կատարեալ մենութեան մէջ, արարչութեան տանող լուսեղէն ճամբուն վրայ, այլ ցեղիս հետ, այս հայադուրկ թաղին մէջ, ինչպէս եւ աշխարհի բոլոր հոգիներուն հետ: Հրաշք մը, գինովութիւն մը, որոնց համար պիտի զղջամ, հաւանաբար, քիչ վերջը, քանի որ բոլոր խանդավառութիւնները ծնունդ կուտան սխալներու եւ յիմարութեան, պիտի զղջամ, տառապիմ, զգալով միշտ պակասը հաւատքին, յոյսին, իմացականութեան, մեր եւ մեր գործին անմահութեան, բայց հրճուանք մըն է պահը, երբ կը ծնի արեւը այս մեծ քաղաքին վրայ:

Պէտք է անցընել անքուն ու ցաւոտ գիշերներ, ըմբռնելու համար այս պաշտամունքը: Տառապիլ չհասկցուած սէրերէդ ու բարութիւններէդ: Տեսնել խաւարին մէջ քեզ ծաղրող ու հալածող մղձաւանջները՝ որոնց կը վերածուին մարդիկ՝ առաքինի ձգտումներն ու գեղեցկութիւնները: Պէտք է զգալ անյայտ մատները որ կը սողմուին կոկորդիդ շուրջ, ուզելու համար քենէ տարիներուդ հաշիւը եւ ամբողջական հոգիդ, իր կարելի կատարելութեամբ, չես գիտեր որո՞ւ օգուտին համար, յանուն ի՞նչ բանի, մահուա՞ն թէ կեանքին, երկուքն ալ անհեթեթ այդ մութին մէջ, բայց երկուքն ալ խռովիչ: Պէտք է ապրիլ տուայտանքը լոյսին, գեղեցկութեան, երբ անմեկնելի ուժ մը կը ստիպէ քեզ կռուիլ, յաղթել, զոհուիլ, դառնալ ամբողջական միութիւն մը, օգտուելով մնացեալ քանի մը տարիներէն որ այնքան արագ կ'անցնին այս մեծ քաղաքին մէջ: Պէտք է վերջապէս, տառապէլ վերջ հողին բաց երախին առջեւ, ունենալ նաեւ գործի երթալու եւ օտարական մը ըլլալու կրկնակ գիտութիւնը, ըմբռնելու համար այս պաշտամունքը արեւին...

Կ'երգէ ծիրանին ու կը մասնակցին անոր այլազան երանգները լոյսին: Ծիրանին կամ ես եւ կամ այն բոլորը որ կը գտնուին ինէ դուրս: Այս բոլորը կը խառնուին իրարու, կը զատուին: Չեմ գիտեր թէ ո՞ւրկէ կուգայ լոյսը: Բայց արբեցում մըն է ան ամէն առաւօտ՝ այս հսկայ քաղաքին մէջ ուր մաքառեցայ քառորդ դար... Ունիմ կարօտը հեզութեան, բարութեան եւ քաղցրութեան, սէրը շուքին մէջ ապրելու: Կը լսեմ.

— Տէր, լոյս իմ եւ կեանք իմ, ես յումմէ՞ երկեայց, Տէր, ապաւէն կենաց իմոց...

Բայց ամբողջ մարմինս ու ամբողջ հոգիս կը մնան յառած սփինքսին:

Եւ ահա կորովը կը բխի երակներէս, ես զիս կը զգամ ամենազօր: Կը լքեն զիս չար ոգիները, կը փախչին ամպերուն պէս, որ, լուսարձակին տակ կ'արիւնին Վահագնէն հալածուած վիշապներու թաւալումով, արիւնելով, իյնալով կտոր կտոր: Կը նայիմ հիացումով: Խաղաղութեամբ, գթառատ ժպիտով, բայց խոյանքի պատրաստ գազանի մը պէս նաեւ, ծիրանի ու այլազան երանգներ աչքերուն խորը, որ կ'արտացոլան այն զոր արեւը կը պարգեւէ իրենց լուսաբացին, արեւը որ վայրագ պայծառութիւն մըն է՝ երբ լուսարձակ մըն է միայն:

Ձեմ տեսներ արեւին ծնիլը այս մեծ քաղաքին մէջ, բայց կը խռովէ զիս մեծութեան մը խորհուրդը:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Հայրենի գիւղս

Հայրենի գիւղս, որուն մէջ ծներ ու ապրեր եմ հազիւ տասնեակ մը տարիներ, կը կոչուէր Գոմք: Գոմք, Մաստառի թեւին տակ, Շնորհալիի աչքերուն առջեւ կը նմանէր գեղեցիկ ովասիսի մը: Ամէն անցորդ, առանց բացառութեան վար պիտի դնէր կռնակին մախաղը ու պահ մը պիտի հանգչէր անոր պաղ աղբիւրին մօտ՝ ծառերուն շուքին տակ: Յետոյ, օրհնութեան յանկերգ մը շրթներուն, անհուն գոհունակութեամբ պիտի շարունակէր իր ճամբան:

Գոմք ունէր հարիւր տուն, հազար դգալ: Ան կը պատկանէր ամէնուն: Անոր դռները բաց էին բոլորին առջեւ: Մեր հայրերն ու մայրերը բարի ժպիտով մը կը հիւրասիրէին եկող գացողները: Այսպէս, սեղանները լի ամէն բարիքներով՝ կը յորդէին անվերջ, անսպառ:

Այս գիւղը, որ հիմա դուք ալ կը ճանչնաք ինծի պէս, իր բազմազան ինքնատիպ առաւելութիւններուն համար կոչեր էին Գիւղերու Թագուհի: Իր արեւը տաք եւ կարմիր էր: Երկինքը կապոյտ: Լեռները խոտաւէտ ու դաշտերը գեղեցիկ եւ բարեբեր:

Այս դաշտանկարը, որ մեր հայրերուն օրհնեալ ձեռքերովն էր գծուած, դարձեր էր բնութեան հրաշալիքներէն էջ մը, որուն Աստուած ինք անգամ հիացեր էր:

Զըսի տակաւին, թէ Գոմք ունէր ուրիշ առաւելութիւն մը եւս: Չորս գլխաւոր ճամբայ եւ չորս յորդառատ աղբիւր:

Արեւելեան կողմը գիւղին, բազմաթիւ պտղատու ծառերուն ստուերէն կ'երկարէր առաջին ճամբան, որուն մուտքին առջեւ կը հոսէր Նոր Աղբիւրը: Արեւմտեան կողմը, երկրորդ ճամբուն վրան կը դդլար Վարդապետենց Աղբիւրը: Հիւսիսային թեւին տակ, բերդին առջեւէն ուր կը սկսէր երրորդ ճամբան, կը ժայթքէր Սուրբ Սարգսի Աղբիւրը: Իսկ հարաւային կողմն իմ գիւղիս, այգիներու ճամբուն եզրէն կը յորդէր Մեծ Աղբիւրը, որուն զուլալ ջուրովը կ'ոռոգուէր ամբողջ դաշտը:

Գոմք պարզ եւ համեստ, եւ ինչպէս ըսի ունէր հարիւր տուն, հազար դգալ: Իր շինական ժողովուրդին հոգեկան աղբիւրներն էին եկեղեցին եւ դպրոցը:

Առաւօտուն դաշտ նետուելէ առաջ, գիւղացին ժամ կ'երթար, կ'առնէր քահանային օրհնութիւն- [illegible] բրիչին, արօրին ու եզներուն հետ՝ քրտինք կը

Թափէր Հօրենական արտին մէջ: Հողը կ'ուռճանար: Բերքը կ'ըլլար ակնկալուածէն շատ աւելի: Ու երբ ձմեռը գար, ուրախ եւ հպարտ, ան կը նստէր տաքուկ թոնիրին բոլորտիքը եւ, հէքեաթներ կը պատմէր իր թոռնիկներուն

Դպրոցը սակայն, ուրի՛շ բան էր իրեն համար: Միշտ հաւատարիմ Մեսրոպեան գիրերուն, երկիւղածութեամբ կը ծառայէր անոր: Վասնզի, անվիճելիօրէն ան համոզուած էր, որ առանց այդ տառերուն յաւերժական լոյսին՝ կեանքը պիտի դառնար խաւար: Ահա այս հաւատքով, չատ կանուխէն, իր զաւակը կը յանձնէր ուսուցիչի խնամքին «որ մարդ ըլլայ»:

Այսպէս, սիրով եւ խաղաղութեամբ լեցուն, մեր իմաստուն գիւղացին միշտ պատրաստ՝ իր կեանքը կը մաշեցնէր մարդկութեան բարիքին համար :

Անկէ վերջ՝ չարաշուք օր մը սակայն, յանկարծ մարեցաւ իր արեւը: Երկինքը սեւ պաստառի մը տակ սկսաւ հեւալ: Լուսինը ալ չժպտեցաւ: Աստղերը, կ'ըսեն, խուճապի մատնուեցան: Ու փոթորիկ մը պայթեցաւ Հայոց գիւղերուն վրան: Տարերք խառնուեցան իրարու: Բոյներ որ քանդուեցան: Գետերով արցունք եւ արիւն հոսեցան: Կանչեր սուր եւ աղիողորմ: Արձագանգներն հասան մինչեւ հեռաւոր երկինքներ: Բայց իզուր, ոչ ոք լսեց զայն: Ոչ ոք հետաքրքրուեցաւ այս դժբախտներով՝ որ անգթօրէն կը ճզմուէին Կարմիր Մահիկի արիւնոտ թաթերուն տակ :

Ու այսօր, լսէ, ով ապերախտ աշխարհ, այն հազար, հազար հայ գիւղերուն պէս, իմ հայրենի գիւղէս ալ կը մնայ մոխրակոյտ մը միայն:

Ո՜հ Գոմք, սիրելի գիւղս, թոյլ տուր ինձ որ այս հեռաւոր երկինքներէն անգամ մըն ալ գամ ու, կարօտի չրթներս դրոշմեմ բռնագրաւուած հողիդ: Քեզմէ հեռու, այն նենգ աշխարհին մէջ՝ ամէն բանէ առաջ դուն ես որ կաս ու կը մնաս կուրծքիս տակ :

Ախ Գոմք, Գոմք, արդար իրաւունքն իմ սիրելի պապերուս, ըսէ, ո՞ւր փնտռեմ քեզ: Ո՞ւր գտնեմ երկինքդ ու արեւդ, լեռներդ ու դաշտերդ: Ո՞ւր են այգերն ու ժպիտները, երգերն ու պարերը քնքոյշ աղջիկներուդ: Եւ որո՞ւ հարցնեմ, ախ որո՞ւ հարցնեմ գերեզմանները նահատակ զաւակներուդ . . .

Այս գրիչս գոր բռնեցի ու գրել սորվեցայ մեր կապոյտ երկինքին տակ՝ կերդնում, որ իբրեւ յարգանքի տուրք, պաշտելի յիշատակներուդ յաւերժացմանը պիտի մաշեցնեմ :

Ո՜հ Գո՛մք, հայրենի՛ գիւղս . . .

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՏԻՍԱՂ. — Պատկերազարդ պատմութիւններ կան Կլէոբաթօնի եւ Տիգրայէլիի մասին: Երկուքն ալ իրարու կատաղի հակառակորդներ, անդադար կը կռուէին: Անգամ մը խորհրդարանին մէջ Կլէոբաթօն կը պոռայ իր Հրեայ մրցակիցին երեսին .—

— Դուն, կամ կախաղանին վրայ հոգիդ պիտի տաս, կամ աճաւոր ախտով մը պիտի մեռնիս:

— Ատիկա կախում ունի այն բանէն թէ քու սկզբունքնե՞րդ պիտի իւրացնեմ թէ քու սիրուհիդ, կը պատասխանէ Տիգրայէլի :

ՊՈՒՏ'Մ ՏԻՍԱՂ

Գո՞րծ կը պակսի...

Վայելուչ բաներ չեն, սա «Յառաջ»ին ըրածները:

Արեւածագին հետ՝ նոր վերագրում մը՝ ընդէ դէմին հասցէին :

«Կարս - Արտահան»ի խնդիր մը քշեց բերաւ հրապարակ որուն տակը մնաց: Գերափաստ հերքումով՝ գաւաթ մը շամբանիայի գինիին մէջ խեղդուեցաւ այդ նիւթը՝ Նիւ Եորքի «հառաջդիմաց» խնջոյքին մէջ:

Եւ այսօր, Կարսն ու Արտահանը, իրենց տեղը կեցած են: Մատ մը ետ - առաջ չեն ըրած :

«Յառաջ»ի գրածը այդ մասին, հաւանական ալ չէր: Այդ երկու նահանգները Վրաստանի կցելու համար, հազարներով գոմէշի պէտք կայ, որ չեմ կարծեր թէ Վրացիները կարենան հայթայթել զայն :

Հայը ծակաչք ժողովուրդ չէ: Քանի մը նահանգի, պտղունց մը հողի համար կ'արժէ՞ «բարեւ - աստծու բարին»ը կտրել դրացիներուն հետ:

Մեծն Պետրոսէն ի վեր, մեր տեսած բարիքներուն փոխարէն, կը վայելէ մերինէն քանի մը նահանգ նուիրել «Քեռի»ին միւս տղոցը . . .

Մենք Հայերս, միշտ պէտք ունինք, մեր գլխուն վրայ, տիրական բազուկի մը: «Անկախութիւն» բառը կը ծամենք կ'երթանք: Մենք ո՛ւր, անկախութիւնը ո՛ւր:

Տուն - փեսայի տաղանդով օժտուած ժողովուրդ ենք: Այս կէտը լաւ հասկցած ըլլայինք, ժամանակին, բարեխնամ Համիտ Սուլթանն ալ չէինք վշտացներ :

«Սուր քո եւ պարանոց մեր»: Ինչ բարձրիմաստ ասութիւն՝ եթէ հասկնանք . . .

Անցած օր, կրկին տէղին ծայրն էր ցցած «Յառաջ»: Իբրեւ թէ՝ Ներգաղթի համար միլիոններով ստակ հաւաքուած է եւ այդ ստակներուն մէկ մասը, իբրեւ թէ չուայլօրէն ծախսուելու պէս բաներ մը եղած են :

Դրամը տուողը հայ ժողովուրդն է, ծախսողն ալ անոր «հաւատարիմ եւ անձնուէր պաշտպաններն» են: Հօ Տաճիկին չեն տուած: Տուողն ալ, ծախսողն ալ Հայ - քրիստոնեաներ են: Ձեր ի՞նչ գործը :

Եթէ պէտք տեսնեն, կրնան հաշիւ մը ներկայացնել՝ առ որ անկ է :

Ներգաղթի չոգենաւը, կրնայ ձրի դրամադրուած ըլլալ, բայց մենք ազգային արժանապատուութիւն ունինք, «ձրի»ն չի վայելեր մեզի: Ասիկա ազգային վարժարան կամ հայ եկեղեցի չէ որ ձրի վայելենք եւ ոչ ալ հայ լրագիր է, որպէս զի ձրի կարդանք: Ռուսական չոգենաւ է: Պէտք է վճարենք, գոնէ իբրեւ ըմպանուէր (pourboire):

Միայն չոգենաւի ծախք: Անդին կան ահագին ծախքեր: Գրասենեակ, քարտուղարներ, մամուլ: Քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ վազել՝ Դաշնակներուն անցեալ, ներկայ եւ ապառնի սխալները մատնանշելու եւ հայ ժողովուրդը անոր ձեռքէն ազատելով հայրենիք ղրկելու համար . . .

Զարժե՞ր ներգաղթադրամէն մաս մը յատկացնել այդ ազգակերտ գործին, որ ըստ իս ներգաղթի մաս կը կազմէ :

Զարժե՞ր, գոնէ քանի մը երկվեցեակ պատուիրակներ ղրկել ծովափ՝ բարիերթ մաղթելու եւ թաշկինակ ճօճելու ներգաղթողներուն եւ ոգեւորութիւն ներարկելու մնացողներուն :

Միմիայն ազգին շահը եւ պատիւը մտածող այդ երթաքթարովագործները, որ Փարիզի իրենց հանգիստը տոնատակ ընելով կ'երթան մութ գաւառը, կ'ուզէք որ ծախքերն ալ իրենց գրպանէ՞ն վճարեն: Անգթութեան գերագրական աստիճանն է այդ տեսակ առաջարկ մը:

Անկեղծ բան մը ըսե՞մ: Դուք Դաշնակցականներդ, ետ կեցէք, մի խառնուիք ոչ ներգաղթի ոչ ալ Հայաստանի գործերուն, ոչ քննադատեցէք եւ ոչ ալ գնահատեցէք զանոնք :

Հրաժարեցէք նոյնպէս, ուեւէ երկրի քաղաքականութիւնով զբաղելէ՝ ձեր թերթին մէջ՝ Քեռին չվշտացնելու համար :

— Հապա ի՞նչ ընենք :

— Ետ կեցէք թերթ հրատարակելէ: Արդէն ձեր միակ յանցանքը այդ է : Տուէք այդ դրամները «հառաջդիմական» թերթերուն: Գո՞րծ կ'ուզէք: Հետեւեցէք՝ ներգաղթապործութեան, նոր ուղղագրութիւնը տարածելու ազգասիրական գործին, եւ Հայաստանի՝ «Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի Ընկերութեան» խնդրագիր շաբադրելու արհեստին:

Այս վերջին ճիւղը մանաւանդ կրնայ չատ օգտակար ըլլալ գաղութահայ մտաւորականութեան: Թերեւս հրաշքով մը կարենաք քանի մը տողով պատասխան մը փրցնել Հայաստանէն՝ Փարիզէն վերջերս գրուած եւ անպատասխանի մնացած հաւատարմագիր - նամակներուն . . .

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները կարդալ վարը)

1.— Ո՞ւր կը գտնուին — Քանտիա եւ Քէնտի, Թարանթօ եւ Թորոնթօ :

2.— Սրբագրեցէք — ծեփել, ծափել, գօտի, յօդ, յօժար, յօտոց, բուլթ, փոյթ, քերծել, հօտազ :

3.— Ի՞նչ էր Թլկատինցիի բուն անունը:

4.— Դաշնակից Գերագոյն Ժողովը ե՞րբ ճանչցաւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը :

5.— Ո՞րն է Ամերիկայի ամէնէն մեծ նահանգը :

6.— Կրնա՞ք կարդալ հետեւեալ թուանշանները CLIX, MCM, DLV:

7.— Ի՞նչ միջին ծանրութիւն ունին մարդուն — ուղեղը, սիրտը, թոքերը, դնդերները, կմախքը:

8.— Ո՞րն է Ափրիկէի ամէնէն բարձր լեռը :

9.— Ո՞ր երաժշտագէտը եւրոպական երկրի մը վարչապետը եղաւ 1919ին:

10.— Ֆայանա Ֆոյլ կուսակցութիւնը յաղթեց Ֆլէն նա Փոպլախթա կուսակցութեան. ո՞ւր եւ ե՞րբ :

11.— Որո՞նք պիտի ըլլան Ամերիկայի 49րդ եւ 50րդ նահանգները :

12.— Ղարաբաղը Հայաստանի սահմանակի՞ց է թէ ոչ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ.— 1.— Կրետէ, Սէյլան, Իտալիա, Քանատա :

2.— Ճիշդ են :

3.— Յովհ. Յարութիւնեան :

4.— Յունուար 19, 1920 :

5.— Թէքսըս :

6.— 159, 1900, 555 :

7.— 1400 կրամ, 300, 1175, 30 հազար, 11500:

8.— Քիլիմանճարօ :

9.— Փատէրէվսքի՝ Լեհաստանի :

10.— Անցեալ շաբթու իրլանտական ընտրութեանց մէջ :

11.— Հավայի կղզեխումբը եւ Ալասքան :

12.— Ո՛չ:

ՏԻՍԱՂ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Երեք բարեկամներ նստած կը վիճին թէ որն է մարդուն ամէնէն հաւատարիմ կենդանին :

— Շունն է, կ'ըսէ մէկը.

— Ո՛չ, ձին է, դիտել կուտայ միւսը:

— Երկուքդ ալ կը սխալիք, կը պատասխանէ երրորդը.— Մարդուն ամէնէն մեծ բարեկամը արու կոկորդիլոսն է որովհետեւ ան է որ կը լափէ Տիկին կոկորդիլոսին 10000 հաւկիթներուն 9999ը, Առանց այդ պարոնին աշխարհը կոկորդիլոսներով լեցուած պիտի ըլլար . . .

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ցետոյ, ձեռքերով մտերմական բարեւ մը տալէ ետք, սկսաւ ետ քաշուիլ, կրունկին վրայ, կամաց, կամաց: Բնութեան ժամադիր ոգիները, հին ծանօթներու պէս իջան մամռապատ պատերէն, ստուերներէն անկիւններէն ու Համատին ձեռքերը մտերմաբար թոթուելով, հեռացան միասնաբար: Միայն լռութիւնը մնաց, որպէս ունկնդիր: Այն ատեն Համատ սկսաւ խօսիլ :

— Ապունէ, Ալլահին սերմերը ցանեցի, ուր որ հանդիպեցայ, լեցուր նորերը հոգիիս մէջ, որպէսզի վերսկսիմ ցանել :

— Ահաւասիկ, շտեմարանը մազաղաթեայ, վերցուր, որչափ որ կրնաս . . . :

— Բայց այդ շտեմարանը չխօսիր ինծի : Լռութիւնս է իմ միակ ընդունարանս: Ես կրնամ յիշողութիւնովս միայն կարդալ, ուղիղ եւ անսխալ . . . :

Էսա գլուխը վերցուց այլայլած: Սա ուշիմ միտքը, անդիր ու անգիր, սա ընթերցումը, հոգիի եւ միտքի աչքերով . . . անլուծելի առեղծուած, որ կը բարդէր հրաշքը հրաշքին վրայ: Ու երբ Համատ քննական փորձի մը համար, կրկնեց Էսային բոլոր սրբախօսութիւնները, բառ առ բառ, հատուած առ հատուած, որպէս թէ բացուած գիրք մը կը կարդար, Էսային այլայլութիւնը փոխուեցաւ զարմացումի, ապշութիւնը յափշտակութեան :

Խորախորհուրդ սեղան մը բացուեցաւ խակոյն, լռութեան թեւերով: Վսեմը իր սրբազան ծածկոյթը փռեց վրան: Գեղեցիկը՝ իր թանկագին սպասները, որուն վրայէն սկսաւ թաւալիլ խորհրդամատեանին աստուածախօս էջերը, պրակ առ պրակ: Ճշմարտութիւնը կը սպասարկէր, Արդարութիւնը կը դահակալէր :

Օր ցերեկով, երկինքին լուսահոյլքը՝ կապոյտէն պոկուած՝ յանկարծ եկան բազմեցան սեղանին շուրջ, գունդ առ գունդ: Նորածին մահիկը շրջապատուած էր մոլորակներով եւ համաստեղութիւններով: Գետինը սկսաւ տքալ խորհրդաւոր բեռան ծանրութեան տակ: Ապառաժներու միջեւ սեղմուած միջոցը՝ հեւալ հոգեշունչ, քարերը՝ քրտնիլ մարգարտափայլ :

— Ալլահն է միակ Աստուածը, կենդանի եւ գերազօր, որ մեր մէջն է, մեզի հետ, մեզմէ դուրս, աներեւոյթ եւ յաւիտենական :

— Ան է միակ Արարիչը տիեզերքին որ բաժնած է լոյսը խաւարէն, երկինքը երկրէն, ջրերը ցամաքէն, որոնք կը բովանդակուին մի եւ անբաժանելի միութեան մէջ :

ծած է անյեղլի դաշնակցութիւն մը: Պ. Պիտօ յետոյ երկարօրէն քննութեան առաւ Գերմանիոյ խնդիրը: Մենք դէմ ենք Պիսմարքներու եւ Հիթլէրներու պետութեան վերակենդանացման, բայց մենք կ'ուզենք ապահովութիւններ: Հակառակ չենք որ Գերմանացի ժողովուրդը կեանքի տանելի պայմաններ ունենայ, կը բաւէ որ իրենց հայրենիքին վերաշինութիւնը տեղի չունենայ ի վնաս իրենց դրացիներուն: Չենք ուզեր կեդրոնացեալ Գերմանիա մը: Պէտք է գրաւել Հռենոսի նահանգները, պէտք է սահմանափակել կամ արգիլել կարգ մը ճարտարարուեստներ Գերմանիոյ մէջ, Րուրը պէտք է դնել միջազգային հակակշիռի տակ եւ իր ածուխը պէտք է օգտագործել Եւրոպայի, եւ Ֆրանսայի պէտքերուն համար: Գերմանիան պէտք է ըլլայ դաշնակցային պետութիւն մը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Թրքական փոխադրանաւեր տասն անգամ յարձակումի ենթարկուած են վերջերս՝ Եգէականի մէջ: Զրոյց կը հրջի թէ յարձակումը կատարած են Հելլէն ապստամբները: Անգարայի կառավարութիւնը հրահանգած է բոլոր շոգենաւերուն որ ծովեզերքէն շատ չհեռանան:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Պերլինէն ստացուած տեղեկութեանց, Խորհ. իշխանութեանց դիմումին վրայ, գաղտնի բանակցութիւններ կատարուած են վերջերս ռուսական եւ ամերիկեան ներկայացուցիչներու միջեւ՝ «կարգ մը առկախ խնդիրներու լուծումին համար»: Խօսակցութեան նիւթ կազմած են Մարշըլի ծրագիրը, գերմանական եւ աւստրիական դաշնագիրները ինչպէս նաեւ արեւելեան եւ արեւմտեան Եւրոպայի առեւտրական յարաբերութիւնները:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ապստամբները հրահանգ ստացած են որ տեղն ու տեղը սպաննեն այն Ամերիկացիները որոնք միջամուխ կ'ըլլան զինուորական գործողութեանց: Այս յայտնութիւնը ըրած է Ֆօթիատիս անունով մէկը որ կը վարէր ապստամբներու քաղաքական գործերը: Համաձայն իր յայտարարութեանց, Մարկոսի ուժերը Սելանիկի յարձակումը կատարած են ծանր թնդանօթներով եւ գնդացիրներով:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները արգիլած են «Վիլհէլմ Թէլ»ի ներկայացումը որ տեղի պիտի ունենար 1848ի գերմանական յեղափոխութեան տարեդարձի հանդէսներուն առթիւ: Իշխանութիւնները արգիլած են նաեւ Շիլէրի մէկ թատերախաղը որուն մէջ կը նկարագրուի «Բռնակալ» մը: Բայց ազատօրէն կը ներկայացուի նոյն հեղինակին «Աւազակները» թատերգութիւնը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ հաղորդակցութեան միջոցները մեծ վնասներու ենթարկուած են զինուորական գործողութեանց պատճառաւ: Ապստամբները ըսկսած են օգտագործել գերմանական ականները որոնք պատերազմէն վերջ ձեռք անցուցած էին՝ մասնաւորաբար Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ մէջ: Համաձայն պաշտօնական տեղեկութեանց, ապստամբները, մինչեւ հիմա, օդը հանած են 56 կամուրջներ: Անընդհատ յարձակում կը կատարուի Յունաստանէն Թուրքիա երկարող շոգեկառքի գիծին վրայ:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը գիներու կայունութիւնը պահելու համար, նոր միջոցներու պիտի դիմէ եւ ինք պիտի նշանակէ կենսական ապրանքներու վերջնական արժէքները: Պատկան իշխանութիւնները բանակցութիւններ կը վարեն ճարտարարուեստի ինչպէս նաեւ առեւտրական հաստատութեանց ներկայացուցիչներուն հետ: Արհեստակցական Միութեանց պատասխանատու հրջանակներուն վրայ լաւագոյն տպաւորութիւնը գործած է ելմտական նախարարին այն յայտարարութիւնը թէ կառավարութիւնը պիտի կրճատէ արդիւնաբերողներու շահը:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ եւ Հունգարիա զինուորական դաշնակցութիւն մը պիտի կնքեն մօտ ատենէն:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Ծերակոյտին արտաքին Յարաբերութեանց Յանձնաժողովը կ'առաջարկէ մէկուկէս միլիառ տոլար զեղչել Եւրոպայի յատկացուելիք վարկէն:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Տնտեսական Ազգային Խորհուրդը ուրբաթ օր 38ի դէմ 87 ձայնով մերժեց Աշխատանքի Դաշնակցութեան այն առաջարկը որ, կը պահանջէր 20 առ հարիւր յաւելում մը կատարել օրավարձերուն վրայ:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու Նախարարին եւ Նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստուածարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիրի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիգթորիա, եւ քրոջը Եւգիկ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Բուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Բազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՑ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Տէր եւ Տիկին Թ. Ղազարոսեան եւ Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղազարոսեան կը հաղորդեն թէ իրենց քրոջորդւոյն ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այսօր 15 Փետրուար Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Իր յիշատակը յարգող ազգական եւ բարեկամներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

Այրի Տիկին Երանուհի Նուրիճանեան կը յայտնէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այսօր կիրակի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին 15 rue Jean Goujon, իր ամուսնոյն՝

ՍՏԵՓԱՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքի առթիւ: Մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ազգականներէն եւ բարեկամներէն որ ներկայ ըլլան այդ նկատեն:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Ճամբակառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobis 190 իջնել Gare d'Issy:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսին, տեղի կ'ունենայ 28 փետրուարին, շաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brébant Marseillaisի մէջ:

Մրցանակի պիտի արժանանան շքեղագոյն տարազ կրողները: Տեղի կ'ունենայ Պաշտ. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ:

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ թուականը:

ՔՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼ
ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը այսօր կիրակի ժամը 15էն 24, Hôtel Continantalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այվազեան. կը պարէ Օր. ՌԷԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ռուսական եւ հայկական պարեր, արեւելեան նուագ, Թաւրիզ Դարեզինի եւ Պ. Օնանեանի կողմէ: Հայկական պարեր Նոր Սերունդի անդամներէն: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ՎՕՔԼԻՒԶ. — Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեխեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը, ուրբաթ 20 Փետր.: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել:

ԾԱԽՈՒ Է

Լուսանկարչատուն ՖԷՊԻՒՍ «Studio PHEBUS» ծախու է իր յարկաբաժինով միասին: Դիմել ամէն օր բացի կիրակի եւ երկուշաբթիէ, ժամը 10—12 եւ 2—6, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Tél. Louvre 69-83, Paris (2), 3րդ յարկ, վերելակ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին: Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՁԱՐԵԱՆի կողմէ: Պիտի երգէն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի:

Գեղարուեստական այլազան բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն գաղութիս սիրուած արուեստագէտներէն Տիկիններ Լ. Տէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Պ. Պ. Գ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէնօն, Խ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան:

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Le Gérant : A. NERCESSIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Ճամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 17 Février 1948 Երեքշաբթի 17 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5268-Նոր շրջան թիւ 877 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

ՎԱՐՉԱՁԵՒԵՐԸ ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՉԵՆ

Հակադաշնակցական պայքարի մէջ մեր հակառակորդները կ՚աշխատին ամէն ինչ համայնավար արդի վարչաձեւով բացատրել :

Անոնց համար հայ ժողովուրդի ստեղծագործական տաղանդը արժէք չի ներկայացներ եւ ինչ որ կայ դրական ու սփոփարար մեր երկրին մէջ, կը վերագրեն օրուայ րէժիմին :

Այս սխալ տեսակէտը նպատակ ունի տարփողումը համայնավար իրաւակարգին, որ կը ժխտէ տար-կուսակցական ուժերու եւ գաղափարախօսութեան գոյութիւնն ու իրաւունքը :

Ինչ որ ըլլայ արժէքը վարչաձեւի մը, որքան ալ ան կոչուած ըլլայ դեր մը կատարելու ժողովուրդի մը կամ ազգերու պատմութեան որոշ մէկ շրջանին, հեռու է դրական ըլլալէ, երբ կը մերժէ ազատութիւնն ու գոյութեան իրաւունքը ուրիշ կուսակցութեանց եւ գաղափարաբանութեանց :

Արդ, երբ այսպէս կը մտածեն Դաշնակցականներ ու կ՚ըսեն թէ միակ մտածելակերպ մը եւ միահեծան իշխանութիւն մը վատթարագոյն բանն է երկրի մը մէջ, հետեւաբար զարմանալի չէ որ անոնք պիտի աշխատին ոչ միայն պահել իրենց գոյութիւնը այլեւ ներգրաւել նոր համակիրներ ու տարածել իրենց տեսակէտը զանգուածներու մէջ :

Ինչ որ կ՚ընէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մեր ժողովուրդին մէջ, նոյնը կ՚ընեն ուրիշ կուսակցութիւններ իրենց ժողովուրդին մէջ :

Եթէ ներելի է Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի մէջ գոյութիւնը ընկերվարականներու, հանրապետականներու, աջակողմեաններու, ռամկավարականներու նաեւ այլն, ինչո՞ւ ներելի պիտի չըլլայ որ նոյն ձեւի կուսակցութիւններ գոյութիւն ունենան նաեւ մեր մէջ :

Բայց որովհետեւ ներկայիս հայրենիքի մէջ օտար սուիններու ուժով կ՚իշխէ համայնավարական կուսակցութիւնը, հակադաշնակցականներըկը շարունակեն պնդել թէ գոյութեան իրաւունք չունի Դաշնակցութիւնը :

Ամէնէն զարմանալին այն է, որ այս ձեւի անհեթեթ կարծիքներ յայտնողներու մէջ կը գտնուին նաեւ ոչ համայնավար կուսակցութեան պատկանող անձեր, հնչակեան, ռամկավար եւ Բարեգործական անուններով ծանօթ :

Ինչ խօսք, որ սկզբունքով ոչ համայնավար կուսակցութեանց գոյութիւնը աւելորդ գտնող ոեւէ մէկը, ըլլայ ան համայնավարութեան համակիր կամ ոչ, պարտի ուրանալ նաեւ իր գոյութիւնը :

Ծիծաղելին այն է սակայն, որ հակադաշնակցական հոսանքներու մէկ կարեւոր մասը, որ պայքար կը մղէ Դաշնակցութեան դէմ ու անոր գոյութիւնը կը ջանայ ցոյց տալ ժամանակավրէպ, ինքն է որ կը շարունակէ քարշ տալ իր կեանքը :

Մի՛ փորձէք հարցնել այս պարոններուն թէ ինչո՞ւ կ՚ապրին նման հակասութեանց մէջ :

Անոնք չունին ոչ մէկ դրական ու խելացի պատասխան ձեզի տալիք :

Մենք պիտի հասկնայինք իրենց կեցուածքին ու խօսածին իմաստը, եթէ երբեք ոչ համայնավարներ Դաշնակցութեան գոյութիւնը աւելորդ գտած ատեննին հրաժարէին իրենք իրենց կազմակերպութենէն եւ լուծարքի ենթարկէին ինքզինքնին :

Անոնք չեն ըներ այդպէս, բայց կը շարունակեն հակադաշնակցական իրենց մաղձը թափել ամէն օր իրենց հակառակորդներուն հասցէին :

Այս ձեւ մտածելակերպ մը կամ գործունէութիւն մը ծիծաղելի է եւ անհեթեթ :

Մնաց որ հակադաշնակցական տարրեր, եթէ անգամ հրաժարէին իրենց գոյութենէն ու ենթարկէին ինքզինքնին լուծարքի, Դաշնակցութիւնը պիտի չհետեւէր բնաւ իրենց օրինակին :

Պիտի չհետեւէր պարզ այն պատճառով, որ Դաշնակցութիւնը կը հաւատայ որ վարչաձեւերը, նոյնիսկ իտէալականը անոնց մէջ, ժամանակաւոր երեւոյթներ են :

(ԱՐՄԵՆԻԱ)

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ նախկին վարչապետը, Եուլիա Մանիու որ անցեալ Նոյեմբերին ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ դաւաճանական արարքով ամբաստանուած ըլլալով, վերջերս բանտին մէջ մեռած է :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԿԱ՞Ծ ԹԷ ԱՂԷՏ

Վիքթորիա, ամենազօր թագուհին, ամենիմաստուն վարչապետը Տիզրայէլի, շատ սրամիտ պատասխանով մը ճշդած է արկածին ու աղէտին տարբերութիւնը, ինչպէս կը կարդաք այսօր մեր երրորդ էջին վրայ :

Մեր օրերու ամենազօր ? խմբակցութեան, ամենիմաստուն ? ներկայացուցիչները ամէն օր կը ճշդեն արկածին եւ աղէտին տարբերութիւնը՝ հետեւելով Տիզրայէլի, պիտի ըսէի... բայց յանկարծ միտքս ինկաւ որ աշխարհի ամէնէն էմփերիալիստ ու յետադէմ ? երկրին փաշական ներկայացուցիչն է ան:

Հետեւաբար, մերինները հարիւրին հարիւր դեմոկրատ, չեն կրնար իրմէ օրինակ առած ըլլալ:

Բայց եւ այնպէս, քանի մը օրինակներով կրնանք ցոյց տալ որ իրարմէ շատ ալ տարբերութիւն չունին:

Եթէ Հայաստանի լեզուն եւ ուղղագրութիւնը քննադատողը Ա. Խ.ն ըլլայ արկած է, իսկ եթէ Դաշնակցական մըն է՝ աղէտ է: Եթէ մտաւորականներու աքսորը եւ սպանութիւնը դատապարտողը Ա. Զ.ն ըլլայ, ինչ խօսք որ արկած է, եթէ Դաշնակցական է՝ աղէտ :

Եթէ արտասահմանի հետ յարաբերութեանց պակասը մատնանշողը Արմ.ը ըլլայ՝ արկած է, անշուշտ, բայց երբ Յ.ն՝ հեռուէն հեռու ակնարկութիւն մը ընէ ոճիր ու աղէտ :

Եթէ «Հայաստանէն որեւէ թերթ, գիրք արտասահման եկած չունի» պոռացողը Ա.ն է եղածը անմեղ ու միամիտ արկած մըն է, բայց, վա՛յ որ դուն ըսես...— «Մեռանք — կորանք, այս ի՜նչ մեծ աղէտ»:

Եթէ ներգաղթի յանձնախումբերու թերութիւնները եւ հանգանակուած գումարներու մասին ակնարկութիւն ընողը հնչակեան Ի.ն է իրմէ աւելի օրինաւոր իրաւունք ոչ ոք կրնայ ունենալ: Բայց «ծակաչք անօթիներուն» բերնի՞ն է ինկած խօսք ըսել այդ մասին: Ազգն ալ, հայ ժողովուրդն ալ, Հայաստան աշխարհն ալ զոհ կ՚երթանաս մեծ աղէտին:

Մի՛ վարանիք, դուք ալ կրնաք երկարել այս շարքը անհամար օրինակներով :

ԱՐԱՄԱԶԴ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻՒ

Համաձայն Ուաշինկթընէն ստացուած տեղեկութեանց, Մոսկուայի կառավարութիւնը յուշագիրներ ներկայացուցած է բրիտանական, ամերիկեան եւ ֆրանսական կառավարութեանց բողոքելով տնտեսական այն խորհրդաժողովին դէմ որ պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ, յառաջիկայ ուրբաթ օր, արեւմտեան Գերմանիոյ տնտեսական քաղաքականութիւնը ճշդելու համար :

Խորհրդային կառավարութիւնը դիտել կու տայ որ այդ տեսակ ժողով մը անհամապատասխան է Փոցտամի համաձայնութեան՝ եթէ անոր պիտի չմասնակցի Մոսկուան: Հետեւաբար այս վերջինը պիտի չճանչնայ տրուած որոշումները:

Ամերիկեան կառավարութիւնը բազմանդամ պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկէ Լոնտոն, դեսպան Տուկլըսի գլխաւորութեամբ :

ԵԹԷ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ խորհրդարանը քուէարկէ Թրումընի օգնութեան օրինագիծը, հետեւեալ գումարները պիտի յատկացուին եւրոպական երկիրներուն՝ յառաջիկայ 15 ամսուան մէջ.— Ֆրանսա՝ 1147 միլիոն տոլար, արեւմտեան Գերմանիա՝ 732 միլիոն, Իտալիա 695 միլիոն, Հոլանտա՝ 565 միլիոն, Պելճիքա եւ Լիւքսէմպուրկ՝ 260 մ., Յունաստան՝ 149 մ., Աւստրիա 146 մ., Տանըմարքա՝ 131 մ., Իրլանտա՝ 121 մ., Նորվեկիա՝ 27 մ., Շուէտ 26 մ., Իսլանտա 10 մ., Գերմանիոյ ֆրանսական գօտին 64 մ., Սար 8.7 մ.:

ԼԵՀԱԿԱՆ կառավարութիւնը բողոքած է ֆրանսական կառավարութեան թէ անտեղի կերպով ձերբակալուած են կարգ մը ֆրանսաբնակ Լեհեր: Վարշաւայի համայնավար թերթերը կը գրեն թէ «Ֆրանսա ճնշում կը բանեցնէ օտար աշխատաւորներու վրայ»:

Հայ համայնավարները Սուրիայէն պիտի մեկնին

Պէյրութէն կը տեղեկացնեն թէ հայ համայնավարներու կուսակցութիւնը հրահանգած է իր անդամներուն որ կարելի եղածին չափ շուտով Հայաստան մեկնին :

Այս որոշումը տրուած են իբրեւ հետեւանք կառավարական այն հրամանագրին որ օրէնքէ դուրս կը հռչակէր համայնավար կուսակցութիւնները :

Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ կրօնական եւ քաղաքական շրջանակները շատ բացասական ուղղութեան մը կը հետեւին վերջերս՝ համայնավարներուն հանդէպ :

Չրչիլ կը պահանջէ խորհրդարանին լուծումը

Անգլիոյ պահպանողական կուսակցութեան ղեկավարը Պ. Ուինսթըն Չրչիլ, շաբաթ իրիկուն ձայնասփիւռ ճառով մը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ .—

«Բրիտանացի ժողովուրդին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը ջերմօրէն կը պաշտպանէ մեր ազատ, ժողովրդավար, խորհրդարանական հիմնարկութիւնները ինչպէս նաեւ մեր հնօրեայ միապետութիւնը որուն շնորհիւ, դարերու ընդմէջէն, կեանքի կոչուեցանք: Կառավարութիւնը եւ ընդդիմադիր հոսանքները միացեալ ճակատով դիմադրութիւն ցոյց կու տան համայնավար դաւադրութեան եւ համայնավարութեան ատելի վարդապետութեան որոնք մահացու հարուած մը տուին մարդկային իրաւունքներուն: Մեր արտաքին քաղաքականութեան շուրջ ընդհանուր համաձայնութիւն մը գոյացած է կուսակցութեանց միջեւ: Դուրսը կը մնայ միայն Թունալից համայնավար հատուածը: Հետզհետէ աւելի մտերիմ յարաբերութիւններ կը մշակենք Միացեալ Նահանգներուն հետ եւ մեր լաւագոյնը կը փորձենք ստեղծելու համար միացեալ Եւրոպա մը որուն մէջ Մեծն Բրիտանիան պիտի կատարէ իրեն ինկած դերը:

Պ. Չրչիլ քննադատեց Աշխատաւորական կուսակցութիւնը որ չուզեր մասնակցիլ Միացեալ Եւրոպայի խորհրդաժողովին որ պիտի գումարուի Լա Հէյի մէջ, յառաջիկայ Մայիսին, եւ կոչ ըրաւ վարչապետին — «որուն նուիրումը եւրոպական միութեան դատին շատ ծանօթ է — որ չմոռնայ իր պատասխանատուութիւնները այս շատ կենսական հարցին մէջ :

Ուրախ եմ որ արտաքին նախարարը, Պ. Պէվին, կը հետեւի այն ճամբուն զոր իրեն ցոյց տուի երկու տարի առաջ, ըսաւ Չրչիլ: Եւ սակայն կը ցաւիմ որ կարգ մը ընկերվարական տարրեր կը ջանան ընկերվարական կուսակցութեան մենաշնորհը ընել Միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը: Խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի Լա Հէյի մէջ: Արեւմտեան Եւրոպայի բոլոր կուսակցութիւնները — բացի համայնավարներէն — կ՚ողջունեն այդ դէպքը: Մեր, Աշխատաւորական կուսակցութիւնը փոքրոգի նախանձի եւ ներքին բաժանումներու պատճառաւ, դերեզման կ՚առաջնորդէ կառավարութիւնը: Աշխատաւորականները կը հետեւին համայնավարներու օրինակին, թէեւ բարձրաձայն կը դատապարտեն զանոնք: Եթէ Եւրոպան միութիւն մը պիտի ստեղծէ, այդ միութիւնը կրնայ ստեղծուիլ երբ խնդրոյ առարկայ ազգերուն միջեւ հետզհետէ զարգանայ եղբայրութեան զգացումը: Ընկերվարականները, առանձինն, երբեք չեն կրնար ունենալ Եւրոպան միացնելու ուժը: Անփառունակ ու անզուգն քայլ մըն է որ ընկերվարականները կ՚առնեն երբ կը փորձեն անդամալուծել իրենցմէ դուրս գտնուողներուն ճիգերը: Եթէ յաջողին, արդիւնքը պիտի ըլլայ այն որ պիտի վարկաբեկուին՝ շնորհիւ իրենց նեղմտութեան եւ ատելութեանց, եւ պիտի վնասեն ազատ ու քաղաքակիրթ մարդկութեան :

Նախորդ վարչապետը, խօսելով ներքին խնդիրներու մասին, դիտել տուաւ թէ ընկերվարականները թոյլ կու տան որ Անգլիացի ժողովուրդը իր շուքին ետեւէն վազէ, մինչեւ որ գլխու պտոյտ ունենայ, եւ յետոյ կը զարմանան թէ չեն կրցած «գայլը իրենց շեմէն հեռու պահել» :

Յոյս ունէի որ ամերիկեան փոխատուութիւնը պիտի դիւրացնէր մեր «շնչառութիւնը» յառաջիկայ չորս տարուան ընթացքին, բայց կը տեսնեմ որ ան մսխուեցաւ երկու տարուան մէջ: Մենք դժուարութիւն կը կրենք մեր հանապազօրեայ հացը ճարելու, բայց 750 միլիոն սթերլին փոխ տըւած ենք օտար երկիրներու :

Չրչիլ բացատրեց թէ Անգլիա սկսած է ծախսել իր վերջին վարկերն ալ՝ «յոյս ունենալով որ կացութիւնը կը դարմանենք ամերիկեան փոխատուութեամբ»: Մեր վերականգնումին համար անհրաժեշտ է որ ունենանք նոր խորհրդարան մը: Փորձ պիտի չընեմ կացութեան ծանրակշիռ բնոյթը ներկայացնելու ինչպէս ըրաւ Սըր Սթէֆըրտ Քրիփս: Կառավարութիւնը կոչ կ՚ընէ որ ճիգ մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹ...

(ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԷՆ)

Բ.

Բարեբախտաբար, Ինթելիճընս Սըրվըսի հետ իր ունեցած կապերու դիծով կը ցուցամոլէր միայն «դաւաճան»ին զաւակը եւ միայն ան հպարտանքով կը վկայէր Անգլիացիներէն ստացած նըպաստի մասին։

Բուն «դաւաճան»ը խոհեմաբար այս մասին խորին լռութիւն կը պահէր ..

Այժմ գանք Յունաստանի։

Գաղտնիք չէ, որ Խ. Միութիւնը այսօր բուռն եւ կատաղի պայքարի մէջ է Յունաստանի հետ։

Հրաշագեղ, այլ տարաբախտ Հելլադան մըրցավայր դարձած է մեծ ուժերու համար. հոս է, որ անոնք ռազմա-քաղաքական դիրքեր կը դըրաւեն՝ պատրաստուելով ահաւոր անակնկալներով լղի գալիքին։ Ու հոս է, այս փոքրիկ, տկար ու չքաւոր երկրին մէջ, որ Խ. Միութիւնը, հիւսիսէն դաւելով, կրցած է Հելլադայի չուրջ մէկ քառորդը իր հրոսախումբերու իշխանութեան տակ առնել եւ հոն փրեն ենթակայ «կառավարութիւն» մը հաստատել։

Մեծ է գերման կնճիռը. բարդ է Ծայրագոյն Արեւելքի հարցը. արտակարգօրէն կնճռոտ է Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի կապուած վէճը Մեծերու միջեւ, սակայն նոյնքան ստոյգ է, որ ռազմագիտօրէն ամէնէն բախտակշիռ ճակատներէն մէկն է այդ նոյն Մեծերուն համար նաեւ Հելլադան։ Եւ այդ է պատճառը, որ Մոսկուայի ռատիօկայանը դրեթէ ամէն օր կրակուբոց կը տեղայ Հելլադայի հասցէին, խորհրդային մամուլը անթիւ յօդուածներ կը նուիրէ անոր, իսկ խորհրդային պատուիրակներն ալ Ապահովութեան Խորհուրդի մէջ միշտ vetoի ուրուականը կը պտըտցընեն, ամէն անգամ երբ խօսք կ՚ըլլայ Յունաստանի սահմաններուն վրայ որոշ կարգ հաստատելու մասին։

Ճշմարտութիւն է նաեւ այն, որ ոչ մէկ երկիր, մեր սեւ եւ արիւնոտ օրերուն, այնքան գըթկաբաց, այնքան կարեկից եւ հիւրընկալ չեղաւ մեր հալածական բազմութեանց հանդէպ, որքան եղաւ յաւէտ անմոռանալի Հելլադան։ Այն խաւար օրերուն, երբ քէմալական բանակները սրարշաւ կը յառաջանային դէպի Եգէականի ափերը, առաւելաբար Յունաստանը եղաւ, որ իր հողին վրայ եղբայրօրէն տեղ տուաւ մեր հազարաւոր ազգակիցներուն եւ անոնց հետ կիսեց իր չունեցած կըտոր մը չոր հացը։

Եւ այս նոյն հիւրընկալ ու եղբայրական վերաբերումը պահեց մեր տարագրութեան ամբողջ շրջանին, 1921էն մինչեւ այսօր։

Արտակարգօրէն յուզիչ, մեծահոգի ու ազնուական եղաւ իր կեցուածքը նաեւ ներգաղթի հարցին մէջ։

Ոչ մէկ խոչընդոտ ներգաղթողներու առջեւ. ոչ մէկ խօսք այն հարստութեան մասին, զոր ներգաղթողները իրենց հետ առած Հայաստան կը տանէին. դժգոհանքի ոչ մէկ բառ ոչ մեկնողներու եւ ոչ ալ մնացողներու հասցէին։

Թղթակից մը 1947 Նոյեմբեր 29 թուականով Աթէնքէն կը գրէր Պոսթընի ռամկավար «Պայքար»ին.—

«Յունաստանը թոյլ տուաւ, որ յունահայեր՝ յունական հպատակ, հայրենիք մեկնելու առիթով ազատօրէն մեկնին՝ ձգած իրենց հպատակութիւնը։ Ճակատներու վրայ կռիւի կրակէն ետ առնելով հայ զինուորները — որոնք յունահպատակ էին— թոյլ տուաւ, որ ազատօրէն օտարահպատակի թուղթերով իրենց հայրենիք մեկնին» («Պայքար», 12 Դեկտեմբեր 1947)։

Այսքան ջերմ, գուրգուրոտ ու եղբայրական եղաւ Հելլադայի վերաբերումը բազմահազար Հայերու վերադարձի հարցին մէջ դէպի իրենց հայրենիքը։

Տեսնենք այժմ, թէ ներգաղթողներէն Ա. Մըխալեան եւ Ս. Քրքեաշարեան — անուանական հեղինակները «Նոր Ժամանակներու» 1947 Նոյ. 19ի թիւին մէջ տեղ գտած ընդարձակ գրութեան — ինչ գնահատումներով կը մեկնին այն երկրէն, որ գթոտ մայր եղաւ իրենց հանդէպ եւ ուր իրենց ազգակիցներէն տասնեակ հազարաւոր Հայեր այնքան երկար տարիներ ապաստան գտան։

Ի՞նչ է, ուրեմն, յունահայ ներգաղթող բազմութեանց վերաբերումը — ըստ Ա. Մխալեանի եւ Ս. Քրքեաշարեանի — դէպի Յունաստանը, յոյն ժողովուրդը եւ յունական իշխանութիւնները։

Շտապենք յայտնել, որ գրութեան առաջին իսկ տողէն մինչեւ վերջին վերջակէտը այն տպաւորութիւնը կը ստացուի, որ անոր հեղինակները կարծես զօր. Մարկոսի՝ լեռները ապաստանած յոյն ապօրէն կառավարութեան ատելավառ հրոսակներէն են, Յոյն՝ թէ ծագումով եւ թէ լեզուով, որոնք ազատութեան մէջ լեզու առած՝ ամէն անարգանք, ամէն լուտանք կը տեղան թէ Յոյն երկրի եւ թէ Յոյն իշխանութեանց հասցէին։

Մխալեան եւ րՔքեաշարեան, որոնց հայ ըլլալը միայն իրենց մականուններու «եան» մասնիկը կր մատնէ, թարգմանը կը հանդիսանան ոչ թէ հայ ժողովուրդի երախտագէտ զգացումներուն դէպի հիւրընկալ Հելլադան, այլ կը հանդիսանան բարձրախօսները Մոսկուայի մոլեգնած ռատիոկայանին՝ անոր մաղձը, անոր թոյնը եւ լեղին թափելով Յունաստանի վրայ։

Խօսքը տանք իրենց։

Յօդուածագիրները իրենց գրութիւնը կը բանան պատմութեամբը բանտարկութեան մասին երիտասարդի մը — Մանոլիս Գլեզոս անունով — որ տեղի ունեցած է Աթէնքի մէջ, 1947 Հոկտեմբեր 16ին, երբ իրենք արդէն կը գտնուէին «Զուկուտկա»յի վրայ եւ կը պատրաստուէին մեկնումի դէպի Հայաստան։

Բանտարկութեան կը տեղեկանան համայնավար «Ռիզոսպաստիս» թերթէն՝ «յոյն ժողովուրդի ամէնէն յարգուած եւ ժողովրդական թերթը», ինչպէս որ իրենք կ՚ըսեն։

«Հիթլէրականները անկարող եղան ձեռք ձըգել պատանին (այս «պատանին» ... հրատարակիչն է «Ռիզոսպաստիս»ի— «Յ.») եւ անոր հետ իրենց հաշիւը մաքրել։ Ծիշդ այն օրը, իրիկնամուտին, երբ Աթէնք հասաւ Ապահովութեան Խորհուրդի յանձնախումբը, Մանոլիսը վառեց Ակրոպոլիսի պատին վրայ գաղտնօրէն պատրաստուած եւ ելեքտրական ճրագներէ կազմուած հըսկայական նշանախօսք մը,— «Թող կորսուին Անգլիացիները»։

«Նշանախօսքը կը լուսավառէր քանի մր ժամ շարունակ, մինչեւ որ ոստիկանութիւնն ու հրշէջները կրցան հանել եւ զայն իր տեղէն հանել։ Աթէնքի ամբողջ ժողովուրդը թափուած էր փողոցները եւ բարձրաձայն կը կրկնէր Մանոլիս Գլեզոսի բոցեղէն խօսքերը»։

Խօսելով կառավարութեան մասին՝ յօդուածագիրները նախ համայնավար գրչին յատուկ անարգալից ածականներով կը յիշատակեն նախկին վարիչներու՝ Ցալտարիսի եւ Մաքսիմոսի անունները, երկուքն ալ «Փաշիստ միապետական»ներ, ապա կը դառնան նոր վարչապետին՝ Սոֆուլիսի, որ իշխանութեան եկած է Յունաստանի բուն «դիկտատոր»ի ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահ Կրիսուըլտի կամքով՝ «աւելի ճարտարօրէն խաղալու համար ամօթալի դաւեշտախաղի վերջին արարը»։

Այս «դաւեշտախաղ»ը տարբեր բան չէ, քան խաբել Յոյն ժողովուրդը՝ զայն միշտ ենթակայ պահելով Փաշական հալածանքներու եւ միշտ անոր սուտ խոստումներ տալով ...

«Սակայն անոնք, — կը վկայեն յօդուածագիրները,— չյաջողեցան ոչ ոք թակարդել այս արիւնայական թակարդին մէջ»։

Ի՞նչ կը ներկայացնէ յոյն մայրաքաղաքը, ըստ յօդուածագիրներու.

«Վերջին տարին Աթէնքի ազգաբնակչութիւնը կրկնապատկուած է։ Այժմ քաղաքը 1.300.000 բնակիչ ունի։ Ուրկէ՞ այս աճը։ Աթէնք խուժած են բոլոր հակայեղափոխականները, բոլոր անոնք, որոնք պատերազմի տարիներուն գործակցած են Գերմաններուն. խուժած է ամբողջ քրէական աշխարհը։ Ոմանք հոս ապաստանած են՝ ժողովրդական զայրոյթէն փրկուելով, ուրիշներ՝ մայրաքաղաքի քաոսային կեանքին մէջ դիւրին վաստակ մը ձեռք ձգելու յոյսով, մինչ իշխանութիւնները կ՚աղաղակեն, թէ եկուորները «խաղաղ մարդիկ են», որոնք մայրաքաղաք կուգան՝ արձակազէններէն խուսափելով։ Աթէնքի մէջ կը թափառին նաեւ շրջաններէն հոն խռնուած յուսահատ անգործները, որոնք փողոցները ինկած՝ մուրացկանութիւն կ՚ընեն եւ այս ձեւով ստոյգ սովամահութենէ կը փրկուին»։

Անսպասելի է այս «փրկութիւնը» սակայն, որովհետեւ այլ տեղ մը նոյն յօդուածագիրները կը վկայեն, որ «յոյն ժողովուրդի արու ազգաբնակչութեան երեք քառորդը անգործները կը կազմեն», երկրի մը մէջ, ուր սղութիւնը առասպելական չափերու հասած է եւ ուր հաշիշամոլութիւնը վարակիչ ախտ մը դարձած է ...

«Չկայ մարդ մը Յունաստանի կեանքին մէջ, — կը յայտարարեն մեր զոյգ ներգաղթողները,— ուր չընդնշմարուէին անկումը, յետադիմութիւնն ու քայքայումը»։

«Ի հարկէ, — կ՚աճապարեն մխիթարել մեզ մեր ազգակիցները,— խօսքը այն շրջաններու մասին չէ, ուր կ՚իշխէ ժողովրդական բանակը»։

— Այս շրջաններու մէջ, շնորհիւ «հանճարեղ» Մարկոսի «հանճարեղ» ձիրքերուն՝ հրոսախումբերը անապատը՝ ապատի, անջրդի հողերը՝ բերրի դաշտերու եւ դժոխքը դրախտի վերածեր են..

Մըխալեան - Քրքեաշարեան զոյգը ահաւոր գոյներով կը ներկայացնէ այն անբարոյութիւնը, որ իբրեւ թէ Անգլիացիներն ու Ամերիկացիները բերած են Յունաստան, — անարգանք՝ դէպի ժողովուրդը, ամէն քայլափոխի կիներու եւ յոյն աղջիկներու եւեւէ անվայել վազք, թղթախաղ եւ արբեցողութիւն, իսկ որ ամէնէն գլխաւորն է՝ «ամեն ուրեք 14—15 տարեկան դեռատի աղջիկներով լեցուն հանրատուներ, թէ մայրաքաղաքին կեդրոնը, թէ Սոկրատի, Մաձի եւ այլ փողոցներու վրայ, թէ նաւահանգստի շրջանին մէջ եւ թէ Աթէնքի արուարձանները» ...

Ահա, վերջապէս, քանի մը տող նաեւ այն «երախտագէտ» զգացումներու մասին, որ առմիշտ դէպի Հայաստան դարձող Յունահայը ունի հիւրընկալ Հելլադայի հանդէպ։

(ՅՈՒՍԱԲԵՐ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայկական պատուիրակութիւն մը մեկնած է Քիէվ, մասնակցելու համար Ուքրայնական Սովետական ընկերվարական հանրապետութեան 30րդ տարեդարձի հանդիսութեանց։ Յանձնախումբը իր հետ տարած է իբրեւ նուէր Ալ. Սպենդիարեանի Ուքրայնական երգերու ժողովածուն, որ վերջերս լոյս տեսած է Երեւան։

Երեւանի հանրային գրադարանին մէջ բացուած է նաեւ ցուցահանդէս մը նուիրուած Ուքրայնական Սովետ. հանրապետութեան 30րդ տարեդարձին։ Ցուցահանդէսը կը ներկայացնէ Ուքրանիոյ ճարտարարուեստական եւ հողագործական վերելքը՝ բազմաթիւ նկարներով, պատերազմին անոր բերած մասնակցութիւնը եւ չորրորդ հնգամեակի գործադրութիւնը։

★ Երեւանի մէջ բացուած են հացի վաճառման համար 48 նոր խանութներ։

★ Յունուար 28ին Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է Սովետ. Հայաստանի Գրողներու Միութեան ընդհ. ժողովը ուր Յովհաննէս Շիրազ կարդացած է Գրողներու Միութեան գործունէութեան տեղեկատուութիւնը։ Զեկուցողը քննադատած է ազգայնական եւ միստիք հետքերը, ինչպէս նաեւ անցեալի խտէալականացումը, որ կը նշմարուի դեռ սովետահայ գրականութեան մէջ. ան պահանջած է որ գրողները աւելի շատ զբաղին սովետական Հայաստանի ներկայ կեանքով ու աշխատին դաստիարակչական աշխատանք կատարել։ Յետոյ խօսք առած է Սողոմոն Տարօնցին որ նոյնպէս խօսած է արդիական կեանքէ առնուած գործերու անհրաժեշտութեան մասին։

★ Երեւանի բժշկական Կաճառի ուսանողներու համար լոյս տեսած են հայերէն լեզուով բազմաթիւ դասագրքեր, ինչպէս վիրաբուժութեան, մանկաբարձութեան, ներքին հիւանդութիւններու, մարդակազմութեան, դեղագործութեան, ատամնաբուժութեան եւ այլ դասընթացքներու։

★ Վերջերս տեղի ունեցած է Հայաստանի Կարմիր Խաչի ընդհ. ժողովը։ Խ. Հայաստանի Կ. Խաչը ունի 3451 կազմակերպութիւններ 239.697 անդամներով, հազարաւոր հիւանդապահուհիներ պատրաստուած են բանակի եւ հիւանդանոցներու համար։ Նախագահ ընտրուած է Վարդան Աւագեան։

★ Երեւանի մեքենաշինութեան (դազգահաշինական) գործարանը որ մասնակցած է միութենական ընկերվարական շինութեան, գրաւած է երրորդ տեղը։ Բաջալերուած այս յաջողութիւններէն, գործարանի անձնակազմը որոշած է կրկին մրցութեան մասնակցիլ կարմիր բանակի 30րդ տարեդարձին առթիւ։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՔԷՐՔՈՒՔԻ ՄԷՋ.— Քէրքուքի հայ գաղութը կը հաշուէ իր մէջ մօտաւորապէս հազար անձ։ Ունի իր դպրոցն ու եկեղեցին։ Կան երկու բարենպատակ միութիւնները.— Հայ Կարօտելոց Խնամակալութիւնը եւ Բարեգործական Միութեան մասնաճիւղը։ Վերջինս բաւական կոկիկ ակումբ մը ունի իր անդամներուն եւ համակիրներուն յատուկ, որոնց թիւը հարիւրի չի հասնիր։ Իսկ Հայ Կարօտելոց Խնամակալութիւնը, թէեւ անշուք ակումբ մը ունի, բայց իր չուրջ հաւաքուած է գաղութին աւելի քան երեք քառորդը։ Ան ընդուած է տեղւոյն ազգային, դըպրոցական եւ հասարակական գործերուն, օգնութեան կը հասնի գաղութին բոլոր կարօտեալներուն անխտիր, ինչպէս նաեւ աղքատ աշակերտներու եւ դպրոցին։ Ունի փոքրիկ գրադարան մը, նուագախումբ մը, մարզական մասնաճիւղ, Ֆութպոլի խումբ եւ օժանդակներու եւ կրտսերներու խումբեր։ Խնամակալութեան նուագախումբը կատարեալ պարծանք մըն է ոչ միայն Հայերու, այլ ամբողջ գաղութին համար (ուրիշ նուագախումբեր չկան)։ Ան փայլ կուտայ հանդէսներուն, եւ նիւթական շահ մը ապահովէ խնամակալութեան համար։

Անցեալ տարուան Ֆութպոլի մրցումներուն՝ հայկական խումբը տեղացի տասներկու խումբերու մէջ առաջնութիւնը շահեցաւ եւ ստացաւ բաժակը։ Իսկ այս տարի չկրցաւ առաջնութիւնը շա-

հէլ :

Դպրոցը՝ «Խրիմեան Ազգային Երկսեռ Վարժարանը», որ բացուեցաւ հինգ տարի առաջ, ներկայիս ունի 220 աշակերտ աշակերտուհի, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի բաժիններով (հինգ դասարան) : Պիւտճէն կը գոյանայ թոշակներէ, ձեռնարկներէ եւ ազգայիններու օժանդակութիւններէ : Կարօտելոց Խնամակալութիւնն ալ 100 տոնարի գումար մը կուտայ վարժարանին :

Դժուարաւ կարելի է հայերէնի լաւ ուսուցիչներ ճարել եւ կամ յարմար տնօրէն մը գտնել : Աղեքսանդրիայէն Պ. Շէմս որ հրաւիրուած էր իբրեւ տնօրէն այս տարի չկրցաւ երթալ Քոլերայի պատճառով : Դպրոցի վերատեսուչի պաշտօն կը վարեն Տօքթ. Գ. Փափազեանն ու իր Տիկինը Տիկ. Փերուզ Փափազեան որ կարող մանկավարժ մըն է եւ երկար տարիներու փորձառութիւն ունի, տասնեակ մը տարիներէ ի վեր լծուած ճիգօրէն դաստիարակութեան կրթական գործին : Օր. Արմիկ Զիլինկիրեան սիրայօժար եւ ճիգօրէն արաբերէն դասեր սկսած է դպրոցին մէջ :

Դեկտեմբեր 28ին վարժարանին սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ամանորի հանդէսը : Հանդէսին ներկայ եղող բազմութիւնը, գաղութին հայութեան կէսը հոգեպէս կ'ապրէր իր հայրենի աշխարհին մէջ : Այս առթիւ բժիշկ Գ. Փափազեան ըսած է, այս փոքրիկները կը նմանին այն մոմերուն, որոնք կը լուսաւորէին քրիստոնէութեան մեծ տաճարները : Պէտք է ուժ տալ հայեցի դաստիարակութեան » :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ Կ. ԽԱՉԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ

Յունուարի վերջին շաբաթուան ընթացքին լսեցինք որ դպրոցին փորձառու ուսուցիչը Պ. Ազգէն Մարտիրոսեան, պաշտօնէն հրաժարած է ու կը պատրաստուի Մարսէյլ տեղափոխուիլ : Շատ ցաւ զգացինք :

Մայրենի լեզուի ուսուցման նախանձախնդիր քանի մը ծնողներս խորհրդակցելով, որոշեցինք՝ միջոցներ ձեռք առնել, մեր զաւակները Մեսրոպեան տառերէն ու մեր «մեծասքանչ» լեզուին ուսուցումէն զուրկ չպահելու համար :

Ու մեր ուրախութիւնն անսահման եղաւ, երբ խորհրդակցութեան մը պահուն տեղեկացանք որ տեղւոյս Հայ Կապոյտ Խաչն ալ մեզի նման մտահոգուելով, արդէն լուրջ միջոցներու դիմած է :

Չէինք կարող անտարբեր մնալ ու բաւականանալ քննադատելով կամ կողմ դառնալով : Ուստի մենք ալ խոստացանք մեր կարելին ընել՝ գործը արդիւնաւէտ ու յարատեւ դարձնելու համար :

Փետրուար 2ին, սկսան դասաւանդութիւնները եւ առաջին օրն իսկ արձանագրուեցան 50է աւելի 8—18 տարեկան երկսեռ հայորդիներ :

Լսեցինք Կ. Խաչի «խնամատար» մարմնին զեկոյցը : Դպրոցին պիւտճէն ապահովուած է եւ աշակերտներէն ուսման վարձք պիտի չգանձուի :

Ուսուցումը տեղի պիտի ունենայ ողբացեալ Յովհ. Թումանեանի, Ստ. Լիսիցեանի եւ Լեւոն Շանթի նման տաղանդաւոր գրագէտ մանկավարժներու պատրաստած ծրագրով :

Մայրենի լեզուին զուգընթաց, խղճմտօրէն պիտի դասաւանդուին նաեւ յարակից նիւթեր, ինչպէս պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն, երգ եւ մարզանք :

Առանձնապէս հոգ պիտի տարուի նաեւ ուղղագրութեան, գեղագրութեան, շարադրութեան եւ քերականութեան :

Աշակերտները կարգապահ, աշխատասէր, ձեռներէց եւ կորովի դարձնելու համար լուրջ աշխատանք պիտի տարուի :

Ուրախ ենք որ գործին ձեռնարկողները իրենց կոչման գիտակցութիւնը ունին :

Յատուկ ժամադրութեամբ, այցելեցի ու նըկատեցի որ սրահին ջերմութիւնը գոհացուցիչ էր եւ լոյսը բաւարար :

Ունէին նոր, մեծ եւ գեղեցիկ գրատախտակ, գրասեղան - նստարաններ եւայլն :

Ուշի ուշով զննեցի տպագրուած ուսումն, ծրագիրը եւ լիուլի գոհացում ստացայ բոլոր հարցումներուս :

Փափաքեցայ ուսուցչին հրաժարման պատճառները գիտնալ : Յիշեալը ժպտադէմ պատասխանեց, թէ «պէտք չկայ այդ խնդրով զբաղելու, լաւ է աշխատինք, հարիւրաւոր հայորդիներ կան դեռ, որոնք ոեւէ դասընթացքի չեն հետեւիր» :

Երեք զաւակներս արձանագրել տալէ վերջ, ուրախութեամբ հեռացայ եւ վստահ եմ որ լըջօրէն ծրագրուած գործ մը, ընդունակ եւ զոհաբերող քաջալերողներով կրնայ յարատեւել եւ արդիւնաւորուիլ :

Անշուշտ Կ. Խաչի վարչութիւնն իր պաշտօնական յայտարարութիւնը կ'ընէ այսքանը թող համարուի ծնողական պարտականութիւն մը :— Հայր մը

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալները.— Տիկին Ռուբինա Օհանջանեանէ՝ Համօ Օհանջանեանի ոսկեայ ժամացոյցը, թիթեղեայ ոսկեզօծ մատիտը եւ ակնոցները :

Տիկին Զապէլ Եսայեանէ՝ Ստեփան Եսայեանի ոսկեայ մեծ մատանին Հ.Յ.Դ. զինանշանով :

Ռոզ Հանըմեանէ՝ Արտ. Հանըմեանի սեղանի պղնձէ մեծ կաղամարի կազմածը նուիրուած իրեն 1917ին Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի կողմէ :

Տիկին Անահիտ Արթինեանէ՝ յիշատակներ եւ նկարներ Ա. Խատիսեանէն եւ Ն. Աղբալեանէ :

Տիկին Խէն՝ Մետաքսեայ եռագոյն դրօշակ մը արծաթեայ գլուխով, 1920ին նուիրուած Ա. Խատիսեանին Գահիրէի Հայ Տիկնանց Միութեան կողմէ :

Տիկին Խէն՝ Փոքրիկ տուփ մը հող Արարատեան դաշտէն եւ քարի կտոր մը Զանգուի ափերէն :

Վ. Նաւասարդեանէ՝ Բաղշի Իշխանեանի յուշատետրը (Թաղուած Պորթ Սուտանի գերեզմանատունը) եւ Լիպարիտ Նազարեանի ակնոցները, ծխատուփը եւ կայծահանը :

Թ. Թադէոսեանէ՝ շարք մը խմբանկարներ Հ. Յ. Դ. մահացած ականաւոր գործիչներու եւ մետաքսէ կտորի վրայ տպագրուած յիշատակներ Հանրապետական Հայաստանի օրերէն :

Խէն՝ Համօ Օհանջանեանի եւ Լիպարիտ Նազարեանի գերեզմաններէն երկու տուփ հող :

Ն. Կօսոյեանէ՝ շարք մը նկարներ Հ. Յ. Դ. ականաւոր գործիչներու :

Կ. Արապեանէ՝ Համօ Օհանջանեանի բարձրաքանդակ գանգ կիսանդրին :

«Յուսաբեր»ի խմբագրութենէն՝ երկու մեծադիր նկարներ Հ. Օհանջանեանի եւ մի շարք նկարներ Լիպարիտ Նազարեանցի :

Հ. Յ. Դ. Թանգարանի վարչութիւն

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Փետրուար 9ի կիրակի օրը Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը խաղաց եղանակի ամէնէն դժուար խաղը իր սեփական դաշտին վրայ R .C. Lyonի դէմ եւ յաղթեց :

Այս մրցումը մեծ նշանակութիւն ունէր՝ թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ թէ R. C. Lyonի համար, քանի որ անոր արդիւնքէն կախուած էր իրենց դասակարգը փոխելու կարելիութիւնը : Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար կար ուրիշ կարեւոր կէտ մը, այն որ ասկէ մօտ 2 ամիս առաջ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրած էր եղանակի միակ պարտութիւնը նոյն խումբին սեփական դաշտին վրայ, որով մեր տղաքը խաղացին իրենց փոխ վրէժի մրցումը, եւ յաջողեցան յաղթութիւնը տանիլ, մէկ կէտով, բայց երբ մրցումը ախոյենական է մէկ կէտը մեծ կարեւորութիւն ունի :

Փետրուար 7ի շաբաթ օրը Լիոնի Աշխատանքի պալատին մէջ տեղի ունեցան արեւելեան Ֆըրանսայի շրջանային կրփամարտի (amateur) ախոյենական մրցումները, որոնց կը մասնակցէր «Ծաներ» դասակարգի կրփամարտիկ Մ. Փափազեան, Մարսէյլէն :

Բաւական թիւով մարզասէր Հայեր եկած էին հայ կրփամարտիկը տեսնելու եւ քաջալերելու եւ իրեն մօտէն ծանօթանալու համար : Մ. Փափազեան թէեւ չտուաւ այն ուրախութիւնը որուն կը սպասէինք, բայց եւ այնպէս կրնամ ըսել որ շատ լաւ տպաւորութիւն ձգեց իր հայրենակիցներուն վրայ : Փափազեանի մօտ կը պակսի անհրաժեշտ ճկունութիւնը, բայց իր կազմը շատ լաւ է, մարմինը մկանները շատ զօրաւոր : Յոյս ունինք որ մօտիկ ապագային ան պիտի կրնայ ապարէզ կարդալ իր դասակարգի բոլոր կրփամարտներուն :

Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը ուրախ է յայտարարելու Լիոնի եւ Տէսինի հայ ծընողներուն որ սկսած է իր սկաուտական խումբերու կազմութեան : Այնպէս որ բոլոր այն ծնողքները որոնք կը փափաքին իրենց պզտիկները առողջ եւ կայտառ տեսնել, թող դիմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչական կազմին աւելի լրիւ տեղեկութիւն ստանալու համար :

Անցեալ կիրակի Miribelի մէջ տեղի ունեցած մրցումին St. Mauriceէն խումբ մը Հայեր 800 Ֆր.ի նուէր մը բրած էին Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը.Մ.ին :

Թորիկեան

Ծ Ի Ծ Ա Ղ .— Տիգրայէլի հետեւեալ կերպով իրարմէ կը զանազանէ «դժբախտութիւն» եւ «աղէտ» բացատրութիւնները — դժբախտութիւն պիտի ըլլայ եթէ Կլէտըսթօն գետը իյնայ, բայց աղէտ՝ երբ մէկըթեւէն բռնելով զինքը դուրս քաշէ ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

— Ան է որ արգանդի եւ երիկամունքի ուղիներով, ծնունդ կուտայ մարդուն, որուն մէջ իր էախտան պատկերին շունչն է փչած եւ բովանդակ ստեղծագործութիւնը իրեն ենթարկած :

— Պաշտեցէք Ալլահը, ձեր սրտի տաճարին մէջ, ուր մշտնջենապէս ներկայ է ան : Թող ըլլան ձեր ձեռքերը բարութեան սրբազան անօթներ, աչքերը՝ առաքինութեան կանթեղներ եւ հոգիները՝ սիրոյ աշտարակներ :

— Մի պաշտէք կուռքերը, որ սուտ աստուածներ են, խուլ, կոյր եւ համր : Քանդեցէք անարգանքի այդ արձանները, որովհետեւ կանգնողները պիտի ըլլան յաւիտենական հրոյ ճարակ, Ալլահին բարկութեան :

— Ճշմարիտ կրօնքը մի է — երկնայինը : Հաւատքի, յոյսի եւ սիրոյ վրայ խարսխուած : Միւսները երկրային են, որոնց վարդապետութիւնները թրծուած են կաւէ եւ աւազէ, իսկ հաւատալիքները՝ ցնդող մշուշներ :

— Հաւատքը վահանն է չարին ու տարակոյսին : Մին ածուխ է, որ կը սեւցնէ, միւսը՝ կրակ, որ կ'այրէ թեւերը հոգեկան թռիչքին : Տեսանելին կրնայ սաուջնորդել անհաւատութեան, իսկ անտեսանելին մարդս կ'ընէ հաւատացեալ :

— Մի կապէք ձեր յոյսերը այս մոլորակային կեանքին : Կայ յաւիտենականը, մահէն ետք — Արքայութիւն եւ դժոխք : Կայ վերջին դատաստանը, վարձահատոյց եւ պատժական :

— Սէրը թեւն է հոգիին մինչեւ Աստուած բարձրանալու : Աստուած ամպերը իրարու կը մօտեցնէ շանթ ու կայծակ արձակելու, ինչպէս հոգիները՝ սէր ժայթքեցնելու համար :

— Կինը մայրն է գոյացութեան, որուն մէջ Աստուած դրած է ծիլն ու կեանքը մահուան : Կինըն ու մայրը գեղեցկագոյն եւ նուիրական զարդերն են տիեզերքին, տաճարները՝ սիրոյ եւ գորովանքի, ուր կատարեալ երջանկութիւնը կը սպասէ զրկարաց : Սիրեցէք ձեր կիները, որ պիտի ըլլան մայրեր ու մեծ մայրեր գալոց սերունդներու :

— Աղօթեցէք Ալլահին, երկիւղածութեամբ եւ երախտայոյզ : Աղօթքը հոգիներու մենախօսութիւնն է եւ միակ կապը բարձրեալին հետ յարաբերելու : Երբ մարդ մէկ է Աստուծոյ հետ, ան պիտի կրնայ լսել նաեւ աղօթքի մրմունջներ, բնութեան ծոցէն : Բայց մի խնդրէք այն բանը, որ պիտի ծառայէ որպէս միջոց անձնական նպատակներու :

— Գութն ու ողորմասիրութիւնը թանկագին ակունքներն են սրտին, ինչպէս լոյսին թրթռացումները՝ արեւին մէջ : Ով որ որբի մը արցունքը կը սրբէ, մարգարիտ մը գտած կ'ըլլայ :

— Երանի Ալլահին հաւատացողներուն :

— Վայ, անհաւատ կռապաշտներուն :

Օրը կը տարաժամէր : Իրիկնամուտքի թանձր ստուեր մը փռուեցաւ քարայրին բերանը, ուր թեւերն ու չըթները շարժելով մեկնումի ազդանշանը կուտար : Գիշերը կը կանչէր իր լուսաբնակները, խորհուրդի սեղանէն : Անոնք ելան ոտքի, կաթիլ, կաթիլ քրտնած ու թրջուած : Սրբեցին խորհուրդի քրտինքը իրենց ճակատէն, լուսածոր թեզանիքներով ու ապա էսայրին լուսափունջ մը նուիրելով մեկնեցան չքափայլ, յարդգողի ճանապարհէն

Համատ լերան ճամբայով կ'իջնէր անապատ :

★

Փոթորիկ ... մրրիկ ... : Բայց ինչ տարաշխարհիկ ալեկոծութիւն : Ափունքէն փրթած կեդրոնաձիգ տեղատուութիւն, որ կ'ուռէր, կը փրփրէր, կը տարածէր իր թեւերը, մինչեւ հեռաւոր խորերը : Կախարդ ոգի մը, իր վհուկի մատները մխրճած, կը վրդովէր խաղաղութիւնը թմրած եւ կոյս հոգիներու :

Համատին նաւը, այս ալեկոծութիւններուն վրայէն, առագաստները պարզած, իր խոնարհ նաւաստիներով, կը կտրէր ճակատագրէն գծուած ճամբան : Անոր կայմին վրայ նստող սպիտակագոյն ամպն ու շանթը կը ցրուէին Ալլահին գերագոյն շունչին տակ :

Ան կը նաւարկէր երկինքի ճամբով, հաւատքի հինաւուրց քարերը դղրդեցնելով գահավէժ :

(28)

եւս ընենք: Պիտի ընենք մեր կարելին. բայց կառավարութիւնն է որ օրինակ պէտք է հանդիսանայ եւ մէկդի դնէ կուսակցական նկատումները որոնք խոչընդոտներ են մեր վերականգնումին համար: Եթէ վարչապետը, ելմտական եւ արտաքին նախարարները անկեղծ են, պէտք է լքեն ղողպատի ճարտարարուեստին ազգայնացման ծրագիրը: Ընկերվարականները սխալ հաշիւներ ըրած են ամէն հարցի մէջ:

★ Բրիտանական կառավարութիւնը շատ բուռն տագնապ մը պիտի անցընէ այս շաբթու: Արհեստակցականներու կեդրոնական վարչութիւնը այսօր պիտի ներկայացնէ իր տեղեկագիրը օրավարձերու ընթացիկ սակը չբարձրացնելու կառավարական առաջարկին մասին: Ճարտարարուեստի ներկայացուցիչները, իրենց կողմէ, կառավարութեան պիտի պարզեն իրենց տեսակէտը՝ «Մեծերու» շահերը կրճատելու առաջարկին շուրջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ թղթատարական աշխատաւորներն ալ գործադուլ հռչակեցին շաբաթ օր: Շաբաթէ մը ի վեր գործադուլի մէջ են կազի, ելեկտրականութեան եւ հանքերու բանուորները: Հաղորդակցութեանց նախարարը յայտարարեց թէ խիստ քայլեր պիտի առնուին բանթողներուն դէմ որովհետեւ վախ կայ որ ներկայ գործադուլները սկիզբն են կամ շարունակութիւնը այն գործադուլներուն որոնք ծանր տագնապ ստեղծած են կամ պիտի ստեղծեն հետզհետէ, դրացի երկիրներուն մէջ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը ծրագիրներ կը մշակէ կազմակերպելու համար երկրին կրաւորական պաշտպանութիւնը: Վերջին պատերազմի ընթացքին ձեռք առնուած միջոցները այսօր անբաւական են: Մասնաւոր մարմին մը պիտի ուսումնասիրէ Անգլիոյ կրաւորական պաշտպանութեան մեթոտները որոնք շատ օգտակար եղան պատերազմի օրերուն:

ՔՍԱՆԸՀԻՆԳ Հելլէն ապստամբներ սպաննուեցան երբ կառավարական ուժերը յարձակում գործեցին իրենց վրայ՝ Մակրօփուլիանիս գիւղին վրայ, Նեկրիթայի մօտերը: Գավալայի մէջ խոշոր հրդեհ մը պատահելով, հրոյ ճարակ եղաւ ալիւրի գործարան մը:

Միացեալ Ազգերու պալքանեան յանձնաժողովը դիմում մը եւս պիտի կատարէ Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ, Եուկոսլաւիոյ եւ Յունաստանի կառավարութեանց, յանձնարարելով որ դիւանագիտական բնականոն յարաբերութիւններ ստեղծեն իրենց միջեւ:

ՄԱՐՏ 3էն սկսեալ, Ազգային վիճակահանութեան պարգեւները հետեւեալ փոփոխութիւնը պիտի կրեն — A. դասին առաջին պարգեւը պիտի ըլլայ 10 միլիոն ֆրանք (փոխանակ 8ի) եւ B. դասին առաջին պարգեւը՝ 5 միլիոն (փոխանակ 4ի): Տոմսերուն գիներն ալ պիտի սղեն — ամբողջական տոմս (A. կամ B.) 430 ֆրանք, երկուքը մասին 860: «Տասնոց»ները 50 ֆրանք փոխանակ 30ի:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ շրջանակներուն մէջ զրոյց կը շրջի թէ Մոսկուայի կառավարութիւնը դիմում կատարած է Ուաշինկթընի կառավարութեան մօտ «որպէսզի վերջ դրուի ներկայ «անարիւն» պատերազմին: Ամերիկայի պետական շրջանակները որ եւ է մանրամասնութիւն չեն հաղորդած այս մասին, կ՚ըսուի թէ Ռուսերը նոր առաջարկներ ներկայացուցած են Աւստրիոյ դաշնագրին ինչպէս նաեւ պատերազմի ընթացքին իրենց փոխ տրուած գումարներուն կարգադրութեան մասին: Արտաքին նախարար Մարշըլ մամուլի ներկայացուցիչներուն յայտնած է թէ «ինք որ եւ է նշան չի տեսներ որ Մոսկուա կ՚ուզէ հաշտարար քաղաքականութեան մը հետեւիլ»:

ԼԵՆԻՆԿՐԱՏԻ համալսարանին մէջ տօնուած է Զարլզ Տարուինի ծննդեան 139րդ տարեդարձը: Զայնասփիւռին վրայ յայտարարուած է սակայն մեծանուն գիտունին տեսութիւնները քննադատելի են որովհետեւ համապատասխան չեն Մարքսիզմի վարդապետութեան:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ վերջին վիճակագրութեանց, եօթը միլիառ ֆրանքի արժողութեամբ 5000նոցներ չեն վերադարձուած: Այս գումարին մէջ կան այն թղթադրամները որ արտասահման կը գտնուէին օրէնքին գործադրութեան օրերուն ինչպէս նաեւ անոնք որոնց տէրերը «երես չունին» դրամատուն ներկայանալու: Բողոքներ կան թէ կառավարութիւնը նիւթապէս օգտուած պիտի չըլլայ այս փոխանակութեան ներկայ գործողութենէն այն պատճառով որ երբ ամբողջութեամբ պիտի վերադարձնէ 5000նոցներու փոխարժէքը քանի որ նոր 1000նոցներ տպելու համար ծախսած պիտի ըլլայ առնուազն 2ուկէս միլիառ եւ դրամատուներուն վարձատրութիւն մը պիտի տայ: Անուղղակի կերպով օգտուած պիտի ըլլայ միայն անոր համար որ 7000էն վեր 5000նոց ներկայացնողներուն մասին խիստ քննութիւն պիտի կատարէ՝ երեւան հանելով կարգ մը գեղծումներ որոնցմէ տուժած է պետական գանձը:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ:
Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստմնարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիտի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիքթորիա, եւ քրոջը Եւգինէ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆոր-Վիլի մասնաճիւղին փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱՄԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ՚ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobis 190 իջնել Gare d'Issy:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսին, տեղի կ՚ունենայ 28 փետրուարին, շաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brebant Marseillais/ի մէջ:

Մրցանակի պիտի արժանանան շքեղագոյն տարազ կրողները: Տեղի կ՚ունենայ Պաշտ. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ:

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ թուականը:

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 22 փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ, ուրբաթ գիշեր ժամը 8.30ին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը վաղը չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը, ուրբաթ 20 Փետր.: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը:

ԶԱՏԿԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը, կիր. 8 Փետրուարի, հանդէսին առթիւ, իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ծնողներու, բարեկամներու, մասնաւորապէս թառիստ Պ. Գարեգինին եւ Պ. Բենոյին, որոնք օժանդակեցին իր հանդէսին յաջողութեան:

ԾԱԽՈՒ Է

Լուսանկարչատուն ՖԷՊԻՒՍ «Studio PHEBUS» ծախու է իր յարկաբաժինով միասին: Դիմել ամէն օր բացի կիրակի եւ երկուշաբթի, ժամը 10—12 եւ 2—6, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Tel. Louvre 69-83, Paris (2), 3րդ յարկ, վերելակ:

ՍՆՆԴԵՂԷՆԻ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ
Բոլոր երկիրներու համար
Գրել IMEXPORT B. P. 349 TANGER, MAROC

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին: Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱԶԱՐԵԱՆի կողմէ: Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ՚ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի:

Գեղարուեստական այլազան բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն գաղութիս ծանօթ արուեստագէտներէն Տիկիններ Լ. Տէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Պ. Պ. Գ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէլօն, Խ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան:

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին դրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան: Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ՚Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 18 Février 1948 Չորեքշաբթի 18 Փետր.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année No 5269-Նոր շրջան թիւ 878 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍԿՍԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼ

Քովի սիւնակին մէջ կը կարդաք Հ. Յ. Դաշնակցութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին հաղորդումը, առ որ անկ է, վասնզի սպառնալիքի մը առթիւ որ չորս օր առաջ հրատարակուեցաւ Փարիզի հակադաշնակցական օրկանին մէջ :

Բաւական չէին երեք տարիէ ի վեր մեր կուսակցութեան ճակտին նետուած զազրելի ամբաստանութիւնները :

Բաւական չէին, բոցավա՛ռ երեւակայութեամբ, մեր կուսակցութեան եւ կարգ մը հաւատաւոր ու հայրենասէր ընկերներու անունին կապուած զրպարտութիւնները :

Բաւական չէին կարգ մը գզուելի մարդոց փողոցային հայհոյանքները վաթսուն տարեկան յեղափոխական կազմակերպութեան մը հասցէին :

Եւ արդէն, հերոսաբա՛ր ասպարէզ կը կարդան Դաշնակցութեան եւ կը սպառնա՛ն...

Օրկանին խուժադուժ ու անպատասխանատու խմբագիրը որ, ատենէ մը ի վեր կրակուբոց կտրած, սիւնակ կը լեցնէ մեզի դէմ, կը յանդգնի սպառնալ որ կը տղեքը «մի չնչին նշանի են սպասում»... «ատելութեան լախտը» իջեցնելու համար Դաշնակցութեան եւ Դաշնակցականներու գլխուն :

Ի հարկէ, այդ նշանը տակաւին «չեն տայ», յանուն մարդասիրութեա՛ն, բայց կ'ազդարարուի որ մենք ալ դանակը ոսկորին չհասցնենք...

Ինչպէս կը տեսնուի, յեղափոխակա՜ն վարդապետը բառերը չի ծամծմեր եւ բացէ ի բաց կը սպառնայ եղբայրասպան կռիւի մը ազդանշանը տալ իր շուրջիններուն՝ որպէսզի ծունկի բերել տան Դաշնակցութիւնը «սովետական հայրենիքի մեծութեան առաջ»...

Տակաւին չենք գիտեր թէ երիցս երանեալ այս ամբոխավարին փաթրոններէն որ ծանծաղամիտ կամ որ հերոսը պատուիրած է իրեն որ այսօր «լախտ»ով — կամ վաղը, ուրիշ «գործիք»ներով — սպառնայ մեր ընկերներուն :

Չենք գիտեր թէ ով մոռցաւ յիշեցնել այդ լիրբ խմբագրին որ այս ազատ հայրենիքը ունի իր օրէնքն ու ոստիկանութիւնը :

Ով մոռցաւ բացատրելու իրեն, որ Ֆրանսան չշփոթէ այն վայրերու հետ ուր մարդիկ, սանձարձակ դաշոյն կը ճօճեն՝ իրենց հակառակորդներուն դէմ :

Ով մոռցաւ, մանաւանդ, հասկցնելու այդ թշուառական մարդուն որ վատոդի սպառնալիքներով չէ որ Դաշնակցութիւնը պիտի հրաժարի իր գաղափարամարտէն :

Անշուշտ, իր կողքին կանգնող մարմինը յարմար պիտի նկատէ հրապարակաւ լուսաբանելու հանրութիւնը ու, եթէ ինք համաձայն չէ կատարուած սպառնալիքին, այդ իմաստով ալ պիտի արտայայտուի եւ խելքը գլուխը պիտի բերէ իր օրկանը խմբագրող իմաստակին :

Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր դիրքը այս սպառնալիքին առջեւ :

Ջերմօրէն կը յանձնարարենք մեր ընկերներուն, մեր համակիրներուն եւ մեր բարեկամներուն որ երբեք չազդուին այս թրքաբարոյ սպառնալիքէն :

Մեր ընկերներուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ պահել իրենց պաղարիւնը, եւ շարունակել իրենց կուսակցական աշխատանքները՝ Դաշնակցականի վայել լրջութեամբ :

Ոչ մէկ վէճ ու վիճաբանութիւն դիմացի ամբոխին հետ ու մանաւանդ ոչ մէկ շարժում որ անհամապատասխան է Դաշնակցութեան աւանդութեանց :

Մենք կը շարունակենք մեր խաղաղասէր ու գիտակից գաղափարամարտը եւ միեւնոյն ատեն կը յայտնենք մեր ցաւը այս անփառունակ սպառնալիքին առթիւ :

Ազատ, անկաշկանդ ու բարեմիտ քննադատութիւն մեր կողմէ՝ Հայրենիքէն ներս, եւ Հայրենիքէն դուրս կատարուող երեւոյթներուն մասին, միշտ, յանուն հայ ժողովուրդի շահերուն :

Ու այդքան միայն :

Ժ.

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Ֆրանսայի Հայ Ազգային Ընդհանուր Միութեան պաշտօնական օրկանը իր 14 Փետրուարի խմբագրականին մէջ կը գրէ հետեւեալ սպառնալից տողերը.—

« ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՆ ՏԵՍՆՈՂ, ՆՐԱ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ ԸՄԲՌՆՈՂ ԵՒ ՆՐԱՆՈՎ ԱՊՐՈՂ ՇԱՏ ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐ ՈՒՆԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ ՈՐՈՆՔ ԱՆԱՐԳ ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՍՐԱԽՈՂԽՈՂ ԵՂԱԾ ԻՐԵՆՑ ԱՆՄԵՂ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԱՐԴԱՐ ՎՐԷԺՈՎ ԼԵՑՈՒԱԾ՝ ԹԻՒՐՔ ՃԻՒԱՂՆ ԵՆ ՏԵՍՆՈՒՄ ՁԵՐ ՄԷՋ՝ Ո՛Վ ՀԱՅԱՆՈՒՆ ԴԱՒԱԴԻՐՆԵՐ, ՈՐ ՁԷՔ ԽՈՆԱՐՀՈՒՄ, ԾՈՒՆԿԻ ՉԷՔ ԳԱԼԻՍ ՄԵՐ ՁՔՆԱՂ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋ :

ՈՐԲՈՒԹԵԱՆ ՍՈՍԿՈՒՄՈՎ ԴԱՌՆԱՑԱԾ ՄԵՐ ԱՅՍ ԱՐԻ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԻ ՉՆՉԻՆ ՆՇԱՆԻ Է ՍՊԱՍՈՒՄ ՈՐ ԻՐ ՄԷՋ ԿՈՒՏԱԿՈՒԱԾ ԱՏԵԼՈՒԹԵԱՆ ԼԱԽՏԸ ԻՋԵՑՆԻ ՆՐԱՆՑ ԳԼԽԻՆ, ՈՐՈՆՔ ԱՊԵՐԱԽՏՕՐԷՆ ԱՐՀԱՄԱՐՀՈՒՄ ԵՆ ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՆ, ԱՆԱՐԳՈՒՄ ԵՆ ՆՐԱ ՎԵՀՈՒԹԻՒՆԸ :

ՄԵՆՔ ՆՐԱՆՑ ԱՅԴ ՆՇԱՆԸ ՉԵՆՔ ՏԱՅ, ԲԱՅՑ ԴՈՒՔ ԷԼ ԴԱՆԱԿԸ ՈՍԿՈՐԻՆ ՄԻ ՀԱՍՑՐԷՔ» :

Պիտի փափաքէինք որ վերոյիշեալ Միութիւնը հրապարակաւ բացատրէր թէ իր գիտակցութեամբ, հաւանութեամբ եւ պատասխանատուութեա՞մբ գրի առնուած է այս սպառնալից յայտարարութիւնը :

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

16-2-1948

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓՐԿԻՉ ? « ԱԹՈՄԻՔ »Ը

Անշուշտ դուք ալ սարսափով կարդացիք սա ծանօթ «աթոմիք»ի մասին տրուած մանրամասնութիւնները եւ բնականաբար մտածեցիք մարդկային արարածին ուղեղին չարաղէտ կազմութեան վրայ :

Ուրեմն կարելի է ստեղծել Աստուծոյ շինածէն միլիոնապատիկ աւելի ուժեղը, փայլունը, աւերիչը, մահացուցիչը :

Արեւը, այս հաշուով դարձած է սառի կտոր մը, երկիրը խաղի գնդակ մը, ցամաքամասերը նշանակէտ «վեհափառ աթօմիքին», իսկ մարդկային արարածը ոչ իսկ ճանճ մը, մրջիւն մը... :

Անոր ուժը եւ հնարաւորութիւնները ցոյց տուող սահմռկեցուցիչ թիւերուն առջեւ,— միլիառներ շարա՛ն շարա՛ն — քու խեղճ մտածումդ կը թափառի անզօր, ու կ'երթայ կը կառչի աթոմիքին ուժէն ու մարդկային կարողութեան սահմանէն գերիվեր կարգ մը անիրականալի բաներու ... :

Այսպէս բնութեան տարրերը հիմէն խախտող այդ գերմարդկային ուժին ստեղծիչ միտքը չկրցաւ գոնէ երկու ֆրանք զեղչել մեր հացին ու միսին գինէն :

Գիշեր - ցերեկ ժողով, Ֆրանքը կամ տոլարը փրկելու համար : Ամէնէն մեծ դիւանագէտներուն քունը փախած է Սարր կամ Ռուրը, ինծի կամ քեզի նուիրելու մտահոգութեամբ :

Յունաստանի Հարա՞ւը, Արեւե՞լքը թէ Արեւմո՞ւտքը պէտք է փրկել ապստամբներու յարձակումէն :

Աս ալ չեն կրցած որոշել տակաւին, հակառակ Վրաքու եռեւէ, տեղւոյն վրայ ղրկուած քննիչ յանձնախումբերու ժամանումին կամ մեկնումին : Իսկ Պաղեստինի վիճակը մի հարցնէք :

Եթէ սա մեծ դիւանագէտները մեզի հարցնեն, կարծեմ խելքի մօտ լուծում մը պիտի կարենայինք գտնել բոլոր այս անլուծելի, բարդ խնդիրներու կարգադրութեան համար :

Օրինակ պէտք է որ բոլոր վարչապետները, արտաքին նախարարները, զանազան եւ զարմանազան յանձնախումբերը ձեռք քաշեն աշխարհի գործերը կարգադրելու յաւակնութենէն եւ յանձնեն զանոնք «Աթօմիք»ը հնարող եւ այդ կատարելութեան հասցնող գիտուններուն : Վստահ եմ որ մէկ ռումբով ամէն բան հիմնապէս կը լուծեն :

ԱՐԱՄԱԶԴ

Նոր գումարներ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի

ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

« Յառաջ »ի անցեալ ուրբաթ օրուան թիւով հաղորդած էինք թէ ամերիկեան կառավարութիւնը ծրագիրներ կը մշակէր նոր վարկեր յատկացնելու համար Թուրքիոյ եւ Յունաստանի :

Երկուշաբթի օր նախագահ Թրումըն մասնաւոր յուշագիրով մը տեղեկացուց խորհրդարանին որ յաւելուածական վարկեր պիտի յատկացուին վերոյիշեալ երկու երկիրներուն որոնց համար 400 միլիոն տոլարի վարկ մը քուէարկուած էր անցեալ տարի :

Նախագահը չէ ճշդած գումարը : Իր յուշագրին մէջ յայտնուած են հետեւեալ միտքերը.—

Եւրոպայի օգնութեան ծրագրին մէջ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ զինուորական պէտքերուն համար վարկեր նշանակուած չէին, բայց պիտի գայ ատենը երբ խորհրդարանէն պիտի պահանջուի որ գումարներ քուէարկուին անոնց համար :

Խօսելով Յունաստանի մասին, պէտք է դիտել տալ թէ շատ նշանակալից է որ ապստամբներու կռիւը հելլէնական բանակին դէմ չէ որ կը կատարուի, այլ հելլէն ժողովուրդին դէմ : Գիւղեր կը քանդուին, ապստամբներուն նպատակն է քարուքանդ ընել գիւղացիներուն տուները, գրաւել անոնց հողերը եւ ստիպել որ ժողովուրդը բազմամարդ քաղաքները տեղափոխուի եւ բեռ մը ըլլայ պետութեան վրայ : Անոնց նպատակն է ստեղծել թշուառութիւն մը որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ — իրենց կարծիքով — քաղաքական խառնակութիւն մը Յունաստանի մէջ :

Ապստամբները շատ փոքրաթիւ են եւ երբեք չեն ներկայացներ հելլէն ժողովուրդը : Անոնց ընդհանուր թիւն է 20.000 բայց այս թիւին մեծամասնութիւնը սպառնալիքով անցած է ապստամբներուն կողմը : Համայնավարները կ'աշխատին քայքայել Յունաստանի տնտեսութիւնը, մինչդեռ մենք կ'աշխատինք վերականգնել զայն : Յունաստանը տակաւին ազատ երկիր մըն է : Մարկոս պետական կարգուսարք չէ կրցած հաստատել երկրին որեւէ մէկ կողմը : Իր ստեղծած «կառավարութիւնը» յուսահատ փորձ մըն էր, ոչ թէ ուժի մը արտայայտութիւնը : Ամերիկա թոյլ պիտի չտայ որ այդ կառավարութիւնը ճանչցուի :

Նախագահը չխօսեցաւ Թուրքիոյ մասին, եւ յիշեց միայն որ «թրքական օժանդակութեան ծրագիրը կը գործադրուի կանոնաւոր կերպով եւ զինուորական պիտոյքներ հետզհետէ պիտի հայթայթուին այդ երկրին :

Պ. Թրումըն կը ներկայացնէ անցեալ տարի քուէարկուած գումարներուն հաշիւը — մինչեւ Դեկտեմբերի վերջը, Թուրքիոյ յատկացուած գումարէն մնացած էր 10 միլիոն տոլար, իսկ Յունաստանի վարկէն 118 միլիոն : Մինչեւ այդ թուականը, Յունաստան ստացած էր 74 միլիոն տոլարի արժողութեամբ ռազմանիւթ, իսկ Թուրքիա 19 միլիոնի :

★ Անգլիոյ արտաքին փոխ-նախարարը երեսփոխանական ժողովին մէջ յայտարարեց թէ բրիտանական ուժերը չեն մասնակցած Յունաստանի զինուորական գործողութեանց, բայց, եթէ յարձակումի ենթարկուին, «գիտեն թէ ինչպէս պիտի պատասխանեն» :

ՁԱՅՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐԷՆԱՒՈՐՈՒՄ— Պանիր՝ 100 կրամ J. եւ A. դասերուն՝ FB կտրոնով : Կարագ.— 100 կրամ E եւ A դասերուն, 200 կրամ J դասին՝ GH կտրոնով :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը բացարձակօրէն մերժած է երկու միլիառ սթերլինի՝ միջազգային վիճակահանութիւն մը հրապարակ հանելու առաջարկը զոր իրեն ներկայացուցած էին կարգ մը երեսփոխաններ :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միութիւնը «անկախ» կառավարութիւն մը հաստատած է Հիւս. Քորէայի մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը կը յայտարարէր երկուշաբթի իրիկուն թէ «խորհրդային բանակը գերազանց է աշխարհի բոլոր բանակներէն իր ուժով եւ կռուելու իր կարողութեամբ : Քաղքենի երկիրներու բանակները զէնքեր են աշխատաւորներուն դէմ կռուելու համար. անոնք ջարդարարներն են ժողովուրդներու ազատութեան : Ամերիկեան բանակը, Ամերիկացի աշխարհակալներուն ծրագիրները գործադրող միջոց մըն է : Բրիտանական բանակը Յունաստանի մէջ, կը պաշտպանէ ֆաշական - արքայական վարչաձեւը այդ երկրին մէջ : Ֆրանսական բանակը կ'աշխատի ջախջախել բանթողները ինչպէս նաեւ ազատագրական շարժումները՝ գաղթավայրերուն մէջ :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ յառաջիկայ Սեպտեմբերի տարեկան համաժողովը պիտի գումարուի Փարիզի մէջ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹ...

(ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԷՆ)

Գ.

« Մենք հասանք Յունաստանը Հոկտեմբեր 19ին, կիրակի օր մը։ Սակայն այդ օրը տօն մըն էր միայն մեզի՝ Հայերուս համար, որոնք կը վերադառնան դէպի իրենց հայրենիքը՝ ազատ, խորհրդային աշխարհը։ Անդառնալի անցեալին յանձնեցինք անիծեալ նանսէնեան անձնաթուղթերը, ցեղային խտրականութեան եւ ստորադասութեան ոգին, որ կը կիրառուէր մեզ հանդէպ՝ երբ մեզ աշխատանքի կը վարձէին, տեղափոխութեանց մէջ սահմանափակումները եւ այլ բազմաթիւ հալածանքներ, որոնց կ'ենթարկուէինք մենք երկրի մը մէջ, որուն փաշական կարգերը Չըրչիլ օրինակելի հռչակեց ժողովրդավարութեան համար ։

« Իսկ Յունաստանի տօնը կու գայ միայն այն օրը, երբ կ'իրագործուի Մանոլիս Գլեզոսի պահանջը, հրեղէն գիրերով գրուած Ակրոպոլիսի պատին, եւ երբ աշխարհակալ գիշատիչները հանգիստ կը ձգեն Յոյն ժողովուրդը, որ այսօր այդ գիշատիչներուն յանցանքով կ'ապրի իր բազմադարեան պատմութեան ամէնէն սեւ օրերը »։

Ընդհանուր առումով տուինք պատկերը այս անարգ եւ վատոգի գրութեան ։

Ամէն ինչ մռայլ է ու խաւար, ամէն տեղ ապականութիւն է ու այլասերում, բովանդակ Յունաստանի տարածքին, մինչեւ Մարկոսի իշխանութեան սահմանները, համատարած սով է, ընդհանուր հալածանք ու խտրական ոգի, եւ Հայը կը մեկնի այս երկրէն՝ առանց շնորհակալութեան բառ մը — միայն մէկ հատիկ եւ ոչ երկու — ըսելու անոր ; առանց անոր կապուած երախտագիտական զգացում մը իրեն հետ տանելու ։

Այն Անգլիացիներն ու Ամերիկացիները, որոնք կը գտնուին Յունաստանի մէջ, տարբեր չեն այն միւս Անգլիացիներէն եւ Ամերիկացիներէն, որոնք կը գտնուին Եգիպտոսի մէջ ։

Ընդհանուր առումով նոյնն են նաեւ այն կարգերն ու իշխանութիւնները, որ հաստատուած են թէ հոս՝ Եգիպտոսի մէջ եւ թէ հոն՝ Յունաստանի մէջ ։

Ինչպէս որ ընդհանուր առումով նոյնն է վիճակը մեր ազգակիցներու, ըլլայ Եգիպտոսի, ըլլայ Յունաստանի մէջ, անոնք իրաւահաւասար քաղաքացիներն են բնիկներու հետ եւ անոնց հետ միասին թէ անոնց լացը կը բաժնեն եւ թէ ծիծաղը ։

Այսպէս ըլլալով մէկտեղ՝ տարբեր է լեզուն Եգիպտոսէն ներգաղթող Նալբանդեաններու եւ Պօղոսեաններու, եւ տարբեր՝ Յունաստանէն ներգաղթող Մխալեաններու եւ Քրքեաշարեաններու ։

Մանաւանդ... տեղացիներու նկատմամբ ։

Որովհետեւ տարբեր է այն վերաբերումը, որ Մոսկուան ունի դէպի Եգիպտոսը եւ տարբեր՝ որ ունի դէպի Յունաստանը ։

Անգամ հոս ու հոն գտնուող Անգլիացիներու եւ Ամերիկացիներու նկատմամբ։ Որովհետեւ հոն՝ Յունաստանի մէջ՝ ան այսօր իսկ անոնց հետ Մարկոսներու միջոցով արիւնալի բախումի մէջ է, մինչ հոս՝ Եգիպտոսի մէջ՝ պայքարը այս սրութեան հասած չէ ։

Այս Մոսկուան է ահա, որ «Նոր ժամանակներ»ու էջերէն, Նալբանդեան - Պօղոսեաններու գրչով — եւ մթին նպատակներով — իր կեղծ համակրանքները կը յայտնէ Եգիպտոսի հանդէպ, մինչ նոյն պարբերականին էջերէն՝ Մխալեան Քրքեաշարեաններու բերնով՝ լուտանք ու լեղի կը թափէ Յունաստանի հասցէին։

Այլ խօսքով՝ թէ ներգաղթը եւ թէ ներգաղթողները, ձեռնարկի առաջին իսկ վայրկեանէն, լրիւ ու ամբողջութեամբ, թէ յայտնապէս եւ թէ քողարկուած ձեւերով, կը ծառայեցնէ քաղաքական իր մթին նպատակներուն ։

Երուսաղէմի «Միութիւն» թերթէն առնելով՝ « Արեւ » իր 1948 Յունուար 10ի թիւին մէջ կը յայտնէր, որ երբ ամերիկահայ ներգաղթողները — ընդամէնը 151 հոգի — կը հասնին Մարսէյլի առջեւ, ուր այդ օրերուն ընդհանուր գործադուլ էր համայն Ֆրանսայի մէջ, մեր 151 քաջարիները անմիջապէս, «Ռոսիա» նաւուն վրայ, հանգանակութեան կը ձեռնարկեն ի նպաստ Ֆրանսացի բանուորներուն՝ դրամով եւ ճառերով իրենց համակրանքները յայտնելով անոնց ...

Եւ « Ռոսիա» նաւը, ինչպէս կը նկատէ «Արեւ», անկարող կ'ըլլայ քարափին մօտենալու եւ կը մեկնի առանց Մարսէյլէն ներգաղթողներ առնելու ։

Այս նոյն 151 քաջարիները Բաթում հասնելով, հոն, խորհրդային հողին վրայ, բոլորովին սանձարձակ եւ ազատօրէն, խորհրդային իշխանաւորները անոնց բերնով հաշիւները կը կարգադրեն Միացեալ Նահանգներու հետ ...

Ամերիկեան մեծազդեցիկ թերթերէն «Քրիսչըն Սայընս Մոնիթոր» իր 1947 Դեկտ. 8ի թիւին մէջ թղթակցութիւն մը զետեղելով այս 151 ներգաղթողներու մասին, Մոսկուայի իր թղթակցին՝ Էտմընտ Սթիվընսի գրչով կը վկայէ ․

« Պաթումի մէջ ներգաղթողներէն ելեկտրագէտ Եղիշէ Սարգիսեան կը յայտարարէ․ «46 տարի եղած եմ Միացեալ Նահանգներու մէջ եւ լման 32 տարի մնացած եմ անգործ, Ամերիկայի մէջ ապրելու համար ընտանիքս բաւարար հաց չէ ունեցած» ։

Ուրիշ մը՝ Կարապետ Գալուստեան՝ իր ապրած տառապանքները յուշագրելով՝ կը վկայէ․— 10 տարի աշխատած եմ գործարանի մը մէջ եւ ենթարկուած՝ անսանձ շահագործումի քաղաքականութեան ։ Ես չեմ աշխատած ինծի համար, ես հանգիստ քունը չեմ ճանչցած։ Բայց այս կեանքը այլեւս վերջ գտած է․ ալ ես իմ հայրենի երկրին մէջ եմ, ես երջանիկ եմ, որ այսուհետեւ պիտի գործեմ իմ սեփական ժողովուրդին համար»։

Իսկ համախումբ բոլոր ներգաղթողները, խորհրդահայ թերթի մը թղթակիցը պաշարելով, կը յայտարարեն անոր․— «Այն ազատութիւնը, զոր կը փնտռէինք, գտած ենք այլեւս ոտք դրած ըլլալով իրապէս ազատ երկրի մը սահմաններուն վրայ » («Հայրենիք», 11 Դեկտ․ 1947)։

Ինչպէս կը տեսնէք — վկայ՝ Սարգիսեաններն ու Գալուստեանները — սով է, հալածանք ու շահագործում ոչ միայն Յունաստանի, այլեւ աշխարհի ամէնէն ազատ, ամէնէն լի ու բարգաւաճ երկրին՝ Միացեալ Նահանգներու մէջ ...

Աղմուկով, ցուցադրութեամբ եւ յաճախ ատելավառ ճառերով ու յայտարարութիւններով հիւրընկալ երկիրներու հասցէին՝ Մոսկուան աշխարհի բոլոր ծայրերէն կարաւան առ կարաւան Հայեր կը տանի դէպի Հայաստան՝ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն մէջ թշնամանք սերմանելով դէպի մեզ ։

Եւ այսպէս կ'ըլլայ, որովհետեւ Մոսկուան ներգաղթ կը կազմակերպէ ոչ մեզի համար, ոչ մեր ու մեր հայրենիքի շահերը նկատի առնելով, այլ կը կազմակերպէ — ըսէ եւ կրկնէ — բացառաբար զայն իր քաղաքական նպատակներուն ծառայեցնելով ։

Այլապէս ինչո՞ւ այս աղմուկը, ինչո՞ւ Նալբանդեաններու, Պօղոսեաններու, Մխալեաններու, Քրքեաշարեաններու, Սարգիսեաններու, Գալուստեաններու, աշխարհի բոլոր ծովերու վրայ շրջեվարող «Պոբեդա»ներու, «Ռոսիա»ներու, «Ջուկոտկա »ներու եւ ամենուրեք հրատարակուող այլազան « Միութիւն »ներու եւ « Լրաբեր »ներու այլանդակ բացագանչութիւնները, անարգ գրութիւններն ու վատոգի յայտարարութիւնները ։

(Վերջ)

Ի՞նչպէս կ'ապրին խորհրդային քաղաքական տարագրեալները

Խ. Միութեան աշխատանքի կայաններէն ազատուած եւ այժմ Մ. Նահանգները ապաստանած երկու Ռուս տարագիրներ, վերջերս հրատարակութեան տուին իրենց բանտային յուշերը։

Ինչ որ կը պատմեն անոնք այն տաժանելի եւ ահաւոր պայմաններու մասին, ուր ստիպուած են աշխատիլ Խ. Միութեան «անբաղձալի» քաղաքացիները, մեզի համար նորութիւն չեն բնաւ ։

Տակաւին տարիներ առաջ, երբ Դաշնակցական մամուլը որոշ եւ փաստացի քօղազերծումներ կ'ընէր, Խ. դրախտին մէջ տեղի ունեցած վայրագութիւններու եւ «մաքրագործումներու » մասին, մեր համայնավարները քառասուն կտոր կ'ըլլային հակառակը պնդելու համար։ Նոյնիսկ բարեմիտ Հայեր չէին ուզեր հաւատալ անոնց իրականութեան ։

Ժամանակը պէտք է անցնէր, պատերազմը պէտք է պայթէր, իր հետ բերելով մարդկային թշուառութիւն ու աղէտ։ Եւրոպան ու Մ. Նահանգները պէտք է աւելի սերտ յարաբերուէին « դրախտ »ին հետ, որպէսզի մարդիկ վերջապէս ըմբռնէին թէ ուր կը գտնուի աղէտին մայր երակը ։

Եթէ Հիթլէրի մենատիրութեան ձգտող քաղաքականութիւնն էր, որ պատճառ դարձաւ Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի մարդկային ու տնտեսական փճացումին, այժմ նոյն քաղաքականութեան կը հետեւի եւ Ստալին ։

Երկիր մը ուր կաշկանդուած են անհատին տարրական ու նուիրական իրաւունքները՝ խորհելու եւ խօսելու ազատութիւնը, չի կրնար վայելել տեւական բարիք ու խաղաղութիւն։ Անկեղծ ու անկաշառ քննադատութիւնը երկրի մը յառաջդիմութեան գլխաւոր ազդակներէն մէկն է։ Եւ ինչ հակադրութիւն, մինչ Եւրոպայի եւ Մ. Նահանգներու «պուրժուա» կառավարութիւնները ամէն թոյլտուութիւն կու տան իրենց քաղաքացիներուն, քննադատելու օրուան կառավարութեան քաղաքականութիւնը, անդին աշխատաւորներու կարմիր ու «ամենաժողովրդավար» կառավարութիւնը կը փակէ անոնց բերանները, աքսորելով զանոնք «մահուան կայանները» ։

Այս դարուս մէջ դեռ չէ ծնած այն ղեկավարը, որ գեր ի վեր ըլլար միւս արարածներէն, եւ իր անսխալ դատողութիւնը պարտադրեր մնացեալներուն ։

Ահաւասիկ քանի մը հատուածներ վերոյիշեալ փախստականներու յուշերէն ։

« Արգելափակման կայաններու մէջ պարտադիր աշխատաւորներու թիւը կը հաշուի 8 — 20 միլիոն (Խ. Միութեան բնակչութեան 4—10 առ հարիւրը)։ Պարտադիր աշխատաւորներն են․ 1.— «Հաշուեյարդարի ենթարկուած դասակարգ»՝ կուլակները, կամ նախկին հարուստ գիւղացիները։ 2.— Ազգայնական անվստահելի տարրերը, որոնց մէջ Լեհեր, Լաթվիացիներ եւ Թաթարներ։ 3.— Բազմաթիւ « մաքրագործումներէ » մնացած համայնավարներ։ Վերջին հասնողներն են այն հարիւրաւոր հազարներով «ներգաղթող»ները, որոնց միակ «ոճիրը» եղած է Գերմանացիներուն կողմէ գերի բռնուիլը ։

« Շատերը այս աքսորականներէն — որոնց աժան աշխատանքը Խ. Միութեան տնտեսութեան խարիսխը կը կազմէ — կը դիմեն դէպի աստիճանական մահ։ Անոնք կ'աշխատին երկրին Արջային Սառուցեալ շրջաններու ընդարձակածաւալ տափաստաններուն վրայ, երկաթուղիներու եւ ճամբաներու շինութեանց մէջ։ Կամ ոսկի կը պեղեն Քոլիմա գետի աւազանին մէջ, (հիւսիս-արեւելեան Սիպերիա)։ Այս ոսկին է, որ Խ. Միութիւնը կը գործածէ իբրեւ պահեստ՝ արտասահմանէն գնումներ կատարելու համար։ Կամ՝ նախապէս բնակութեան անյարմար վայրերու վրայ խորհրդային նոր քաղաքներու հիմերը կը փորեն ։

« Բանտային այս կայաններուն ամէնէն մեծը կը գտնուի հեռաւոր արեւելքի ընդարձակ հողամասին վրայ, ծանօթ Տալսթրոյ անունով։ Այս կայանը վերջերս այնքան ընդարձակուած է, որ իր մէջ կը պարփակէ գրեթէ ամբողջ հիւսիս - արեւելեան Սիպերիան ։

« Տալսթրոյ կը կառավարուի գաղտնի ոստիկանութեան կողմէ։ Շրջանին բուն կեդրոնը կը կազմէ՝ Քոլիմա գետին սեւ ու փոթորկալից մասը, ուր բարեխառնութիւնը երբեմն կ'իջնէ զերոյէն վար 92, (65 - 70° սանթիկրատ)։ Հողը կարծր, սառած զանգուած մըն է։ Ամառուան կարճ եղանակին նիհար կանաչութիւն մը։ Այս շրջանը կոչուած է «սպիտակ մահուան երկիր » ։

« Քոլիմայի արգելափակուածները շաբթուան մէջ կ'աշխատին վեց օր,— առտուան ժամը 5էն մինչեւ իրիկուան մթնելը, հսկողութեամբ գայլանման շուներու, որոնք մարզուած են մասնաւորաբար, յարձակելու համար գերիներու յատուկ զգեստ կրողներուն վրայ։ 1932ին Տալսթրոյ աքսորուածներուն հարիւրէն մէկը հազիւ ողջ վերադարձաւ։ Տեղական պատմութեան մը համաձայն հոն ղրկուածներէն քանի մը հազար հոգի ձիւնամրրիկին մէջ ճամբան կորսնցուցին եւ մահացան ամբողջութեամբ, պահապաններով եւ շուներով միասին ։

« Մակատանի մէջ, որ «գերիներու կայսրութեան» նաւահանգիստն ու մայրաքաղաքը կը համարուի, շինուած գերիներու կողմէ, ընդարձակ ու գեղեցիկ քաղաք մըն է։ Այնտեղ բազմաթիւ փորձեր կատարուած են ծաղկամշակութեան եւ տունկերու համար։ Փորձնական (experimental) ագարակներու մէջ կ'աճին խնձոր, տանձ, դեղձ եւ նարինջ։ Կառուցուած են թատրոնի եւ շարժանկարի շէնք, սակայն բնակչութիւնը կը կազմեն պաշտօնեաներն ու վարձուած ազատ մասնագէտները։ Դատապարտեալները քշուած են կղզին խորերը։

« Խ. Միութեան բաղդատաբար նուազ դժբախտ գերիներն են «մասնաւոր աքսոր»ի դատապարտուածները։ Անոնք արտօնուած են իրենց ընտանիքը միասին տանելու եւ ստիպուած են իրենց ապրուստը հոգալ, իբրեւ «ազատ գաղթականներ»։ Անոնց «տուները» հողին մէջ փորուած ծակեր են յաճախ ։

« Խորհրդային կայանները Նացիներու սարսափազդեցիկ կայաններուն չեն նմանիր։ Անոնք չունին կազի սենեակներ եւ չարչարանքի դրութիւն։ Ասոր նպատակը կը կայանայ այն բանին մէջ, որ Ռուսերը կ'ուզեն առաւելագոյն աշխատանք արտադրել տալ աքսորականներուն, նուազագոյն ծախքի փոխարէն։ Սակայն կլիմայի տեսակէտէն սովետական կայաններու սարսափը կը գերազանցէ հիթլէրական արգելարաններու խժդժութիւնները » ։

Այս մէջբերումները աղօտ մէկ պատկերը միայն կը ներկայացնեն այն ահաւոր ողբերգութեան, ուր հարկադրուած է ապրիլ Խ. Միութեան ըմբոստ կամ ընդդիմադիր կոչուած տարրը ։

Մենք թերեւս այնքան ալ չհետաքրքրուէինք Խ. Միութեան ներքին իրադարձութիւններով, եթէ այդ վարչաձեւին անմիջական թաթին ներքեւ չգտնուէր մեր դժբախտ հայրենիքը եւ չունենար իր անդրադարձումներն անոր վրայ։

Եթէ հսկայածաւալ Ռուսաստանի համար մարդուն համրանքը արժէք չունի, մեզի պէս անճիտուած փոքրիկ ազգի մը համար — մանաւանդ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Զ. Գարապէքիրի հետ

·Գ

Ինչպէս ըսինք աւելի առաջ, Զօր. Գարապէքիրի հետ մեր երկրորդ տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ անցեալ տարի :

Կարեւոր դէպքեր տեղի ունեցած էին անցնող 17 տարիներու ընթացքին եւ երբեմնի ընկճուած ու հանգստեան կոչուած զօրականը այս անգամ կը գրաւէր Ազգ. Մեծ Ժողովի Նախագահի աթոռը:

Այդ պատճառով էր արդէն, որ Զօր. Գարապէքիր չուզեց որեւէ նոր յայտարարութիւն ընել, աւելցնելով թէ այդ շրջանի իր քաղաքական դիրքը թոյլատու չէր օրուան խնդիրներուն մասին արտայայտուելու :

Ասոր փոխարէն Զօրավար Գարապէքիր մեր ուշադրութեան յանձնեց 12 Դեկտեմբեր 1945ին Ազգ. Մեծ Ժողովին մէջ իր խօսած ճառը, յայտնելով թէ հոն պիտի գտնենք պատասխանը այն բոլոր հարցումներուն, որոնք հաւանաբար պիտի ուղղուէին իրեն :

Իր այժմէականութիւնը նկատի ունենալով ստորեւ կուտանք ամբողջական պատճէնը այդ ճառին, որուն կարդ մը մասերը միայն թարգմանուեցան ատենին :

Անհաւասիկ այդ ճառը, որ կը բացատրէ Զօր. Գարապէքիրի տեսակէտները՝ օրուան քաղաքական դէպքերուն մասին .

— Յօսք կառնեմ իբրեւ մեր արեւելեան ճակատի զինուորական գործողութիւններու կատարող հրամանատար եւ իբրեւ ընկեր մը որ քաղաքական դաշնագիրներ ստորագրած է: Աւելցնեմ թէ Մոսկուայի դաշնագրին բանակցութեանց շրջանին Աթաթիւրք աւագ պատուիրակ կարգած էր զիս եւ ինծի դրկած էր այդ անուանումին վերաբերեալ պաշտօնագիրը, որ կը կրէ իր ստորագրութիւնն ու կնիքը: Այդ շրջանին չափազանց վնասակար պիտի ըլլար սակայն արեւելեան բանակը թողուլ եւ արեւելեան նահանգներու բնակչութենէն հեռանալ: Կացութիւնը բացատրեցի իմատուորական մարդոց — չափազանց մեծ արժէք ունի :

Յուշագիր Ռուսերու պատմածէն կը հասկցուի որ վերջերս ներդաշնակ պատերազմական դերինները Սիպերիոյ խորերը աքսորուած են: Ֆըրանսայի մէջ հազարներով այդ հայ գերիներէն ունէինք մենք, որ տուն վերադառնալու յոյսով մեկնեցան: Ուրեմն երկրի աքսորուածներէն եւ վերջերս ալ Պալքաններէն անհետացող Դաշնակցական ընկերներէն ետք՝ ահա նորը՝ հայ գերի-ներ ...

Ոչինչ, հայ ժողովուրդը ողջ ըլլայ :

Երջանիկ է, այն ժողովուրդը որ իր բախտը ինք կը տնօրինէ ազատ ու անկաշկանդ պայմաններու տակ :

Մենք կը հաւատանք տակաւին Ազատ ու Անկախ Հայաստանի «ցնորք»ին:

Ա. ՀԱԲԻԼԵԱՆ

րեն, միեւնոյն ատեն յայտնելով Մոսկուայի դաշնագրին վերաբերեալ տեսակէտներս, որոնց հաւանած էր: Այդ պատճառով իբրեւ աւագ պատուիրակ Մոսկուա չգացի, բայց աւագ պատուիրակ էի Մոսկուայի դաշնագրէն յետոյ կնքուած Կարսի դաշնագրին եւ թէ անկէ յետոյ ստորագրուած Ալեքսանդրապոլի դաշնագրին բանակցութեանց ընթացքին :

Լրագրող ընկերները բազմաթիւ հարցումներ ուղղեցին ինծի: Այդ հարցումներուն պատասխաններու առիթով տեսնուեցայ նաեւ մեր նախագահին հետ եւ ըսի թէ պաշտօնական հրաւէրի մը պարագային արտաքին գործավարը պէտք է երթայ, պայմանով որ նախապէս զինուած ըլլայ: Այդ նպատակով տրամադրեցի քովս գտնուած փաստաթուղթերը, որպէսզի կարելի ըլլայ հերքել բոլոր պնդումները :

Այդ առթիւ Թուրք յեղաշրջութեան ինսթիթիւթին նուիրեցի այն երեք դրիչները, որոնք ստորագրած էին վերը յիշուած դաշնագիրները: Մեկանը այդ դրիչներուն ծայրերուն վրայ է:

Ամէն բանէ առաջ կ'ուզեմ ընդգծել սա կէտը թէ սխալ է ոմանց այն ենթադրութիւնը կամ կարծիքը թէ մենք չենք օգտուած արեւելեան ճակատի զինուորական գործողութիւններէն կամ մեր կնքած դաշնագիրներէն: Աւելցնեմ նաեւ որ Ռուսերն ալ օգտուած են այն բարեկամութենէն, զոր մշակած էին մեզի հետ :

Ռուսերը, իրենց գլուխը ունենալով Լենինը, նորածին Թուրքիոյ զաւակներուն կը պարտին յեղափոխութեան ամբողջացումը: Այս պարագան կրնամ ըսել ի լուր աշխարհի: Դէպքերը բոլորովին տարբեր ուղղութիւն կը ստանային: Եթէ այդ շրջանէն մենք պատերազմի մտնէինք Ռուսերուն դէմ մեզմէ աւելի անոնք վնաս կը կրէին : Այս տեսակէտը բացատրեցի իրենց հետ կատարած կրկնակ տեսակցութիւններուս ընթացքին եւ Ռուսերը իրենք ալ իրենց ճառերով նոյնը ըսին : Անոնք ալ օգտուած են: Մէջտեղն են այդ փաստաթուղթերը: Արեւելեան ճակատին վրայ մենք օգտուեցանք այն անհաշիւ ռազմամթերքէն, զոր ցարական Ռուսիա մթերած էր հոն: Առինք այդ բոլորը եւ արեւմտեան ճակատ փոխադրեցինք այդ անհաշիւ ռազմաթերքն ու մեր արեւելեան բանակին մեծագոյն մասը: Նոյնիսկ նիւթական օժանդակութիւն ալ տեսանք Ռուսերէն: Հնչուն ոսկի ստացանք:: Առաքինութեան պարտք կը նկատեմ այս պարագան յայտարարել պատմութեան առջեւ:

Անմիջապէս աւելցնեմ սակայն, թէ Ռուսերն ալ ատոր շնորհիւ կրցան ամբողջացնել իրենց յեղափոխութիւնը:Այն միջոցին, երբՌուսերուն հետ բարեկամութեան դաշինք կը կնքէինք, հետեւեալ սկզբունքները բանաձեւած էինք :

— Թուրքեւռուս թշնամութիւնները յատուկ էին ցարական եւ Օսմանեան պետութիւններուն : Մենք յաւիտենապէս կը թաղենք այդ թշնամութիւնը: Մոսկուայի եւ Կարսի դաշնագրերը պէտք է հանդիսանան այդ թշնամութեան տապանաքարերը: Պէտք չէ անգամ մը եւս յարութեան կոչել այդ մեռեալը »:

Այսօր նոր պնդումներ առաջ կը քշուին: Քաղաքակիրթ տրամաբանութեամբ ահաւասիկ անձնական պատասխաններս .

1.— Որո՞ւ կը պատկանի Կարս կոչուած վայրը: Դարերով Թուրք բնակչութիւնը ապրած է հոն եւ Թրքական այդ հողամասը ժամանակամիջոց մը միայն ցարական վարչութեան տրուած է՝ պատերազմական հատուցումի փոխարէն (պռավօ, ձայներ): Մենք Սարըղամըշ մտանք՝ անցնելով Սօղանլը եւ Ալլահուէքպէր լեռները ու անցանք Աքտէվէններէն, Պէնլի Ահմէտներէն, Իւչլէր Թէփէսիէն, Քօճա Հալիլներէն, մեծ ու փոքր Եահնիներէն Ալաճա Տաղերէն , Զալքաւուրներէն եւ վերջապէս Արփաչայ (Արաքս) գետէն ու ջուր խմեցինք Չըլտըր լիճէն եւ մեր սահմանը գծեցինք Արփաչայով, դայն նկատելով Թրքական վերջին հողամասը :

Ընկերներ, եթէ բանաք քարտէսը, պիտի տեսնէք թէ այդ բոլոր վայրերուն անուններն անգամ Թրքական են : Ցարական Ռուսիան , աւելի քան քառասուն տարուան ընթացքին չէ կրցած փոխել այդ շրջաններու Թուրքերէն լեզուն, ազգութիւնը ու նոյնիսկ գիւղերուն անունը: Այդ շրջաններու, հայերէն անունները հատուկտոր կերպով ասկէ անկէ եկած են, քանի մը գիւղերէ կը բաղկանան: Այդ վիճակին մէջ գտանք զանոնք եւ հոն դիրկընդխառնուեցանք ու համբուրուեցանք 1878ի համբաւաւոր ռուսական պատերազմէն մնացած մեր նահատակներուն հետ :

2.— Մենք Ռուսերուն ձեռքէն չէ որ առինք այդ շրջանները: Առաջին ընդհանուր պատերազմին, Ռուսերը իրենց երկիրը քաշուած էին եւ այդ շրջաններուն մէջ ոչ ռուսական ազդեցութիւն եւ ոչ ալ ռուս բանակ գոյութիւն ունէր: Այդ կերպով առինք երեք նահանգներէն մէկը: Գալով միւս երկու նահանգներուն, մեր անկախութեան պատերազմի ընթացքին զանոնք տուինք Հայերէն, որոնք գրաւած էին այդ շրջանները: Թուրք բնակչութեան գրեթէ կէսը գրեթէ ջարդուած էր եւ այրած էին անոնց տուներն ու գիւղերը: Այդ վիճակին մէջ գտանք զանոնք, վաչեցինք ազատեցինք զիրենք :

3.— Ամերիկեան մարմինները, որոնք Կարս եւ Ալեքսանդրապոլ կը գտնուէին, տեսան մեր ընթացքը եւ իրենց գրութիւններով գնահատեցին մեզ: Կարսի ամերիկեան պատուիրակութեան տըւած փաստաթուղթը կը յայտնէ թէ շատ կանոնաւոր բանակ մըն էր Թուրք բանակը, թէ անոր քաղաքակրթական մակարդակը վար չէր մնար եւրոպացիներէն եւ թէ բնաւ երբեք խժդժութիւն չէր գործուած եւ ոչ ալ անկարներ ու մանուկներ ջարդուած էին: Ասիկա առաջին տեղեկագիրն էր, զոր Ամերիկացիները տուած էին իրենց կառավարութեան: Աղեքսանդրապոլ Ամերիկացիներն ալ տեսան կացութիւնը, տեսան նաեւ Հայերուն վիճակը եւ հետեւեալը գրեցին Ամերիկա,— «Օգնեցէք Թուրք ժողովուրդին: Թուրքերը մեծ ազգ մըն են : Անոր ստեղծած բանակը այսօր մեր ձեռքէն բռնելով ամենաքաղաքակիրթ ազգերու նման կը պաշտպանէ մեզ եւ մեր զաւակները ու կ'օգնէ մեզի »:

Կայ նաեւ փաստաթուղթ մը, ստորագրուած Հայ գերի սպաներու կողմէ, որոնց մէջ զօրավարներ ալ կային: Այդ փաստաթուղթը կըսէ թէ «Թուրք բանակը բացարձակապէս խժդժութիւն չէ կատարած, շատ լաւ նայած է գերիները եւ թէ Հայոց զաւակներն ու թոռները պէտք է գիտնան թէ այսուհետեւ Հայերը պէտք չէ զէնքի փարին՝ Թուրքերուն դէմ»: Այս բոլոր փաստաթուղթերը յանձնեցի մեր նախագահին :

4. — Մոսկուայի դաշնագիրը անկեղծօրէն ընդունած էր այս անցուդարձերը : Գալով Կարսի դաշնագրին, Կովկասի ազգերն ու Ռուսերը այդ դաշնագրով կը հաստատէին Մոսկուայի դաշնագիրը :

Զեմ գիտեր ուրկէ ուր, նոր պնդում մը առաջ կը քշուի ներկայիս, իբր թէ տկար շրջանին բռնի անոնց ստորագրել տուեր ենք այդ դաշնագիրը : Եթէ Մոսկուայէն կուգայ այդ պնդումը, իրենց կը յիշեցնեմ հետեւեալ իրողութիւնը.— Մոսկուայի դաշնագրին ստորագրման շրջանին, մեր բովանդակ արեւելեան բանակը արեւելք կը գտնուէր : Մոսկուայի դաշնագիրը ստորագրուեցաւ Պաթում անկումէն անմիջապէս յետոյ, բայց Կարսի դաշնագիրն էր որ ամբողջովին մեզի կը թողուր Կարսի նահանգը եւ շրջակայ նահանգները: Ռուսերուն հետ Կարսի դաշնագրին ստորագրութեան ներկայ էին Անդրկովկասի համադաշնակցութեան անդամ ազգերու պատուիրակներն ու նախագահները :

ՏԻՍԱՂ.— Գերմանական դատարանի մը մէջ.

— Պ. Դատաւոր ես նացի երբեք չեմ եղած...

— Ստախօս, ես քեզ շատ լաւ կը ճանչնամ, իմ գումարտակիս մէջն էիր ու ես քու տասնապետդ էի ...

★

Հարց կուտան Հոլանտայի փաչականներուն պետին.

— Երբ դաշնակիցները յաղթեն ի՞նչ պիտի ընես...

— Գլխարկս գլուխս կը դնեմ, կը հեռանամ..

— Գլո՞ւխդ ուր պիտի դնես ...

— ... ?

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՕԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Անոր նաւերդը նման էր հաշիշին, որուն միստիք պարոյրներուն տակ քարայաշտ հոգիները կը հիմնուսնային, կռաշէն մարմինները կը թուլնային, զգայարանքները կը լռէին, միայն լռութիւնը սրբազան ընկալուչը ականջին, հոգեզմայլ երկիւղածութեամբ կ'ունկնդրէր հեռաձայնը երկինքին, ուսկից Ալլահը կը խօսէր:

Բայց անմիջապէս որ հեռաձայնը կտրէր, քնէած ամբոխը, տհաճութեամբ կը բանար աչքերը, ամէնօրեայ կրկներեւոյթներու վրայ : Կը փնտռէր յամառօրէն գերբնական զօրութիւն, Աստուածայայտնութիւն... հրաշք ...: Այո, հըրաշք մը՝ տեսանելի եւ շօշափելի :

Այդ օրը, Համատ, հրաշքի երկունքէ բռնուած, իր կայանէն դուրս չելաւ երբեք: Այլ հրամայեց ամբոխին ցրուիլ, առանձինն թողուլ զինք, ու վաղը ներկայանալ իր քարոզութիւններուն: Ու միակ,, գերագոյն երկունքով մը յղի, քաշուեցաւ իր «ես»ին մեկուսացումին մէջ, ուր բնութեան մեծ ու խօսուն ձայները կը ստեղծեն մոգակրօնը, տարօրինակ իմաստութեամբ :

Ան, խորհրդակիր Նապիի մը նման փռուեցաւ գետին ծալլապատիկ, գլուխը ափերուն մէջ, հըրաշքի աղբիւրը ժայթքեցնելու չափ սեղմապինդ: Հերթը իրն էր հիմա... Այն բոլոր չաստուածները, զոր հալածած էր անխնայ, իր քարոզութիւններով, կարծես, կատաղօրէն հաւաքաբար կը հարուածէին զինք կռնակէն, չարակոծ մորակումներով: Բայց այնպէս կը թուէր իրեն, որ մտրակողը նոյն ինքն Ալլահն էր, իր առաքելական ճանապարհի անկիւնին, հրամայական մատները վեր առած — Քալէ:

Ու ան քալած էր գիւղէ գիւղ, քաղաքէ քաղաք, լուսապեղ քայլերով, մինչեւ Մէտինէ: Կը մնար հեռուն, անառիկ կրօնաբերդը — Մէքքէ: Քալած էր, խղճմտօրէն սերմանելով, աջ ու ձախ, լիաբուռն, լուսանիւթները ձէպէլ էն նուրին, անպատում յափշտակութեամբ: Ոչ մի քմահաճ շեղում, փոփոխութիւն՝ իր վարդապետութիւննե-րուն մէջ: Ան քարոզած էր, հաւատարմօրէն, բառ առ բառ, գոց սորված, առանց նշանախէց մը փոխելու, Ալլահին կրօնը, ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ դասաւանդած էր իր վարդապետը, ապառաժուտ դասարանին մէջ: Բայց... այդ բայցը «լինե՞լ թէ չի լինել »...:

Համատին ցեղը մնուցած ու մեծցուցած էր հէքեաթի աշխարհ մը, դարահոլով հեթանոսութեան խանձարուրին մէջ, իր երեւակայութեան հզօր բազուկներով :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ապագային մասին Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարներուն միջեւ յառաջիկայ ուրբաթ օր Լոնտոնի մէջ գումարուելիք խորհրդաժողովը յետաձգուած է քանի մը օրուան համար:

ԶՕՐ. ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ երկուշաբթի օր օրուան քաղաքական անցուդարձերուն մասին.— «Արեւմուտքի մեր աւանդական բարեկամները դժնդակ կացութեան մատնուած են եւ իրենցմէ ոմանք կը գտնուին քաղաքական կուսակցութեան մը զինուորական սպառնալիքին տակ: Այդ կուսակցութեան նպատակն է քաոս եւ ըմբոստութիւն ստեղծել՝ յանուն օտար վարդապետութեան մը: Եթէ այդ երկիրները հրաժարէին ազատութեան պահպանումին համար մղուած պայքարէն եւ անձնատուր ըլլային համատիրութեան, Ամերիկայի ապահովութիւնն ալ պիտի վտանգուէր: (Զօրավարին յայտարարութեանց ամբողջութիւնը մեր յաջորդ թիւով):

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ Փրանսական դեսպանը ամերիկեան կառավարութեան յայտնած է թէ Ֆրանսա, մինչեւ Մարտի վերջը, 150 միլիոն տոլարի պէտք ունի «որպէսզի իր ճարտարարուեստը կանգ չառնէ»: Այս գումարը անհրաժեշտ է հում նիւթերու գնումին համար:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ ռուսական «Թաս» հեռագրական գործակալութեան տեղեկութեանց, յայտնի ռուս երաժշտագէտ Փրոքոֆիէֆ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է ի պատասխան այն ամբաստանութեան որուն, ուրիշներու կարգին ինք ալ առարկայ եղած էր, վերջերս.— Զեմ գիտեր թէ ինչու իմ անունս ալ կ'երեւայ այն երաժիշտներու ցանկին մէջ որոնց ձեւապաշտ երաժշտութիւնը քննադատուած է: Համոզուած եմ որ խորհրդային երաժշտասէր ժողովուրդը պիտի օժանդակէ ինծի որ իմ հեղինակութիւններէս անհետանայ այդ ձգտումը եւ իմ ապագայ գործերուս մէջ ես ըլլամ աւելի արժանի իմ ժողովուրդիս եւ հայրենիքիս»:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Պաղեստինի Յանձնաժողովին տեղեկագիրը հրատարակուեցաւ երկուշաբթի օր: Այդ տեղեկագրին մէջ յանձնաժողովը կը յանձնարարէ որ միջազգային զինուորական ուժ մը ստեղծուի Պաղեստինի բաժանման ծրագրին գործադրութեան համար: Առանց այդ ուժին կարելի չէ բաժանումը կատարել դիտել կուտան յանձնախումբին անդամները: Արաբները ամէն ինչ կ'ընեն Միացեալ Ազգերու որոշումը փոխել տալու համար: Կարգ մը Հրեայ կազմակերպութիւններ անպատասխանատու քայլեր կ'առնեն: Անգլիա կը մերժէ հրէական զինուորական ուժ մը կազմակերպելու առաջարկը: Երուսաղէմի պաշտպանութիւնը անկարելի է առանց Անգլիոյ մասնակցութեան: Ուրեմն, անհրաժեշտ է որ, հոգատար պետութեան մեկնումէն առաջ քայլեր առնուին Պաղեստինի ապահովութեան համար: Արաբական Դաշնակցութիւնն ալ, իր կողմէ, կը յայտարարէ թէ պիտի կռուի եթէ միջազգային բանակ մը ղրկուի Պաղեստին:

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐԸ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ:

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ:

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Կար. Բաշեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Ասա. Համալեան եւ զաւակունք, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր հայրենակիցներուն եւ բարեկամներուն, որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց աներհօր, եւ զօքանչ մօր՝ ՄԱՐՏԻՐՈՍ եւ ՄԱՐԻԱՄ ԹՈՐԻԿԵԱՆՆԵՐՈՒ (Արաբկիրցի) տխուր մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ իրենց բնակարանին մէջ 22 Պուլվար Միշէլ, Մարսէյլ:

ԿՕՇԻԿԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ

Աքհեստին ծանօթ, մեծաքանակի վաճառորդներուն, մեծ տուներու, բազմաթիւ մասնաճիւղերու Prix-Uniqueներու, յաճախակի այցելու, շրջիկ փոքր ու մեծ առեւտրականներու, շրջան վաճառորդներու հետ մօտէն շփում ունեցող մը

ԿՈՒԶԷ ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏԷՐԵՐՈՒ

(կանանց, երախաներու եւ այրերու) կօշիկի վերաբերեալ ամէն կարգի նիւթերու համար ստանձնել ներկայացուցչութիւնը Փարիզ եւ շրջաններուն համար:

Դիմել՝ TALOPP HENRI

16 Rue Montgolfier, Paris (3), Հեռ. Turbigo 74-54

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեանի եւ իր եղբօրորդւոյն Խաչատուր Խաչատուրեանի (Մէնշամոն) մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, յառաջիկայ կիրակի յետ պատարագի:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ծօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական ընտրուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Ատամնաբոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սասաէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱՄԱՄ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobis 190 իջնել Gare d'Issy:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսը, տեղի կ'ունենայ 28 փետրուարին, շաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brébant Marseillaisի մէջ:

Մրցանակի պիտի արժանանան շքեղագոյն տարազ կրողները: Տեղի կ'ունենայ Պաշտ. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ:

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ թուականը:

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ

« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Յակոբ Մխիթարեան, Թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԻՍԻԻ մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Եզեկել Արթինեանի, որ նուիրեցին եօթը հարիւր ֆրանք իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ, ուրբաթ գիշեր ժամը 8.30ին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը, ուրբաթ 20 Փետր.: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՌՈՄԱՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը այսօր չորեքշաբթի ընկեր Վարուժան Խուլիկեանի բնակարանը, սովորական ժամուն: Կը դասախօսէ Ա. Պօյաճեան: Ընկերներու բացակայութիւնը նկատի կ'առնուի:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը վաղը հինգշաբթի, Sociétés Savantesի մէջ: Նիւթ՝ Ընկերվարութիւնը: Դասախօս ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Հայերէնի դաս 8էն 9:

ԶԱՏԿԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆՐԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին: Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՃԱՐԵԱՆԻ կողմէ: Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիպան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ Ու ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphithéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՐՈՒՆ ԵՆԱՍԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի:

Գեղարուեստական այլազան բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն գաղութիս սիրուած արուեստագէտներէն Տիկիններ Լ. Տէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Պ. Պ. Գ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէտօս, Խ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան:

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ի յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԽԱԽԱՄԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՆԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆՆԵՐՈՒ հոգւոյն: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան: Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ

Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝

ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 19 Février 1948 Հինգշաբթի 19 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5270-Նոր շրջան թիւ 879 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

Խորհրդարանը կը քննէ նոր օրինագիծը

Ֆրանսական խորհրդարանը սկսած է քննել կառավարութեան նոր օրինագիծը որ կ'առաջարկէ խիստ միջոցներ ձեռք առնել կենսական նիւթերու գիներուն բարձրացումը կասեցնելու համար :

Օրինագիծը կը տրամադրէ մինչեւ տասը տարուան բանտարկութիւն մը բոլոր օրինազանց խանութպաններուն, որոնք արուեստական միջոցներով խուճապ կը ստեղծեն եւ կը շահագործեն հանրութիւնը :

Երբ ապրանքի մը գինը կը բարձրանայ, խնդրոյ առարկայ խանութպանը կամ շրջուն վաճառորդը պարտաւոր է ապացուցանել թէ իր ծախած ապրանքին արտադրութեան գինը միեւնոյն համեմատութեամբ յաւելում կրած է :

Կարգ մը շրջանակներու մէջ դիտել կը տրուի որ կառավարութիւնը ներկայ օրինագիծը պատրաստելով կ'ուզէ հանդարտեցնել ժողովուրդին միտքը : Ընկերվարականները շարք մը բարեփոխումներ պիտի մտցնեն օրինագծին մէջ եւ պիտի առաջարկեն որ գիներու հակակշիռը, որ չեղեալ յայտարարուեցաւ յունուարի սկիզբը, վերահաստատուի : Արմատականները ինչպէս նաեւ ելմտական նախարարը դէմ են այդ առաջարկին :

Խորհրդարանին երեքշաբթի օրուան նիստին ձեռամբարձ քուէով որոշուեցաւ ստիպողական նկատել ներկայ օրինագիծը եւ անմիջապէս սկսիլ անոր քննութեան : 281ի դէմ 313 ձայնով մերժուեցաւ օրինագիծը դարձեալ Տնտեսական Ցանձնաժողովին յղելու առաջարկը :

★ Վախ կայ որ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը որուն մէջ Համայնավարները տիրական ձայն ունին, նոր պահանջ մը ներկայացնեն օրավարձերու յաւելումին համար : Այդ տեսակ առաջարկ մը կրնան խորհրդարան տանիլ Տնտեսական Ցանձնաժողովին խողովակով : Տարակուսելի է որ այս վերջինը հաւանի Դաշնակցութեան պահանջներուն : Այդ պարագային նոր բարդութիններ կրնան ստեղծուիլ Շումանի կառավարութեան համար :

★ Խորհրդարանը կը քննէ նաեւ վարձքերու յաւելումին նոր օրինագիծը :

★ Վարչապետը երեքշաբթի օր կոչ ըրաւ բոլոր առերտրականներուն որ կրճատեն իրենց շահերը եւ օգտուին ֆրանքին վերջին արժեզրկումէն : Կարգ մը առեւտրական ձեռնարկներու պարտականութիւնը պիտի ըլլայ խոշոր շահեր չապահովել ըսաւ վարչապետը : Այդ պարտականութիւնը պէտք է կատարել յանուն հայրենիքի շահերուն : Մեր արդիւնաբերութիւնը զգալի բարելաւում կրած է յունուարին, մանաւորաբար հանքածուխի ճարտարարուեստին մէջ : Կը թուի թէ մեր յառաջիկայ հունձքը պիտի ըլլայ շատ գոհացուցիչ, ու եթէ իմաստուն քաղաքականութիւն վարենք, 1948ի երկրորդ կիսուն մեծ յաջողութիւններ ձեռք պիտի բերենք :

ԾՈՎԱՅԻՆ ահռելի արկածի մը զոհ գացին 18 Ամերիկացի նաւաստիներ : Ամերիկ. Միտուէյ օդանաւաբարձը Իէռ (Միջերկրական) եկած էր Գշ. օր : Ֆրանսական իշխանութիւնները ընդունելութիւն մը սարքած էին ի պատիւ իր սպաներուն եւ նաւաստիներուն : Հանդէսը տեւած էր մինչեւ առտուան 2ը եւ 200ի մօտ հիւրեր մարտանաւ կը վերադառնային շոգեմակոյկով մը երբ այս վերջինը մութին մէջ յանկարծ զարնուեցաւ խարիսխի մը եւ շրջեցաւ ու բոլոր նաւաստիները ծովը ինկան : Շատերը կրցան ազատիլ, բայց 18 դժբախտներ ծովամոյն եղան :

ՔՍԱՆԵՐԿՈՒ հոգի մեռան եւ բազմաթիւ ճամբորդներ ծանրապէս վիրաւորուեցան երբ բեռնաբարձ շոգեկառք մը բախում մը ունեցաւ տեղական շոգեկառքի մը հետ, Տուէի մօտերը (հիւս. Ֆրանսա) :

ՏԱՍԸ ՅՈՅՆԵՐ մահուան դատապարտուեցան Աթէնքի զինուորական դատարանէն ամբաստանուած ըլլալով թէ սպաննած էին ոստիկան մը եւ ծրագիր կը մշակէին սպաննելու համար երկրին քաղաքական վարիչները : Ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան ուրիշ 11 Յոյներ եւ թեթեւ պատիժներ ստացան 29 հոգի : Բոլորն ալ անդամ էին համայնավարներու ահաբեկչական մարմնին :

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Թերթը մամուլի տակ էր երբ Հալէպէն, ընկեր Անդրանիկ Ծառուկեանէ ստացանք հետեւեալ հեռագիրը, 18 Փետր. թուականով.— ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ յանկարծամահ սրտի տագնապէ, իմացուցէք Վահէին. վշտակից .— Ծառուկեան

Խորապէս ազդուած այս մեծ դժբախտութենէն, մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Տիկ. Օշականին եւ զաւակներուն :

Ողբացեալին մասին կը խօսինք առանձին :

«Գործադուլներու հրահանգը տուած էր կոմինֆորմը», կ'ըսէ Պ. Սփաք

Պելճիքայի վարչապետը, Պ. Փօլ Սփաք երեքշաբթի օր խորհրդարանին մէջ խօսելով գործադուլներու մասին, ըսաւ .—

« Դուք (Համայնավար երեսփոխանները) յարաբերութեան մէջ էք Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ձեր պաշտօնակիցներուն հետ : Ձեր դատողութեամբ, երբ խառնակութիւններ պատահէին միաժամանակ Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ այս երկրին մէջ, Ամերիկացիները պիտի չկրնային մեզի ներկայանալ իրենց Մարշըլի ծրագրով : Դուք կ'աշխատիք որ Մարշըլի ծրագիրը չգործադրուի : Ատիկա համայնավար կուսակցութեանց կարգախօսն է Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ : Կարգախօս մը որով պիտի ներկայանան կոմինֆորմին : Դուք աւելի հետաքրքրուած էք քաոս ստեղծելու նպատակով քան աշխատաւորներու պահանջներուն յաղթանակով :

Բայց համայնավարներդ, ժամանակէն առաջ քօղազերծ ըրիք ձեր խաղերը : Ցաջողութեան յոյսեր չէք կրնար ունենալ եւ չէք կրնար յեղափոխութիւն ստեղծել այս երկրին մէջ : Մենք վճռած ենք ճակատիլ ձեզի հետ եւ պաշտպան կանգնիլ երկրին բարգաւաճման եւ ազատ կարգերուն, ուղղութիւն մը որուն մասին բնաւ գաղափար չունիք :

Վարչապետը դիտել տուաւ որ գործադուլներու հրահանգը տրուած է կոմինֆորմէն եւ «պելճիական խորհրդարանին համայնավար երեսփոխանները, երեսփոխան ըլլալէ առաջ յեղափոխական խառնակիչներ են » :

★ Երեքշաբթի օր ոստիկանութիւնը ձերբակալեց երեսփոխանուհի մը, Տիկին Սիւզան Բլօզ որ համայնավար ցուցարարները կ'առաջնորդէր ելեկտրակայանի մը շէնքը : Քանի մը ժամ վերջ ազատ արձակուեցաւ :

★ Կառավարութիւնը վստահ է որ ընդհանուր գործադուլի վախ չկայ այլեւս : Հանրակառքերու ինչպէս նաեւ կազի եւ ելեկտրականութեան աշխատաւորները իրենց աշխատանքին վերադարձան : Հանքագործներն ալ վերսկսան իրենց աշխատանքը :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ գահընկէց թագաւորը, Միխայլ, քանի մը շաբաթէն Ամերիկա պիտի երթայ իր մօրը եւ իր նշանածին հետ : Կը հերքուի այն զրոյցը թէ նախկին թագաւորը Ամերիկա պիտի հաստատուի :

ՄԻԱՑԵԱԼ Ազգերու Սնունդի եւ Երկրագործութեան յանձնախումբին պետը, Սըր Ճան Պոյտ Օր, յայտարարեց Հռոմի մէջ թէ Եւրոպայի սնընդեղէններու նուազութիւնը շատ մտահոգիչ է : Կարգ մը երկիրներու մէջ կացութիւնը իսկապէս յուսահատական է, ըսաւ Սըր Ճան :

ԱՆԳԼԻԱՑԻ երեսփոխան մը վերջերս անձնական նամակ մը ուղղելով վարչապետ Էթլիին կ'առաջարկէր օրէնքէ դուրս հռչակել համայնավարները : Վարչապետը գրաւոր պատասխան մը տըւած է երեսփոխանին եւ ըսած է թէ «պատճառ չկայ որ մենք հրաժարինք մեր աւանդական քաղաքականութենէն որ կը թոյլատրէ որ բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները իրենց տեսակէտները պարզեն օրէնքի սահմանին մէջ : «Կրնաք վստահ ըլլալ որ կառավարութիւնը հսկողութիւն կը կատարէ բոլոր անոնց վրայ որոնք կ'աշխատին դաւել սահմանադրութեան դէմ, եւ ի հարկին քայլեր կրնանք առնել, եթէ այդպէս պահանջէ երկրին ապահովութիւնը, դիտել տուած է Պ. Էթլի :

Ամերիկա կը մերժէ Ռուսիոյ նոր առաջարկները Աւստրիոյ մասին

Համաձայն Լոնտոնէն ստացուած տեղեկութեանց Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը պիտի մերժէ Խորհրդային Միութեան կողմէ, վերջերս, Աւստրիոյ դաշնագրին մասին կատարուած նոր առաջարկները եւ պիտի պահանջէ որ Մոսկուա կրճատէ իր պահանջները :

Ռուսիա ներկայիս կ'առաջարկէ հետեւեալ պայմանները .— Ա.— Աւստրիա պարտաւոր է Ռուսիոյ վճարել երկու հարիւր միլիոն տոլար՝ երկու տարիէն : Բ. Աւստրիա՝ Ռուսիոյ կուտայ յիսուն տարուան մենաշնորհ մը իր քարիւղի հանքերուն երկու - երրորդի շահագործման ինչպէս նաեւ զտարաններու համար, Գ.— Աւստրիա Ռուսիոյ կը փոխանցէ Դանուբի նաւային ընկերութեան իր բաժինը : Դ.— Աւստրիա արտահողային առանձնաշնորհներ կուտայ Ռուսիոյ Աւստրիոյ մէջ ունեցած ձեռնարկներուն՝ տուրքէ զերծ կացուցանելով այս վերջինները :

Այս առաջարկները Խորհ. Միութեան կողմէ ներկայացուած էին երեք շաբաթ առաջ : Լոնտոնի յառաջիկայ խորհրդաժողովը պիտի քննէ զանոնք բայց իրազեկ շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն համոզումը թէ Ամերիկա պիտի ընդունի :

Աւստրիա տարեկան 900 հազար թոն «հում» քարիւղ կ'արտադրէ, փոխ իր զտարանները կրնան մաքրել մօտաւորապէս 600 հազար թոն :

Ամերիկեան կառավարութիւնը դիտել կուտայ թէ Աւստրիոյ տնտեսական կացութիւնը բոլորովին քայքայուած ըլլալով, ի վիճակի չէ երկու տարիէն կանխիկ վճարելու պահանջուած գումարը (200 միլիոն տոլար) միեւնոյն ատեն Ռուսիոյ յանձնելով իր քարիւղ երը : Այդ հատուցումը կրնար ըլլալ միայն Ամերիկեան օժանդակութեամբ, իսկ Ուաշինկթընի կառավարութիւնը տրամադիր չէ նոր վարկեր բացելու այնպիսիներուն վրայ զորս Աւստրիա պիտի ստանայ Մարշըլի ծրագրով : Դիտել կը տրուի նաեւ որ Մոսկուա վերոյիշեալ պահանջները ներկայացուցած է իբրեւ նախապայման Աւստրիոյ ռուսական 35—40 հազարնոց բանակին մեկնումին :

Ահեղ ողողումներ Թուրքիոյ մէջ

Անգարայէն կը տեղեկացնեն թէ հարիւրէն աւելի գիւղեր քանդուած եւ բազմաթիւ Թուրքեր խեղդուած են հարաւային Թուրքիոյ մէջ ահռելի ողողումներու պատճառաւ որ տեղի ունեցած են քանի մը օր առաջ : Ցորենի ընդարձակ դաշտեր ջուրերուն տակ ծածկուած են եւ ամբողջութեամբ փճացած է հունձքը : Ընդհանուր վնասը կը հաշուուի աւելի քան երկու միլիոն սթեռլին :

Ատանայէն մինչեւ Միջերկրական բոլոր գիւղերը ողողուած են : Կարելի չէ եղած յարաբերութիւն հաստատել վնասուած շրջաններուն հետ որովհետեւ քանդուած են բոլոր կամուրջներն ու հեռագրաթելերը :

Ատանա քաղաքը լիճի մը վերածուած է :

Ողողումներու պատճառ կը նկատուի ամբարտակներու քանդումը : Համաձայն Թրքական թերթերու «աննախընթաց է այս աղէտը Թուրքիոյ մէջ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ տեղի կ'ունենայ գիւղացիական կուսակցութեան 12 անդամներուն դատավարութիւնը : Բոլորն ալ ամբաստանուած են դաւաճանական արարքով : Գլխաւոր ամբաստանեալն է Մաչէք : Հարցաքննութեան ընթացքին վկայութիւններ բերուեցան թէ կարգ մը ականաւոր Անգլիացիներ ինչպէս Զըրչիլի որդին, Ըէնտոլֆ եւ Հիու Սիթըն Ուաթսըն, մասնակցութիւն ունեցած են այն դաւադրութեան որուն նպատակն էր թունաւորել ներկայ վարչապետ, մարաջախտ Թիթօն :

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ պատահեցան Տրիփոլիոյ մէջ (Լիբիա) երբ հարիւրաւոր Արաբներ ցոյց կը կատարէին բողոքելու համար Լիբիոյ բրիտանական վարչութեան դէմ : Անգլիացի զինուորները կրակ բացին ցուցարարներուն վրայ եւ արտասուաբեր ռումբեր արձակեցին : Երեք Արաբներ սպաննուած են :

ՀԵԼԼԷՆ կառավարութիւնը արքայական կուսակցութեան հաւանութիւնը ստացած է խորհրդարանին նստաշրջանը առժամաբար փակելու համար : Հաւանական չէ որ խորհրդարանին փոքրամասնութիւնները ընդառաջ երթան այդ առաջարկին :

ԳՐԱԾ ԷԻՆՔ թէ Ռուս յայտնի երաժիշտ Փրօքոֆիէֆ խոստացած է որ իր ապագայ հեղինակութեանց մէջ պիտի աշխատի աւելի արժանի ըլ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի 30ԱՄԵԱԿԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՇՔԵՂ ՏՈՂԱՆՑՔԸ

ՀԱԼԷՊ, 10 Փետր. (Արեւելք).— Անվարան կարելի է յայտարարել, թէ քաղաքի ամէնէն ընդարձակ սրահներն իսկ նեղ կուգան այլեւս պարփակելու ժողովրդական այն զանգուածները, որոնք խուռներամ կը խուժեն, ամէն անգամ որ Հ.Մ.Ը.Մ. կը ձեռնարկէ ուեւէ հանդիսութեան: Կը կարծենք, որ Հ.Մ.Ը.Մ.ը իր ձեռնարկները այսուհետեւ պէտք է կատարէ բացօթեայ, ընդարձակ մարզադաշտերու վրայ: Այս եզրակացութեան եկանք, ի տես յորդախուռն այն բազմութեան, որ Կիրակի օր ներկայ գտնուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի 30ամեակի տօնակատարութեան:

Կիրակի, առաւօտեան ժամը 9ին, Նոր Գիւղի Նաւասարդ դաշտէն մեկնող սկաուտներու եւ արծուիկներու թափօրը, աւելի քան հազար հոգի, նուագախումբին առաջնորդութեամբ ուղղուեցաւ դէպի քաղաք, անցնելով գլխաւոր պողոտաներէն մինչեւ հանդիսութեան վայրը, սինէմա «Օրիանթալ»:

Ժամը 10ին, սրահը կը յորդէր արդէն բազմութեամբ, երբ լարաւոր գործիքներու նուագախումբը, առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Էմմիեանի, յաջողապէս նուագեց սուրիական քայլերգը եւ «Յառաջ Նահատակ»ը:

Հանդէսը բացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղի ատենապետ Եղբ. Լութֆի Մասքանաճեան, որ պարզեց այս կուռ կազմակերպութեան մարզական, բարոյական եւ ազգային առաքելութիւնը՝ գաղութներու հայ կեանքին, ի մասնաւորի Միջ. Արեւելքի մէջ, ուր հայ աքսորական ժողովուրդի մեծամասնութիւնը կայք ու խարիսխ հաստատեց, ապրելու եւ ստեղծագործելու կամքով:

Միութեան այսօրուան պատկերը կը բացատրէ արդէն գաղտնիքը մարզական այդ կազմակերպութեան յարաճուն վերելքին, յաջորդական յաղթանակներուն ու փառքին, եւ կը կազմէ պլաակ մը՝ հայ ժողովուրդի գլխուն շուրջ:

Տեղի ունեցաւ, ապա, 50 սկաուտներու եւ 60 երէցներու երդման արարողութիւնը, նախագահութեամբ Բերիոյ Թեմի առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոսի որ ներկայ էր բեմին վրայ: Սրբազանը օրհնեց հարիւրէ աւելի պատանիներու եւ երիտասարդներու խումբը, ու շեշտեց.

— «Ամէն տարի, այս կազմակերպութիւնը հայ ժողովուրդին կը ներկայացնէ իր հունձքը: Երկու ամիս առաջ, այս սրահին մէջ, մենք ներկայ եղանք 200 սկաուտներու երդման արարողութեան: Այսօր 100է աւելի նոր ուժեր կուգան ստուարացնել այս հսկայ միութեան շարքերը:

«Մարդիկ կարծեցին տապալած տեսնել այս կազմակերպութիւնը, ուզեցին որ տապալի ան: Բայց այսօր առոյգ է ան՝ աւելի քան երբեք: Մարդ կ'ապշի այս հրաշքին առջեւ:

«Աշխարհ գրաւել փորձող ուժեր՝ ծառացան այս կազմակերպութեան դէմ. բայց ան կանգուն է միշտ: Գաղտնիքը կը լուծուի, երբ մօտէն կը հետաքրքրուիք այս Միութեան ներքին գործունէութեամբ: Հոն կը տեսնէք մտաւորականներ, արհեստաւորներ, բժիշկներ եւ բանուորներ՝ որոնք եղբայրօրէն գիտեն զոհաբերուիլ, անշահախնդրօրէն նուիրուիլ, զոհել իրենց սեփական հաճոյքն ու զբաղումները, բոլորուիլ այն սրբազան նպատակներուն շուրջ՝ որոնց նուիրուած է Հ.Մ.Ը.Մ.ը, իր հիմնադրութեան թուականէն մինչեւ այսօր, աշխարհի չորս անկիւններուն մէջ, — Հ.Մ.Ը.Մ.ը հայ ժողովուրդի յաւիտենական կենսունակութեան աղբիւրն է: Խորհուրդն է հայ ժողովուրդին: Կ'օրհնեմ զայն: Կը մաղթեմ որ մընայ վերծ ամէն սայթաքումէ, օտարամուտ գաղափարական եւ ազգային դիմագծութիւնը դունատող ամէն կարգի փորձերէ»:

Այս գեղեցիկ մաղթանքէն վերջ, սուրիական դրօշին ձօնուած գեղեցիկ արտասանութիւն մը ըրաւ արծուիկ Նոլանտա Ֆարրայեան: Մեներգեց Պ. Խաչիկ Խաչատուրեան: Արաբերէն ուղերձ մը կարդաց Պ. Ներսէս Պարսումեան՝ Սուրիոյ մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կատարած դերին շուրջ: Օր. Ալաքսի Պասմաճեանի արտասանութենէն վերջ, բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան առաջին բանախօսը, Պ. Արմէն Անոյշ, որ Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադրութեան պատմականը ըրաւ, անդրադարձաւ այդ Միութեան կատարած դերին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, եւ վերջացուց հետեւեալ տողերով.

— «25 տարի առաջ, երբ հայ ժողովուրդը ոտք կը դնէր այս հիւրընկալ ափերուն վրայ, իր թիթեղեայ տնակներու կողքին հիմնեց նաեւ իր ոգեկան տուները,— իր դպրոցները, եկեղեցին եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ը: Այսօր, քառորդ դար վերջ— Հ.Մ.Ը.Մ. դարձած է վիթխարի կազմակերպութիւն մը, հակառակ աջէն թէ ձախէն եկած տմարդի հարուածներու: Այս հանդիսաւոր պահուն, ես իմ խօսքս կը վերջացնեմ Սիամանթոյի յաւերժութեան սահմանուած հետեւեալ տողով.— «Կանգ մի առներ, սրաթռիչ երիվար, նպատակս սկաւառութիւն չի ճանչնար»:

Մեծ յաջողութեամբ մեներգեց Պ. Սեզար Պաղտոյեան: Արտասանեցին Օրիորդներ Քնարիկ Նազարեան, Մարի Սարգիսեան եւ արծուիկ Ռիթա Պապիկեան, — վերջինը՝ արաբերէն:

Բեմ հրաւիրուեցաւ, ապա, օրուան գլխաւոր բանախօսը Շաւարշ Միսաքեան, որուն բանախօսութիւնը պիտի հրատարակենք առանձին:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարաքէօզի հետ

Ե.

Կարսի դաշնագրին ստորագրութեան միջոցին իսկ մենք տակաւին զօրաւոր չէինք: Մեր Արեւելեան բանակը վերադարձած էր Արեւմուտք եւ այդ ճակատը զրկուած էին բոլոր ռազմանիւթերն ու ծանր հրետանիները: Այս բոլորը շատ լաւ գիտէին նաեւ Ռուսերը.

5.— Կարսի դաշնագիրը կը յենուր յաւերժական բարեկամութեան վրայ: Ասկէ զատ հայկական գոյութիւն իսկ չէր մնար, եթէ մեր տեղը գտնուէր ուրիշ ազգ մը եւ ոխակալ բանակ մը: Այդ պատճառով է որ Հայերը Կարսի դաշնագրին տակ իրենց ստորագրութիւնը դնելու առթիւ ըսին թէ երախտագիտութեան պարտք մըն էր ատիկա: Կը տեսնուի թէ այդ դաշնագիրն ալ ստորագրըւած է առանց ուժի գործածութեան:

Մեր նախագահին յանձնեցի ճառը Կանէօքի, որ Կարսի դաշնագիրը ստորագրած էր՝ Ռուսիոյ կողմէ:

Այս շրջանին պետութեան նախագահն էր Լենին, իսկ արտաքին գործավարութիւնը կը վարէր Չիչէրին:

Անոնք ալ նման ճառերով կը լուր աշխարհի կը պոռային.

«Թուրքերը անկախութեան պատերազմ կը մղեն: Մենք արդար հաշտութեամբ մը ճանչցանք Թուրքերուն իրաւունքները: Թուրքերը կը վըստահին նախ իրենց իրաւունքներուն եւ յետոյ իրենց ուժին: Ով Եւրոպայի ազգեր, ճանչցէք Թուրքերուն իրաւունքը: Մենք Արեւելքի մէջ գըծեցինք այն սահմանները, որոնք կատարելապէս անոնց իրաւունքն են: Դուք ալ մեզի չափ քաղաքակիրթ եղէք Արեւելքի մէջ»:

Այս խօսքերը արտասանած են Լենին, Չիչէրին եւ Կարսի դաշնագիրը ստորագրող Կանէօքի:

Կը նշանակէ թէ բովանդակ անկեղծութիւնը ուրացող վարչաձեւ մըն է այն պետութիւնը որ կ'ուրանայ այս բոլորը:

Ձեր ներկայութեան եւ ի լուր աշխարհի, կ'ուզեմ նաեւ շեշտել թէ Կարսի հովիտին տիրապետել՝ կը նշանակէ դարանակալ սպասել Անատոլուն գրաւելու համար: Կարսի հովիտին տիրապետել կը նշանակէ իշխել կատարեալ այն ճամբաներուն, որոնք Եփրատի ու Տիգրիսի հետ կ'իջնեն դէպի Միջերկրական եւ Պարսից Ծոց: Կարսի հովիտը միակ ամբարտակն է որ կը խափանէ այդ ճամբան մեծ հեղեղին առջեւ:

Նեղուցները իսկապէս կը հանդիսանան մեր ազգին կոկորդը: Թոյլ չենք տար որ ձեռք դպցնեն անոնց: Պէտք է գիտնալ նաեւ թէ Կարսի հովիտն ալ մեր ողնայարն է: Կը փճանանք, եթէ թոյլ տանք որ կտրեն զայն:

Մեծ դէմքերը, որոնք կը վարեն մեր դուռ դրացիները, գիտեն թէ մենք ինչ պայմաններու տակ մտանք անկախութեան պատերազմին մէջ: Արդեօք միակ դաշնակից մը իսկ ունէի՞նք:

Անկախութեան պատերազմին մէջ նետուեցանք պետութիւններու դէմ, որոնք յաղթած էին բովանդակ աշխարհին:

«Մարդ մէկ անգամ կը մեռնի, մինչեւ վերջը կը պայքարինք, եթէ մէկ հոգի իսկ մնանք վերջին լերան գագաթը կը քաշուինք եւ զայն գերեզման կ'ընենք մեզի» ըսինք:

Մինչեւ այսօր այդ ատրճան դէշ չէ կացութիւնը:

Իբրեւ Թուրք երեսփոխան մը եւ Թուրքեւռուս բարեկամութեան սկզբնական շրջանին դաշնագիրներ կնքած մարդու մը հանգամանքով կը մաղթեմ որ անգամ մը եւս յարութիւն չառնէ հին ցարական թշնամութիւնը:

Այդ բարեկամութիւնը մեր կողմէն երբեք չպիտի աւրուի: Եթէ աւրուի, թշնամութիւնը պիտի շարունակուի մինչեւ աշխարհի կործանումը:

Ասկէ զատ պիտի վնասուի Թուրքը, բայց ինչպէս իրենք ալ խոստովանած են բազմաթիւ անգամ, մեր ռուս բարեկամներն ալ շատ վնաս պիտի տեսնեն:

Ընկերներ, այն պահուն երբ մեծ զոհողութիւններով կ'աշխատինք աւերակոյտի վերածուած մեր հայրենիքը վերաշինելու, կ'ուզեմ յիշատակ մը պատմել ձեզի, որպէսզի գիտնաք թէ ուր կրնան երթալ մեր ծախսած դրամները:

Տակաւին մեր ազգային կառավարութիւնը չէր կազմուած: Զօրավար Հարպըրտի նախագահութեան տակ ամերիկեան պատուիրակութիւն մը այցելեց մեր երկիրը եւ շրջեցաւ ամէն կողմը, Արեւմուտքէն մինչեւ Արեւելք: Երբ տեսան էրզրումի մեր ամրութիւնները, ինծի դարձան եւ քիչ մըն ալ ծաղրանքով ըսին թէ իւրաքանչիւր ամրութեան համար ծախսուած դրամով կարելի էր գործարան մը կառուցանել:

«Այսօր հարուստ եւ առաջնակարգ ազգ մը եղած կըլլայիք, եթէ այս ամրութիւններուն յատկացուած գումարներով գործարաններ հիմնած եւ ճամբաներ շինած ըլլայիք» ըսին:

Ամերիկացիներուն այս դիտողութեան՝ տուի հետեւեալ պատասխանը, որ այսօր ալ կը վերաբերի.

— Ճիշդ է, ձեր ըսած վիճակը կ'ունենայինք, եթէ ձեզի նման քաղաքակիրթ դրացիներու հետ սահմանակից եղած ըլլայինք: Եթէ ցարական Ռուսիան չունենար առնել տուած ըլլար մեզի, ազգին բերնէն կտրուած դրամներով Անատոլուի տափաստաններուն մէջ ամրութիւններ չէինք կառուցաներ եւ գիշեր ցերեկ պահակ չէինք սպասեր հոն: Այդ վախն էր որ առաջին ընդհանուր պատերազմի ընթացքին կռուի մղեց մեզ՝ Գերմանացիներուն կողքին: Հիմա կը յուսանք թէ այլեւս կործանած է ցարականութիւնը: Կը յուսանք թէ պիտի կարենանք բարեկամաբար ապրիլ մեր սովիէթ ռուս դրացիներուն հետ եւ ընել ինչ որ ըսիք դուք: Կը հարցնեմ սակայն, ի՞նչ պիտի ընէիք դուք, եթէ դրացի ունենայիք թշնամի մը, որ 20—25 տարին անգամ մը յարձակում կը գործէ:

— Այո, մենք ալ ամրութիւններ կը շինէինք, պատասխանեցին Ամերիկացիները եւ ներողութիւն խնդրեցին ինձմէ:

Ռուսերը մեզմէ հող պահանջելու մարզին մէջ եթէ յամառին, կասկած չկայ թէ պիտի կռուինք: Այդ պարագային ապագան հաւասարապէս մութ կ'ըլլայ թէ մեզի եւ թէ անոնց համար: Ինչ որ ունինք նժարին մէջ նետելով պիտի պայքարինք մինչեւ աշխարհի կործանումը եւ մինչեւ որ միակ Թուրք մը մնայ: Մեր ամբողջ դրամը պիտի յատկացնենք մինչեւ մեր սկաները զինուելու:

Այն պահուն երբ վերջին խօսքերս կարտասանէմ հոս, կ'արժէ հետեւեալ նախադասութիւնը աւելցնել՝ խօսքս ուղղելով մեր Ռուս դրացիներուն եւ Ռուս բարեկամներուն:

— Թուրքիոյ բարեկամութիւնը ուժ կուտայ նաեւ Ռուսիոյ: Թող վստահին Թուրքերուն, բայց Թուրքիոյ բարեկամութեան ճամբան կ'անցնի միմիայն Ազգային Մեծ Ժողովէն, որ մեր ազգին կամքը կ'արտայայտէ»:

(Վերջ)

ՋՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

Իսկապէս բացառիկ դէմք է Ճորճ Պերնըրտ Շօն, 91 տարեկան այս հանճարեղ գրագէտը որ տակաւին կը պահէ իր մտքին պայծառութիւնը: Կ'ապրի գիւղ մը, Լոնտոնէն երկու հարիւր մղոն արեւմուտք եւ գիւղացիներուն աչքին լոյսն է: Օրական երեք թերթ կը կարդայ — «Թայմզ»ը, «Տէյլի Հերըլտ»ը եւ հանրայնավար «Տէյլի Ուորքըր»ը: Ժամերով կը փակուի իր մատենադարանին մէջ եւ կը գրէ: Երբեմն միայն կը կատարէ պտոյտներ գիւղին փողոցներուն մէջ որպէսզի գիւղացիները զինքը տեսնեն: Հարիւրներով նամակ կը ստանայ ամէն օր, քարտուղարները կը պատասխանեն միամիտ գրողներուն: Երբեմն անձամբ կը պատասխանէ, բայց միշտ, դիմացինը վիրաւորելու համար ինչպէս ինք կ'ըսէ.— Ամէն անգամ որ բերանս կը բանամ, մարդիկ կը վշտանան»:

Վերջերս, Շօ նամակ մը կը ստանայ Ամերիկացիէ մը որ կը քննադատէր Խորհրդ. Միութիւնը եւ կը հարցնէր իրեն թէ ինչու կ'աշխատի բարելաւել Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ յարաբերութիւնները: Ակամայ գրագէտը փոխանակ առանձին թուղթի մը վրայ գրելու իր պատասխանը, կը վերցնէ եկած նամակը, եւ անոր տողերուն մէջեւ մը կը լեցնէ... կարմիր մելանով: Ահաւասիկ այդ պատասխանը.—

«Ուր օրէնք կայ ազատութիւն չկայ: Ազատ ժամն է որ մեզ ազատ կ'ընէ: Միայն Ռուսիոյ մէջ է որ մարդ իրապէս ազատ ժամ ունի: Ազատութեան մասին ինչ որ կ'ըսուի, պարապ խօսք է: Բոլոր կարելի ազատութեանց արդար չափանիշը միայն օրուան աշխատուած ժամերն են ու շաբթուան մէջ գտնուող այդ օրերը: Ստալին Ֆապիան ընկերվարական մըն է. ես մէկն եմ այդ ընկերվարութիւնը հիմնողներէն»:

☆ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ գեղածիծաղ ափունքին նստած է Մոնաքոյի անկախ պետութիւնը — տարածութիւն 8 քառակուսի մղոն, բնակչութիւն 24 հազար: Ամերիկացի միլիոնատէրներուն յաճախավայրն է իր մայրաքաղաքը Մոնթէ Քարլօն: Այս երկիրն ալ պատերազմ հրատարակած էր Գերմա-

նիոյ դէմ եւ ունէր ... 110 զինուոր ։

Անցեալ շաբթու, Մոնաքօ կը դիմէ Միացեալ Ազգերուն՝ պահանջելով որ անդամ նշանակուի U. N. E. S. C. O.ին այսինքն, Միացեալ Ազգերու Գիտական եւ Մշակութային կազմակերպութեան ։

Միջազգային հիմնարկութեան պատուիրակները հիմա գլուխ-գլխի տուած են ստուգելու համար թէ այս մանրանկար դաշնակիցը ինչ նը-պաստ կրնայ բերել Միացեալ Ազգերուն ։ Կամ Միացեալ Ազգերը ինչ կը կորսնցնեն եթէ Մոնաքօ դուրս մնայ ։

★ՌՈՒՍ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ մը յաջողած է միեւնոյն ծառին վրայ հասցնել նարինջ, լիմոն եւ մանտաբին ։ Փորձը կատարուած է Ապխազիոյ եւ Աճարիոյ մէջ (Վրաստան) ։ Ծառին վերի ճիւղերը կուտան նարինջը եւ լեմոնը, իսկ վարի ճիւղերուն վրայ կը բուսնին մանտարինները ։ Մասնագէտ երկրագործը ուրիշ գիտական փորձեր կատարելով, կրցած է ձեռք բերել հետեւեալ արդիւնքները. — Ա. — Արեւածաղիկին հունտը 40 առ հարիւր փեղ կ՚արտադրէ, փոխանակ 30 առ հարիւրի ։ Ուրիշ բոյս մը 5960 դոլ կ՚արտադրէ, իւրաքանչիւր քիլոյին, այսինքն նոյն քանակութեամբ եղան մինչեւ 4000 դոլ աւելի ։ Գ. — Ցորենին հասկերը վար չեն թափիր, կը հասուննան ժամանակէն կանուխ եւ երաշտէն չեն ազդուիր ։

ԶՕՐ. ԱՅԶԸՆՀՈՒԸՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ. — Մեր երէկուան թիւին մէջ քանի մը տողով ներկայացուցած էինք Ամերիկացի զօրավար Այզընհաուըրի յայտարարութիւնները ։ Ստորեւ կը տեղեկագրին մնացեալ մասերը. —

« Ամերիկայի ապահովութիւնը պիտի վտանգուի այն պարագային երբ ազատութեան համար կռուող երկիրները ենթարկուին համայնավարական վարչաձեւին ։ Այն ատեն պիտի տեսնենք որ ովկիանոսները այլեւս պատուարներ չեն եւ բնակայ հսկան պիտի տարածուի Եւրոպայի եւ Ասիոյ մէջ, երբեմնի հռոմէական կայսրութեան, հնօրեայ Պարսկաստանի, գերմանական թագաւորներու եւ Մոնկոլ խաներու հողերէն ալ անդին ։

« Բնականաբար մենք չենք ուզեր հաւատալ որ այս ծանրակշիռ դէպքերը կրնան պատահիլ ։ Բայց եւ այնպէս պէտք է աշխատինք որ այդ տեսակ կացութիւն մը յառաջ բերող պայմանները չստեղծուին ։ Այդ կարգի հաւանականութեանց առաջքը առնելու համար է, ահաւասիկ, որ որդեգրած ենք մեր ներկայ արտաքին քաղաքականութիւնը օրինակ Միջերկրականի մէջ ։ Եթէ արեւելքը եւ արեւմուտքը իրարմէ բաժնող այդ անցքին առջեւ պատ քաշուի, հետեւանքը պիտի ըլլայ անմիջական եւ աղետալի ։ Արեւմտեան երկիրներուն առջեւ պիտի փակուին օդային եւ ծովային այն ճամբաները որոնք կ՚երկարին դէպի մեր բարեկամները՝ Արեւելեան կիսագունդի ռազմագիտական կէտերուն վրայ ։ Միջազգային առեւտուրը ինչպէս նաեւ տեւական խաղաղութեան հիմերը պիտի քանդուին ։ Պատերազմը աւելի պիտի մօտենայ մեզի ։

« Միջազգային կացութիւնը բաւական խառնակ է, այնպէս որ առանձին վէճ մը կրնայ յառաջ բերել պատերազմը ։ Անգամ մը որ ատիկա պատահի վտանգաւոր կէտի մը վրայ, պատերազմը շուտով պիտի ծաւալի եւ իր մէջ պիտի առնէ այն ազգերը որոնց միակ բաղձանքն է խաղաղութիւնը ։

Զօրավարը դիտել կուտայ թէ Ամերիկայի պաշտպանութեան համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն մէջ պէտք է նկատի ունենալ ամէնէն տասապելական համարուող յարձակումներն ալ, եւ կը յիշէ հիւլէական ռումբը ։

« Կը թուի թէ հիւլէական ռումբին դէմ պաշտպանութեան դրական ձեւեր չկան ։ Բայց կան պայմաններ որոնց լուծումէն կախուած է ռումբին ազդեցութիւնը ։ Նախ պէտք է ունենալ բաւական թիւով ռումբեր ։ Երկրորդ՝ պէտք է նկատի առնել հեռաւորութիւնը երբ ռմբարձակ խարխափէն մինչեւ նշանակէտը ։ Երրորդ՝ փոխադրութեան հարցը ։

Զօրավարը կը յանձնարարէ զինուորական մարզանք տալ Ամերիկայի երիտասարդներուն ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

« ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է »

Ինքնութեան թուղթերու օրէնքին տրամադրութիւններէն օգտուելով, առանձնաշնորհեալ (10 տարուան) վերանորոգման համար, Ոստիկանական տնօրէնութեան 6րդ գրասենեակին յղած խնդրագիրս մերժուած ըլլալով, երեք տարուան սովորական քարտ մը ստացայ ։

Մէկ տարուան ժամանակամիջոցին ալ, աշխատանքիս իրաւունքն ալ վերանորոգուելու պայմանով ։ Երբ բացատրութիւն պահանջեցի, պաշտօնեան «չեմ գիտեր» պատասխանեց ։

Արդեօ՞ք, կարմիր խեձգետիններուն պէս, քաղողներուն զբօնումէութեան հետեւանքո՞վ է որ, համեստ աշխատաւորները այսուհետեւ պիտի մատնուին զանազան դժուարութեանց ։ Ցօնք չինելու տեղ, ա՞չք պիտի հանեն մեր կարմրուկները..

Պիտի խնդրէինք որ Գաղթականաց Գրասենեակը միջոցներ ձեռք առնէր, ի դիմաց մեր աշխատաւորներուն՝ անհաճոյ անակնկալներու առաջքը առնելու համար ։ — Գր. Հատրմեան

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Ատլանտեանի ջուրերուն մէջ նետուած է Ֆոքլընտ անունով կղզեխումբ մը՝ 4618 քառ. մղոն տարածութեամբ որ 1771էն ի վեր մաս կը կազմէ բրիտանական կայսրութեան, որովհետեւ գտնողը եղած է 1592ին Ճան Տէյվիս, Անգլիացի երկրախոյզը ։ 1764ին կղզեխումբը անցած է Ֆրանսացիներուն ձեռքը եւ 1767ին Սպանիացիներուն ։

Ատենէ մը ի վեր Արժանթին եւ Չիլի կր պահանջեն որ կղզեխումբը վերադարձուի իրենց քանի որ պատմական, աշխարհագրական տեսակէտերով, Անգլիա երբեք իրաւունք չունի իր դրօշը պարզելու այնտեղ ։ Վերջերս Արժանթինի նաւատորմը ցոյց կատարեց կղզեխումբին բացերը ։

Երկուշաբթի օր բրիտանական մարտանաւ մը, Նայկերիա, հրաման ստացաւ Ֆոքլընտ երթալու կայսրութեան այդ բուռ մը հողը պաշտպանելու համար ։ Ինչո՞ւ Արժանթին եւ Չիլի յանկարծ իրար անցած են — որովհետեւ լուր ստացեր են որ կղզեխումբը մեծ քանակութեամբ ուրանիումունի ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԿՈՒՔԻՆ ՄԷԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան քառասնամեայ յոբելեանին, Արտաւազդ արք. ի ներկայութեամբ Ներգաղթի համար եղած հանգանակութեան մասնակցած եմ հինգ հազար ֆրանքով ։ Ընկալագիր չեմ ստացած մինչեւ այսօր ։

Նոյն հաւաքոյթին մէջ խոստացած էի որ Նիսէն մեկնող, իւրաքանչիւր չքաւորի համար պիտի վճարեմ հազար ֆրանք ։ 5—6 ամիս յետոյ, տասնեակ մը ներգաղթողներ ինծի եկան՝ ուզելով որ իրենց վճարեմ խոստացուածս գումարը ։ Մտածելէ ետք, թէ [illegible] կը մեկնին, [illegible] — «[illegible] այն չքաւորներուն համար վճարել, [illegible] Բարեգործականի նե կայացուցած [illegible] եւ ստորագրուած ցանկին ։

Այսօր, 7 ամիս ետքը, Նիսարնակ բարի ծաղիկ մը, Ա. Ս., սկսած է զիս բամբասել՝ իր քուրջին մէջ ։

Կը յայտարարեմ որ, ես Նիսի Բարեգործականէն կը սպասեմ, ներգաղթող չքաւորներուն պաշտօնական եւ ստորագրուած ցանկը՝ խոստումս յարգելու համար ։ Ե. Յակոբեան

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

★ Երաժշտութիւն. — Միակ ազմուկը որ լռութենէն նախընտրելի է ։

★ Գոհարեղէն. — Աղջկան փառքը, մայրիկին մխիթարութիւնը ։

★ Հովուերգութիւն. — Զաւեշտ մը որուն վերջին արարը միշտ կը ձախողի ։

★ Ձեռնարկութիւն կրնայ դիմանալ երկրորդ պատերազմի մը եւս, բայց ոչ երկրորդ ազատագրութեան մը — դրական չարաթաթերթէ մը ։

★ Հայ ժողովուրդը պէտք ունի աւելի մրոտ ձեռքերու, եւ աւելի մաքուր միտքերու ։

★ Ով գիտէ չուներր որքան կը կատղին երբ իրենց մասին կ՚ըսենք թէ «մարդու խելք ունին» ։

★ Կիներր չեն որ ներհայեցողութիւն ունին. այրերն են որ թափանցիկ են ։

★ Տառապանքը այն պատմութիւնն է որ կը կարդացուի դէմքին գիծերուն մէջտեղէն ։

★ Ազատութիւն — փրաւունք մը որ քեզի տրուած է որպէսզի ընտրես ազատութիւնդ սահմանափակող մէկը ։

★ Եթէ դրամդ առջեւ դայլ կայ, կը նշանակէ դուռիդ ետեւը գառնուկ կայ ։

★ Զօն — հեղինակի մը խունկը քննադատի մը խորանին վրայ ։

★ Սիրահար — կնոջ մը երկրորդ յուսախաբութիւնը, առաջինը իր ամուսինն էր ։

★ Ազատութիւնը չի տրուիր, կ՚առնուի ։ Բայց առնուելէն ետք, մարդ պէտք է գիտնայ թէ ինչպէս վարուելու է անոր հետ ։

★ Ո՞վ է նշանաւոր մարդը — այն որ իր ամբողջ կեանքին մէջ կ՚աշխատի նշանաւոր ըլլայ եւ նշանաւոր ըլլալէն ետք՝ սեւ ակնոցներ կը դնէ, որպէսզի փողոցին մէջ զինքը չճանչնան ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Երկնակամարը կրնար փլչիլ ու աստղերը կրնային վար թափիլ, լեռները քալել, ջրերը ցամքիլ ու մարդիկ հրեղէն նժոյգներով արշաւել երկինքէ երկինք, եթէ աստուածները ուզէին... ։ Իրերու բնականն ու բանականը կարելի էր ճզմել, փոշիացնել առասպելական ոտքերու դարշապարին տակ ։ Ան մօտէն, շատ մօտէն կ ըմբռնէր հոգեբանական խառնուածքը իր ցեղին ։

Միտքը՝ երախայ, հոգին՝ երազային, սիրտը զգայուն, հաւատքը՝ անհեթեթ աւելորդապաշտութիւններով անբանացած, փիլիսոփայութիւնը մշակուած միտքերու հետ գործ ունի միայն, առանց արտաքին յարդարանքի, մինչդեռ կրօնը, որ տգէտին փիլիսոփայութիւնն է, կրնայ ձեւերով միայն տեւել ու յաւերժանալ ։ Ուրեմն, էապէս գերազանցօրէն փիլիսոփայական աստուածայայտնութեանց խորքը պահել, իսկ արտաքինը պատշաճեցնել իր հեթանոս ցեղին արմատական ըմբռնումներուն ։

Ցերեկը, իր կրակէ շապիկը եւ տենդահար քրտինքը Համատին ձգած, հեռացաւ ։ Գիշերը ցուեցաւ իր դէմ տքաշունչ եւ սկսաւ քաշել իր ախտաժէտ համրիչը, հատիկ, հատիկ ։ Բանդագուշանք, զառանցանք, զգայախօսութիւն եւ լուսնոտութիւն ։ Այս բոլորը հրեցին, բացին դռները իր հոգիին, որ սկսաւ շրջագայիլ, երակէ երակ, նեարդէ նեարդ, մինչեւ գերանուրբ ծալքերը իր ուղեղին ։ Եւ ապա, մթին, անանուն անկիւն մը հաւաքուած, պայթեցան խեղդուած ռումբի մը պէս ուժգին ։

— Այո, ամէն բան Ալլահին համար, նոյնիսկ կեանքն ու մահը, իմ եւ ամէնուն... ։ Երբ նպատակը սրբազնատուրը է եւ աստուածաբեալ, ոչ մէկ խտիր, միջոցներու ընտրութեան մէջ ։ Երբ հարկը կը պահանջէ, կերարկել ամէն ինչ — պատրանք, եւ սուր եւ հուր եւ արիւն ... ։

Անոր կարմրած աչքերուն մէջ կը ճմլէր կատաղի առիւծ մը, մոլեռանդ յափշտակութեան մը զառագեղէն դուրս փախած ։ Կը թոթուէր բաշերը մրրկայոյզ, վահանակիր կուրծքը ցցած ։ Ման կուգար ջղագար, անհնարին նոպաներէ գալարուն ։ Ու յանկարծ, կատաղօրէն կը մռնչէր հրաշքի մը երկուքէն տառապահար ։

— Այո, հրաշք մը... եթէ ոչ տեսանելի ... գէթ՝ լսելի ... ։

Մարդիկ ի զուր կը փնտռեն հրաշքը բիրտ նիւթին մէջ, երբ հոգին գերազանցօրէն ընդունակ է հրաշափոխութեան, որ կ՚ընէ հիւսնին զաւակը, Աստուած, ձկնորսը՝ Առաքեալ, ուղտապանը՝ մարգարէ ։ Համատ ուղտին պէս ծնրադիր, ուղտին չափ որոճուն, ըսուցուց գիշերը երկինքէ երկինք շրջագայելով ։

Հրաշապատումը պատրաստ էր ։ Դուրսը իրեն կը սպասէին խուռներամ ։

Նորածագ առաւօտը Համատին դէմքին վրայ կը փշրուէր դունաթափ ։ Արեւէն մաս մը կը դեղնէր իր դալկահար ճակատին վրայ, մաս մը կը կարմրէր աչքերուն մէջ, փշուր մը կը պահուէր ճակտին ստուերախիտ կնճիռներուն տակ, աւելի խոշոր մաս մը, հեւանշունչ ուղեւորի մը պէս կը նստէր յոգնադէմ, անոր ուսերուն, կռնակին, թեւերուն եւ սրունքներուն վրայ ։

Բայց անմիջապէս որ բացաւ իր պերճադող բերանը, անոնք հալեցան, անէացան, տռուահոս, մագնիսացնող հեղեղի մը առջեւ ։

— Ով հաւատացեալներ, ճշմարիտ, ճշմարիտ կ՚ըսէ ձեզի Ապու Քասիմ, որուն մէջ Ալլահն է որ կը խօսի ։ Ան է որ տուած է ձեզի երկիրն իբր անկողին, եւ երկինքը՝ տանիք ։ Եթէ աշխարհի բոլոր ծառերն գրիչ ըլլային, ու եօթն ովկիանոսներու ջուրերն՝ մելան, բաւական պիտի չըլլային բարձրեալին հրաշք երր նկարագրելու ։ Անոր ամենազօր ձեռքերուն մէջ կը գտնուին երկրի եւ երկինքի բանալիները, որ բացին այս գիշեր, երկինքի դռներն իմ առջեւ ու ես վայելեցի գերահրաշ փառքը Ալլահին ։

Հիմա, մտիկ ըրէք երկիւղած, յանկարծ, իմ առջեւ խոնարհեցաւ արծուեթռիչ, հրեղէն նժոյգ մը՝ Էլբօրակ՝ որուն վրայ հեծած, Գաբրիէլ հրեշտակապետին առաջնորդութեամբ, սլացայ անապատէ անապատ, մինչեւ գագաթը Սինա լերան, ուր կատարեցի աղօթքս, Մովսէսին պէս ջերմեռանդ ու հաւատաւոր ։

լայ իր հայրենիքին: Նոյնիմաստ յայտարարութիւն մըն ալ ըրած Արամ Խաչատրեան:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան գօտիին զինուորական կառավարութեան ձայնասփիւռը կատաղի պայքար մը բացած է համայնավարութեան դէմ: Երեքշաբթի օր կը յայտարարէր թէ համայնավարները «մարմնացումն են չարամտութեան, կեղծիքի եւ անպատասխանատուութեան»: Զօրս յաջորդական դասախօսութիւններ պիտի տրուին շուտով՝ հրահրելու համար հակահամայնավար քարոզութիւնը որ սկսաւ ամիսներ առաջ՝ ձայնասփիւռին բացումով: «Համայնավարներու քաղաքականութիւնը յարափոփոխ քաղաքականութիւն մըն է. հրահանգներ կը ստացուին վերէն, ինչ որ այսօր կը պաշտպանուի, կրնայ դատապարտուիլ վաղը: Երէկի կատաղի թշնամիները, մէկ օրէն միւսը բարեկամներ կը դառնան եթէ այդ կը պահանջէ գերագոյն ղեկավարութիւնը, մարդիկ երկար չեն մնար համայնավար կուսակցութեան մէջ»:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը տեղեկացուցած է Իրաքի կառավարութեան թէ Փորթսմըթհի մէջ վերջերս կնքուած դաշնագիրը չեղեալ յայտարարուած ըլլալով, ի զօրու կը մնայ 1930ի դաշնագիրը, եւ Ն. Վ. կառավարութիւնը առայժմ նոր դաշինքի մը մասին բանակցութիւն վարելու պէտք չի տեսներ:

Պարոն Երուանդ Պարկիրճեան եւ եղբայրները խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆԻ

որ իր մահկանացուն կնքեց երկուշաբթի օր:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ շաբաթ օր, 21 Փետրուար ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՓԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմինթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ Է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐԸ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ.

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ:

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ:

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ բոլոր խումբերու դասախօսական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Աւ. Ահարոնեան ակումբին մէջ: 11 Ave. Gambetta): Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր ծնողներ, ընկերներ եւ բարեկամներ:

Մուտքը ազատ է Վալանսահայերու համար: Պիտի նախագահէ ՏԻԿԻՆ ՓԵՐՈՒԶ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ, պիտի դասախօսէ՝ ԸՆԿԵՐ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Դասախօսութենէն ետք, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նկարիչ Յարգիս Խաչատուրեանի եւ իր եղբօրորդւոյն Խաչատուր Խաչատուրեանի (Սէնշամոն) մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, յառաջիկայ կիրակի ժամ պատարագի:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք:

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Պ. Ռընէ Կուսէ, Ֆրանսական կաճառէն, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկանօֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանզատեան, Պ. Պ. Գ. Սիրադեան, Կ. Փափազեան, Կ. Յակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Պալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Զիլինկիրեան:

Նուագախումբ Ֆ. Պուլեօնի: Սեղաններու համար հեռաձայնել՝ Պ. Կիւլպէնեանին, առաւօտները, Դրօքատէրօ 44-38:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին

Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱՄԱՄ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ

« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼՐՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Յակոբ Մխիթարեան, թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէս խնջոյքը այս կիրակի օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas (métro Porte des Lilas): Հայկ. նուագախումբ, թառ (Բենօ), քէմէնչէ (Օնանեան) ջութակ: Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի «Պատմութեան դասը եւ Մավզերխատը» թատերգութիւն Ա. եւ Բ. արարները: Կովկասեան եւ հայկական պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զաւեշտ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Թ. Ղազարոսեան եւ Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղազարոսեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ներկայ գտնուեցան հոգեհանգստեան պաշտօնին, որ կատարուեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց քրոջորդւոյն՝ ԿԱՐՕ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆԻ մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ վաղը ուրբաթ ժամը 8.30ին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը վաղը ուրբաթ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը այսօր հինգշաբթի, Sociétés Savantesի մէջ: Նիւթ՝ Ընկերվարութիւնը: Դասախօս ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Հայերէնի դաս 8էն 9:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Կրընոպլի Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Բացականերու պարագան նկատի պիտի առնուին:

ՊՈՒԼ ՕՏՏՈՅԻ Հ. Յ. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը այս կիրակի իրիկուն ժամը 7.30ին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ԶԱՏԿԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին: Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱԶԱՐԵԱՆԻ կողմէ: Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ Ե ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի:

Գեղարուեստական այլազան բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն գաղութիս սիրուած արուեստագէտներէն Տիկիններ Լ. Տէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Պ. Պ. Գ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէնօ, Խ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան:

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԲԱԲԱՄԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՆԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆներու հոգւոյն: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան: Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները:

ԱՆՈՒՇԸ

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ

Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝

ԱՐԱՑ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Vendredi 20 Février 1948 Ուրբաթ 20 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5271-Նոր շրջան թիւ 886 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

Ուղեցոյց 5000 փրանքնոցներ վերադարձնողներու

ԻՆՉ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐ ԵՒ ԻՆՉ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԻՔ

Շատերուն մտքին մէջ շփոթութիւն կը տիրէ տակաւին թէ ինչ ձեւով պիտի վերստանան իրենց վերադարձուցած 5000-ոցներուն փոխարժէքը :

Հետեւեալ օրէնքին տրամադրութիւնները .—

Ա.— Անոնք որ միայն մէկ կամ երկու 5000-նոց վերադարձուցած էին, արդէն ստացած են անոնց փոխարժէքը Փետրուար 6էն սկսեալ :

Բ.— Անոնք որ մինչեւ 14 հատ 5000նոց վերադարձուցած էին, արդէն ստացած են միայն երեք հատին փոխարժէքը, Փետրուար 13էն սկսեալ: Անոնք որ տակաւին չեն ստացած կրնան անձամբ կամ փոխանորդի մը միջոցաւ դիմել եւ գանձել 15000 ֆրանք :

Գ.— Անոնք որ 5000նոցներ վերադարձուցած են — որեւէ քանակութեամբ — կրնան իրենց յանձնուած ընկալագիրներով վճարել իրենց տուրքերը լրացնելով հետեւեալ պայմանները .—

1.— Խնդրոյ առարկայ տուրքը վճարելի էր Փետրուար 1էն: Այս պարագային շահագրգռուող անձը կը ներկայանայ այն դրամատան կամ պաշտօնատան որուն յանձնուած էին 5000-նոցները կամ, ուղղակի տուրքերը գանձող պաշտօնատան :

2.— Ներկայացնել ընկալագիրը :

3.— Գրաւոր դիմում մը կատարել:

Դ.— 5000նոց վերադարձնող անձը կրնայ խնդրոյ առարկայ թղթադրամներուն ամբողջական փոխարժէքը տրամադրել փոխառութեան՝ իր, իր կնոջ կամ իր զաւակներուն անունով :

Ե.— Ամէն անոնք որ մասնակցած էին փոխառութեան, 5000նոցներու շրջաբերութեան արգելքէն առաջ, կրնան վերստանալ իրենց վերադարձուցած 5000նոցներու հաւասար գումար մը: Այս պարագային, ենթական պէտք է ամբողջութեամբ վճարած ըլլայ պետութեան ունեցած իր պարտքերը: Այս գործողութեան համար անհրաժեշտ է լրացնել բոլոր օրինական պայմանները — յանձնել ընկալագիրը, ճշդել ենթակային ինքնութիւնը եւայլն:

Զ.— 65000էն վար գումարներու համար, Ե. հատուածին մէջ յիշուած վճարումը կը կատարուի անմիջապէս: Աւելի բարձր գումարներու համար՝ մաս առ մաս :

ԻՐԱՆ տասը միլիոն տոլարի արժողութեամբ ռազմամթերք պիտի գնէ Ամերիկայէն: Խորհրդարանը 6ի դէմ 79 ձայնով չորեքշաբթի օր քուէարկեց այս մասին ներկայացուած օրինագիծը:

ՉԻՆԱԿԱՆ թղթադրամէն ետք, ամէնէն արժեզրկուած թղթադրամը հելլէնական տրախմին է: 1944 Նոյեմբերին անգլիական սթեռլինը պաշտօնապէս կ'արժէր 600 տրախմի: Վեց ամիս ետքը, 2000: Հակառակ մինչեւ հիմա Յունաստանի տրըուած բազմամիլիոն տոլարներուն եւ սթեռլիններուն, տրախմին թաւալգլոր անկում կրած է, շրջաբերութեան հանուած թղթադրամներուն գումարն է 499.325.000.000.000:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բրիտանական գօտիին պատասխանատու նախարարը, Լորտ Փէքնըմ, Լորտերու ժողովին մէջ չորեքշաբթի օր յայտարարեց թէ մարաջախտ Սթալին պէտք է վերջապէս ճշդէ իր քաղաքականութիւնը հիւլէական ուժի հարցին մէջ: «Եթէ մեր կատարած բոլոր դիմումները անորոշ եւ զիջումնաւոր կերպով ու տեւականօրէն նկատի չեն առնուիր, պէտք է մենք ալ վերաքննենք մեր ուղղութիւնը այդ շատ կենսական հարցին նկատմամբ: Ուրիշ միջոց չկայ, քանի որ միլիոնաւոր մարդոց կեանքը խնդրոյ առարկայ է: Մենք պիտի շարունակենք բանակցութիւնները, բայց «պարտք կը զգամ ազդարարելու որ մեր եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները այսօր շատ աւելի մեծ են քան տարի մը առաջ»: Ժողովին ուրիշ մէկ անդամը, Լորտ Զէյրուէլ, գիտուն մը, զանգատ յայտնեց թէ «Ռուսերուն աւանդական կասկածամտութիւնը ազգային մղձաւանջի մը բնոյթը ստացած է, եւ վնասակար է քաղաքակրթութեան ապագային տեսակէտէն» :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ արտաքին նախարարը, Մարշըլ, կը հերքէ այն զրոյցները թէ Խորհրդային Միութիւնը փորձեր կը կատարէ «հաշտութիւն» կնքելու համար իր եւ Ամերիկայի միջեւ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

Սիրելի Յառաջ,

Կ'արժէ՞ կարեւորութիւն տալ կատակերգական սպառնալիքի մը: Մեր լեզուն այնքան հարուստ է, որ սպառնալիք անունն անգամ չի տար այդ գրութեան, կ'ըսէ՝ քաջ-նազարութիւն, որ թարգմանի լեզապատառ մեծխօսութիւն :

Գիտական քննութիւն մը ամէն լրջութիւն կը մերժէ տալ այդ գրութեան , որ

1.— Ըստ քերականութեան՝ ճիշդ է շարահիւսուած, — ուղղագրական սխալ չկայ, հոլովում ու խոնարհում կանոնական են :

2.— Ըստ ոճաբանութեան (stylistique) լեցուն է տերրացուական ճոռոմաբանութիւններով, օրինակ՝ երբ կը շինէ «սրբութեան սոսկումով դառնացած…» բառակոյտը, եւ Տօն Ժուանական սեթեւեթանքներով, — առաջինը emphase կը կոչեն Ֆրանսացիները, երկրորդը՝ affectation: Գրական ոճի վերջին այս ձեւին քննութիւնը, լեզուէն դէպի հոգեբանութիւն քալելով, արուեստակեալ գրողներու մօտ կը մատնէ մօրուք չսկելու, անուշահոտութիւն գործածելու եւ մետաքս հագնելու սովորութիւն մը, վերջապէս հրապուրանքի ճաշակ մը, որուն հանդէպ շատ զգայուն են կիները:

3.— Ըստ արտայայտութեան՝ կը մատնէ յետին միտք մը հերոսանալու, զայն իբրեւ փասփոր գործածելու համար Հայաստան մեկնելու ժամանակ :

Ինչպէս կը տեսնուի, ծանօթ գրութեան մէջ կը պակսի սպառնալիքի մը լրջութիւնը:

Միւս կողմէ ինծի կը յիշեցնէ մանրավէպ մը:

Հարուն էլ Րաշիտ շատ կը սիրէր ծպտուիլ ու պտըտիլ Պաղտատի մէջ, գիշերները, սրճարանէ սրճարան: Այսպէս, գիշեր մը կը մտնէ համեստ ու լռիկ սրճարանէ մը ներս, ուր երեք հոգի կը խորհրդակցէին գլուխ գլխի տուած: Հարուն էլ Րաշիտի հետաքրքրութիւնը կը վրդովէ զիրենք:

Մին կը բարձրացնէ գլուխը եւ կ'ըսէ.

— Կորսուէ՛, ապա թէ ոչ քեզ կը շալկեմ ու կը տանիմ Տիգրիսի ամէնէն խորունկ տեղը ջուրը կը նետեմ :

Հարուն էլ Րաշիտ կը տեսնէ որ կոյր է սպառնացողը :

Երկրորդը կ'ըսէ , իր կարգին.

— Կորսուէ՛, չո՛ւտ, ապա թէ ոչ քեզ կը շալկեմ եւ սպիտակ Ջամիին մինարէէն վար կը նետեմ հիմա :

Հարուն էլ Րաշիտ կը տեսնէ որ երկու ոտքերը կորուած մարդ մըն է սպառնացողը,— հայերէն՝ ծմրաջարձ կը կոչուի նման հաշմանդամը , ֆրանսերէն՝ cul-de-jatte:

Երրորդը կ'ըսէ, իր կարգին.

— Ի՞նչ կեցեր ես տակաւին, կորսուէ՛, ապա թէ ոչ քեզ կը շալկեմ ու Թագաւորին պալատին տանիքէն վար կը նետեմ հիմա:

Հարուն էլ Րաշիտ կը տեսնէ որ երկու ձեռքերը կորուած մարդ մըն է սպառնացողը,— հայերէն՝ փեցի կը կոչուի նման հաշմանդամը, ֆրանսերէն՝ manchot:

Դուրս կ'ելլէ Թագաւորը, խորհրդածելով.

— Երբ վաղը Թշնամին սպառնակէ իմ երկիրըս, այս քաջերո՞վ պիտի դիմադրեմ Թշնամիին:

Ձեզ գիտեր թէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ի՞նչ խորհրդածութիւններ ըրաւ, լսելով Լոնտոնի եկեղեցիին մէջ ալէլուիա կարդացող նախկին տիրացուին եահվէական բարկաճայթ խօսքերը :

Ասանկ պարագաներու մէջ, Թրքական խօսք մը կայ որ կ'ըսէ. «Կէլէճէյի վարսա՝ կէօրէճէյի տէ վար»:

Կ'ենթադրեմ, որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, այս սպառնալիքին առջեւ, յիշեց մեր Քաջ Նազար կատակերգական աւանդավէպը, այնպէս ինչպէս կը պատմէ Դ. Դեմիրճեան.

Կեցցե՛ս Նազար, ապրե՛ս Նազար,
Որ ջարդում ես հազար հազար,
Ապրի՛ր դու մեր ազգի համար,
Զարդի՛ր միշտ զերթ բողկ ու զազար:

Յառաջ եւս, իր կարգին, պատիւ մը ընելու համար մեր Քաջ Նազարին, իր ծանօթ սպառնալիքին իբրեւ պանծացում՝ կը խոստանայ թերթօնի ձեւով հրատարակել Դեմիրճեանի այդ կատակերգութենէն քանի մը յատկանշական մասեր, այն յոյսով թէ մեր Քաջ Նազարը պիտի յայտա-րարէ, ինչպէս ըրաւ, խնդացնելով ամբողջ հայկական Փարիզը, պուրժուաներուն կիները «պրոլետարիզացիայի» ենթարկելու փորձի մը առթիւ.

— «Այո՛, այդ ե՛ս եմ»:

ԱՐԱԶ

Մարշալեան երկիրները եւ Գերմանիոյ խնդիրը

Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարները խորհրդաժողով մը կը գումարեցին այս շաբթու Փրակայի մէջ ճշդելու համար իրենց դիրքը գերմանական հարցին նկատմամբ :

Խորհրդաժողովին փակումէն ետք, երեք պետութեանց ներկայացուցիչները հրատարակեցին յայտարարութիւն մը որուն մէջ դիտել կը տրուի թէ արեւմտեան Գերմանիոյ երեք գօտիներուն մէջ անկախ վարչութեան մը հաստատելու անգլօ-ամերիկեան քաղաքականութիւնը վտանգաւոր խաղ մըն է Եւրոպայի գլխուն որովհետեւ «կը քանդէ հիմերը Եւրոպայի ապահովութեան որուն համար առաջին պայման պիտի ըլլար Գերմանիոյ հակակշիռը չորս մեծ պետութեանց կողմէ»:

Վերոյիշեալ յայտարարութեան մէջ կան նաեւ հետեւեալ հիմնական միտքերը .—

«Արեւմտեան Դաշնակիցներու ներկայ քաղաքականութիւնը ձեւ մըն է Եւրոպան երկու հակամարտ ճակատներու բաժնելու , եւ կրնայ արեւմտեան Գերմանիան, արուեստական միջոցներով վերածել գործիքի մը՝ միակ պետութեան մը ձեռքը: Այդ քաղաքականութիւնը կրնայ նաեւ քաջալերել Գերմանացիներու ազգային գիտակցութիւնը եւ զինապաշտ մտայնութիւնը որոնք, իրենց կարգին, կրնան ըլլալ շարժառիթներ յարձակում գործելու համար Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ ինչպէս նաեւ սլաւական բոլոր ժողովուրդներուն վրայ եւ, վերջի վերջոյ ամբողջ Եւրոպայի վրայ:

Յայտարարութիւնը դիտել կուտայ որ արեւմտեան գօտիներու «ապազինումը եւ նացիներու մաքրագործումը պէտք եղած խստութեամբ յառաջ չի տարուիր, եւ ընդհակառակն շատ մը նախկին հիթլերականներ առաջնակարգ պաշտօններ կը ստանան»:

Գերմանիոյ կողմէ քանդուած երկիրներու վերաշինութիւնը պէտք է առաջնութիւն շահի, կ'ըսէ յայտարարութիւնը: Մինչդեռ հիմա Գերմանիոյ տնտեսական վերաշինութիւնն է որ նախապատիւ կը համարուի՝ ի վնաս դրացի երկիրներուն :

Տէ Վալերայի պարտութիւնը

Իրլանտայի վարչապետը, Իմըն Տէ Վալերա որ 1932էն ի վեր իշխանութեան գլուխ կը գտնուէր, չորեքշաբթի օր պարտուեցաւ նորընտիր խորհրդարանին մէջ եւ իրեն յաջորդ նշանակուեցաւ ընդդիմադիր կուսակցութեան առաջնորդը, Ժոն Քոսթէլօ, 56 տարեկան իրաւաբան մը :

Տէ Վալերա ստացաւ 70 քուէ, իսկ իր հակառակորդը 75: Այս անակնկալ պարտութեամբ վերջ կը գտնէ վարչաձեւ մը որ տեսակ մը առանձնաշնորհ էր եղած մեծամասն Իրլանտացիին կուսակցութեան :

Նորընտիր վարչապետին յաջողութիւնը շատ ուշագրաւ է որովհետեւ կրցած է իր դրօշին տակ համախմբել քաղաքական վեց տարբեր հոսանքներ: Համոզումով պահպանողական, կը ջատագովէ Անգլիոյ ինչպէս նաեւ բրիտ. կայսրութեան հետ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու քաղաքականութիւնը: Ծագումով Անգլիացի է:

Հաւանական չի թուիր որ ներկայ կառավարութիւնը երկարատեւ կեանք ունենայ քանի որ բոլորովին հակամարտ տարրերէ կազմուած է : Խորհրդարանին մէջ տիրական ձայն ունին ազգայնականները որոնք տարիներէ ի վեր կը պահանջեն «երկու Իրլանտաներու» միացումը (հարաւը՝ անկախ պետութիւն եւ կաթոլիկ, հիւսիսը՝ Ըլսթըրի նահանգը, որ մաս կը կազմէ Անգլիոյ եւ բողոքական է): Ձախակողմեան հոսանքներուն համար առայժմ ամէնէն կենսական խնդիրն է ընկերային բարեկարգումը: Տէ Վալերա տակաւին վստահ է իր վայելած հեղինակութեան որ անշուշտ վտանգուած չէ հակառակ ներկայ պարտութեան: Ինքն էր որ անցեալ շաբթու մերժեց մաս կազմել խառն կառավարութեան :

★ Տէ Վալերա ծնած էր Նիւ Եորք — հայրը Սպանիացի, մայրը Իրլանտացի: 66 տարեկան է:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ պատերազմական նախարարութեան վերջին հրամանագրին, 1948ի դասուն պատկանող բոլոր Ֆրանսացի երիտասարդները դրօշի տակ պիտի կանչուին ապրիլ 15ին:

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը երկրէն վտարեց Լոնտոնի «Թայմզ»ին թղթակիցը որուն յօդուածներէն մէկը նկատուած է անհամապատասխան երկրին շահերուն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՒԱՐԾ ՍՐՍԱՔԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

ՀԱԼԷՊԻ Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի 30ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍԻՆ

Չեմ գիտեր որ իմաստասէրն ըսած է, պատմական տողով մը: — Ամէնէն առաջ կործանելու դատապարտուած են այն ժողովուրդները որ կը կորսնցնեն իրենց յիշողութիւնը :

Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ է պարբերաբար յիշել, բաղդատել երէկն ու այսօրը, փառքերն ու վէրքերը :

Քիչ առաջ, երբ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի արիներու եւ արծուիկներու թափորը կ'անցնէր մեծ պողոտայէն, կարգապահ եւ ինքնավստահ, կանգ առնելով «Արեւելք»ի խմբագրատան առջեւ, հազիւ կրցայ զսպել արցունքս: Եւ անմիջապէս յիշեցի թէ ժողովուրդ մը անցաւ այս ճամբաներէն, երեսուն այսքան տարի առաջ: Ժողովուրդ մը աքսորական եւ ուժասպառ: Խարազանը դըլխուն, վիրաւոր, անօթի եւ ցնցոտիներով ծածկուած... Դուք ամէնքդ ալ կը յիշէք, այս նոյն փողոցներէն, քաղաքին մէջ եւ քաղաքէն դուրս, դէպի սպանդանոց կ'առաջնորդուէին ամբողջ բազմութիւններ: Թշնամին կ'ըսէր. — «Մեզմէ յիսուն տարի առաջ էք անցած. սպասեցէք որ մենք ալ ձեզի հասնինք»: Սպասելու պարտաւոր չէ ան որ յառաջ անցեր է ու կը քալէ: Իրականին մէջ, իրենց միտքն էր յիսուն տարի ետ մղել մեզ:

Այդ սեւ օրերուն, 1915, ողբացեալ կաթողիկոսը, Սահակ Հայրապետ կը գրէր Զաւէն պատրիարքին (այս վերջինն ալ մեզի կը հաղորդէր գուժկան լուրերը, արտասահման փոխադրելու համար) .— «Ճեմալ փաշան տեսայ եւ գանգատեցայ թէ հայ աղջիկներ կը ծախեն հրապարակին վրայ, իւրաքանչիւրը քսան ղրուշի, ո՞ւր է տեսնուած այսպիսի խայտառակութիւն: Ճեմալ փաշան կը պատասխանէ.— Եթէ գիտնաք թէ ինչեր տեղի ունեցած են Արեւելեան Նահանգներուն մէջ, շնորհակալ կ'ըլլաք ինծի ...» :

Թշնամին չհասաւ իր նպատակին: Այն ճամբաներուն վրայ ուր արիւն կը լակէր, ուր մինչեւ այսօր ալ կարելի է հայկական ջարդուածի ոսկորներու հանդիպիլ, ծաղկանէտ բոյներ են հաստատուած : Ինչ որ կը տեսնեմ երկու շաբաթէ ի վեր, մանաւանդ այսօր, կ'ապացուցանէ թէ թշնամին չարաչար սխալած է: Հայաստանեան շունչ մըն է որ կը սաւառնի այս օտար, այլ հիւրընկալ ափերուն վրայ, հայկական տաղանդն է որ կը ծաղկի անարգել, մշակոյթով, արհեստով ճարտարագիտութեամբ:

Չեմ գիտեր երբ է հաստատուած առաջին բոյնը արիւնազանգ ճամբաներուն վրայ: Բայց կը յիշեմ, շատ լաւ կը յիշեմ որ 1915ի Սարսափներուն, երբ հայաշատ Ատափազարն ալ կը պարպէին, երկաթագործ մը ամէն բան լքելով, միայն կ'առնէր մուրճ մը եւ քանի մը գամ: «Ով գիտէ, ճամբան պէտք կ'ըլլայ, տախտակ մը կամ կօշիկ մը գամել, բան մը շինել ...»:

Կը յիշեմ ուրիշ պատմութիւն մը, նոյնքան վաւերական.— 1896ի ջարդին, 65—70 տարեկան ծերունի մը արօրը կը նորոգէր միս-մինակ, Վանի մէջ: Դրացի մը մօտենալով կը հարցնէ.— Այ մարդ, որո՞ւ համար կը շինես այս արօրը: Տղաքդ ջարդեցին, տունդ վառեցին, ընտանիքդ մոխիրի վրայ նստած է: Վաղը նորէն պիտի ջարդեն: Որո՞ւ համար կը յոգնիս :

Եւ ծերունին կը պատասխանէ.— Ես արօրը կը շինեմ, արտին մէջ կը ձգեմ. եթէ թոռներս ալ չօգտուին, Աստծու արարածներէն մէկը թող առնէ գործածէ, շինարար աշխատանքի վարժուի ..

Այսպէս է մեր անմահ ժողովուրդը: Տար լեռան մը վրայ ձգէ, ազատ ձգէ, քանի մը տարիէն ծաղկաստանի կը վերածէ:

Երգի մը մէկ տունը կ'իյնայ միտքս.— «Աստուած իջեր ի Հայաստան, Հայոց արիւն հոտոտել»: Աստուած պէտք չունէր Հայաստան իջնելու: Արեան գոլորշիները հասած էին մինչեւ իր գահը, գլխու պտոյտ պատճառելով: Եւ սակայն աքսորական ժողովուրդը մնաց անտէր, մինչ ողջ մնացած մամիկներ «Տէր ողորմեա» կ'աղաղակէին, սարսելով լեռ ու ձոր: Ինչ որ կարելի եղաւ փրկել այն ատեն, դարձաւ դրամագլուխ նոր գործունէութեան: Դուք ամէնքդ ալ յիշատակներ ունիք այդ օրերէն :

... Եւ ահաւասիկ նոր կեանք.— Ժողովուրդ մը չէ՛ն, երիտասարդութիւն մը վառվռուն: Ինծի համար Հ. Մ. Ը. Մ.-ը շատ աւելի խոր իմաստ ունի քան կ'արտայայտեն այդ չորս տառերը: Ան ազդակ մըն է հայ ժողովուրդի երիտասարդացման: Ամենահզօր պետութիւններն անգամ, որ բանակ, նաւատորմ եւ օդատորմիղ ունին, մասնաւոր գուրգուրանքով կը վարեն երիտասարդական շարժումը: Գրեթէ բոլորն ալ նախարարութիւններ հաստատած են Երիտասարդութեան, Մարզանքի եւ Մշակոյթի համար: Մեր երբեմնի հարեւանն անգամ երիտասարդութեան տօն հռչակած է 1919ի Մայիս 18ը, երբ Մ. Քէմալ Սամսոն կ'ելլէր, ապստամբական շարժումը կազմակերպելու համար: Այդ օրը կրակոտ նշանախօսքեր կ'արձակուին, խանդավառելու համար երիտասարդութիւնը.— «Ես Թուրք եմ: Ես այս երկրին տէրն եմ: Ես հպարտ եմ որ Թուրք եմ: Իմ արիւնով պիտի պաշտպանեմ հայրենիքս եւն. :

Քիչ առաջ տեսանք մեր արիներն ու արենոյշները, Արծուիկներն ու Թաթիկները: Ահա ձեր առջեւ են բոլորը, առոյգ եւ կարգապահ: Դուք զանոնք տեսած էք աւելի մեծ բազմութեամբ եւ աւելի փառաւոր թափորներով: Ինչպէս չհրճուիլ ի տես այս վերանորոգիչ շարժումին: Մենք նոյնքան խանդավառութեամբ կ'ողջունենք Խ. Հայաստանի Պիոներներն ու Կոմսոմոլները, երբ կը տեսնենք շարժանկարի վրայ, կամ կը կարդանք նկարագրութիւնները : Ինչո՞ւ ուրիշներ ալ նոյն անվերապահութեամբ չեն ողջուներ օտար ափերու վրայ կատարուած աշխատանքը: Ինչո՞ւ կ'ուզեն վարկաբեկել, կազմալուծել այս հրաշալի շարժումը, որ նոյնքան եւ աւելի կոչուած է ծառայելու հայրենիքին: Եթէ կը կարծեն դիւրին չահիլ եւ քանդել այս կազմակերպութիւնը, այդ օրը չեն տեսներ: Վկայ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի երեսնամեայ գործունէութիւնը Պոլսէն մինչեւ արտասահման, մանաւանդ այս ափերուն վրայ :

Հ. Մ. Ը. Մ.-ը հաստատուն գետին մըն է ինքնապաշտպանութեան, օտարութեան մէջ :

Ուրեմն, ով որ կը ճգնի անուանարկել, տկարացնել զայն, կը վնասէ մեր դիմադրական ճակատին: Դիմանալու, տոկալու պայքար է որ կը մղենք հայրենիքէն դուրս, քաղաքական գործունէութիւն, մշակոյթ, մարզական շարժում, — այս բոլորը կոչուած են վառ պահելու ցիրուցան բազմութեանց ազգային ոգին, ամրապնդելու հայրենիքի գաղափարը, տեւելու կամքը :

Բոլորդ ալ գոց գիտէք ուրիշ երգի մը հետեւեալ տունը.— «Երակներիդ ազնիւ քաջի արիւնը, չցամաքի մինչ յաւիտեան, Անդրանիկ »:

Քաջութեան, երիտասարդացման արիւնն է որ կը հոսի այս արիներու եւ արծուիկներու երակներուն մէջ: Ինքնավստահութեան եւ չարքաշութեան կրակն է որ կը վառէ անոնց աչքերը :

Ողջոյն Հ. Մ. Ը. Մ.-ի երեսնամեակին: Ողջոյն Միութեան հիմնադիրներուն եւ վարիչներուն, տարէց թէ երիտասարդ, բոլոր անդամներուն, մարզիկ թէ արծուիկ: Եւ այն ժողովուրդին, որ գիտէ քաջալերել այս հայրենասիրական կազմակերպութիւնը, հաւատալով իր ճակատագրին, ազատութեան վերջնական յաղթանակին: Երբ ժողովուրդ մը ուխտած է տեւել ու ստեղծագործել իր ազատ կամքով, Աստուած անգամ չի կրնար խափանել անոր արեւը :

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ԲԵԳԼԱՐ ՆԱԽԱՍՄԱՐԴԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Խօսքը նրա մասին է, թէ գրականութիւնը կարո՞ղ է «ազգային» լինել թէ ոչ: Այս հարցին, ինչպէս գրականութեան մէջ այս կարգի բոլոր հարցերին պատասխանելու համար, պէտք է դիմել նախընթացների: Գիտութեան մէջ, նոր օրէնքի մշակման ժամանակ, խուզարկու գիտունը նայում է առաջ: Գրականութեան մէջ նրա սպասարկուն ետ պէտք է նայի :

Արդ, երբ ետ ենք նայում, երբ դիմում ենք նախընթացներին, ի՞նչ են ցոյց տալիս նրանք մեզ, ի՞նչ են ասում:

Ամէնից առաջ, բնական է, որ ուզենք տեսնել, թէ մեծ վարպետների ընտրած նիւթերը անմիջօրէն ազգայի՞ն են թէ ոչ :

Այստեղ կարելի է անմիջապէս անցնել մէկ գրեթէ անծայր ցանկի ու թուագրել այն բոլոր գրական գլուխ գործոցները, որոնց իբրեւ անմիջական նիւթ ծառայած են ազգային հարցերը, կամ՝ աւելի ընդհանուր առումով՝ ազգային պատմութիւնը :

Բայց գոհանանք մի քանիսով միայն:

Այսպէս, Շէյքսփիրի գործերի գրեթէ մէկերրորդը առնուած է անգլիական պատմութիւնից: Իսկ իր ամենագեղեցիկ տողերից են այն կտորները, ուր նա Անգլիոյ գովքն է անում (Ռիկարդոս երկրորդի բերանով)՝ «This England»ով սկսելով:

Վիքտոր Հիւկօն Մեծ Նափոլէոնի փառաբանողն է արած միշտ, իսկ Նափոլէոն Գ.-ի հետ հաշիւ մաքրած՝ նրան իր հանրածանօթ բանաստեղծութեան մէջ՝ «փոքր, փոքր, փոքր» կոչելով :

Սխալ է մտածել, թէ Դանթէի «Աստուածային Կատակերգութիւնը» հիմնուած է համամարդկային եւ տիեզերական ինչ որ վերացական նիւթի վրայ: Պէտք չէ մոռանալ, որ դժոխքի զանազան «օղակ»ներում Դանթէն հանդիպում է, գրեթէ անընդհատ, դէմքերի, որոնք պատուհասուած են այն քաղաքական ուղղութեան համար, որ նրանք որդեգրած էին իտալական չափազանց նեղ ու քաղքենի հարցերի մէջ :

Իտալացի դուսանները քաղաքից քաղաք պըտտելով եւ «Աստուածային Կատակերգութիւն»ից գոց կտորներ երգելով՝ հայրենասիրական կրակով վառում էին իտալացի ժողովուրդի հոգին եւ նրան մղում գործօն պայքարի՝ յանուն հայրենիքի ազատութեան, յանուն նրա փառքի:

Տոլստոյի «Պատերազմ եւ Խաղաղութիւն»ը, լինելով գրական մի գլուխ գործոց, միաժամանակ փառաբանութիւն է ռուսական ռազմական հանճարի :

Եւ այսպէս կարելի է շարունակել անվերջ : Բայց կան բազմաթիւ գրողներ, որոնց, սակայն, նիւթ ծառայած են ոչ անմիջօրէն «ազգային» հարցերը :

Ի՞նչ ասել նրանց մասին:

Դիմենք մի պահ երաժշտութեան, ուր նիւթերի բնորոշելը շատ աւելի դժուար է, քան գրականութեան մէջ :

Նուագեցէք մէկ դասական կտոր քիչ շատ երաժշտական կրթութիւն ունեցող ունկնդրի մօտ: Եթէ նա չկարող լինի ձեզ տալ անունը եւ ասել, թէ երգահանը ո՞վ է, նա գրեթէ ստոյգ կերպով կ'ասի սակայն, թէ հեղինակը կամ Ռուս է, կամ Գերմանացի եւ կամ Ֆրանսացի: Դիւրաւ նա կը ճշդի ձեզ երգահանի ցեղային ծագումը :

Ինչո՞ւ այսպէս: Որովհետեւ ռուս երգահանը չի կարող խուսափել այն բոլոր ազգային տրամադրութիւններից, ազգային խառնուածքից ու, վերջապէս, ժառանգութիւնից, որ կան իր մէջ :

Արդ, երբ «միջազգային լեզուն » — դասական երաժշտութիւնը — այսքան «ազգային » է, ի՞նչպէս կարող է գրականութիւնը, որի ամէն մէկ բառն ու շեշտը հողից ու ջրից են բխում եւ յաճախ նրա մասին են խօսում, ի՞նչպէս կարող է նա «ազգային» չլինել:

Կարելի՞ է մի պահ իսկ ենթադրել, որ Թումանեանը կարող էր Անգլիացի լինել եւ կամ Դոստոեւսկին՝ Ամերիկացի :

Երբեք :

Յաճախ ազգային չէին նրանց նիւթերը, բայց դժուար թէ գտնուեն աւելի «ազգային» գրիչներ թէ իրենց մտածելակերպով եւ թէ հոգեբանութեամբ :

Հետեւաբար, ոչ թէ հարց պէտք է դնել, թէ արդեօք գրականութիւնը կարո՞ղ է ազգային լինել թէ ոչ, այլ իբրեւ անվիճելի իրողութիւն պէտք է ընդունել, որ մինչեւ մեր օրերը, անցած դարաշրջաններին, մարդկութեան գրական գլուխ գործոցների շտեմարանում, բոլոր գրական գործերը անխտրաբար եղած են «ազգային»:

Եւ այսպէս նաեւ մեր երիտասարդ գրողները պէտք է լինեն ազգային իրենց ոգիով եւ, հետեւաբար, նիւթով: Ոչ այն պատճառով, որ հրահանգի են ենթարկւում, այլ որովհետեւ այդ է գրական ստեղծագործութեան միակ ճշմարիտ ճանապարհը, յաջողութեան միակ երաշխիքը :

Դժուար է գրականութեան կապակցութեամբ օրէնքներ մշակել, որոնք կանգուն մնային ժամանակի եւ տարածութեան դէմ :

Արուեստը «ազատ» է եղած միշտ, ու այս պատճառ դարձած է, որ անթիւ օրէնքներ գան ու անցնեն :

Բայց կ'ենթադրեմ կարելի է յայտարարել, որ թէ ժամանակի եւ թէ տարածութեան հանդէպ գրականութիւնը չէ եղած երբեք անբարոյական :

Որեւէ կտոր, որ ապրած է ու յաւերժացած, դարեր շարունակ, հինգ հողամասերի վրայ, եղած է անպայման բարոյական :

Չափազանցութիւն պիտի չլինէր այս նոյնը յայտարարել նաեւ քննութեան ենթակայ խնդրի նկատմամբ:

Որեւէ կտոր, որ ապրած է ու յաւերժացած, դարեր շարունակ, հինգ հողամասերի վրայ, եղած է անպայման ազգային :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ կրաւորական պաշտպանութեան յանձնախումբին նախագահը, զօրավար Հարըլտ Պուլ, յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ երբ հիւլէական ռումբը կ'արձակուի օդին մէջ, իր ուժը հաւասար է 40 հազար թոն պայթուցիկի, եւ կըրնայ քարուքանդ ընել մէկուկէս քառ. մղոն տարածութիւն մը: Հետեւաբար բոլոր թաղապետութեանց պարտականութիւնը պիտի ըլլայ կազմակերպել իրենց շրջաններու կրաւորական պաշտպանութիւնը: Պատերազմը անխուսափելի չէ բայց ...

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ռուսական իշխանութիւնները գըրաւած են Ամերիկայի նախորդ արտաքին նախարար Պ. Ճէյմս Պըրնզի յուշերուն հատորը որ վերջերս հրատարակուեցաւ: Գրաւուած են նաեւ բրիտանական գօտիին մէջ լոյս տեսնող անգլերէն թերթի մը օրինակները որոնց մէջ գուշակութիւններ կային Ստալինի յաջորդին մասին:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԿԵԴՐ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

Ի՞ՆՉՈՒ ՍԽԱԼԻ ԿՈՒՏԱՆ...

Վ. ԹՈՒՆԱՄ, 8 Փետր. 1948

Անշահ ու անվաստակ տարի մը եւս ծալլեցինք եւ մեր ոտքերուն տեղ ըրինք ուրիշ տարւոյ աստիճաններուն վրայ: Երազներ ունեցանք եւ մեծ յոյսեր կապեցինք 1946 եւ 47 տարիներու ընթացքին: Գացին տարիները մշուշի մէջ թաղելով նաեւ մեր երազները: Մեկնող ու յաջորդող տարիներու հայելիին դէմ կեցած անհունօրէն կը ճըգնինք ստուգելու համար թէ ո՞ւր էինք երէկ եւ ո՞ւր այսօր: Մեր յոյսերէն որքանը իրականացած են եւ որքա՞նը դեռ կը մնան իբր ակնկալութիւն: Սրտացաւօրէն կախուած ենք մեր գծած պատկերին վրայ եւ ջանք կ'ընենք զատելու եւ նշելու համար օգտակարը՝ անօգուտէն սխալը շիտակէն, որովհետեւ կը հաւատանք թէ սխալը տեսնել ու արբագրելը գործի մը յաջողութեան ամենագլխաւոր ազդակներէն մէկն է: Մեր հոգր չէ թէ կուրացած կարմիր ամբոխն եւ իր լծակից խամաճիկները այս իմաստով չեն նայիր կեանքին եւ մեր ազգային խնդիրներուն վրայ ու պատճառ կը դառնան նոր ու անհերքելի յուսախաբութիւններ փաթթելով հայ ժողովուրդի գլխին:

Թողունք սակայն որ անոնք քնանան ու յօրանջեն իսկ մենք մեր գիտցածին պէս շարունակենք մեր ճամբան հիներու օրինակովն ու իմաստութեամբ:

Ազգային երկու լուրջ իտէալներ կը հետապնդէինք երէկ, Հայկ. Դատ եւ Հայ ազգահաւաք: Մէկ նպատակի ծառայող երկու տարբեր ուղիներ: Հողային հարցը դժբախտաբար անգամ մը եւս դատապարտուած է թաղուելու ընդմիշտ «բարեխնամ» մեր սովիէթ «հոգատարի» ճկուն գործակցութեամբ եւ Վիշինսքիներու ընդվզեցուցիչ յայտարարութեամբ: Հայրենադարձը կը շարունակուի, բայց այս ալ կորսնցուցած է իր թափն ու հմայքը: Անիկա դադրած է իբրայատուկ շահեկանութիւնէ իբր ազգահաւաք: Պարզ խօսինք, կատարուածը ոչ Հայ Դատին նպաստ է, եւ ոչ ալ ըմբռնուած ձեւով հայահաւաք: Ան տեղի կ'ունենայ Մոսկուայի հաշւոյն եւ շահերուն ծառայելու դատապարտելի դրդմամբ: Աւելին ըսենք, անիկա այն ահաւոր հարուածն է որով սովիէթ իշխանութիւնը կը ձգտի հայ անկախութեան գլուխը անճիտել մարմնէն եւ աշխատունակ ժողովուրդ մը պահել յաւիտենական ստրկութեան մէջ: Կը յաջողի՞: Պատասխանը խնդրական է: Եթէ այսպէս ըլլար, արդարեւ կ'արժէր որ անիկա ազգային շահերու հայ մատեանին մէջ արձանագրուէր՝ ոսկետառ: Ապացոյց կ'ուզէ՞ք, աչք մը պտտցուցէք ներգաղթի ընթացքին վրայ, միտք բերէք, Պաղեստանի, Եգիպտոսի, Ֆրանսայի եւայլ վայրերու հայ թշուառ զանգուածները յանուն յայտարարուած եւ չի կատարուած հայրենադարձի: Մոսկուայի ցուցամատն է որ կը գործէ քմահաճօրէն ներգաղթ կազմակերպելով եւ աւելի քմահաճութեամբ զայն խանգարելու: Այս տեսակ վարուելակերպին հայերէնը ունի շատ յարմար բառ մը որ տեղին ու անխախտ կրնայ որակել՝ ճերմակ ջարդ: Թուրքերու, իր երէկի զինակիցներուն կիսատ ձգածը լրացնելու դժուարին խոստո՞ւմն է արդեօք որ հիմա կ'ըկատարուի Թուրքերու համակրանքը վերագրաւելու համար: Անիկա իրենք միայն գիտեն:

Մենք հիասթափ ենք Հայաստանի «հոգատար» իշխանութիւնէն: Անոր դիրքը մեզի եւ մեր ազգային գերագոյն շահերուն հանդէպ պարզ չէ, անկեղծ չէ: Աւելի շիտակ բարեկամական չէ: Ան հայ ժողովուրդի ցաւերը կը գործածէ իր անխոստովանելի նպատակներուն համար: Ախալքալաքը, Բորջալուն, Ախալցխան մեզմէ խլելով եւ այլոց տալով չի բաւականանար «ժողովուրդներու փրկարար եւ իրաւարար» ռեժիմը, Կարսն ու Արտահանն ալ հիմա Վրաստանին կը նուիրէ, ինչպէս 1921ին նուիրեց Թուրքիոյ: Ահա քեզի «հոգատար»: Արդարեւ, փրկարարի եւ արժանաւոր բարերարի ի՞նչ բարոյական կրնայ տեսնել հայ ժողովուրդը այս ընթացքին մէջ եւ չընդվզիլ աղաղակող չարամտութեան դէմ: Աչքը լոյս Հայ կարմիրներուն, թող աւելի զօրեղ թըմբկեն կոմոսոմի թմբուկը, թող աւելի բարձրաղաղակ գովքը հիւսեն «ժողովուրդներու բարեխնամ հայր Ստալինին», չմոռնալով հռչակաւոր Ջիչերինը եւ Վիշինսքին:

Արար աշխարհին կ'ուզէին կլլեցնել թէ «Մոսկուան է Հայ Դատի լուծման անխորտակելի յենարանը եւ մինակը պիտի լուծէ զայն»: Նոյնիսկ վստահ ու համարձակ յայտարարեցին «անվերապահ կերպով հակիլ դէպի սովիէթը, լծուիլ անոր կառքին ամէն տեղ որպէս կանխավճար երախտագիտութեան»: Դժբախտաբար մենք տակաւին հոն ենք այսօր ուր որ էինք երէկ, քիչ մը աւելի դէշ: Եթէ իրենց ցոյց տուած «հսկայ լեռը» դէթ միայն մէկ «մուկ» ծնած ըլլար յօգուտ Հայաստանի, այդ ալ բան մըն է պիտի ըսէինք, խոստովանէինք, սակայն փաստերը կը խօսին ընդդէմ:

Եթէ այս է Հայ Դատի լուծման անխորտակելի «յենարանին» ակմքը, ուրեմն ինչ ըլլալու է դիրքը անոնց որ ոչ «հոգատարի» եւ ոչ ալ «յենարանի» մեծափարթամ կոչումն ունին: Այս քանի մը տողերը արդէն ստուգիւ կը պարզեն Հայ Դատի ներկայի տխուր կացութեան պատասխանատուն: Ես կը հաւատամ որ եթէ Հայաստանը անկախ ըլլար եւ ինք վարէր իր դատը արդէն յաջողած պիտի ըլլար եւ ազգահաւաքը տեղի պիտի ունենար առանց դաւանաքննութեան Հայաստանը Հայուն նշանաբանով:

Հայաստանի դէմ Մոսկուայի դաւադրութիւնը սկսաւ ճիշդ այն օրէն, երբ անոր հայանուն գործակալները վազվզեցին դէպի Սան Ֆրանչիսքօ: Գիտէք թէ ինչո՞ւ — Հայ Դատը հետապնդող ձեռնհաս անձերը փաշիստ որակելու, անկէց դուրս մնացածը կեղծ էր ու կեղծ է նաեւ այսօր: Ինչպէս այսօր ալ անոնք աչք խփուք կը խաղան հայ ժողովուրդը խաբելով:

Ինչո՞ւ սխալի կուտան հայ հողերը: Ո՞վ տըւաւ իրենց այդ իրաւունքը: Ինչո՞ւ կ'անարգեն մեր ազգային արժանապատուութիւնը: Կը խորհի՞ն թէ հայ ժողովուրդը միշտ պիտի հանդուրժէ՞ այդքան ստորին քմահաճութեան: Մենք կը պահանջենք մեր հողերը: Թուրք ըլլայ թէ կոմունիզմ: Մենք կ'ուզենք մեր անկախութիւնը, որ ազգերու ազատ ընտանիքին արժանի մէկ անդամը դառնանք Հայ պետութեամբ ու հայ կարգերով: Մեր դատը չի մեռնիր ...

Ս. Գ. ՆԻԿՈԼԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի վարչութիւնը համախորհուրդ քանի մը Նոր Սերնդական ընկեր-ընկերուհիներու հետ, որոշեց Թաղին մէջ կազմել մշակութային յանձնախումբ մը:

Փետրուար 10ին Թաղիս Ազգային դպրոցին մէջ տեղի ունեցաւ անդրանիկ ժողովը ներկայութեամբ 8 ընկեր ընկերուհիներու:

Ընկերները կարգով խօսք առնելով բացատրեցին, յանձնախումբին պատակը եւ ըսին թէ պէտք չէ անտարբեր դառնալ, հայ երիտասարդութեան ներկայ անորոշ վիճակին հանդէպ, եւ պէտք է հետաքրքրութիւն ցոյց տալ դէպի հայ մշակոյթը, փոխանակ իրենց ժամանակը վատնելու սրճարաններու մէջ:

Թաղիս մէջ չունինք մշակութային կարող ուժեր, բայց զօրաւոր կամքով եւ յարատեւ աշխատանքով պիտի յաղթենք բոլոր դժուարութեանց, եւ խոչընդոտներու: Ներկաները համամիտ գտնուեցան անմիջապէս ձեռք առնելու Թաղիս դպրոցը, եւ գտնելու այն բոլոր գիրքերը որոնց անմիջական անհրաժեշտութիւնը կը զգանք: Պիտի կազմակերպենք դասախօսական եւ վիճաբանական ժողովներ, եւ ի հարկին բերել պիտի տանք դասախօսներ ուրիշ շրջաններէ:

Սէն Լուի երիտասարդութեան այս ձեռնարկը պէտք է խթան դառնայ, ուրիշ Թաղերու երիտասարդութեանց որպէսզի իրենք ալ իրենց կարգին, կազմակերպեն այս տեսակ յանձնախումբեր, օգտակար դառնալու իրենց, հայ հասարակութեան եւ հայ ազգին: — Գալուստեան Խաչիկ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ. 15 Փետր. «Յառաջ».— Այսօր, կատարեալ գարնանային օդով մը տեղի ունեցաւ շատ սպասուած ախոյենական մրցումը, որ դէմ դիմաց պիտի հանէր Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին խումբը եւ A. S. Grignyի համապատասխան խումբը:

Այցելող Ֆրանսացիները, ժամանակին արդէն պարտուած իրենց սեփական դաշտին վրայ մերիններէն 2—1, այս անգամ, աւելի վճռական, աւելի կրակոտ խաղարկութեամբ սկսան առաջին կիսախաղը, եւ այդ կերպը իր արդիւնքը տուաւ, որովհետեւ առաջին պատեհութեամբ մը յաջողեցան նշանակել կէտ մը:

Մերինները ցնցուեցան, սթափեցան, եւ երկար վարանումներէ վերջ կիսախաղի վերջաւորութեան քիչ մնացած եւ կարելի է ըսել գերմարդկային ճիգով մը, շնորհիւ Համազասպին, կրցան հաւասարիլ, այնպէս որ առաջին կիսախաղը վերջացաւ 1—1:

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ աւելի խորամանկ խաղարկութեամբ երկուստեք: Վերջ ի վերջոյ, մերիններու ընդոստ եւ գեղեցիկ «փասերով», եւ մասնաւորի Արտոյի մէկ վարպետ հարուածով, գնդակը անսպասելի կերպով զետեղուեցաւ հակառակորդ բերդին մէջ, մեծ ուրախութիւն պատճառելով մեր խանդավառ մարզասէրներուն: Ֆրանսացիները թէեւ յոգնած, յուսահատօրէն աշխատեցան հաւասար մնալու, բայց ի զուր, այնպէս որ այս կարեւոր մրցումն ալ վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթանակով 2—1: Հպարտութեամբ պէտք է արձանագրենք հոս, որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը եղանակի սկզբնաւորութենէն մինչեւ այսօր, միայն յաղթանակներ է արձանագրած եւ մաղթենք որ լաւագոյն կարգապահութեամբ ինչպէս նաեւ մարզական ոգիով եւ առաջնորդութեամբ իրենց մարզիչ Անդրանիկ Հելոյեանին եւ խմբապետ Կ. Զարդարեանին կարենան եղանակը վերջացնել յաղթանակներով:

Չեմ ուզեր այս առթիւ անյիշատակ ձգել Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը 24 յունուարին, որ կատարեալ յաջող ձեռնարկ մը եղաւ եւ միութեան ապահովեց մօտաւորապէս 35 հազարի զուտ հասոյթ մը: — Թղթակից 1948

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԷՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Անցայ Երուսաղէմ, Սողոմոնի տաճարը, որուն աւերակներուն վրայ աղօթեցի կրկին, Աբրահամի, Մովսէսի եւ Յիսուսի ներկայութեան: Եւ ահա, իսկոյն երկինքը բացուեցաւ, աստղերը հրդեհեցան, շլացուցիչ փողփողումներով: Կապոյտը խորացաւ որուն զմրուխտագեղ պորտէն երկարեցաւ երկիր, լուսեղէն սանդուխը Յակոբին, հրեշտակներու լուսակաթ մատներէն առկախ: Անոր լուսաշաւղ աստիճաններուն վրայէն բարձրացայ առաջին յարկը երկինքին, որուն յակինթակուռ դուռը բացուեցաւ, հրեշտակապետին մատնահարումէն:

— Ո՞վ է ընկերդ... հարցուց քաղցրալուր ձայն մը ներսէն:

— Համատը, պատասխանեց հրեշտակապետը:

— Սկսա՞ծ է իր առաքելութեան:

— Այո ...

— Ուրեմն, թող հրամմէ ներս ...

Եդեմին մէջ, ուր լոյսերը եղնդաքարի, ոսկեքարի փշուրներ էին, եւ ծաղիկները՝ վարդի, մանուշակի, մեխակի խտացած փոշիներ, կը բազմէր մեր նախահայրը Ադամ, որուն առջեւ ծնրադիր, արժանացայ իր սրբատառ օրհնութիւններուն:

— Ով սիրագոյն զաւակս եւ ամենամեծը մարգարէներուն, թող երկինք պսակէ խնդրանքդ շարունակէ վերելքդ ...:

Անկէ բարձրացանք լուսաճեմ, երկրորդ յարկը երկինքին, որուն Սարդիոնէ գեղակերտ, բոսորափայլ դուռը կը բացուէր դիւթահրաշ դրախտի մը սեմին, նոյնանման լոյսերով ու ծաղիկներով թաթաւուն, ուր նոյնպէս սիրալիր ընդունեցին զիս Յիսուս եւ Յովհաննէս Մկրտիչ, միեւնոյն օրհնութիւններով: Յետոյ, երրորդ, չորրորդ, մինչեւ եօթներորդ յարկերը երկինքին, ուր Յովսէփ, Ենովք, Ահարոն, Մովսէս, Աբրահամ, դիմաւորեցին զիս օրհնաշուրթն, երկնային անճառ երանութիւններու մէջ թաղուած:

Ու հիմա, սեւեռեցէք ձեր աչքերը, այն զարմանահրաշ Լոտոս ծառին, որ հսկայաթեւ կը բարձրանար ճաճանչահիւս ցանկապատի մը մօտ, ուսկից անդին չի կրնար անցնիլ հոգեղէն դասը երկինքին: Ան այնքան մեծատարած եւ հորիզոնափակ է, որ իր պտուղէն հատ մը կրնայ ամբողջ աշխարհը կերակրել: Անոր լայնասփիւռ տերեւներուն, ճիւղերուն վրայ ուրիշ արեւներ, աստղեր ու մոլորակներ թառած, կը ջրվիժեն ակնապարար պլպլումներով: Անոր արմատէն կը բխէին ծովանման չորս գետեր, ուր կը լողան կուսագեղ հուրիներ, բերիներ, որոնք չեն յղանար երբեք, այլ աշխարհիկ պէտքերէն մաքրագործուած, կը բաշխեն սէր ու գգուանք Ալլահին հաւատացեալներուն, անդենականի մէջ, յաւիտենական վայելքներով:

Հեռուն, կարմիր յակինթի, սուտակի, յասպիսի լուսացնցուղ արքներուն մէջ, կը փայլէր վեհարանը պաշտամունքի, որուն հսկայ ջահերը կը վառին ու չեն մարիր երբեք: Ան որ հոյակապ կամար երէն ներս, օրական եօթանասուն հազար հրեշտակներ կ'երկրպագեն, երբեք անգամ մըն ալ ներս չմտնելու պայմանաւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ԻՆ Մոսկուայի մէջ ստորագրուեցաւ բարեկամութեան, գործակցութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը՝ Խորհրդային Միութեան եւ Հունգարիոյ միջեւ, քսան տարուան պայմանաժամով։ Դաշնագիրը կը բաղկանայ տասը յօդուածներէ։ Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն իրարու օգնել այն պարագային երբ իրենցմէ մէկը յարձակումի ենթարկուի Գերմանիոյ կամ Գերմանիոյ դաշնակից պետութեան մը կողմէ։

ՌՈՒՄԲ ՄԸ պայթեցաւ Երուսաղէմ - Թէլ Ավիվ ճամբուն վրայ եւ վեց Արաբներ սպաննուեցան։ Վիրաւորուած են 32 հոգի, 16ը ծանրապէս։ Հայֆայի մէջ սպաննուած է Հայ մը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ սկսաւ քննել մասնագէտներու կողմէ ներկայացուած տեղեկագիր մը որ թուանշաններով ցոյց կուտայ երկրին տնտեսական տագնապալի կացութիւնը։

Համաձայն այդ տեղեկագրին, անցեալ նոյեմբեր 1էն ի վեր, ապրուստը սղած է 20—21 առ հարիւր։ Օրավարձերու յաւելումը կատարուած է 22—40 առ հարիւր համեմատութեամբ։ Յունուար 1էն մինչեւ Փետրուար 6, գիները բարձրացած են զգալի չափով։ Մասնագէտները կ'առաջարկեն որ փոխանակ օրավարձերու վրայ յաւելում կատարելու, անհրաժեշտ գիները դեղչուին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը պաշտօնապէս դիմում կատարելով ամերիկեան կառավարութեան մօտ, խնդրած է հետեւեալները։ Ա.— 150 միլիոն տոլար մինչեւ Ապրիլ 1 իբրեւ յաւելուածական վարկ 284 միլիոնի գումարին զոր Ամերիկա յանձն առած է վճարել։ Բ.— 50 միլիոն տոլար ի հաշիւ՝ պատերազմի ընթացքին ամերիկեան բանակին համար Ֆրանսայի տրամադրած գումարներուն (150 միլիոն արդէն վճարած է մինչեւ հիմա)։ Գ.— «Ազատ արձակումը» 37 միլիոն տոլարի արժողութեամբ ֆրանսական ձոյլ ոսկին զոր Ամերիկա դրաւած է Ճափոնի մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միութեան արտաքին փոխ նախարարը, Անտրէյ Վիշինսքի, «Փրավտա»յի մէջ յօդուած մը ստորագրելով դիտել կուտայ թէ ներկայ խորհրդային պետութիւնը Մարքսի եւ Էնկէլսի վարդապետութեանց հարազատ թարգմանըն է որովհետեւ հիմնուած է համայնավար սկզբունքներուն վրայ։ Վիշինսքի կը բացատրէ միեւնոյն ատեն որ համայնավարութիւնը կը յաջողի միայն «պրոլետարներու դիկտատուրայով»։

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste)։

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ Է։ Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ։

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ։

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ։

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ։

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ բոլոր խումբերու դասախօսական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Աւ. Ահարոնեան ակումբին մէջ։ 11 Ave. Gambetta)։ Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր ծնողներ, ընկերներ եւ բարեկամներ։

Մուտքը ազատ է Վալանսահայերու համար։ Պիտի նախագահէ ՏԻԿԻՆ ՓԵՐՈՒԶ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ, պիտի դասախօսէ՝ ԸՆԿԵՐ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։ Դասախօսութիւնէն ետք, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran։

Գեղարուեստական հաճելի բաժին։ Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին։ Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus։

ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէս խնջոյքը այս կիրակի օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas(métro Porte des Lilas)։ Հայկ. նուագախումբ, թառ (Գարեգին), սրինգ (Բենօ), քէմէնչէ (Օհանեան) եւ ջութակ։

Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ եւ ՄԱՎԶԷՐԻՍՏԸ, թատերգութիւն Ա. եւ Բ. արարները։ Կովկասեան եւ Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զուեշտ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճորճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ։
Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ։

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք։

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Պ. Ռընէ Կռուսէ, ֆրանսական կաճառէն, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկանօֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանզատեան, Պ. Պ. Գ. Սիրազեան, Կ. Փափազեան, Կ. Յակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Պալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Զիլինկիրեան։

Նուագախումբ Ֆ. Պուլեօնի։ Սեղաններուն համար հեռաձայնել՝ Պ. Կիւլպէնկեանի, առաւօտները, Դրօքատէրօ 44-38։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին։ Կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures։ Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զուեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զուեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ։ Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux։ Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Յակոբ Մխիթարեան, Թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամախմբական խնջոյքը, 22 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12։ Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi։ Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն։

Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ այսօր ուրբաթ ժամը 8.30ին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières։

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը այսօր ուրբաթ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Կրընոպլի Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ժողովը վաղը Շբ. իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Բացականներու պարագան նկատի պիտի առնուին։

ՊՈՒԼ ՕՏՏՈՅԻ Հ. Յ. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը այս կիրակի իրիկուն ժամը 7.30ին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Ողբ. Յակոբ Օշականի մահուան պատճառաւ, յետաձգուած է Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան յառաջիկայ կիրակի օրուան հանդէսը։

Պարոն Երուանդ Պարկիրճեան եւ եղբայրները խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆԻ

որ իր մահկանացուն կնքեց երկուշաբթի օր։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ շաբաթ օր, 21 Փետրուար ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon։

ՋԱԾԿՐՆ ՆԵՐԿԱՅԻ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամախմբական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ։ Գեղարուեստական բաժին։ Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՉԱՏԵԱՆԻ կողմէ։ Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ։ Մուտքը ազատ է։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Արշալոյս Փէնտիկեան Պոլսեցի (Եէնի Գափու), ծնեալ Պէրպէրեան, Փարիզ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Մանուկ Ճէլալեանի 22 Côte Poids des Farines Romans,(Drôme)։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԲԱԲԱՍԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՆԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆներու հոգւոյն։ Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան։ Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ։

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները։

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 21 Février 1948 Շաբաթ 21 Փետրուար
Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5272-Նոր շրջանի թիւ 881
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 ֆր.

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Լաւ չէք ըներ բոլորովին անտեսելով ձեր կուսակցութեան դէմ եղած մեղադրանքները: Խնդիրներ կան որ լուսաբանութեան կը կարօտին :

= Ամուլ հակաճառութիւններէ խուսափելով հանդերձ, միշտ ալ պատրաստ ենք լուսաբանելու այս կամ այն հիմնական հարցը, երբ մեր դիմացը կը գտնենք բարեմիտ քաղաքացիներ :

— Օրինակի համար, կ'ըսեն թէ երես դարձուցեր էք Մոսկուայէն, ձեր յոյսը դնելով Լոնտոնի, Ուաշինկթընի կամ Փարիզի վրայ: Մինչդեռ, մեր հարցը չի կրնար լուծուիլ առանց Մոսկուայի հաւանութեան :

= Ոչ ալ առանց միւսներուն համաձայնութեան: Մեր գլխաւոր դժբախտութիւնն այն է որ ամէն բան հայկական կանգունով կը չափենք : Եւ միշտ անողոք իրականութիւնը կը շփոթենք մեր բաղձանքներուն հետ: Բոլոր մեծերն ալ իրար կ'արժեն: Ամէնէն «հայասէր»ն իսկ մատը մատին չի խփեր քեզ կրակէն, ջարդէն փրկելու կամ կրած զոհողութիւններդ փոխարինելու, վարձատրելու համար, եթէ քու գոյութիւնդ կամ ազատագրումդ չի համապատասխաներ իր աշխարհակալութեան շահերուն: Երկու աշխարհասասան պատերազմներ տեսանք եւ պէտք է բան մը սորված ըլլանք, վերջապէս :

— Փոխանակ երեք - չորս պետութեանց բարեհաճութեան ապաւինելու, լաւագոյն չէ՞ միայն մէկուն վրայ յոյս դնել եւ անոր համեմատ ձեւակերպել մեր արտաքին քաղաքականութիւնը :

= Այդ չէ՞ որ կը փորձէին 1945էն ի վեր, Հայկական Դատին լուծման իրաւատէր հռչակելով Խ. Միութիւնը: Տեսանք արդիւնքը: Բացի կարգ մը պղատոնական ցոյցերէ, Մոսկուան ոչ իսկ պաշտօնական զեկոյց մը, ծանուցագիր մը խմբագրեց, պարզելով իր տեսակէտները Հայկական Դատի լուծման մասին: Իսկ միւսները երբ տեսան որ ազգովին կը պահանջենք արեւմտեան Հայաստանի հողերը միացնել Երեւանի, ուղղակի դիրք բռնեցին մեզի դէմ: Անոնք բացէ ի բաց կ'ըսեն մեզի.— Խ. Միութեան սահմաններուն ընդարձակումը հակառակ է մեր կենսական շահերուն: Այո, բոլորն ալ իրար կ'արժեն :

— Բայց ինչո՞ւ կ'ըսեն թէ դուք Անգլեւսաքսոններուն ապաւինած, անոնց շահերուն կը ծառայէք :

= Կ'ըսեն: Այդ Ջրագլուխ Թութակները իրենք ալ գիտեն որ մութ է մեր ապագան, եթէ սա երեք չորս յաղթականները լեզու չգտնեն, գոհացում տալու համար մեր տարրական պահանջներուն : Արդ, ամէն օր կը կարդաք.— Անոնք բուն եւրոպական հարցերու մասին անգամ իրար չեն հասկնար: Մեղրալուսինը հազիւ լրացած, ճեղքեր բացուեցան յաղթական ճակատին վրայ, եւ խրամատը հետզհետէ կը խորանայ :

— Ես պատճառ չեմ տեսներ այդքան յոռետեսութեան :

= Լաւատես թէ յոռետես, մեր շահը կը պահանջէ բաց աչքերով տեսնել, դատել իրականութիւնը, որպէսզի նոր յուսախաբութեանց չմատնուինք: Ստիպուած ենք բոլոր դուռներն ալ զարնել, ելք մը գտնելու, ամբողջական եւ իսկապէս ազատ հայրենիք մը ապահովելու համար: Զարաչար կը սխալին անոնք որ միայն մէկ աչքով կը դիտեն կամ կը քալեն մէկ ոտքի վրայ: Քաղաքական գործունէութիւնն ալ դիտութիւն մըն է, որ ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ սրատեսութիւն, լրջութիւն եւ պաշար :

— Ներգաղթի հարցին մէջ ալ հակասական կը գտնեն ձեր կուսակցութեան բռնած դիրքը :

= Երեւութական է այդ հակասութիւնը, մեծ մասով հիմնուած զանազան ասէ-կօսէներու, թիւրիմացութեանց, այս կամ այն թերթէն յատկապէս ընտրուած տեսութեանց եւ դիտողութեանց վրայ: Դաշնակցութեան հակառակորդները այս հիմնական հարցն ալ վերածեցին գայլախաղի մը որ սիրտ կը խառնէ, միեւնոյն ատեն չարախինդ քրքիջներ արձակել տալով հայ ժողովուրդի թշնամիներուն :

— Կրնայի՞ք աւելի բաց խօսիլ :

= Ներգաղթի խնդիրը այնպիսի ծալքեր ունի որոնց մասին կարելի չէ հրապարակաւ խօսիլ, հանդիպողին հետ ձիւթ ծամելով: Անշուշտ կը յիշէք հայկական առածը.— Լման խօսքը... Եթէ Դաշնակցութիւնը իր դիմացը գտնէր պարկեշտ ընդդիմախօսներ, մանաւանդ Երեւանցիներ, երբեք դժուար պիտի չըլլար փարատել շատ մը թիւրիմացութիւններ: Յամառելով ամէն բան մենաշնորհի վերածել եւ մանաւանդ Դաշնակցութիւնը հեռու պահել այս գործէն, Երեւան եւ իր կարճամիտ հաւատարիմները պարզապէս ողբերգութեան մը վերածեցին Հայրենադարձը: Մանաւանդ 1947ին: Յիշէ՞ք Իրանի, Եգիպտոսի, Յունաստանի եւ Ֆրանսայի վերջին կարաւաններուն գլխուն պայթած փորձանքը: Տասնեակ հազարաւորներ նորէն թշուառութեան մատնուած, ազգ. հաստատութեանց եւ Բարեգործականի նպաստներով կ'ապրին: Կարծես եղածը ոչ թէ ներգաղթ էր, այլ արտագաղթ: Այս ողբերգութիւնը չի լուսաբանուիր մեքենաբար կրկնելով կամքէ անկախ պատճառներ, արտաքին խոչընդոտներ :

— Կը յուսա՞ք թէ կարելի պիտի ըլլայ շարունակել ներգաղթը, 1948ին, աւելի բազմամարդ կարաւաններով :

= Ստոյգ տեղեկութիւններ կը պակսին: Տարուան առաջին ամիսը սահեցաւ, մօտ է գարունը, բայց դեռ ոչ մէկ պաշտօնական յայտարարութիւն: Եթէ միայն յետամնաց կարաւանները տանէին, անորոշութենէ փրկելով բիւրաւոր հայրենակիցներ ...

— Ուրեմն չէք հաւատար զանգուածային ներգաղթին :

= Այսպէս կոչուած «զանգուածային»ը չի համապատասխաներ մեր հիմնական շահերուն, եթէ պիտի մնանք ներկայ սահմաններով եւ նոյն օտարոտի, թխածոյ կարգուսարքով :

Շ.

Դրամի խնդիրը Սուրիա-Լիբանանի մէջ

Վարչապետ Ճեմիլ պէյ Մարտամ, Գահիրէի մէջ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ դրամական խնդիրներու շուրջ.

— « Արաբ երկիրներու շահը կը պահանջէ որ ունենան միօրինակ դրամ, ապահով երաշխաւորութեամբ: Մեր անկախութիւնները ամբողջական չեն կրնար նկատուիլ, մինչեւ որ քաղաքական անկախութեան միանայ ելմտական եւ տնտեսական ազատութիւնը: Սուրիական դրամի ֆրանսական ֆրանքէն բաժանումը՝ կը հանդիսանայ ֆրանսական ազդեցութեան վերջնական անհետացումը Սուրիոյ մէջ :

« Սխալ է այն կարծիքը, թէ արաբ երկիրները չեն կրնար ունենալ իրենց անկախ դրամը : Մենք, օտար բանակներու մեկնումէն վերջ հոյակապ յառաջդիմեցինք: Դրամի անջատումէն ետք, մեր դիրքը պիտի զօրանայ շատ աւելի, եւ մեր տնտեսական կեանքը՝ շատ աւելի ապահով : Ունինք բաւարար պահեստի գումարներ. Հարկ չենք տեսներ մեր դրամը կապելու ուեւէ օտար դրամի: Մանաւանդ ֆրանսական ֆրանքին, որ երերուն վիճակի մէջ է: Սուրիական դրամի ֆրանքէն անջատումը, եւ Լիբանանեան դրամի անոր կապուած մնալը, բնական է որ ունենայ իր անդրադարձը: Ատկէ պիտի վնասուի առաւելաբար Լիբանանը: Լիբանան կը կարօտի Սուրիոյ օժանդակութեան, նոյնիսկ իր հանապազօրեայ հացին եւ ուրիշ սննդեղէններու համար:

« Մեր դրամի երաշխաւորութեան համար, մենք ունինք հաւասարակշռուած առեւտրական պիտաճէ մը, ունինք պահեստի մեծ գումար, եւ շրջաբերութեան մէջ եղած մեր դրամը, Լիբանանէն աւելի քիչ է: Յետոյ, Ֆրանսայէն կը պահանջենք 30—40 միլիոն եգիպտ. թղթոսկի »:

Անդրադառնալով այն շշուկին, թէ սուրիական նոր դրամը պիտի չընդունուի Լիբանանի եւ կարգ մը այլ երկիրներու մէջ, վարչապետը շեշտեց.— «Լիբանանի մէջ գտնուեցան ֆրանսասէր մարդիկ, որոնք ուզեցին անվստահութիւն ստեղծել, խախտելու համար սուրիական նոր դրամին ուժը: Այս դաւադրութիւնը ձախողած է սակայն: Որոշ է թէ սուրիական դրամը աւելի վստահելի է քան ֆրանքը: Զուր են ամէն կարգի խափանարարական աշխատանք »:

Վարչապետը անդրադարձաւ նաեւ համայնավարներու գաղտնի գործունէութեան եւ յայտարարեց.— « Արաբական երկիրներու մէջ համայնավարութիւնը տեղ չունի: Անհատներ են միայն որ կ'աղմկեն հրապարակը: Եթէ Ամերիկացիները ու Անգլիացիները յարգեն իրենց խոստումները, արաբական երկիրներու մէջ համայնավարութիւնը երբեւիցէ մուտք չի կրնար գործել »:

Անգլիա պատրաստ բոլոր պատասխանատուութեանց առջեւ

Բրիտանական կառավարութիւնը հինգշաբթի օր. պաշտօնապէս յայտարարեց թէ նկատի ունենալով որ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը տակաւին ի վիճակի չէ խաղաղութիւնը պահպանելու, Անգլիա պիտի պահէ իր զինուորական ուժերը օրուան կացութեան համապատասխան մակարդակի վրայ՝ իբրեւ ազդարարութիւն հաւանական յարձակողներու :

Պաշտօնական յայտարարութեան մէջ ըսուած է — Պատերազմ մը կանխելու ամէնէն շօշափելի ձեւը այն է որ ցոյց տանք թէ մենք վճռած ենք — եւ կրնանք — դիմադրել մեզի դէմ գործուած յարձակումի մը :

Անցեալ տարի որոշուած էր որ բանակին, նաւատորմին եւ օդանաւորդներուն ընդհանուր թիւը պիտի զեղչուէր 1.087.000ի յառաջիկայ մարտ 31ին :

Այս թիւը պիտի զեղչուի 940.000ի իսկ յառաջիկայ տարի, 716 հազարի: Բանակը պիտի ունենայ 145 հազար զինուոր, նաւատորմը 534.000 նաւաստի եւ սպայ, իսկ օդային ուժը 261.000 օդանաւորդ: Զինուորական ուժերու յատկացուած ծախքերուն ընդհանուր գումարը պիտի ըլլայ 692 միլիոն սթերլին :

Անգլիա հետզհետէ պիտի կանչէ իր բանակը Հնդկաստանէն, Պիրմանիայէն, Ճափոնէն եւ Պաղեստինէն: Բայց տակաւին յանձնառու[illegible] եր [illegible]նի Յունաստանի, Աւստրիոյ, Թրիեսթէի [illegible] եւ Գերմանիոյ մէջ: Հետզհետէ կը կա[illegible]ր[illegible]ուին բրիտանական գլխաւոր զօրաթափ[illegible] ու (Տըրմինըլ) բանակներն ու նաւատորմի[illegible]ը՝ չափով մը թեթեւցնելով Անգլիոյ ծախքերը

ՆՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Չորս գլխաւոր Դաշնակիցներու արտաքին փոխնախարարներու խորհրդաժողովը բացուեցաւ երէկ, Լոնտոնի մէջ: Օրակարգի նիւթն է Աւստրիոյ դաշնագիրը :

Խորհրդաժողովը պիտի քննէ Խորհրդային Միութեան նոր առաջարկները պարտուած երկրին տնտեսական խնդիրներուն մասին: Ինչպէս արդէն գրած էինք մեր հինգշաբթիի թիւին մէջ, Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը պիտի մերժէ այդ առաջարկներուն ամբողջութիւնը ու եթէ Մոսկուա, վերջին պահուն, զիջումներ չկատարէ, հաւանական չէ որ խորհրդաժողովը յաջող արդիւնքի մը յանգի: Քաղաքական շրջանակները շատ յոռետես են: Եթէ դաշնագիրը կնքուի, այն ատեն խորհրդային բանակը պիտի հեռանայ Աւստրիայէն, Հունգարիայէն եւ Ռումանիայէն եւ ռուսական զօրք պիտի մնայ միայն արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

Աւստրիոյ արտաքին նախարարը, Քարլ Կրուպէր Լոնտոն է արդէն «հեռուէն» հետեւելու համար բանակցութեանց :

Ռուսիա Աւստրիայէն կը պահանջէ Ա.— 200 միլիոն տոլար հնչուն դրամ՝ վճարելի երկու տարիէն: Բ.— Քարիւղի հանքերու եւ զտարաններու մենաշնորհը: Գ.— Դանուբի նաւային ընկերութեան աւստրիական բաժնեթուղթերը: Դ.— Արտահողային իրաւունքներ Աւստրիոյ մէջ գտնուող ռուսական հաստատութեանց համար:

ՊԵԼՃԻՔԱ, ՀՈԼԱՆՏԱ ԵՒ ԼԻՒՔՍԷՄՊՈՒՐԿ ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ

Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ պիտի մասնակցին երկուշաբթի օրուան Լոնտոնի խորհրդաժողովին որուն մէջ պիտի քննուի Գերմանիոյ խնդիրը: Ինչպէս արդէն ծանօթ է, այս խորհրդաժողովին նախաձեռնարկ եղած են Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա, իսկ Խորհրդային Միութիւնը մերժած է մասնակցիլ :

Երեք փոքր պետութիւնները պիտի չմասնակցին այն նիստերուն որոնց մէջ պիտի ճշդուին Գերմանիոյ վարչական խնդիրները:

Պելճիքայի վարչապետը, Պ. Փօլ Սփաք, խորհրդարանի արտաքին գործերու յանձնաժողովին մէջ խօսք առնելով դիտել տուաւ թէ «ներկայ որոշումը կ'ապացուցանէ որ Անգլիա այլեւս մասը կը կազմէ Եւրոպայի ցամաքամասին»:

Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանը երկար խորհրդակցութիւններ ունեցաւ արտաքին նախարար Պ. Պէվինի հետ: Խորհրդաժողովին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ երրեակ գօտիներու դրութիւն մը ստեղծել՝ ֆրանսական գօտին միացնելով անգլեւամերիկեան գօտիներուն: Քննութեան պիտի առնուի նաեւ արեւմտեան խմբակցութեան ծրագիրը զոր Պ. Պէվին առաջարկեց շաբաթներ առաջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ֆրանսական դեսպանը, զօրավար Քաթրու իր պաշտօնէն հրաժարած է :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵԾ ՀՈԳԻՆ - ԿԱՆՏԻ

Ինչ որ չկրցաւ ընել բրիտանական աշխարհակալութիւնը իր դիւանագիտական եւ զինուորական հնարամտութիւններով, գլուխ հանեց հասարակ մարդասպան մը, խելագար կամ ապուշ:

Ոչ եւս է Մահաթմա Կանտին — «Մեծ Հոգին», խորհրդանշանը Հնդկաստանի ազատագրական պայքարին, այլ մանաւանդ անոր դարաւոր իմաստութեան:

Կոճկուած մարդիկ, ինքնահաւան բանդիտներ կը ծիծաղէին, երբ մեր ժամանակներու մեծ մարգարէն ծոմ կը պահէր պարբերաբար իբրեւ բողոք այս կամ այն չարիքին, բռնութեան, բարբարոսութեան դէմ:

Անոնք արգահատանքի խօսքեր կ'արտասանէին, երբ Հնդկաստանի ըմբոստ ոգին իր տխեղծ մարմնով կը ցցուէր օտար տիրապետութեան դէմ: Կամ, իլիկը ձեռքը, կտաւ կը հիւսէր:

Եւ սակայն, այս ճգնաւորը իր գոյութեամբ, իր հմայքով շատ աւելի խոր մտահոգութիւն կը պատճառէր բրիտանական աշխարհակալութեան, քան կազմակերպուած բանակ մը:

Տարիներով հետապնդեցին զինք անխնայ: Պարբերաբար կը խափանէին իր գործունէութիւնը, բանտէ բանտ քշելով: Նոյնիսկ ծանրագոյն պատիժի սպառնալով:

Ատեն մը կը խորհէին աքսորել, գերագոյն հարուածը տալու համար իր ստեղծած շարժումին, որ կ'աճէր անընդհատ, ինչպէս փրփրադէզ ալիք մը:

Բոլոր կաշկանդումներն ու սպառնալիքները անցան ապարդիւն: Բարոյական ճնշումներն ալ — իր կնոջ կամ զաւկին բանտարկութիւնը եւ ուրիշ բռնութիւններ — մազաչափ չազդեցին իր կորովին վրայ:

Այն ատենն որ, բրիտանացի փոխարքաները հարկադրուեցան բռնել միակ բանաւոր ճամբան,— բանակցիլ եւ ելք մը գտնել:

Իր վարդապետութիւնն էր,— բռնութեամբ չդիմադրել բռնութեան: «Մի կալ հակառակ չարին», ինչպէս կը քարոզէր միւս աշխարհահռչակ իմաստունը, Թոլսթոյ:

Հնդկաստանի անկեղծ բարեկամներուն համար իսկ, ժամանակավրէպ քարոզ մըն էր այս: Անոնք ալ հուժկու մարտակոչի մը կը սպասէին, խորտակելու համար օտար լուծը, որ մօտաւորապէս երկու հարիւր տարիէ ի վեր կը քամէր երկրին երակները:

Իրականութիւնը հաստատեց թէ Կանտին շատ աւելի խորաթափանց, սրատես եւ յեղափոխական միտք մըն էր, քան կ'ենթադրէին:

Ալպիոն թերեւս այնքան դիւրաւ տեղի չտար, եթէ իր ուժին դէմ ծառանային սպառազէն «ամբոխները խելագարուած»:

Կանտին իր աւանդական ծոմերով, իլիկով եւ այծի կաթով իրապէս անդարմանելի ճեղք մը բացաւ բրիտանական գաղթապետութեան սրտին վրայ: Եւ ի վերջոյ, զիջումէ զիջում դիմելով, Լոնտոն հանդիսաւորապէս յայտարարեց Հնդկաստանի բացարձակ անկախութիւնը:

Հեռագիրները կը հաղորդեն թէ Կանտիի յուղարկաւորութեան թափորին մէջ պատուոյ տեղը կը գրաւէր Մեծն Բրիտանիոյ առժամեայ կուսակալը:

Ինչ աւելի պերճախօս փաստ՝ ապացուցանելու համար Մահաթմային անդիմադրելի ուժը: Արարողական պարտականութիւն մը չէր որ կը կատարէր Լոնտոնի ներկայացուցիչը, այլ իրական մեծարանք մը:

Հեռագիրը կը պատմէ, նոյնպէս, թէ աւելի քան մէկ միլիոն սգաւորներ կը հետեւէին դագաղին, իրար հրմշտկելով, զինուորական շղթաները խորտակելով, իրար կոխոտելով: Իսկ շատերն ալ կ'ուզէին կրակը նետուիլ, երբ կը բռնկէր յատկապէս պատրաստուած խարոյկը:

Ամբոխային մոլեռանդութի՞ւն: Անգիտակից սարկամտութի՞ւն:

Ոչ մէկը, ոչ ալ միւսը: Այդ բոլորէն վեր բան մը, — ամբողջ ժողովուրդի մը սանձակոտոր պոռթկումը, իսկապէս անդարմանելի կորուստին առջեւ:

Ուրիշներ, աւելի հզօր եւ աւելի «քաղաքակրթուած», ճարտարագործութեան մը վերածեր են այս կարգի ցոյցերը, եւ շարժման մէջ կը դնեն բոլոր պետական միջոցները, շքեղ եւ աննախընթաց ծիսակատարութիւններով:

Հնդկաստանի մէջ, բուն իսկ երախտագէտ ժողովուրդն է որ որբու պէս կուլայ, իր սուգը կ'արտայայտէ այնքան սրտառուչ արարողութեամբ:

Միլիոններ եւ միլիոններ են որ իրենք զիրենք որբ եւ անտէր կը զգան, երբ արդէն Նուիրական գետին՝ Գանգէսի ալիքներուն յանձնուած է Կանտիի աճիւնը:

Ինչ որ կրաւորական դիմադրութիւն կամ ոչ-բռնութիւն (Ահիմսա) կը կոչեն Հնդկաստանի մէջ, այլեւս դարձած է վարակիչ դաւանանք մը այդ անծայրածիր երկրէն դուրս ալ:

Արդարեւ, Կանտին հետեւորդներ ունի ամէն տեղ: Նոյնիսկ լուսաւոր կեդրոններու մէջ:

Մարդիկ այլեւս չեն հաւատար սուրերով եւ հրանօթներով շահուած դատերուն, դրամատիրութեամբ եւ աշխարհակալութեամբ հաստատուած կարգուսարքերուն:

Ամէն ժողովուրդ իր ինքնուրոյն իմաստութեան գաղտնիք մը ունի իր մտքին մէջ,— խորութիւն մը անթափանցելի:

Կանտիները այն մոգերն են որ կը պահեն այդ իմաստութեանց բանալիները, դարերու համար:

Անոնք ուղեկիցներ են, ամբողջական ազատութեան ճամբուն վրայ:

Հալէպ, 4 Փետրուար — ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ԲԺ. Ե. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Արտասահմանի հայ գրականութիւնը հայ է թէ ձեւով եւ թէ խորքով, մեծապէս տարբեր է, սակայն, իր ապրումներով եւ հոգեբանութիւնով: Բնական է այս, որովհետեւ մէկը բնաշխարհիկ է, իսկ միւսը՝ տարաշխարհիկ, որովհետեւ ենթակայ է բազմաթիւ եւ բազմատեսակ ազդեցութիւններու:

Ինձմէ առաջ խօսողները խորացան հարցին մէջ, տեսական տուեալներով բացատրելու այս դարտուղութիւնը:

Իմ կարծիքով խնդիրը գործնական իմաստ ունի: Հարցը լոկ հայ գրողին եւ գրականութեան ապագան չէ: Այսպիսի առանձնացում մեզ պիտի մղէր դէպի չփոթ, ժամավաճառութիւն, մինչեւ իսկ կորուստ: Հայ գրողը, Գրականութիւնը եւ մշակոյթը այնքան սերտօրէն զօդուած են արտասահմանի հայութեան հայապահպանման հետ, որ այս վերջինին անտեսումը մեզ օդին մէջ առկախ կը թողու:

Արամ Սահակեան ապշանքով, բայց հիացումով յայտնեց այն ծաւալուն ընթերցասիրութիւնը, որ կը նկատուի Արաբներու քով ամենուր, անգամ գնացքներու մէջ: Այդ ապշանքը արդիւնք է մեր անիրազեկութեան: Մենք անտեղեակ ենք, որ վերջին երեսուն տարուայ մէջ ինչ հսկայաքայլ յառաջդիմութիւն կատարած է Եգիպտոսը: Հըպարտ եւ փառաւորուած կը զգանք Հայաստանի «անօրինակ» նուաճումներով, բայց կ'անգիտանանք այն մշակութային ոստումները, որ տեղի կ'ունենան մեր քթին տակ արաբական աշխարհի մէջ, յատկապէս Եգիպտոս: Մենք անտեղեակ ենք, որ «Էլ Ահրամ» օրաթերթի օրական սպառումը հասած է քառորդ միլիոնի, «Էլ Մասրի»ինը՝ ինը հարիւր հազարի: Զգիտենք, որ արաբական թարգմանական գրականութիւնը այնքան հարստացեր է, որ բացի գեղարուեստական գլուխ գործոցներէն ճոխ մատենադարանները լեցուն են գիտական, հոգեբանական եւ իմաստասիրական երկերով:

Մենք անտեղեակ ենք, որ Եգիպտոսի դպրոցներու թիւը տասնապատկուած է: Որքան շատ դպրոց, այնքան գրագիտութիւն, ընթերցասիրութիւն, հետաքրքրութիւն դէպի տպագիր խօսքը: Որքան շատ սպառում գիրքերու, այնքան շատ հրատարակութիւն: Կը տեսնենք որ ընթերցասիրութիւնը կենդանի ապացոյցն է արաբական մշակոյթի վերածնունդին: Այս արդէն ապշանք չէ, այլ շարժուն կեանքը իր բազմադէմ ապրումներով:

Կարո՞ղ ենք այս մթնոլորտը ստեղծել, այս վառ ու ստեղծագործ մթնոլորտը: Բնաշխարհէն հեռու ենք, ուծացումի եւ ձուլուելու վտանգին ենթակայ: Գոյութիւն ունին հոծ եւ խանդավառ բազմութիւններ Արեւելքի մէջ, մանաւանդ Լիբանան, Սուրիա եւ Իրան, ուր հայ միտքը դեռ կը ստեղծագործէ կենսանորոգ աշխոյժով, թէեւ ճիգով եւ տառապանքով:

Իւրաքանչիւր գաղութ առանձին առանձին պէտք է կազմակերպուի իբրեւ ազգային համայնք, թէ ուժերու խնայողութեան եւ թէ աշխատանքի ներդաշնակութեան համար: Դպրոցները թիւը հասցնել իր գերագոյնին, կարիքին համապատասխան: Եղածները բարեկարգել, զարգացնել եւ բարձրացնել, այնպէս որ հայ մանուկը կարօտ չմնայ նախակրթութեան եւ հայ պատանին՝ միջնակարգ դպրոցին: Իսկ դպրոցէն դուրս աւելի հիմնական, լուրջ ու անհրաժեշտ աշխատանքներ կան: Միջոցներ պէտք է ստեղծենք սիրցնելու հայ երգը, որ անհրաժեշտ է ոչ միայն որպէս երաժշտութիւն, այլեւ ամենաապահով միջոցն է համակիր վերաբերում եւ գուրգուրանք յառաջացնելու հայ բանաստեղծութեան հանդէպ: Հապա թատրո՞նը, որ ոչ միայն դաստիարակիչ է ու կրթիչ, այլ գրականութիւնը տարածելու եւ ժողովրդականացնելու զօրաւոր ազդակներէն մէկը: Հապա հրատարակչակա՞նը: Ահա գործեր, որոնց կատարումին համար կազմուած է «Համազգային»ը, որ պէտք ունի համայն արտասահմանի անվերապահ քաջալերութեան:

Բացայայտ է, որ այս բարախուռն ու շինարար մթնոլորտն է այն նախապայմանը, որու մէջ կ'ուռճանայ ու կը բարգաւաճի հայ մշակոյթը. կը դիւրանայ թէ հայ գրողի ապահովութեան հարցի լուծումը եւ հայ գիրքի տարածման կնճիռը:

Արտասահմանի գրականութիւնը թէ որքան ազգային կը լինի, այդ եւս կախում ունի ստեղծուած մթնոլորտէն, մեր հաւաքական ջանքերէն եւ գործակցութենէն: Ցամենայն դէպս, արտասահմանի մէջ միշտ գոյութիւն պիտի ունենայ հայ գրականութիւն մը, միշտ տարբեր բնաշխարհի գրականութենէն, որովհետեւ միշտ գոյութիւն պիտի ունենայ արտասահմանը:

Արտասահմանը եւ իր հոգերը պէտք չէ անգիտանալ եւ անտեսել: Ինչ որ ալ լինին ներգաղթի թափն ու Հայաստանի ապագան, մենք պիտի ունենանք հայութիւն մը Հայաստանէն դուրս, որ պէտք է կազմէ ազգային ամբողջականութիւն մը, Ասիկա անհրաժեշտութիւն մըն է նոյնիսկ Հայաստանին համար:

Դժուար բայց անխուսափելի ճամբան

Իմաստ չկայ կեանքի մէջ եթէ նա ազատ չէ, ամուլ է միտքը եթէ կաշկանդուած է: Զարիք, կեղծիք, դաւաճանութիւն — սրանք են բռնութեան պտուղները: Քանի քանիներ բռնեցին դժուարին ճանապարհը ազատութեան հասնելու համար, քանի քանիներ մեռան այդ ճանապարհի վրայ:

Բոլորն էլ ունեցել են զինակից մահ, յանուն ազատութեան, յանուն հայրենիքի: Անգամ կենդանիներն ու բոյսերը օժտուած են ազատութեան տենչով:

Դեռ քանիսն էլ պիտի զոհուին դժուար է գիտնալ — բռնութեան թաթն է գաղտնիքի վրայ:

Անշուշտ միջավայրը թելադրող է, նա կրնայ փոխել մտքի ընթացքը եւ մարդը անկախ իր կամքից կը յարմարուի գոյավիճակի հետ, անգամ առանց նկատելու տեղի ունեցած փոփոխութիւնը՝ լինի դրական թէ բացասական իմաստով:

Երբ կը փորձես յետ դարձնել միտքդ, անցեալն ու ներկան բաղդատելու, կը գտնես երկուսի տարբերութիւնը՝ կ'ուզես դատաւորը դառնալ:

Կրնաս դատել երբ անցեալը ծանօթ է, մանաւանդ այդ շրջանի փորձութիւնների բովով մեծացած:

Փոքր չէ համրանքը այն սերունդների որոնք յարմարուելով պայմաններին անգամ կը փառաբանեն բռնաւորին:

Քիչ չեն «արտօնեալ» սերունդները որոնք իրենց բաղդակիցներին գործի կը մղեն, նրանց մըկանների գերագոյն ուժը արժէքի վերածելու, տիրոջ ժպիտներին արժանանալու համար:

Սակայն քիչ չեն ըմբոստ ոգիները որոնք ընտրեցին դժուարին ճանապարհը փրկիչ լուծը չտանելու համար, թէեւ շատերը մեռան վաղաժամ առանց տեսնելու իրենց մարտնչումների արդիւնքը, բայց շատեր գնացին նոյն շաւիղով մինչեւ որ տապալուեց դոռոզ բռնապետութիւնը:

Ինչո՞ւ մեռաւ Չարենցը՝ նա չուզեց թխել, ծեփել բանաստեղծութիւններ իմաստուն Ստալինի եւ կեղծ սոցիալիզմի մասին, նա չուզեց հանգցնել իր անեղծ կրակը, գետնին տրորել իր բնական ձիրքը, Ստալինի — ժամանակաւոր փառքի եւ իմաստուն նոր կամայականութիւնների համար, չդաւաճանեց իր «անուշ Այաստանը», զոհ գնաց բռնակալի կրքերին բայց արժանացաւ համազգային սուգի: Տասերից մէկն էր լուրիկ ու մնջիկ, համեստ ու ազնիւ, բայց անվախ, վտանգներ ու բռնութիւն արհամարհող Լեւոն Խարամեանը, որ քշուեց Սիբիր եւ զոհ գնաց անյայտ դաշտային մէկ հարուածից: Մէկն էր Եղիշէ Դիլբեանը, բռնութեան որջի պատուհանից վար նետեցին, կեցցէ ազատութիւն կոչելով:

Դեռ քանի - քանիներ, ծաղիկ հասակից նուիրուեցին ազատութեան գործին: Փառամոլ է բռնաւորը:

Ինքնահաւանութիւնը եւ փառամոլութիւնը յատուկ է ներկայ քիւրտ անտաշ բէգերին եւ միջնադարեան անգրագէտ իշխանաւորներին:

Ուաշինկթընին եւ Ռոզվելթին, Ամերիկեան քաղաքացիները ոչ փառաբանեցին եւ ոչ էլ նրանց մէջ աստուածային իմաստութիւն գտան. ընդհակառակը աւելի եղած ժամանակ քննադատեցին, բայց եւ այնպէս իրենց վերաբերմունքով գնահատեցին ղեկավարների արժէքը:

Անսահման ազատութեան արդիւնք չէ՞ երիտասարդ Ամերիկայի վիթխարի առաջդիմութիւնը, բարիքների անսահման առատութիւնը: Առանց ստախանովական եւ հարուածական ճորտական

աշխատանքի, առանց հնգամեայ ամամէջ եւ խափուսիկ պլաններու :

Որքան շատ պլան, այնքան քիչ բարիք նոյնքան ալ շատ չարիք եւ կարիք: Այսպէս է կեանքը Սովետներու «դրախտի» մէջ:

Լուսաւոր է մանաւանդ մեր Դարու վերջին 30—40 տարին: Մարդ արարածը նուաճեց տիեզերքը, կարծէք երկինք ու երկիր իրար կապելու նախօրեակին կ'ապրինք: Մարդկային միտքը իր ազատ թռիչքներով կը մտնի բնութեան գաղտնիքներու մէջ կը կորզէ այնտեղից պիտանին իր վայելքի համար: Մարդը տէր կանգնեց ազատութեան՝ իր պայքարի արդիւնքին:

Մարդը կ'ուզէ ալ աւելին ունենալ՝ արժանանալ անսահման ազատութեան փառքին:

Դեռ բաւական չէ բռնակալ թաթը կմախքացած մարմնի վրայ,— կ'ուզեն իրենց դատարկ տակառի գլորուող ձայնով սարսափեցնել ազատ երկիրները — շարժել չարաչուք ամպերը պայծառ հորիզոններու վրայ :

Դեռ կ'ուզեն իրենց աղբը ցանել ազատութեան ճանապարհի վրայ թունաւոր սունկեր բուսցնելու համար :

«Մենք կամաւոր ենք» պիտի գոռան, ազատասէր ժողովուրդները, ժանգոտած երկաթով կտրելու այն սեւ կոկորդը որ դեռ ծարաւ է մարդկային արիւն լափելու :

Ստուեր մնաց լուսաւոր երկրագնդի վրայ, ինչպէս պալարը առողջ մարմնի: Այդ ստուերոտ կէտի վրայ, բռնութիւնը կաշկանդեց մարդու ստեղծագործող միտքը, մարդը զրկուեց գործից՝ մտքի թելադրութեան եւ մկանային աշխատանքի համագործակցութիւնից, նա դարձաւ մեքենայ—խուլ գործիք, բռնութեան ձեռքին :

Ինչքան կ'ուզես սեւը սպիտակին փոխել, գոյնը կը մնայ անփոփոխ :

Փակիր դուռդ «իմաստուն հայր» տղայքդի ազատ միտքը չը թափանցի քո «դրախտի» մէջ :

Պիտի ցանկանայինք բարի երթ, կարմիր ու վարդագոյն մեր հայրենակիցներուն, դէպի «դրախտը» անմատչելի, վայելելու այնտեղի ողկոյզները, մօտիկից լսելու հեռուից եկող թմբուկի ձայնը: Կը բաղձայինք չյիշելու իրենց չէն տունը օտար երկրի, գտնէին ոդեսորութիւն հայրենի երկրի մէջ, չը դառնային «արտօնեալ» ուրիշի տունը քանդելու :

Կը բաղձայինք չհիասթափուէին, չփնտռէին ելքը դրախտից, չնախընտրէին դժուարին ճանապարհը՝ բանտի եւ աքսորի :

Նիւթական զրկանքը տանելի է, կարելի է ճոխ սեղանից հրաժարուել, կարելի է աղ ու հացով սնանիլ, կարելի է հագուստ—կապուստի համեստը ունենալ, քարը քաշել հացը վաստակել միայն թէ ազատ ապրել :

Ասենք ազատութեան մէջ բարիք միշտ էլ կարելի է գտնել :

Ողջոյն ազատութեան եւ նրա մարտիկներին, ողջոյն բանտերի եւ Սիբերի սառնամանիքներու մէջ տառապող յեղափոխականներին, հանգիստ անթաղ ու թաղուած գաղափարի զոհերին:

ԲԻՒԶԱՆԴ

ՀԱՅԱՆՊԱՍՏ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՏԵՂԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ՄԷՋ

Վերջերս Փարիզի l'Ordre օրաթերթին մէջ յօդուածաշարք մը լոյս տեսաւ A. de Garine ստորագրութեամբ: Յօդուածագիրն էր Զօր. Թորգոմ: Առաջին յօդուածին մէջ Զօրավարը խօսելով Ներգաղթի երկրորդ կարաւանին մասին կը յայտնէ այն տեսակէտը թէ Հայերուն մեծամասնութիւնը Ֆրանսա եկած է ոչ թէ Ռուսաստանէն այլ Կիլիկիայէն որ ինչպէս յայտնի է դրաւուեցաւ 1919ին, բնակչութեան մէկ մասը փոխադրուեցաւ Սուրիա իսկ միւս մասը Ֆրանսա: Ներգաղթին նպատակն է բնակաւարար ուժեղացնել ներկայ Խ. Հայաստանը ուր շինարարական մեծ աշխատանքներ կը կատարուին: Արտասահմանի Հայութիւնը առանց բացառութեան կը խանդավառուի այդ շինարարութեամբ եւ կը քաջալերէ զայն: Յօդուածագիրը փափաք կը յայտնէ որ Ֆրանսական կառավարութիւնը արգելքներ չը յարուցանէ մեկնող երուն համար: Յաջորդական երեք յօդուածներով հեղինակը լայն գիծերով կու տայ Ռուսեւհայ յարաբերութեանց պատմութիւնը եւ կ'ըսէ թէ հայ ժողովուրդը յուսախաբ եղած էր ժամանակին ցարական կառավարութենէն եւ այսօր ալ իր կարծիքով նուազ յուսախաբ չէ խորհրդային իշխանութենէն: Այս առթիւ կու տայ անունները այն նահանգներուն որոնք մաս չեն կազմեր ներկայ Հայաստանին :

Նկատի ունենալով Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ յարաբերութիւնները յօդուածագիրը կը գտնէ որ եթէ Մոսկուա ուզէր այդ հողերը շատոնց կցուած պիտի ըլլային Խ. Հայաստանի:

Յօդուածագիրը կը պնդէ թէ քանի որ Խ. Հայաստանը չի կրնար իր ձայնը լսելի դարձնել, արտասահմանի հայութեան կ'իյնայ խնդրոյ առարկայ հողամասերը պահանջելու պարտականութիւնը :

Զօրավարին այս չորս յօդուածներուն միեւնոյն թերթին մէջ կը պատասխանէ Պ. Արշակ Զօպանեան որ կը քննադատէ ներգաղթի մասին իր հայրենակիցին կողմէ յայտնուած միտքերը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ամերիկեան առաքելութեան պետը, զօրավար Լեվզի Ուօշինկթըն կանչուած է եւ նոր պաշտօն մը պիտի տրուի իրեն: Զօրավարը որ Աթէնքէն կը մեկնի մարտ 5ին, թիւրիմացութիւններ ունեցած է հելլենական կառավարութեան հետ՝ իր պաշտօնին սկզբնաւորութենէն ի վեր: Զափէն աւելի անկեղծ ու համարձակ մարդ բազմաթիւ առիթներով հասկցուցած է Աթէնքի կառավարութեան թէ ան կրնայ, եթէ ուզէ, մաքրագործել ապստամբները, բայց կը նախընտրէ անվերջ պահանջներ ներկայացնել Ամերիկայի :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 14ԻՆ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան կողմէ գրական երեկոյթ մը սարքուած է Հալէպի մէջ՝ նուիրուած «Յառաջ»ի խմբագիր Շաւարշ Միսաքեանի: Խօսած են Հրաչ Փափազեան, ողբացեալ Յակոբ Օշական եւ Մ. Թէօլէօլեան :

ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻՋԵՒ ?

Զօր. Տը Կոլի շրջապատէն կարեւոր անձնաւորութիւն մը Պ. Կասթօն Փալէվսքի խօսելով ներկայ քաղաքական կացութեան մասին, դիտել կու տայ թէ անցեալ տարի Տէօնքէրկի մէջ կնքուած Անգլեւֆրանսական դաշնագիրը անիմաստ է որքան ատեն որ չեն հարթուած Գերմանիոյ մասին երկու երկիրներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները: Պ. Փալէվսքի կը յանձնարարէ գումարել եւրոպական խորհրդաժողով մը: Կեդրոնացեալ Գերմանիա մը անխուսափելիօրէն պիտի մտնէ Խորհրդային ծիրին մէջ եւ Ռուսերը, օրին մէկը սահմանային սրբագրութիւններ պիտի ընեն Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ ի վնաս Լեհաստանի: Ահաւասիկ կարգ մը կէտեր Փալէվսքիի ճառէն.—

«Պ. Պէվըն սկզբունքով ընդունած է կեդրոնացեալ Գերմանիոյ ծրագիրը: Այս հարցին մէջ է որ հիմնական անհամաձայնութիւն կը տիրէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ: Անգլիա միացեալ Եւրոպայի առաջարկը մէջտեղ դնելով կը հաստատէ այդ անհամաձայնութիւնը: Պէտք է միանգամընդմիշտ հարթել Անգլեւֆրանսական հակամարտութիւնը գերմանական հարցին շուրջ: Երկու երկիրներուն ալ շահը կը պահանջէ ըսել թէ Անգլիոյ ներկայ քաղաքականութեան որ անհամապատասխան է մեր փոխադարձ շահերուն: Պ. Պէվինի բրած առաջարկը չի կրնար եւրոպական Դաշնակցութիւն մը ստեղծել որովհետեւ ան կաղապարուած է Սթալինի եւ Մոլոթովի մեթոտներուն վրայ :

Կ'ըսուի թէ վերոյիշեալ միտքերը կը ներկայացնեն Զօր. տը Կոլի ներկայ քաղաքականութիւնը ընդհանուր գիծերով :

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԳԻՏՈՒՆՆԵՐԸ փորձեր կը կատարեն հասկնալու համար թէ կեանք կա՞յ Հրատ մոլորակին մէջ: Ամերիկայի աստղագէտները գրեթէ համոզուած են որ շնչաւոր էակներ կան այնտեղ: Փետրուար 18ին ամերիկեան դիտարան է մը դարձեալ «աչք մը նետեցին» դէպի վեր, 63 միլիոն մղոն հեռու ու եկան այն եզրակացութեան թէ բուսականութիւն կայ Հրատի վրայ, որուն կլիմայական պայմաններու տակ անկարելի չէ որ մամուռներ աճին: Դիտարանին տնօրէնը ըսաւ որ եթէ իսկապէս կեանք կայ այնտեղ, շատ նախնական ձեւով է երեւան կուգայ ան :

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

★ « Ես սրտանց կը շնորհաւորեմ Տրովաթայի պատերազմը, որովհետեւ անոր շարժառիթը կին մըն էր, եւ ամէն մարդ գիտէր թէ ինչու համար կը կռուի : — Նորվեկեան դիւանագէտի մը խօսքը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԷՋԸ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ով հաւատացեալներ, ես այս գիշեր, աղօթեցի այդ աստուածակերտ տաճարին մէջ, յանուն Ալլահին, ձեր բոլորին համար: Երեք բուսաթեւ մատուռակներ, ադամանդէ ափսէներու մէջ, ինծի մատուցին երեք լեցուն բաժակներ — գինի, կաթ ու մեղր: Ես միայն վերցուցի բաժակը կաթին : Գաբրիէլ հրեշտակապետը շնորհաւորելով ընտրութիւնս, լուսեղէն Ովկիանին ճէջէն, առաջնորդեց զիս բարձեալին մօտ: Անոր ամենազօր հրամանն էր, օրական յիսուն անգամ աղօթել իրեն, բայց ես Մովսէսին թելադրութիւնով, աղաչեցի, խնդրեցի, մինչեւ որ օրական հինգ անգամի բարեհաճեցաւ :

Այս ուղեւորութեանս վրայ մի կասկածիք երբեք Աստուծմէ զատ ուրիշ վկայ չունի ան :

Երբ վերջացուց Համատ, խոր լռութիւնը, համբերութիւնը սպառած, սկսաւ քրթմնջել ու հեգնել անկիւններէ քաշուած: Համարձակութիւնը կը թուէր ծալլած ծրարած ըլլալ իր երկչոտ թեւերը, երբ մէկէն անզուսպ ալիք մը, անկիւնէ մը պոռթկաց կատաղաշունչ :

— Ստախօս ...:

Ու ահա, մէկը, իր ձիուն վրայէն, սուրը քաշած, կը խոյանար Համատին վրայ: Բայց հազիւ քանի մը քայլ առած, ձին խրտչեցաւ ու վրայինը ինկաւ գետին, փոշեթաթախ ու վիրաւոր : Համատ վազեց անոր մօտ օգնութեան, ասպետական, անվեհեր ազնուութեամբ:

Ու երբ անոր ձեռքէն բռնած, վեր առաւ գետնէն, ժպտադէմ, իր ներողամիտ, անյիշաչար հայեացքը սեւեռած, գինքը ամբաստանողին, մեղայ, մեղայ... կը հաւատամ Ալլահին ու խօսքերուդ ճշմարտութեան, մրմնջեց վիրաւոր ձիաւորը :

Լռութիւնը, այս անգամ, արճիճէ ոտքերով դամուեցաւ հաւատքի խարխուլին վրայ, անշարժօրէն մագնիսացած: Այդ պահուն, ծերունի շէյխ մը մօտեցաւ դողդոջուն ու ըսաւ Համատին :

— Կ'ընդունիմ, որ մինչեւ հիմա ոչ ոք բերած է այսքան վսեմ խօսքեր, այս ժողովուրդին: Բայց ո՞ւր է աղբիւրը այս քարոզութիւններուն : Արդեօ՞ք մոգութեան գիրքերը, Սողոմոնի գահին տակ թաղուած, զոր իր մահէն ետք հանելով, ժողովուրդին քարոզեցին ոգիներն ու հովերը :

— Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի, ով բարեմիտ ծերունի, մի փնտռէք անոր աղբիւրը մարդոց քով, մարդկային ձեռքերով գրուած: Անոր միակ աղբիւրն ու հեղինակը Ալլահն է միայն, որ իր անսխալ մատներով, աստուածադրած, կը ղրկէ իր միակ մարգարէին, թերթ առ թերթ, պրակ առ պրակ:

— Կրնա՞ս ցոյց տալ մեզ այդ առաքումը գերբնական ... :

— Ինչո՞ւ չէ... երկու օր վերջ հաւաքուեցէք Սաֆա եւ Մէրվա բլուրներուն ստորոտը ուր ժամադիր եմ Ալլահին :

Խաղաղ երեկոյ էր :

X

Ինչքան արբեցուցիչ էր գարնանային առաւօտը, ճէպէլ էն Նուրի գոգարանին մէջ, ուր լոյսն ու ստուերը կը համբուրուէին շրթունք շրթունքի: Ծաղիկները իրենց սրտին բաժակները իրարու վրայ պարպած, կը քթթէին աջագեղ, տարփայոյզ: Լռութիւնը թառած էր լերան լուսահատորներուն վրայ երկնամէջ:

Խաղաղութիւնը կ'իջնէր զառիթափներէն վար, մայրիներու երկնաբերձ ճիւղերը բռնած, կը սողոսկէր մացառուտներէն ներս, ու թաւշապատ բարձերու վրայ ընկողմանած, կը ննջէր երազաբաղձ: Այդ պահուն, արբած տոխակ մը, ծառին վրայէն կ'երգէր սիրատած, իսկ երկչոտ նապաստակ մը, թուփերուն տակ, կը խշտար ականջալուր :

Այս դիւթիչ առաւօտներէն մին, պտոյտէ վերադարձին, էսա, նշմարեց մէկը, իր մենարանին մէջ, ծնկածալ: Սարսափած, ետ քաշուեցաւ քանի մը քայլ: Անծանօթ ըլլալու աստիճան ծանօթ դիմագիծ մը՝ որուն աչքերը կը վառէին մութին մէջ, կրակէ բոցերով: Գլուխը՝ տենդահար դիշեր, մազերը՝ փայտացած պարաններ: Ոճրէն առաջ ու ետք՝ դողահար ձեռքեր: Այնպէս թուեցաւ իրեն, որ դիմացինը ջղագար յուսոտ մըն է, որ հիմա, պիտի իյնայ գետին զգայաթափ, եթէ երբեք չէ ինկած տակաւին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԷՆՔԷՆ կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը «դժկամակութեամբ» համաձայն է գոհացընել՝ յառաջիկայ քանի մը շաբաթներու ընթացքին ապստամբներու դէմ ընդհանուր յարձակողականի մը սկսելու պահանջը: Դիտել կը տրուի որ հելլէնական կառավարութիւնը ստիպուած է ընդառաջ երթալ այդ պահանջին քանի որ ամերիկեան օժանդակութեան շարունակութիւնը կախում ունի այդ յարձակողականէն: Ամերիկեան շրջանակները շատ զարմանալի կը գտնեն որ տարւոյն սկիզբէն ի վեր հելլէն խորհրդարանը 22 նիստ ունեցած է, բայց որեւէ վճռական որոշում չէ տուած՝ ներկայ տագնապալի կացութիւնը միանգամընդմիշտ դարմանելու համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Դաշնակիցները մերժած են Խորհրդային Միութեան այն առաջարկը որուն համաձայն քննութիւն մը պէտք է կատարուի Գերմանիոյ նաւահանգիստներուն եւ մասնաւորաբար զինուորական խարիսխներուն մէջ տեսնելու համար թէ ինչ չափով տեղի ունեցած է անոնց ապազինումը: Այս առաջարկը ներկայացուցած է Միջդաշնակցային Հակակշիռի Ցանձնաժողովին: Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա դիտել տուած են որ քննութեան կարելի է ձեռնարկել միայն այն պարագային երբ քննիչ մարմինը իրաւունք ունենայ նաեւ այցելելու բոլոր գօտիները եւ ստուգէ թէ ինչեր կը կատարուին խնդրոյ առարկայ շրջաններու գործարաններուն մէջ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ խորհրդարանը հինգշաբթի օր 188ի դէմ 336 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան նոր օրինագիծը որ կ'առաջարկէ պատժական քայլեր առնել այն օրինազանցներուն դէմ որոնք արուեստական միջոցներով կը բարձրացնեն օրուան գիները: Գիներու յունուար 15ի մակարդակը պիտի պահուի: Իշխանութիւնները իրաւունք պիտի ունենան քննելու խանութպաններու եւ մեծաքանակ վաճառականներու մթերքը: Լայն իրաւասութիւններ տրուած են ոստիկանութեան որպէսզի իր յարմար դատած եղանակով հսկէ օրէնքին գործադրութեան վրայ: Համայնավարները հակառակ քուէ տուին, իսկ կոլականները ձեռնպահ մնացին. այս երկու խմբակցութիւններն ալ համակիր չեն ելմտական նախարարին քաղաքականութեան: Ուտելիքներու գիները պակսեցնելու համար, կառավարութիւնը մեծ քանակութեամբ սնունդեղէն պիտի ներածէ:

ԵՐԵՍՓ. Ժողովին ելմտական յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց հետեւեալ առաջարկները 5000նոցներու վճարման համար.— Ա. մինչեւ 100.000 ֆր. վերադարձնողներուն վճարել ամբողջութեամբ մինչեւ մարտ 1: Բ. 200.000 ֆր. վերադարձնողներուն՝ մինչեւ մարտ 15, Գ. 500 հազար ֆրանք վերադարձնողներուն՝ մինչեւ Ապրիլ 1: Դ. Մնացեալներուն վճարել մինչեւ ապրիլ 15: Կառավարութիւնը տակաւին վերջնական որոշում չէ տուած այս առաջարկներուն մասին: Առաջարկուած է նաեւ որ բոլոր բարեգործական հաստատութեանց 5000նոցներուն փոխարժէքը վերադարձուի անյապաղ:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ այսօր 8.30էն մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ ի: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐԸ

Այս իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ:

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ:

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ բոլոր խումբերու դասախօսական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այսօր Շաբաթ ժամը 8.30էն, Ալ. Ահարոնեան ակումբին մէջ: 11 Ave. Gambetta): Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր ծնողներ, ընկերներ եւ բարեկամներ:

Մուտքը ազատ է Վալանսահայերու համար: Պիտի նախագահէ ՏԻԿԻՆ ՓԵՐՈՒԶ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ, պիտի դասախօսէ՝ ԸՆԿԵՐ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Դասախօսութիւնէն ետք, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէս խնջոյքը վաղը կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas(métro Porte des Lilas): Հայկ. նուագախումբ, թառ (Գարեգին), սրինգ (Բենօ), քէմէնչէ (Օհանեան) եւ ջութակ:

Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ եւ ՄԱՎԶԷՐԻՍՏԸ, թատերգութիւն Ա. եւ Բ. արարները: Կովկասեան եւ Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զաւեշտ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ

« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ծօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ ատրաքսիոններ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Պ. Ռընէ Կոուսէ, ֆրանսական կաճառէն, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկաւօֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանզատեան, Պ. Պ. Գ. Սիրապեան, Կ. Փափազեան, Կ. Ցակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Պալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Չիլինկիրեան:

Նուագախումբ Ֆ. Պուլեօնի: Սեղաններուն համար հեռաձայնել՝ Պ. Կիւլպէնկեանի, առաւօտները, Դրօքատէրօ 44-38:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին վաղը կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱՄԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Ցակոբ Մխիթարեան, թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 22 փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Ցօյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

ՊՈՒԼ ՕՏՏՈՅԻ Հ. Ց. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 7.30ին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Ողբ. Ցակոբ Օշականի մահուան պատճառաւ, յետաձգուած է Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան կիրակի օրուան հանդէսը:

Պարոն Երուանդ Պարկիրճեան եւ եղբայրները խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆԻ

որ իր մահկանացուն կնքեց երկուշաբթի օր:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր Շաբաթ, ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon:

ՋԱՏԿՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին: Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱԶԱՐԵԱՆի կողմէ: Պիտի երգեն Հ. Ց. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ: Մուտքը ազատ է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Արշալոյս Փէնտիկեան Պոլսեցի (Եէնի Գափու), ծնեալ Պէրպէրեան, Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել Մանուկ Ճէլալեանի 22 Côte Poids des Farines Romans,(Drôme):

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ի յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԲԱԲԱՍԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՆԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆներու հոգւոյն: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան: Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ

Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝

ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Ճամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 22 Février 1948 Կիրակի 22 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20 Année N° 5273-Նոր շրջան թիւ 882

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃՐԱԳ ՄԸ ՄԱՐԵՑԱՒ

Մահը՝ անողոք ու անպարտելի, կը շարունակէ տապալել մեր հանրային գործիչները ու արուեստի եւ գրականութեան անգնահատելի անձնուէր մշակները :

Համրեցէք արտասահմանեան Հայաստանի զոհերը վերջին եօթը ամսուան մէջ:

Համօ Օհանջանեան, վաստակաւոր յեղափոխական ու քաղաքական գործիչ:

Նիկոլ Աղբալեան, բեղուն ու բազմակողմանի մտաւորական :

Լիպարիտ Նազարեանց, հմուտ գրագէտ ու գիտնական :

Արշակ Ֆէթվաճեան, տաղանդաւոր նկարիչ որ լոյս աշխարհ բերաւ մեր հին օրերուգանձերը:

Գուրգէն Ալէմշահ՝ երիտասարդ ու խոստմնալից երաժիշտ որ անվերադարձ մեկնեցաւ՝ տակաւին իր լրութեան չհասած :

Կրնայինք յիշել աւելի համեստները — Պապազեան, Պիոնեան եւ ուրիշներ որոնք իրենց դերը կատարեցին մեր պատմութեան մէջ եւ որոնց անունները պիտի ապրին միշտ՝ իրենց ընկերներուն ու բարեկամներուն սրտին մէջ :

Բոլորն ալ ինկան հայրենիքի երկինքէն հեռու, բայց հայրենիքի սէրը իրենց կուրծքին տակ բոցավառ :

Եւ ահա նոր զոհ մը՝ անփոխարինելի :

Յակոբ Օշական ոչ եւս է :

X

Ինչպէս կը կարդաք քիչ անդին, ողբացեալ Օշական մեզմէ անվերադարձ կը բաժնուի անցեալ երեքշաբթի գիշեր, Հալէպի մէջ, սրտի կաթուածէ տագնապէ մը ետք:

Փետրուար 14ին, կը խօսէր «Յառաջ»ի խմբագրին նուիրուած գրական երեկոյթի մը մէջ, զուարթ ու խանդավառ շեշտով, ինչպէս միշտ, երբ զրոյցին նիւթն է հայ լեզուն ու գրականութիւնը :

☘

Եթէ սերունդները պիտի դասաւորենք համաձայն տարիներու համրանքին, Օշական կը պատկանէր գրական հին սերունդին:

Բայց իր խառնուածքով եւ մտաւորականի իր դիմագիծով մնաց միշտ երիտասարդ եւ ըմբոստ:

Գիւղի զաւակ ու ծագումով շատ խոնարհ, տուաւ պատմութիւնը գրկուածներուն՝ «իրաւ» արուեստագէտի ջիղով ու նախանձախնդրութեամբ :

Մեր նոր օրերու գրականութեան ամէնէն տիրական եւ ամէնէն տոկուն ներկայացուցիչն էր:

Գրական իր առաջին փորձերէն մինչեւ իր «Մնացորդաց»ը, պահեց իր հաւատքը եւ հարթիչ նկարագիրը :

Անմոռանալի էր իբրեւ խուզարկող ու պրպտող, ու մանաւանդ անձնուրաց՝ միջակութեանց հանդէպ որովհետեւ կը հաւատար թէ արուեստի եւ գրականութեան մէջ անտաղանդ մշակը տեղ չունի : Իր քննադատութեանց մէջ եղաւ անողոք :

Չափ չունէր իր սէրը հայ լեզուին ու գրական ստեղծագործութեան հանդէպ :

Քննադատուած է իր լեզուին տրուն մէջ, անշուշտ, կը պակսէր պայծառութիւնն ու տոհմիկ հարազատութիւնը մեր «մեծասքանչին»:

Զարմիկ «Հայաստանասէր»ներ փորձեցին ստուեր ձգել իր տաղանդին ու հունձքին վրայ որովհետեւ անաչառ քննադատի աչքով նայեցաւ հայրենիքէն ներս կատարուող գրական աշխատանքներուն վրայ :

Բայց չող չպակսեցաւ իր ճրագէն որ քառասունհինգ տարի շարունակ լուսաւորեց մեր նորահաս սերունդը արեւելքի մէջ եւ ճամբայ բացաւ մեր գրական մշակներուն Երուսաղէմի վանքէն մինչեւ այս ափերը:

Փարիզէն ետք, իր յոբելեանը պիտի տօնուէր նաեւ Մարսէյլի մէջ անցեալ նոյեմբերին, իր ներկայութեամբ, բայց յետաձգեց իր ճամբորդութիւնը :

Եւ ի՜նչ ողբերգութիւն, դառն ճակատագիր ուզեց որ իր համակիրներն ու հարազատ բարեկամները տօնէին իր սգահանդէսը:

Կէս մնաց Օշականի գործը:

Ժամանակ չունեցաւ պարպելու իր յորդառատ պաշարը :

Օշական ոչ եւս է

ՄԵԾ ԳՐԱԳԷՏ - ՔՆՆԱԴԱՏԸ ՄԱՐԵՑԱՒ ՄՈՄԻ ՄԸ ՊԷՍ ՍՐՏԻ ԿԱԹՈՒԱԾԷ

«Արեւելք»ի 19 Փետրուար թիւին մէջ կը կարդանք.—

Օշական ոչ եւս է:

Գրիչը կը դողայ մեր ձեռքերուն մէջ, բայց անողոք իրականութիւնը կը ստիպէ գրել :— ՕՇԱԿԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է: Ինք, որ տկար սրտին յուզումներ խնայելու համար մեկնած էր փոթորկոտ Պաղեստինէն, ահա այստեղ, այս խաղաղ անկիւնին մէջ կը փակէ իր աչքերը կեանքին, դաւադիր սրտի տագնապէն [illegible] հալածէր զինք տասնամեակէ մը ի վեր.

Երեքշաբթի, մինչեւ երեկոյեան ժամը 7, խմբագրատունն էր, մեզի հետ, — կը խօսէր գրականութեան եւ արուեստի շուրջ, պատգամներ կ'արձակէր: Սովորականէն աւելի կայտառ, նոյնիսկ կը կատակէր եւ սրախօսութիւններու առիթ կուտար :

Մեկնեցաւ «Արեւելք»էն, ժամադրուելով մեզի հետ Չորեքշաբթի առաւօտեան ժամը 8ին, զբօսապտոյտի մը համար: Հասնելով Երէցեաններու բնակարանը, ուր կը հիւրասիրուէր Հալէպ ժամանումէն ի վեր, բատ սովորականին կը ճաշէ, զրոյց կ'ունենայ տնեցիներուն հետ, եւ ժամը 10ի մօտ կ'անցնի ննջասենեակ :

Քառորդ ժամ վերջ ձայն կուտայ, թէ տագնապի մէջ է, եւ բժիշկ կը խնդրէ: Լուր կը տրուի մօտիկ բնակող Տօքթ. Ապուհայաթեանի, որ կը հասնի անմիջապէս, երբ մահը խեղդած էր արդէն անոր վերջին շունչը :

Շշմեցնող գոյժը կը հաղորդուի Ազգային Առաջնորդարան, Զարեհ Սրբազանի, որ կը փութայ Օշականի սնարին մօտ, «Նայիրի»ի խմբագիր Ա. Ծառուկեանի հետ: Սրբազանը կը կարդայ հոգոցը: Կը հսկեն մինչեւ արշալոյս :

Բօթը հաղորդուած է, անմիջապէս, Երուսաղէմի Պատրիարքութեան, իր պարագաներուն եւ արտասահմանեան մամուլին :

Ամբողջ տասը տարի մահուան հետ ամէնօրեայ գրոյցներէ ետք (որոնց հետքերը կը նշմարուին իր յօդուածներուն եւ գրքերուն մէջ), կ'իյնայ անոր թաթին տակ, անյոյս մաքառումէ մը վերջ: Մտասեւեռում մը եղած էր իրեն համար մահուան հեռանկարը: Օրը քանի մը անգամ կը խօսէր իր տագնապներուն, կեանքի ունայնութեան, մանաւանդ իր անտիպ եւ անաւարտ գործերու ճակատագրին շուրջ, յայտնելով այն սեւ մտահոգութիւնը՝ թէ մահը կրնար կիսատ թողուլ իր գործը:

Եւ կիսատ մնաց իր գործը: Անտիպ մնացին իր ձեռագիրները, որոնք հազարաւոր էջեր կըկազմեն: Անհուն գանձարան մըն էր, որ կը փակուի ընդմիշտ, իր հետ դամբանելով հայ գրականութեան եւ արուեստի ամէնէն թանկագին վկայութիւնները :

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ

Օշական ծնած էր Պրուսա, 9 Դեկտեմբեր 1883ին: Գեղջուկ ընտանիքի զաւակ, հինգ տարեկանին կը մնայ որբ՝ հօրմէն: Կ'աւարտէ Պրուսայի ազգ. նախակրթարանը, ու կը մեկնի Արմաշ՝ ուր կը մնայ մինչեւ 1900: Կը վերադառնայ իր ծննդավայրը, Սէօլէզ (Պրուսայի գիւղերէն), ուսուցչական պաշտօն ստանձնելու համար տեղւոյն վարժարանին մէջ :

1902ին կը հրատարակուի իր առաջին պատմուածքը «Արեւելք»ի մէջ: Կ'աշխատակցի «Ազդակ» շաբաթաթերթին 1908: Իսկ 1910ին կ'երեւի «Ազատամարտ»ի մէջ. («Մատմազէլ Եւան, Տօպիճը, Տոգսանը, Պաղտօն» եւայլն, եւայլն):

Բայց լոյս ունինք որ յոբելեանին առթիւ հաւաքուած գումարներով—որոնց վրայ պիտի բարդուին ուրիշներ — պիտի հրատարակուին իր բոլոր ձեռագիրները :

Ճրագ մը մարեցաւ :

Ցարդանք իր յիշատակին ու նաեւ մաղթանք մը որ «նորերը» քալեն իր ճամբէն ու մշակեն հայ գրականութեան ծաղկաստանը իր խանդավառութեամբ եւ իրեն չափ հաւատաւոր :

Ժ.

Եւրոպական եւ Ափրիկեան խմբակցութիւն

Այս շաբթու անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները խորհրդակցութիւններ կատարեցին Փարիզի մէջ տնտեսական համաձայնութիւն մը կնքելու համար իրենց գաղթավայրերուն մէջ :

Համաձայն վերջին տեղեկութեանց երկու երկիրները մշակած են ծրագիր մը որուն մաս պիտի կազմեն նաեւ Պելճիքա եւ Փոթուկալ իրենց գաղթավայրերով: Այս մասին պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ երէկ:

Բնականաբար այդ ծրագիրը առ այժմ նախապատրաստական բնոյթ ունի, բայց խնդրոյ առարկայ պետութիւնները որոշ համաձայնութիւն գոյացուցած են միասնաբար եւ համերաշխութեամբ շահագործելու համար Ափրիկէի գաղթավայրերուն արտադրութիւնները :

Այդ համաձայնութիւնը պիտի կրէ «Եւրոպական եւ Ափրիկեան Խմբակցութիւն» անունը: Իրազեկ շրջանակներու մէջ յոյս կը յայտնուի որ այս համաձայնութիւնը պիտի նպաստէ Միացեալ Նահանգներու եւ Թուրքիոյ տնտեսական կայունութեան: Խորհրդաժողովի անդամներէն մէկը յայտարարած է թէ կատարուածաշխատանքները նախապատրաստական ըլլալով հանդերձ վերջ ի վերջոյ պիտի յանգին այնպիսի կարգադրութեան մը որ պիտի դարմանէ տոլարի նուազութենէն յառաջ եկած դժուարութիւնները :

Ինչպէս ծանօթ է, Անգլիա, Ֆրանսա, Պելճիքա, Փորթուկալ եւ Հոլանտա իրենց միջեւ պիտի բաժնեն Ափրիկէի եւ Ասիոյ բոլոր գաղթավայրերը :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Երկու օրուան ընդհատումէ մը ետք, տեղատարափ անձրեւները վերսկսած են Հարաւային Թուրքիոյ մէջ,եւ կացութիւնը շատ ծանր է Ատանայի եւ Թարսուսի մէջ: Համաձայն Պոլսէն ըստացուած տեղեկութեանց, մօտաւորապէս հարիւր հազար Թուրքեր թշուառ վիճակի մատնուած են կորսնցուցած ըլլալով իրենց տունն ու տեղը :

Կառավարութիւնը մէկ միլիոն Թրք. ոսկի յատկացուցած է աղէտեալներուն: Խորհրդարանը 15 միլիոն ոսկիի վարկ մը պիտի քուէարկէ, նորոգելու համար Սիհան եւ Ճիհան գետերու ամբարտակները :

ՕՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐԶԱՊԵՏ ՇՈՒՄԱՆ Ուրբաթ օր Խորհրդարանին մէջ սպառնաց վստահութեան քուէ պահանջել այն պարագային երբ համայնավարները պնդեն անվճար մնացած 5000 ֆրանքնոցներու մինչեւ Ապրիլ 15 ամբողջութեամբ վճարելու բանաձեւին վրայ :

ԻՆՉՊԷՍ ԱՐԴԷՆ հաղորդած էինք Պուլկարները Փետրուար 9ին վար առած էին երկու Թրքական օդանաւեր որոնք թռիչքներ կը կատարէին պուլկարական սահմանէն ներս: Թուրքիոյ արտաքին նախարար Նէճմէտտին Սատաք յայտարարեց Ուրբաթ օր թէ Թուրք օդանաւորդները պուլկարական սահմանը անցած էին իրենց ճամբան կորսնցուցած ըլլալով եւ «մարդասիրութիւնը կը պահանջէր որ Պուլկարները չկրակէին անոնց վրայ »:

ԹԻՐԱՆԱՅԻ (Ալպանիա) զինուորական դատարանը մահուան դատապարտած է հինգ կաթոլիկ քահանաներ :

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը գրաւած է նախկին Թագաւոր Կարոլի անձնական ստացուածքները :

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ կառավարութիւնը Ամերիկայի դիմած է 100 միլիոն տոլարի անմիջական վարկ մը տուելով :

ԱՆԳԱՐԱՅԻ կառավարութիւնը ներկայացու -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

1912ին՝ Պոլիս , ուսուցիչ: Կը շարունակէ աշխատակցիլ օրաթերթերու, պարբերաթերթերու եւ տարեգիրքերու: 1914ին՝ «Մեհեան»ի մէջ: 1922ին կ'անցնի Պուլկարիա, Պոլսէն: 1924ին՝ Եգիպտոս, 1926ին՝ Կիպրոս, 1934ին՝ Երուսաղէմ: Միշտ ուսուցիչ եւ գրող: 1937ին կ'ունենայ սրտի կաթուած՝ Փարիզի մէջ: (Այս տագնապին կը պարտինք իր գերագոյն էջերէն մէկը՝ «Եկար»):

14 տարիէ ի վեր կը մնար Երուսաղէմ, «Ժառանգաւորաց վարժարան»ի մէջ, որպէս ուսուցիչ հայ լեզուի եւ գրականութեան :

Ողբացեալ Օշականի յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Ուրբաթ օր, 20 Փետրուար Հալէպի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցիին մէջ:

Ի յարգանս մեծ ուսուցչին, նախորդ օրը փակ մնացած են Ազգ. հաստատութիւններն եւ ազգ. վարժարանները :

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

On meurt deux fois, je le vois bien;
Cesser d'aimer et d'être aimable,
C'est une mort insupportable;
Cesser de vivre, ce n'est rien.

VOLTAIRE

Գրեթէ նոյն ցաւը Վոլթէրի եւ Դուրեանի մէջ: Մեռնիլը բան մը չէ, բայց «երբ կը թառամի յիշատակը» ու մեռնողը կը դադրի սիրուելէ, — ահա իրական մահը: Իսկ Օշական ինծի կը խօսի ուրիշ ցաւի մը մասին, Անտրէ Շէնիէի օրինակով: Այս բանաստեղծը, որու հայկական ծագման մասին խօսքեր ալ եղան, մէկ ցաւ միայն ունեցաւ կառափնատի ճամբուն վրայ. «Տակաւին բա՛ն մը ունէի այստեղ» (ձեռքը տանելով գանկին): Հոգ չէ թէ մեռնէր կամ մեռցնէին, կը բաւէր որ պարպած ըլլար իր հանճարը: Օշական եւս այս տառապանքով գիտեց մահը, — կ'ուզէր պարպուի՛լ: Ու կ'աճապարէ՛ր: Աւելի քան տասը տարի կը զգար թէ հագած է մահուան քուրձը, ու հետ ի հետ աշխատեցաւ՝ մահը կռնակին վրայ, կուրծքին վրայ, սրտին մէջ: Սկեպտիկ, ինչպէս մեր բոլո՛ր գիւղացիները.

— Աղբա՛ր, կ'ըսէր մահուան, պիտի գամ, եւ-տեւէդ պիտի գա՛մ, հե՛տդ պիտի գամ: Աստուած խաբեր է մարդիկը ցնորքներով եւ հաճոյքներով, որոնց տուեր է կեանք ու [illegible], բայց ես անոնց մարդը չեմ, ես հե՛տդ պիտի գամ, միայն թէ պարպե՛մ բեռս ...

Ուրիշ առթիւ ալ գրած եմ, բեռը պարպելու իր աճապարանքին մէջ, (կան նաեւ ուրիշ երկու պատճառներ՝ զորս կը գտնեմ հոգեբանախօսական վերլուծման ճամբով եւ մեր գիւղացիութեան բարգիտութեամբ, — (*) այդ մասին անպատեհ է, այսօր, խօսիլ այստեղ), Օշական քերականական թլուատութեան մատնուեցաւ եւ իր խօսքը մթնեց(**) :

Գրականութեան մէջ, անհասկնալիութեան (inintelligibilité) տեսութիւնը ակադեմական հարց մըն է, ու շատ հետաքրքրական նիւթ մը, որ զբաղեցուցած է գրագէտները բոլոր լեզուներով գրականութեանց մէջ,— Յայտնութեան գիրքէն մինչեւ միջնադարեան գրականութիւնը (մեր մէջ Գր. Նարեկացի), մեհենական գրականութենէն մինչեւ արդի միսթիքները (մեր մէջ Ինտրա), Լոմպրոզոյի վարդապետութենէն մինչեւ Մալարմէի դպրոցը՝ մութ գրականութեան ուսումնասիրութիւնը եթէ նոյնիսկ չկարենայ լոյսին բերել մարդկային մտքին բոլոր խորհուրդները, գէթ կը հաստատէ թէ գրականութիւնն ալ բարձր ուսում մըն է, եւ հասցուպնիր չէ, ինչպէս կը կարծեն զայն avilissementի տանող հրապաշտները, կամ հրապարակագրութեան ծառայութեան տանող վարժապետները :

Մութ կամ պայծառ, Օշական տուաւ գրականութիւն մը,— դէզերով ձեռագիր: Եթէ մահը չխղճաց որ լրացնէր, իր բարեկամները անշուշտ պիտի գտնան անմահութեան տանիլ ինչ որ լրացուց, ինչ որ պարպեց իր բեղուն ուղեղէն :

Յոբելեանը, որ տօնուեցաւ կարգ մը գաղութներու մէջ, առիթ մըն էր հրատարակելու համար իր գործերը :

Դժբախտաբար Սուրիայէն արձակուած աղմուկ մը խանգարեց յոբելենական տօնակատարութիւնները: Խումբ մը վիժած վարժապետներ, Օշականի հեղինակաւոր գրիչով բանաստեղծ եւ ուսուցիչ Ա. Ծառուկեանի մէկ գիրքին տրուած գնահատութենէն նախանձելով, քաղաքական անուն մը տուին իրենց կիրքին, եւ Օշականը անուանեցին «հակահայաստանեան»,— բառ մը, որ, ինչպէս Ա. Զօպանեան կը գրէ, «անճիշդ եւ հայ ազգն անպատուող բանաձեւ մըն է»: Սրբապղծներու այդ խաչակրութիւնը, ցաւ է ինծ խոստովանիլ, արժանի պատասխանը չստացաւ հայ գրողներու կողմէ: Երիտասարդ բանաստեղծ Սարաֆեան, այստեղ Փարիզի մէջ, վրդովեալ եւ խորապէս յուզուած, կը խնդրէր ինծմէ՝ հրապարակ իջնել խումբ մը գրողներով եւ աւանդին պատկերով իրենց ճակտէն խարանել այդ խուլիկանները:

Յորհեցանք որ Փարիզի յոբելեանը լաւագոյն պատասխանը կ'ըլլայ այդ հէրիֆներուն տրուած: Արդարեւ, Փարիզի յոբելեանը ամէնէն վեհաշուք հանդէսն էր, որ երբեւիցէ տեղի ունեցած ըլլայ այստեղ: Նիւթական հասոյթ՝ ունինք արդէն 100.000 ֆրանք : Եթէ ներգաղթի հանգամանքը բացուած չըլլար, կ'ունենայինք քառապատիկը: Մեր բարեկամները մեզի խոստացած են այս գումարը հասցնել իր կրկնապատիկին, որպէսզի Փարիզն ալ ստանձնէ Օշականի ձեռագիրներէն հատորի մը հրատարակութիւնը, ինչպէս կը լսենք թէ Լոնտոնի, Գահիրէի եւ Ամերիկայի գաղութները ստանձնած են հրատարակել մէկ մէկ հատոր .

Օշականի յոբելեանը պիտի տօնուէր տակաւին Մարսիլիոյ եւ Կեդր. Ֆրանսայի մէջ,— երկու անգամ յետաձգուեցաւ այդ յոբելեանը, որովհետեւ Օշական անձամբ ներկայ պիտի ըլլար, բայց հիւանդանալով չկրցաւ հասնիլ որոշեալ թուականին: Մարսիլիոյ բարեկամները, գլխաւորութեամբ երիտասարդ գրող Կ. Փօլատեանի, ամէն զոհողութիւն յանձն առած էին տօնելու համար Յոբելեանը յառաջիկայ Մայիսին, Օշականի ներկայութեամբ :

Վարպետը չտեսաւ այդ օրը: Բայց իր բարեկամները, ըլլայ Փարիզի, ըլլայ Մարսէյլի, կը խոստանան ամէն ճիգ թափել՝ հատոր մը հրատարակելու համար իրմէ: Վասնզի մենք, ինչպէս կը գրէ Ֆրանսացի գրող մը, «մահուան մէջ կ'ողջունենք անմահութիւնը»:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Այս բառը, որ մեր Ոսկեդարէն կու գայ, Երից վարդապետաց բառարանին մէջ (որուն կը հետեւի եւ Աճառեան), համանիշ կը դրուի հեշտասիրութեան: Ա. Գարագաշեան, ընդհակառակը, կը թարգմանէ խորագիմայութիւն: Նիւսացիի «Կոչումն Ընծայութեան» գիրքէն առնուած այս բառին երկու նշանակութիւններն ալ ստուգաբանական չեն, այլ միայն մեկնողական: Կը կարծեմ որ եթէ արմատը ընդունինք «բարք» բառը, պէտք է իրաւունք տալ Գարագաշեանի, սահմանելու համար բարգիտութիւնը՝ «ուսում մը, որ շարժումներէն, սովորութիւններէն, ֆիզիքական գիծերէն կը հետեւցնէ անհատին նկարագիրը», ծանօթ՝ կամ այլ անուններով,— Typologie, physiognomonie (Ն. Բիւզանդացի կը թարգմանէ բնագննութիւն), մինչ Klages կը նախընտրէ caractérologie, այժմ շատ յարգի իբրեւ բառ եւ գիտութիւն:

(**) Հեւասպառ այդ աշխատանքին հետեւանքով, Օշական չկրցաւ մշակել մեթոտ մը, ինչպէս որ յաճախ կրկնութիւններ եւ հակասութիւններ երեւցան իր ուսումնասիրութեանց մէջ, եւ «իրաւ գրականութեան» իր տեսութիւնն ալ դպրոց կամ վարդապետութիւն ստեղծելու ուժը չունեցաւ : Այսուհանդերձ իր դժգոհութեան տեսութեամբ, ինքնատպութեան ոճով եւ բնածին տաղանդով պիտի մնայ արդի ժամանակներու մէջ գրականութեան ամէնէն հետաքրքրական դէմքերէն մին, որուն ճակատ պիտի խոնարհեն մեր գրագէտները ընդմիշտ յաւիտեան :

ՓՇՐԱՆՔ ՄԸ ՕՇԱԿԱՆԷՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

ՎԵՐՋԱԼՈՅՍ

Վերջալոյս մեծկակ է եկած: Բուժարանին անկիւնէն, գլուխ գլխի իմ ցաւիս հետ, կը տեսնեմ տխրութիւնը օդին որ քիչ քիչ կը մեռնի, քաշուող հոգիի մը պէս .

Խաղաղ է ներսը: Պատին վրայ, պատուհանէն ինկած է լոյսի քառանկիւն մը, կարմիրի դարձող ու գրեթէ հեւքի մը մէջ :

Յամառ, կը նայիմ անոր: Կարմիրը մօտ դեղին մըն է: Հետզհետէ նուաղումը կը փախչի, կարմիրը կը հօծնայ, դառնալով յստակ ու բոցանուտ :

Պատին վառող այս ծիրանիէն թեթեւ անդրադարձ մը կը լայննայ, ու առարկաները որոնք կ'իյնան լոյսի այդ կտորին մէջ, կ'անրջանան, կը փոխուին :

Ու տխուր է պահը: Բան մը կը մեռնի երկինքին մէջ ուր չեմ նայիր, բան մը կը մեռնի հոս, սենեակին մէջ ուր արցունքներ կը թափին հինաւուրց գորգին :

•

Յանկարծ ոտքեր կ'արթննան դուրսէն: Կամաց է անոնց զարկը: Մենաւորը քաղաքներուն մէջն իսկ ճգնաւոր մըն է: Ան գիտէ գաղտնիքը բոլոր հնչքերուն ու քիչ անգամ կը սխալի ծեծքերուն իսկ հասկացողութեանը մէջ: Սուզումը սովորական վիճակն է անոր: Մեռած աւազանի մը պէս ան կը դողայ լոյսերուն զիծէն ու շուքերուն հեղարշէն :

Սենեակ բերող նրբանցքին մէջ կեանքի թեթեւ բարախում մը, ու անմիջապէս՝ անոր մուտքը սենեակէն ներս :

Ինչ սրտառուչ բան կայ սպասումէն յոգնած երազողին համար այդ անբարբառ մուտքին մէջ :

Ան, ներս մտնողը, կը բերէ երախտագիտութիւն, կը բերէ ժպիտով խառնուած ազնուական թախծութիւն, կը բերէ մանաւանդ մօտութիւնն իր էութեան.

Ու անով կը լեցուի մէջոցը :

•

Վերջալոյս կայ ու կայ սենեակին մէջ: Հիմայ լոյսը հասած է գոյնի զմայլելի մաքրութեան մը — կարծես հեղուկցող սուտակներէն թորուած կարմիր մը, որ թողած է հատնումին բոլոր բացութիւնը ու արիւնին հոծութիւնը :

Նոր եղանակ մըն է ան, զոր տեսեր եմ արհեստական քանի մը վարդերու վրայ :

Լոյսը կը տպաւորէ մտնողը: Կը նայի ան, յոգնած ժպիտովը: Կը քալէ ու պատուհան կը չոքի :

Անոր դէմքն ու իրանը կը թաթխուին այդ ծիրանիին մէջ: Երեսին վրայ պարոյր կայ ժպիտին ու անոր կաթը կը սարսռայ այդ արիւնին տակ :

Մազերը կը վառին, կը բռնկին, բոցը կը սահի անոնց հիւսքերէն ու աչքերուն կապոյտը անոր պատեանովը կը քօղուի .

Ու տեսիլքէն առջեւ իմ նայուածքս կը տարտամնայ այնքան որ դուրս կ'ելլեմ ինծմէ: Ձեռքս կ'երկնցնեմ բռնելու համար այդ ճառագայթումը :

Բայց ան կը չեղի, թեթեւ՝ ինչպէս երազի մը պտոյտը, կը փախչի արեւէն ու ալ չերեւար :

×

Իրիկուն: Տխուր վերջալոյս մը այս անգամ : Կը յիշենք միաժամանակ հրաշալի օրը :

— Այնպէս վերջալոյս ե՞րբ կու գայ :

— Այդ վերջալոյսը չի գար: Համոզուեցէք ատոր :

⁂

Ձեր գիտե՞ր, կը զգա՞յ արդեօք անհուն այն լքումը որ իր պզտիկ պարբերութենէն կը քակուի ու կը թափի իմ մէջ :

Վերջալոյսը կու գայ. փաստ եմ ատոր, թերեւս աւելի հարուստ քանի որ երկինքին քմայքը աղբիւր ու ծով չունի իր ետեւէն: Վերջալոյսը կու գայ, բայց դուն չես գար անոր լոյսին մէջ:

Ինչո՞ւ գլանալ իմ տարաբախտ աչքերուս բոցով ու արիւնով բռնկած քու դէմքիդ երազը, երբ ան կրնայ լուսինի մը պէս ցայտել ինծմէ ներս, թառ ձգող մութին վրայ:

Այդ վերջալոյսը, քու վերջալոյսդ չի գար: Դուն կ'ըսես: Բայց թող գայ անիկա: Թող գայ ան երբ տակաւին երեւնելուն վրայ իյնող լոյսերը չեն մոռցած խնդալը: Ու մանաւանդ երբ այդ ողողումը պիտի խնայուի աշխարհին:

Մահուան հետ այսքան ընտանեցած տղան թող գերեզմանին մէջ տանի վերջալոյսէն աղջիկ մը գոնէ :

(«Խորհուրդներուն Մեհեան»էն)

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆԸ»

Թուրք մամուլն ու անթելը դովասանական տաղեր հիւսեցին, Գարապէքիր Քեազըմի (փաշա) մահուան առթիւ :

Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովի նախագահը իսկապէս արժանի՞ էր այդ շողիքոտ փառաբանութեանց, իբրեւ «Հայաստանի յաղթականը» կամ հերոսը արեւելեան ճակատի գործողութեանց :

Գարապէքիր Քեազըմ ինք պատասխանած է այս հարցումին, տարիներ առաջ, երբ կը շնորհաւորէին զինքը, իր տարած յաղթանակին առթիւ :

— Ես կռիւ չտեսայ: Առ նուազն երեք ամիս դիմադրութեան կը սպասէի, բայց թշնամի բանակը չկռուեցաւ: Շնորհաւորեցէք Խալիլ փաշան որուն դէմ կատաղօրէն կռուեցաւ հայ զօրքը, ճակատ ճակտի :

Թուրք հրամանատարին այս խոստովանութիւնը անշուշտ բան մը չի պակսեցներ Կարսի կսկծալի պարտութեան ծանրութենէն :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ «դաշնակ մաուզերիստները» մոլեգնօրէն կը կռուէին Սուրմալուի դաշտին մէջ, բազմիցս վերագրաւելով ռազմագիտական կէտեր, բարձունքներ, իսկ ակադեմիա աւարտած զօրականներ նախընտրեցին անձնատրութեան հրաման արձակել: Եւ բերդաքաղաքը փոխանակ ցմահ պաշտպանուելով աւերակոյտի մը վերածուելու, նոյնութեամբ յանձնուեցաւ Թուրք բանակին :

Նիւթեր չեն պակսիր, լուսաբանելու համար պարտութեան կարգ մը պատճառները, — Թուրք-ռուս գործակցութիւն, հայ բոլշեւիկներու դաւաճանութիւնը, մասնաւոր գործակալներու սողոսկումը հայկական բանակին մէջ, եւն.: «Մուսթաֆա Քէմալ եղբայրդ է գալիս» :

Միւս կողմէ, իրականութիւն է որ հայ զինուորը յոգնած էր տարիներու կռիւներէն: Ան ի զուր փրկարար ձեռքի մը կը սպասէր Արարատի ստորոտը կամ Օլթիի բարձունքներուն վրայ: Միեւնոյն ատեն տկար էր թէ համրանքով եւ թէ սպառազինութեամբ: Դաշնակիցները շատ ուշ հասցուցին իրենց ռազմական աւելցուքը :

Ու վերջապէս հոգեբանական պատճառը : 1920ի մայիսեան ապստամբութիւնը, թէեւ անյաջող, շատ խոր ճեղք մը բացած էր հայկական դիմադրութեան ճակատին վրայ: «Ռուսը կու գայ կ'ազատէ, ինչո՞ւ կռուիլ ...» :

Այս հարեւանցի կէտերը կ'արձանագրենք պարզապէս ի տեղեկութիւն, եւ ոչ թէ իբրեւ արդարացում :

Ամէն պարագայի մէջ, այդ օրերուն կացու-

թիւնը աւելի յուսահատական չէր քան 1918 Մայիսին, երբ աշխարհէն կտրուած, բոլորէն լքուած անտէր եւ անճար ժողովուրդ մը օրհասական պայքար կը մղէր, «մահ կամ ազատութիւն» աղաղակելով :

Իր դիմացը գտնելով հողերանօրէն պարտուած բանակ մը, Քեազըմ Գարապէքիր ուրիշ բան չըրաւ, եթէ ոչ իր կարգին բռաջնջել Կարսի ամբողջ շրջանին ժողովուրդը եւ անձնատուր բանակը :

Ի՞նչ օգուտ մանրամասնել այդ կոտորածին ահաւոր դրուագները՝ քաղաքէն մինչեւ գիւղերը : Մինչեւ Ալեքսանդրապոլ (Լենինական) եւ աւելի անդին : Գալով զօրքին, եթէ Սողանլուի անտառին ծառերն ու սառերը լեզու գտնային, աշխարհ պիտի սարսէր իրենց հառաչանքէն :

«Հայաստանի յաղթական»ը կրնայ պարծենալ որ առ նուազն վաթսուն հազար Հայերու հաշուեյարդար մըն ալ արձանագրուեցաւ Թուրքիոյ արիւնազանգ պատմութեան մէջ :

Դեռ չենք հաշուեր համատարած աւերումները ու անհաշիւ կողոպուտները, որոնք նոյնպէս մաս կը կազմեն նոյն փառապանծ յաղթանակին :

Քանի մը նախարարներու եւ բարձրաստիճան պաշտօնեաներու գերութենէ արձակումը երբեք չի կրնար չքմեղացնել Թուրք հրամանատարը, որ իբրեւ թէ տեղեկութիւն չէ ունեցեր գործուած աւելի սպանդէն ...

Շանսատակ Թալէաթին անգամ յաճախ սուտխնդ կը ձեւանար, ստորագաս պաշտօնէութեան վրայ ձգելով հայաջինջ սարսափներուն պատասխանատուութիւնը :

Այս բոլորին մէջ, ամէնէն վրդովիչ պարագան այն է որ «յեղափոխական» Թուսաստանը մընաց անտարբեր՝ իր թրքամէտ քաղաքականութեան մէջ : Մնաց հաւատարիմ զինակիցը Մ. Քէմալի, նոյն սրտագին բարեկամութեամբ ողջունելով Թուրքիոյ քաջարի «ասկեար»ներուն յաղթանակը Փոքր Ասիոյ մէջ, Յոյներուն դէմ :

Նոյն քստմնելի հանդոյցն էր որ կ'օլորուէր երկու փոքր ժողովուրդներու գլխուն, արեւելքէն արեւմուտք : Դաւը երեւութապէս ուղղուած էր «Անտանտ»ին դէմ (անգլեւսաքսոն ճակատ), բայց իրականին մէջ, երկու դժբախտ ժողովուրդներ էին որ արիւն քամեցին :

Երբեք այսքան պոռնկացած չէր որեւէ յեղափոխութիւն, ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Եւ դեռ միամիտներ կան որ կը զարմանան թէ Մոսկուան ետ չառներ Կարսն ու Արտահանը, կամ Հայաստանի չի վերադարձներ Նախիջեւանն ու պատմական Սիւնիքը :

Վիշինսքիներու երկդիմի խօսքերը եւ անճարակ արդարացումները, 1945—46ի «հայասիրական» չնդալից աղմուկներէն վերջ տիրող չարաշուք լռութիւնը եւ ուրիշ պարագաներ անգամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ դեռ տաք ու պաղ օրեր շատ պիտի տեսնենք, աջէն թէ ձախէն .

Մ. Քէմալները, Քեազըմ Գարապէքիրները եւ Իսմէթները յաւիտենապէս երախտապարտ են Մոսկուայի, Լոնտոնի թէ Փարիզի, որոնց գլխաւորին շնորհիւ «ետ առին» ոչ միայն Կարսն ու Արտահանը եւ Փոքր Ասիան, այլեւ Կիլիկիան, իջնելով մինչեւ Ալեքսանտրէթ եւ Անտիոք :

Հալէպ, 5 Փետրուար ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՓՈՒՇ'Մ ԾԻԾԱՂ

Տէրտէրաստով...

Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազանը, ելեկտրական զօրաւոր լապտեր մը ձեռքը, տէրտէրցու կը փնտռէ Փարիզի ժամուն համար :

Ա՜խ սա մեր գաւառները ո՛ւր են : Աղբիւրէն ջուր բերելու պէս դիւրին էր տէրտէր — վարժապետ ճարելը :

Առաքեալներու պէս տէրպապաներ ունէինք : Փառաւոր մօրուքով : Իրարու հետ «տէր եղբայր»ով կը խօսէին : Ոչ ծուխի, ոչ ալ մուխի խընդիր կար :

Հանդիպած տէրտէրիդ կրնայիր ըսել . — «Տէր հայր տունը հիւանդ կայ, Նարեկ մը կարդայիր » :

— Շատ լաւ, օրհնած, հիմա կ'երթամ , Աստուծով կ'աղեկնայ : Բժշկութեան աւետարան մըն ալ կը կարդամ :

Բարի էին : Սատանայէն աւելի դրամէն կը վախնային :

Զատկի, Ծնունդի, տնօրհնէք : Անուան տօնախմբութեան այցելութիւններ : Ահա իրենց հաստատուն եկամուտը :

Իբրեւ վարձք սանկ կամացուկ ժամոց մը կը սահեցնէիր իրենց ափը : Նոյնիսկ աչքի ծօթով չէին նայեր տուածիդ :

Սուսմպոլի քահանաներուն պէս, «չէնկէլը միս կա՞յ ժամկոչ»ի պէս զաղտասելուկներու ծանօթ չէին մեր գաւառի տէրպապաները :

Ոչ լսէ, ոչ աստուածաբանական դպրոցի երես էին տեսած մեր տէր Պօղոսն ու Տէր Մեսրոպը եւ սակայն «Տէր ողորմեա»էն մինչեւ «Երթայք խաղաղութեամբ»ը անսխալ կը կարդային հաւատքով եւ ծոմ փորով:

Հիմա՞ :

— Եկուր տէրտէր շինենք քեզ, Անանիա :

— Ինչ կ'ըսես, ես ոչ աղօթք, ոչ ալ շարական երգել գիտեմ : Ժամ մտած չունիմ որ...

— Կը սորվիս ծօ : Աս ալ բան է : Լաւ Ֆրանսերէն գիտես : Հայերէնդ ալ վնաս չունի կարծեմ :

— Նօ՛ մօն ամի, գործս քիչ շատ կարգի դնելու վրայ եմ : Գործէս աւելի կրնամ շահիլ :

— Բայց հիմա գործերը լաւ չեն : Տէրտէրութիւնը բանուկ գործ է : Հէմ ամէն տեղ վերի բազմոցը կը հրամցնեն քեզ : Լաւ մտածէ : Միշտ չի պատահիր : Քեզի պէս կարդացող մարդ կը փընտռեն կոր :

— Ըսի որ ժամու բաներէն չեմ հասկնար :

— Ես ալ ըսի որ կը սորվիս : Նորդէն տիրացուներն են որ կը կարդան, կ'երգեն : Դուն սանկ «հայր մեր» մը գոց ըրէ : Աւետարանի մէջէն կրնաս ելլել : Այդչափ մը հայերէն կարդալ գիտես չէ՞ :

Մեզի լաւ օտարերէն գիտցողի պէտք կայ : Քարթ տ'իտանթիտէի գործ, ծննդեան վկայականներ գրելու կարողութիւն ունեցող : Մանաւա՛նդ օտար աղջիկներու հետ կարգուողներուն պսակին՝ Ֆրանսերէն խրատական խօսողի շատ պէտքը կայ :

— Ճանըմ ատոնք դիւրին բաներ են : Մէջէն կ'ելլենք, բայց ես հանքաբանութիւն ուսած մարդ եմ : Կրօնքի հետ կապ չունիմ :

— Ծօ աւելի լաւ : Ստակն ալ հանք է : Մենք քեզի պէս օտարերէն գիտցողի պէտք ունինք, որպէսզի նոր սերունդը ժամ քաշենք :

X

Անցած շաբաթ, բարեկամս Կ. Խուպիկեան եկած էր ըրած թերթի մէջ՝ «ալայլը» քահանաներու դէմ :

Շատ տրամաբանական, շատ բարեմիտ էր իր դիտողութիւնը : Որոշ վերապահութիւնով կը ստորագրեմ իր դրութեան տակ : Բայց... ախ այս շաղկապը, ինչ դժուարութիւններու դուռ կը բանայ ...

Քահանայութիւնը մեր մէջ, ժողովրդական ապարէզ է : Մէկը, եթէ ոչ կոչում, գոնէ զօրաւոր փափաք պէտք է ունենայ ինքնաբերաբար փիլոնի տակ մտնելու :

Ժամասացութիւն, շարական երգել, ծիսական օրէնքները լաւ պէտք է գիտնայ : Ի դէպ պարագային, եթէ Մաշտոցն ու Ժամագիրքը կորսուած ըլլան ժամուն դասէն՝ կարենայ ի բերանէ արտասանել ...

Անցած շաբթուան նորագրոշմ քահանան, կարծեմ կը լրացնէ այս պահանջները :

Նոր Սերունդը, եւ ժամ-աղօթքէ լուր չունեցող դասակարգը եկեղեցի քաշելո՞ւ, դա նախ վարդապետներու, վեղարաւորներու գործ է : Սակայն եթէ աստուածաբանութեան համալսարանի տնօրէնն ալ քահանայացնես, այդ ուծացածները՝ ժամուն առջեւէն իսկ չես կրնար անցընել : Շղթայակապ իսկ ժամէն ներս չես կրնար խօթել այդ մոլորեալները ...

Երուսաղէմի եւ Անթիլիասի վանքերն ալ տարին հազիւ քանի մը վեղարաւոր երիտասարդներ կ'արտադրեն, որոնք թարմ - թարմ տոլարաստան, Ամերիկա կարտածուին...

— Ուրե՞մն :

— Պէտք է գոհանալ եւ մենքինք երջանիկ համարել եթէ պարզ եւ առաքինի արարողական լաւ գիտցող տէր հայրիկներ ճարենք : Պայմանաւ որ կարելի ըլլայ անոնց միւռոնած ճակտին փակցնել Աւետարանի հետեւեալ խօսքը «Ահա Իսրայելացին յորում նենգութիւն ոչ գոյ»...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՃԱՌԱԳ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ո՞վ էր այս մարդը... Համատն էր ու չէր : Ինչ ահաւոր դիմափոխութիւն, եւ ինչ անսպասելի այցելութիւն :

— Աստուծոյ ողջոյնը՝ վրադ, ի՞նչ կայ Համատ ... :

— Ահաւոր պայքար... չարաչար յոգնութիւն եւ սպառում ...

— Արդի՞ւնքը ...

— Ոչինչ դրեթէ ... խոպան, անմշակ տարտերու վրայ՝ սերմնացանութիւն մը դժբախտ ... : Ամբոխը կը մնչէ, կ'ոռնայ կրօնախտէ բռնուած : Որ իր կատաղի նոպաներուն մէջ, կը սպառնայ այդ ախտը յառաջացնող ձեռքերը կտրել, ոչընչացնել, մի անգամ ընդ միշտ : Այնքան ալ մեղադրելի չէ ան, որովհետեւ մեր ցեղը դերազանցօրէն կը հաւատայ ոգիներու, ճիներու եւ անոնց գերբնական զօրութեանց :

Ան, այսպէս կ'ենթադրէ, որ սատանաները կախարդական գիրքեր գրած ու թաղած են Սողոմոնի դահին տակ ու ես անոնցմով մոգութիւններ կը կատարեմ, ժողովուրդը խաբելով : Ու միահամուռ կը պահանջէ, հրաշքի թեւերով զրկուած կրօնագիրք մը , իր ականատեսի աչքերուն տակ : Այլապէս, կրօնաբերդին — Մէքքէի կատաղօրէն կճրտացող ատամներուն դէմ : Դուն, ես ու այս թաքստոցը կը գտնուինք անմիջական վտանգի , նոյնիսկ մահուան սպառնալիքի տակ :

Յուսահատութիւնը, պահ մը, իր քարեղէն ոտքերը սեղմած, նստաւ անոնց կճկուած շրթներուն վրայ, սարսափը, մութին մէջ, կարկառուն ձեռքերով, կը խարխափէր ու մղձաւանջը, երկինքի ճամբով կը խուզարկէր ուղեկորոյս աստղի մը լոյսը, մինչեւ որ Համատ սկսաւ քակել կոճակները իր շրթներուն եւ բացատրել իր հանճարեղ ծրագիրը, որպէս միակ փրկարար միջոց յաջողութեան :

Խսա ցնցուեցաւ մէկէն, որպէս թէ սառցաման մը թափուած ըլլար իր մերկ մարմինին վրայ, որպէս թէ գանկը կը պատռէր անսպասելի, անողոք մրճահարումներու տակ :

Այդ ի՞նչ բան էր, որ կ'արձագանգէր քարը ճեղքուած ջաղացքի մը նման : Այդ ի՞նչ բան էր, որ կը հալածէր զինք, հովին ծեծուած կաղնիի մը նման : Այս բոլորը տեւեցին ակնթարթ մը միայն : Ցետոյ, կարծես, սկսան թափիլ ասեղները մսահան, մրճահարումը լռել ու հալածական կաղնին, գլուխը վեր առած, ցցուիլ ամէն անոնց դէմ, որ կը փորձէին անպատկառ ամբաստանութեամբ, իր սրբարմատ բունէն սատանաներուն դրիչներ հայթայթել :

ՄՏՔԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները երեքշաբթի օր)

1.— «Մարդոյ բնութիւն բարեաց ցանկացող է եւ ոչ չարեաց» : Ո՞վ գրած է այս խօսքը եւ ո՞ւր :

2.— Ո՞վ գրած է — «Աշխարհ Ամենայն»ը, « Այսօր անճառ»ը, «Նորաստեղծեալ»ը եւ «Առաւօտ լուսոյ»ն :

3.— «Հայրիւրի մօտ երկսեռ պատանիներ ներկայ էին» : Սխալ կա՞յ այս խօսքին մէջ :

4.— Ո՞ւր կը գտնուի Ներսէս Շնորհալիի դըրեակը :

5.— Ո՞վ էր այն բանաստեղծը որ իր «Սրինգ»ով անմահացաւ :

6.— Շաւարշ Նարդունի քանի՞ գիրք հեղինակած է :

7.— Ծի՞շդ գրուա՞ծ են հետեւեալ բառերը — խուրց, խեձգետին, խոռոջ, լուսաթաղանդ, լիրփ, սայթաքիլ, սիքաճեմ, ռմբացիդ .

8.— 1917ի Կովկասի Սահմանադիր Ժողովի ընտրութեանց մէջ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը քանի՞ քուէ ստացաւ :

9.— Փարիզի Օփերան քանի՞ սանդխամատ, քանի՞ բանալի եւ քանի՞ դուռ ունի :

10.— Միջին դարը ե՞րբ կը սկսի ու ե՞րբ կը վերջանայ :

11.— Եկայ, տեսայ, յաղթեցի — այս խօսքը ըսած է Նափոլէոն, Շէյքսփիր, Յուլիոս Կեսար :

12.— Կիրասոնը, Շապին Գարահիսարը , Ամարկիրը, Ակնը եւ Տիվրիկը Ուիլսընեան սահմանագծէն նե՞րսն են թէ դուրսը :

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

★ Եթէ կ'ուզես որ երազներդ իրականանան, մի քնանար, ոտքի ելիր :

★ Շատ մի մտերմանար, բերնի ծամոց կ'ըլլաս :

★ Մտածէ անգամ մը, եթէ դուն ուրիշ մէկը եղած ըլլայիր, պիտի ուզէի՞ր բարեկամ ըլլալ քեզի պէս մէկու մը հետ :

★ Աստուած մարդոց մէկ երես տուած է. մարդիկ բազմաթիւ երեսներ շինած են իրենց համար — Շէյքսփիր :

ցի՛ մը ղրկած է Գերմանիա վերահաստատելու համար երկու երկիրներուն առեւտրական յարաբերութիւնները :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ նոր տագնապ մը սկսած է Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Ուրբաթ օր խառն կառավարութենէն հրաժարեցան վեց ոչ համայնավար նախարարներ: Նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին մօտ ատենէն :

ՀԵԼԼԷՆ խորհրդարանը 90ի դէմ 190 ձայնով վստահութեան քուէ տուաւ կառավարութեան : Վաղը խորհրդարանին պիտի ներկայացուի նոր օրինագիծ մը որ կ'առաջարկէ փակել ներկայ նստաշրջանը :

ՌՈՒՍԻՈՅ համայնավար կուսակցութիւնը խստօրէն կը քննադատէ Մոսկուայի Պոլշոյի թատրոնին դերասանները ու երգիչները որոնք ձեւապաշտ արուեստը կը քաջալերեն: Արուեստներու յանձնաժողովին նախագահը Լէպէտեւ դիտել կուտայ թէ խորհրդային տարիներու թատրոնը արուեստի ստեղծագործութիւն չունի եւ ազդուած է քաղքենի արուեստէն :

ՆԻՒՐԸՄՊԷՐԿԻ ամերիկեան զինուորական դատարանը ցկեանս բանտարկութեան դատապարտեց նախկին մարաջախտ Վիլհէլմ Ֆոն Լիսթը — Հարաւ արեւելեան Եւրոպայի գերմանական բանակներուն ընդհանուր հրամանատարը: Տասնէն մինչեւ քսան տարուան բանտարկութեան վճիռ ստացան ուրիշ եօթը զօրավարներ: Բոլորն ալ ամբաստանուած էին թէ սպաննել տուած էին իրենց ձեռքը գտնուող պատանդները, քանդած ու կողոպտած էին իրենց գրաւած վայրերը, բռնաբարած էին պատերազմական գերիներու համար միջազգային օրէնքով պարտադրուած կանոնները եւ բանի աշխատանքի մղած էին ոչ-զինուորականները :

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը մասնաւոր հրամանագրով մը չեղեալ կը յայտարարէ նախկին թագաւորին կողմէ Ռումանացիներու կամ օտարներու տրուած բոլոր պատուանշանները :

ԱՄԵՐԻԿԱ պէտք է տասը հազար առաջին գծի օդանաւ ունենայ, կ'ըսէ զօրավար Սթրէյթմէյըր որ ընդհ. հրամանատարն է Միացեալ Նահանգներու օդային ուժերուն: Ռուսիա 14000 օդանաւ ունի այսօր: Որեւէ յարձակող ջախջախելու համար, պէտք է միշտ պատրաստ ունենանք 6869 ռմբաձիգ, 400.000 զինուոր եւ 150.000նոց կրաւորական պաշտպանութեան սպասարկութիւն մը, կ'ըսէ զօրավարը :

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Անուշեղէն՝ 500 կրամ E. J. եւ A. դասերուն՝ SL կտրօնով :

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ դահլիճէն հրաժարած են կարգ մը յայտնի ընկերվարականներ :

ՊԵԼՃԻԱԿԱՆ խորհրդարանը 3ի դէմ 183 ձայնով քուէարկեց կիներուն քուէ տալու իրաւունքը: Օրէնքը պիտի գործադրուի 1949 յուլիս 21էն սկսեալ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ի առեւտրական դաշնագիր մը կնքուեցաւ Մոսկուայի մէջ Խորհրդային Միութեան եւ Պելճիքայի միջեւ :

ՇԱԲԱԹՆԵՐ առաջ հերքուեցաւ այն լուրը թէ Եէմէնի թագաւորը մեռած է: Հիմա կը հաստատուի թէ թագաւորը սպաննուած է իր երեք որդիներուն եւ վարչապետին հետ :

ՆՈՅԵՄԲԵՐԷՆ ի վեր Պաղեստինի մէջ սպաննուած են 1281 հոգի: Արիւնալի ընդհարումներ տեղի կ'ունենան ամէն օր, Երուսաղէմի, Հայֆայի եւ Թէլ Ավիվի մէջ: Հինգշաբթի օր 13 հոգի եւս սպաննուեցան :

ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի կողմէ: 28 Փետր. շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին երկաթասարդաց սրահին մէջ: Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան նուագ, բանախօսութիւն: Մուտքը ազատ է :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն : Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ :

Մուտք 100 — 300 ֆրանք :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameame - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէս խնջոյքը այսօր կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas (métro Porte des Lilas): Հայկ. նուագախումբ, թառ (Գարեգին), սրինգ (Բենօ), քէմէնչէ (Օհանեան) եւ ջութակ:

Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի **ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ** եւ **ՄԱՎԶԷՐԻՍՏԸ**, թատերգութիւն Ա. եւ Բ. արարները: Կովկասեան եւ Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զաւեշտ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲՕՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ծօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ :
Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Հովանաւորութեամբ Նախ. Խազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

Այսօր կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Գոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք :

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Պ. Ռընէ Կոտէ, ֆրանսական կաճառէն, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկանօֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանզատեան, Պ. Պ. Գ. Սիրազեան, Կ. Փափազեան, Կ. Յակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Պալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Զիլինկիրեան :

Նուագախումբ Ֆ. Պոլյեօնի: Սեղաններուն համար հեռաձայնել՝ Պ. Կիւլպէնկեանի, առաւօտները, Դրօքատէրօ 44-38:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին այսօր կիրակի ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux : Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթէպցի Յակոբ Մխիթարեան, Թրքալեօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի :

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿՐԻԱԿ ՍԱԿԵԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՆԻՏԱ ՊԻԱՆՍՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ
Յայտագրին մէջ.— Տօնիզէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Մօցարթ, Ա. Պեռօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:
Տոմսերը հայ գրատուններէն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Այսօր՝ կիրակի «Վռամեան»:

Հինգշաբթի՝ 26 Փետր. — «Հայաստան» :

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար. — «Ընկեր Կարօ» եւ «Դուման» :

Կիրակի, 29 Փետր. — «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը :

Հինգ. 4 Մարտ. — «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը :

Ուրբաթ, 5 Մարտ. — «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ. — Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Յոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է : Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը :

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Ողբ. Յակոբ Օշականի մահուան պատճառաւ, յետաձգուած է Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան այս օրուան հանդէսը :

ՁԱՏԿՈՒՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Արշալոյս Փէնտիկեան Պոլսեցի (Եէնի Գափու), ծնեալ Պէրպէրեան, Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել Մանուկ Ճէլալեանի 22 Côte Poids des Farines Romans, (Drôme) :

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան: Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները :

ԱՆՈՒՇԸ

Մարսէյլի Գազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՑ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45էն եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 ոսկի

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 24 Février 1948 Երեքշաբթի 24 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année No 5274-Նոր շրջան թիւ 883 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍՊԱՌՆԱՑԷՔ, ԲԱՅՑ ԼՍԵՑԷՔ

Եթէ կարելի ըլլար իմաստակ պատճառաբանութիւններով եւ կեղծ հայրենասիրութեան մարզանքներով Դաշնակցութեան տարողութիւնը ունեցող կազմակերպութիւն մը թաղել ու հողէհանդիստ կարդալ անոր «դիակ»ին վրայ, մեր անզուգական հակառակորդները շատո՛նց իրականացուցած պիտի ըլլային իրենց երազը:

Եթէ քանըութը տարուան զզուելի պայքարը մինչեւ այսօր արդիւնք մը տուած ըլլար, բնականաբար աւելորդ պիտի ըլլար ներկայ խաչակրութիւնը որ ամէն օր նոր թափ կը ստանայ՝ Հայաստանի «անտեսանելի»ներու տուած հրահանգին:

Մեր Մեծաքանչին մէջ հայհոյանք չմնաց որ չթափէին մեր գլխուն, ամբաստանութիւն չմնաց որ չնետէին մեր ճակտին, զրպարտութիւն չմնաց որ չհնարէին՝ միշտ Դաշնակցութեան հեղինակութիւնը հարուածելու եւ զանգուածները մեզմէ հեռացնելու համար:

Ո՞ւր հասան, կամ ո՞ւր պիտի հասնին, այս ճիհատով: Ոչ մէկ տեղ:

Վերջերս մեր խմբագրատունը այցելեցին երկու «բարեմիտ»ներ դիմացի ճակատէն, յանձնարարելու համար մեզի որ «շատ կարեւորութիւն չտանք եղած ամբաստանութիւններուն եւ շատ չխայթենք քանի որ «մենք գիտենք թէ Դաշնակցութիւնը հայրենասէր կազմակերպութիւն է ու եթէ սխալներ գործուած են ժամանակին՝ յանցանքին մեծագոյն բաժինը կը պատկանի բարեկամ կոչուած պետութիւններուն»:

— Ձեզի չի վայլեր ու պատասխանէք, անոնք ուրիշ, դուք ուրիշ ...

Այո՛, անոնք ուրիշ, մենք ուրիշ:

Կը պատասխանենք միայն այն ատեն երբ մարդիկ լրբօրէն մենաշնորհի կը վերածեն հայրենասիրութիւնը եւ անպատկառ չեշտով Դաշնակցութենէն կը պահանջեն որ «չքմեղանք դիմէ. Հայաստանով»:

Ո՞ր ժողովուրդին մէջ հայրենիքը սեփականութիւնը կը նկատուի պատեհապաշտ ու անպատասխանատու հատուածի մը որ օրուան հովերէն ազդուելով ուղղութիւն կը փոխէ: Եթէ ուղղութիւն ունի:

Մարդիկ, իմաստակութիւնը այն աստիճան զարգացուցեր են որ ոչ միայն իրենց ուսերուն վրայ առած են Հայաստանի շահերուն պաշտպանութիւնը, այլեւ ծիծաղելի մարզանքներ կը կատարեն իրենց Կարմիր հովանիին տակ առնելու համար արտասահմանեան Հայաստանը:

Որո՞ւ դէմ է որ «կը պաշտպանեն» խորհրդային կոչուած հայրենիքը:

Թուրքի՞ն դէմ, օտար ու վտանգաւոր վարդապետութեա՞ն մը դէմ:

Ո՛չ, Դաշնակցութեան դէմ, Դաշնակցութեան քննադատութեանց դէմ:

Ազատութեան եւ ժողովրդավարութեան անունով քարոզ ու չարակամ կարդացողներ, միամտօրէն կ'աշխատին կաշկանդել՝ ամենայն Հայոց հայրենիքին սեւն ու ճերմակը ցոյց տալու մեր ազատութիւնը:

Ու վերջերս սկսած են սպառնալ մեր ընկերներուն եւ ըսել կ'ուզեն — Եթէ չլռէք ու չերկրպագէք «հանճարափայլ»ին վարչաձեւին առջեւ, կը ջախջախենք ձեր գլուխը ...

Ցիշեցնէ՞նք այդ տխրացոյներուն որ այդ վատոգի սպառնալիքներով չէ որ Դաշնակցութիւնը պիտի փոխէր իր քաղաքական ուղեգիծը՝ տիրող վարչաձեւին հանդէպ:

Պիտի շարունակենք պնդել որ այդ վարչաձեւը պարտադրուեցաւ մեր ժողովուրդին դէնքի ուժով:

Պիտի շարունակենք յայտարարել որ Լենինի եւ Քէմալի սրտագին բարեկամութեան պատճառաւ էր որ տապալեցաւ նախորդ իշխանութիւնը:

Պիտի շարունակենք բողոքել հազարաւոր անմեղներու աքսորին ու բանտարկութեան դէմ:

Պիտի շարունակենք դանդատիլ երբ մեր լեզուն կը ջարդեն իրենց «լաուրեատ»ներով, «պրէսիդէնտ»ներով, «պարտիա»ներով կամ «պրոցէսն»երով:

Պիտի շարունակենք քննադատել Մոսկուայի կառավարութիւնը երբ «ասոր անոր» կը բաշխէ մեր հողերը:

Պիտի շարունակենք «բաց խօսիլ» երբ ներքաղաքական հակադաշնակցական ճիհատի:

5000նոցներու վճարումը

Ֆրանսական կառավարութիւնը սկզբունքով համաձայնած է փոխացնել երեքէն մինչեւ տասներեք 5000նոց վերադարձնողները եւ վճարել այդ թղթադրամներուն փոխարժէքը յառաջիկայ երկու երեք շաբթուան ընթացքին եթէ խնդրոյ առարկայ անձերը ամբողջութեամբ վճարած են իրենց տուրքերը:

Այսօր, կամ ամէնէն ուշը վաղը, կառավարութիւնը պիտի յայտարարէ թէ շահագրգռուողները երբ պիտի ստանան իրենց գումարները: Որոշուած է նոյնպէս, կարգ մը բարեփոխումներ մտցնել մեծագումար եկամուտ ունեցողներէն գանձուելիք բացառիկ տուրքի օրէնքին մէջ եւ մասամբ թեթեւցնել երկրագործներուն տուրքերը:

Իրազեկ շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի թէ կառավարութիւնը այս զիջումները կը կատարէ շահելու համար վստահութեան քուէն զոր, այսօր, պիտի պահանջէ խորհրդարանէն: Խորհրդարանը հաւանաբար պիտի չմերժէ իր վստահութիւնը Շումանի կառավարութեան, բայց իր տնտեսական ու ելմտական քաղաքականութիւնը քննադատութեան առարկայ պիտի ըլլայ:

Երեքէն տասներեք 500նոցներ վերադարձուցած են մօտաւորապէս չորս միլիոն հոգի. ընդհանուր գումարն է 61 միլիառ ֆրանք: Եթէ այս գումարին կէսը ետ վերադարձուի — շատեր իրենց տուրքերը վճարած չեն տակաւին — այն ատեն դարձեալ շրջաբերութեան հանուած պիտի ըլլայ 120 միլիառ ֆրանք:

Այս պարագան մէկն է այն պատճառներէն որ յառաջ կը բերեն գիներու ներկայ բարձրացումը որուն դէմ կը կռուի կառավարութիւնը:

Գործատէրերու եւ աշխատաւորներու ներկայացուցիչները չկրցան համաձայնիլ՝ գիներու եւ օրավարձերու կայունութիւնը պահելու նպատակաւ, միասին կառավարութեան նոր առաջարկներ ընելու բանաձեւին շուրջ: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (համայնավար) հաղորդած է նաեւ թէ եթէ մինչեւ մարտ 15 գիներու 10 առ հարիւր զեղչ մը չկատարուի, պիտի պահանջեն օրավարձերու հարիւրին 20 յաւելում մը: Ելմտական նախարարը յայտարարեց բազմաթիւ անգամներ որ օրավարձերու ներկայ զոյավիճակը պէտք չարունակուի մինչեւ ամառ՝ ֆրանքին արժեզրկումը կասեցնելու համար:

Լոնտոնի խորհրդաժողովը

Արտաքին փոխ նախարարներու խորհրդաժողովին շաբաթ օրուան նիստին մէջ Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները բացատրեցին խորհրդային պատուիրակութեան թէ իրենք կը պահանջեն որ Ռուսիա չափաւորէ իր պահանջները Աւստրիայէն որուն տնտեսական վիճակը թոյլ չի տար որ երկու տարիէն 200 միլիոն տոլար վճարէ՝ իբրեւ պատերազմական տուգանք:

Հարց տրուեցաւ գլխաւոր պատուիրակ Կոկտոմովին թէ իր կառավարութիւնը տրամադի՞ր էր կիսելու վերոյիշեալ գումարը — ինչպէս անցեալ տարի առաջարկած էր Ֆրանսա — եւ վճարման պայմանաժամ նշանակել տասը տարի: Խորհրդային պատուիրակը ըսաւ թէ պայմանաժամի մասին առարկութիւն չըներ, բայց պիտի չընդունի 100 միլիոնի բանաձեւը: Կոկտոմով բացատրեց նաեւ որ իր կառավարութիւնը կը պահանջէ Դանուբի նաւերուն եւ նաւահանգիստներուն աւստրիական բաժինը, իսկ քարիւղի մենաշնորհին երկուերրորդի բաժինը պէտք է հաշուուի 1947ի արտադրութեան վրայ — 900 հազար թոն:

ԲԾԱԽՏԻ համաճարակը հետզհետէ կը ծաւալի ամբողջ Ռումանիոյ մէջ: Համաճարակը սկըսաւ շաբաթներ առաջ Մոլտավիոյ մէջ եւ վտանգաւոր համամետութիւն ստացած է քանի մը օրէ ի վեր: Առողջապահական իշխանութիւնները ամէն միջոց ձեռք առած են, բայց D. D. T.ի նուազութիւնը կը դժուարացնէ իրենց աշխատանքները:

Զարամիտներն ու կարճամիտները միայն դաւաճանութեան ու թրքութեան հետքը կը տեսնեն այս խրոխտ ու հայրենասէր կեցուածքին մէջ:

Սպառնացէք, բայց ձեր ականջին օղ մեր այս հաւատամքը:

Ժ.

Ծանրակշիռ տագնապ Չեխոսլովաքիոյ մէջ

Ինչպէս արդէն գրած էինք մեր վերջին թիւով, ուրբաթ օր Չեխոսլովաքիոյ կառավարութենէն հրաժարեցան 11 ոչ համայնավար նախարարներ որովհետեւ համայնավար կուսակցութիւնը կ'ամբաստանէր զիրենք թէ «կը դաւադրէին հանրապետութեան դէմ»: Մատնանշուած էին մասնաւորաբար երեք նախարարներ որոնք, համաձայն ամբաստանագրին, ծրագիրներ մշակած էին «ուժով կառավարութիւնը տապալելու» եւ այդ առթիւ, արտասահմանէն բերել տուած էին «բազմաթիւ լրտեսներ:

Նախարարներուն հրաժարականը յառաջ բերաւ քաղաքական ծանրակշիռ տագնապ մը երկրին մէջ: Համայնավար կուսակցութիւնը պաշտօնական յայտարարութեան մը մէջ դիտել կու տայ — «կեդրոնի կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ ստեղծուած այս տագնապը ներքին երկպառակութեանց ծնունդ տուած է: Կը գտնուինք օտար յետադիմականներու սպառնալիքին տակ:

Վարչապետը, Քլէմէնթ Կոթվալտ, շաբաթ օր, հարիւր հազար համայնավար ունկնդիրներու առջեւ ճառ մը խօսելով ըսաւ որ հրաժարող նախարարներուն տեղ պիտի նշանակուին նորեր, «յառաջդիմական» տարրերէն: «Ազգային ճակատ» մը պիտի կազմակերպուի ամբողջ Չեխոսլովաքիոյ մէջ՝ ժողովրդավար ու յառաջդիմական հատուածներու ներկայացուցիչներուն մասնակցութեամբ: Վերակազմուած կառավարութեան քաղաքականութիւնը պիտի ըլլայ, զեղչել հողագործներու տուրքերը, բարենորոգումներ ընել երկրագործներու ի նպաստ, վերաքննել սահմանադրութիւնը եւ ձեռնարկել նոր ընտրութեանց, ըսաւ վարչապետը:

Կառավարութենէն հրաժարող նախարարները անդամ են երեք տարբեր կուսակցութեանց — ընկերվարականները, կաթոլիկները եւ դեմոկրատները:

Հանրապետութեան նախագահը չափազանց դժուարին կացութեան մը մատնուած է: Ան էր որ վերջին երեք տարուան ընթացքին բացառիկ ճիգեր ըրաւ Չեխոսլովաքիոյ ժողովրդավարութիւնը պահպանելու համար, բարեկամութիւն մշակելով թէ Խորհրդային Միութեան եւ թէ արեւմտեան դաշնակիցներուն հետ: Ներկայ տագնապով վտանգուած է հանրապետութեան միջանկանութիւնը եթէ Անգլիա եւ Ամերիկա անմիջապէս չօժանդակեն կացութիւնը դարմանելու համար:

Համայնավարները կը գանգատին թէ հրաժարող նախարարները ոչ միայն դաւադրութիւն մշակած էին, այլ նաեւ արգելք եղած էին որ ներքին նախարարութիւնը քննութիւններ կատարէր այդ դաւադրութեան ծալքերը երեւան հանելու համար:

Նախագահը տակաւին ընդունած չէ նախարարներուն հրաժարականները: Համայնավարները ճնշում կը բանեցնեն իր վրայ եւ կը պահանջեն որ ընդունի: Թէեւ հակառակ չեն որ վերոյիշեալ կուսակցութիւնները մաս կազմեն նոր կառավարութեան:

Պ. Պենէշ, նախագահը, կը յանձնարարէ Չեխ ժողովուրդին որ վերջ տրուի տիրող անհամաձայնութեան: Կարելի չէ կառավարութիւն կազմել առանց համայնավարներու մասնակցութեան, ըսաւ ան եւ հասկցուց թէ թոյլ պիտի չտայ որ պաշտօնէ հեռացուի օրուան համայնավար վարչապետը, Կոթվալտ:

Մոսկուայի ձայնասփիւռը շաբաթ եւ կիրակի օրերը անընդհատ տեղեկութիւններ կը հաղորդէր Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին: Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին տագնապին, թէեւ պաշտօնական յայտարարութիւն չէ եղած տակաւին: Դիտել կը տրուի միայն որ Մոսկուա կը քաջալերէ համայնավարները որոնք կը հետեւին Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ կամ Ռումանիոյ համայնավարներու քայլերուն: Խորհրդային Միութեան արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն Զօրինի Փրակա այցելութիւնը շատ ուշագրաւ կը նկատուի:

Նախագահը կ'ուզէ փութացնել խորհրդարանական ընտրութիւնները որոնք տեղի պիտի ունենային ապրիլին կամ մայիսին:

ԵՐԿՈՒՐԴ ՆԷ սկսեալ Պաղեստին այլեւս մաս չի կազմեր սթերլինի ազատ շուկային եւ կը նկատուի օտար երկիր մը: Անգլիական թղթադրամը տակաւին շրջաբերութեան մէջ պիտի մնայ, բայց Անգլիայէն Պաղեստին սթերլինի փոխանցում պիտի չկատարուի: Բրիտանական կառավարութիւնը արգելքի տակ առած է պաղեստինեան դրամատուներու Լոնտոնի մէջ ունեցած վարկերը, բացի ընթացիկ մանր մունր գումարներէ: Այս քայլը առնուած է որովհետեւ երեք ամիսէն Անգլիա պիտի լքէ Պաղեստինի հոգատարութիւնը (Մայիս 15):

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ըսողներ կան թէ կը չափազանցէք, անխընայ ճաղկելով Երեւանի նոր ուղղագրութիւնը եւ լեզուն: Դուք ալ յաճախ կ'արտատպէք բանաստեղծութիւններ, այնքան մաքուր հայերէնով:

= Մենք ջերմապէս կը գնահատենք այդ բանաստեղծութեանց լեզուն, թէեւ անոնց մէջ ալ յաճախ կը վխտան «ջան»երն ու «ջիկեար»ները, «բաղ»երն ու «բոստան»ները, «բոյ»երն ու «սոյ»երը, «քուրք»երն ու «խալի»ները: Այդ փաստը ոչինչ կ'ապացուցանէ: Ուղղագրական բարբարոսութիւնը մասամբ միայն բարեփոխուեցաւ, քըսան տարի վերջը, իսկ լեզուական խայտառակութիւնը կը շարունակուի անխափան, հետզհետէ զարգանալով: Եւ բառարանին բառերն անգամ ենթակայ են գրաքննութեան, որպէսզի «կոնտր-ռեվոլիւցիոն իտէոլոգիա» չներշնչեն: Մարդիկ լըրջօրէն կը վախնան որ յեղափոխութիւն կը ծագի, եթէ նոր սերունդը սորվի գրել հանրապետութիւն, եւ ոչ թէ «ռեսպուբլիկա», ծովակալ կամ զորավար, փոխանակ «ադմիրալ»ի եւ «գեներալ»ի: Լենինը եթէ ողջ ըլլար, ապահովաբար պիտի զարմանար իր յաջորդներուն ծանծաղամտութեան վըրայ.— ինք որ պատմական դէպքի մը առթիւ կը յիշեցնէր թէ Հայաստանը Ռուսաստան չէ:

— Ձեր այս պայքարն ա կը համարուի թշնամութիւն Խ. Հայաստանի դէմ: Շատեր քաղաքական դիտումներ կը տեսնեն անոր մէջ:

= Մեզ չի հետաքրքրեր թէ ինչ կ'ըսեն աս ու ան: Մէջտեղը չարիք մը կայ: Մարդիկ լեզուին հիմքն անգամ կը խախտեն, զայն յարմարցնելով ռուս բոլշեւիկեան կաղապարին: Աղճատելով, այլանդակելով, անճանաչելի դարձնելով արդի աշխարհաբարը: Հայկական մշակոյթին յետին վաստակաւորը չի կրնար անտարբեր դիտել այս անդարմանելի չարիքը:

— Ինչո՞ւ անդարմանելի: Ժամանակը չատ բան կը չտկէ: Թերեւս իրենք ալ կ'անդրադառնան:

= Երանի հաւատացողներուն: Անդարմանելի՝ անոր համար որ դպրոցական սերունդին ալ նոյն լեզուն կ'ուսուցանեն, դասերով, դասախօսութիւններով, թերթերով եւ գիրքերով: Մենք ուշադրութեամբ կը հետեւինք այն բոլոր փորձերուն որ կը կատարուին, նոր բառեր յօրինելու, պետական կարգուսարքի մը պահանջները գոհացնելու, բառերուն իմաստը ճշդելու համար: Եւ կը գնահատենք, ի հարկին կը գործածենք յաջող գիւտերը.— ժամկէտ, շինանիւթ, հիմնարկ, եւայլն: Բայց որքան քարեր ու խիճեր, որմներ եւ եղինձներ՝ սակաւաթիւ գոհարներու դիմաց:

— Հին գիրքեր պրպտած, շատ մը բառեր ողջնցուցած են: Դուք ալ տպեր էիք ցանկ մը:

= Այդ բառերը շատոնց կը գործածուին մեր մամուլին մէջ, խորհրդային իշխանութենէն ալ առաջ: Երեւանցիները կանխակալ կարծիքներ, քարացած նախապաշարումներ ունին, եւ չեն հետաքրքրուիր անգամ Կովկասէն, խորհրդային աշխարհէն դուրս կատարուած նուաճումներով, հայ ժողովուրդի արեւմտեան հատուածին գարաւոր վաստակով: Այլապէս, ինչո՞ւ այնքան խոտելի խառնիճաղանճի մը պիտի վերածուէր գիրքի եւ թերթի, ճառի եւ թղթակցութեան, քաղաքական, քաղաքացիական, զինուորական գրականութեան լեզուն:

— Որքան կրցած եմ հետեւիլ, Խ. Միութեան միւս ժողովուրդներն ալ ենթակայ են նոյն նորաբանութեանց: Հայաստանը կրնա՞ր բացառութիւն կազմել:

= Ինչո՞ւ չէ, քանի որ հաւասարազօր անդամն է Խ. Միութեան, ազատ եւ ինքնավար, ինչպէս կը յայտարարեն օրն իրուն, աշխարհի բոլոր լեզուներով...

— Կը կարծէ՞ք թէ կարելի է Հայաստան ունենալ առանց խորհրդային կարգուսարքի: Ուրիշներ կը պնդեն թէ ինչ որ կրնանք ունենալ, միայն սովետական իշխանութեան շնորհն է, ուրիշ ամէն ձեւ՝ ցնորք:

= Կանխակալ կարծիք մըն ալ այդ: Աւելի ճիշդ՝ անճարակ փաստաբանութիւն մը, որ յատկապէս կը մշակուի Արտասահմանի մէջ, թմրեցնելու համար աշխարհացրիւ բազմութիւնները: Կ'արժէ առանձին քննել այս հարցը: Ուրեմն վերադառնանք մեր նիւթին: Հարկ է անխնայ ծաղրել, ծաղկել Երեւանի մէջ կատարուած այլանդակութիւնները, յանուն հայ լեզուի անկախութեան եւ անարգել զարգացման:

— Այս գետնին վրայ եւս մինակ պիտի մնաք:

= Ոչինչ, թող ամօթէն կարմրին անոնք որ այս գետնին վրայ եւս կը նախընտրեն սուս խենդձեւանալ, բարեւի կենալ եւ բարենիշ առնել, փոխանակ անարգ դիրք բռնելու: Այս տեսակէտէն անքաւելի մեղք մը կը ծանրանայ նաեւ մեր բարձրաստիճան կղերին վրայ, որ պարտաճանաչութեան, արժանապատուութեան տարրական զգացումն անգամ կորսնցուցած է: Ի վերջոյ չեն ըմբռներ թէ ամբողջ հայկական մշակոյթն է որ կը տուժէ լեզուական բարբարոսութիւններէն:

— Ի՞նչ կրնան ընել խեղճերը, քանի որ ենթակայ ըլլալով կաթողիկոսներու՝ իրաւասութեան, պարտաւոր են հետեւիլ անոնց քաղաքականութեան:

= Կրնան գոնէ ձայն բարձրացնել, քանի որ աններելի, անդարմանելի չարիք մը կը գործուի տգիտութեամբ, կամայականութեամբ, թերեւս ալ բռնութեամբ: Ինչո՞ւ անտարբեր ձեւանալով կամ օրուան հովերուն յարմարելով, այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ բան մը չէ պատահած: Ահա երեք տարիէ ի վեր զարմանազան լիազօրութիւններ տուած են իրենք իրենց: Բեմէ բեմ կ'ոստոստեն: Տեսակէտներ կը յայտնեն: Հրամաններ կ'արձակեն: Եւ սակայն, գիւղական տէրտէրի մը քաջութիւնն անգամ չունին, դիրք ճշդելու համար, երբ աս ու ան լաբիւրինթոսի մը կը վերածեն մայրենի լեզուն:

Տ.

Հալէպ

ԻՆԾԻ, ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Ա.

Ուսանող Ռոլան Թաուպէռ ժպտելով մտաւ համալսարանի տեսչութեան դրասենեակը, ուր կանչուած էր: Բայց մէկէն ինքզինքը ժողվեց, տեսնելով դիմացինին խոժոռ դէմքը, երբ այս վերջինը թղթածրարը կը դարձնէր:

— Ձեր ծննդեան վկայագի՞րը:

— Չունիմ:

— Ո՞ւր ծնած էք:

— Կարծեմ հոս, Հայտըլպէրկ, Գերմանիա:

— Ձեր նախնեաց ինքնութեան տե՞տրը:

— Չունիմ այնպիսի բան:

— Ձեր արիականութեան վաւերագի՞րը:

— Ոչ իսկ այդ կրնամ ձեզի ներկայացնել:

— Պ. Թաուպէռ այսօրուընէ սկսեալ դադրած էք մեր ուսանողը ըլլալէ: Կրնաք մեկնիլ:

Ռոլան անգամ մը տաք զգաց, անգամ մը պաղ եւ բարեւելով հեռացաւ: Դուռը հաւաքուած էին դասընկերները, որոնք սկսան իրեն ծաղրական խօսքեր նետել: Ցատկ լսեց. «կորսուէ գնա, աղտոտ Հրեայ»:

Ռոլան Թաուպէռ, առանց չուրջը նայելու, կարագի նման սահեցաւ համալսարանի սանդուղներէն վար, ու նետուեցաւ փողոց: Ու ահա, վըռնտուած ուսանող, գլուխը բաց ու գրեթէ խելառ, չուտ չուտ կ'երթայ, արցունքները կլլելով: Իրեն կը հետեւին ուրիշ քայլեր: Անոնք կ'աճապարեն: Կը մօտենան, կը հասնին իրեն, ու կը սկսին հետը համաչափ երթալ, բայց տղան լուր չունի: Չի լսեր: Չզգար:

Յանկարծ մէկը կը բռնէ ձեռքը, թեւը կ'անցնէ իր թեւին ու կը հեծկլտայ.

— Ռոլանս, Ռոլանս:

Իլզէն, իր նշանածը: Ամէն բանի տեղեակ էր աղջիկը, նոյնիսկ Ռոլանի խորհրդաւոր ծագումին, իմացաւ ըլլալով անոր ծնողքէն, թէեւ բան մը չէր յայտնած տղուն: Հիմա սակայն առենը չէր յայտնութիւններ ընելու: Ուստի Իլզէ կը բաւականանայ սիրտ տալով իր նշանածին, որ ամէնէն խոստմնալից եւ յառաջադէմ ուսանողն էր: Կը նետուին գարնատանի մը նստարանին վրայ: Իլզէ կը սանտրէ Ռոլանի սեւ խոպոպները, անգամ մըն ալ անոնց վրայ հիանալուն երջանիկ: Ու երբ տղան բաւական կը հանդարտի, զայն կը ղրկէ տուն, խոստանալով իրիկուան այցելել իրենց:

Ռոլան տան դուռը կամաց կը բանայ, մօրմէն տեսնուելու վախէն, որովհետեւ այդ յուզուած վիճակին մէջ չուզեր մէկուն երեւիլ, ու պայուսակը բարկութեամբ մէկ կողմ նետելով, ջղայնօրէն կը դառնայ սենեակին մէջ: Ետոյ, դլանիկ մը վառելով, կը մօտենայ պատուհանին, դիտելու փողոցի շարժանկարը:

— Ռոլան, տղաս, ի՞նչ ունիս, կը թրթռայ յանկարծ մայրական գորովոտ ձայնը, որուն աչքէն բան մը վրիպած չէր:

Ռոլան չի պատասխաներ: Արձանացած կը կենայ այս անգամ, անդադար մօրը նայելով: Կինը սակայն կուգայ անոր քով, կը սահեցնէ նուրբ, սպիտակ մատները տղուն մազերու խիտ մացառին մէջ ու շրթները կը դնէ երեսին, որոնք կը թրջին:

— Դու կուլաս, տղաս:

—Մայրիկ:

— Ռոլան, ի՞նչ է պատահեր:

— Մայր, միթէ՞ մենք Հրեայ ենք, ու կը դիտէ մօրը կապոյտ աչքերուն անբիծ երկինքը:

— Ոչ, կը զարմանամ, տղաս, ինչո՞ւ այդ հարցումը:

— Այսօր, համալսարանին մէջ...

Կնոջ ձեռքերը թուլնալով թափեցան: Ցանկարծակիի եկաւ: Ու Ռոլան գլուխը կախելով հեռացաւ: Թռաւ փողոց, ու կ'երթ'ար, առանց բաբակ հաշուի, թէ ո՞ւր կամ ինչու:

Ու մայրը փլաւ թիկնաթոռին մէջ եւ աչքերը ագուցեյան: Այսպիսի՞ անակնկալ: Այր եւ կին ամբողջ քսան տարի կերտեր էին տղուն բախտը, ճշմարտութիւնը պահելով իրմէ: Հիմա պէտք էր զայն քանդել: Կամ, նորաշէն տունի պէս, քակել երեսի տախտակները, բուն շէնքը երեւան հանելու համար: Կամ, ինչպէս հում պտուղ, զայն փուռը նետելով թրծել:

Կը սիրէին զայն զաւկի պէս: Շնորհալի ալ էր ան: Սիրուն դէմք, կանոնաւոր քիթ, սեւ, արտայայտիչ աչքեր, սեւ, առատ մազեր, բարձրահասակ: Մանաւանդ ուշիմ, հանճարեղ: Կը սիրէին զայն ու մէկ աչքէն միւսին չէին տար: Մէկ բանի պակաս ըրած չէին: Գոցեր էին անոր աչքերուն եղեռնը, ուրկէ կուգար, վրան անցնելով վարդագոյն քօղ: Որպէսզի երջանիկ ըլլար: Իսկ հիմա՞:

Տիկին Թաուպէռ չուարած էր տան մէջ: Սաներուն խուփերը ձեռքէն կ'իյնային: Ապուրը եփելած կը վառէր: Պնակները իյնալով կը փշրուէին: Այդ օրը չկրցան աշխատիլ այլեւս: Ու անհամբեր կը սպասէր տղուն եւ ամուսնին:

Իրօք, երբ ամուսինը տուն մտաւ իրիկուան, բեռ մը առին վրայէն, ու նոր սկսաւ կարծես շնչել: Բայց չէր կրնար արցունքները հեռացնել, երբ ամուսնին առջեւ երթալով խօսիլ սկսաւ:

— Դու, հայրիկ, մեր տղուն երեսին Հրեա, ըսեր են այսօր համալսարանին մէջ: Հարցուց ինծի, «մայր, միթէ՞ մենք Հրեայ ենք»:

— Ո՞ւր է Ռոլանս:

— Բերանը բան մը չդրած դուրս գնաց ու դեռ չէ վերադարձած:

— Տոնքէպլէթթէռ (փոթորիկի օդ), գոչաց Պ. Թաուպէռ Ֆռից, բարկութենէն ու մտատանջութենէն: Կ'ուզեն մեր գործը քանդել: Ախ, աս ողբալի հրէական հարցը: Քանի այդ ներկարարը գործի գլուխ եկաւ, չունինք հանդիստ: Ես ի՞նչ ըսեմ նախագահ Հինտէնպուրկի որ այդ սխալը մեղանչեց: Ոչ: Ռոլան մեր զաւակն է ու կը մնայ իբր այդպիսին: Ու այր եւ կնոջ բարի աչքերուն կապոյտին մէջ սկսաւ հողը ցատկոտել:

Իրե՞նք էին ծներ զայն: Ֆիզիքական նմանութիւն չկար մէջերնին, քանի որ իրենք բոլորովին հիւսիսատիպ խարտեաշ էին: Ծնած չէին զայն: Բայց կեանք էին տուեր անոր, կեանք, ճամբու մը վրայ, տեղ մը, թշուառ կնոջ մը ձեռքերէն առնելով, որ դեռ ուրիշ, երկու անչափահասներու հետ մահ կ'երթար: Եւ ինչ մահ: Անոնք կ'անցնէին պողպատայէն, այր եւ կին: Իրենց համար մահ չըկար այդ դժոխքին մէջ, քանի որ Գերման էին: Իսկ միւսնե՞րը: Քաղաք քաղաքի, գեղ գեղի նետուէ, կը քակուէին դէպի անապատ: Դէպի սպանդ ու նախճիր: Անոնք կ'անցնէին մահուան այդ ճամբաներէն: Հիւանդ, խեղճ, անօթի:

Գրեթէ բոլորը կին եւ մանուկ: Հեծեալ ոստիկաններ չորս մէկ դի: Մտրակներու տակ յառաջ: Դիակներ հոս հոն: Գէշ հոտ, այս էր պատկերը:

—Դու, սա կինը, ձայնեց տիկին Թաուպէռ, ցոյց տալով մանկամարդուհի մը, բռնած մանուկներու ձեռքէն, կռնակն ալ նորածին մը: Մանուկները կուլային ու կը ճչային: Անոնցմէ մեծը նայեցաւ օտարականներուն այնպիսի ողբալի աչքերով, որուն նմանը, թէ որ Տանդէ տեսած ըլլար, իր «դժոխքը» կը դառնար կրկնակի գլուխ գործոց: Ֆռից կառքէն ցատկելով խլեց այդ մանուկը: Կինը գոհ եղաւ, չատ գոհ: Ձեռքերնին համբուրեց եւ իր լեզուով բաներ մը ըսաւ որ չի հասկցան: Տղան սակայն ճչաց: Ուզեց մայրը: Զայն բռնի կառք դրին ու հեռացան: Մինչ կարաւանը, տարբեր ուղղութիւնով, գնաց, անհետացաւ, մահամերձ հեծկլտուքով:

Յառաջ, յառաջ...

Դէպի ո՞ւր...:

...Երբ Ռոլան ուշ ատեն տուն դարձաւ, մազերը ցանուցիր, եւ աչքերը զգալիօրէն կարմրած, հայրը, մայրը եւ Իլզէն, նստած ընթրիքի սեղանին առջեւ, կը սպասէին իրեն: Ան համբուրեց բոլորը ու տեղ գրաւեց նոյնպէս: Ու նստաւ նաեւ լռութիւնը, եւ ոչ ոք կ'ուզէր խօսիլ: Աւելի ճիշդ չէր կրնար խօսիլ: Բոլորին երեսը կախ էր: Տըխրութիւն ամէն դի: Ուրուականներ կը յածէին սենեակին մէջ: Ուրուականը այն երիտասարդ, գեղանի կնոջ, որուն զաւակն էր Ռոլան:

ԵՐ. ՔՈՉԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ.— Իզիտօրա Տանքըն, յայտնի պարուհին նամակ կը գրէ Պէրնըրտ Շոյին եւ կ'ըսէ.

— Որքան պիտի ուզէի որ հայրը ըլլայիք զաւակիս որ պիտի ըլլար, անշուշտ, ձեզի չափ խելացի ու ինծի պէս գեղեցիկ... Ի՜նչ երջանկութիւն...

Սրամիտ Իրլանտացին կը պատասխանէ.

— Ի՜նչ դժբախտութիւն, եթէ այդ զաւակը ըլլար ձեզի չափ խելացի ու ինծի պէս գեղեցիկ..

Գիտական անկիւն

ՈՒՂԵՂԸ, որուն կազմախօսութեան մասին ժամանակին գրած ենք «Յառաջ»ի մէջ, ջղային դրութեան ամենակարեւոր մասը կը կազմէ, եւ կեդրոնն է զգայականութեան, կամաւոր շարժումներու, գաղափարի, դատողութեան, յիշողութեան եւ բնազդի:

Գիտութիւնը տակաւին շատ հեռու է թափանցելէ ուղեղին բոլոր գաղտնիքներուն, այդ հրաշալի մեքենային՝ որ կը նմանի ամէնէն կատարելագործեալ հեռաձայնական կեդրոնակայանի մը, ուր գոյութիւն ունին բիւրաւոր նրբին խուրձեր եւ վիթխար խաչաձեւող ջղային բնաթելեր:

Հոն կը գտնուին 14 միլիառէ աւելի բջիջներ, որոնց թիւը առնչութիւն չունի մարդուն իմացականութեան աստիճանին հետ: Ամէն երեւոյթ կը ցուցնէ թէ՝ ուղեղին լաւ գործունէութիւնը հիմնուած է բջիջներու յարակցական միջոցներուն ճոխութեան եւ յստակութեան վրայ, այսինքն՝ կատարեալ համակարգում մը բիւրաւոր կեդրոններու միջեւ, որոնք իրարու վրայ կը ներգործեն փոխադարձաբար եւ վայրկենապէս:

Բոլ Վէռ իմաստութեան չափը կը վերագրէ ուղեղի բջիջներուն գորշագոյն տարրին քանակութեան եւ որակին, եւ ոչ թէ անոր ծաւալին կամ ծանրութեան:

Տօքթ. Ատոլֆ Պլօխ կ'ըսէ թէ՝ մարդկային ուղեղի ծաւալին եւ իմացականութեան միջեւ բացարձակ յարաբերութիւն գոյութիւն չունի, թէ մարդկային իմացականութեան աստիճանին ամենակարեւոր ազդակը կը կազմէ ուղեղային բջիջներուն յստակութիւնը: Այդ յստակութիւնը սահմանաւորուած է աւելի կամ նուազ զօրաւոր դդմնութեամբ ուղեղային բջիջին, որ իմացականութեան ենթանիւթ (substratum) նկատուած է: Բջիջին այդ զգայնութիւնը կրնայ ըլլալ բնածին կամ ստացական: Ընդածինը դերագոյն իմացականութեան յայտարար նշանն է, իսկ ստացականը կարելի է ձեռք բերել յարատեւ ու յամառ աշխատութեամբ:

Ուղեղին բջիջները մարդկային մարմինին միւս բջիջներուն նման իրենց կենսական գործունէութիւնը կրնան պահել այն ատեն միայն՝ երբ անոնք ստանան արեան միջոցաւ տեւականօրէն բերուած թթուածինէն եւ փոխադրուած զանազան նիւթերէն:

Արեան անօթներու կարեւոր ցանց մը կ'ոռոգէ ոչ միայն մզնաստաղ կոչուած ուղեղին երեք թաղանթները, այլ կը թափանցէ նոյն ինքն ուղեղին մէջ ուր կը բաժնուի ամենանուրբ շնչերակներու: Ճիշդ այս պարագան ինչ ինչ պայմաններու մէջ ամենակարեւոր դեր մը կը կատարէ այդ նշանաւոր ամբողջութեան մէջ, որովհետեւ արեան շրջանի սահմանափակ խանգարումներն անգամ կրնան խիստ ծանր հետեւանքներ ունենալ: Այդ խողովակներուն մէջ պնդերակութեան հետեւանքով յառաջ եկած արեան ծայրայեղ ճնշումը, խողովակներու պատերուն դիւրաբեկութիւնը, ինչպէս նաեւ անոնց ներքին կազմը այլափոխող զանազան ախտեր նախապատրաստական պատճառներ են շարք մը արկածներու, ինչպէս մարմինի զանազան մասերուն մասնակի անդամալուծութիւնը կամ ամբողջական անդամալուծութիւնը, որոնց մասին պիտի խօսինք յառաջիկային:

Որոշ տարիքէ մը վերջ, կարգ մը անձեր որոնք իրենց կեանքին մէջ շատ մը չափազանցութիւններ ըրած են, ըլլայ մտային աշխատութեան, ըլլայ ալքոլի կամ վնասակար ըմպելիներու գործածութեան մէջ, այդպիսիներուն յիշողութիւնը կը նուազի, միտքի կարողութիւնները կը տկարանան, եւ մարմինը կը դանդաղի: Ցետ մահու երբ անոնց ուղեղը ուշադրութեամբ քննենք, պիտի տեսնենք որ այդ գործարանը տեղ տեղ աւելի կակուղ է քան ինչ որ էր բնականոն վիճակի մէջ: Այդ թուլացումը յառաջ կուգայ անկէ որ ուղեղին նիւթերը կազմող մանրադիտակային մասնիկները կորսնցուցած են իրենց բնական ձեւն ու բաղադրութիւնը: Այդ կերպով վնասուած փոքր գործարանները այլեւս ի վիճակի չեն կատարելու իրենց պաշտօնները, ինչ որ կը բացատրէ մտային թմրութեան վիճակը ենթակային՝ որ հետզհետէ կը կորսնցնէ իր բոլոր կարողութիւնները:

Ուղեղի այդ վիճակին դէմ դարման չկայ, միակ միջոցն է չափաւոր ըլլալ ամէն բանի մէջ, խուսափիլ մտային ու ֆիզիքական յոգնեցուցիչ աշխատութիւններէ եւ մանաւորապէս զգուշանալ ծխախոտի եւ ալքոլական ըմպելիներու գործածութենէ:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

Մեծարանք Շաւարշ Միսաքեանի

14 Փետրուարի Շաբաթ գիշերը, Հալէպի Հայ Երիտասարդաց Ակումբի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ մեծարանքի հանդէսը՝ ի պատիւ Շաւարշ Միսաքեանի: Երիտասարդաց Միութեան Ակումբը լեցուն էր բերնէ բերան ու շատեր կը մնային ոտքի: Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան կողմէ Ա. Ծառուկեան բացաւ հանդէսը, շեշտելով որ երեկոյթը կազմակերպուած է որպէս յարգանքի արդար տուրք մը՝ հայ լրագրութեան ամէնէն կորովի եւ անբասիր դէմքերէն մէկուն:

Հրաչ Փափազեան ներկայացուց Միսաքեանի անձը, սեղմ գիծերով: Ճշդեց թէ մեր կուսակցական բարքերուն ընտանի չէ ապրող դէմքերու անձին ու գոյութեան շուրջ խօսիլ հրապարակաւ, եւ թէ ինք պիտի բաւականանայ տալով Միսաքեանի կենսագրական համառօտ գիծերը միայն, իբրեւ անոր երիտասարդութեան օրերու մտերիմը եւ գործակիցը: Հ. Փափազեան ցայտուն դարձուց «Յառաջ»ի խմբագրին լրագրական եւ մտաւորական գործունէութիւնը Երզրումէն մինչեւ Պոլիս եւ Փարիզ, ուր մինչեւ այսօր կը շարունակէ ան՝ հանրանուէր իր ծառայութիւնը հայ ժողովուրդին:

Մինաս Թէօլէօլեան ներկայացուց «Հայ լեզուի պաշտպանը»՝ Շ. Միսաքեանի մէջ,— կորովի մտաւորական հրապարակագիրը՝ որ երեսուն տարիէ աւելի կը պայքարի յանուն հայ լեզուի ազատագրութեան՝ Թուրք - Թաթարական եւ ռուսեւրոպական այլասերիչ ազդեցութիւններէն: Միսաքեանի դիմագիծը, հայ լեզուի մշակութային անդաստաններուն վրայ, կը յայտնուի մեզի ցայտուն նկարագրովը անկաշառ աւանդապահի մը, որ կ'ուզէ մեր ընկերային, քաղաքական եւ մտաւոր կեանքի մակարդակին բարձրացնել հայ լեզուն: Կը յայտնուի դիմագծովը աննկուն հաւատաւորի մը՝ որուն համար կրօնք մըն է արեւմտահայ մշակոյթի պաշտպանութիւնը: Այս ոգիով, ան քառորդ դարէ ի վեր պայքար կը մղէ հայ լեզուի եւ արեւմտահայ մշակոյթի դէմ ճիհատ յայտարարող բոլոր ներքին եւ արտաքին ուժերուն դէմ: Կը յայտնուի դիմագծովը մտաւորական — հրապարակագրի մը՝ որ իր սեփական լեզուով ու տեսակէտներով իսկ կը հանդիսանայ ուղենիշ մը՝ դէպի լեզուական բիւրեղացում եւ մաքրին հայ գրականութիւն:

Խօսք առաւ, ապա, Յ. Օշական, եւ ներկայացուց հրապարակագիր Միսաքեանը՝ իր ստեղծագործական էջերով (իբրեւ գրող), իբրեւ հրապարակագիր, իբրեւ լրագրող, — որ «լրագրութիւն կ'ընէ այն սեռով, որմէ գրագէտըլլալ չամչնար»: Ցիշեց, թէ Միսաքեանի կը պարտի իր առաջին գրական փորձերը հայ մամուլին մէջ, եւ թէ «ան կ'արժէ իր բերած մարդերովը՝ մեր գրականութեան. Շահան Շահնուրով՝ որ այնքան աղեբախտ գտնուեցաւ իրեն հանդէպ, Յակոբ Մնձուրիով, Վազգէն Շուշանեանով, եւն., եւն.: Որպէս հրապարակագիր, Միսաքեան ի յայտ բերաւ արժանաւորութիւն, արժանապատուութիւն, կիրք, կորով»:

Գրողներու Միութեան կողմէ, որպէս յիշատակ, Շ. Միսաքեանի նուիրուեցաւ Մ. Աբեղեանի «Պատմութիւն Հայոց Գրականութեան» երկհատոր գործը: Բեմ հրաւիրուեցաւ, ապա, Շ. Միսաքեան, որ շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ անակնկալ կերպով կազմակերպուած այս հանդէսին առթիւ, յայտնեց թէ իր տարիներու աշխատանքը ներշնչուած է միմիայն այս ժողովուրդին ծառայելու գիտակցութենէն եւ թէ աակէ վերջ ալ պիտի շարունակէ նոյն սուրբ գործը՝ յանուն հայ լեզուի եւ արեւմտահայ մշակոյթի պաշտպանութեան:

Հանդէսի ընթացքին, մէջընդմէջ արտասանեցին օրիորդներ Անահիտ Գայնաքեան եւ Մարի Սարգիսեան:

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ԳԱԲԻԿԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ» (հարիւր եւ մէկ դրուագներ, պոլսական կեանքէ), գրեց Վահրամ Տատրեան: Գին 2.50 տոլար: Chez Asbarez, P. O. B. 865, Fresno (Californie) U. S. A.:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ ՏՕՆԱՑՈՅՑ 1948 (վեցերորդ տարի) կազմեց Ս. Վրացեան: Imprimerie Հայրենիք, 212 Stuart Street. Boston (Mass) U.S.A.:

ԹՇՈՒԱՌԻ ՋԳԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, հեղինակ Արտաւազդ Եպիսկոպոս, հրատ. Փարիզ 1947: Գին 200 ֆրանք:

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ, հեղինակ Ժագ տը Մորգան, թարգմ. Սարգիս Երկայնեան, հրատ. «Հայրենիք», Պոսթըն, 1947:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

— Ուրեմն, կը յուսա՞ս այսպէսով, դաշտին վարագոյրի մը ետին քաշուած, լռեցնել կիրքն ու ատելութիւնը ամբոխին ու անոնց հոգիները լեցնել Ալլահին շունչով... լաւ, շատ լաւ, ուղածդ թող ըլլայ... վերջացուց Լսա...:

Համատին աւերած դիմագիծը փոխուեցաւ մի քիչ, միայն մեկնումի պահուն, Լսա նշմարեց արիւնի պզպջակ մը, անոր ձեռքերուն վրայ:

Օրը ինչո՞ւ մթնեց, այսքան շուտ: Լո՞յսը կը փախչէր թէ խաւարը կը յառաջանար: Աստղերը ինչո՞ւ կը ճչային իրենց արգանդէն քարեր փոխելով:

Արեւը ինչո՞ւ իր արիւնոտ շապիկը նետեց հորիզոնի ուսերուն ու շուտ մը հեռացաւ: Մութը ինչո՞ւ կը լիզէր իր մարմինը, մահասարսուռ մըսուռով: Լուսինը ինչո՞ւ կոնակը դարձուցած, կը լողար կապոյտին մէջ մահամերձ: Աստղերը լո՞յս թէ թարախ կը հոսեցէին: Բրական ինչո՞ւ չայցելեց իրեն, այս գիշեր...:

Այդ գիշեր, Բունը, Լսայի ականջներուն տակ, չարագուշակ դհոլներ զետեղած, կատաղօրէն պարեց ու պարեց, անոր ուռած կոպերուն վրայ, մինչեւ որ ինկաւ երազին գիրկը, ուժաթափ ու քրտնած:

....

Դաշտավայրի մը վրայէն կը քալէր, երբ, ոտքերը կախուեցան յանկարծ, դաւադիր պարապութեան մը մէջ, մարմինը թաւալեցաւ մութ, խոր վիրապի մը մէջ, ուսկից մէկը, իր ուսերուն վրայէն, շուտ մը ցատկեց դուրս, դիւային քրքիջներով:

Այդ պահուն, կին մը, փոսին բերանէն ծռեցաւ վար, պատարաբար ձեռքերը իրեն երկարած: Բայց քարերու անհելի կարկուտ մը տեղաց ոռնաձայն, բրդացներով հսկայ քարակոյտ մը, որուն տակ մնացին ինքն ու կինը, խոշտանգուած, մահացած:

Երբ Լսա բացաւ իր աչքերը, քունը իր պարագլխուն քղանցքներէն բռնած, յօրանջելով կը մեկնէր իր զուխէն: Ետեւէն ինքն ալ, մազաղաթները թեւին տակ, կը հեռանար ընդ միշտ, ծէպէլ էն Նուրի քարայրէն:

Արշալոյսին բուսաբաց էր:

X

Սաֆա: Մէրվա:

Մեղուներու բզզիւն, վայրի պարս մը կ'եռայ երկու բլուրներու թուլիկ փէշերուն վրայ: Կուզան, կը խմբուին շարան շարան, արեւուն տակ, գլուխ գլխի, ուս ուսի, կախուելով խորհրդաւոր բերանէ մը որ պիտի բացուի քիչ մը վերջ: Անոնց թափառախոյզ աչքերը կը սեւեռին Արեւելքէն Ալլահին պատգամատար, հիւսիսէն հարաւ, ուսկից պիտի ծագի հրաշքը, բուսեղէն սայլի մը վրան նստած:

Ան պիտի գայ յաղթականօրէն, տասսակներական ոլիներու, ճիներու, հուրիներու եւ բերրիներու հետեւակ զունդերով, հրեղէն նժոյգներու վրայ աշտանակուած: Պիտի բերեն վերջապէս Ալլահին պատգամաբերը, իրենց մոգական թեւերուն վրայ վերամբարձ:

Օր Աստուածայայտնութեան:

Սաֆայի եւ Մէրվայի ոտքերուն՝ հսկայ պայտ մըն է դամուեր, որուն շրջագիծը՝ միսերը ծովածաւալ բազմութեան, գամերը՝ գլուխները անոնց: Վարպետը Համատ, որ շրջագիծին մէջտեղը կանգնած, որոշ հեռաւորութեան մը վրայ, կ'ամբաստանէ ձեռամբարձ մրմռահաջումներով, ամէն անոնք, որ կը փորձեն գիծէն ներս թափանցել: Երբեմն, ցաւատանջ, սուր ճիչեր կը լսուին Սաֆայի եւ Մէրվայի պայտուած ոտքերէն:

Ժամադրուած պահն է: Բզզիւնը կը լռէ, շարժումը կը քարանայ, աչքերը կ'ըլլան ապակիներ, ականջները՝ ընկալուչներ, երբ Համատ պայտակուռ շրջանակին կեդրոնէն, կը սկսի իր աղօթաբար շրթները բանալ:

— Ով ողորմած ու գթած Արարիչ երկինքի եւ երկրի: Դուն, որ կը բաժնես խաւարը լոյսէն եւ վեհապանծ մեծութեանդ առջեւ երկնակամարն հազիւ կը դիմանայ, հիմա, կ'աղաչեմ, ցոյց տուր գերբնական նշանդ, այս հաւատացեալ բազմութեան: Քանզի չկայ քեզմէ զատ մէկը, որ իրաւունք ունենայ տալ մարդոց, Սրբամատեան եւ անոր մարգարէն:

...ԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ Համայնավար կուսակցութեան 20րդ տարեկան համաժողովին մէջ, կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը Հէրի Փոլիթ, հայածուած պատգամաւորներու ներկայութեան յայտարարեց թէ իրենք չեն կրնար ընդունիլ կառավարութեան՝ օրավարձերը անփոփոխ պահելու առաջարկը «որ նպաստաւոր է գործատէրերուն համար»: Մեր նպատակը պիտի ըլլայ «վար առնել Աշխատաւորական կուսակցութեան աջակողմեան տարրերը եւ զանոնք փոխարինել ձախակողմեաններով», ըսաւ Փոլիթ: Աջակողմեան դասուն կը պատկանին — իր կարծիքով — վարչապետը, արտաքին նախարարը, ելմտական նախարարը եւ խոր բղարանին լիտըրը՝ Հէրպըրթ Մորիսըն: Խօսելով Մարշըլի ծրագրին մասին, քարտուղարը ըսաւ թէ անոր նպատակն է օգնել Ամերիկայի դրամատէրներուն եւ ճարտարարուեստի իշխանաւորներուն ու՛չ թէ Եւրոպայի: Այս վերջինները կ՚աշխատին «շահագործել Եւրոպայի շուկաները ու հում նիւթերը, եւ արեւմտեան խմբակցութիւն մը յառաջ բերել Խորհ. Միութեան դէմ կռուելու համար»: Իրեն ձայնակցեցաւ խորհրդարանի անդամ Կալաքէր:

ԵՐԷԿ, Լոնտոնի մէջ բացուեցաւ Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովը որ պիտի քննէ գերմանական դաշնագրին խնդիրը: Խորհրդաժողովին պիտի մասնակցին Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ: Բանակցութիւնները պիտի կատարուին գաղտնի եւ մամուլին շատ քիչ տեղեկութիւն պիտի հաղորդուի: Քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը սիրէ այն համոզումը թէ ներկայ խորհրդաժողովը շատ մեծ նշանակութիւն պիտի ունենայ եւ միանգամընդմիշտ պիտի ճշդէ արեւմտեան դաշնակիցներուն եւ Խորհրդ. Միութեան յարաբերութիւնները:

Լոնտոնի վերջին խորհրդաժողովէն ի վեր, Ռուսիա թուղթ քարոզութիւն կը կատարէ իր գըլխաւոր դաշնակիցներուն դէմ, եւ շատ մտահոգ է որ արեւմտեան Գերմանիոյ երեք գօտիներուն մէջ վարչական միութիւն մը պիտի ստեղծուի, ի վնաս իրեն... Զրոյց կը շրջի թէ Մոսկուա կ՚ուզէ Չորս Մեծերու նոր խորհրդաժողով մը:

Մոսկուա բողոքած է Լոնտոնի խորհրդաժողովին գումարումին դէմ, բայց ամերիկեան կառավարութիւնը, մասնաւոր յուշագրով մը, բացատրած է թէ «ուրիշ ելք չկար քանի որ Ռուսիա կը մերժէ Գերմանիոյ տնտեսական միութիւնը»:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ Նաւկերիա մարտանաւը հասած է Ֆոքլընտ կղզեխումբը որ վէճի առարկայ դարձած է մէկ կողմէն Անգլիոյ, միւս կողմէ Արժանթինի եւ Չիլիի միջեւ: Արժանթին ղրկած է փոքր նաւաբաժին մը՝ երկու յածանաւերէ եւ վեց թորփիլահալածներէ բաղկացած: Լոնտոնի կառավարութիւնը մերժած է ընդունիլ Արժանթինի առաջարկը՝ Պուէնոս Այրէսի մէջ խորհրդաժողով մը գումարելու մասին, եւ կը պնդէ թէ վէճը պէտք է տարուի Լա Հէյի Միջազգային ատեանին: Այս վէճին առնչութեամբ, Կուաթեմալայի կառավարութիւնը կը պահանջէ որ Եւրոպայի բոլոր պետութիւնները ձեռք քաշեն Ամերիկաներէն որպէսզի չվտանգուի կիսագունդին ապահովութիւնը: Ամերիկեան կառավարութիւնը ուժ չի տար Արժանթինի եւ Չիլիի պահանջներուն: Վէճը հետզհետէ ծանրակշիռ բնոյթ կը ստանայ քանի որ Անգլիա ոչ մէկ զիջում պիտի կատարէ:

ԱՆԳԼԻՈՅ պահպանողական կուսակցութեան յայտնի դէմքերէն Հարըլտ Մէքմիլըն, շաբաթ օր յայտարարեց թէ «յառաջիկայ վեցամսեան շատ վտանգաւոր պիտի ըլլայ»: Համայնավարները ընդհանուր յարձակողականի պիտի սկսին Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ մէջ, ըսաւ երեսփոխանը: Արդէն սկսած են Չեխոսլովաքիոյ մէջ:

ԱԹԷՆՔԻ մէջ շաբաթ օր դնդակահարուեցան քանի Յոյներ որոնք մահուան դատապարտուած էին զինուորական դատարանին կողմէ: Բոլորն ալ ամբաստանուած էին ոճիրներով եւ դաւադրական արարքներով:

Ապստամբները կը շարունակեն յարձակիլ Սելանիկի հիւսիս արեւմուտքը:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ համայնավարներն ու ընկերվարականները միացեալ ճակատ պիտի կազմեն: Այս մասին արդէն համաձայնութիւն մը գոյացած է երկու կուսակցութեանց միջեւ: Միացեալ շաբթու խորհրդաժողով մը գումարուեցաւ Պուքրէշի մէջ եւ 700 պատգամաւորները անհրաժեշտ գտան այդ տեսակ գործակցութիւն մը «դիմադրելու համար ամերիկեան աշխարհակալութեան վտանգը»: Խորհրդաժողովին ներկայ էին ներկայացուցիչներ Ֆրանսայէն, Չեխոսլովաքիայէն, Իտալիայէն եւ Աւստրիայէն:

ՀՌՈՄԻ մէջ կը գումարուի Միացեալ Ազգերու Սննդի եւ Երկրագործական Ցանձնաժողովին համագումարը: Նախագահը, Սըր Ճան Պոյտ յայտարարեց շաբաթ օր թէ Եւրոպայի պարէնաւորման խնդիրը շատ լուրջ տագնապի մը մէջ է եւ «չափազանց մեծ դժուարութեանց առջեւ կը գտնուինք»: Ցոյս կայ որ յառաջիկայ ամրան հունձքը առատ ըլլայ եթէ օդերը նպաստաւոր ըլլան:

Խորհրդաժողովին կը մասնակցին Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա, Պելճիքա, Լիւքսէմպուրկ, Աւստրիա, Ցունաստան, Հոլանտա, Ամերիկա, Նորվեկիա, Թուրքիա, Զուիցերիա, Տանըմարքա Իրլանտա, Վատիկան, Չեխոսլովաքիա, Հունգարիա եւ Լեհաստան: Ֆինլանտա եւ Պուլկարիա «դիտող»ներ ղրկած էին, իսկ Ռումանիա եւ Եուկոսլաւիա մերժած են մասնակցիլ: Անգլիոյ պատուիրակը դիտել տուաւ որ իր երկրին «կացութիւնը շատ ծանր է եւ կառավարութիւնը պիտի կրճատէ միսի, շաքարի եւ կարագի բաժնեչափերը:

ՊՈԼՍԱՀԱՅ թերթի մը մէջ կը կարդանք.— «Թասվիր» Մարաշի եւ Այնթապի դէպքերուն մասին խօսելով կը գրէ.—

Պրէմոն կը ջանար Թուրքերն ու Հայերը իրարու դէմ լարել, եւ այս պարագան երեւան ելաւ պայթումով մը: 1920 տարւոյն Մարտ 13ին, շաբաթ օր, ռումբ մը պայթեցաւ այն տունին մէջ, ուր կը բնակէր Հայերու պատուիրակը, Նշանաւոր քոմիթէճի Մուշեղ (եպիսկոպոս): Շէնքին ձեղունը եւ միջին յարկը օդը ելան, քաղաքը կարծես թէ երկրաշարժի բռնուած էր: Մօտակայ թաղերու մէջ ապակիներ կոտրեցան: Կառավարական ուժեր պաշարեցին շէնքը, անցուդարձը արգիլուեցաւ: Փլատակները վերցուցին եւ գետնայարկէն երկու Հայերու դիակներ ելան, մէկը քոմիթէճի եկեղեցականին, Մուշեղի եղբայրն էր: Երեւան ելան նաեւ 60 ռումբ, չորս մաուզէր, ատրճանակ, հրացէն, երեք թուր եւ 10 հազարի մօտ փամփուշտ: Ճշդուեցաւ որ Հայ պատուիրակին տան գետնայարկին մէջ ռումբ կը պատրաստէին:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

Կազմակերպուած Համախըրբերդցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի կողմէ: 28 Փետր. շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին երիտասարդաց սրահին մէջ: Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան նուագ, բանախօսութիւն: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք): Դիմել Ն. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

ՄԱՐՏ 7ԻՆ. ՄԱՐՏ 7ԻՆ. ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ:
Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ՚ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

Իսկի Հայերու ժամադրավայրը

Café des Sports, 4 rue de la Défence Հեռ. Mic. 37-03

Հայրենակից, կեանքդ թարմացնելու համար կ՚ուզե՞ս լաւ օղի խմել, դիմէ վերի հասցէին, ուր ընտիր աղանդերներով համեմուած լաւագոյն օղին պիտի հրամցուի քեզի:

ՄԻԱՅՆ ԱՄ ՋԷ

Ազատ սրահը ձեր տրամադրութեան տակ է, պայմանաւ որ 8 օր առաջ անձամբ, հեռախօսով լուր տաք, հարսանիքի, մկրտութեան, նշանտուքի եւ ամէն տեսակ հանդէսներու համար, կը հայթայթենք նոյնպէս պէտք եղած ըմպելիները, խաղճամիտ գիներով:

Տէր եւ Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՑԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէներըն ու խումբերը.—

Հինգշաբթի՝ 26 Փետր.— «Հայաստան»:

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար.— «Ընկեր Կարօ» եւ «Դուման»:

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը:

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը:

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ՚ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մուրատ խումբի ընդհ. անդամական ժողովը, վաղը չորեքշաբթի, Համօ Օհանջանեանի ակումբը, ժամը 8.30ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Պար Տիւ Կլոպի մէջ: Ներկայ կ՚ըլլայ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հանելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ՚ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Ցայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթնովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ.— Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պոյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԸ

Որ բոլորած է իր քառասնամեակը եւ տիրացած արդար համբաւի մը,

Պատրաստ է գոհացնելու իր ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները իր համադամ կերակուրներով ու բազմապիսի աղանդերներով

Հեռաձայն TRI 31 - 62

24, Rue St. Lazare, PARIS (9)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար 1200, 6ամս 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 25 Février 1948 Չորեքշաբթի 25 Փետր.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5275 — Նոր շրջան թիւ 884 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 ֆր.

Չեխոսլովաքիոյ տագնապը

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳՐԱՒԷ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԸ

Չեխ ոստիկանութիւնը որ կը գտնուի համայնավար ներքին նախարարին անմիջական հսկողութեան տակ, երկուշաբթի օր խուզարկութիւն կատարելով ազգային - ընկերվարականներու կեդրոնատեղիին մէջ, գրաւեց բոլոր թղթածրարները եւ ձերբակալեց վարչական խորհուրդին վեց յայտնի անդամները :

Ներքին նախարարը, Վաքլավ Նոսէք յայտարարեց որ ընկերվարականները դաւադրութիւն մը սարքած էին օրուան օրինաւոր իշխանութիւնը տապալելու համար : Եւ ապացուցանելու համար իր ամբաստանութիւնը, հրապարակեց փաստաթուղթ մը որուն մէջ կուսակցութեան հրահանգ տրուած էր պատրաստ գտնուիլ Փետրուար 21ին : Կուսակցութեան անդամները պիտի գրաւէին Փրական :

Ընկերվարականները կը յայտարարեն թէ իրենք այդ տեսակ փաստաթուղթի մը գոյութեան անտեղեակ են եւ կը պնդեն թէ ոստիկանութիւնը «կամացուկ մը» դետեղած է զայն թղթածրարներուն մէջ :

Նախագահ Պէնէշ յետաձգեց խորհրդարանին երեքշաբթի օրուան նիստը մինչեւ որ անդորրութիւնը վերահաստատուի : Նախագահը հաւաստեց որ ամէն քայլ առնուած է որպէսզի բոլոր կուսակցութիւնները համաձայնութեան մը գան եւ գործակցին ազգային ճակատի ծրագիրը իրականացնելու համար :

Ոստիկանութիւնը աչալուրջ հսկողութիւն կը կատարէ մայրաքաղաքին ինչպէս նաեւ գլխաւոր կեդրոններու մէջ : Զինուած ոստիկաններ կը պտտին պողոտաներուն վրայ : Արգիլուած է Չեխերու արտասահման ճամբորդութիւնը :

Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան որ Չեխոսլովաքիան եւս մօտ ատենէն պիտի ունենայ իր ամբողջովին համայնավար կառավարութիւնը : Երկուշաբթի գիշեր ուշ ատեն «դեմոկրատ» կուսակցութիւնը յանկարծ որոշեց գործակցիլ համայնավարներուն հետ եւ մտնել նոր կառավարութեան մէջ : Այս որոշումը բնականաբար իր անդրադարձումը ունեցաւ աջակողմեան խմբակցութեանց վրայ : Ազգային ճակատի քաղաքականութիւնը մեծ հարուած մը պիտի կրէ եթէ ընկերվարականները միանան համայնավարներուն, ինչպէս կը տրուի քաղաքական շրջանակներուն մէջ : Համայնավարներուն համար շատ կենսական է ընկերվարականներուն քուէն. եթէ յաջողին ապահովել զայն, այն ատեն պիտի ունենան 52 առ հարիւր մեծամասնութիւն մը : Աջակողմեան ընկերվարականները, սակայն, տակաւին անորոշ կացութեան մէջ են եւ հաւանաբար պիտի գործակցին ընդդիմադիրներուն հետ : Այդ պարագային երկիրը պիտի բաժնուի երկու հակամարտ ուժերու միջեւ :

Սլովաքիոյ նահանգին մէջ, համայնավարները ճամբու դնելով բոլոր ընդդիմադիրները որոնք անդամ էին տեղական կառավարութեան, յայտարարեցին թէ իրենք պիտի վարեն նահանգին գործերը՝ նկատի ունենալով որ «միւսները դաւաճանած էին » :

Ներքին նախարարը մասնաւոր հրամանագրով ձերբակալել տուած է նախկին փոխ - վարչապետ Եան Ուրսէնի որ միեւնոյն ատեն երեսփոխան ալ է եւ ղեկավարներէն մէկը դեմոկրատ կուսակցութեան : Անցեալ Սեպտեմբերին ամբաստանուած էր թէ լրտեսութիւն կը կատարէր ի հաշիւ օտար պետութեան մը :

Ազգային ընկերվարական կուսակցութեան անդամները երկուշաբթի օր ցոյցեր կատարեցին Փրակայի մէջ եւ «կեցցէ Փէթար Զէնքլ» կանչելով ողջունեցին իրենց ղեկավարը որ ներկայ փոխ — վարչապետն է : Երկու օրէ ի վեր ցոյցերտեղի կ'ունենան մայրաքաղաքին հրապարակներուն վրայ : Երէկ մէկ ժամուան ընդհանուր գործադուլ մը տեղի ունեցաւ «իբրեւ ազդարարութիւն» :

Փրակայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն հաստատ համոզումը թէ համայնավարները —եթէ նոյնիսկ յաջողին իշխանութիւն ձեռք անցընել — շատ դժուարութեանց պիտի հանդիպին եւ պիտի չունենան ան դիւրին յաղթանակը զոր իրենց եղբայրակիցները ունեցան, օրինակ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ : Բոլոր ընդդիմադիրները, իրենց մամուլով ու բե-

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ՏՄԱՐԴԻ

Մի զարմանաք եթէ արտասահմանի բոլոր մեր գրագէտները վաղը մկրտուին «հակախորհրդային» մակդիրով, եւ իրենցմէ մէկուամէնէն եղերական վախճանն ալ չծանուցուի «Հայաստանասէր» մամուլին մէջ :

Կամայ ակամայ վրդովումի զգացումն ալ ընկաւ տեղի տալ այսքան տմարդի վարուելակերպի առջեւ :

Վերջին թարմ օրինակը Յ. Օշականի մահն է : Հայ մշակոյթը կրնայ իր ամէնէն ականաւոր մէկ ներկայացուցիչը կորսնցնել, կրնայ մեր գրական աշխարհը սգալ իր արժէքաւոր մէկ անդամին մահը :

Մեր մտքի անդաստանէն ընդ միշտ կրնայ հեռանալ բեղուն մշակ մը եւ մեր նորելուկ Փանջունիները սրտի կատարեալ հանդարտութեամբ եւ լրբութիւնը չփոթելով «Ցառաջդիմական» անուանակոչումին հետ — կրնան գրել սեւով ճերմակի վրայ —«Յակոբ Օշական հակախորհրդային գրողը յանկարծամահ եղած է» ուղը փունթօ դիրով, (աւելի փոքրը չունին կարծեմ) չորրորդ էջին վարի ծայրը ծանուցումներուն բաժնին քիթին տակ :

Հակախորհրդային ... որովհետեւ Օշական իր քննադատի վերլուծումով կշռած եւ պակաս գտած է Հայաստանի գրականութիւնը : Հակախորհրդային... որովհետեւ ինքզինքին իրաւունք տուած է այս կամ ան գրողին մասին բացասական կարծիք յայտնելու :

Վա՜յ որ վաղը Զունկուշ, խորհրդային անանուն ոչնչութիւն մը ոտքերը երկարէ, ա՛լ տեսէք վայնասունը մեր «Հայաստանասէրներ»ու ճակատէն :

Ու այս տմարդի խայտառակութեան անունը դրած են «Հայրենասիրութիւն» կամ «բարեկամ Հայաստանի» :

Ճիշդ է, «Թշնամիները» այս հասկացողութեամբ «Հայաստանասէրներ» չեն, որովհետեւ իրենց համար ամէն բանէ վեր է հայ մշակոյթին ծառայող ամէն արժէք :

Ստեփան Մալխասեան մը կամ Լիսիցեան մը կրնան խորհրդահայ գրող ըլլալ, բայց Դաշնակցական մամուլը ոչ թէ տող, սիւնակ, այլ էջեր յատկացուց անոնց յիշատակին :

Մ. Աբեղեան կամ Հ. Աճառեան ամէն բանէ առաջ եւ ամէն բանէ վեր Հայ բանասէրներ են եւ ամփլճելի անուններ՝ յարգանք պարտադրող : Այս գիտակցութիւնը ունենալու տաքինութիւնը, ի՜նչ լաւ է որ տրուած է Դաշնակցական մամուլին, անոր որ «Հայ ժողովուրդին թշնամի» մակդիրը կը կրէ պարծանքով, որովհետեւ զայն իրեն նուիրողները չեն ճանչնար ոչ հայ ժողովուրդը ոչ անոր մշակոյթին արժէքը, ոչ ալ անոր բարեկամը կամ թշնամին :

ԱՐԱՄԱԶԴ

մերով, կը հասկցնեն համանավարներուն թէ «տակաւին ժողովրդավար աւանդութիւն մը կայ Չեխոսլովաքիոյ մէջ» :

Նախագահ Պէնէշ մեծ հեղինակութիւն կը վայելէ բոլոր կուսակցութեանց մօտ ու տակաւին ոչ ոք համարձակած է յարձակիլ իր վրայ : Անհիմն են, կ'ըսուի, այն զրոյցները թէ նախագահը ծանր հիւանդ է :

★ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները մեծ շահագրգռութեամբ կը հետեւին Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն : Պետական քարտուղարութեան պաշտօնատար մը ըսաւ թէ «Չեխոսլովաքիան Ռուսիոյ արբանեակ երկիրները իրարու միացնող շղթային ամէնէն տկար օղակն էր եւ հիմա Մոսկուա ամէն բան կ'ընէ ամրացնելու համար զայն» : Արտաքին նախարարութեան մէջ ըսուած է թէ «արեւելքի եւ արեւմուտքի յարաբերութիւնները անդառնալի կերպով պիտի խզուին այն պարագային երբ կոմինֆորմը փորձէ կաշկանդել Չեխ ժողովուրդին ազատութիւնները» : Եթէ համայնավարները բռնի ուժով իշխանութեան գլուխ գան, այն ատեն Ամերիկա հրապարակաւ պիտի յայտարարէ բոլոր այն բռնաբարումները որոնք տեղի ունեցած են «պողպատէ վարագոյր»էն անդին :

Լոնտոնի մէջ դիտել կը տրուի թէ Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը յարեմման են այն դէպքերուն որոնք տեղի ունեցան Ռումանիոյ մէջ, 1945ին,

5000նոցներու վճարումը

Պաշտօնաթերթը երէկ հրատարակեց նոր հրամանագիր մը որ կը ճշդէ տակաւին մնացած 5000նոցներու վճարման թուականները հետեւեալ կերպով :—

Ա.— Մարտ 4էն սկսեալ պիտի վճարուին անոնք որ մինչեւ 70.000 ֆրանքի արժողութեամբ 5000նոց վերադարձուցած էին :

Բ.— Մարտ 25էն սկսեալ պիտի վճարուին մինչեւ 120.000 ֆրանք վերադարձնողները :

Գ.— Ապրիլ 22էն սկսեալ պիտի վճարուին մինչեւ 200.000 ֆրանք վերադարձնողները :

Դ.— Յունիս 30էն սկսեալ մնացեալները :

Այն անձերը որոնք ֆրանսացի չեն, ինչպէս նաեւ բոլոր բարեգործական եւ հանրային հաստատութիւնները իրենց 5000նոցներուն փոխարժէքը պիտի ստանան փետրուար 26էն սկսեալ — վաղը :

Շահագրգռուող անձը վճարում ստանալու համար պէտք է վճարած ըլլայ իր տուրքերը եւ համապատասխան ընկալագիրով ներկայանայ պատկան դրամատան կամ գանձային գրասենեակին :

Լոնտոնի խորհրդաժողովը

Բրիտանական կառավարութիւնը յուշագիր մը ներկայացնելով խորհրդային կառավարութեան մերժած է նկատի առնել այն առարկութիւնները զորս այս վերջին ըրած էր Լոնտոնի ներկայ խորհրդաժողովին նախօրեակին :

Յուշագրին մէջ դիտել կը տրուի որ բրիտանական կառավարութեան համար կենսական նշանակութիւն ունի Գերմանիոյ տնտեսական եւ քաղաքական միութիւնը եւ Մոսկուայի վարած քաղաքականութիւնը այդ հարցին նկատմամբ, մեծապէս կը դժուարացնէ արեւմտեան դաշնակիցներուն գործը : Արդիւնաբերական արտադրութեանց ինչպէս նաեւ միւնեղէններու ազատ փոխանակութիւնը գօտիներուն միջեւ մեծ դժուարութեանց կը բախի Ռուսիոյ բացասական քաղաքականութեան պատճառաւ :

Անգլիական կառավարութիւնը անտեղի կը գտնէ նաեւ Ռուսիոյ այն առարկութիւնը թէ ներկայ խորհրդաժողովը կը բռնաբարէ Փոցտամի համաձայնութիւնը :

Խորհրդաժողովը իր աշխատանքները կը շարունակէ Անգլիոյ ներկայացուցիչին նախագահութեան տակ : Մանրամասնութիւններ չեն հաղորդուած մամուլին : Խորհրդակցութեանց պիտի հրաւիրուին Պելճիքայի, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի պատուիրակները երբ անհրաժեշտ նկատուի անոնց ներկայութիւնը զիրենք շահագրգռող հարցերու քննութեան ժամանակ :

Խորհրդաժողովին օրակարգին վրայ կան Գերմանիոյ տնտեսական կարգուսարքը, հատուցումներու խնդիրը, հողային խնդիրներ եւ Գերմանիոյ ապագայ քաղաքական ու վարչական կազմակերպութիւնը :

☆ Գերմանիոյ միջդաշնակցային հակակշիռի յանձնախումբին շրջանակներուն մէջ զրոյց կը շրջի թէ Մոսկուա կրնայ վերաքննել իր քաղաքականութիւնը Գերմանիոյ նկատմամբ, այն պարագային երբ արեւմտեան Դաշնակիցները իրենց միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացնեն պարտուած երկրին մասին : Մոսկուայի կառավարութիւնը աւելի տրամադիր է որ Զորսերու բանակցութիւնները վերսկսին :

Չին համայնավարները շաբաթ օր Մանչուրիոյ մէջ գրաւեցին Անշան քաղաքը որ պողպատի ճարտարարուեստին գլխաւոր կեդրոններէն մէկն է : Կռիւները տեւած էին ամբողջ շաբաթ մը : Ամերիկեան կառավարութիւնը ռազմանիւթ ղրկած է Չինկ Քայ Չէքի բանակներուն : Արդիական օդանաւեր պիտի ղրկուին շուտով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Վիշինսքիի այցելութեան օրերուն : Ներկայիս, Մոսկուայի կառավարութիւնը Փրակա ղրկած է արտաքին փոխ - նախարարը Զորին՝ հաւանաբար միեւնոյն պաշտօնով : Անգլիա անտարբեր չի կրնար մնալ այդ երեւոյթին առջեւ, յայտարարած է պետական անձնաւորութիւն մը : Մոսկուայի ձայնասփիւռը կուտայ «Փրավտա»յի տեսութիւնը Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին եւ կ'ըսէ թէ ընկերվարականները դաւադրութիւն մը կազմակերպած էին՝ համաձայն արտասահմանէն ղրկուած հրահանգներու : «Ոչ մէկ համաձայնութիւն այդ ուժերուն հետ » :

Պ. ԳԷՈՐԳ ՋԱՔԸՐԵԱՆ, Փարիզ, Յակոբ Օշականի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրէ ողբացեալին գործերուն հրատարակութեան հիմնադրամին : Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՆՈՅՆ ՉԱՐԱՃՈՒՔ ԽԱՂԵՐԸ

Միջազգային կնճիռներու խառնիճաղանճին մէջ, պարբերաբար ձայներ կը լսուին, նաեւ, Թուրքիոյ մասին: Ուղղակի թէ անուղղակի: Մանաւանդ որ, անոր ճակատագիրը սերտօրէն կապուած է յունական տագնապին հետ:

Այսպէս, անցեալ շաբթու քանի մը նշանակալից լուրեր հաղորդեցին հեռագրական գործակալութիւնները:

Զօր. Մարշըլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, զեկուցում տալով մամուլի ներկայացուցիչներուն, հաստատեց թէ նոր օգնութիւններ պիտի ըլլան Յունաստանի, տնտեսական թէ զինուորական:

Այս առթիւ, յայտնեց թէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը մօտերս արտաքին նախարարութեան պիտի ներկայացնէ իր տեղեկագիրը՝ Թուրքիոյ զինուորական պէտքերու մասին:

Զօրավարը թիւեր չհաղորդեց, բայց իրազեկներ կը հաւաստեն թէ 181 միլիոն տոլար պիտի տրամադրուի Յունաստանի, 125 միլիոն ալ Թուրքիոյ:

Իրականին մէջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնն է որ պիտի ճշդէ գումարները:

Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ տարի, նախագահ Թրումընի առաջարկին վրայ, Մ. Նահանգներու խորհրդարանը 400 միլիոն տոլարի վարկ մը բացաւ, 300 միլիոնը Յունաստանի, 100 միլիոնը Թուրքիոյ համար:

Այս վերջինը այդ գումարը պիտի գործածէր հանրօգուտ շինութեանց, ղեկավարութեամբ ամերիկացի մասնագէտներու: Հիմնական նպատակն էր զարկ տալ երկրին տնտեսութեան, ինչպէս եւ ռազմագիտական կարողութեան, ճամբաները նորոգելով կամ նորեր շինելով, երկաթուղիներ եւ նաւահանգիստներ կառուցանելով, եւայլն:

Միեւնոյն ատեն պիտի ուսումնասիրէին երկրին զինուորական պահանջները: Միջանկեալ, Թուրքիա զինամթերք եւ օդանաւեր կը ստանար Անգլիայէն, մարտանաւեր, դարձեալ զինամթերք եւ ուրիշ անհրաժեշտ նիւթեր՝ Ամերիկայէն:

Արդ, վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ Մ. Նահանգները կէս ճամբան պիտի չմնան:

Անոնք վճռած են արդիացնել, զօրացնել Թուրքիոյ պաշտպանութեան միջոցները, բոլոր ճակատներուն վրայ:

Թերթերը կը գրեն թէ նոր բեռ մը, մեծ քանակութեամբ ամերիկեան զինամթերք պիտի ղրկուի, մինչեւ Մարտի վերջը:

Միեւնոյն աղբիւրներուն համաձայն, Թուրքիոյ ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան անդամներուն թիւը պիտի հասնի 250ի, մինչեւ Ապրիլի վերջը:

Այս մասնագէտներն են որ պիտի մարզեն թրքական բանակը, անոնց պիտի սորվեցնեն արդիական զինարուեստը, ամերիկեան զէնքերու գործածութեան գաղտնիքները եւ ուրիշ կարեւոր գիտելիքներ:

Տարակոյս չկայ թէ ուրիշ թանկագին խորհուրդներ ալ տուած է Զօր. Մէք Պրայտ, ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահը, (վարկաբեկ Օլիվըրի յաջորդը), որ Ուաշինկթըն վերադարձած է, երկար պտոյտ մը կատարելով Թուրքիոյ մէջ:

Եթէ հաւատանք հրատարակուած տեղեկութեանց, զօրավարը հաւաստած է թէ թրքական բանակը կարեւոր յառաջդիմութիւններ կատարած է վերջերս, թէ շատ բարձր է իր բարոյական կորովը եւ կրնայ ուժգնօրէն դիմադրել որեւէ նախայարձակման:

Թուրքիոյ սպարապետն ալ Ամերիկա այցելեց վերջերս, եւ լրացուց տրուած հաւաստիքները, արեւելեան շռայլաբանութեամբ:

Այս տեղեկութիւնները եւ ուրիշ երեւոյթներ անգամ մը եւս կը հաստատեն թէ «արդիւնաւորապէս» կը գործադրուի Թրումընի վարդապետութիւնը, որ յայտարարուեցաւ 1947 Մարտին:

Ուրեմն, Մ. Նահանգները հետզհետէ կը խորանան Յունաստանը եւ Թուրքիան պաշտպանելու քաղաքականութեան մէջ, ի շահ իրենց աշխարհակալութեան:

Այն Ամերիկան, որ իր զոհերն ու անոնց ուսուցիչներն անգամ չկրցաւ փրկել 1914—18ի պատերազմին, խուսափելով եւրոպական գործերէն, այժմ ոտքով-ձեռքով խրած է արեւելեան քաղաքականութեան շամբուտներուն մէջ: Եւ, բաւական ճամբայ կտրած ըլլալով, դժուար է հաւատալ թէ կրնայ նահանջել:

Այդ քաղաքականութիւնը կը բխի նոյն ձգտումէն, — պատուար կազմել Խ. Միութեան դէմ, որուն ստուերը կը սաւառնի. Մօտաւոր թէ Միջին Արեւելքի երկիրներուն վրայ:

Ինչ խօսք որ այս քաղաքականութիւնը որեւէ բարիք չի խոստանար Հայկական Դատի լուծման համար:

Թուրքիան թեւարկութեան տակ առնել եւ զօրացնել, երաշխաւորել անոր հողային ամբողջութիւնը, կը նշանակէ ժխտել հայկական պահանջները:

Այս մասին երկու խօսք չի կրնար ըլլալ:

Դեռ շատ աւելի ծանրակշիռ պարագայ մը:

Այս քաղաքականութիւնը որքան ծաւալի եւ զօրանայ, այնքան պիտի լարուին յարաբերութիւնները Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միութեան միջեւ:

Չենք ակնդեր թէ հետեւանքը պիտի ըլլայ պատերազմ: Բայց կը վախնանք ուրիշ ելքէ մը, — սուր մրցակցութիւն երկու մեծ պետութեանց միջեւ, սիրաշահելու համար Անգարան: Անշուշտ ի վնաս փոքր ժողովուրդներու: Ամէնէն առաջ՝ մեզի:

Թուրքերը լման 25 տարի վայելեցին յեղափոխական Մոսկուայի շնորհները: Կրնան ատեն մըն ալ ամերիկեան ձիւթ ծամել: Բայց, երբեք պիտի չմոռնան իրենց երախտիքը՝ Խ. Միութեան հանդէպ, որ տակաւին կը յամառի անոնց տրամադրութեան տակ պահել Նախիջեւանը: Դեռ չենք խօսիր Կարս Արտահանի եւ մնացեալի մասին:

Երկու յաղթականներէն ո՞րն աւելի վարպետ է, փոքր ազգերը մոլորեցնելու արուեստին մէջ...

Արթուն, արթուն: Դեռ կէս ճամբան ենք:

Ն.

ԻՆԾԻ, ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Բ.

— Ռոլան, տղաս, սկսաւ մայրիկը, ու հեծկլտուքէն չկրցաւ շատ առաջ երթալ: Թէեւ քանի տարի անցած էր, բայց կը տեսնէր միշտ այդ սեւահեր կինը, անոր աչքերը, ամբողջ պատկերը, ու աւելի սիրով կը մօտենար Ռոլանի:

— Մայր, բռնեց Ռոլան մօր ձեռքը, յանկարծակիի եկած:

Ցրից տեսաւ որ միջամտութեան կարգը իրն է, նոյնպէս գլխաւոր դերը, այս ողբերգութեան մէջ, ուստի հազաց: Սաստեց կինը որ զգաստ կենայ: Եւ աչքերը ուղղեց Ռոլանի: Միւս աչքերն ալ նոյն դերը վերցուցին:

— Տղաս, ցաւով իմացանք այսօրուան պատահարները, որ Իլզէն պատմեց: Այս պայմաններուն տակ ստիպուած ենք ճշմարտութիւնը յայտնել քեզի եւ համալսարանի վարչութեան: Ու գլանիկ մը հրամցուց տղուն: Եւ հատ մըն ալ ինք վառեց: Ու ծուխը խորունկէն դուրս տալով, շարունակեց:

— Դու գիտես որ ես, մայրիկիդ հետ, իբրեւ կայսերական կառավարութեան պաշտօնեայ, մասնաւոր առաքելութիւնով Թուրքիա կը գտնուէի ժամանակին: Դժբախտաբար այն ատեն հոն պատահեցան դէպքեր, որոնք մարդկութիւն եւ քաղաքակրթութիւն բառերը ամբողջովին դատարկեցին իրենց իմաստէն: Մենք, իբրեւ պետական գաղտնիքի, երդում բրած էինք այդ մասին քար լռութիւն պահել, եւ մեր տեսածը թէ լսածը չյայտնել ոչ ոքի: Դժբախտաբար այդ դէպքերը մեծ համեմատութիւններու հասնելով, վերածուեցան պատմութեան ամէնէն ահաւոր ողբերգութեան, բոլոր նախորդ բարբարոսութիւնները, որոնք ան, պատմութիւնը, տեսած էր, ստուերի մէջ թողլով: Ու ցաւալիօրէն այդ օրերուն ալ, ինչպէս այսօր, պետութեան ղեկը կը գտնուէր մեր ամէնէն անտաղանդ «դերասանին» ձեռքը: Փոքրիկ, անշան մէկը, պեխերը վեր ոլորած, որ հայելիին առջեւ պուպրիկներու թատրոն կը խաղար: Ու թէեւ մենք, կարգ մը պատիւի եւ խղճմտանքի տէր Գերմաններ, պատրաստակամ էինք բան մը ընելու, բայց մեզի խստօրէն արգիլուած էր, չխառնուիլ բարեկամ եւ զինակից երկրի ներքին գործերուն:

Ու պատմեց, սարսափահար եւ այլեւս թրջուած տղուն, այն որ քիչ առաջ իմացանք: Եւ աւելցուց թէ այդ կը պատահէր Կեսարիա անուն քաղաքին մօտերը: Ռոլան, դեռ գինով, հարցուց.

— Ի՞նչ բրիք այդ մանուկը:

— Այդ մանուկը դուն ես, տղաս:

....

— Ե՞րբ էր այդ...:

— 1915ին...:

....

Ռոլան Թաուլեր այնքան տժգունեցաւ, նմանելով գործողութեան սեղանէն նոր բերուած հիւանդի: Իր մէջ կը փլէր աշխարհ մը, .. կը կանգնէր նորը: Աւելի ճիշդ, հարկ էր այդ նորը տակաւին կերտել: Ու ահա, ան, մէկ հարուածով, կը կորսնցնէր ազգութիւն, հայրենիք, ընտանիք, որուն առջեւ ի զուր առնել փորձած էին հայրն ու մայրը: Այս երկրին պատմութիւնը, գրականութիւնը, արուեստը, գաղափարաբանութիւնը, ժողովուրդը ինք, ամբողջ իրեն օտար: Ինք ուրիշ բան, եթէ գիտնար թէ ի՞նչ: Հարկ էր այդ ուրիշ բանին ձեւ ու կերպարանք տալ: Ճիշդ է, ան պատմութենէն ու աշխարհագրութենէն ծանօթ էր Հայաստանի, բայց իր գիտցածները խեղճուկրակ բեկորներ էին:

Ընթրիքէն յետոյ, ծնողքը, համբուրելով Ռոլանը, չմոռնալով շեշտելու «տղաս» բառը, եւ Իլզէն, քաշուեցան ննջասենեակ: Իլզէ մօտեցաւ գրադարանին, քաշեց դուրս Պռոք Հաուզի խոշոր համայնագիտարանին առաջին հատորը, բացաւ Արմենիա բառին, եւ նստելով նշանածին դիմաց, սկսաւ կարդալ: Եւ անոր բառերը կը ծծուէին Ռոլանէն, ինչպէս անձրեւը անապատէն: Իլզէ, մէկ կողմէ կը կարդար, միւս կողմէ Ռոլանի ոչ մէկ շարժումը կը փախցնէր: «Հայերը ունին սեւ, առատ մազեր», կարդաց, ու նայելով Ռոլանի, աւելցուց, այո, ճիշդ է: Խիտ մազերը կը ծածկեն անոնց ճակատին մեծ մասը: Այո, այդպէս է, աւելցուց, նայելով կրկին Ռոլանի: Ունին սեւ, խոշոր աչքեր, ճիշդ ու ճիշդ այդպէս, յարեց: Արդարեւ համայնագիտարանը գրեթէ Ռոլանը նկարագրած էր: Երբ անցաւ ճարտարապետութեան, գիրերու, լեզուի եւ գրականութեան բաժիններուն, աղջիկը, հիացած, բացագանչեց:

— Սակայն, հիմա աւելի բարձր ես մեզմէ: Ի՞նչ ունէր Գերմանիան այդ հին դարերուն: Հազիւ քանի մը հատուկոտոր տեղեկութիւններ՝ Տակիտոսի բերնով:

— Իսկ դուն ո՞չ՝ պատասխանեց Ռոլան:

Իլզէ անմիջապէս ոտքի թռաւ, գրկեց Ռոլանը, փաթթուեցաւ անոր, ու երկար ատեն չկրցաւ անոր շրթներէն բաժնուիլ: Կէս գիշերը անց էր, երբ Իլզէ տուն մեկնեցաւ: Անդին, իր սենեակին մէջ, խորունկէն կը մտածէր. «Ուրեմն ահաւասիկ Հայուհի պիտի ըլլամ: Ռոլանի հետ Հայերէն պիտի սորվինք: Մեր զաւակներուն Հայու անուն պիտի դնենք: Արդեօք ի՞նչ էր Ռոլանի հայ անունը: Թուցէ գեղեցիկ բառ մը: Խեղճը, իր անունն ալ չի գիտեր:»

Անդին, Ռոլան, աթոռին մէջ երկնցաւ, կը նայէր ծուխի ամպին որ իր գլանիկէն կը բարձրանար: Ու մտքէն կ՚անցնէր թէ ծնողքը, եղբայրները եւ ազգականները ի՞նչպիսի մարդեր էին արդեօք: Իսկ Հայե՞րը ընդհանրապէս, քանի որ կեանքին մէջ բնաւ Հայ տեսած չէր: Ու այսպէս, թիկնաթոռին մէջ, յոգնութենէն, մարածի նման, մնաց մինչեւ առտու:

Այդ դէպքէն յետոյ Ռոլան Թաուլեր դարձաւ լռակեաց եւ մելամաղձոտ: Ու թէեւ տունը իրն էր ու ծնողքը զինք կը սիրէին, բայց ինքզինք օտար կը զգար: Ահա ճիշդ այս բանը արգիլելու համար ծնողքը ծածկած էին անորինքնութիւնը՝ մինչեւ որ բախտը եկաւ վերցնել այդ սեւ քօղը՝ բանալով անդունդ մը... Ու ահա իր մէջ ուժեղ փափաք մը սկսաւ Հայեր տեսնելու, Հայեր ճանչնալու, մօտէն տեղեկանալու թէ ի՞նչ բան է Հայը: Ալ չէր ուզեր լսել համալսարանին անունը, ուր ինքը այնքան ստորնացուցած էին, նոյնիսկ խայտառակած: Հիմա Ռոլան Թաուլեր գիտէր թէ իսկական խայտառակները ո՞վքեր էին, եւ չէր փափաքեր այլեւս անոնց երեսը տեսնել: Իլզէ սակայն բոլորին դասը տուաւ յաջորդ օր:

Կարիկներ ձեզի, անգամ մը համայնագիտարանը բացէք: Տեսէք ինչ հին եւ պանծալի մշակոյթի տէր ցեղի զաւակ է Ռոլան: Լեզուն՝ հնդեւրոպական:

Այս լուրը պատեցաւ համալսարանին մէջ, ու Ռոլանի դասընկերները կը խօսէին.

— Գիտէ՞ք, սա Ռոլան Թաուլերը փոխուեր է: Չորս անգամ փոխուեր է: Առաջ Հայ է եղեր, յետոյ դարձեր է Գերման: Յետոյ մենք զինքը Հրեայ շինեցինք:

— Այո:

— Հիմա դարձեալ Հայ եղեր է:

— Ի՞նչպէս, միթէ կարելի՞ է ատանկ բան:

— Այսպէս է իր պատմութիւնը...:

— Խեղճ տղայ...: Քեզի հանդէպ չար գտնուեցանք: Սակայն ո՞վ կրնայ ըսել թէ բախտը մեզի ի՞նչ վերապահած է:

●

Ռոլան Թաուլեր, գերմանական բարձր կրթութեան տէր երիտասարդ, քանեւչորս ժամուան մէջ ոդեփոխութեան ենթարկուեցաւ, իբրեւ թէ ծիածանին տակէն անցած ըլլար: Երբ մեր ամենասուրբ հայրենի աւաններուն վրայ, անձրեւէն ետք, ծիածանը իր աղեղը լարէր պայծառ գոյներով, մամիկները մանուկներուս կ՚ըսէին. «ով որ հիմա անոր տակէն անցնի, թէ որ տղայ է, աղջիկ կը դառնայ: Իսկ եթէ աղջիկ է, տղայ կը դառնայ»: Ու Ռոլան, առանց այդ ծիածանին իսկ ահա, Գերմանացի էր ու դարձաւ Հայ:

Ու կը մտածէր, խելքը թռցնելու աստիճան, իր ծնողքին, իր հաւանական քոյր ու եղբայրներուն, իր ազգականներուն, իր ազգին մասին: Այս բոլորէն շատ բան թերեւս իրեն համար յաւիտենական գաղտնիք մնայ: Բայց բան մը կրնայ ընել, ճանչնալ գոնէ իր բուն ազգը: Ու ահա իր մէջ սկսաւ զօրեղ փափաք մը Հայ տեսնելու, Հայու հետ ծանօթանալու, մօտէն տեղեկանալու թէ ի՞նչ բան է Հայը: Ու հակառակ իր ծնողքին եւ Իլզէի աղաչանքներուն եւ ազդարարութիւններուն եւ արցունքներուն, որոշեց փնտռտուքի ելլել:

Ե. ՔՈՋԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԵՆԻ ՍԱԲԱՀ, «Կարմիր բարբանջանքներուն մէկ նոր նմոյշը» խորագրով յօդուածի մը մէջ կը գրէ.—

Կարմիր Ռուսիա, որ Պալքանեան փոքր ազգութիւնները աճարեկելէ վերջ, ջանաց Թուրքիան ալ խայթել եւ սակայն ոչինչ կրցաւ ընել, դաւադրողի եւ աննշաւոր միջոցներով կ'ուզէ մեր ջիղերուն վրայ ազդել: Այս նողկալի քաղաքականութեան կը նպաստեն չորս տարիէ ի վեր սովիէթ մամուլը եւ ձայնասփիւռները, ու պալքանեան այն պետութիւնները որ ծառայի վիճակի հասած են այսօր:

Մենք մեր զզուանքը կը յայտնենք այս ծիծաղելի բարբանջանքներուն եւ չենք պատասխաներ նոյն ստորին միջոցներով, բայց եւ այնպէս իրենց յոռի ոգին ցոյց տալու համար արձագանգ կը հանդիսանանք «Ազատ Ազրպէյճանի» ռատիոյին հետեւեալ դրդումներուն:

— Կը խօսինք քրտերէն, սիրելի եղբայրներ, լսեցէք մեզ: Այս պահուն Թուրքիոյ, Իրանի եւ Իրաքի ֆաշիստներն ու ակլօեւամերիկեանսարուկները կը շարունակեն դաւաճանել քիւրտ ազգին դէմ: Անոնք հազարումէկ դէչութիւններ կ'ընեն քիւրտ ազգին դէմ, որ փառաւոր պատմութիւն մը ունի իր ետին, եւ այդ չարիքները երբեք չեն պատշաճիր մարդկային օրէնքներուն եւ իսլամական կանոններուն: Արաբները, Թուրքերն ու Պարսիկներ հանդիստ չեն թողած քիւրտ ազգը, եւ այն օրէն ի վեր ուր յափշտակած են անոնց հողերը:

Եղբայրներ, սուլթանական թէ հանրապետական շրջաններուն, Թուրքերը ամէն ինչ ըրին Քիւրտերուն: Ո՞վ որ ազատութեան բաղձայ, անպատճառ կը ջարդուի Թուրքերուն կողմէ:

Ագրըի, Տէրսիմի եւայլ քրտական հողերու մէջ, անոնք այնպիսի ոճիրներ գործեցին որ նացիներն անգամ անդուլթ եղած չեն: Զինեալ ճմբան, հաւաքեցին քիւրտ անմեղ բնտանիքները իրենց զաւակներով եւ ձագուկներով, եւ քշեցին ու տարագրեցին, իբր թէ թրքացնելու պատրուակին տակ: Իրանի մոլեռանդ տարրերն ալ սկսան դաւաճանել անգութ Թուրքերէն, բայց ընդունինք որ ոչ մէկ տանջանք կրնայ սպաննել Քիւրտերու ազգայնական զգացումները: Թող ուզածնուն չափ ջարդեն Քիւրտ հերոսները: Քիւրտ երիտասարդը պատեհ առիթին պիտի լուծէ իր վրէժը:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց հիմնական կարգադրութիւններ ընել, արեւելեան նահանգները բարենորոգելու համար տնտեսական, շինարարական եւ առողջապահական տեսակէտներով: Գործավարներու Խորհուրդին վերջին նիստին, որոշուած է այս մասին փութկոտ շարժիլ եւ արագօրէն գործել:

Արդէն իսկ կազմուած է խառն յանձնաժողով մը, որ պիտի ձեռնարկէ առաջին պատրաստութիւններուն: Ծրագիրներ պիտի մշակէ փորձագէտներու գործակցութեամբ: Ծրագրուած է նաեւ ամենալաւ պաշտօնեաներ ղրկել արեւել. նահանգները, անոնց վճարել քանի մը պատիկ թոշակ, պաշտօնեաներու բնակարաններ հայթայթել:

« ՎԱԹԱՆ » կը գրէ թէ կրթական գործավարութեան հովանաւորութեան տակ անցեալ տարի հրատարակուած է Թրքերէն աշխարհագրութեան դասագիրք մը, որ ահաւոր սխալներով լեցուն է եւ կոչուած է թունաւորել մատաղ սերունդը:

Դասագիրքը ի մէջ այլոց կը պարունակէ ռուսական բաղձանքներուն ձեռնտու քարտէսներ եւ Գըզըլըրմաքի կամ Եէշիլըրմաքի համար կ'ըսէ թէ Ռուսիոյ կը պատկանին:

Այս դասագիրքը ինչպէս հրատարակեր են, կ'ըսէ «Վաթան»:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱԹ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադրամի կեդրոնական յանձնախումբին Դեկտ.ի ընկերը մեր սիրելի ժողովուրդին ուղղած կոչը անգամ մըն ալ կ'ուզենք յիշեցնել այսօր:

Ծննդեան տօները եւ անոնց յաջորդող բոլորին ծանօթ տնտեսական կարգ մը դժուարութիւնները ստիպեցին յանձնաժողովը՝ ներկայ պայմաններուն համաձայն շարժիլ:

Ուշնորի վարժարանին անհրաժեշտ նորոգութիւնները փութով կը շարունակուին: Տակաւին կան կարեւոր նորոգութիւններ եւ զետեղումներ: Պէտք է ըլլան նաեւ անհրաժեշտ կահաւորումներ, վարժարանը գոլէժական դասարաններով կարենալ բանալու համար, յառաջիկայ սեպտեմբերին:

Իբր մօտէն տեղեակ ցարդ տարուած եւ կատարուելիք աշխատութիւններուն, կը հրաւիրեմ նախ Փարիզի մեր կրթասէր ժողովուրդը, որ առանց բացառութեան, նիւթական լայն մասնակցութեամբ օգնէ եւ քաջալերէ յանձնաժողովն ու խնամակալ տիկինները եւ ազգային գիտակցութեամբ կանգուն պահէ եօթանասուն տարիներու պատկառելի անցեալ ծառայութիւն ունեցող կրթական այս կարեւոր հաստատութիւնը:

Ջերմապէս կը խնդրենք Փարիզահայ մամուլէն՝ որ իր սիւնակները տրամադրէ կատարուելիք այս անյետաձգելի հանգանակութեան: Խնամակալ Տիկինները եւ յանձնախումբի անդամները, իրենց օժանդակներով, պարտք կը զգան յիշեցնելու ու մեր անունով է որ պիտի դիմեն ամէն մէկ ազգայինի, Փարիզի թէ արուարձաններու մէջ:

Աստուծոյ օրհնութիւնը հայցելով մեր սիրելի ժողովուրդին: Մնամք աղօթարար Հայրապետական պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց՝

Արտաւազդ Արքեպիսկոպոս

ԾԻԾԱՂ

Տիկինը.— Նայէ սա մեր նոր դրացիին. ամէն առտու գործի երթալէ առաջ կինը կը համբուրէ.. դո՞ւն ինչու չես համբուրեր...

Պարոնը.— Կնիկ սպասէ նայինք... տակաւին քանի՛ օրուան դրացի են...

**

Դատաւորը.— Օրիո՛րդ, գիտէ՞ք թէ ինչ պիտի պատահի եթէ ստէք...

Օրիորդը.— Այո՛, Պ. դատաւոր, փաստաբանս ըսաւ...

Դատաւորը.— Ի՞նչ ըսաւ...

Օրիորդը.— Ըսաւ որ եթէ սուտ մը գործեմ կրնայ ըլլալ որ դատը շահինք...

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ, վերջերս, հրատարակուեցաւ «Մեր Նախահայրերը» անունով գիրք մը, որուն մէջ Անգլիացի հեղինակը, փրոֆ. Ռակլըս Կէյթս կ'ազդարարէ որ սպիտակ ցեղը հետզհետէ անձնասպան պիտի ըլլայ, եւ աշխարհի վրայ պիտի տիրապետեն Սեւամորթները: Փրօֆէսօրը չի բացատրեր թէ այդ անձնասպանութիւնը ինչպէս պիտի գործուի:

Մարդիկ միեւնոյն «տեսակ»էն սերած չեն կ'ըսէ գիտունը, եւ ցոյց կուտայ չորս ծագումներ — առաջին՝ Փեքինի մարդը որ ծնունդ տուած է Մոնկոլներուն, Էսքիմոներուն եւ Ամերիկայի Հնդիկներուն: Երկրորդ՝ Ճավայի մարդը, երրորդը՝ Հարաւային Ափրիկէի մարդը որմէ սերած են Խափշիկները, իսկ վերջինը Արշալոյսի մարդը որ ծնած է Հարաւային Անգլիոյ մէջ:

Համաձայն Անգլիացի գիտունին, մարդուն ուղեղը պիտի մեծնայ միայն այն ատեն երբ կնոջ կոնքը մեծնայ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ արքայական գերդաստանին վերջին շառաւիղը Փարիզի Կոմսը որ ներկայիս Փորթուկալ ապաստանած է իր կնոջը եւ տասնըմէկ զաւակներուն հետ, նոր պայքար մը բացած է միապետութիւնը վերահաստատելու համար Ֆրանսայի մէջ: 39 տարեկան Կոմսը անցեալ Նոյեմբերին, օգտուելով Ֆրանսայի խառնակ կացութենէն, խզեց իր բոլոր կապերը ծայրայեղ աջակողմեան միապետականներուն հետ ամիսներ առաջ: Ան կը յանձնարարէր վերջ տալ Ֆրանսայի ժողովրդավար դրութեան եւ քաղաքական կուսակցութեանց եւ վերահաստատել միապետութիւնը Ֆրանսայի մէջ:

Ամիս մը առաջ Կոմսը հրատարակեց յայտարարութիւն մը որուն մէջ կ'առաջարկէ բարեփոխել Ֆրանսայի սահմանադրական օրէնքը հետեւեալ կերպով.— Երկու նոր ժողովներ հաստատել ներկայ օրէնսդիր իշխանութեանց կողքին. մէկը «Ժողովուրդի Ներկայացուցիչները», երկրորդը Գերագոյն Խորհուրդ: Առաջինին անդամները կ'ընտրուին ժողովրդական քուէով, իսկ երկրորդը կ'ունենայ 30 անդամներ որոնց մէկ մասը կը նշանակուին Թագաւորին կողմէ, միւսները ժողովուրդին ներկայացուցիչներէն: Կոմսը տակաւին կ'առաջարկէ շատ մը ուրիշ բարեփոխումներ որոնց մանրամասնութիւնները առանձին, յուշագրով ղրկած է բոլոր երեսփոխաններուն, ծերակուտականներուն, կղերականներուն, մտաւորականներուն եւն.:

ԿԻՐԱԿԻԻ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

1.— Եզնիկ, «Եղծ Աղանդոց»ին մէջ:
2.— Ներսէս Շնորհալի:
3.— Այո. «երկսեռ պատանի» չըսուիր:
4.— Խարբերդի Ծովք Կէօլճիւքի լճին Ս. Նշան եկեղեցիին մէջ:
5.— Գարեգին Պէշկէօթիւրեան:
6.— Հինդ: 7.— Ոչ. խուրձ, խեցգետին, խոռոչ, ըուսաթաղանթ, լէրբ, սայթաքիլ, խրգաճեմ, ամբաձիգ:
8.— 615.816, (95 առ հարիւր):
9.— 6319, 7593, 2531: 10.— 476ին (Հռոմի անկումով), 1453ին (Պոլսոյ գրաւումով):
11.— Յուլիոս Կեսար: 12.— Դուրսը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԷՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Լռին մագնիսացում եւ սպասում ...: Ու ահա, յանկարծ գետինը կը բացուի իր ոտքերուն տակ: Մագաղաթեայ հսկայ գիրք մը կը սկսի կամաց, կամաց, վեր բարձրանալ ու երկարիլ իրեն: Խորին երկիւղածութեամբ կ'առնէ զայն, կը համբուրէ ու մէկ կողմ քաշուած, կը հրամայէ բարձրագոչ:

— Ով որ հաւատաց, թող քար մը նետէ այս փոսին մէջ:

Ռմբում մը՝ մոլեգնած — Ալլահ, Ալլահ ... ու տեղատարափ կարկուտ քարեղէն: Այդ պահուն քարերու կարկուտին տակէն, խենդեցած կին մը կը վազէ սրաճիչ, տոտրօտիկ, գլխաբաց, ձեռքերը՝ երկինք, դէպի հրաշքին վայրը: Բրահման է, [illegible]:

— Ով, Ալլահին հաւատացեալները, ձեր մէջէն կ'երեւի միայն այս է անհաւատը, ուրեմն, քար մ'ալ՝ այս թշուառականին համար:

Քարակարկուտը բարձրացաւ ինկոյն, կրկնածալ մեծութեամբ, որուն վրայ Համատ բարձրանալով, սկսաւ քարոզել տիրաբար:

— Յանուն ողորմած ու անյիշաչար Աստուծոյ, այս է միակ գիրքը Ալլահին ու Համատ անոր մարգարէն: Աստուած շնորհեց Մովսէսին հնգամատեանը, յետոյ ղրկեց իր պատուիրանքը Մարիամի որդին, յիսուսի միջոցաւ, որուն ծննդեան պարագաները կասկածանք տեղի տուած են, իբրաւամբ...: Մեղայ, մեղայ, Աստուած չկրնար միածին որդի ունենալ... հեռու ինձմէ այդ նախատինքը, բոլորս ալ Աստուծոյ որդիներն ենք: Ան խոստացած էր ուրիշ գիրք մը ղրկել, իր ծառաներէն անոր միջոցաւ, որ հաճոյ էր իրեն: Ճշմարիտ գիրքը այս է ահա, որ կը դնէ իր կնիքը, միւս բոլոր մատեաններուն վրայ:

Համատ՝ Ալլահին Մարգարէն՝ կը հռչակէ այս ամիսը Սրբազան ամիս ու այս օրը մատաղատօն: Կովը, զոր պիտի ընէք մատաղ, պէտք է ըլլայ ոչ ծեր, ոչ մատղաշ, այլ տարիքը միջին, բաց դեղին, ակնահաճոյ, պէտք չէ ծառայած ըլլայ հողին ու հունձքին, ինչպէս նաեւ պէտք չէ կրած ըլլայ մերձեցումը արուին:

Աղօթեցէք Ալլահին, օրը հինգ անգամ, ողորմեցէք աղքատներուն, ու ձեր բոլոր մեղքերը պիտի ներուին: Արեւելքն ու Արեւմուտքը կը պատկանին Աստուծոյ, ձեր աչքերը որ կողմն ալ ուղղէք անոր պիտի հանդիպին: Երանի անոնց, որ թշուառութեան մէջ իսկ, իրենց երեսները Աստուծոյ կը դարձնեն:

Անհաւատները աստուածամերժներ են, որ կը բանաբարեն Աստուծոյ կամքը: Կայծակը պիտի զարնէ զանոնք, լուսաւորելով իրենց դժբախտութիւնը: Մահ՝ անհաւատներուն... Օն, դէպի Մէքքէ, դէպի Մէքքէ... քանդենք կուռքերը..:

Գաղանախումբը հետեւեցաւ իր մարգարէին, Գառագեղէն արձակուած ու իր կատաղութեան փրփուրը ու լորձունքը ամպանման փոշիներու խառնած: Սաֆա ու Մէրվայի կուրծքէն փրթաւ լալաթրթիռ ողբ մը, ջղաձիգ պրկումներով: Հիւսիսէն, Թափառիկ ամպ մը փակցուց երեսը արեւուն արիւնած ճակատին ու հեծեծեց սարսռագին: Ալլահը, երկնակամարին մէկ անկիւնէն, գլուխը շարժեց հեռացող ամբոխին ետեւէն, անէծքը շրթներուն վրայ:

— Սկիզբը՝ արիւնով... վախճանն ալ՝ հուրով ու սուրով:

●

Հսկումի գիշեր: Տխրալուսին: Ամպեր դեղնուն, աստղեր պատառատուն: Լերան թեքերէն դուրս՝ ոգիներ, ոգիներու ստուերներ շրջախումբ: Ցայգալոյսին ծռած թեւերուն վրայ՝ շունչը մեռելներու եւ նահատակներու: Անապատի կրծքին հսկայ ծանրակիր մագնիս մը, իր մոմէ ձեռքերով, պատանքուած աւազուտքը կը խառնէ: Լռութիւն, մեռելութիւն ...: Բու մը միայն, թեւերը քարակոյտին փակցուցած, կը վայէ ողբալալակ:

Սաֆա ու Մէրվա կը մենախօսեն:

Սաֆա.— Այս գիշեր հազար չորս հարիւր ամեակն է ողբերգական աստուածայայտնութեան, եղեռնատօնը՝ ուխտադրժութեան:

(35)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ առտու կանուխ, ահեղ պայթում մը տեղի ունեցաւ Երուսաղէմի հրէական թաղամասին, Պէն Եէհուտա փողոցին մէջ: Բազմաթիւ շէնքեր քանդուեցան. սպաննուած են 49 հոգի եւ ծանրապէս վիրաւորուած են 100 անձեր: Փլատակներուն տակ մնացած են բազմաթիւ Հրեաներ: Քարուքանդ եղած է Էթլէնթիք պանդոկը: Յայտնի չէ թէ ռումբը ով զետեղած էր: Հաւանաբար կը մեղադրուին Արաբներն ու Անգլիացիները: Հրեաները ելեկտրական ականներ զետեղած են փողոցներուն մէջ՝ արգիլելու համար անգլիական կառքերու մուտքը: Մինչեւ հիմա օդը հանուած են չորս բեռնակառքեր:

Երուսաղէմի ռաբիկին Միւֆթին հրահանգած է իր մարդոց որ չյարձակին Անգլիացիներուն վրայ, իսկ Հրեաները յայտարարած են որ պիտի յարձակին Անգլիացի զինուորներուն վրայ՝ ամէն տեղ: Հրէական գաղտնի ընկերակցութիւնները հրամայած են որ տեղն ու տեղը սպաննեն բոլոր Անգլիացիները:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ խորհուրդը երկուշաբթի օր որոշեց կառավարութեան յանձնարարել որ 10 առ հարիւր զեղչ մը կատարուի բոլոր գիներուն վրայ, մինչեւ Մարտ 1: Եթէ ընթացք չտրուի այդ առաջարկին, Խորհուրդը պիտի ստիպուի օրավարձերու յաւելում մը պահանջել Մարտի վերջերը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ պատերազմական նախարարը Սթրաթոս, պաշտօնապէս խոստացաւ որ կառավարական ուժերը ընդհանուր յարձակողականի մը պիտի սկսին ապստամբներուն դէմ, յառաջիկայ գարնան: Այս խոստումը տրուած է գոհացնելու համար Ամերիկացիները որոնք անհրաժեշտ կը գտնեն ապստամբներուն ջախջախումը՝ կարելի եղածին չափ շուտով:

ՍԱԿԱԳԻՆ.— Տոլար՝ ազատ շուկայի մէջ 305 ֆրանք, սեւ շուկայի մէջ 335: Սթերլին՝ սեւ շուկայ, 760: Նաբոլէոն՝ 4200, անգլ. ոսկի 5200:

ՕԴԱՅԻՆ ահեղ արկածի մը զոհ գացին 19 հոգի երբ Ֆրանսական օդանաւ մը փոթորիկի մը հանդիպելով Մանշի մէջ ինկաւ կիրակի օր:

ԻՐԱՔԻ կառավարութիւնը յուշագիր մը յանձնելով բրիտ. կառավարութեան, կը բացատրէ թէ վերջերս կնքուած դաշնագիրը խորհրդարանէն չէ վաւերացուած որովհետեւ Անգլիա կը պահանջէր զինուորական խարիսխներ ունենալ Իրաքի մէջ:

Տիկին Գալանթարեան, Մայիլեան եւ Փրիտոնոֆ ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն մահը՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՕՖԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ

(ԾՆԵԱԼ ՄԱՅԻԼԵԱՆ)

որ տեղի ունեցաւ իր 77 տարեկան հասակին, արժանանալով Ս. Հաղորդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր չորեքշաբթի ժամը 15.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Փէրլաշէզի գերեզմանատունը իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ.— Փետրուար 2էն սկսեալ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մայրենի լեզուի դասաւանդութիւնները կը շարունակուին «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կը պաշտօնավարէ Պ. Ազգէն Մարտիրոսեան: Փութացէք արձանագրել ձեր զաւակները: Մանրամասնութեանց համար դիմել ուսուցչին:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Համա — Խարբերդ. Միութեան Վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. անդամահամակրական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Մար. Միութեան սրահը: (U. S. A.): Օրակարգի հարցեր՝ տեղւոյն վրայ: Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

Կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր Խարբերդցիները անխտիր:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը իր վերջին պարահանդէսին բացառիկ յաջողութեան առթիւ հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք նուիրատուութիւններով եւ իրենց ջանքերով նպաստեցին հանդէսին արդիւնաւորման: Ի մասնաւորի Տիկիններ Ս. Հրաչեանի, Շ. Յակոբեանի, Մավեանի, Տոփկեանի, Ն. Սապունճեանի, Պարամեանի, Դաւիթեանի, Միսաքեանի, Թաղէոսեանի, Գազանճեանի, Խաչիկեանի, Սալատեանի, Ս. Յակոբեանի, Ագնազարեանի, Եափգարտաշեանի, Մամիկոնեանի, Օրիորդներ Սողոմոնեանի, Զէյթունլեանի, Գավէզեանի, Ճիվէլէկեանի, Ա. Հ. Սամուէլեանի, Դատիկեանի, Պաքըրճեանի, Գանթարճեանի, Պարոններ Զարուքճեանի, Թ. Նալպանտեանի, Ս. Թէրզեանի, Ա. Փանոսեանի, Թաւիտ Պ. Գարեգինի, Օնանեանի եւ Բենոյի, եւ բոլոր անոնց որոնք այնքան գուրգուրանքով շրջապատեցին Միութեան այս ձեռնարկը անոր դարմանատան եւ դպրոցին ու աղքատներու Օգնութեան գործին զարկ տալու յառաջադրութեամբ:

Վարչութիւն

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մազընոյի մէջ, այս կիրակի ժամը 8.30ին, Պոմոն Ֆլօրէալ սինէմային մէջ՝ Բշ 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ Թատերախումբի:

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան:

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումբերով, տեսնելու համար սեւերու ապստամբութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ:

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մազընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Պոմոնի Ֆլօրէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ:

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

21 Մարտի կիրակին, Քազա ՏԻԹԱԼԻԱՅԻ սրահին մէջ: Գլխաւոր դերակատարութեամբ Օր. Ա. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ (Անուշ) եւ Պ. Գր. ՄԵՀՏԷՐԵԱՆԻ (Սարօ):

---

20 ՄԱՐՏԸ ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ, Նոր Սերունդի կողմէ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ: Մանրամասնութիւնները շուտով:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ծօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլի քաղաքի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Նորայր Սահաթճեանէն եւ քոյրերէ 2000 ֆրանք Պ. Յակոբ Կարապետեանի տխուր մահուան առթիւ:

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Պ. Պետրոս Պասմաճեանի՝ իր մօր եւ ընկեր Կ. Պետրոսեանի, իր զօքանչմօր, Տիկին Խ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆԻ դառնաղէտ մահուան առթիւ: Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Հ. Յ. Դ. Վեթերաններու Ֆոնտին կը նուիրեն 1000 ֆր:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ ԱՐԱՄ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԲՈԼՈՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ, ԱՅՍՕՐ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ, ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔԱՏԵՂԻՆ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին, ներկայութեամբ ընկեր Հ. Սամուէլի:

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐՍԷԼ - ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 146 Av. Jean Jaurès, Epinay s/Seine, ընկեր Մկրտիչեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Վաղը 26 փետրուար.— «Հայաստան»:

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար.— «Ընկեր Կարօ» եւ «Դուման»:

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը:

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը:

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, դպրոցին սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ վաղը հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Պար Տիւ Կլոպի մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը վաղը հինգշաբթի, ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դաս՝ 8էն 9:

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՐՏԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Պիվէռի տան մէջ: Գեղարուեստական յայտագիր: Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Երեք Քաջերը» զաւեշտը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիզէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուներէն:

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ.— Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պօյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6 ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 26 Février 1948 — Հինգշաբթի 26 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5276-Նոր շրջանի թիւ 885 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

Ծանրանիշիռ կացութիւն Չեխոսլովաքիոյ մէջ

Համաձայն Փրակայէն ստացուած վերջին տեղեկութեանց, Համայնավար կուսակցութիւնը երկրին տէրն ու տիրականն է 48 ժամէ ի վեր։

Երեքշաբթի օր կուսակցութեան վարիչները խզեցին ընդդիմադիր հոսանքներու հետ սկսուած բանակցութիւնները եւ հրահանգեցին դաւառի իրենց մասնաճիւղերուն որ ամէն միջոցի դիմեն տեղական կառավարութիւնները ձեռք անցընելու համար։ Հրահանգ տրուած է Ազգային Ճակատի բոլոր պատուիրակներուն որ այսուհետեւ հետեւին համայնավար կոմիտէներու հրամաններուն։

Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ տեղի ունեցած են Չեխոսլովաքիոյ ու մասնաւորաբար Փրակայի մէջ։ Ձերբակալուածներուն մէջ կան ընդդիմադիր կուսակցութեանց ղեկավար դէմքերը։ Գրաւուած են հակառակորդներու թերթերը։

Պատերազմական նախարարը, զօրավար Լուտվիկ, պատուիրած է բանակին որ զգոյշ ըլլայ — «որովհետեւ օտար լրտեսներ կան երկրին մէջ» — եւ իր ամբողջ ուժով պաշտպանէ Խորհրդային Միութեան հետ զինակցելու քաղաքականութիւնը։

Երեքշաբթի իրիկուն «յաղթութեան փառատօն» մը տեղի ունեցաւ մայրաքաղաքին գլխաւոր հրապարակին վրայ, եւ բազմահազար ցուցարարներ համակրանքի կանչերով ողջունեցին համայնավար վարչապետը, Քլէմանթ Կոթվալտ։ Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան թէ ոստիկանութիւնը ամբողջովին յանձնուած է Համայնավարներուն եւ կը գտնուի այս վերջիններուն անմիջական հակակշիռին տակ։

Կացութեան անստուգութիւնը միանգամընդմիշտ պիտի փարատի երբ, շաբաթը չլրացած, Կոթվալտ կազմէ նոր կառավարութիւն մը իր համակիրներէն որոնց «ցանկը արդէն պատրաստուած է»։

Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարած է Սոցիալ Դեմոկրատներու կեդրոնատեղին մէջ։ Նախկին վարչապետ Ֆիռլինգէր որ ձախակողմեան ընկերվարական մըն է եւ կը պաշտպանէ համայնավարներուն հետ գործակցելու քաղաքականութիւնը, իր ձեռքը առած է կուսակցութեան ղեկավարութիւնը։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնները — Ազգային — ընկերվարական, Ժողովրդական, Սոցիալ Դեմոկրատ ինչպէս նաեւ Սլովաքներու դեմոկրատ հոսանքը — շփոթ կացութեան մը մատնուած են։ Բոլորն ալ համոզուած են որ «այլեւս ամէն ինչ վճռուած է եւ կը մնայ միայն երկրին խորհրդայնացման պաշտօնական յայտարարութիւնը»։ Կարգ մը «ըմբոստ»ներ դիտել կուտան որ համայնավարները ոտնակոխ ըրած են սահմանադրութիւնը եւ ի հարկին «ակամայ պիտի չկախեն նախագահ Պենէշի յորդորներուն»։

Արհեստակցական Միութեանց վարչութիւնները հրահանգած են տեղական մասնաճիւղերուն որ «գրաւեն 50էն աւելի բանուոր ունեցող գործարանները՝ սպասելով որ «ազգային վարիչներ» նշանակուին անոնց համար։

Համայնավարները կ'ընդօրինակեն, համաձայն տեղական թերթերու կարծիքին, այն մեթոտները որոնք ի գործ դրուեցան պալքանեան երկիրներուն մէջ — գրգռութիւն, սպառնալիք, ոստիկանական միջամտութիւն եւ ի վերջոյ դաւադրութեան ամբաստանութիւն։

Փրակայի համայնավար կոմիտէին անդամները պաշտօնատուներէն վտարեցին այն ընդդիմադիր նախարարները որոնք իրենց հրաժարականը ներկայացուցած էին անցեալ ուրբաթ օր հակառակ որ նախագահը տակաւին չէ ընդունած անոնց հրաժարականները։ Իրենց ձեռքը կը գտնուին, հետեւաբար, արտաքին, առեւտրական, Թղթատարական նախարարութիւնները որոնց պաշտօնեաներուն մէկ մասը, նոյնպէս, արտաքսուած է։

Իրազեկ շրջանակներու մէջ դիտել կը տրուի որ ներկայ տագնապը երականին մէջ ստեղծած են ոչ թէ ընդդիմադիրները, այլ համայնավարները իրենք։ Այս վերջինները որոշած էին «մաքրագործել» կառավարութիւնը մարտի սկիզբները։ Ընդդիմադիրները լուր կը ստանան ու կը հրաժարին։ Հետեւանքը կ'ըլլայ համայնավարներու ներկայ «յարձակողականը»։

★ Երեքշաբթի իրիկուան ցոյցը տեղի ունեցաւ, ինչպէս ըսինք, Փրակայի գլխաւոր հրապարակին վրայ, վարչապետին ներկայութեամբ։ Ցուցարարները յեղափոխական եղանակներ կ'երգէին եւ պարզած էին կարմիր դրօշակը՝ իր մուրճ-մանգաղով։

★ Արհեստակցականներու ընդհ. քարտուղարը, ձայնասփիւռ ճառով մը յայտարարեց թէ «այս տեսակ շարժումի մը մէջ վէճի նիւթ չեն կրնար ըլլալ ձեռք առնուելիք միջոցները»։

★ Չեխ խորհրդարանին նիստերը յետաձգուած են։ Նախագահ Պենէշ անել դրութեան մը մատնուած է։ Շատ հաւանական կը նկատուի որ տեղի տայ համայնավարներու ճնշումին եւ ակամայ վաւերացնէ Կարմիր կառավարութիւնը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՖՈՐՄԱԼԻՍՏ» ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆաշիստ եւ հակահայաստանեան Դաշնակ թերթերը «Պրավտա» եւ «Լիտերատուրնայա Գազեթա», երկար յօդուածներով տեղեկացուցին ու բացատրեցին այն խո՛ր պատճառները որոնք մեծանուն Ռուս երաժշտագէտներու եւ մեր հայրենակիցին Ա. Խաչատուրեանի շնորհազրկման պատճառ եղան։ Արտասահմանի մեր թերթերն ալ արձագանգեցին այս լուրը։

Անշուշտ պարբերական այս շնորհազրկումները կամ մաքրագործումները չեն որ զարմանք կը պատճառեն դրախտէն ներսի կամ դուրսի ժողովուրդներուն։

Նորութիւնները առաւել կամ նուազ չափով վարժուեցան այլեւս «մաքրուելու»։ Մասնաւորաբար ինչ որ աչքի կը զարնէ եւ կը զարմացնէ մեզի, այն մեծ յառաջդիմութիւնն է զոր ռուս մուժիկը կամ բանուորը կրցած են ձեռք բերել՝ գիտական եւ գեղարուեստական բոլոր մարզերուն մէջ։

Հազիւ թէ քննադատութեանց յորդահոսան յօդուածները երեւցան, հեռագիրներ, հանրագրութիւններ, շնորհաւորագրեր սկսան կարկուտի պէս տեղալ Կ. Կոմիտէի դրասենեակը՝ «Ֆորմալիստ» երաժշտութեան, մակերեսով եւ խորքով, հայրենադաւ վնասները մատնանշող։

Միեւնոյն ատեն այդ հեռագիրները շնորհակալութիւն կը յայտնէին ժողովուրդներու իմաստուն Առաջնորդին որ զգալով իրենց սպառնացող վտանգը անմիջապէս միջոցներ ձեռք առած է արգիլելու համար քանդիչ եւ խորհրդային հոգինեմը եղծանող այդ երաժշտութիւնը։

Անշուշտ մնացեալը ինքնին հասկնալի է — «շնորհազուրկ»ներուն խոստովանութիւնները եւ զղջումը իրենց թեքումներուն առթիւ ...

Պարզապէս հիանալի է, երաժշտական այս բարձր եւ ճիշդ ըմբռնումը մեր մուժիկին, որ օր մը մտնելով հեռու իր զինուոր զաւկէն, ամենակարճ ժամանակամիջոցին մէջ զոյգ մը մոյկ հասցնելու համար, դացած այս վերջինները կախած է հեռագրաթելէն... եւ երեկոյեան միեւնոյն տեղէն վերցուցած է տղուն «վերադարձուցած» ծակծկուած կօշիկները... եւ կարօտով սիրտին վրայ սեղմելով ...

ԱՐԱՄԱԶԴ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՂԵՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

«Յառաջ»ի Փետրուար 14ի թիւին մէջ հրատարակած էինք կոչ մը Տիկին Օտէթ Միքայէլեանէ որ կը յանձնարարէր հայ գաղութին՝ մասնակցիլ արեւելեան նահանգներու աղետեալներու օգնութեան հանգանակութեան։

Գաւառի մեր բարեկամները կը հարցնեն մեզի թէ ուր պէտք է ղրկուին նուէրները։

Առայժմ կարելի է ղրկել «Յառաջ»ի վարչութեան մինչեւ որ ազգային մարմին մը նշանակուի։

Մինչեւ հիմա ստացած ենք հետեւեալ գումարները — Տիկին Օ. Միքայէլեանէ 1000 ֆրանք, Պ. Զ. Ռաֆայէլեան (Տրակինեան) 200 Ֆր.։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդին Ամերիկայի գլխաւոր ներկայացուցիչը Ուօրըն Աօթին, յանձնարարեց երեքշաբթի օր որ Հինգ Մեծերու խորհրդաժողով մը գումարուի Պաղեստինի բաժանման ծրագրին համար։

ՉԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ հետզհետէ կը մօտենան Մուքտէնին։ Նանքինի կառավարութիւնը չէ կրցած ետ մղել յարձակող բանակը որ արդէն 35 մղոն հեռու է քաղաքէն։

Դառնավարութիւն վստահութեան Իտալ. ռեագան

Երեսփոխանական ժողովը, երեքշաբթի օր, 268ի դէմ 291 ձայնով վստահութեան քուէ տուաւ վարչապետ Շումանի կառավարութեան։ Ձեռնպահ մնացին 39 երեսփոխաններ եւ հակառակ քուէ տուին համայնավարները։

Վստահութեան քուէի պահանջին առիթ տըւած էր կառավարութեան ելմտական օրինագիծը որուն մէջ կ'առաջարկուէր վերադարձուած 5000-նոցներէն գանձել յետնեալ տուրքերը։ Երկրորդ պատճառ մըն էր նաեւ համայնավարներու բանաձեւը որ կը տրամադրէր վերադարձուած թղթադրամներուն ամբողջական վճարումը մինչեւ ապրիլ 15։ Վիճաբանութեանց ընթացքին համայնավարները դիտել տուին որ կառավարութիւնը անիրաւ քայլ մը կ'առնէ գիւղացիներուն դէմ։ Ելմտական նախարարը բացատրեց թէ վերադարձնողներուն 90 առ հարիւրը պիտի վերստանան իրենց գումարները մինչեւ Մարտ 4, բնակարանաբար տուրքերը զեղչուելէ ետք։

★ Վստահութեան քուէէն ժամ մը վերջ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (համայնավար) յայտարարեց թէ օրավարձերու յաւելում պիտի պահանջէ շատ շուտով։

Դաշնակցութիւնը կոչ կ'ընէ բոլոր աշխատաւորներուն որ յաւելումի պահանջ ներկայացնեն մէկ տեղ։ Օրավարձերու նոր սակը պիտի ըլլայ 12900 ֆրանք ամսական, փոխանակ 10.500ի որ կը պահանջուէր Դեկտեմբերին։

«Կառավարութիւնը չուզեր յարգել իր խոստումները, ուրեմն աշխատաւորները պէտք է ապաւինին իրենց կազմակերպութեան՝ արդար լուծում մը ձեռք բերելու համար», կ'ըսէ յայտարարութիւնը։

Արդիւնաբերական շրջանակներու մէջ կը տիրէ այն հաստատ համոզումը թէ գործադուլներու նոր շարք մը ծայր պիտի տայ յառաջիկայ երեք-չորս շաբթուան ընթացքին եթէ Դաշնակցութիւնը շարունակէ իր պայքարը կառավարութեան դէմ։ Պէտք է աւելցնել որ այս կազմակերպութիւնը տակաւին շատ զօրաւոր մարմին մըն է, հակառակ որ իր 6 միլիոն անդամներէն մօտաւորապէս 2 միլիոն բաժնուեցան իրմէ եւ կազմեցին ոչ-համայնավար «բանուորներու ուժ»ը։

ՄՈՍԿՈՒԱ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆ ՄԸ ԿԸ ՂՐԿԷ ԱՆԳԱՐԱ

Համաձայն Պոլսէն Լոնտոն հասած տեղեկութեանց, Մոսկուայի կառավարութիւնը որոշած է նոր դեսպան մը նշանակել Թուրքիոյ համար։

Այս առթիւ Թուրք կառավարութեան հաղորդուած է թեկնածու Աղեքսանդր Լավրեչեվի անունը։

Ինչպէս ծանօթ է, Մոսկուա երկու տարիէ ի վեր ետ կանչած էր իր դեսպանը եւ Անգարայի ռուսական դեսպանատան գործերը փոխանորդաբար կը վարէր գործակատարը։ Վերջերս Թուրքիա եւս որոշեց Մոսկուայի իր դեսպանատունը յանձնել գործակատարի մը։

Այս լուրը մեծ զարմանք պատճառած է դիւանագիտական շրջանակներու մէջ։

ԽԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՆՉԵՒ ՇԱԲԱԹ, առեւտրական դաշնագիր մը պիտի կնքուի Խորհ. Միութեան եւ Եգիպտոսի միջեւ։ Եգիպտոս 38.000 թոն բամպակ պիտի ղրկէ, իսկ Ռուսիա, յառաջիկայ չորս ամսուան ընթացքին, պիտի յանձնէ 216.000 թոն ցորեն եւ 19 հազար թոն եգիպտացորեն։

ՉՈՐՍ ՀԱՐԻՒՐ ՀԵԼԼԷՆ ապստամբներ երեքշաբթի օր յարձակեցան Այկիոն քաղաքին վրայ (Հիւս. Պելոպոնէս) եւ կողոպտեցին սուլին խանութներն ու բնակարանները։ Արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցաւ եւ ի վերջոյ ապստամբները լքեցին քաղաքը ծանր կորուստներ տալէ ետք։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ նախկին փոխ նախագահը եւ յառաջիկայ նախագահական ընտրութեանց թեկնածու Հէնրի Ուոլըս, խորհրդարանի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին մէջ յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ Մարշըլի ծրագրին նպատակն է միջամտել Եւրոպայի ներքին գործերուն։ Մեր նպատակը պիտի ըլլար կռուիլ անօթութեան եւ քաոսին դէմ, մինչդեռ նոր պատերազմի մը յատակագիծն է որ կը պատրաստենք, ըսաւ Ուոլըս։ «Թրումընի քաղաքականութեան շնորհիւ, Թուրքիան այսօր ունի զօրաւոր բանակ մը, իսկ Յունաստանը հետզհետէ կը հարստանայ։ Պաղեստինի մէջ անմեղ հրեաներ կը կոտորուին միշտ այդ քաղաքականութեան պատճառաւ։ Այս վերջինը մեր դրամատէրներուն պիտի յանձնէ Եւրոպան եւ պիտի քայքայէ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը»։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Տոլար 332 ֆրանք, սթերլին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՛Ր ԿԱԹԸ Ի՛Ր ՍԷՐԸ

Խորհրդածութիւններ' հանդիսութեան մը առթիւ որ կը կոչուի Մայրանոցի Օր. (Վերժին Կիւլպէնկեան հաստատութիւն):

Պատահական այցելութիւն մը անգամ բաւական է, զգացնելու համար ձեռնարկին արժէքը այս հայաշատ եւ բազմապահանջ քաղաքին մէջ:

Անշուշտ անցորդէ մը չէք սպասեր մանրամասնութիւններ, Մայրանոցի ներքին կարգուսարքին, մատակարարութեան եւ ուրիշ գործերու մասին:

Ինչ թերութիւններ ալ ունեցած ըլլայ, այս հաստատութիւնը ճշմարիտ օրհնութիւն մըն է մայրերուն ինչպէս երախաներուն համար: Թերեւս պակասներն ալ հետեւանք են նիւթական միջոցներու անբաւականութեան:

Անոնք որ այսօր պիտի լսեն հաստատութեան տարեկան զեկուցումը, առիթ պիտի ունենան ոչ միայն իրենց տպաւորութիւնները յայտնելու, այլ եւ յիշելու կամ յիշեցնելու զանազան պարտականութիւններ:

Օրինակ, աղբիւրներ ճարել, որպէսզի ամէն տարի փոխանակ 600—650ի, անոր կրկնապատիկը երախաներ կարենան օգտուիլ Մայրանոցէն, վայելելով առաւելագոյն խնամքը:

Այս առթիւ կարելի է սրտաբաց յայտնել նաեւ փաստացի դիտողութիւններ:

Հայկական աւելի մեծ եւ շէն շրջաններու համար երազ մը պիտի մնայ այսպիսի հաստատութիւն մը:

«Մայրանոցի Օրը» մեզի առիթ կ'ընծայէ անգամ մը եւս բոլորին ուշադրութեան յանձնելու մեր վայելած թանկագին պատեհութիւնները Սուրիա Լիբանանի, եւ առ հասարակ Միջին Արեւելքի մէջ:

Պատեհութիւններ եւ առաւելութիւններ, որոնց կարօտովը կը տոչորին ուրիշ բազմահայ գաղութներ:

Այլուր, միջավայրը, հիւրընկալ երկիրը կը քամէ մեր նոր սերունդին սերը, մեզի ձգելով մնացորդը:

Այստեղ' մեր ձեռքն է հարազատօրէն պահել եւ կաթը եւ սերը: Կը բաւէ որ ըմբռնենք մեր պարտականութեան ծանրութիւնը:

Անոնք որ ողբեր կ'արձակեն տեղի անտեղի, նոր սերունդի օտարացման մասին, պէտք է սորվին զանազանել ծուռն ու շիտակը:

Իմաստութիւն չէ ընդհանրացնել չարիքը եւ ամէն բան սեւ տեսնել:

Հայրենասիրութիւն չէ անտեսել կազդուրիչ իրականութիւններն ալ, գունաւոր կամ լուսարգել ակնոցներ գործածելով:

Նայեցէք սա հազարաւոր մանուկներուն որ կը թրթռան ձեր շուրջը: Առտուն կանուխ դպրոց գացած ատեն: Դպրոցին մէջ: Դպրոցէն դուրս ելած ատեն:

Լուսապայծառ ապագայի մը շողերն են որ կը կայծկլտան անոնց անուշիկ, համարձակ աչքերուն մէջ: Ուշիմութեան կայծեր' իրենց մանկական խօսքերուն անգամ:

Ու նայեցէք սա համեստ աշխատաւորներուն, ուսուցիչ կամ վարժուհի, որ օրն ի բուն կը տքնին տժգոյն դասարաններու մէջ, բան մը աւելի սորվեցնելու համար անոնց:

Ամէն տեղ ալ, մտաւոր ուժերու տուէն կը տառապին ժողովուրդները: Կը պակսին դասախօսական ամպիոնները:

Փարիզի թերթերը պարբերաբար կը տրտնջան թէ տարուէ տարի կը նօսրանայ ուսուցիչներու թիւը: Նորեր չեն հասնիր, զանազան պատրուակներով: Հետեւաբար, նոր սերունդն է որ պիտի տուժէ, եթէ վճռական միջոցներ ձեռք չառնուին:

Այլեւս ձեզի կը մնայ բանաձեւել հարցումը.
— Իսկ մե՞ր մէջ:

Եւ ձեզի կ'իյնայ հարցումին ալ պատասխանը.
— Ի՞նչ ընենք, որպէսզի անապատի կամ անկերանոցի չվերածուի ուսուցչական ասպարէզը:

Ի՞նչպէս շարժինք որ եղած ուժերը կարենան տաք սրտով աշխատիլ, զարգանալ եւ ուսուցանել:

Ի՞նչ միջոցներ ձեռք առնենք, որպէսզի նորեր հասնին, ընտրանի եւ խանդավառ: Գիտակից նուիրեալներ, եւ ոչ թէ պատահաբար դպրոց մը ինկած «էմէքտարներ»:

Եւ այս ամէնը մէկ մտահոգութեամբ — Մեր ձեռքը պահելու համար եւ կաթը եւ սերը, ի շահ տարագիր բազմութեանց եւ վաղուան հայրենիքին:

Թող չառարկեն թէ պետական միջոցներ պէտք են, կրթական հաստատութեանց շէնքերը բարեկարգելու, լրացուցիչ դասարաններ հաստատելու, ճեմարան կամ վարժապետանոց բանալու համար, Հալէպի մէջ եւ այլուր:

Բոլոր գաղութներուն մէջ ալ ունինք շարժուն եւ անշարժ հարստութիւններ, որոնք դատապարտուած են փոշիանալու, մէկ օրէն միւսը:

Բեռը այնքան ալ ծանր չէ, մայրանոցէն մինչեւ ճեմարան կամ վարժապետանոց: Մանաւանդ որ, մէկը պիտի կազմէ միւսին լրացուցիչը:

Ի՞նչ օգուտ ամէն տարի 6—800 երախաներ լոյս աշխարհ բերել մայրանոցի մը մէջ եւ հազարաւորներ' ընտանեկան յարկի մը տակ, երբ ուրիշներ պիտի վայելեն կաթն ու սերը: Կամ երբ ուրիշը պիտի ապահովէ անոնց կաթն ու սերը, կուլ տալով իր անյատակ ծոցին մէջ...

Երբեք ալ մեր ուժերէն վեր չէ տիրաբար վարել նոր սերունդի փրկութեան գործը: Ոչ բարոյապէս, ոչ ալ նիւթապէս:

Երբ կրցանք այնքան արդիւնաւոր եւ հաստատուն հետքեր ձգել Թուրքիոյ մէջ, հակառակ անլուր բարբարոսութեանց, այս ազատ երկնքին տա՞կ է որ պիտի անճրկինք:

«Արեւելք» Տ.

ԻՆԾԻ, ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Գ.

Ամէնէն աւելի կ'ընդդիմանար Իլզէն:

— Սակայն ո՞ւր կ'ուզես երթալ, հարցուց աղջիկը մտահոգ, երբ, յաջորդ իրիկունը համալսարանի դէպքին, նստած էին քովէ քով, իրենց վիլլային պարտէզը: Լուսնկան, հետաքրքիր պառաւ, ճիւղերը մէկ կողմ ըրած, իրենց կը նայէր, երբ աղջկան դեղին ու տղուն սեւ գլուխները, իրարու կպելով, մէկ գլուխ ձեւացուցած էին: Ինչքան քնքոյշ էր Իլզէն մանաւանդ այդ իրիկուն: Ու Ռոլանի ձեռքերը պտոյտի ելած էին անոր ծամերուն, այտերուն, վիզին, ու կուրծքին վրայ: Ու իրենց սրտերը կը պոռթկային, երբ բերան բերնի գտնէին:

— Հարցուցիր թէ ո՞ւր, Իլզէ: Ես ի՞նչ գիտնամ թէ ուր: Կ'ուզեմ երթալ գտնել, տեսնել, մարդեր իմ ազգէս, Հայեր: Թերեւս նաեւ մէջտեղ ելլեն ծնողքս ու ազգականներ:

— Եւ զիս կ'ուզես լքել, ես, քու Իլզէդ, դու, իմ Ռոլանս:

— Այդ ոչ, Իլզէ: Սակայն ծնողքս, ծագումս, երկիրս...: Ինչքան ատեն որ ինքզինքս գերմանացի կը կարծէի, ունէի այդ բոլորը: Իսկ հիմա: Ախ, չես գիտեր որքան թշուառ եմ: Կը մտածեմ, արդեօք ո՞ւր մնացին մայրս եւ եղբայրներս, ինձմէ բաժնուելէ յետոյ: Իսկ հա՞յրս: Ահա տես, անոր խօսքը բնաւ չկայ: Այլեւս չունիմ խաղաղ պահ եւ հանգիստ, մինչեւ չգտնեմ զանոնք, կամ իրենց հետքերը: Ու թերեւս մէկն ու միւսը ազգականներէս: Ախ, եթէ գոնէ գիտնայի անունս եւ մականունս ...:

Ու Իլզէ, զգաց որ տղուն արցունքները իր ձեռքերը կ'ողողեն, եւ ան խորունկէն կը հառաչէ:

Զգաց որ կարելի չէ կեցնել Ռոլանը: Իսկ եթէ այո, այն ատեն զինքը աւելի դժբախտ ընելու համար, ինչ որ Իլզէ չէր փափաքեր: Ուստի Ռոլանի մեկնումը աչք առաւ: Համոզուեցաւ որ, նման թռչուններու, որոնք կարելի չէ զսպել երբ գաղթը մօտենայ աշնան, այդպէս ալ Ռոլանը, իր Ռոլանը, անգամ մը թեւերուն ոյժը պիտի փորձէ, թռչի ու հեռանայ իրմէ: Ու կը տենչար գոնէ որ մէկ համբոյրը դառնայ հազար համբոյր, ու մէկ պահը Ռոլանի հետ, հոս, պարտէզին մէջ, յաւիտենականութեան:

... Բարեկամ մը անձնական կառքով Միւնիխ կը մեկնէր, եւ որոշուեցաւ որ Ռոլանը միասին առնէ: Բաժանումի պահուն Փոլց Թուալէտ սրտի մորմոք մը զգաց, համբուրեց տղուն ճակատը, ու բարի ճամբայ մաղթելով աւելցուց.

— Շուտ վերադարձիր որպէսզի ուսումդ շարունակես:

Մայրը, Մառիա Թուալէտ, եւ Իլզէն, չկրցան խօսիլ: Ու երբ կառքը փողոցն ի վեր անհետացաւ եւ երկու կիները սենեակին մէջ նստան իրարու դիմաց, զգացին որ իրենց շուրջը դատարկ է այլեւս: Լռութիւնը կը սեղմէր մէկուն ու միւսին կոկորդէն, ու հազիւ կրնային ցածէն հառաչել, երբ իրարու երես նայէին: Ու կը մտածէին, շուտով նամակ կուգայ:

... Երկար փնտռտուքներէ յոգնած ու անօթի ծարաւ, ներս մտաւ սրճարանէ մը, փոքր Դանուբի վրայ: Վիեննա: Այլեւս ինք չէր, շաբաթ մը առաջուան Ռոլանը, [illegible] մէջ, ծնողքին քով, հիմակ փոսեր կային դէմքին վրայ, փոսեր, ու աչքերուն մէջ խռովայլ անստուգութիւն:

Հայելիին առջեւ երկար քննած էր ինքզինքը: Ինքն էր ան, ինքը դեռ: Բայց այս խակապէս, իրեն կը յարմարէին բոլոր նշանները որ համայնագիտարանը կը վերագրէր Հայերուն: Գլուխէն ոտքերը: Ինք Հայ էր, անկասկած այլեւս: Կը մընար տեսնել ուրիշ Հայեր:

— Տիւ չէշ, տիւ պէշ, նարտ կը խաղային կարգ մը մարդիկ, իր մօտիկը: Անոնք գերմանական տիպար չունէին եւ իրենց լեզուն օտար էր:

Ու Ռոլան այն կողմ կը դիտէր: Մինչեւ որ ուշադրութիւն դրաւեց: «Սա մարդը մեր կողմը շատ կը նայի, անպատճառ Հայ է ու մեզ կը հասկնայ» ըսին իրարու: Ու մէկը, ելլելով, մօտեցաւ անոր.

— Ներողութիւն, դուք Հա՞յ էք, պարոն:

— Չեմ հասկնար այդ լեզուն:

— Ուրեմն ներողամիտ եղէք:

Հայ չէ եղեր, ըսին անոնք իրարու եւ շարունակեցին զուարճանալ: Ռոլան նորէն փողոց նետուեցաւ, անճար, յուսահատ: Ովկէանին մէջ որոյ ոստրէ մը փնտռելու ելեր է, եղա՞ւ ասիկա: Հարցուց պանդոկի դռնապանին, ու գլխու շարժում մը առաւ իբրեւ պատասխան: Վիեննայի մէջ այնքան օտարականներ կան, դռնապանը ինչ գիտնայ թէ անոնցմէ ո՞րը Հայ է կամ ոչ: Ուստի դիմեց ոստիկանատուն, խորհելով որ մինակ հոն կրնար որոշ բան իմանալ: Անկէ զինքը ղրկեցին գլխաւոր ոստիկանատուն, օտարականներու բաժինը: Այնքան խոշոր արդարեւ, եւ ճիւղաւորուած:

— Հա՞յ, Հա՞յ, Հա՞յ, քերեց պաշտօնեան գլուխը: Սպասէ հոս պահ մը: Ու մտաւ ուրիշ դըրասենեակ: Բաւական ժամանակ յետոյ վերադառնալով, թուղթ մը յանձնեց Ռոլանի: Ու ազնուօրէն ալ բացատրեց տեղը: Հայ եկեղեցիի հասցէն:

Վիեննայի Հայ եկեղեցին ըսես, արդէն բոյն է, տունի մը եօթներորդ յարկը թառած: Հոն բարձրանալով, դրան վրայ կարդաց գերմաներէն, «Հայ առաքելական եկեղեցի»: Ու անմիջապէս տակն ալ տարբեր գիրեր, անշուշտ հայերէն, մըտածեց Ռոլան: Քովը' զանգի կոճակը: Ու ահա կարծես ջիղերը քաշուեցան ու չկրցաւ թեւը անոր երկարել: Մինակ կրկին ու կրկին կը կարդար այդ երեք բառերը, «Հայ առաքելական եկեղեցի»:

Յանկարծ ոտնաձայներ առաւ: Ու մօտէն մէկ կը հազար: Ռոլան վախ մը զգաց, բայց փախչելու տեղ չկար: Ու անծանօթը իր քով էր արդէն: Ան չոր մարդ մըն էր, ալեխառն, փարթամ մօրուքով, արծուեռունգն, վիզէն ոսկի խաչ մը, սպաւորի պէս սեւ հագած:

— Ողջոյն քեզ, օրհնած, ինծի՞ կուգայիր, հրամմէ ներս, ըսաւ եկողը քաղցրօրէն, բանալին դրան ծակին մէջ դարձնելով:

— Խնդրեմ, մտէք, կրկնեց, դուռը բանալով, քանի որ տղան շուարած էր:

Այդ պահուն պոռթկացին Ռոլանի արցունքները եւ ան մարեցաւ ինկաւ ժամուն դրան մէջ: Տէրտէրին հմուտ հովուական աչքերը բնականաբար ճանչցան տղուն քով մէկը իր հօտէն, քանի որ այնքան ուրիշներու նման էր: Ու երբ որ ուշքի եկաւ քահանային տանը մէջ, բազմոցին վրայ, շուրջը հաւաքուած էին երիցուհին, տէրտէրին տղան ու աղջիկը եւ ուրիշ երկու այցելու հայրենակիցներ: Ներկաներու հարցումներուն, ան կրցաւ միայն կակազել գերմաներէն.

— Ինծի, ինծի, ըսին' որ ես Հայ եմ:

Ու քահանան հիւրասիրեց զայն հազար բարիքներով, հազար խանդաղատանքով, հազար գորովով, երբ լսեց անոր յուզիչ ու տարօրինակ պատմութիւնը: Անմիջապէս զայն պանդոկէն իր տունը փոխադրեց, որուն մուտքը եկեղեցիէն էր: Ամբողջ գաղութը իմացաւ դէպքը: Ու յաջորդ կիրակին, Ռոլան Թուալէտ, նստած Հայ եկեղեցին, իրեններուն հետ եւ իրեններուն քով, որոնցմէ Ֆիլիքսպէս մէկ մազ չէր զանազանուէր, հեռու, հեռու սաւառնելով միտքը, մէկ կողմէ Փոքր Ասիա, միւս կողմ [illegible], խորունկ մըտածումներու եւ երազներու մէջ, առաջին անգամ կը լսէր Հայ եկեղեցական մելամաղձոտ երգերը:

Պատարագի ընթացքին քահանան խօսեցաւ իր աւանդական քարոզը: Ան այս անգամ թողեց, տարեց տաքերուն տակ կրօնական փտած բնաբանը եւ սաւառնելով շեշտակի իջաւ Ռոլանի գլխուն վրայ: Նկարագրեց աքսոր չարաշուք բառին տակ քողարկուած նենգաւոր անճխտումը ցեղին: Ազգին ճակատագիրը: Սա խեղճ տղուն վիճակը հոս, որ ոչ իր լեզուն ու անունը գիտէ, ոչ ալ իրեններէն մէկը ունի: Եւ որ դիպուած մը միայն, շաբաթ մըն է ահա, դարձուցած է հոն, ուրկէ իր արիւնը ճամբայ ելած էր քանի մը տարիներ առաջ' իր ազգին գիրկը: Ան այսօր սովորական Տէր Բզնունին չէր, այլ Հայուն վիշտը, խղճմտանքը եւ վրէժի զգացումը մարմնացուցած էր: Եւ իր ձայնը, ուրիշ ատեններու հակառակ, կը դողար ցասումով, երբ ան, տարօրինակ բան, խաչի փոխարէն բռունցք կը շարժէր մտաւոր կռամութին մէջ:

Քարոզի պահուն Հայուհիները կը հեծկլտային նայելով անուշիկ եւ որբ Ռոլանի: Նոյնիսկ այրերուն աչքերը կը թրջէին: Անշուշտ, թէ որ քահանան անկեղծ ըլլար, պիտի ըսէր' ահաւասիկ մեր քրիստոնէական բարեպաշտութեան արդիւնքը, սիրելի ժողովուրդ: Ան պիտի կրնար նոյնիսկ աւելի առաջ երթալով կոտրել խաչերը, պատռել նկարները, վառել գիրքերը, եւ եկեղեցին փակել, դրան վրայ գրելով, «Հայութեան փճացումը»: Բայց Մկրտիչ Խրիմեան իր յաջորդը չունեցաւ տակաւին: Ուստի, պէտք է սպասել որ Հայ կղերը զոհէ վերջին Հայը Յիսուսի փառքին, զայն պարզապէս անուցաներով տխմար սուտի խառնուրդէն:

Ե. ԲՈՋԵԱՆ

Գիտական անկիւն

ՄԱՆՐԷՆԵՐԸ ԿԵՆԴԱՆԻ, ՇԱՐԺՈՒՆ ու արտադրող էակներ են, որոնք հակառակ իրենց փոքրութեան, խիստ կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն կենդանական աշխարհին մէջ եւ մեծ դեր կը խաղան բժշկութեան մէջ, ծնունդ տալով բազմատեսակ հիւանդութիւններու արգիլմանումին եւ տարափոխութեան: Անոնցմէ ոմանք ուղղաձիգ են կամ երկայնաձեւ, ուրիշներ՝ օձապտոյտ կամ ալեձեւ, ոմանք օղակաձեւ եւ վերջապէս ուրիշներ բոլորաձեւ, գնդաձեւ կամ 8ի ձեւով:

Մանրէները կազմուած են նախահիւթ (protoplasma) կոչուած միատարր զանգուածով մը, երբեմն հատուոր եւ չրջապատուած նուրբ թաղանթով:

Բնութեան մէջ գոյութիւն ունին անվնաս մանրէներ եւ վնասակար մանրէներ: Անվնաս մանրէները բարեբախտաբար թիւով շատ աւելի են եւ երբեմն օգտակար ծառայութիւններ կը մատուցանեն: Կան նաեւ չէզոք մանրէներ որոնք ոչ վնասակար են եւ ոչ օգտակար: Վնասակար մանրէները ծնունդ կուտան փոխանցիկ հիւանդութիւններու, համաճարակներու, ժանտախտի, քոլերայի եւ ուրիշ բազմատեսակ հիւանդութիւններու:

Մանրէաբանները անհամաձայն են մանրէներու բազմանալու եղանակի մասին: Ոմանք կը կարծեն թէ մանրէները ապրած միջավայրին մէջ կը կազմուին, իսկ ուրիշներ կը պնդեն թէ անոնք սերնդագործութեամբ ծնունդ կուտան իրենց նման էակներու:

Մեր օրով ընդհանրապէս ընդունուած սկզբունքն է թէ մանրէները սեռ չունին եւ կը բազմանան բաժանական կամ ճիւղաւորման օրէնքով, թէ ամէն մանրէ ընդունակ է վայրկենապէս արտադրելու երկու նման մանրէներ, որոնք կը գտնուին հողին, օդին կամ ջուրին մէջ, այս վերջինները գլխաւոր ու կենսական ազդակները կը կազմեն մանրէներու բազմացումին:

Մանրէներուն բազմացումը այնքան արագ տեղի կ'ունենայ որ մանրադէտին տակ կարելի է հետեւիլ անոնց երկարումին եւ բաժանումին: Աւելի դիւրին է հետեւցնել թէ շատ ժամանակի պէտք չկայ որպէսզի երկուական բաժանումները կրկնուելով մանրէներուն թիւը շուտով միլիոններու եւ միլիառներու հասնի:

Որպէսզի մանրէ մը կարողանայ զարգանալ, անհրաժեշտ է որ ան գտնուի յարմար միջոցի եւ ջերմութեան մէջ: Անոնցմէ ոմանք կը պահանջեն թթուածնային (aérobies) մթնոլորտ մը, մինչդեռ ուրիշներ կրնան ապրիլ առանց ազատ օդի (anaérobies):

Մորթը, մարսողական եւ շնչառական խողովակները մեծ թիւով մանրէ կը պարունակեն, աղիքները մասնաւորապէս լեցուն են մանրէներով: Քիթին, կոկորդին, շնչափողին, եւ աչքի գեղձերուն մէջ կը գտնուին բազմաթիւ նախատիպ սերմեր, որոնք ախտաւոր զարգացումներ processus) յառաջ կը բերեն, գործարաններու տկարացման մասնաւոր պայմաններուն մէջ:

Մարդիկ թէ ներսէն եւ թէ դուրսէն շրջապատուած ըլլալով մանրէներով, գոյութեան յարատեւ պայքար կը մղեն այդ անհամարապէս փոքր էակներուն դէմ եւ երբեմն տարափոխիկ հիւանդութեանց հետեւանքով ենթակայ կ'ըլլան անոնց յարձակումներուն եւ վրայ կուտան իրենց կեանքը:

Հետեւաբար, զերծ մնալու համար այդ ամէնօրեայ վտանգէն, պէտք է նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնել, հոգ տանելով մեր մարմինին, սնունդներուն, ջուրին, օդին եւ բնակարաններուն մաքրութեան եւ հետեւիլ առողջապահական օրէնքներուն:

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ԺԱՀՐԵՐԸ (Virus) որոնց գիւտը բաղդատաբար նոր է, թունաւոր պարզ նիւթեր չեն, այլ ազդակներ են որ կրնան բազմանալ, աճիլ, ձեւափոխուիլ եւ ծնունդ տալ ինչ ինչ վարակիչ հիւանդութիւններու, ինչպէս դեղին տենդի, մանկական անդամալուծութեան, կարմախտի, ծաղկախտի, ականջի (oreillon), էնֆլիւէնցայի, կատաղութեան, եւն.:

Ժահրերու մեծութիւնը անդր մանրադիտակային է: Այս մասին գաղափար մը կազմելու համար ըսենք թէ՝ մէկ խորանարդ միլիմեթր արիւնը կը պարունակէ 5 միլիոն կարմիր գնդիկներ, այդ գնդիկներուն մէկ հատին մեծութիւնը որ միլիմեթրին եօթը հազարերորդ մասին կը հաւասարի, բաղդատելով ժահրի մը հետ, կը համեմատի այնպէս՝ ինչպէս փիղը լուի մը հետ:

Ժահրերուն մէկ յատկանիշը կը կազմէ բազմանալ միայն բջիջներու ներքին մասին մէջ, ինչ որ նախապէս դժուարացուց այլազան պատուաստներուն պատրաստութիւնը:

1931ին առաջին անգամ ըլլալով կարելի եղաւ իրականացնել ժահրի մը մշակումը հաւի հաւկիթին մէջ թխսումի շրջանին, որուն հետեւանքով ձեռք բերուեցան գործօն պատուաստ մը դեղին տենդին եւ էնֆլիւէնցային դէմ:

Ժահրերու ուրիշ մէկ յատկանիշն է չազդուիլ քանի մը նորագիւտ դեղերէն, ինչպէս սիւլֆամիտէ եւ փէնիսիլլինէ, որոնք այնքան մեծ օգտակարութիւն ունին մանրէներու բնաջնջումին մէջ:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ՆՈՒՊԱՐ ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ ԿԸ ՍՏԱՆԱՅ

Ուրախութեամբ կը լսենք որ պարոն Նուպար Էքսէրճեան Լոնտոնէն, «Արժանեաց Լէգէոն»ի պատուանշանը ստացած է ամերիկեան կառավարութենէն՝ ի վարձատրութիւն 1943ի Յուլիսէն մինչեւ 1944ի Նոյեմբեր ամիսը իր կատարած ծառայութեան համար իբրեւ կցորդ խորհրդական անգլեւամերիկեան սպայակոյտի:

Պատուանշանին յանձնումը կատարուած է Ուաշինկթընի մէջ, Ամերիկայի բարձրաստիճան զինուորականներու ինչպէս նաեւ Տիկին Էքսէրճեանի (ծնդուով Սկովտիացի) ներկայութեան:

Պ. Էքսէրճեան մասնագիտութեամբ տնտեսագէտ է եւ իր ուսումը ստացած է Անգլիոյ մէջ: Պատերազմի ընթացքին գնդապետութեան աստիճանին բարձրացաւ եւ ունեցաւ աչքառու գործունէութիւն Եգիպտոսի, Պաղեստինի եւ Իտալիոյ մէջ:

Վեց ամիսէ ի վեր կը գտնուի Ուաշինկթըն ուր մասնակցի UNRRAյի պատմութեան աշխատանքներուն:

ՏԻՏԱՂ — ԱՅՍ ՄԷԿԸ ԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ !

Իշխան Լաաքարիս, ծագումով Իտալացի անցեալ շաբաթ օր Հռոմի մէջ յուշագիր մը ներկայացուց «առ որ անկ է» պահանջելով ամբողջ Միջին Արեւելքի եւ Պալքանեան երկիրներու գահերը... Քսանըվեց տարեկան այս երիտասարդը կը պնդէ թէ ինք շառաւիղն «առնուազն» հարիւր թագաւորներու սկսեալ քրիստոսէ առաջ 1500 թուականէն: Հետեւաբար իրաւունք ունի, կ'ըսէ պահանջելու Հայաստանի, Անգլիոյ, Կիպրոսի, Պուլկարիոյ, Երուսաղէմի, Թուրքիոյ, Սլովէնիոյ, Սերպիոյ, Խրուաթիոյ, Ռումանիոյ, Սերպիոյ, Պոսնիոյ, Տալմաթիոյ, Տարտանէլի... գահերը: Անգարայի կառավարութիւնը շատ կարեւորութիւն տուած ըլլալով այս արտառոց պահանջին, արգիլած է իշխանին Թուրքիա մուտքը:

ԶՕՐԱՎԱՐ Պուլկանին, խորհրդային բանակին 30րդ տարեդարձին առթիւ յայտարարեց թէ որքան ատեն որ աշխարհակալութիւնը գոյութիւն ունի, յարձակումի մը վտանգին տակ կը գտնուի մեր երկիրը»: Ներկայ կացութիւնը կը ստիպէ մեզի որ յառաջացնենք մեր զինուորական պատրաստութիւնները, «պաշտպանելու համար մեր պատիւը եւ խորհրդային պետութեան շահերը, ըսաւ զօրավարը:

ՏԻՏԱՂ — Խորհրդային Միութեան մէջ այս տարի պիտի տօնեն Բուշկինի հարիւրամեակը: Կառավարութիւնը հրահանգած է բոլոր հանրապետութեանց որ անմնախընթաց շքեղութեամբ հանդէսներ կազմակերպեն ի պատիւ մեծ Ռուսին որ — փակագծի մէջ յիշենք — կծու բառեր արտասանած է հայ ժողովուրդին մասին:

Միութեան բոլոր արուեստագէտները իրար անցած են — նկարիչ, արձանագործ, բանաստեղծ արժանավայել կերպով ներկայացնելու համար հանգուցեալը: Ոմանք նկարած են զինքը՝ ձիուն վրայ, ուրիշներ՝ գրասեղանին առջեւ, պարտէզը, տունը, արձանագործ մը պատրաստած է իր կիսանդրին:

Դժբախտաբար բոլորն ալ մերժուած են: Մրցանակը շահած է նկարիչ մը որ.. գծած է Սթալինը որ բազկաթոռին մէջ թաղուած... Բուշկինի քերթուածները կը կարդայ...

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՍ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Քիչ մը վերջ, մեղքը պիտի քալէ մեր փէշերուն վրայէն, կարաւան առ կարաւան: Պիտի կատարէ շրջանը մեր կողերուն վրայէն, ոլորապըտոյտ ու յանկարծ, կանգնած, պիտի տեղան կարկուտի նման քարեր, նահատակներուն վրայ:

— Մէրվա: Այո, Մարգարէին հրամանն է այդ: Մեղքին մեղքը...:

Կը տեսնե՞ս, ինչպէ՞ս ոճիրը դարէ դար կը թանձրացնէ իր քարեղէն հասակը, լայնքին ու երկայնքին: Անապատին միակ, տարաբախտ տարրը, որ կ'աճի, կը մեծնայ, տարուէ տարի:

Սաֆա: Այո, հաւատացեալը կը քարկոծէ հիմնադիրը իր կրօնին... Հապա՞ այն միւսը... չարաչարհութիւնը ոճրին: Ինչքան սրբազան էջեր պատռուեցան Մատեանին բնագրէն: Ինչքան անհեթեթութիւններ աւելցան, անոնց տեղ...: Մաքրակրօնութիւնը աղտոտեցաւ, խորհուրդը խոշտանգուեցաւ, ճիշդ անոր խորհրդապէտ հեղինակին ու միակ վկայուհիին նման: Լսա եւ Բրակա, Համատ եւ իր Ալլահը... քառաթեւ ողբերգութիւն...:

Մէրվա, գիտե՞ս... ի՞նչ կը ցանկամ, ու կ'երազեմ...: Ամուլուանծին անդանդս բանալ, բնութեան ամեհի տարրերուն հետ զուգուիլ, Վէսուվի նման, հրածիններ, քարածիններ ծնիլ ու Գեհենին բովանդակ ծուխն ու մուխը, հուրն ու լաւան հաւաքած, այրել, քար ու քանդ ընել այս ոճրաթաղ շրջապատը:

Սաֆա: Սուս... ոտնաձայներ կ'առնեմ... ահա կը մօտենայ կարաւանը Ալլահին ուխտաւորներուն... շուտ, շուտ... քաշուինք մեր բոյներքը...:

Հեռուն, հորիզոնը իր դունչը միրճեր է փոշեղէն ամպի մը մէջ: Կը փոնդտայ ընդարաց, կը հազայ, կը թքնէ գետին, որպէս թէ թունաւոր, շնչահեղձ կազեր շնչած ըլլայ: Յետոյ, կը թոթուէ գլուխը թթուադէմ ու ոտքերով, կազի սըրունկները կոտրած, անախորժ կարաւանը կը նետէ իր կռնակէն:

Ուխտագնաց կարաւանը, հիմա, կը յառաջանայ բաց դաշտին մէջէն, յոգնած, սպառած: Մահը, ճամբու եզրին նստած, ոմանք չանթահարեր, ոմանց ալ կեանքի լոյսը մարեր է դեղին մոմերով: Գիշերը՝ հեղինական է, գիշերը՝ ողբերգական: Ան, կը շարժէ հնամաշ վրձին մը, պատառատուն, խայտաբղէտ պաստառի մը վրայ, փաթթելով անոնց գլխին, դոտեծալ չորեր, ճերմակ ու կանանչ: Անոնց չխուցուած մազերէն կը կաթկթին ցեխ, կուպր, աղտ ու փոշի: Անոնց վրայէն կուգայ կծու հոտը Եւայի Ախոռին:

Աշխարհի չորս ծայրերէն հաւաքուած ուխտաւորներու կարաւանը կը հասնի վերջապէս փէշերը Սաֆայի ու Մէրվայի, կը կատարէ մեղաթափ շրջանը անոնց եւ ապա քարաբլրին առջեւ կանգնած, կը սկսի քարկոծել զայն, գրպաններու մէջ նախապատրաստ քարերով:

Ս. Քաղաքը — Մէքքէ, հեռուն կը սպասէ անոնց թեւաբաց:

Ոչ ոք չի լսեր քարերուն աղաղակող արձագանգը, որ կը հնչեցնէ եղերական թմբուկը, անապատի կուծքին:

— Գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ, մեղայ, մեղայ Ալլահին...

(36րդ եւ վերջ)

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Աղեքսանդրիոյ հայ նկարիչներէն Պ. Համբարձում Համբարձումեան նկարչական ցուցահանդէսներ սարքած է Իտալիոյ մեծ քաղաքներուն մէջ, Սթենա, Միլանօ, Ֆլորանսա եւ Հռոմ ու արժանացած իտալական մամուլին ջերմ գնահատութեան: Մասնաւորաբար գովասանքներ ըրած են «Իլ Մաթիօ Տէլ Իթալիա Սանթրալէ» եւ «Իլ Նուովօ Քորիէռէ» թերթերը:

★ Օր. Գոհարիկ Ղազարոսեանի երկրորդ նըւագահանդէսը Ամերիկայի մէջ մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալով, դաշնակահար օրիորդը պաշտօնապէս Նորվեկիա հրաւիրուած է նուագահանդէսներ տալու համար Օսլոյի մէջ:

780, զուից. ֆրանք 81 ։ Ոսկեդրամ՝ տոլար 20000, անգլ. 5250, Նաբոլէոն 4075 ։

ԻՆՉՊԷՍ արդէն գրած էինք, Միլանի կարտինալը կը յանձնարարէր իր թեմին եկեղեցականներուն որ խոստովանութեան եւ հաղորդութեան խորհուրդէն զրկեն անոնք որ համայնավար քարոզչութիւն կը կատարեն եւ կը հետեւին վարդապետութեան մը որ «աստուածուրացութեան, կրօնքի եւ բարոյականի տեսակէտներով կեղծ է ։ Վատիկանի իշխանութիւնները վաւերացուցած են այս հրահանգը եւ Պապին պաշտօնական օրկանը խմբագրական մը գրած է այդ մասին ։ Կաթոլիկ եկեղեցին հակահամայնավար նոր պայքար մը բացած է վերջերս եւ կը պաշտպանէ Մարշըլի ծրագիրը ։ Համայնավարները բուռն կերպով կը բողոքեն ։

ԱՆԳԼԻՈՅ նաւաշինարանները 1947ին 393 շոգենաւեր շինած են (1.202.024 թոն տարողութեամբ) ։ Ուրիշ երկիրներ շատ ետ կը մնան այդ ճիւղին մէջ, այսպէս — Շուէտ շինած է 52 նաւ, Ամերիկա 51, Ֆրանսա 36, Հոլանտա 65, Իտալիա 45 ։

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ գիշեր Սորպոնի ամփիթատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ յիշատակի հանդէս մը 1848ի յեղափոխութեան հարիւրամեակին առթիւ ։ Ներկայ էին հանրապետութեան նախագահը, Պ. Վէնսան Օրիոլ, վարչապետը Պ. Շուման, հանրապետութեան խորհուրդին եւ երեսփ. ժողովին նախագահները ինչպէս նաեւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ օտար դեսպաններ ։ Խօսեցան համալսարանին տնօրէնը, Պ. Ժիւսթէն Կոտար, Պ. Լէոն Պլում եւ Պ. Էտուար Տըփրէօ ։

ԼՈՐՏԵՐՈՒ ժողովին երեքշաբթիի նիստին մէջ, Լորտ Փէքընհըմ խօսելով օրուանտնտեսական տագնապալի կացութեան մասին, ըսաւ.— Շատ ծանր վիճակ ունինք եւ պէտք է ժողովուրդը ծանօթանայ իրականութեան ։ Շատ հարուստ երկիր մըն ենք, բայց հասած ենք աղքատութեան դուռը ։ Ստիպուած ենք ծայրայեղ միջոցներու դիմել եւ նոր զրկանքներ պարտադրել մեր ժողովուրդին ։ Անցեալ դեկտեմբերին 48 միլիոն տոլար պակսեցաւ մեր տոլարի մթերքէն, իսկ յունուարին այդ գումարը բարձրացաւ 57 միլիոնի ։

Կառավարութիւնը որոշեց վերջնական գիներ նշանակել 9000 տեսակ ապրանքներու վրայ արժեզրկումը կասեցնելու համար ։

ԼՈՆՏՈՆԻ խորհրդաժողովը (Գերմանիոյ խնդիրը) կը շարունակէ իր աշխատանքները որոնց մասին տրեւէ մանրամասնութիւն չէ հաղորդուած մամուլին ։ Վերջնական որոշումներ տրուած չեն տակաւին եւ նիստերը կը գումարուին «սիրալիր մթնոլորտի» մը մէջ ։ Արտաքին փոխ նախարարներու խորհրդաժողովին մէջ (Աւստրիական խնդիր) բրիտ. պատուիրակը ուժգնօրէն բողոքեց որ Մոսկուայի կառավարութիւնը իւրացուցած է Դանուբի աւստրիական շարժուն նաւաշինարաններ՝ առանց նախապէս ազդարարելու ։

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ արտաքին նախարարը յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ առանց Գերմանիոյ անկարելի է իրագործել արեւմտեան Եւրոպայի ծրագիրը ։ Հոլանտա չընդունիր համայնավար վարդապետութիւնը որ կը հակասէ իր աւանդութեանց, ըսաւ նախարարը ։ Համայնավարութեան եւ քրիստոնէութեան իրարու հետ անհաշտ են ։

ԿԷՕՐԼԻՑԻ մէջ (Գերմանիա) երեւան հանուած է մարդկային նոր ապանդանոց մը որուն մէջ գտնուած են 173 Հրեաներու դիակները ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ պաշտօնկէց թագաւորը, Միխալ, Մարտ 5ին Ամերիկա պիտի մեկնի՝ իր մօրը եւ իր նշանածին ընկերակցութեամբ ։ Զրոյց կը շրջի թէ թագաւորը վերջնական կերպով Ամերիկա պիտի հաստատուի ։

ՎԱՂԸ, ՈՒՐԲԱԹ իրիկուն ժամը 8.30, յարգանքի երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ՝ ողբացեալ բանաստեղծ Վահրամ Թաթուլի յիշատակին նուիրուած ։ Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական յայտագիր ։ Հասցէ .— 32 rue de Trévise ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran ։

Գեղարուեստական հաճելի բաժին ։ Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր ։ ծոխ պիւֆէ ։ Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց — Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին ։ Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus ։

ԿՈՒԶՈՒԻ դերձակի խանութի մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի, գործ գիտցող կամ սորվիլ ուզող անձը ։ Դիմել Գորգիկեանի, 31 Route de Choisy, (Seine) ։

ՎՐԻՊԱԿ.— փետրուար 17ի «Յառաջ»ով Հ. Յ. Դ. Թանգարանի նուիրատուներու շարքին Ռոզ Համբըմեան անունը կարդալ Տիկին Ռոզ Ա. Համբըմեան ։

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մագըոյի մէջ, այս կիրակի ժամը 8.30ին, Պօմոն Ճըրէքալ սինէմային մէջ՝ Բշ 8 մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ՁԱԽԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու ։ Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի ։

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան ։

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն ։ Եկէք խուռներամ, տեսնելու համար սեւերու ազատամարտութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ ։

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մագընո եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Պոմոնի Ճըրէքալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12 ։

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին

Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ ։

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար) ։

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռասինոյի նուագախումբը (60 հոգի) ։ ....

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) ։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ ձօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ ։

Մի մոռնաք Մարտ 7ը ։ «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն ։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) ։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ ։

Մուտք 100 — 300 ֆրանք ։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ.— Փետրուար 2էն սկսեալ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մայրենի լեզուի դասաւանդութիւնները կը շարունակուին «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ ։ Կը պաշտօնավարէ Պ. Ազգին Մարտիրոսեան ։ Փութացէք արձանագրել ձեր զաւակները ։ Մանրամասնութեանց համար դիմել ուսուցչին ։

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Համա — Խարբերդ. Միութեան Վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. անդամահամակրական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Մար. Միութեան սրահը ։ (U. S. A.) ։ Օրակարգի հարցեր՝ տեղւոյն վրայ ։ Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը ։

Կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր Խարբերդցիները անխտիր ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին, ներկայութեամբ ընկեր Հ. Սամուէլի ։

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐՍԷԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 146 Av. Jean Jaurès, Epinay s/Seine, ընկեր Մկրտիչեանի բնակարանը ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէներն ու խումբերը.—

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար.— «Ընկեր Կարօ» եւ « Դուման » ։

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը ։

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը ։

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը ։

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին ։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, դպրոցին սրահը ։ Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ ։ Կարեւոր օրակարգ ։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր հինգշաբթի, ժամը 9ին ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Հայերէնի դաս՝ 8էն 9 ։

ԼԱ ՍԻԹՈԱՅԻ Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկերվարականներու սրահը ։ Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին ։ Հայ մատուռին մէջ ։ Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՐՏԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Պիվէռի տան մէջ ։ Գեղարուեստական յայտագիր ։ Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Երեք Քաջերը» գաւեշտը ։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Յոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆԻԱ»

Մարտ 9ին ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է գաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ ։ Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux ։ Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy ։

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՍԱՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիզէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն. ։

Տոմսերը հայ գրատուներէն ։

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ.— Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պօյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 27 Février 1948 Ուրբաթ 27 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5277-Նոր շրջանի թիւ 886

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 ֆր.

Չեխոսլովաքիոյ տագնապը «լուծուեցաւ»

ՆԱԽԱԳԱՀԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Չեխոսլովաքիոյ համայնավար վարչապետը Քլեմանթ Կոթվալտ, չորեքշաբթի օր Փրակայի կեդրոնական հրապարակին վրայ հաւաքուած 250.000 հոգինոց բազմութեան մը առջեւ յայտարարեց.—

— Հանրապետութեան նախագահը ընդունեց բոլոր առաջարկները՝ այնպէս ինչպէս ներկայացուցած էի իրեն... Երախտապարտ ենք իրեն որ յարգեց ժողովուրդին կամքը եւ գոհացուց անոր բաղձանքները՝ նոյն իսկ այն հարցերուն մէջ որոնց դժուարութեամբ հաւանութիւն տուաւ...

Այս բառերէն քանի մը ժամ առաջ Չեխոսլովաքիան արդէն «կարմրած» էր: Հանրապետութեան նախագահը, Պ. Էտուար Պենէշ, արդարեւ տեղի տուած էր համայնավարներու ճնշումին: Ուրիշ ելք չկար որովհետեւ կուսակցութիւնը ձեռք անցուցած էր բոլոր նախարարութիւնները, բոլոր պաշտօնատուները, հաղորդակցութեանց միջոցները, ոստիկանական վարչութիւնը ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստի գլխաւոր կեդրոնները: Մէկ խօսքով համայնավարները այսօր երկրին տէրն ու տիրականն են եւ կուսակցութեան բջիջները, գաւառներուն մէջ, կը վարեն տեղական իշխանութիւնները — թաղապետութիւն, դատարան, ոստիկանութիւն եւն.:

Չեխոսլովաքիոյ տագնապը սկսաւ անցեալ ուրբաթ օր երբ կառավարութենէն հրաժարեցան երեք ընդդիմադիր կուսակցութեանց ներկայացուցիչները: Համայնավար վարչապետը «երեւան հանած էր դաւադրութիւն մը որ պիտի տապալէր իր կառավարութիւնը»:

Նորակազմ դահլիճը կ'ընդգրկէ 26 նախարարներ — 12ը համայնավար, 2ը չէզոք, իսկ մնացեալները «ջերմօրէն համակիր համայնավարներուն հետ գործակցելու քաղաքականութեան»: Նախագահը վաւերացուց Կոթվալտի կողմէ իրեն ներկայացուած ցանկը միաժամանակ ընդունելով նախկին նախարարներու հրաժարականները քանի որ, հակառակ իր ճիգերուն, անկարելի եղած էր խառն կառավարութիւն մը կազմել:

Նախորդ դահլիճին մէջ համայնավարները ունէին 9 նախարարներ: Պարտուած կուսակցութիւններն են ժողովրդականները, Ազգային Ընկերվարականները եւ Սլովաք դեմոկրատները:

Ի՞նչ պայմաններու մէջ նախագահը տեղի տուաւ: Պ. Պենէշ, երեքշաբթի օր համայնավար կուսակցութեան կեդրոնին կը ղրկէ նամակ մը յանձնարարելով որ «յարգուին խորհրդարանական օրէնքները»: Նամակին պարունակութիւնը ժողովուրդէն գաղտնի կը պահուի որովհետեւ տեղեկատու դիւանը կը գտնուէր համայնավարներու հակակշիռին տակ: Միայն չորեքշաբթի օրն է որ համայնավարները երեւան կը հանեն նամակը, երբ արդէն ամէն ինչ կարգադրուած էր եւ նախագահը տեղի տուած էր՝ ընդհանուր գործադուլի սպառնալիքին առջեւ: Կոթվալտ նախագահին հետ տեսակցութիւն կ'ունենայ չորեքշաբթի օր եւ մէկուկէս ժամ տեւող բանակցութենէ ետք, Փրակայի ձայնասփիւռը կը հաղորդէ զգայացունց լուրը — Պ. Պենէշ կ'ընդունի մեր պայմանները:

Հակառակ այդ յայտարարութեան, Նախագահական պաշտօնատունէն կը մերժեն թէ «տակաւին վերջնական որոշում մը տրուած չէ»: Արդէն ուշ էր: Համայնավարները փողոց թափած էին իրենց զանգուածը եւ հարիւր հազարաւոր ցուցարարները պողոտաներէն կ'անցնէին՝ կարմիր դրօշը պարզած: Չորեքշաբթի ժամը 4.30ին էր որ վարչապետը կը յայտարարէր իր կուսակցութեան յաղթանակը:

Կոթվալտ իր ճառին մէջ հաստատեց այն որոշումը թէ 50էն աւելի բանուոր ունեցող գործարանները ինչպէս նաեւ արտաքին առեւտուրը պիտի ազգայնացուին անմիջապէս, որովհետեւ «հիմա այլեւս ջախջախած ենք Չեխոսլովաքիոյ ժողովրդավարութեան սպառնացող բոլոր տարրերը»:

Նորընտիր կառավարութիւնը արդէն քայլեր առած է հաշուեյարդարի ենթարկելու համար ընդդիմադիրները: Գրաւուած են անոնց թերթերն ու կեդրոնատեղիները, եւ արգիլուած են անոնց հաւաքոյթները: Չորեքշաբթի օր ոստիկանութիւնը արգիլեց Ազգային ընկերվարականներու օրկանին հրատարակութիւնը. իսկ Սոցեալ դեմոկրատներու «սովորական»ին տեղ լոյս տեսաւ «բացառիկ» մը որուն մէջ կուսակցութեան այսօրուան վարիչը Ֆիրլինկէր, կը յանձնարարէ գործակցիլ համայնավարներուն հետ (այս վերջինը ճարտարարուեստի նախարար նշանակուած է): Փրակայի բոլոր թերթերը չորեքշաբթի օր նուիրուած էին յաղթական Կոթվալտին:

Պաշտօնազուրկ եղած են բոլոր հակահամայնավար պետական պաշտօնեաները:

Արտաքին նախարարութիւնը դարձեալ յանձնուած է Եան Մասարիքի (չէզոք): Փոխ-վարչապետներ նշանակուած են երկու համայնավարներ եւ մէկ Սօցիալ դեմոկրատ, ներքին նախարարութիւնը պիտի վարէ կատաղի համայնավար մը: Ելմտական, առեւտրական, կրթական եւ արդարութեան նախարարութիւնները յանձնուած են համայնավարներուն:

★ Կառավարութիւնը «փակած է» Չեխոսլովաքիոյ բոլոր սահմանագլուխները եւ արգիլած է Չեխերու ճամբորդութիւնը: Օտարականները կրնան մեկնիլ մասնաւոր արտօնագիրով:

★ Մոսկուայի ձայնասփիւռը չորեքշաբթի գիշեր, խօսելով Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն մասին, դիտել կուտար թէ «հոն ուր ժողովուրդը համերաշխութեամբ կը պաշտպանէ իր շահերը, յետադիմութիւնը անզօր է»:

Պերլինի «Թէլէկրաֆ»ը կը գրէ, սակայն, որ «համայնավարները վաղօրէն յարձակում գործեցին արեւելեան Եւրոպայի վերջին ժողովրդավարութեան դէմ»: Իսկ համայնավար օրկանը, Նոյէս Տոյչլանտ, կը փառաբանէ «այս յաղթութիւնը որ պիտի ապահովէ խաղաղութիւնը արեւելեան Եւրոպայի մէջ»:

★ Ուաշինկթընէն կը հաղորդուի թէ արտաքին նախարարը յայտարարութիւն մը պիտի ընէ Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին:

★ Հաւանական կը նկատուի որ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա բողոքագիր մը ներկայացնեն Փրակայի համայնավար կառավարութեան:

Պաղեստինի բաժանումին խնդիրը

Ամերիկայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ այլեւս անխուսափելի կը նկատուի որ Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը պիտի գործադրուի այն ձեւով որ յանձնարարուած էր Միացեալ Ազգերէն: Սակայն մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ այն պարագան որ կարգ մը շրջանակներ կ'ուզեն վերաքննել միջազգային կազմակերպութեան այդ որոշումը: Եթէ այդ տեսակ քայլ մը առնուի, Միացեալ Ազգերու հեղինակութիւնը մեծ հարուած մը կրած պիտի ըլլայ:

Մեծ դժուարութեանց պիտի բախի Պաղեստին զինուորական ուժ ղրկելու ծրագրին գործադրութիւնը որովհետեւ Հինգ Մեծերէն միայն Ամերիկան է որ տրամադիր կ'երեւայ այս միջոցին դիմելու:

Ամերիկեան մամուլին մէկ մասը կը քննադատէ Անգլիան: Նիւ Եորքի «Փի-էմ» թերթը կ'ըսէ որ Անգլիա «խաղեր կը սարքէ ջուրը ձգելու համար Միացեալ Ազգերու որոշումը, որպէսզի դարձեալ իրեն վստահուի Պաղեստինի հոգատարութիւնը»:

★ Ինը հարիւր Արաբներ՝ թնդանօթներով, գնդացիրներով ու զանազան զինուորական պիտոյքներով սպառազինուած, Պաղեստին մտած են վերջերս, սուրիական սահմաններէն եւ միացած են հազարաւոր Արաբներու որոնց հետ «ժամադրուած էին»:

★ Պաղեստինի բրիտանական մարզպանը, Սըր Ալըն Քանինկըմ յայտարարեց չորեքշաբթի օր թէ «Պաղեստինի հարցը շատոնց լուծուած կ'ըլլար եթէ օտարները չմիջամտէին: Մենք այստեղ եկանք իբրեւ հոգատար պետութիւն՝ վերջի վերջոյ ինքնավարութիւն տալու նպատակաւ:

★ Լոնտոնէն կը հաղորդուի թէ անհիմն է այն զրոյցը թէ Անգլիա կ'ուզէ յետաձգել իր մեկնումը Պաղեստինէն: Հոգատարութիւնը վերջ պիտի գտնէ մայիս 15ին եւ Անգլիա տրամադիր չէ ընդունելու Քոլոմպիայի կառավարութեան այն բանաձեւը որ կ'առաջարկէ յուլիս 15ի յետաձգել բրիտանական ուժերու մեկնումը:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարին յայտարարութիւնները

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, չորեքշաբթի օր անգլօ-ամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան կողմէ իրեն ի պատիւ տրուած ընդունելութեան մը ընթացքին ճառ մը խօսելով օրուան քաղաքական կացութեան մասին, ըսաւ.—

« Իրաւունքը եւ պարտականութիւնը ունիմ յայտարարելու որ աշխարհի ամէնէն փափուկ մէկ կէտին վրայ տեղի ունեցող դէպքերը մեծապէս կը մտահոգեն մեր կառավարութիւնը եւ մեր ժողովուրդը: Յանցաւորը ոչ Անգլիան է, ոչ ալ Ֆրանսան եթէ Եւրոպան, այսօր, վերածուած է միայն 16 պետութեանց եւ մնացեալ պետութիւնները, կամայ-ակամայ դուրսը կը մնան: Մենք պիտի չուզէինք որ Եւրոպան այսքան պզտիկնար: Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը մեծ մտահոգութիւններ կը պատճառեն մեզի: Ժամանակը եկած է որ մտածենք եւ իրականացնենք միջազգային գործակցութիւնը, այո, ժամանակը եկած է որ խրամատը գոցենք:

Նախարարը նմանութիւն մը գտաւ Միւնիխի 1938ի տագնապին եւ այսօրուան կացութեան միջեւ եւ յանձնարարեց որ ազգերը չափաւորութիւն դնեն իրենց շարժումներուն մէջ: «Ժողովրդավարութիւն չի կրնար գոյութիւն ունենալ հոն ուր ընդդիմադիրները կը գնդակահարուին եւ կախաղան կը հանուին: Մենք մաս չենք կազմեր այն խմբակցութեանց որոնք կը խօսին միայն իրենց ըմբռնած ճշմարտութեան, իրենց ըմբռնած արդարութեան եւ իրենց ըմբռնած ազատութեան մասին»:

Խօսեցաւ նաեւ Անգլիոյ դեսպանը, Սըր Օլիվըր Հարվի եւ ըսաւ.— Ժողովրդավարութիւնը ամէնէն թանկագին եւ քաղաքական կեանքի ամէնէն դժուարին ձեւն է: Շատ դիւրին է հրամաններ արձակել: Շատ դիւրին է չմտածել եւ միայն հնազանդիլ: Երբեք դժուար չէ, ոչ ալ հերոսական համատիրական ըլլալ, անիկա ծոյլերուն քաղաքականութիւնն է, յիմարքաղաքականութիւն մը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ արտաքին փոխ-նախարարներու խորհրդաժողովին (Աւստրիա) չորեքշաբթիի նիստին մէջ, Խորհ. Միութեան պատուիրակը առաջարկեց որ աւստրիական կառավարութեան թոյլ չտրուի որ ազգայնացնէ քարիւղի ճարտարարուեստը որուն մէկ մասին համար (երկու երրորդ) մենաշնորհ կը պահանջէ իր կառավարութիւնը: Բացառիկ կարգադրութիւններ պէտք է ըլլան, ըսաւ Կոկոմով: Ամերիկայի պատուիրակը դէմ արտայայտուեցաւ այդ առաջարկին:

ԻՐԱՔԻ խորհրդարանը լուծուեցաւ չորեքշաբթի օր: Նոր ընտրութիւններ տեղի պիտի ունենան շուտով:

ՉԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ անընդհատ կը ռմբակոծեն Մուքտէնը (Մանջուրիա) որ շատ ծանր կացութեան մը մատնուած է: Սովը սկսած է արդէն եւ շատեր անձնասպան եղած են: Համայնավարները կը յառաջնան քաղաքին արեւելքէն եւ հիւսիսէն:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ բարելաւելու համար Ամերիկայի եւ Սպանիոյ յարաբերութիւնները: Մատրիտի ամերիկեան դեսպանատան գործակատարը այս մասին խօսակցութիւններ ունեցած է արտաքին նախարարին հետ: Ամերիկա առաջարկած է հետեւեալ պայմանները.— Ա. Ազատութիւններ տալ ընդդիմադիր տարրերուն:— Բ. Վերցնել մամուլի գրաքննութիւնը եւ խօսքի ազատութիւնը վերահաստատել:— Գ. Տնտեսական բարենորոգումներ կատարել: Եթէ այս պայմանները ընդունուին, այն ատեն Ամերիկա յանձն կ'առնէ տնտեսական եւ զինուորական օգնութիւն ընծայել Սպանիոյ:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ արտաքին նախարարը յայտարարեց որ իր կառավարութիւնը պետական ելմտացոյցին կէսը յատկացուցած է զինուորական պէտքերու որովհետեւ «Եւրոպայի երկիրներէն ամէնէն աւելի մենք ճնշումի ենթակայ ենք եւ ստիպուած ենք մեր ինքնապաշտպանութեան միջոցները զօրացնելու մասին մտածել: Ամբողջ մարդկութիւնը գիտէ որ մենք որեւէ մէկուն վրայ յարձակելու մտադրութիւն չունինք: Դաշնագիր ունինք Անգլիոյ հետ եւ պատճառ չկայ որ զայն փոխարինենք ուրիշ համաձայնութիւններով»:

ԱՆԳԱՐԱ հասած է Եւրոպայի ամերիկեան օդային ուժերու ընդհ. հրամանատարը, զօրավար Ուոլթըր Քէննըր, Թուրք սպայակոյտին հետ խորհրդակցելու համար:

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Ամերիկեան տոլար, սակարանին մէջ 305, դուրսը 332, սթերլին՝ 770, զուից. ֆրանք 81: Ոսկեդրամ.— Նափոլէոն 4175, անգլ. 5275, տոլար (20) 20.300:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՆՉԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԸ

After life's fitful fever
he sleeps well.

Մինչեւ վերջին ժամը: Մինչեւ արեան վերջին կաթիլը :

Շունչ եւ Միտք: Թուղթ եւ գիր: ՅԱԿՈԲ Օ-ՇԱԿԱՆ :

Խմբագրատունն էր Երեքշաբթի, իրիկուան դէմ: «Բալէ երթանք պտոյտ մը կատարենք, Օշական»:

— Ես հիւանդ մարդ եմ, կը յոգնիմ: Ես քու առողջութիւնդ չունիմ: (Իմ առողջութիւնս...):

— Երթանք սրճարան մը նստինք :

— Ծուխէն կը նեղուիմ :

Մէկ ժամ առանձին պատելէ վերջ, երբ վերադարձայ, գրասեղանին առջեւ նստած՝ փորձ կը կարդար, — իր վերջին գրութիւնը որ պիտի հրատարակուի «Նայիրի»ի մէջ :

Պահ մը յարակից սենեակը հրաւիրեցի, խօսելու համար հինգշաբթի օրուան դասախօսութեան մասին, զոր ինք թելադրած էր:

— Ի՞նչպէս դասաւորած ես նիւթը, — «Նորերը եւ իրենց դատելու եղանակը»: Իմ բաժի՞նս: Քիչ մը տարտամ է նիւթը:

— Թուղթ մը առ եւ գրէ :

Թուղթ, գրիչ ձեռքս, կը նշանակէի անունները 8—10 նոր գրողներու: Իւրաքանչիւր անուն հազիւ արտասանած՝ շունչ մը կ'առնէր, ծանր եւ կասկածելի: Յետոյ, յամրաբար բացատրեց իր ըսելիքն ու իմ ըսելիքս:«Ես կը վերջացնեմ, դուն իւրաքանչիւրը իր տեղը կը դնես ...»:

Յաջորդ օրը, Չորեքշաբթի առտու ժամը 8ին ժամադրուած էինք, Ճարապլուս երթալու համար, խումբ մը ընկերներով: (Ահա քանի՛ շաբաթ է որ կ'ուզեմ տեսնել, կ'ուզեմ տեսնել Եփրատը, Ճարապլուսէն, Տէր Զօրէն: Ինքն ալ փափաքեցաւ ընկերանալ):

Չորեքշաբթի առտու կանուխ կ'իմանամ թէ պտոյտը յետաձգուած է: Խորհրդաւոր շարժումներ շուրջս: Փսփսուքներ, թախծոտ նայուածքներով.— «Օշականը սրտի տագնապ մը անցուցեր է գիշերը... Վիճակը շատ ծանր է... Դէմքը մեռելի գոյն...» :

— Ուր եւ յո՞յս = Ձեմ կարծեր :

Մինչեւ ամէն բան վերջացած էր գիշերը:

●

Պէյրութի մէջ էր որ հանդիպեցանք, հինգ շաբաթ առաջ, տարիներու բաժանումէ մը վերջ:

Կէս փախստական Երուսաղէմէն, կ'ուզէր Ֆըլորանս մեկնիլ, Մարսէյլի յոբելեանին ներկայ ըլլալու եւ տուն մը Փարիզ բնակելու համար :

Բացատրեցի թէ ժամանակը չէ ոչ յոբելեանով զբաղելու, ոչ ալ Փարիզ հաստատուելու :

Գարեգին կաթողիկոսին հիւրն էր, Անթիլիասի մէջ, եւ քանի մը անգամ գնաց եկաւ: Բան մը ունէր լեզուին տակ: «Դո՞ւն ալ ազգային գործերով զբաղիլ սկսար»: Թեթեւ ժպիտ մը, եւ անմիջապէս կ'անցնէր հրատապ նիւթի մը որ խենթի այ մտահոգութիւն կը պատճառէ :

Հալէպ հասնելէս երկու շաբաթ վերջ, առտու մը «Արեւելք»ի խմբագրատունը գտայ, մինչ «փափախ»ը գլխուն :

Չկրցայ բացատրել թէ ինչու եկած էր: Գրո՞ղ յա: Մասնաւոր պաշտօ՞ն մը թէ գրական մըտահոգութիւններ: («Համապատկեր»ի 12 հատորներուն հրատարակութեան հողը մղձաւանջ մը դարձած էր իրեն համար: Եւ դեռ տասը հատոր ալ՝ նոր գիրքը, որոնց երկուքը միայն պատրաստ են, եթէ չեմ սխալիր):

Կը բաւէր դիտել դէմքը, քալուածքը, հասկընալու համար թէ որքան խախուտ է առողջութիւնը :

Բոլորս ալ զգուշութիւն կը թելադրէինք փոխադարձաբար, որպէսզի շատ չյոգնի: Կը սիրէր խառնուիլ օրուան ասուլիսներուն եւ երեկոյթներուն: Փետրուար 14ի գիշերուան գրական ասուլիսին ներշնչողներէն մէկն ալ ինքն էր: Յայտնապէս կը նեղուէր, բայց եւ այնպէս ուզեց իր խօսքն ըսել հրապարակաւ :

Յաջորդ իրիկունը, Կիրակի, նորէն սեղանին գլուխն էր ուրախ զուարթ, Արծուիկներու թէյասեղանին առթիւ: Գարեջուր կը խմէր, պահէ պահ մասնակցելով երգերուն :

★

Ինչո՞ւ խրիլ մանրամասնութեանց մէջ, երբ այլեւս չկայ :

Հալէպի մէջ էր որ Օշական տեսաւ ամէնէն արժանավայել տօնակատարութիւնը իր յոբելեանին, վերանորոգուելով հոգեպէս: Եւ Հալէպի մէջ ալ գտաւ իր վախճանը, չնչապատ :

Միայն տարիքի բեռը եւ լքուած աշխատա՞նքն էին որ մաշեցուցին իր սիրտը:

Հապա սա թունաւոր, դարչահոտ լուտանքնե՞րը: Այն զարշելի ծամածռութիւննե՞րը որ մինչեւ այսօր ալ կը շարունակուին Երեւանէն արտասահման, փոխն ի փոխ նորոգուելով :

Դաս մը մարդիկ այնքան գռեհկացան որ, նոյնիսկ հանրագրութիւն մը ուղղեցին Երուսաղէմի պատրիարքին, պահանջելով ուսուցչական պաշտօնէն արձակել ալեհեր վաստակաւորը: Եւ Երուսաղէմ, ահաբեկ, մէկդի դրաւ իր իսկ աւետած, սրբացած յոբելեանը:

Տակաւին կանուխ է, քրքրելու համար մեր ժամանակակից պատմութեան այս գանելիք էջերը :

Թերեւս ոչ մէկ ատեն այնքան կուրացած, բըթացած էր մեր օրերու փետրաթափ մտաւորականութիւնը, — այն որ «յառաջդիմական»ի յուլունք մը կախած է վիզէն :

Ահա լուեց Օշականն ալ: Եւ «հանդիստ կը քընանայ, կեանքի տաժանելի տենդէն վերջը»: Մինչեւ վերջին ժամը տքնելէ, երակներուն վերջին կաթիլը քամելէ ետք :

Ցնծա, Երեւան: «Թշնամի» մըն ալ պակսեցաւ: Իսկ դուն, ծուռ բերան ռատիօ Երեւան, սաստկացուր ջիղերու պատերազմը, մինչեւ որ բոլոր բարձունքները հարթուին ..

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հալէպ, 20 Փետրուար 1948

ՄԵՐ «ՀՈՎԱՆԱՒՈՐ»Ը

(ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ)

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Մամլոյ դիւանէն առնելով՝ «Հայրենիք» իր 1947 Դեկտեմբեր 13ի թիւին մէջ տուած էր պատճէնն այն յայտարարութեան, որ նոյն Կազմակերպութեան Քաղաքական Կոմիտէի 1947 Հոկտեմբեր 24ի նիստին մէջ ըրած էր Ա. Վիշինսքի՝ Կարսի եւ Արտահանի մասին :

Ահա այդ յայտարարութիւնը ․

«Պատասխանելով Թուրքիոյ ներկայացուցիչ Պ. Սարփերին՝ Պ. Վիշինսքի ըսաւ, որ խորհրդային մամուլէն եւ ռատիոյէն Պ. Սարփերի ճառին մէջ յիշատակուած մէջբերումներէն ոչ մէկուն մէջ կայ պատերազմ բառը: Ինչ կը վերաբերի Խորհրդային Վրաստանի գիտնականներու յիշատակագրին՝ խորհրդային երկիրներու սահմանակից Թուրքիոյ մէջ գտնուող Կարսի եւ Արտահանի շրջաններու վրացական հնագրերի մասին, յիշատակուած Պ. Սարփերի կողմէ, Պ. Վիշինսքի, յայտնելէ յետոյ՝ թէ խորհրդային գիտնականներու հիմնաւորումները անվիճելի են, յայտարարեց.— Թերեւս լաւ պիտի ըլլար սկսիլ վիճաբանութիւնները անկասկածելիօրէն վրացական այս շրջաններու խորհրդային Վրաստանին վերադարձներու մասին» :

«Հայրենիք»տուած է ոչ միայն հայերէն թարգմանութիւնը այս յայտարարութեան, այլ եւ անոր անգլիերէն բնագիրը :

Անդրադառնալով այն պարագային, որ յայտարարութիւնը յարոյց ընդհանրապէս հայ մամուլի եւ մասնաւորաբար «Հայրենիք»ի մէջ՝ Անտրէ Վիշինսքի անակնկալաբար հետեւեալ նոր յայտարարութիւնը կ'ընէ Հայաստանի խորհրդայնացման 27րդ տարեդարձին, բացառիկ հանդիսաւորութեամբ տօնակատարուած Նիւ Եորքի խորհրդային հիւպատոսարանին մէջ, 1947 Նոյ. 25ին.

«Իտշնակ «Հայրենիք» թերթը խեղաթիւրած է Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ արտասանած իմ ճառը: Ես ըսած էի, թէ Վրացի գիտնականներ յայտնած են որ Կարսն ու Արտահանը 1500 թուականներէն ի վեր կը պատկանին Վրաստանին :

«Ես չըսի, թէ Կարսն ու Արտահանը կը պատկանին Վրաստանին. չըսի նաեւ, թէ կը պատկանին Հայաստանին:

«Ես ըսի, որ Խորհրդային Միութիւնը պիտի առնէ Կարսն ու Արտահանը եւ պիտի տայ անոր՝ որուն կը պատկանին: Պէտք է ի մտի ունենալ նաեւ, որ Խորհրդային Միութիւնը իրեն մաս կազմող միաւորներէն եւ ոչ մէկը ծիծը կը ձգէ :»

Ճառն ամբողջութեամբ ռուսերէն արտասանելով, նախավերջին մէկ հատիկ բառը — ՏԻՂ (փոս) — Ա. Վիշինսքի գիտակցօրէն կ'արտասանէ անգլիերէն ․

Այս «հերքումով» Ա. Վիշինսքի կ'ուզէ այն համոզումը ներշնչել հայ հասարակութեան, թէ ինք որեւէ անուն չյիշատակելով իր ճառին մէջ՝ նոյնիսկ բառով ճշդած չէ իրաւական տէրը ոչ Կարսի եւ ոչ ալ Արտահանի, երկրորդ՝ Պ. Վիշինսքի յայտնապէս նահանջ մը կատարելով՝ կարծես կ'ուզէ ըսել, որ եթէ ճշդէր՝ ապա Հայաստանը «ՏԻՂ»ը պիտի չնետէր, այլ Կարսն ու Արտահանը առնելով՝ զանոնք Հայաստանին պիտի տար...

Եւ այսպէս պիտի ըլլէր այն պարզ պատճառով, որ Խ. Միութիւնը ընդհանրապէս սովորութիւնը չունի իրեն մաս կազմող Միաւորներէն եւ ոչ մէկը ՓՈՍԸ ձգելու :

Աւելի համոզիչ դարձնելու համար իր այս նոր յայտարարութիւնը՝ Ա. Վիշինսքի, ինչպէս անդրադարձած էինք մեր 1948 Յունուար 19ի «Մամուլ»ի բաժնին մէջ՝ յուզումով եւ խելայեղ ծափերու մէջ կը յիշատակէ մեր ազգային քայլերգի՝ «Մեր Հայրենիք»ի առաջին երկու բառերը, որ Պաքուէն իր կեանքի երիտասարդ օրերէն՝ անջնջելի կերպով դրոշմուած են իր մտքի վրայ ...

Ահա այսքան նրբին զգացումներով Խ. Միութեան լիազօր պատուիրակը — փոխ վարչապետ եւ արտաքին գործոց փոխ նախարար — կապուած է մեր Դատին եւ մեր ժողովուրդին ...

Այսպէս ուրեմն, միայն Կարսը եւ Արտահանը, այլ խօսքով՝ բովանդակ Թրքահայաստանի միայն մէկ շատ համեստ մասը Վրաստանին տալ, այս պիտի նշանակէր՝ արդէն իսկ փոսը նետուած մեր «թշուառ»ն ու «անտէր»ը կրկնապէս փոսը նետել:

Այս արարքն է ահա, որ Խ. Միութիւնը, ինչպէս որ կը վկայէ իր լիազօր պատուիրակը, անընդունակ է գործելու :

Այդպէ՞ս է սակայն :

Իրա՞ւ է որ Խ. Միութիւնը վարժ չէ նման դաւերու :

Ինչպէ՞ս որ Խ. Միութիւնը մեզ երբեք «ՏԻՂԸ» նետած չէ :

Յետադարձ ակնարկ մը՝ դէպի մեր մերձաւորագոյն անցեալը :

1921 Մարտ 16ին Մոսկուայի մէջ կը ստորագրուի ծանօթ ռուսեւթուրք բարեկամութեան ուխտը :

Այդ ուխտի առաջին յօդուածին մէջ Թուրքիոյ սահմանները ճշդելով՝ դաշնադրող կողմերը կը յայտարարեն :

«Ներկայ դաշինքին մէջ Թուրքիա ըսելով կը հասկցուին այն հողերը (territoire), որ ընդգրկուած են իբրեւ թրքական հողեր 1336 (1920) Յունուար 28ի թրքական ազգային ուխտով, մշակուած եւ հռչակուած Օսմանեան երեսփոխանական ժողովին կողմէ Պոլսոյ մէջ եւ հաղորդագրուած մամուլին ու բոլոր պետութեանց» («Համաձայնութիւն Գործող Դաշինքներու», Հրատ. Խ. Միութեան Արտ. Գործոց նախարարութեան, Մոսկուա, 1935, էջ 158):

Այս յօդուածով բովանդակ Թրքահայաստանը կը մտնէ Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ եւ կը նըկատուի իբրեւ թրքական հող :

Թէ՛ նոյն յօդուածի շարունակութեան մէջ եւ թէ՛ դաշինքին կցուած 1 (Ա) եւ 2 (Բ) յաւելուածներով եւ յատուկ քարտէսով մանրամասնօրէն, թիզ առ թիզ եւ գիւղ առ գիւղ, կը ճշդուին Թուրքիոյ սահմանները, — որոնք, ի դէպ, կ'անցնին, ի հարկէ, Կարսի եւ Արտահանի հիւսիսէն — իրենց մէջ առնելով, ինչպէս ըսինք, բովանդակ Թրքահայաստանը :

Մեր անպաշտպան հայրենիքին համար փոսուած այս փոսը աւելի խորացնելու համար՝ Խ. Միութիւնը նոյն դաշինքի 15րդ յօդուածով իր վըրայ կ'առնէր նաեւ հետեւեալ յանձնառութիւնը.

«Ռուսիա կը պարտաւորուի անդրկովկասեան հանրապետութեանց վերաբերմամբ առնել անհրաժեշտ քայլերը՝ անոնց ընդունիլ տալու համար հետագային Թուրքիոյ հետ իրենց կողմէ կնքըւելիք դաշինքներու մէջ այն յօդուածները, որ ներկայ դաշինքով կը վերաբերին իրենց» (ibid., էջ 162):

(1)

ԻՆՉԻ. ԻՆՉԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Դ.

Երբ քահանան վերջացուց պատարագը ու ձեռքը բռնած «Գիրք Առաքելոցը», արտասանեց սովորական «Օրհնեալք եղերուք, երթայք ի խաղաղութեամբ եւ Տէր եղիցի ընդ ձեզ»ը, որ դարերու ընթացքին միայն բացասական արդիւնք տուած է, երբեք չկատարելով իր դերն ու նպատակը, ոչ ոք չշարժեցաւ տեղէն ու բոլորին աչքերը դարձան Ռոլանի: Հայը հիւրասէր ժողովուրդ է, բայց այդ օրուան պատահածը գլեց անցաւ ամէն սպասում: Փոքրիկ մատուռին մէջ կանոնաւոր ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ, Ռոլանը տուն տանելու համար: Քիչ կը մնար որ պատռէին տուն հագուստները, զայն ձեռքէ ձեռք քաշելով: Վերջապէս բաժին ինկաւ Իզէրեանի, որովհետեւ Կեսարացի է այս վերջինը, ու հաւանական է որ Ռոլան ալ նոյն տեղէն եղած ըլլայ, քանի որ այդ քաղաքի մօտերն է խըրուեր կարաւանէն: Ու բնաւ հաւատալի չէ որ այդքան փոքրիկներով ծանրաբեռնուած կին մը աւելի հեռուներէն հասած ըլլայ :

Վահան Իզէրեանի հիւրամեծար եւ արքայավայել բնակարանին մէջ, որ նախապէս Հունգարիոյ մեծ դուքս Հոռթիյի կը պատկանէր, տակաւին ճաշի սեղանը չվերցուած, Հայ եւ Հայուհիներու ստուար թիւ մը սկսաւ հոն ներխուժել: Ամէն մէկը բան մը նուէր բերած էր Ռոլանի: Ռոլան, ընկողմանած թաւիշէ թիկնաթոռի մը մէջ, ժողովուրդին ճիշդ կեդրոնը, բարձր գրական գերմաներէնով կը խօսակցէր բոլորին հետ: Բուռն հետաքրքրութիւն ունէր մասնաւորաբար իր Հա-

ւանական ծննդավայրի մասին, որ Վահան, իբրեւ մախկլխի քարտուղար Կեսարիոյ եկեղեցիին, ամբողջովին գոհացուց: Վահան կը մտածէր որ Ռոլանը իր տունը թողու եւ իր տղոց հետ համալսարան ուղարկէ: Ու փոքրիկներն ալ լայնաբաց աչքերով կը դիտէին իրենց նորայայտ եղբայրը, ու կը հրճուէին, շօշափելով գաղտնի, Ռոլանի զգեստը:

Յանկարծ Վահանի տան զանգը սկսաւ խենթի նման զարնել ու կը լսուէին բռունցքի հարուածներ դրան վրայ: Երբ դուռը տեղի տուաւ այսքան յամառութեան, այցելուն, առանց բարեւի, «ո՞ւր է, ո՞ւր է», հարցնելով, վազեց դէպի Ռոլանը, պինդ սեղմեց զայն կուրծքին ոսկորները խախտելու չափ ուժով: Յետոյ բռնեց անոր ձեռքերը, քայլ մը ետ գնաց դիտեց զայն վերէն վար, ու հառաչեց «Ախ, բախտի երկու աչքը կուրնան»:

Ան ալ Կեսարացի էր, երիտասարդ, բարձրահասակ, ճիշդ Ռոլանի նման: Պօղոս Ցէրմանեան, որ ոչինչէն մեծ վաճառական մըն էր եղեր: Եւ որ կը խոստանար, ինքն ալ, դղեակ մը գնել, ու հօր որբերը հոն զետեղել: Թէեւ աւելի սիրով պիտի ուզէր որ ազգը դադրի որբեր ունենալէ, եւ դղեակներն ալ մնան վեհնց տէրերուն: Ու թէեւ Պօղոս ուզեց իսկոյն Ռոլանը առեւանգելով տանիլ, բայց յետոյ ստիպուեցաւ սպասել մինչեւ յաջորդ օր: Որովհետեւ Վահան չէր ուզեր տալ զայն:

Թէեւ Ռոլան ձեռքէ ձեռք եւ տունէ տուն կ'երթար իր հարազատներուն միջեւ, ու ամէն օր [illegible] կը տեղեկանար իր ապրումները, բայց գտած չէր փնտռածը: Ի՞նչ կը փնտռէր: Ախ, եթէ ինքն ալ գիտնար թէ ինչ: Չհանդարտեցաւ իր խռովքը: Հակառակը, աւելի զօրացաւ, ուժ առնելով հայրենակիցներու ընդունելութենէն: Ուստի, հարցուց, հետաքրքրուեցաւ, թէ տակաւին ո՞ւրտեղ Հայեր կային: Եւ իրեն ըսին՝ Պալքանները, հոծ գաղութներ, դեռ նոր ու թարմ, ջարդերէն փախուած: Եւ ան տնկեց գլուխը, բացաւ թեւերը, ու սլացաւ դէպի Պալքան: Եւ ոչինչ, ոչինչ կրնար կեցնել իր թռիչքին թափը:

★

Դանուբն ի վար, Դանուբն ի վար: Խոշոր տաշտը շանաձուկի պէս կը ճեղքէ կապոյտ ջուրերը ու ինքնավստահ կը թաւալի առաջ: Արեւելեան խառնիճաղանճ ամբոխ մը կը լեցնէ զայն: Ադլին, ոմանք հաւաքուած, կ'երգեն: Փաթթոցաւոր հօճա մը, նաւուն խելքին վրայ կը փռէ գորգը, եւ կը ծռի ու կը բարձրանայ, ձեռքերը կուրծքին ու դէմքին առնելով ու շարունակ Ալլահ կ'աղաղակէ: Թռչուններ կը սլանան վերերէն ու չորս մէկ կողմ, կ'իջնեն ալիքներուն վրայ, երբ ան դուրս թափուի: կը դառնան ափունքի շամբերուն: Կը թեւածին հեռուն: Ոմանք դիտակով շրջապատը կը դիտեն, ուրիշներ կը լուսանկարեն տեսարանները: Միայն երիտասարդ մը, մտածուած, համաչափ քայլերով կ'երթեւեկէ, ամէն բանի անուշադիր: Մէկուն հետ չի խօսիր: Բարեւները կարճ կը կապէ: Միրթ կը ծխէ, ու մուխի օղերուն հետ մտածումները կը քակուին, կ'երթան, նորէն դառնալու իր խեղճ գանկը: Ու կը համրէ ժամերը, կանուխ տեղ հասնելու:

Քանի մը օր յետոյ Պուքրէշ է արդէն: Հիմա բաւական ծանօթութիւն ունի հայութեան մասին: Խանութի «եան» վերջացող ցուցատախտակները զինք ներս կ'առաջնորդեն: Նորէն կը ծանօթանայ Հայերուն: Կ'երթայ եկեղեցի: Կը մտնէ դպրոց: Ձեռք կ'առնէ հայերէն թերթ: Ու կը տխրի, այնքան կը ցաւի որ չի կրնար կարդալ ու ազգին հաղորդակից ըլլալ: Կը տրտմի որ օտարացած է, ուծացած: Բայց սիրտը կը զարթնու: Սիրտը կ'արթննայ իր թմրութենէն: Սիրտը վեր կը ցատկէ: Սիրտը կը ցնցէ իր բալը: Սիրտը կը մռնչէ: Ու սրտի ձայնը Ռոլանը թունդ կը հանէ, խռխփելով զայն:

Դեռ ասկէ անդին ալ, տղաս, կ'ըսեն իրեն, Հայեր կը գտնուին: Ան քաղաք մըն է ծովու վրայ: Այնտեղ մեր ճամբան կը հատնի: Հոն կանգ կ'առնէ մեր ճամբան ու կը սկսի թաց տարրը, որ մեզ կը զատէ մեր ծննդավայր երկրէն: Անկէ անդին Թուրքիան է: Տի Թիւռքայ, կը մըլտայ Ռոլան, բուռն արհամարհանքով, զայրոյթով ու խոր ատելութիւնով: Ու կը թռչի երկաթուղին, որ զինք կը տանի դէպի այդ ծովային քաղաքը, իր ճամբուն վերջը: Ու իրեն կը թուի թէ դէպի իրենները կ'երթայ, եւ անոր համար այնքան կ'աճապարէ: Ու իրեն կը թուի թէ մայրը դէպի զինք կը յառաջանայ, կը վազէ, բռնած փոքրիկ հարազատներուն թաթիկներէն: Ու իրեն կը թուի թէ պիտի գրկէ զայն, գլուխը դնէ անոր կուրծքին ու հծծէ. «մուլթի»: Ու պիտի չոյէ, համբուրէ, ուժեղ թեւերուն վրայ վեր բարձրացնէ այն սեւաչեայ փոքրիկները, քոյրն ու եղբայրը: Ու կը դնէ յոգնած գլուխը երկաթուղիի պատուհանին, կ'իջեցնէ կափարիչը թշուառ կոպերուն վրայ, ու կը հանդարտի: Ո՞վ գիտէ, ինչքան ատեն չէր քնացած: Հիմա գնացքը օրօր կ'ըսէ ու շալակն առած կը տանի զայն:

Ե. ՔՈՉԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէսախնճոյքը տեղի ունեցաւ 22 Փետրուարին՝ կիրակի օրը:

Հակառակ օրուան ձիւնին, ընկերներէ զատ, մեծ թիւով համակիրներ եւ չէզոքներ իրենց ընտանիքներով եկեր ու գրաւեր էին վերապահուած սեղանները:

Այս ընկերահամակրական մթնոլորտին մէջ, ճիշդ ատենին բացուեցաւ բեմը:

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբը, շրջապատուած Հայկ. եւ Ֆրանսական եռագոյններով՝ երգեց «Մարսէյեէզ»ն ու «Մշակ բանուոր»ը:

Երգերով եւ արտասանութիւններով իրենց մասնակցութիւնը բերին՝ Խորէն Մինասեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան, Օր. Կընիազեան, Տիկին Յակոբեան, Տիկին Օսմանեան, Օր. Սոնիկ Էֆխանեան, Պետիկեան եւ Ա. Մարգարեան: Մասնաւոր ուշադրութեան արժանի եղաւ ընկերոջ մը մէկ գուսանախօսութիւնը: Անունը նօթագրած չըլլալուս, յիշողութենէս վրիպած էր: Ներողութիւն:

Նոր Սերունդի պատանիներն ու պատանուհիները յաջողութեամբ ներկայացուցին «Երեք Քաջերը» ընկեր Հայկ Տէր Թովմասեանի յուզիչ թատերգութիւնը՝ «Պատմութեան դասը եւ Մավզէրիստը», որ արժանացաւ կրկնակ ծափերու:

Պահ մը դադար: Սրահը կ'եռայ կարծես: Սեղաններ կը շտկուին: Անձնուէր տիկիններ եւ օրիորդներ կը սպասարկեն: Միջանցքներու մէջ մանուկներ խաղի ելեր են: Խանդավառութիւն մը, ամէն կողմ:

Այս տաք մթնոլորտին մէջ՝ երբ սկսան պարպուիլ բաժակները, Հ. Յ. Դաշնակցութեան մեծ զաւկին՝ Ռոստոմի յիշատակին, սրահին վարի ծայրէն թնդացին յեղափոխական եւ ազգային երգերը:

Խօսեցան ընկերներ Հանտալեան, Մաճարեան եւ Մկրտիչ Խաչիկեան: Իւրաքանչիւրը իր կարգին, տուին սիրուն եւ մագնիսացնող դրուագներ Դաշնակցութեան անցեալէն: Ու վերջապէս, հպարտութեամբ մը շեշտեցին այս մարտական կուսակցութեան ներկային եւ, մանաւանդ, ապագայի մէջ կատարելիք դերը հայ ժողովուրդի շահերուն հանդէպ: Ընկեր Մ. Խաչիկեան իր խորհրդաւոր ճառը այսպէս վերջացուց:

— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պիտի ըլլայ հոն, երբ որեւէ ատեն կամ որեւէ տեղ վտանգուին մեր ժողովուրդին շահերը ...

Ցայտագրին իր անակնկալ մասնակցութիւնը բերաւ Ա. Մեսումենց որուն «Կայլի երգը» արժանացաւ ջերմ ծափերու: Յետոյ, խօսքը ուղղելով հանդիսականներուն ըսաւ.

— Այս պատանիները երբ յանձնուեցան ինծի, ոչ թէ միայն երգել կամ արտասանել, այլ հայերէն կարդալ անգամ չէին գիտեր: Սակայն այսօր, դուք կը տեսնէք որ,, անոնք թէ կը խօսին, թէ կ'երգեն եւ թէ կ'արտասանեն: Ջանք պիտի չխնայեմ երբեք անոնց համար:

Շնորհաւորելի էր Յակոբ Բաղոսեանի «Կիլիկիա»ն ջութակի վրայ:

Այս ամէնէն վերջ ընկերակցութեամբ սրինգի (Բենօ), քեմէնչէի (Օնանեան), թառի (Գարեգին) սկսան հայկական պարերը, որ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր:

Պարմանի

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱԼԱՆՍ — Փետրուար 22ին, Շաբաթ իրիկուն տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական երեկոյթը: Ներկայ էին 60ի մօտ Նոր Սերնդականներ, իրենց ծնողներով եւ բարեկամներով: Կը նախագահէր Տիկին Բերուզ Կոչկակարեան:

Նոր Սերունդին երկսեռ երգչախումբը երգեց «Յառաջ Նահատակ»ը: Արտասանեցին ու երգեցին Ֆրանսա ծնած ու մեծցած հայորդիներ: Օր. Խաչերեան արտասանեց «Անուշ Հովիկը», Պ. Թադէոս Փափազեան յանուն Նոր Սերունդի կարդաց ուղերձ մը, մեներգեցին Վարուժան Տ. Սարգիսեան եւ Օր. Մարիամ Թէվլիճեան:

Օրուան դասախօս ընկեր Ազգէն Մարտիրոսեան, մօտաւորապէս 40 վայրկեան տեւող իր դասախօսութեամբ պատմական փաստերով ցոյց տուաւ Հայաստանի 4000 տարուան անցեալը, անոր աշխարհակալական նուաճումներն ու ռազմագիտական մրցութիւնները: Տիգրան Մեծ, Արտաշէս աշխարհակալ, զօրավարներ Նազարբէկեան, Բաղրամեան: Բացատրեց Հայաստանի հանքային եւ բուսական հարստութիւնները ինչպէս եւ ճոխ գեղարուեստը եւ հին մշակոյթը: Ընկեր Ազգէն եզրակացուց ըսելով թէ «հպարտ եղէք որ Հայ էք»: Մէջ ընդ մէջ երգեցին նաեւ Նոր Սերունդի սիրուած երգիչ Զարեհ Գասեան, Տիկին Սիրարփի Փրչիկեան, Օր. Գարուստեան, արտասանեց Օր. Գասեան: Այս հաճելի երեկոյթը փակուեցաւ հայկական խանդավառ երգերով:

Թղթակից

ՍԷՆԹ ԱՆԻ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ շաբաթ իրիկուն դպրոցին սրահին մէջ: Այս մեծ կազմը որ տարածած է իր ճիւղերը սփիւռքի մէջ, նոր եւ դալար ճիւղ մը եւս տուաւ Սէնթ Անիի մէջ ուր ժրաջան անդամուհիները ամէն ճիգ կը թափեն լիուլի կատարելու իրենց պարտականութիւնը: Ընկ. Դաւիթ Սրապեան քանի մը խօսքով կատարեց բացումը: Սէնթ Անիի Նոր Սերունդի Քեռի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի երգեց ֆրանսական քայլերգը եւ «Մշակ բանուոր»ը: Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերին Պետրոս Մարգարեան, Նուարդ Տէր Արսէնեան, Պերճուհի Դաւիթեան, Լուիզ Արմաղանեան, Հռիփսիմէ Նազարէթեան, Վարդուհի Եղիկեան: Օրուան բանախօսուհին Տիկին Հազարեան նմանցուց Ֆր. Կապոյտ Խաչը այն սերմնաբանին որ կը ցանէ ու ատուոր հունձք մը կը քաղէ: Կապոյտ Խաչը ըսաւ պատնէշ մըն է նաեւ ճերմակ ջարդին դէմ: Տիկինը տուաւ նաեւ Ֆր. Կ. Խաչի գործունէութեան պատկերը ամբողջ գաղթաշխարհի մէջ: Այս կուռ բանախօսութենէն վերջ եղան նուիրատուութիւններ ուրկէ գոյացաւ 5350 ֆրանք, որ պիւֆէի հասոյթին հետ ապահովեց 20.000 ֆրանքի գումար մը այս նոր մասնաճիւղին: — Աստանդական

ԵՐԲ ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԿԸ ԽՕՍԻ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի սարքած խնջոյքին նկարագրութիւնը թողելով ձեր թղթակցին, կ'ուզեմ հոս մատնանշել գեղեցիկ երոյթը հայ տիկնոջ մը որ խելայեղօրէն ծափահարուեցաւ՝ սրահը ծայրէ ի ծայր լեցնող բազմութենէն:

Շատերու կարգին խօսք տրուեցաւ նաեւ յարգելի Տիկնոջ, — «Կը բնակիմ Շալոն, Լիոնէն 200 քիլոմեթր հեռու, միակ Հայ ընտանիքն ենք քաղաքին մէջ... երբ «Յառաջ»ին մէջ կարդացի որ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը խնջոյք մը կազմակերպած է այսօր Լիոնի մէջ, ընտանիքով եկանք խնջոյքին, հայկական այս գեղեցիկ հանդէսին ներկայ գտնուելու համար: Այս օրերս ծանօթ հոսանք մը կ'ուզէ դատապարտեալի աթոռին վրայ նստեցնել Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ուրանալով անոր գոյութիւնն ու անցեալը: Այդպիսիները կը սխալին եւ չեն կրնար արատ բերել այս կուսակցութեան:

Կուսակցութիւն մը որ այսօր փառաւոր անցեալ մը ունի, զոհած է իր լաւագոյն զաւակները հայ ժողովուրդի բարօրութեան, դաւաճաններ մաքրագործած է, ցոյցեր կազմակերպած է, եւ հայդուկային կռիւներ ունեցած է բռնակալութեան դէմ, այդպիսի կուսակցութիւն մը չի մեռնիր, եւ մեր ժողովուրդին մեծագոյն զանգուածին համակրութիւնը միշտ կը մնայ իրեն հետ»:

Ահա հայկական միջավայրէն հեռու մնացած հայուհիի մը սրտաբուխ արտայայտութիւնը, եւ այս արտայայտութիւնը շառաչուն ապտակ մըն է քաջ Նազարներուն որ այս միջոցին մանաւանդ գառնուկի մորթ հագած կ'ուզեն Ֆրանսահայութեան խաղաղ ու ներքին կեանքը խանգարել:

Մ. Տէր Պետրոսեան

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԻՆՉ Կ'ԱՐԺԷ ՄԱՐՄԻՆԴ

Ապահովագրութեան ընկերութեան մը համար մարդուն մարմինը կ'արժէ այն գումարը որուն համար ապահովագրուած է: Արկածի մը պահուն երբ մէկ սրունքդ կորսնցնես, դատարանը կրնայ 5էն մինչեւ 10 հազար տոլար վճռել իբրեւ հատուցում: Եթէ գրող ես, աջ թեւիդ համար կրնաս ստանալ 10 հազար տոլար, աչքերուդ համար շատ աւելի:

Բայց, տար մարմինդ ծախէ հիւանդանոցին՝ փոխարժէքը... այս աշխարհէն մէջ զանձելու պայմանաւ անշուշտ — ու պիտի ստանաս միայն հինգ տոլար:

Զարմանալին այն է, սակայն, որ դիակդ վերակենդանացնելու եւ թոքերուդ մէջ շունչ մըտցնելու համար, հիւանդանոցը պիտի ծախսէր ամէնէն քիչը 200 տոլար: Ահաւասիկ հաշիւը.—

Մեր ներշնչած օդը կը պարունակէ կազեր որոնք շատ սուղ կ'արժեն: Տարեկան 260 տոլարի թթուածին կը շնչենք եւ 1800 տոլարի ջրածին: Ամէն տարի մեր թոքերէն ներս կը ճամբենք չորս կալոն քրիփթոն եւ քսենոն կազերը, ասոնց կալոնը կ'արժէ 800 տոլար: Կը ներշնչենք նաեւ 720 տոլար արժողութեամբ Արկոն կոչուած կազը որ կը գործածուի ելեկտրական լամբերուն պատրաստութեան համար (240 խորանարդ ոտք, իւրաքանչիւր 30 սէնթ), եւ 100 կալոն հելիում որուն կալոնը կ'արժէ 24 տոլար: Միայն այսքա՞ն: Մեր մարմինը միսով եւ ոսկորով բաւական բան կ'արժէ: Մեր ճարպերով կարելի է պատրաստել եօթը կտոր օճառ, մեր փոսփորով՝ 2000 լուցկի, մեր շաքարով, տասը քառակուսի շաքար, մեր երկաթով՝ երկու յոշորկեկ գամ, մեր աղով քանի մը աման կերակուր, մեր կապարով 10 հազար մատիտ, իսկ մեր ջուրը կրնայ լեցնել տասը դոյլ:

Այսօրուան գիներով հաշուեցէք եւ պիտի տեսնէք որ ... այնքան ալ «անարժէք» մէկը չէք:

ԵՐԷԿ ԳՐԱԾ ԼԻՆԻՆՔ ԹԷ Մոսկուա նոր դեսպան մը պիտի նշանակէ Անգարայի համար: Հակառակ այդ որոշումին, Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը շարունակէ յարձակիլ Թուրքիոյ վրայ «որ ամերիկեան օժանդակութեան շնորհիւ հետզհետէ կը զօրացնէ իր բանակը»:

ՎԱՐԵՆԱԽՈՐՈՒՄ.— Ածուխ (խոհանոցին համար), 50 քիլօ T. եւ M. տոմսերով, 100 քիլօ՝ U. եւ N. տոմսերով, 150 քիլօ V. W. եւ O. տոմսերով, 200 քիլօ X. Y. եւ P. եւ 250 քիլօ Z. տոմսերով:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ «կառավարութիւնը ամէնմիջոց ձեռք պիտի առնէ պաշտպանելու համար արտասահման գտնուող Լեհերուն շահերը»: Այս յայտարարութեան շարժառիթն է կարգ մը Լեհերու ձերբակալութիւնը Ֆրանսայի մէջ:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ կառավարութիւնը հաւաստիքներ տուած է Բրիտանական կառավարութեան թէ նպատակ չունի գրաւելու Տիէփիշըն կղզեխումբը (հարաւային բեւեռ) եւ արժանթինեան նաւարաժին մը այնտեղ գացած է «ռազմափորձի համար»: Անգլիոյ արտաքին նախարարը խորհրդարանին տեղեկացուց որ Ն. Վ. կառավարութիւնը կ'ուզէ որ վէճը Միջազգային Ատեանին յանձնուի ոչ թէ Ապահովութեան Խորհուրդին, որպէսզի միանգամընդմիշտ ճշդուի թէ որու կը պատկանին խակաչէս խնդրոյ առարկայ կղզիները: Այս առթիւ, Պուէնոս Այրէսէն կը տեղեկացնեն թէ Արժանթինի նաւարաժինը արդէն կը վերադառնայ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Տիկ. Նաթալիա Այրամեանի որ դաշնակով իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էր իր պարահանդէսին:

ԳՐԱԽՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՑ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ընկերական զրնձոն

Կազմակերպուած Հայ Մարտիկներու Անիլա. Պ. Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ, վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Au Père Lamotte, Place Voltaire, Asnières: Երգ, արտասանութիւն, խրախճանք, ընկերական եւ ընտանեկան շրջանակի մէջ: Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Յովհ. Խանչերեան, Տէր եւ Տիկ. Կարպիս Խանչերեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Խանչերեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Խանչերեան եւ Պարոն Յովսէփ Խանչերեաններու կողմէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽԱՆՋԵՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները:

ՎԱՂԸ, ՇԱԲԱԹ իրիկուն ժամը 8.30, յարգանքի երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ՝ ողբացեալ Բանաստեղծ Վահրամ Թաթուլի յիշատակին նուիրուած: Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական յայտագիր: Հասցէ.— 32 rue de Trévise:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հանելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ջազ սիմֆոնի: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

Ծախու տուն

Մոտակայ արուարձանի մը մէջ հօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր. ջերմութիւն, կազ, ելեկտրական ուժին, երկու խոհանոց, լուացարան, պարտէզ եւ 765 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy, Villemomble, Seine:

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մաղընոյի մէջ, այս կիրակի ժամը 8.30ին, Պոմոն Ֆլօրէալ սինէմային մէջ՝ Բչ 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ՉԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Սիրայօժար ընմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի:

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուրթաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ս. Մակարեան:

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումբերով, տեսնելու համար սեւերու ազատագրութեան ողին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ:

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մաղընօ եւ Բչ. Մարտ 8ին՝ Պոմոնի Ֆլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին

Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակին առթիւ:

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի):

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիփրիհաարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz):

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ ծօրժ Ե. ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ժամը 15էն մինչեւ 24. Երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արինեցու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներու: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անդուլական գործիչներ Տօքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը:

ԿՈՒՋՈՒԻ դերձակի խանութի մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի, գործ գիտցող կամ սորվիլ ուզող անձը: Դիմել Գորգիկեանի, 31 Route de Choisy, (Seine):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Gérant : A. NERCESSIAN

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին, ներկայութեամբ ընկեր Հ. Սամուէլի:

Հ. Յ. Դ. ՍԱՄՍԷԼ - ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 140 Av. Jean Jaures, Epinay s/Seine, ընկեր Մկրտիչեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Շաբաթ 28 Փետրուար.— «Ընկեր Կարօ» եւ «Դումանը»:

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը:

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը:

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարդանեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, դպրոցին սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԸ ՍԻԲԹՈՒԱՅԻ Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկերվարականներու սրահը: Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին: Հայ մատուռին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԻԷՆ.— Ֆրանսական Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 9.30ին Café Vacher, 2 rue Victor Faugier. Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ «Անտոք» ենթակոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները վաղը շաբաթ իրիկուն, ժամը 8ին, ընկերվարականներու սրահը, rue Brossard: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերու վարչութիւնները ժողովի մը, այս երեքշաբթի 2 Մարտ, ժամը 6.30ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugommier: Ներկայ կ'ըլլան պատասխանատու կուսակցական ընկերներ: Շատ կարեւոր:

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՐՏԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ: Գեղարուեստական յայտագիր: Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Մրեք Դաշերը» գաւեշտը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդի Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է գաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Defense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՐԻԳՈՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐՄՕՍ ՊԵՍՍԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագիրին մէջ.— Տօնիզէթթի, Պըրլէ, Մասնէ, Մօցարթ, Ա. Պեսօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթնովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուներէն:

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ.— Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval (Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պօյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Համբարձումեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 28 Février 1948 Շաբաթ 28 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5278-Նոր շրջան թիւ 887 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 ֆր.

ՆԱԽԱԳԱՀ ՊԵՆԷՇ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ՏԷՐ ՈՒ ՏԻՐԱԿԱՆ

Համաձայն լաւատեղեակ շրջանակներու տեղեկութեանց, Չեխոսլովաքիոյ նախագահը, Պ. Էտուարտ Պենէշ, չափազանց դառնացած համայնավարներու խաղերէն ինչպէս նաեւ իր կլած պարտութենէն, մտադիր է հրաժարելու:

Շատ հաւանական կը նկատուի որ իրեն յաջորդ նշանակուի ձախակողմեան սոցիալ-դեմոկրատներու վարիչ եւ նախկին վարչապետը, Զտենէք Ֆիրլինկէր:

Համայնավարները 48 ժամէ ի վեր հոգեպէդ աշխատանքի լծուած են՝ յառաջ տանելու համար երկրին ամբողջական համայնավարացումը որ այլեւս կատարուած իրողութիւն մըն է: Նոր կառավարութիւնը խիստ քայլեր առած է միանգամընդմիշտ հրապարակէն մաքրագործելու համար ընդդիմադիր տարրերը: Ձերբակալուած են ընդդիմադիր ղեկավարները Չեխոսլովաքիոյ մէջ, իսկ Սլովաքիոյ նահանգին մէջ հետզհետէ հաշուեյարդարի կ'ենթարկուին դեմոկրատները:

Կառավարութեան 12 համայնավար անդամները տեսակցութիւն ունեցան Հանրապետութեան նախագահին հետ: Այս վերջինին մեծ ցաւ պատճառած է որ իր բարեկամներէն ու գործակիցներէն ոմանք, «դաւաճան» յայտարարուած են: Կ'ըսեն թէ Պ. Պենէշ Կոթվալտի պայմանները ընդունած է քաղաքացիական կռիւի մը առաջքը առնելու մտահոգութեամբ: «Այս կառավարութիւնը շատ մեծ չարիքներու պատճառ պիտի ըլլայ» յայտարարած է նախագահը իր համայնավար վարչապետին: Այս վերջինը պատասխանած է — «ընդհակառակն, մենք պիտի շահինք աշխատաւոր դասակարգին եւ ազգին վստահութիւնը»:

Ոստիկանութիւնը հսկողութեան տակ առած է նախագահական պալատը:

Ձերբակալուած են ոչ միայն յայտնի քաղաքական անձնաւորութիւններ, այլեւ բազմաթիւ ուսանողներ որոնք, տակաւին քանի մը օր առաջ, պայքար կը մղէին համայնավարներուն դէմ: Ոստիկանութիւնը խուզարկած է նոյնիսկ համալսարանի ուսանողներուն ննջասենեակները: Զորեքշաբթի ցոյցերուն ընթացքին սպաննուած են երկու ուսանողներ, բազմաթիւ վիրաւորեալներ հիւանդանոց փոխադրուած են:

Ամէնէն աւելի «ուշադրութեան» առարկայ դարձած են Ընկերվարականները, ժողովրդականները եւ դեմոկրատները որոնց երեսփոխանները «խորհրդարանէն պիտի արտաքսուին եթէ հակառակին օրուան կառավարութեան»:

Համայնավար կուսակցութեան գաւառի «բջիջ»ները գործի վրայ են: Բոլոր դպրոցներուն հրահանգուած է որ դասարաններու պատերէն կախեն Սթալինի նկարը՝ Պ. Պենէշի նկարին հետ միասին: Կուսակցութիւնը լրտեսական արարքներով կ'ամբաստանէ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի հիւպատոսարանները:

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԵՆ...

Ամերիկեան, բրիտանական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները հինգշաբթի օր մասնաւոր յուշագրով մը խստօրէն դատապարտեցին Չեխոսլովաքիոյ կառավարութիւնը որ երկրին մէջ հաստատած է մենատիրութիւն մը: Ահաւասիկ բողոքագրին պատճէնը. — «Միացեալ Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ կառավարութիւնները ուշադրութեամբ հետեւեցան Չեխոսլովաքիոյ վերջին դէպքերուն որոնք կը վտանգեն գոյութիւնն իսկ ազատութեան այն սկզբունքներուն՝ որոնց յարած են բոլոր ժողովրդավար ազգերը: Այդ կառավարութիւնները ի մտի ունին որ արուեստական տագնապ մը գլխաւորաբար կերպով յառաջ բերուած է՝ ի գործ դնելով այն մեթոտները որոնք ուրիշ վայրերու մէջ ընդհատած են խորհրդարանական հաստատութիւններու գործածութիւնը, եւ հաստատուած է միակ կուսակցութեան մը ծպտեալ մենատիրութիւնը՝ ազգային կառավարութեան մը անունին տակ: Կը դատապարտենք յիրաւի այս ընթացքը որ կրնայ աղետալի ըլլալ Չեխոսլովաքիոյ ժողովուրդին համար, այն ժողովուրդին որ երկրորդ պատերազմի ընթացքին իր կրած տառապանքներուն մէջ, անգամ մը եւս հաստատեց իր նուիրումը ազատութեան դատին»:

Դիտել կը տրուի թէ առաջին անգամն է որ երեք դաշնակիցները այսպիսի կը բողոքեն նման դէպքի մը առթիւ: Լոնտոնի, Փարիզի եւ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները կը քննեն Կոթվալտի կառավարութեան ճանաչումի հարցը որ, ի հարկէ, կախում ունի յառաջիկայ քանի մը օրուան մէջ պատահելիք դէպքերէն:

Ամէն պարագայի, Դաշնակից մայրաքաղաքներուն մէջ, կարեւոր անձնաւորութիւններ դատապարտելի կը գտնեն համայնավարներու այս ելոյթը որ — դիտել կը տրուի — ներշնչուած ու քաջալերուած էր Մոսկուայէն: Անգլիոյ փոխ-վարչապետ, Պ. Հերպըրթ Մորիսըն, խորհրդարանին մէջ ըսաւ որ ներկայ դէպքերը կը յիշեցնեն Միւնիխի օրերը եւ ի գործ դրուած մեթոտները շատ կը նմանին Հիթլէրի թէքնիքին: Կացութիւնը շատ մտահոգիչ է ըսաւ նախարարը:

★ Ամերիկեան կառավարութիւնը նոր վարկեր պիտի չտայ Չեխոսլովաքիոյ մինչեւ որ կացութիւնը պարզուի. առժամաբար պիտի դադրին բոլոր առաքումները:

★ Եւրոպական բոլոր մայրաքաղաքներուն մէջ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ համայնավարներու այս անակնկալ յաջողութիւնը եւ մամուլը, ամէն տեղ, այսօրուան կացութիւնը կը բաղդատէ 1938ի կացութեան հետ եւ կը յանգի մռայլ եզրակացութեանց: Միայն Ռուսիոյ եւ արբանեակ երկիրներուն մէջ է որ Կոթվալտի յաղթութիւնը կը փառաբանուի:

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԻ դէմ 150 ձայնով հելլէնական խորհրդարանին նստաշրջանը փակուեցաւ՝ երկու ամսուան համար:

Հազար ապստամբներ յարձակում գործեցին Ալմիրոս եւ Քսէնոփոլիս քաղաքներուն վրայ՝ Վոլոսի հարաւը, եւ առեւանգեցին 200 հոգի:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ մասնաւոր հրամանագրով կը յայտարարէ որ մինչեւ 15 Յուլիս դրօշի տակ պիտի պահուին 1947ի առաջին դասու զինուորները:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ վերջին տեղեկութեանց Եէմէնի Իմամ Եահիան սպաննուած է անապատի մը մէջ ուր գացած էր պահ դնելու համար իր հարստութիւնը՝ տասը միլիոն սթերլին: Իր դիակին վրայ կային փամփուշտի յիսուն վէրքեր: Իր երեք տղաքը խեղդամահ եղած են: Գահաժառանգը, Էմիր Ահմէտ ինքնիրեն Իմամ հռչակած է: Վախ կայ որ քաղաքացիական կռիւ մը սկսի երկրին մէջ:

ՆՈՐ ՏԷԼՀԻԻ մէջ հրատարակուեցաւ Հնդկաստանի սահմանադրական նոր օրէնքը որուն մէջ տակաւին չէ ճշդուած թէ ինչ պիտի ըլլան Հնդկաստանի յարաբերութիւնները բրիտանական կայսրութեան հետ: Սահմանադրութիւնը խմբագրուած է անգլիական օրէնքին վրայ: Հնդկաստան պիտի ունենայ նախագահ մը եւ փոխ նախագահ մը, նշանակուած հինգ տարուան համար:

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ելմտական նախարարին կարծիքով, Եւրոպայի կարգ մը երկիրները հետզհետէ պիտի արժեզրկեն իրենց թղթադրամները: Յառաջիկայ յունիս 1էն սկսեալ Ամերիկեան կառավարութիւնը արգելքի տակ պիտի առնէ արտասահմանի օտարականներուն՝ Ամերիկեան դրամատուներու մէջ ունեցած գումարները:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Աշխատանքի Դաշնակցութեան երկու օգնական քարտուղարները, Պր. Լուա Ֆրանչոն եւ Ալէն լը Լէա, Սօֆիա մեկնած են, արեւելեան Եւրոպայի Արհեստակցականներու համաժողովին մասնակցելու համար: Այս վերջինը կը գումարուի «ի պատասխան» այն խորհրդաժողովին որ տեղի պիտի ունենայ Մարտի 9ին կամ 10ին՝ Մարշըլի ծրագրին քննութեան համար, մասնակցութեամբ 13 պետութեանց փոխանակ 16ի որովհետեւ Յունաստան, Թուրքիա եւ Փորթուգալ մերժած են ներկայ գտնուիլ:

ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ, այս շաբթու ընտրուեցաւ Պետական Խորհուրդ մը, համաձայն անցեալ Յուլիսի հանրաքուէին: Խորհուրդը Ֆրանքոյի մահուան պարագային, պիտի նշանակէ ժամանակաւոր մարմին մը մինչեւ որ յաջորդ մը նշանակուի:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ մնայուն համաժողովը կը յանձնարարէ ընտրութիւններ կատարել Քորէայի մէջ: Խորհրդային կառավարութիւնը բացարձակօրէն մերժած է այդ առաջարկը, ինչպէս մերժած է նաեւ միջազգային յանձնաժողովի մը այցելութիւնը Քորէա:

Նոր վարկեր Թուրքիոյ եւ Յունաստանի

Ուաշինկթընէն կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը խորհրդարանին յանձնած է նոր օրինագիծ մը՝ որ կ'առաջարկէ 275 միլիոն տոլարի յաւելուածական վարկ մը եւս յատկացնել Թուրքիոյ եւ Յունաստանի: Արտաքին նախարար Մարշըլ շատ ստիպողական կը գտնէ այս օժանդակութիւնը: Յունաստանի կացութիւնը շատ աւելի վտանգաւոր է քան Թուրքիոյ, կ'ըսէ նախարարը: Ներկայ զինուորական օգնութիւնը անհրաժեշտ է որպէսզի այդ երկու երկիրները կարենան դիմադրել «արտասահմանեան ճնշումին»:

ՄԱՐՇԸԼԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՊԻՏԻ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻ

Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակներուն մէջ լաւատեսութիւն կը տիրէ Մարշըլի ծրագրին մասին որուն գործադրութիւնը շատ հաւանաբար պիտի սկսի Ապրիլ 1ին ինչպէս արդէն նախատեսուած էր: Ծերակոյտի արտ. յարաբերութեանց յանձնաժողովը կ'առաջարկէ 5300 միլիոն տոլար յատկացնել Եւրոպայի յառաջիկայ 12 ամսուան մէջ, մինչդեռ Նախագահը առաջարկած է 6800 միլիոն 18 ամսուան համար:

Ծրագրին դէմ արտայայտուողները, մասնաւորաբար խորհրդարանին մէջ, հետզհետէ աւելի հաշտարար քաղաքականութեան մը կը հետեւին այս հարցին նկատմամբ: Վերջնական քուէարկութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 15էն առաջ:

«ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ»

Գերմանիոյ ամերիկեան գօտիին զինուորական հրամանատարութենէն կարեւոր անձնաւորութիւն մը յայտարարեց թէ «Ռուսերը կ'աշխատին ոստիկանական վարչութիւն մը հաստատել երկրին մէջ»: Ամերիկա պիտի շարունակէ ազատութիւններ տալու քաղաքականութիւնը «որովհետեւ մենք այստեղ եկանք ոստիկանական պետութիւն մը քանդելու համար ոչ թէ նոր կեսթափօ մը ստեղծելու համար» ըսաւ Ամերիկացին. Արեւմուտքի երեք պետութիւնները կը հաւատան ազատութեան, բայց չորրորդը չի հաւատար: Պարզ է որ Ռուսերը չեն կրնար Գերմաններուն տալ այն ազատութիւնները զորս մերժած են տալ իրենց ժողովուրդին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԷԼՃԻՔԱՑԻ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի ներկայացուցիչները մասնակցեցան Լոնտոնի խորհրդաժողովին (Գերմանիա) հինգերորդ նիստին՝ իրենց տեսակէտները պարզելու համար Գերմանիոյ տնտեսական նոր կարգուսարքին մասին:

Աւստրիական խորհրդաժողովին մէջ որոշուեցաւ որ բոլոր պատերազմիկ ազգերը իրենց կարծիքը յայտնեն Իտալիոյ նախկին գաղթավայրերու ճակատագրին մասին: Պիտի հրաւիրուին շահագրգռուող պետութիւնները:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ երկիրները ազդարարած են Ամերիկայի որ չեղեալ պիտի յայտարարեն Մերձ. Արեւելքի քարիւղի մենաշնորհները եթէ Միաց. Նահանգներու կառավարութիւնը պաշտպանէ Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ գահընկէց թագաւորը որ Ամերիկա պիտի երթայ մօտ օրէն, յայտարարութիւն մը պիտի ընէ բացատրելով թէ ինչ պարագաներու մէջ հրաժարած էր գահէն:

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Չէթ՝ Փետրուար 27էն Մարտ 17, 150 կրամ A. M. V. դասերուն GA կտրոնով: Ածուխ՝ թիւ 7 տոմսով (երախաներու, ծերերու եւ հիւանդներու) 50 քիլօ յաւելուածական՝ մինչեւ Ապրիլ 1: Եղան միսին համար փոքրաքանակի գին նշանակուած է 416 ֆրանք:

ՍԱԿԱՐԱՆ — Տոլար 332, սթերլին, 770: Ոսկեդրամ — Նափոլէոն 4050, անգլ. 5225, տոլար (20) 20.200:

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ պատուիրակութիւն մը, վարչապետ Կրոզայի առաջնորդութեամբ Վարշաւա գացած է՝ մշակութային եւ զինուորական դաշնագիր մը կնքելու համար Ռումանիոյ եւ Լեհաստանի միջեւ:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ նաւաբաժին մը Հոնտուրաս (Կեդր. Ամերիկա) պիտի երթայ պաշտպանելու համար գաղթավայրը Կուաթեմալայի դէմ: Շէֆիլտ յածանաւը — 9100 թոն — արդէն ճամբայ ելած է: Կուաթեմալայի մամուլը բուռն յարձակում կը կատարէ Անգլիոյ դէմ, բայց Լոնտոնի կառավարութիւնը չի կարծեր որ ամերիկեան հանրապետութիւնը կրնայ զինուորական քայլեր առնել հողամասը գրաւելու համար:

ՄԵՐ «ՀՈՎԱՆԱՒՈՐ»Ը

(ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ)

Բ.

Այլ խօսքով, ըստ այս յօդուածի, զայն ստորագրող Չիչերինները յանուն Ռուսիոյ յանձնառու կ'ըլլային Թուրքիոյ առջեւ՝ յետագային յատուկ (Թուրքեւհայ) դաշինք մը պատրաստել մեզի, որով Հայաստան կը հրաժարէր — կամովին եւ սիրայօժար — բովանդակ Թրքահայաստանէն :

Աւելի որոշ՝ մեզի համար փոս փորել ոչ միայն Ռուսիոյ ձեռքերով, այլեւ զայն փորել տալ մեզի մեր սեփական ձեռքերով :

Դաշինքի 16րդ յօդուածի մէջ կը կարդանք.

« Ներկայ դաշինքը ենթակայ է վաւերացման: Վաւերագրուած օրինակներու փոխանակութիւնը տեղի պիտի ունենայ Կարսի մէջ, որքան կարելի է շուտ» (ibid., էջ 162):

Իբրեւ վայր (դաշնագրի օրինակներու փոխանակման) չեն յիշուիր ոչ Մոսկուան եւ ոչ Էնկիւրին, այլ կը յիշուի Կարսը, որովհետեւ Մոսկուայի մէջ իսկ, բանակցութեանց շրջանին, արդէն նախանշուած էին բոլոր մանրամասնութիւնները այն պատմական Խորհրդաժողովի, որ քիչ աւելի ուշ պիտի գումարուէր Կարսի մէջ եւ ուր Մոսկուայի պատնիչ դաշնագիրը պիտի պատրաստուէր մասնաւորաբար Հայաստանի :

Այս Խորհրդաժողովը, ինչպէս յայտնի է, բացուեցաւ 1921 Հոկտեմբեր 13ին, Կարսի մէջ, նախագահութեանը տակ Ռիկայի խորհրդային դեսպանի՝ Կանեցկիի (անձնական բարեկամը Լենինի):

Դաւերու եւ նենգութեանց ցանցին մէջ բռնուած Խ. Հայաստանը այս Խորհրդաժողովին կը ներկայացնէին Ասքանազ Մռաւեան (արտաքին գործոց գործավար) եւ Պօղոս Մակինցեան (լուսաւորութեան գործավար):

Կարսի դաշնագրի 2րդ յօդուածը նոյնութեամբ — բառով, տառով եւ կէտադրութեան վերջին նշանով — կը վերարտադրէր Մոսկուայի դաշնագրի առաջին (1) յօդուածը:

Ուխտակիցները Կարսի դաշնագրի 2րդ յօդուածով կը յայտարարէին.

« Ներկայ դաշինքին մէջ Թուրքիա ըսելով կը հասկցուին այն հողերը (territoire) որ ընդգրկուած են իբրեւ Թրքական հողեր 1336 (1920) Յունուար 28ի Թրքական ազգային ուխտով, մշակուած եւ հռչակուած Օսմանեան երեսփոխանական ժողովին կողմէ Պոլսոյ մէջ եւ հաղորդագրուած մամուլին ու բոլոր պետութեանց» (ibid, էջ 167):

Այս յօդուածին տակ իրենց ստորագրութիւնները դնելով՝ նաեւ Ա. Մռաւեան եւ Պ. Մակինցեան յանուն Հայաստանի կը հրաժարէին բովանդակ Թրքահայաստանէն զայն ամբողջութեամբ Թրքաստանեան եւ Թրքական հող կատելով :

Կարսի մէջ Ռուսիա կ'իրագործէր իր այն յանձնառութիւնը, զոր Թուրքիոյ առջեւ ստանձնած էր Մոսկուայի դաշնագրի 15րդ յօդուածով:

Մինչեւ Կարսի Խորհրդաժողովը Քրեմլը Երեւանի մէջ «անհրաժեշտ քայլերը» առած եւ Հայաստանի պատրաստած էր արդէն Մոսկուայի դաշնագրի առաջին (1) յօդուածը :

Պարտադրած էր աւելին. Մռաւեաններու եւ Մակինցեաններու ստորագրութեանց անկեղծութիւնը Թուրքիոյ վկայած ըլլալու համար՝ նոյն Մոսկուայի պարտադրանքին տակ Խ. Հայաստանի [illegible] Ա. Կարինեան կը յայտարարէր.

« Հայաստանի խորհրդայնացումով՝ Հայկական Հարցը միանգամ ընդմիշտ լուծուած է »:

Այլ խօսքով՝ Հայը միանգամ ընդմիշտ հրաժարած է իր բոլոր իրաւունքներէն հայրենական իր բոլոր հողերու վրայ, որ կը գտնուին Թուրքիոյ մէջ, Թրքական իշխանութեան տակ :

Հայաստան, Կարսի մէջ Ռուսիոյ պարտադրանքին տակ, կը հրաժարէր անգամ Սուրմալուի գաւառէն, որ պատմութեան մէջ Թրքական երբեք եղած չէ եւ որ Թրքական չէր նկատեր անգամ Ազգային ուխտը :

Մենք առայժմ չենք գիտեր, թէ ինչ արձագանգ ունեցաւ Կարսի անօրինակ ողբերգութիւնը Հայաստանի մէջ :

Գիտենք սակայն, որ Կարսէն վերադարձին, առէն մը ետք, խորհրդաւոր պայմաններու տակ, անձնասպան եղաւ Ասքանազ Մռաւեան՝ Կարսի ահաւոր փաստաթուղթը իր ստորագրութեամբը վաւերացնող Խ. Հայաստանի արտաքին գործոց գործավարը :

Նաեւ լուրեր շրջան կ'ընէին, թէ նոյն Մռաւեան Կարսի մէջ ամէն կերպ մաքառած է այդ փաստաթուղթը չստորագրելու համար, քանիցս փորձած է լքել Խորհրդաժողովը եւ մեկնիլ հոնկէ, սակայն ի վերջոյ, պարտաւորուելով իր բոլոր ճիգերուն մէջ Ռուսիոյ պարտադրանքին տակ մնացած եւ Պ. Մակինցեանի հետ միասին իր ստորագրութիւնը դրած է այդ դաշինքին տակ:

Ականաւոր հայ համայնավարներէն Բ. Բորեան, իր երկհատոր ռուսերէն գործին մէջ — հրատարակուած Մոսկուա — բարձրաձայն կը վկայէր.

« Աւելի ծանր եւ աւելի անարդար խաղաղութիւն՝ քան Կարսինն է, պատմութեան էջերու վրայ հազիւ թէ կարելի է գտնել :

« Խորհրդային Հայաստանի համար այդ ծանր խաղաղութիւնը, որու նմանը պատմութիւնը չի ճանչնար, թելադրուած էր «յեղափոխական» (չակերտները՝ Բորեանէ. —) Թուրքիոյ կողմէ յեղափոխական պատերազմի մէջ յաղթանակած հայ աշխատաւոր ժողովուրդին որ յեղափոխական խանդավառութեամբ աջակցած էր Դաշնակցական կառավարութեան պարտութեան եւ « բոլշեւիկ » (չակերտները՝ Բորեանէ.—) Թուրքիոյ յաղթանակին» (Բ. Բորեան — «Հայաստան», Հ. Բ., էջ 163—164, Մոսկուա, 1929):

Խօսքը, ի հարկէ, « հայ աշխատաւոր ժողովուրդի մասին չէ. իր մեծարժէք ու մեծածաւալ գործին տարբեր էջերուն վրայ հեղինակը կուտայ բուն անունը այդ «աշխատաւոր ժողովուրդ»ին, կուտայ անունը Ռուսիոյ, որ աջակցած է «յեղափոխական » Թուրքիոյ՝ Հայաստանի «հակայեղափոխական » դաշնակ կառավարութիւնը պարտութեան մատնելու համար...

Այս աջակցութիւնը Ռուսիոյ կողմէ կ'ընծայուէր Թուրքիոյ՝ տալու համար մեզի Կարսի դաշնագիրը, որ, վկայութեամբ միշտ նոյն Բորեանի, (ըստ էութեան ամենավատթար եւ ամենախայտառակ խաղաղութիւնն էր Հայաստանի համար» (անդ, էջ 300):

(Մնացեալը յաջորդիւ)

ԻՆԾԻ. ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Դ.

... Ցանկարծ կոշտ ձեռք մը կը ցնցէ զինք: Հասանք, աւելի հեռու չենք երթար: Ռոլան կը տեսնէ որ մինակ է բաժանմունքին մէջ: Ճամբորդները խլուեր գացեր են: Ու ինքզինք դուրս կը նետէ կայարանէն: Հոս ունի Հայու հասցէներ ու նամակներ, որ զինք կը յանձնարարեն: Ու նամակներ իր գալուստը յայտնած են արդէն: Հայրենակիցներ զինքը կ'ընդունին սիրով: Ու ան կը շրջի քաղաքը, կ'երթայ ծովափ: Բայց չի գիտեր թէ ո՞ւր կ'երթայ եւ ի՞նչ կ'ուզէ: Ցամենայն դէպս այլեւս չերթայ: Կը կենայ հոն: Ճամբան հատած է: Ու այս ջուրերուն անդին սիր երկիրն է, ուրկէ խլուած է ինք, — Տի Թիւրքայ: Ու ճիշդ հոս ալ ահա, իր խռովքը կը մեծնայ չտեսնուած չափով: Ի՞նչ, ասկէ անդին այլեւս ճամբայ չկայ: Միւս ափունքը այս կապոյտ հրաշքին, Թուրքիան, ոճիրի դասական հայրենիքը, թէեւ ոչ մինակը աշխարհի վրայ, ինչպէս յիմարաբար կը կարծենք Հայերս: Բայց ան կ'ուզէր դեռ աւելին: Երթալ հեռու: Մինչեւ Փոքր Ասիա: Իբրեւ տարաշխարհիկ ճամբորդ, մտնել Կեսարիա: Խարխափել վեր — վար Հայոց թաղին մէջ: Զափչրփել շուկան ու մօտէն տեսնել դահիճները մեր ցեղին, քանի որ ամէն Թուրք դահիճ մըն է: Ու երկարել քայլերը քաղաքէն դուրս, այն սեւ խճուղին, ուր, փրկութիւնը, ամրան օր մը, 1915ին, զինք խլած է քաղցր ու չքնաղ Հայուհիի մը ձեռքէն, իր անուշ, իր ամենասուրբ «Մութթի»ին (մայրիկ):

Բայց առանկ բան չկայ: Հայը չի կրնար Թուրքիա մտնել, եթէ նոյնիսկ անունը Ռոլան Թառուպէռ ըլլայ: Դէմքէդ կը ճանչնան քեզ: Ու յետոյ... : Ցետոյ՝ գիտես որ նաւերու խցիկներուն մէջ անգամ Թուրքերը, մտնելով, Հայեր խեղդամահ կ'ընեն: Նաւեր, որ իրենց քաղաքներուն առջեւ չունին կ'առնեն, կը հանգստանան: Մինչեւ հոս, տղաս, եւ ոչ ասկէ անդին: Անդին քու հայրենիքդ է, դարաւոր սուրբ հողը, քեզի համար արգիլուած գօտի: Դարձիր ետ: Դուն ունիս տուն Հայրայրէնիկի մէջ, ու հայր ու մայր: Ու չքնաղ, կապուտաչուի ու խարտեաշ Իրգէն, սպիտակ [illegible]: Ի՞նչ կ'ուզես դեռ:

Ու յետոյ, այստեղ, այնտեղ, Ռոլան, ի՞նչ կը յուսաս գտնել: Մենք բոլորս մազապուրծ փախած ենք ասկէ, խեղդելով վիշտը մեր կուրծքերուն տակ, կլլելով մեր արիւն արցունքը: Եթէ նոյնիսկ հնար ըլլայ ու երթաս հոն, ի՞նչ կ'սպասէ քեզի, Շիրիմ չունեցան անոնք: Միլիոնները, ամբողջ ժողովուրդ մը: Քրիստոնեայ, անշուշտ հեղնանքի համար, եւ հին ու պանծալի մշակոյթի տէր: Բայց ոչ մին, ոչ ալ միւսը, ոչ ալ որեւէ բան երկրի վրայ, օգնեցին մեզի: Եւ մեր արիւնը փոխուեցաւ շահաւէտ արժեթուղթի՝ միջազգային սակարաններու մէջ՝ թէ որ գիտնալ կ'ուզես...: Թերեւս ծովը գալուստդ ողջունէ, ծովը միայն, բարձրացնելով փոշիի ամպ, Անատոլուի ափափառաներուն վրայ: Ու դու մտածես, մտածես, թէ այդ փոշիին խառնուած են աճիւնները քուկիններուդ, մերիններուն, հայ ազգին...:

★

Զինւորները այլեւս ծանօթ են այդ կերպարանքին որ չի հեռանար ծովափէն: Կը պտտի հոն օրերով: Կը նստի խարակներու բալը, ու ձեռքը ծնօտին, ժամերով կը նայի հարաւ-արեւելք, երբ ցաթող ու հեռացող արեւը ալիքները զարդարէ: Երբեմն ալ շրթներէն երգ մը կը թռթռայ, երգ մը, յուզիչ եղանակով:

«Կ'ողջունեմ քեզ ծովուն վրայէն»,
«Հայրենիք, Հայրենիք, Հայրենիք»(*) :

Թերեւս բանաստեղծ մըն է ան, թերեւս նկարիչ: Ոչ, թէ որ գիտնային թէ ան աւելի բան մըն է: Մարդ մը որ իր անունն իսկ չի գիտեր: Ոչ ծնունդ ճանչցած է, ոչ ծննդավայր, ոչ ալ ազգութիւն: Որ քանի մը շաբաթ առաջ միայն, ան ալ դիպուածով, իմացած է իր ինքնութիւնը: Ու հիմա կը փնտռէ կորսուած սիրելիները, կորսուած հայրենիքը, կորսուած աշխարհը, կորսուած երջանկութիւնը: Իր սրտէն կը ժայթքի միայն բառը, «մութթի, մութթի», փոխան մայրիկի, քանի որ դեռ իր լեզուն իսկ չի գիտեր: Ծովային թռչուններ, իրենք ալ բնակիչները այդ ափունքներուն ու խարակներուն, կը բարեկամանան իրեն: [illegible] կ'ըլլան առջին, ու գլխուն վերեւ: Ու թռչելով ալիքներուն բալը նորէն վեր կը բարձրանան, յետոյ մօտ կուգան իրեն ու կը հարցնեն ճչալով. «հաւնեցա՞ր մեր խաղերուն, լաւ չէի՞ն անոնք»:

Թռչուններն ալ մարդու պէս անխելք են, ու զայն չըջին կը կարծեն, որ հաճոյքին համար այս ափերը եկեր է, իրենց խաղերը դիտելու: Մինչդեռ քանի մը հատը սեւուլիկ են, կը սահին իր մօտէն, կ'ուզեն թեւերնին անոր քսել ու փայփայել զայն:

... Այդ օրը ծովը կատղած էր, ու Ռոլան ալ աւելի մօտեցաւ անոր, խարակի մը գլուխը, որ ծովեր անդունդ կը նայէր: Ծովը կը պոռար կըկանչէր իր հասկցած ձեւով, ու Ռոլան, անքուն, ինչպէս յաճախ, փակեց ծանրացած կոպերը այդ վայրի օրօրին: Ու իր դէմքին ժպիտ մը ծաղկիլ սկսաւ: Ու իր դէմքը վարդի գոյն առաւ: Ու ձեռքերը կը շարժէր, կը բարձրացնէր, շրթները կ'ե[illegible]: Կը թուէր թէ կը խօսէր: Ռոլան երազ կը տեսնէր: Ու երազին մէջ սեւուլիկ երիտասարդ կին մը մօտեցաւ: Ուզեց փարիլ իրեն, գրկել զինք, ու խօսեցաւ յստակ.

— Տղաս, Վահագն :

Ե. ՔՈՉԵԱՆ

(*) Ich grüsse dich über das Meer,
Helmatland, Heimatland, Heimatland.
Ծանօթ մեղեդի մը գերմաներէն, շատ յուզիչ:

Հայերէնի գրական լեզուի զարգացումը Սովետական Հայաստանում

Ա.

(«Սովետական Հայաստան ամսագիր», Սեպտեմբեր 1947, թիւ 9 (27):

Լեզուն պատմական երեւոյթ է, հասարակական գիտակցութեան որոշ ձեւ, որը կերպարանափոխման է ենթարկւում հասարակութեան արտադրութեան եղանակով պայմանաւորուած հասարակական յարաբերութիւնների փոփոխման հետ ընթաց: Լեզուն, ինչպէս եւ գաղափարաբանութեան միւս ձեւերը, գիտութիւնն ու արուեստը, բարոյականութիւնը եւ., ընկերվարական հասարակութեան մէջ տարբերւում են դրամատիկական յարաբերութիւններով պայմանաւորուած գաղափարաբանութեան ձեւերից եւ իրենց բովանդակութեամբ, եւ կառուցուածքով եւ դրսեւորման եղանակներով :

Սովետական հասարակութեան մէջ լեզուն զարգանում, բարգաւաճում է մեր պետութեան ազգային քաղաքականութեան համապատասխան, քաղաքականութիւն, որը բացառում է ազգային որեւէ լեզուի առանձնայատուկ արտօնութիւնները:

Տասնեակ տարիներ առաջ Լենինն ու Ստալինն ասել են՝ ով չի ընդունում եւ չի պաշտպանում ազգերի եւ լեզուների իրաւահաւասարութիւնը, չի պայքարում ամէն տեսակի ազգային ճնշման եւ անիրաւահաւասարութիւնների դէմ, նա դեմոկրատ չէ :

Մեր մեծ առաջնորդները գտնում էին, որ ազգային փոքրամասնութիւնների տնտեսական եւ կուլտուրական զարգացման համար, անհրաժեշտ է դասաւանդումը վարել մայրենի լեզուով :

Լենինի եւ Ստալինի այդ ցուցմունքները իրականացան միայն ընկերվարական հասարակարգում, ուր պետութիւնը իր ամենօրեայ հոգատարութեան առարկան դարձրեց ազգային փոքրա-

մա[illegible]թիւնների զարգացման, նրանց մշակոյթի եւ լեզուի բարգաւաճման գործը :

Սովետական պայմաններում միայն՝ գտնուեց ազգային հարցի ճիշդ լուծման բանալին : ՍՍՌում ծաղկում են ազգային մշակոյթները — բովանդակութեամբ ընկերվարական եւ ձեւով ազգային : Ազգային մշակոյթների զարգացման պայմաններում միայն հնարաւոր եղաւ յետամնաց ազգութիւնները, ինչպէս հարկն է, հաղորդակից դարձնել ընկերվարական շինարարութեան գործին :

Սովետական Հայաստանում գրական հայերէնը դարձաւ պետական լեզու, դրանով վերացան նրա առաջընթացը կաշկանդող արգելքները, նա մօտեցաւ ժողովրդական հոծ զանգուածներին, դարձաւ մեր ազգաբնակութեան մշակութային մակարդակը բարձրացնող հզօրագոյն լծակներից մէկը : Սակայն այդ բոլորի հետ անհրաժեշտ էր, որ մեր լեզուի ժողովրդականացման ընթացքը արագացուէր : Այդ պատճառով իսկ մեր պետութիւնը ձեռք առաւ մի շարք միջոցներ, որոնք դիւրացրին պետական լեզուի ուսուցումը եւ հասկանալի դարձրին այդ լեզուն աշխատաւորութեան ամենալայն զանգուածներին :

Այդ միջոցառումներից առաջինը ուղղագրութեան հարցի կարգաւորումն էր : Մշակուեց ուղղագրական բարենորոգում, որը 1922ին հաստատուեց ու գործածութեան մէջ մտաւ :

Այս բարենորոգումը մեծ չափով հեշտացրեց մեր ուղղագրութիւնը, մատչելի դարձրեց այն ամբողջ ժողովուրդին : Սակայն ուղղագրութեան կարգաւորման գործը դրանով չաւարտուեց : Նոր ուղղագրութեան մէջ մտցուեցին հետագայ բարեփոխումներ : Տերմինաբանական կոմիտէն 1940ին քննութեան առաւ մեր ուղղագրութեան մասնակի բարեփոխութեան հարցը եւ հաստատեց նոր օրէնք, որը չօշափում էր «Յ» ձայնակապի եւ բառասկզբի ձայնաւորների հարցը :

Այդ մասնակի բարեփոխութեան հետեւանքով մեր ուղղագրութեան մէջ մտան մի շարք փոփոխութիւններ .

ա) Վերականգնուեցին Հայոց այբուբենի եւ գրականութեան մէջ Օ եւ Է տառերը :

բ) Վերականգնուեց Ե եւ Ո տառերի արտասանութիւնը բառասկզբում :

գ) Սահմանուեց Յ ձայնակապի օգտագործումը միայն Աից եւ Ոից յետոյ, օրինակ՝ նայել, հրամայել, չոյել եւն. :

դ) Սահմանուեց «ԵՄ» օժանդակ բայի տարբեր ձեւերի հաստատուն ուղղագրութիւնը, ինչպէս՝ ԵՄ, ԵՍ, Է, ԵՆՔ, ԵՔ, ԵՆ, ԷԻ, ԷԻՐ, ԷՐ, ԷԻՆՔ, ԷԻՔ, ԷԻՆ :

Այս որոշմամբ վերացուեց մեր լեզուի հին ու նոր շրջանների միջեւ առաջ բերուած ընդհատուածութիւնը եւ ստեղծուեց մանկավարժական, գիտական, եւ աւանդական սկզբունքները բաւարարող ուղղագրութիւն :

Պակաս նշանակութիւն չունէր մեր լեզուի զարգացման համար նաեւ կետադրութեան ընդհանուր կանոնների սահմանումը :

Ս. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

ՇԱՎԻԼ.— Սիրելի «Յառաջ», երեւի Լոյս Քաղաքի հայկական կազմակերպութիւնները, իրենց գրական ակումբներով եւ գեղարուեստական միութիւններով շատ կարեւոր գործեր ունին որ կը մոռնան տօնել, գոնէ տարին անգամ մը, հայ մշակոյթի օրը ինչպէս նախապատերազմեան տարիներուն : Շավիլի Հայ Նորահաս երիտասարդութիւնն է որ դարձեալ ինչպէս անցեալ երկու տարիներուն, այս տարի եւս չթերացաւ իր պարտականութեան մէջ, բնական է իր կարողութեան չափով, կատարելով մշակոյթի օրուայ հանդիսութիւնը թէեւ կամքէ անկախ պատճառներով, քիչ մը ուշ :

Փետրուար 15ի կիրակի օրը կոկիկ բազմութեամբ լեցուած էր Թաղապետարանի սրահը, հանդէսին նախագահութիւնը կը վարէր գաղութիս յարգուած անձնաւորութիւններէն, եկեղեցական ընկերակցութեան նախագահ Պ. Դաւիթ Տէր Գալուստեան որ իր բացման գեղեցիկ խօսքերով գովքը հիւսեց մեր մշակոյթին մի առ մի յիշելով մեր անմահներուն անունները : Տօնակատարութեան բանախօսն էր ընկեր Հրանդ Բալուեան, որ իր կէս ժամէ աւելի տեւող բանախօսութեամբ, նախ շնորհաւորեց Շավիլը որ Փարիզի շրջանին մէջ միակը ըլլալով կը տօնէ Մշակոյթի Օրը, յետոյ շատ յստակ եւ հասկնալի ձեւով իր խօսքերը պզտիկ պատմութիւններով համեմելով, բացատրութիւններ տուաւ մեր մշակոյթի բոլոր ճիւղերուն վրայ, գրականութիւն, բանաստեղծութիւն, երգ, պար եւայլն :

Գեղարուեստական բաժին : Անշուշտ առաջին գծի վրայ կուգայ մեր «Րաֆֆի»ն այլեւս Փարիզի շրջանին քաջածանօթ մեր երգչախումբը, Ընկեր Մ. Յովհաննէսեանի ղեկավարութեամբ :

Սիրելի «Յառաջ», գիտեմ որ քու փոքրիկ ծաւալդ թոյլ չի տար աւելի մանրամասն գրելու, սակայն գիտեմ նաեւ որ այնքան երիտասարդ, երիտասարդուհիներ կը սպասեն ցրուիչին «Յառաջ»ի թէ իրենց անունը կարդալու համար, ուրեմն թոյլ տուր որ գոնէ իրենց անունները թուեմ : Այստեղ ծնած ու այստեղ մեծցած այս երիտասարդ սերունդը երբ հայկական մշակոյթը կը փառաբանէ, կարծեմ իրաւունք ունի այդքան մը գոհողութիւն ակնկալելու մեծերէն, մանաւանդ «Յառաջ»էն :

Նախ բեմ հիները, մեր շրջանաւարտները, Աստղիկը, Խորէնը ու Պերճուհին իրենց երգերով, Քնարիկը ու Մառի Պետեանը արտասանութիւնով : Յետոյ կուգան նորահասները, անոնք որոնք նոր կ'ելլեն բեմի վրայ, հայերէն գեղգեղելու կամ արտասանելու : Շատ ճիշդ էր ընկեր Բալուեան երբ կ'ըսէր թէ Շավիլը ամէն տարի նորեր բեմ կը հանէ, ահա երկու երգչուհիներ, Օրիորդներ Սրբուհի Եղիազարեան եւ Աննիկ Մկրտիչեան եւ արտասանողներ՝ Օրիորդներ, Մառի Սարգիսեան, Սրբուհի Նալպանտեան, Զուարթ Եղիազարեան եւ փոքրիկն Անահիտ Մանուկեան : Սիրուն պար մը փոքրիկներ Զեփիւռ Պետեանի եւ Վերժին Սարգիսեանի կողմէ, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Մառի Սարգիսեանի, եւ իբր վերջաբան զաւեշտ մը «Ես մեռայ» : Անշուշտ գոհ մնաց ժողովուրդը, որ ցոյց տուաւ իր անկեղծ քաջալերանքը, գոհ մնացին նաեւ կազմակերպողները, որոնք բարոյական յաջողութենէն յետոյ նիւթապէս ալ բաւարարուեցան, թէեւ մուտքը ազատ ու կամաւոր յայտարարուած էր : Զոհաբերող է մեր սքանչելի ժողովուրդը երբ իր սրտէն կը խօսիս :

Թղթակից

ԹԱՏՐՈՆ

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

Փարիզի մէջ առաջին անգամ ըլլալով ներկայացուեցաւ Շէյքսփիրի «Արքայ Լիր»ը Տրդատ Նշանեանի կողմէ, մասնակցութեամբ Փարիզահայ բեմի լաւագոյն ուժերու : Ներկայ էին ընտրեալ եւ հոծ բազմութիւն մը :

«Արքայ Լիր»ի նիւթը ոչ միայն իր գեղեցիկ կառուցուածքով ժողովուրդին սրտին շատ մօտիկ արժէքաւոր գործ մըն է, այլ կրնայ միշտ այժմէութիւն համարուիլ : Արքայ Լիր 6րդ դարուն եղած է Մեծն Բրիտանիոյ հզօր արքաներէն մին եւ խոր ծերութեան հասած, իր կայսրութիւնը կը բաժնէ իր երեք աղջիկներուն միջեւ, եւ սակայն աղջիկներէն երկուքը բնութեամբ չար եւ փառասէր, անգամ մը որ կը տիրանան կայսրութեան, կը վռնտեն իրենց ծերունի հայրը, որ անապաստան կը թափառի լեռնէ լեռ, ձորէ ձոր եւ ի վերջոյ զինքը ազատելու եկող երրորդ աղջկան դիակին ի տես՝ վշտէն յիմարացած կը մահանայ, շրջապատուած իրեն հաւատարիմ մնացած քանի մը իշխաններէ :

Տրդատ Նշանեան խորապէս ուսումնասիրուած էր իր դերը : Իր ձայնը եւ խաղարկութիւնը, մանաւանդ 4րդ եւ վերջինարարին կատարեալ էին, Նշանեան այս անգամ կրցաւ հարազատութեամբ ներկայացնել արքային հոգեկան տագնապները :

Տիկին Սիրուհի Նշանեան որուն վիճակուած էր Լիրի չար աղջիկներէն Կոնիրլի դժուար դերը, յաղթական դուրս եկաւ այդ փորձէն : Էտկարի դերին մէջ Պ. Ա. Մխիթարեան ցոյց տուաւ որ ունի խղճամիտ խաղարկութիւն : Թէեւ յիմարութիւն կեղծած պահուն, պէտք էր չափաւորէր իր շարժումները ծիծաղելի չդառնալու համար : Վրէժխնդիր Էտկարը միշտ պէտք է կենդանի մնայ հասարակութեան աչքին : Գմբէթեան Հոպիտի դերը վառ գոյներով եւ կատարեալ յաջողութեամբ կատարեց, մանաւանդ չորրորդ արարին մէջ :

Տէրվիշեան ստանձնած էր Էտմոնի դերը, Տէրվիշեանի կարողութեան մօտէն ծանօթ ըլլալով, կրնանք ըսել թէ իր դերը լաւ չէր ուսումնասիրած : Միշտ խառնուածքին համեմատ դերերու մէջ յաջող ըլլալը պատճառ մը չէ որ իր խառնուածքին չի համապատասխանող դերերու մէջ թերանայ : Դերասանին արժէքը հոդ է արդէն : Գրիգոր Վահան եղած էր կատարեալ Կլօսթէր մը : Իսկ միւս դերերուն մէջ՝ Մարգարեան (Քէնթի կոմս), Պչտիկեան (Ալպանի դուքսը), Բարիլոյեան (Կօռնվալի դուքսը) յաջող էին եւ գնահատանքի արժանի : Մանաւանդ Պ. Հապէշեան որ եղած էր Քօրտելիոյ թագուհիին բժիշկը, ժուժկալ եւ յաջող խաղարկութեամբ մը կատարեց իր դերը :

Գալով Օր. Մատլէն Էքիզեանի եւ Օր. Ալին Մաթէոսեանի, առաջինը Քօրտէլեայի քնքոյշ դերին մէջ հիանալի խաղարկութիւն մը ունեցաւ : Իսկ երկրորդը Ռէկանի չար եւ փառասէր աղջկան դերին մէջ, յաջողեցաւ իր վրայ հրաւիրել ունկնդիրներուն ատելութիւնը, ինչ որ լաւ բարենիշ մըն էր իրեն համար :

Յայտնի էր որ ցարդ տրուած ներկայացումներէն աւելի խղճամիտ կերպով աշխատանք տարուած էր բեմադրիչին Տ. Նշանեանի կողմէ որ միեւնոյն ժամանակ յաջողած էր սահուն հայերէնով մը թարգմանել ֆրանսերէնէ՝ Արքայ Լիրը :

Ներկայ հասարակութիւնը ջերմ ծափերով վարձատրեց բոլոր դերակատարները եւ Նշանեան ստացաւ ծաղկեփունջ մը :— Կ'արժէ որ «Արքայ Լիր»ը կրկնուի :

Դիտողութիւն մը միայն : Կարելի չէ՞ր արդեօք զինուորի կամ հետեւորդի դեր կատարող փիկիւրանները հայ երիտասարդներ ըլլային որոնք աւելի դիւրութեամբ կարող էին հետեւիլ խաղին քան Ֆրանսացիները : Կը կարծենք թէ մեր մէջ հայ թատրոնի սիրահար երիտասարդներ չեն պակսիր որոնք աւելի կրնան նպաստել խաղին յաջողութեան :— Զ. Տիգրան

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ, ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբի հանդէսը տեղի ունեցաւ Փետրուար 21ի շաբաթ իրիկուն խուռն բազմութեան մը ներկայութեան : Հանդէսը բացուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ : Օրուան նախագահն էր ընկեր Պօղոս Շտոյեան : Գեղարուեստական բաժինը շատ ճոխ էր : Արտասանեցին Օրիորդներ Միւճէրճեան, Դաշնակեան, Քիւփէլեան, Շտոյեան Պօյաճեան, Քնարիկ Զօրպաճեան : Սէն Ժեռոմի Նոր Սերունդէն երգեցին քոյր եղբայր Արթինեան :

Յակոբ Օշականի մահուան առթիւ յոտնկայս վայրկեան մը լռութեամբ յարգուեցաւ յիշատակը :

Սէն Անթուանի Նոր Սերունդի թիւը 12էն բարձրացած է այսօր 46ի, ըսաւ ընկեր Շտոյեան, դեռ երկու տարի առաջ գոյութիւն չունէր մեր այս նոր սերունդը : Հայերէն չէին գիտեր, այսօր կը տեսնէք որ կ'երգեն ու կ'արտասանեն մեր մեծասքանչ լեզուով : Կեցցէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ անոր Նոր Սերունդը : Էքս լէ Միլի Նոր Սերունդի կողմէ մարզական խաղերը հաճոյքով դիտուեցան :

Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին կողմէ խօսեցաւ ընկեր Թադոյեան որ պատմականն ըրաւ Դաշնակցութեան ըսելով թէ մեր կուսակցութիւնը միմիայն ներշնչուած է հայ ժողովուրդի պահանջներէն : Ներկայացուեցաւ «Պաշտօնս խամրալ է» զաւեշտը, Շտոյեանի, Վարդանեանի, Փէշէկեանի եւ Մոմճեանի կողմէ բոլորն ալ յաջող էր : Սէն Լուիի նուագախումբը նուագեց մինչեւ լոյս :

×

ԼԻՈՆ.— Փետրուար 22ի կիրակի կէսօրէ վերջ տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Սիամանթօ խումբի եւ Կապոյտ Խաչի սանուհիներու հանդէս խնջոյքը : Հակառակ անպաստ օդին, ժամանակէն առաջ սրահը լեցուած էր Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը քաջալերող բազմութեամբ մը :

Հիւրեր եկած էին Պելֆորէն, Մարսէյլէն, Գռոտոյէն եւ Շալոնէն : Ժամը 4ին ընկեր Թաթուլեան պատշաճ խօսքերով բացուած յայտարարեց հանդէսը եւ առաջարկեց խմել Դաշնակցութեան կենաց, ու Ալիշանի «Փամ փորոտան» երգին համաչափին հետ գաւաթները պարպուեցան Հ. Յ. Դաշնակցութեան կենաց : Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Միսաք Միրզէ : Նոր Սերունդին քաջալերական խօսքեր ըրաւ Պ. Կիւլպէնկեան : Խօսեցան նաեւ Տիկին Տուրպախ, ընկեր Վ. Տէրտէրեան (Մարսէյլէն), Պ. Պ. Ղազար Ահարոնեան, Շ. Խաչատուրեան եւ ուրիշներ : Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Տիկ. Ե. Մանուկեան, Փափազեան, Յակոբեան, եւ ընկ. Միսաք Միրզէ : Մեներգեցին ընկերուհի Յ. Հաբէլեան, Շ. Առաքելեան, Տէրտէրեան, Պ. Մ. Ղօճաօղլանեան եւ ուրիշներ, նուագեցին Պէրպէրեան, Զամաքեան, Տէրտէրեան : Սրահը կը թնդար յեղափոխական երգերով : Հաւ մը, շիշ մը հին գինի եւ հագուստ մը աճուրդի դրուելով գոյացաւ 24000 ֆրանք : Գովելի առատաձեռնութեամբ մասնակցեցան Պ. Եղէկէլեան եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի երիտասարդները :

Նոր Սերունդը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն : Փառք Դաշնակցութեան որ իր շունչով կը դաստիարակէ արտասահման ծնած ու մեծցած երիտասարդութիւնը, որոնք պատրաստ են ամէն ինչ զոհելու հայրենիքին համար :— Արամ Մկրտչի

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ.— Փըթիթ Արպուազի բուժարանէն : Հակառակ անվերջ տեղացող ձիւնին՝ բուժարանի հիւանդներուն համար անակնկալ ուրախութիւն մը եղաւ ընդունիլ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին անդամներուն այցը : Հոգեկան մխիթարութեան հետ անոնք բաժնեցին մեզի նարինջ, եփած միս եւ ծխախոտ ինչպէս եւ 200ական ֆրանք չքաւոր հիւանդներուն : Պատիւ եւ փառք քեզ հայ ժողովուրդ որ ունիս Կապոյտ Խաչի նման կազմակերպութիւն մը : Մենք մեր անյայտ հողակոյտէն անգամ պիտի օրհնենք զայն : Շնորհակալութիւն Պ. Եազճեանին եւ Վալանսաբնակ Պ. Խաչատուր եւ Մարիամ Դաւիթեաններուն :— Վարդան Մօզրատեան

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ:

1 Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի լայն սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դէմը:

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»Ը

եւ պարերգ մը «ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ»ը:

Բեմադրութիւն Բ. Հայկեանի: Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումեանի:

Երգել խօսք Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆԷ

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ եւ ներկայացման օրը Թատրոնին մէջ:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

22 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէն Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէն 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն:

Այրի Տիկին Նուարդ Եսայեան, Տէր եւ Տիկ. Նիկողոս Եսայեան, Տէր եւ Տիկին Հէքիմեան (Պոլիս) եւ բոլոր պարագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը՝

Պ. ՀԱՅԿ ԵՍԱՅԵԱՆԻ

իրենց ամուսնոյն եւ եղբօր, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 25ին իր բնակարանին մէջ, 218 Ave. Aristide Briand Bagneux, սրտի տագնապէ, 46 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, այսօր շաբաթ, ժամը 3.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, թաղումը պիտի կատարուի Bagneuxի գերեզմանատունը:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Յոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon բնտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնճոյք մը կազմակերպած է: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

Ընկերական գինեձօն

Կազմակերպուած Հայ Մարտիկներու Անիէռ-Գ. Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ, վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Au Père Lamotte, Place Voltaire, Asnières: Երգ, արտասանութիւն, խրախճանք, ընկերական եւ ընտանեկան շրջանակի մէջ: Մուտքը ազատ է:

ԱՅՍՕՐ, ՇԱԲԱԹ իրիկուն ժամը 8.30— յաւելանքի երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ՝ ողբացեալ Բանաստեղծ Վահրամ Թաթուլի յիշատակին նուիրուած: Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական յայտագիր: Հասցէ — 32 rue de Trévise:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղին կողմէ վաղը կիրակի, 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հանդէսի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթոպիւս, իջնել Terminus:

Ծախու տուն

Մօտակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր. ջերմութիւն, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան, բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy, Villemomble, Seine:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ վաղը կէս. ժամը 3.30ին, կը տօնէ «ՆորՍերունդի Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է պարերգ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Միլեթեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մաղընոյի մէջ, վաղը կիր. ժամը 8.30ին, Պոմոն Ֆլորէալ սինէմային մէջ՝ Բշ 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի:

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան:

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումներամ, տեսնելու համար սեւերու ապստամբութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է ստրկացուցիչներու եւ բռնակալութեան դէմ:

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մաղընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Պոմոնի Ֆլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

SALLE GAVEAU, Վաղը կիրակի, ժամը 14ին

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՍԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը Հայ գրատուներէն:

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ.— Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պօյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱՆՈՅՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին

Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ:

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի):

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Միքրիհապեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz):

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ծօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ԹԷՅ ԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արինէրու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արինոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արինոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐՍԷԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընկեր. ընդհ. ժողովը այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 146 Av. Jean Jaurès, Epinay s/Seine, ընկեր Մկրտիչեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէներն ու խումբերը.—

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը:

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը:

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, դպրոցին սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԱ ՍԻԹՈՒԱՅԻ Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկերվարական երու սրահը: Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին: Հայ մշակոյթի մէջ: Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԻԷՆ.— Ֆրանսական Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 9.30ին Café Vacher, 2 rue Victor Faugier. Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ «Անտոք» ենթակոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերներըայսօր շաբաթ իրիկուն, ժամը 8ին, ընկերվարականներու սրահը, rue Brossard: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերու վարչութիւնները ժողովի մը, այս երեքշաբթի 2 Մարտ, ժամը 6.30ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugommier: Ներկայ կ'ըլլան պատասխանատու կուսակցական ընկերներ: Շատ կարեւոր:

ՍԱԼԱՄԻՈՒՇ Կ.Խ. Ընկերութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի անդամներէ ներկայ գտնուիլ, անդամատետրերով միասին ուրոշեալ ժամուն:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 1 Մարտ, երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais դպրոցին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն կազմակերպած է ընկերա - հասարակական դասախօսութիւն մը որ տեղի պիտի ունենայ 2 Մարտ երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais դպրոցին սրահը: Կը դասախօսէ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ:

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՐՏԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ: Գեղարուեստական յայտագիր: Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Երեք Դաշներ»ը զաւեշտը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՀՈՒՇԱՀԱՆԴԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Կոմսուի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ազ. Հ. Մ. Խաչի Կոմսուի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Ամս. 15 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 29 Février 1948 Կիրակի 29 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5279 Նոր շրջան թիւ 888 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Ուաշինկթընէն ստացուած ...կութեանց, ամերիկեան կառավարութիւնը ... է այն եզրակացութեան թէ Մարշըլի ծրա... բաւական չէ խաղաղութիւնը ապահովելու հա... եւ անհրաժեշտ է զինուորական դաշնագիրն... կ՚ընել եւրոպական ազգերուն հետ: Հաւանական նկատուի որ ի մօտոյ բանակցութիւններ . սկսի Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելճիքայի եւ Հոլանտայի հետ զինակցութիւններ կնքելու առաջադրութեամբ:

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԵՐԵՒԱԹԱՓ

Կալանաւոր մը եւս պաշտպանէ վարչադրոյթէն ներս: Այս անգամ դրոհն է բարձրագոյն քաղաքակրթութեան եւ մշակոյթի տէր ժողովուրդ մը :

Չեխոսլովաքիոյ ազատ ու ժողովրդավար կարգուսարքը ոչ եւս է, շնորհիւ ամենազօր կոմինֆորմի դասերուն եւ Մոսկուայի գործակալներուն:

Երեք օր առաջ, ամիսներէ ի վեր սարքուած դաւադրութիւն մը իր լրութեան հասաւ եւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ կազմուեցաւ «կարմիր» կառավարութիւն մը՝ կատաղի համայնավարի մը վարչապետութեամբ:

Տասը օր առաջ Փրակայի դահլիճէն կը հրաժարէին Ընկերվարական, ժողովրդական եւ Դեմոկրատ կուսակցութեանց նախարարները որով - հետեւ համայնավար ներքին նախարարը դաւադրական արարքներով կ՚ամբաստանէր զիրենք :

Երկուշաբթի օր, դեմոկրատները ճակատ փոխեցին ու պոռչեցին գործակցիլ համայնավարներուն հետ: Յամբան հարթուած էր արդէն, մանաւանդ որ Մոսկուայի բարեկամները ձեռք անցուցած էին բանակն ու ոստիկանութիւնը :

Չորեքշաբթի տեղի կ՚ունենար համայնավար կուսակցութեան վարիչին եւ նախագահ Պենէշի տեսակցութիւնը որուն ընթացքին Կոթվալտ կը ներկայացնէր իր վերջնական պայմանները— Եթէ չընդունիք, արիւն պիտի հոսի ...

Ալեհեր նախագահին ուրիշ բան չէր մնար եթէ ոչ ընդունիլ ներկայացուած «վերջնագիր»ը, որպէսզի քաղաքացիական կռիւ մը տեղի չունենար երկրին մէջ:

Բնականաբար, նախագահը շատ լաւ գիտէր թէ Փրակա եկած էր Մոսկուայի արտաքին փոխ - նախարարը՝ մարաջախտին յանձնարարականով եւ թելադրութիւններով :

Երեք օրէ ի վեր Չեխոսլովաքիան մտած է խորհրդային ծիրին մէջ ու Կարմիր ոստիկանութիւնը արդէն սկսած է, մէկ կողմէն մաքրագործել «յետադիմական» տարրերը եւ միւս կողմէ ազգայնացնել երկրին արդիւնաբերութիւնը, առեւտուրը, հաղորդակցութեան միջոցներն ու պետական մեքենան :

Նոյնիսկ հրահանգ տրուած է նախակրթարաններուն եւ համալսարաններուն որ Լենինի եւ Սթալինի նկարներով զարդարեն դասարաններուն պատերը :

Անշուշտ, նորընտիր կառավարութիւնը չէ մոռցած յանձնարարելու որ Պենէշի նկարն ալ կախեն... ապացուցանելու համար որ բան փոխուած չէ եւ Չեխոսլովաքիան պիտի ունենայ ազա՛տ ժողովրդավարութիւն:

Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը կը յիշեցնեն այն մեքենայութիւնները որոնք տեղի ունեցան արեւելեան Եւրոպայի մնացեալ երկիրներուն մէջ — Ռումանիա, Պուլկարիա, Հունգարիա կամ Եուկոսլաւիա: Նոյն դասական ամբաստանութիւնները աջակողմեաններուն դէմ — լրտեսութիւն օտար պետութեանց հաշւոյն, կեղեքում աշխատաւոր բազմութեանց եւ համատարած յետադիմութիւն:

Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն մէջ ամէնէն ուշագրաւն է այն պարագան որ Խորհրդային Միութիւնը երեք հարիւր մղոն եւս կը մօտենայ արեւմտեան Եւրոպայի: Մոսկուայի թաթը կ՚երկարի արդէն մինչեւ Զուիցերիա: Այդ էր պատճառը որ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը պարտք կը սեպէր ահազանգը հնչեցնելու :

Նորընտիր վարչապետը կը յայտարարէ թէ Չեխոսլովաքիան պիտի ունենայ ժողովրդավար վարչաձեւ մը: Նոյնիմաստ ճառեր արտասանուեցան Եուկոսլաւիոյ, Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ բայց կոպիտ իրականութիւնը այն է որ հաստատուած է համատիրական իշխանութիւն մը իր բոլոր տուեալներով :

Եւրոպայի «յետադիմական» մամուլը արդարօրէն կ՚ընդվզի այս նենգամիտ դաւադրութեան դէմ ու զանազանութիւն չի դտներ Հիթլէրի եւ Սթալինի քաղաքականութեանց միջեւ :

Չըրչիլ 1946ի մարտին կ՚ազդարարէր հանդիսաւոր կերպով — «Շթէթինէն Թրիէսթէ երկաթէ վարագոյր մը իջած է. զգո՛յշ. կորսնելիք ժամանակ չունինք ...»

Ամերիկայի առեւտրական նախարարը իր կողմէ կ՚ազդարարէ որ ներկայ Ռուսիան աւելի մեծ սպառնալիք մըն է քան երբեք եղած էր Գերմանիան :

Եւ սակայն Սթալին կը շարունակէ իր ճամբան անխռով ու արդէն կը պահանջէ զինակցութիւն մը Ֆինլանտայի հետ :

Տերեւաթա՛փ շարաշուք հեռանկարով: Մանր մունր պետութիւններ հետզհետէ կը մտնեն Խորհրդային Միութեան ծիրին մէջ եւ Արեւմուտքը սկսած է սարսափիլ :

Մինչեւ ո՞ւր, սակայն, համայնավարներու այս արշաւը:

Պատասխանը պիտի տայ յառաջիկայ քանի մը ամիսներու պատմութիւնը : Ժ.

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԽՄԲԱԳԻՐ, ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԿԱՐՈՒԱԾ ՎԵՐՋԵՐՍ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ, ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆԻ ՀԵՏ (աջ):

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

1918ի զինադադարէն վերջ, «Ճակատամարտ»ի խմբագրատունը, իր հիւրընկալ առատութիւններով, շատ կը յիշեցնէր «Ազատամարտ»ը, առանց, ի հարկէ, իր ամէն-օրեայ այցելուներուն մէջ գտնելու Խաժակ մը, Ակնունի մը, Զաւարեան մը կամ Վարուժան մը :

Խմբագրատան առաջին յարկին Ռոստոմ դըրադարանի պատերը զարդարուած չէին մեր անմոռանալի նահատակներու նկարներով, նուիրուած՝ անոնց աչքերին խոր գիտակցութեամբ տողերուն եւ անոնց յիշատակին խնկարկու նորերու կողմէ: Իսկ վերը, խմբագրատունը եկող դացող «Մեհեան»ի կարգին մենք ալ մեր յիշատակի եւ տպաւորութեան տախտակին վրայ, հաւատարմութեամբ կը դծէինք կերպարանքը Յ. Օշականին, Զ. Եսայեանին, Կ. Զարեանին, Ե. Օտեանին ու աւելի նորերուն, Նարդունիին, Ահարոնին ու Մ. Զարիֆեանին :

Օշական, հին բարեկամ մը խմբագրին, իր տունին մէջ էր հոն, ինչպէս Ահարոն՝ բոլորին ընկերը եւ անոնց առօրեայ կատակներուն զոհը: Միւսները քիչ մը աւելի պաշտօնական, բացի Օտեանէն, որ իբր աշխատակից շատ անգամ Գուրգէնին կամ Կարոյին տեղը կը գողնար իր «Տոմս»երուն համար :

«Խոնարհներուն» եւ «Մնացորդաց»ին անփոխարինելի հեղինակը ամէն անգամ ակնարկ մը ունէր նոր հրատարակութեան մը մասին, երբեմն տեղդ երբեմն հեգնոտ ժպիտով մը չեշտուած, բայց ամէնքդ ալ սեղմած իր սրտին վրայ, գուրգուրանքովը մէկու մը որ իր տան, իր ընտանիքին սեփական ինչքը պաշտպանելու կոչումը ունի: Իր տունը Հայ մշակոյթն էր, իր ընտանիքը Հայ գրականութիւնը՝ զոր սիրեց իր սրտին բոլոր ուժովը: Մինչեւ որ այդ ընտանիքին անբաղձալի եւ խորթ անդամները սաղմնեցին զայն, արինեցին ու օր մըն ալ դամբարանի մը մէջ փակեցին վրան գրելով՝ «Հակախորհրդային գրող Յ. Օշական»: Այդ սեւ արձանագրութիւնը սրբեցին «Խոնարհներ»ը «Պաղտոյի» ձեռքով : ՍՕՍԻ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ԵՐԿՐԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ՁԵՌՔԸ

Չեխոսլովաքիոյ նորընտիր դահլիճի անդամներուն երդման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ, ուրբաթ օր, նախագահական պալատին մէջ: Այս առթիւ վարչապետ Կոթվալտ ճառ մը խօսելով, ըսաւ,— Սրբազան լոյսին չափ պայծառ իրողութիւն մըն է որ յուսահատական փորձ մը կատարուեցաւ քայքայելու համար մեր կառավարութիւնը եւ ազգային ճակատը: Մեր ժողովուրդը հիանալի կերպով ցոյց տուաւ որ միացած է: Մօտ օրէն կառավարութիւնը պիտի ներկայանայ խորհրդարանին եւ վստահ եմ որ այս վերջինը իր վստահութիւնը պիտի տայ անոր: Մենք կը մերժենք արտասահմանի անհիմն յայտարարութիւնները որոնք կը վտանգեն մեր ազատութիւնը: Մենք չենք որ ժողովրդավարութեան մասին դասեր պիտի առնէինք անոնցմէ որոնք իրենց խղճին վրայ ունին Միւնիխի ողբերգութիւնը, որոնք գործակցեցան Հիթլէրի հետ մեր երկիրը բաժան բաժան ընելու համար եւ այսօրինի միջոցներով չնջեցին մեզի հետ կնքուած դաշնակցութիւնը :

Նախագահ Պ. Պենէշ պատասխանեց.— Երկար ատենէ ի վեր կը մտածենք մեր ներքին տագնապին մասին: Եկայ այն եզրակացութեան թէ այլեւս անհրաժեշտ էր ընդունիլ ձեր առաջարկները: Դուք կ՚ուզէք պետութեան գործերը վարել նոր միջոցներով եւ ժողովրդավարութեան նոր ձեւերով: Կը մաղթեմ որ դուք եւ մեր ազգը աւելի երջանիկ ըլլաք :

Երդման արարողութենէն ետք, նախագահը գիւղ գնաց հանգստանալու ու թերեւս խմբագրելու համար իր հրաժարականը :

Չեխոսլովաքիան «կարմրցնելու» աշխատանքները յառաջ կը տարուին: Գրաւուած են բոլոր գործարանները, պետական պաշտօնեաները հետզհետէ կը «մաքրագործուին»: Հաշուեյարդարի կ՚ենթարկուին ընդդիմադիր կուսակցութիւնները որոնց թերթերուն հրատարակութիւնը արգիլուած է: Մաքրագործում կը կատարուի նոյնիսկ դպրոցներէն ներս. համալսարանին փրոֆէսորներէն երեսուն հոգի պաշտօնանկ եղած են: Գաւառի բջիջները չոգեպինդ կ՚աշխատին նոր անդամներ արձանագրելու համար : Համայնավարներուն ձեռքը անցած են, բնականաբար, բոլոր մշակութային հիմնարկութիւնները ինչպէս նաեւ երկրին պետական մեքենան գիւղերէն մինչեւ քաղաքները: Կուսակցութեան անդամ կ՚ընդունուին ընդդիմադիր շարքերը, բայց խիստ հսկողութեան տակ են վարիչները: Կարգ մը երեսփոխաններ ինքնաբերաբար հրաժարած են :

Մամուլի գրաքննութիւնը վերահաստատուած է: Ազդարարութիւններ եղած են օտար թղթակիցներուն որոնք իրենց լուրերը պիտի քաղեն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՋԵՐՄԱՉԱՓԸ...

Շատ տարիներ անցած է այդ օրէն ասդին:

Խումբ մը ընկերներով, հեծանիւներով Վարդան աղբօր ագարակը գացեր էինք:

Համեստ կալուած մըն էր: Ափ մը հող սեփական: Քաղաքէն շատ հեռու չէր, հազիւ ութը - տասը քիլոմեթր:

Մեր կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով շատ տարօրինակ ու արտակարգ բանի մը հանդիպեցանք, հոն՝ Վարդան աղբօր ագարակին մէջ:

Այդ օրը շատ տաքուկ արեւ կար: Նստած էինք ծառերուն առջեւ, զովասուն արեւին տակ, սեղանին բոլորտիքը:

Զրոյց կ'ընէինք անցեալին, ներկային, ու նաեւ գալիքի մասին: Կատակներ, պատմութիւններ ու զանազան դրուագներ կը վերյիշէինք մեր կեանքի պատանեկան ու երիտասարդական տարիներէն ու կը զուարճանայինք: Սեղանին վրայ ալ ամէն բան առատ էր:

Յանկարծ, Վարդան աղբար շփոթած՝ ձայն կուտայ կնկանը՝ Տիկին Վարվառին.

— Կնիկ, նայէ, հոն նայէ՝ «Մինոյ»ին (շնիկ): Ինչո՞ւ այդպէս ձեւեր, չտեսնուած շարժումներ կ'ընէ այսօր:

Մինօն, քիչ անդին, պարտէզին մէջ բանջարեղէններու թուփերուն տակ կը մտնէր, կ'ելլէր արագ, անդադրում պոչը գետնին քսելով ու տապլտկելով:

— Ի՞նչ գիտնամ, մարդ: Անշուշտ բան մը ունի՝ կամ բան մը կը փնտռէ անհասանելի, հոն՝ թուփերուն տակ, կը պատասխանէ տիկին Վարվառ:

Բոլորիս ուշադրութիւնը կը կեդրոնանայ Մինոյին վրայ:

Իսկապէս, պզտիկ Մինօն անօրինակ ու չտեսնուած շարժումներ կ'ընէ: Ահա, նաեւ կը միացնէ այդ անօրինակ շարժումներուն աղեկտուր կաղկանձը, հաչոց, ոռնոց:

Դժբախտ անասունին ձայնը բնական չելլէր: Մարմինն ալ եռ է: Շունչը կը հատնի: Կարծէք մէկը կոկորդին ամուր սեղմած է:

Յետոյքը գետին կը խփէ անդադար: Ագին՝ սրունքներուն մէջ, ու ոտքերը անդադար կը դողան:

Երբեմն քիթը վեր՝ խեղդուկ ձայնով մը կը կաղկանձէ, ոռնալու պէս բաներ մը կ'ընէ ու կը դառնայ պտըտելով, սարսռալով միեւնոյն տեղին վրայ:

Ողբալի կացութեան մէջ է դժբախտ անասունը:

Ու մենք բոլորս ալ մեր ուշադրութիւնը Մինոյին տուած զանազան ենթադրութիւններ կ'ընէինք շնիկին վիճակին շուրջ:

Վարդան աղբար հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ վճռական ու ինքնավստահ:

— Այդ շունը ջերմ ունի ...:

— Ի՞նչ, ջե՞րմ, խենդեցա՞ր մարդ: Շուներն՞ ալ ջերմութիւն կ'ունենան եղեր,— զարմացած կը հարցնէ Տիկին Վարվառ:

— Անշուշտ: Անոնք ալ ջերմ՝ դող կ'ունենան, կնիկ: Անոնք ալ կենդանի, շնչաւոր էակներ են չէ՞: Ու եթէ մեր Մինօն ջերմութիւն չունի ըսես կը թողնեմ,— կ'աւելցնէ Վարդան աղբար:

— Վայ, խեղճ Մինօս, կը յարէ Տիկին Վարվառ,— հապա ի՞նչ պիտի ընենք, մարդ, հիմակ: Նայէ, խեղճը օղիկ օղիկ կ'ըլլայ: Կը գալարուի ինքն իր վրայ: Շուրջինն էր կլլել, լափել, կուլ տալ կ'ուզէ: Խենթեցա՞ւ ու կատղի ...

— Ի հարկէ, կնիկ,, ծանր ու հաստատ թօնով կը խօսի Վարդան աղբար, — ի հարկէ, այդքան տաքութիւն, ջերմութիւն ունեցող մը վերջ ի վերջոյ բամբիռ պէս կ'ըլլայ:

— Քանի որ վստահ՝ համոզուած ես, թէ՝ ջերմութիւն ունի, մարդ Աստծու, ջերմաչափը ներսն է, ելիր բեր, ու անգամ մը նայէ անկեղծ անասունին ու եթէ բարձր ճիշդ ըլլայ միջոց մը խորհինք, ճար մը ընենք,— կ'առաջարկէ Տիկին Վարվառ:

— Ի՞նչ, ինչ ըսի՞ր, ջերմաչա՞փը, ո՞ր ջերմաչափը՝ մե՞ր,— զարմացած կը հարցնէ Վարդան աղբար:

— Անշուշտ մեր ջերմաչափը: Անկէ զատ ուրիշ տեսակ ջերմաչափ կա՞յ,— կ'աւելցնէ Տիկին Վարվառ:

— Խենթեցա՞ր: Թուլուցի՞ր էյ կնիկ, խելաց ազքատ: Մարդոց ջերմաչափը անոնց ջերմէն աստիճանը կրնա՞յ չափել... Անոնց համար ալ անշուշտ, մասնաւոր ջերմաչափ գոյութիւն ունի, որը մերինէն շատ տարբեր ըլլալու է ...:

Վարդան աղբօր յայտարարութիւնն ու մտքերը կը հաստատէ մեր ընկերներէն մէկն ալ, որը բժշկական շատ բաներ կարդացեր էր ու գրեթէ բժիշկի մը չափ ալ գիտութիւն ամբարած:

Աւելի անդին ալ մի հետաքրքրուիք թէ՝ ի՞նչ եղաւ Մինօն ...:

•

Բայց, ինչո՞ւ պատմեցի, վերյիշեցի այս պատահարը այսքան տարիներ ետքը:

Բացատրեմ, միտքս.

Սակայն, նախ եւ առաջ յայտնեմ թէ՝ յետագայ բաղդատութիւններս, օրինակներս «Մինոյի շուրջ չի դառնար, այլ ջերմաչափին, Վարդան աղբօր խօսքին, ըսածին թէ՝ «անոնց եւ մեր ջերմաչափերը միեւնոյնը չեն»... եւայլն:

Որովհետեւ, մենք Փրֆ. Գէորգ Աբով չենք, որ ելլենք մեր կարմիր — կատար ադրաբերիկները «Մինօ» անուանենք, շունի տեղ դնելով՝ գրենք: Ոչ, մեզմէ հեռու այդ միտքը, այդ չափն ու բաղդատութիւնը: Կրկնենք ու ընդգծենք, խնդիրը միայն ջերմաչափին, Վարդան աղբօր խօսքին շուրջ կը դառնայ:

★

Ամէն անգամ, որ կոմունիզմ քարոզող դրչակներուն, անոր վարդապետութիւնը տարածողներուն կամ պաշտպանողներուն կը հանդիպիմ... անմիջապէս, կայծակի արագութեամբ միտքս կուգայ, աչքերուս առջեւ կը կախուի Վարդան աղբօր յիշած աններեւոյթ, ինծի համար մինչեւ այսօր անծանօթ «ջերմաչափ»ը:

Մինակ երկու օրինակ մեր ըսածը — աւելի ճիշդ Վարդան աղբօր ըսածը — հաստատելու համար, մէկը Հայաստանէն ու երկրորդն ալ արտասահմանէն ...:

Ու ընթերցողը պիտի համոզուի անպայման մեր բերած ապացոյցներուն, փաստերուն առջեւ, թէ՝ անոնց... ու մեր ջերմաչափները խոտոր կը համեմատին:

Արդեօ՞ք, կոմունիզմի վարդապետութեան իրենց տուած հաւատարմութեան երդումին առեն զիրենք մեզմէ տարբեր կազմախօսութեան մը խմորո՞վը կը վերաշաղեն... ու ատոր համար ալ անոնց ու մեր ջերմաչափերը այլեւս միեւնոյնը չեն մնա՞ր:

Առաջին օրինակը, ահաւասիկ, կարմիր մաղ-մօրուքով ու նաեւ կարմիր լերդացած արիւնի պէս ուղեղով Փրօֆ. Գէորգ Աբովի՛ը, որ կարծեմ դուք ուրիշ անգամ մը տեսած էք ակատեղ ու չէք կրցած գիտնալ թէ՝ ասիկա ի՞նչի ջերմաչափ է. ցոյց տանք միայն՝ պզտիկ մէկ ծայրը, իր քանի մը ստորագրութիւններով.

...Դուք, դաշնակ չէք,
Մենք չենք մոռացել,
Որ պիտի ջնջենք
Երկրից առ յաւէտ
Սեւ Փաշիզմին հետ՝
Նաեւ հետքն իսկ ձեր ...

Ասիկա, կոմունիստ՝ այս ալ Փրօֆէսօր մարդու... ջերմաչափն է:

Այժմ, փորձենք այստեղ ցոյց տալ նաեւ մեր ջերմաչափը, «Հէյ ճան Երեւան» կամ՝ «Թուղթ առ Երեւան» գրքոյկէն պատահարար էջմը բանալով, որ տրուած է իբրեւ պատասխան մաղ-մօրուքով համայնավար ու Փրօֆէսօր տխղոսով Գէորգ Աբովին, «դուք դաշնակ չէք» ջերմաչափին իբրեւ պատասխան, երիտասարդ, շատ «ջահել» ու տակաւին արիւնը տաք երիտասարդի մը կողմէ.

.. Իսկ դու հեռաւոր, երջանիկ ընկեր
Օ՛ Գէորգ Աբով,
Հողում մէջ գիրկուած այդ մաղձը դեղին
Յանձ իր Զանգուի ցասկոտ ջրերին,
Եփիր ականջիդ թմբուկը արթուն
Որպէս զգայուն
Ու յարաթրթիռ մի տխարագոն
Հայրենի հողի տրոփուն կրծքին,
Լսիր դու հողին, լսիր դու հողին,
Դու հողին լսիր,
Ու նա քեզ կ'ասի, թէ չկայ խնդիր
Իր զաւակների միջեւ տարագիր,
Թէ չկա՛ն ձեր.
... Այլ կան բիւրաւոր տառապող սրտեր՝
Նո՛յն հողի համար...

Իբրեւ երկրորդ օրինակ՝ ջերմաչափի, յիշենք նաեւ սա մեր հարեւան «ան յանկ Ամէրիէն»ն ու իր «Լոնտոնի առեւանգիչ»ը... իր լփտութիւններովն ու սպառնալիքներովը:

Ու այս երկու օրինակներն անգամ բաւական են համոզուելու համար թէ՝ իսկապէս, մեր ջերմաչափը չի կրնար քննել, չափել ու արձանագրել անոնց տաքութեան չափը: Եւ, համոզուած ենք, որ ոչ թէ քառասուն աստիճանոց մեր ջերմաչափը, այլ՝ երկու անգամ քառասունն ալ տակաւին անոնց ջերմը չափելու համար վըզ կուգայ...:

Ահա թէ ինչո՞ւ մեր կեանքը Բաբելոնի վերածուած է այն օրէն ասդին, որ կոմունիստական նոր ջերմաչափ մը հնարուած է, որը խոտոր կը համեմատի մեր սովորական ջերմաչափին հետ:

Այո, ընկերներ եւ բարեկամներ, Գալիֆորնիայէն մինչեւ Թեհրան ու Երեւան կոմունիզմին ու իր կարմիր աւետարանին հաւատացեալները ազգային, քաղաքական, ընկերային, մշակութային ու գրական, ու նաեւ բարոյական բոլորովին տարբեր ջերմաչափեր ունին զատ իրենց համար ինքնուրոյն, որ մեզի համար անգործածելի, անըմբռնելի ու անտանելի է, մեր ողեկանութեան ու կազմախօսութեան համար:

Ասիկա անդարմանելի դժբախտութիւն մըն է սակայն, իրականութիւն մը զոր կը տեսնենք ու կը զգանք ահա աւելի քան մէկ քառորդ դարէ ի վեր:

Ու ասիկա, ինչպէս յայտնի է, մինակ մեզի յատուկ չէ ու մեր Վարդան աղբօր ջերմաչափը գոյութիւն ունի բոլոր երկինքներու տակ, բոլոր ազգերու մէջ:

Կոմունիզմը միջոցներու մէջ խտրութիւն չի դներ, կը ճգնի, կը տքնի ու երեւելի ու աներեւոյթ, հ... ու դժուարին, արիւնով ու բռնութեամբ, վերջապէս, ինչ որ իր միտքը կրնայ յղանալ, կ'աշխատի այդ բոլոր միջոցներովը ամբողջ մարդկութեան բռնի պարտադրել իր «ջերմաչափ»ը ...:

Պիտի յաջողի՞ ...: «Կ'ապրինք, կը տեսնենք» ...:

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ

ԻՆՉԻ, ԻՆՉԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Օ, այս մայրական փայփայանքը, ինչքան տարբեր, ուրիշ բան: Օ, այս ակնարկները, այնքան մէկ հատիկ, այնքան սիրելի, այնքան ընտանի, թէեւ առաջին անգամ կ'երեւէին իրեն: Ու ահա ակնթարթի մը մէջ ալ տեսիլը սրբուեցաւ, անհետացաւ:

Ի՞նչ, Վահա՞գն:

Ռոլան ցնցուեցաւ ու վեր թռաւ: Ու զգաց որ երազ էր: Կը դողար: Սիրտը խենթ-խենթ կը զարնէր: Ախ, որո՞ւ հասկցնել վիշտը, որո՞ւ: Շուրջը անբան ժայռեր: Ու շուարումէն գլորեց ինքզինք վար, դէպի ծա ծաղ նիւթը, տակաւին կիսամրափ, աչքերը կիսախուփ: Թերեւս ճամբան այս էր, ու կ'երթար իրեններուն:

Ալիքները, բեքջալով, ողջունեցին այս աժանորսը: Ու զայն նետեցին, թեթեւ հովի մը պէս, նախ վեր, յետոյ վար, միշտ ասդին անդին, մինչեւ առ դուռն, ու զարկին, քշեցին ծովուն բացերը, ուրկէ այլեւս դարձ չկայ:

Ռոլան տաշեղ մըն էր հիմա որ կ'երթար ալիքներուն վրայէն, որոնք զայն ձեռքէ ձեռք տալով, քշեր, կը մղէին հեռու: Ո՞ւր: Անշուշտ դէպի երկիր: Արդէն այդ էր իր ալ փնտռածը: Պաղ նիւթը սակայն ուշքի բերաւ զայն, ու ան փորձեց ինքզինքը ջուրին վրայ բռնել, թերեւս պահ մը աւելի բոյսը տեսնելու, զգալու կեանքը: Ոչ: Ան կ'ուզէր աւելին: Ապրիլ: Բայց ինչպէս, երբ այլեւս ուշ է: Սակայն եւ այնպէս, ապրիլ: Իրեններուն համար, ինքզինքին համար: Ինք, միակ մնացորդը իր տանիքին, թերեւս նաեւ ցեղատանին: Այսպիսի անփառունակ վերջաւորութի՞ւն...

Ռոլան ամչցաւ նոյնիսկ այն անփութութեան համար, որ զինքը մինչեւ հոս բերած էր: Սակայն այլեւս հնար չէր բան մը ընել: Քանի մը ակնթարթ ես, ու այլեւս պիտի չըլլար ինք: Պայքարիլ տարրերուն հետ, հոս, ծովուն բացը, ինչ որ իսկ չիւղ մը: Ու Ռոլան տխրութիւնով կը վերջացնէր կեանքը, աչքերը յառած ... կերպարանքին, երբ, ալիքները, սխալեցան իրենց ինքնավստահութեան մէջ: Ու այնքան անգութ, ինչքան ամբարտաւան, անոնք այդ տկար որդը վերցուցին իրենց բաշերուն վրայ, ու թերեւս զօրութենէ մղուած, թերեւս զբօսնելու համար, քշեցին զայն ետ կրկին, դէպի ափունք, այնպիսի խենթ թափով որ խարակներուն վրայ փշրէ, միայն, իբրեւ բիծ մը արիւն: Հոս, Ռոլան փորձեց իր վարժ լողորդի հնարները, ու այս անգամ չուզեց մնալ ջուրերուն վրայ, ու սուզեցաւ, քալեց անոնց տակէն, թեւ եւ ոտքեր շարժելով: Թերեւս կը լողար, ո՞վ գիտէ: Ու ահա ոտքերը աւազի դպան: Ու ան պինդ փարեցաւ խութի մը ու գրկեց զայն: Ծովն ինկողը օձին կը փաթթուի: Ալիքները փորձեցին ետ դառնալ ու կրկին առեւանգել զայն: Բայց Ռոլան, այս անգամ աւելի ճարպիկ, բարձրացաւ խութին գլուխը ու թռաւ ափունք: Ու ճիշդ հոն, ափունքին վրայ, մարեցաւ ինկաւ բերեսկիվայր (երեսի վրայ): Այլեւս չէր լսեր սպառնալիքը որ ալիքները կ'ընէին իր հասցէին: Ու անպիտան ջուրը վազեց բերնէն, ու շնչառութիւնը վերսկսաւ իր բարեգութ գործը: Ու մնաց հոն, ծովափին, անշարժ: Անշարժ, անտէր, ու մինակ աշխարհի վրայ: Երբ ուշքի եկաւ, սեւ թռչուններ, կրկռալով կը դառնային իր շուրջ: Ու Ռոլանի կը թուէր թէ անոնք կը պոռան.

— Վահագն, Վահագն, Վահագն ...:

Ելաւ կեցաւ ու բռունցք շարժեց ծովուն դէմ: Հիմա գերման դաստիարակութիւնը կը պողպատնար իր մէջ ու կը վարէր իր հոգին: Ի՞նչ, մեռնի՞լ: Ուրեմն զինակցիլ թշնամիի՞ն: Ազգին անձնուրացման մէջ անոր հետ ձեռք ձեռքի տալ: Այդ ի՞նք, բարձրագոյն ուսման տէր երիտասարդ: Մինչ ուրիշներ, հազարներով, հարիւր հազարներով, կը տոկային, տոկացած էին դարեր, ինչպէս տեսած էր, խորունկէն, իրենց բրդոտ կուրծքերէն դուրս հառաչելով ազգ եւ հայրենիք բառերը: Ռոլան նոյնիսկ պահ մը ամչցաւ այդ տղայական փորձին համար: Ու տակաւին արթնելուայ, վը-

րան գլուխը Թաց, ուղղուեցաւ քաղաք: Ամէնէն մօտիկը տունն էր հայ վարժապետին, որ Գերմանիա մանկավարժութիւն ուսած էր ժամանակին, ու կը հասկնար այդ լեզուն: Իրիկուն էր, երբ անուսուցչին դուռը զարկաւ: Ծառաչով հրեց զայն, բացաւ, ու կանգնեցաւ սենեակին մէջ իբրեւ հայ ժողովուրդին ըմբոստ խղճմտանքը, ու գոչեց.

— Պէտք է ապրիմ, Պ. վարժապետ, պէտք է ապրիմ, ազգիս համար, հայրենիքիս եւ իմիններուս համար :

Անշուշտ, թէ որ չամչնար, պիտի տար նաեւ անուն մը՝ Իլզէ ...:

Ծերունի վարժապետը, յանկարծակիի եկած, ըմբռնեց թէ ի՞նչ է պատահեր: Ու Ռուբէնի վրան գլուխը փոխելէ եւ վէրքերը խնամելէ առաջ, քալեց դէպի այդ ուժեղ կերպարանքը ու անոր ձեռքերը բռնեց: Ու նայեցաւ անոր աչքերուն, խոր եւ մթին աչքերուն, որ նման էին աչքերուն հին, հին Հայերու, հայ Թագաւորներու, հայ իշխաններու, հայ մարտիկներու եւ չինականներու՝ հազարամեակներ առաջ, դարերու ընթացքին, մինչեւ երէկ, մինչեւ այսօր, եւ անկէ ալ անդին, մինչեւ գալոց վաղերը, մինչեւ անհուն ապագան: Ու բռնելով այդ գլուխը, դիւախաբուեալ յանդգնած, իբրեւ հայր՝ անոր ճակտին դրոշմեց համբոյր մը եւ ի խորոց սրտէ խօսեցաւ.

— Տղաս :

Ռուբէն չկրցաւ գտնել իր փրկութիւնը : Բայց ան հասաւ միակ կարելիին ու ճշմարիտին՝ իր ազգին: Ու փոխեց իր անունը, դառնալով հրաշունչ Վահանգին :

(վերջ)

Ե. ՔՈՉԵԱՆ

ՓՆՋԻԿ ՄԸ Յ. ՕՇԱԿԱՆԻ ՇԻՐՄԻՆ

«Ոչ եւս է՞»...

Մահուան ինքնադովութիւն է այդ ասացուածքը :

Մահը, սարսափի է մատնած մարմին - մարդը:

Եւ բոլոր հզօրները, եւ բոլոր բռնակալները, չարերն ու աւազակները, սարսափ կը նետեն, մահուան անունով՝ մարդոց հոգիներէն ներս :

Եւ օրէնքը: Եւ այդ օրէնքին պաշտպաններըը, մահասարսափով կ'ուզեն յարգանք պարտադրել անօրէններուն :

Մարդը, մահէն դողահար՝ կեանքի ամենաթանկագին արժէքներն է նուիրաբերած անոր չուքին՝ ամոքելու, սիրաշահելու համար զայն :

Գիտունը, իր աշխատանոցին մէջ մեկուսացած՝ պրպտումներ կը կատարէ, մահուան վայրկեան մը ուշ հանդիպելու միջոցներուն վրայ :

Եւ մահը՝ իր սեւ ծաղրանքը կը նետէ այս բոլորին հանդէպ :

Սակայն: Մանգաղը Մահին, որ ամէն ինչ կը հնձէ, անզօր է, միտքին եւ հոգիին առջեւ :

Անճրկած՝ լոյսին յորդահոսան ճառագայթներէն :

Մարդը, մտածումի եւ գեղարուեստի հզօր պատնէշով՝ թումբ է կանգնած այդ ամենակուլին առջեւ :

Հողային կառուցուածքի փլուզումը: Ահա մահն զօրութեան եւ իշխանութեան սահմանը :

Միտքը՝ աւելի հզօր քան Մահը :

Ազգերը, կ'ապրին իրենց միտք-անմահներով:

Եթէ գոյութիւն չունենային այս անմահները:

Եւ գոյութիւն չունէին մարդը, ազգերը, հայրենիքները: Ոչ գիտութիւն, ոչ քաղաքակրթութիւն ու գեղարուեստ :

« Յակոբ Օշական ոչ եւս է» կը գուժեն :

Շուրջս դիտեցի եւ ամէն տեղ գտայ զինքը:

Հոս մատենադարանին մէջ: Հոն ուսանողներուն մօտ: Անդին իր ընտանիքին ու բարեկամներուն մէջ՝ իբրեւ յիշատակ :

Եւ տարիներով ի՛ք պիտի մնայ մեզի հետ: Եւ մեզմէ վերջիններուն հետ:

Յ. Օշական, կը խօսի եւ պիտի խօսի մեզի հետ՝ իր գրականութիւնով :

Ապագայ երիտասարդութիւնը, ահա կը տեսնեմ, ինչպէս հակած է անոր գրականութեան, տաղանդին վրայ: Ուսուցիչը ինչ ոգեւորութիւնով կը վերլուծէ անոր միտքերն ու նախադասութիւնները :

Բոլորն ալ հարց կուտան եւ պատասխան կ'առնեն անկէ :

Եւ մենք երբ արդէն փոշիացած ու մոռցուած, Օշականները դասարաններէ ներս, իրենց պաշտօնը պիտի շարունակեն՝ իբրեւ գրականութեան, մատենագրութեան վարպետներ :

Միտքն ու անոր գործը տեւական են եւ անմահ:

Մահր անզօր է մտքի խոյանքին առջեւ :

Եւ Օշական ոչ է մեռեալ ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԽՄԲ. — Բժշկապետ Տոքթ. Պ. Քօլօլեան հետեւեալ գնահատական նամակը ուղղած է Շաւարշ Նարդունիի, «Մաղկամատեան» հէքեթներու հատորին ընթերցումէն ետքը.—

«Աֆէրիմ, տղաս»

— « Աֆէրիմ, տղաս» կ'ըսէր հայրս, իրիկունը, ճաշէն յետոյ՝ երբ օրուան մէջ իմացած «մասալ»ս կը պատմէի իրեն: Հայրս չատոնց է մեռած, խոր ծերութեան մէջ, 1916ին: Բարի մարդ էր հայրս: Կը պահեմ իր սուրբ յիշատակը:

Իմ կարգիս՝ կուզամ ըսել .— «Աֆէրիմ, տղաս, Շաւարշ»:

Կարդացի «Մաղկամատեան»ը ու կուզամ ծափահարել:

Երէկ ձմեռ էր: Ձիւնը կուգար հատիկ հատիկ: Դուրս ելլել ուզեցի: Ցուրտ էր: Պատուհանէն՝ օդին ու մթնոլորտին վրայ աչք նետ[illegible]ի: Ձիւնը կուգայ խոշոր խոշոր: Սակայն տեսայ պարտէզին ճնճղուկները, մսկոտ, ծառէ ծառ կը թռէին, յետոյ գացին, պատին տակ, իրենց բոյնը մտան, առանց երգելու: Երկինքը սեւ էր: Իրենց օրինակին հետեւեցայ :

Մնացի տունս: Ի՞նչ ընել կարդա՞լ: Փնտռեցի գիրքերուս մէջ ու «Մաղկամատեան»ը գտայ: Ու կարդացի:

Հրաշալի՜: Մէկը կար մէկը չկար: Հնդկաստանի մէջ աղուոր Թագուհի մը կար:

կանանչ թութակը սիրում,
Բանտարկուեցաւ օրն ի բուն:

Կարդացի: Ծայրէ ծայր: Շատո՜նց է այդքան սիրուն հէքեաթ չէի կարդացած :

Կուզամ շնորհաւորել :

Առաջին էջին մէջ տեսայ «Նարդեան մատենացոյցի» ծրագիրը: Հարիւր տարուան համար գիրքեր կան տպուելիք: 1000 տարի պէտք է բոլոր այդ գիրքերը կարդալու համար, եթէ ընթերցողը ինձ նման, ամիսներ դնէ գիրք մը կարդալու համար :

Կը տեսնեմ, յառաջաբանին մէջ, որ «Նորերը» պիտի գան վաղը վառելու հայ գրականութեան ջահերը :

Ես, չատ «հիներէն» եմ: Կուզամ սակայն վերջին 25 տարուան տաղանաւոր «Նորերէն» մէկուն շնորհակալութիւններս յայտնել եւ առաջարկել որ այս նամակս, իբրեւ կտակս, դրուի հարիւրաւոր գիրքերէն մէկուն մէջ, իբրեւ «յառաջաբան»:

Մահուանս օրը, անունս պիտի մոռցուի:

Ո՞վ կրնայ յիշել իր բժիշկը :

Բայց կրնայ ըլլալ որ այս նամակս, տարիներ յետոյ, յիշեցնել տալ ընթերցողին թէ Փարիզի մէջ կար Հայ ծերունի բժիշկ մը, որ կը սիրէր գրականութիւնը, բանաստեղծութիւնը ու բժշկութիւնը: Իր ծերութեան օրերուն, յիշելով իր երիտասարդութիւնը՝ կը խրախուսէ երիտասարդ հայ բժիշկ մը նուիրուած գիտութեան ու գրականութեան :

Մէկը կար, մէկը չկար: Տարիքոտ բժիշկ մը կար ...

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՕԼՕԼԵԱՆ

ՄՏՔԻ ՋԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները երեքշաբթի օր)

1.— Քանի՞ սխալ կրնաք գտնել հետեւեալ բառերուն մէջ.— Ինքնահայեաց, ըմբիշ, իջեւան, զօդել, զօրավիգ, ընձիւղ, լուսամփոփ, յաւելուած, փշրանք :

2.— «Ա.ի մահուան առթիւ հազար Ֆրանք նուիրեց փոխան ծաղկեփունջի»: Սխա՞լ կայ այս խօսքին մէջ:

3.— Ռուսիա ո՞ր Թուականին գրաւեց Երեւանի նահանգը :

4.— Ի՞նչ կը նշանակեն հետեւեալ բառերը.— Ա. Փեցի, Բ. ծմրաբարձ, Գ. ժօռատ, Դ. վայրավատին, Ե. քաջուշեղ :

5.— Ափրիկէի մէջ քանի՞ անկախ կամ կիսանկախ պետութիւններ կան. որո՞նք են .

6.— Ամերիկեան դրօշակին վրայ քանի՞ կարմիր եւ քանի՞ ճերմակ երիզներ կան. անոնց թիւը ի՞նչ կը խորհրդանշէ :

7.— «Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար», կրնա՞ք թարգմանել :

8.— Գիշերն անոյշ է,, գիշերն հեշտագին հաշիշով օծուն ու բալասանով: Ո՞վ գրած է այս տողերը. կը յիշէ՞ք յաջորդ երկու տողերը :

9.— Թուրքիա ե՞րբ խզեց իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Գերմանիոյ հետ :

10.— Հիթլէր ե՞րբ գրաւեց Չեխոսլովաքիան,

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի
եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՎԱՐԱԳՈՅՐ ԲԱՑ ԱՆՈՂ.— (Ժպտադէմ, գիրուկ ու բարի մարդ՝ արեւելեան պատմուճանով: Դուրս է գալիս նախաբեմ ու դիմում հասարակութեան):

Սիրելի հասարակին, մեծին ու պստիկին, ուրախ ժամու՝ ողջոյն չատ :

Պատիւ ունինք յայտնելու յարգելի հանդիսականներիդ, որ Քաջ Նազարը եկել է եւ այժմ թատրոնումն է: Հէնց նոր տեղս ժամանեց իր խմբով Նազարստան աշխարհի Նազարաչէն քաղաքից եւ հերոսական քրտինքների մէջ չալիկ է փոխում: Ու եթէ իր քաջութեան կատաղի թափից բեմի տախտակամածը չխորտակուի՝ քաջակորովն Նազար բեմի վրայից պիտի ընդունէ ամէնքիդ արքայաբար :

Հաստատում ենք նրա առանձին սէրն ու խոնարհը, զոր տածում է դէպի ձեզ: Եւ մինչեւ որ Գերադոյնը ինքը անձամբ դուրս կը գայ բեմ ամէնքիդ տեսութիւնը երջանկացնելու՝ իր իսկ բերնով ձեզ ողջոյն հրամայեց նախապէս:

Շատ բարեւ է անում ձեզ ինքը՝ Քաջ Նազարը, նրա կինը՝ Ուստիան խանումը եւ ցնդած Տիրացուն: Եւս չատ բարեւ են անում Սարսաղաչէնցի հերոսները՝ սարսափելի Սաքօն, աչխոյժ Թամաղան, մազաղաթէ Վարժապետը, ալախօսիկ Տէրտէրը եւ միւսները:

Եւս չատ բարեւ ունին եօթն հսկաները Սարսաղստանի՝ իմաստուն Ղոռու Բուղան, խելքի ծով Դանդիղը, Խոզենին, Արջաթոթոշը, Ղառաղուլան, Ղորոնթին, Ղուզղունը եւ սրանց քոյր Փէրիչանը :

Եւս նաեւ բարեւ ունին ճարտարախօս Սենեկապետր Նագիր - Վէզիրը, պալատականները, զօրքը, ժողովուրդը, վաղը եւ ամէնքը :

Եւ վերջապէս չատ բարեւ ունի այս դիւցազներգութեան հեղինակը, որ այս րոպէիս թատրոնում չէ: Իր քննադատների խորհրդով գնացել է աքլորի մօտ երգեցողութեան դաս առնելու: Դասը վերջանալուն պէս՝ նա էլ թատրոն պիտի գայ: Այժմ չատ է համեստացել նա: Եւ եթէ այս երեկոյ ծեծի չհանդիպի, այլ իր հերոսի պէս ինքն էլ անսպասելի բովանդակ ձեր ծափերի ձայնը լսէ, համեստօրէն բեմ պիտի դուրս գայ հինգերորդ արարի մէջ՝ իր շնորհակալութիւնը յայտնելու ձեզ:

(Մինչեւ գետին երկրպագութիւն է տալիս հանդիսականներին եւ ապա վեր է կենում, իր երկար գաւազանով բաց է անում վարագոյրը ու հեռանում):

Ա. ՊԱՏԿԵՐ

Տեսարանը ներկայացնում է Նազարի տան բակը: Ձախակողմը չարդախաւոր խրճիթ է, մի պատուհանով ու դռնով: Դիմացը բակի պարիսպն է, որ դէպի աջ ձգուելով առաջ է ծաւում, եւ հէնց այդ անկիւնում բակի դուռն է: Այնուհետեւ պատը դէպի առաջ է գալիս եւ վերջանում այնպէս, որ աջակողմը մի փոքրիկ հրապարակ է գոյանում :

Խրճիթի ձախ անկիւնից մուտք է բացւում դէպի նրա ետեւը: Դիմացի պարսպի ետեւ եւ աջակողմը անտառ է: Պարսպի դիմաց պատին լուացքի գոյնզգոյն չորեր են փռուած: Ձախակողմը տան դրան եւ չարդախի անկիւնում մի կամ է դրած, որի ետեւը ծակուռ է գոյանում:

Օրը թեքւում է դէպի երեկոյ: Արեւը ցոլում է բակի մէջ, ուր մի չինարի ստուեր է անում: Շների բակի մէջ, ուր մի չինարի ստուեր է անում: Շների հեռու հաչոց է լսւում :

(1)

ԵՐԳԻՉ ՍԱԳՁԼԵԱՆ ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ ՎՐԱՅ

Ուրախութեամբ կը լսենք որ երգիչ Պ. Կիրակ Սագզլեան, Ապրիլ 7ի չորեքշաբթի օրը ժամը 4ին, Ֆրանսական ձայնասփիւռին Musique de Chambreի յայտագրին մասնակցելու հրաւէր ստացած ըլլալով, պիտի երգէ իտալական, ֆրանսական եւ սպանիական երգեր :

Պ. Սագզլեան ուրիշ առիթով մը պիտի տանենայ հայկական երգացանկ մը: Կը մաղթենք որ այս լուրը յաւելուածական պատճառ մը ըլլայ որպէսզի Փարիզի հայութիւնը աւելի մեծ թիւով ներկայ ըլլայ, այսօր, Սալ Կավոյի իր երգահանդէսին եւ քաջալերէ մեր արուեստագէտը :

Մուսոլինի ո՞ւր գրաւեց Ալպանիա :

11.— Անգլիոյ մէջ յեղափոխութիւն պատահա՞ծ է երբեք: Եթէ այո՛, ե՞րբ:

12.— Ո՞ր քաղաք է որուն գիրքը այսպէս խառնուած են — ւկնթէչնցաղդիօ :

միայն պաշտօնական աղբիւրներէ: Զանգուածային ձերբակալութիւններ չկան տակաւին, գոնէ Գոհեմիոյ եւ Մորաւիոյ մէջ: Սլովաքիոյ մէջ երեւան հանուած է նոր «դաւադրութիւն» մը :

★ Մոսկուայի արտաքին փոխ-նախարարը, Վ. Ա. Զօրին — Փրակայի նախկին դեսպանը — գաղտնի տեսակցութիւններ ունեցած էր Զեխ համայնավարներուն հետ տակաւին տագնապը չսկսած :

★ Լոնտոնի կառավարութիւնը կը վերաքննէ Անգլիոյ եւ Չեխոսլովաքիոյ յարաբերութեանց խնդիրը: Եթէ նախագահ Պենէշ հրաժարի, կրնայ ըլլալ որ Անգլիա չճանչնայ նորընտիր կառավարութիւնը: Պ. Պեվին տեսակցութիւն ունեցաւ Զեխ դեսպանին հետ :

★ Ամերիկայի առեւտրական նախարարը, Էվըրէլ Հէրիմըն յայտարարեց ուրբաթ օր թէ ներկայ Ռուսաստանը աւելի մեծ սպառնալիք մըն է քան Գերմանիա եղած էր ժամանակին»: Եթէ թոյլ տանք որ Ռուսերը իրենց հակակշիռին տակ առնեն կեդր. Եւրոպան իր 270 միլիոն բնակիչներով, դէմ դիմաց պիտի գտնուինք չափազանց վտանգաւոր կացութեան մը հետ, ըսաւ նախարարը:

Կարգը եկաւ Ֆինլանտային

ՄՈՍԿՈՒԱ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ

Հելսինքիէն կը տեղեկացնեն թէ մարաջախտ Սթալին Ֆինլանտայի նախագահին, անձնական նամակ մը գրելով, պահանջած է որ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը կնքուի երկու երկիրներուն միջեւ կարելի եղածին չափ շուտով: Կ'ըսուի թէ նամակը վերջնագիրի մը բնոյթը կը կրէ :

Ֆինլանտական դահլիճը, նախագահին հրաւէրով, բացառիկ նիստ գումարեց ուրբաթ օր: Հրաւիրուած էին նաեւ խորհրդարանի խմբակցութեանց վարիչները :

Սթալին իր նամակին մէջ դիտել կուտայ որ Ֆինլանտա Ռուսիոյ միակ դրացին է որ դաշինքէ կնքած իրեն հետ: Ֆինլանտական կառավարութիւնը պիտի պատասխանէ ամէնէն ուշը վաղը երկուշաբթի: Եթէ դաշնագիրը ստորագրուի, պիտի ըլլայ 16րդը Ռուսիոյ եւ իր դրացիներուն միջեւ կնքուած դաշնագիրներուն :

Համաձայն լաւատեղեակ շրջանակներու յայտարարութեանց, խորհրդարանական խմբակցութիւնները հակառակ են որ եւ է զինուորական դաշինք կնքելու ուրիշ երկիրներու հետ: Միայն համայնավարներն են որ անհրաժեշտ կը գտնեն այդ տեսակ համաձայնութիւն մը Մոսկուայի հետ: Համայնավարները 48 երեսփոխան ունին 200 հոգինոց խորհրդարանին մէջ: Հաւանաբար Ֆինլանտա պատուիրակութիւն մը ղրկէ Մոսկուա քանի մը օրուան մէջ :

Պ. Բիտոյի ակնարկը

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, ուրբաթ օր, խորհրդարանին մէջ, արտաքին քաղաքականութեան վիճաբանութեանց ընթացքին խօսելով Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին, ըսաւ.— Անկարելի է չմտածել որ այս տեսակ խաղեր Եւրոպայի մէջ կրնան շարունակուիլ առանց ստեղծելու կացութիւն մը որ կրնայ վտանգաւոր ըլլալ: Ոչ ազդարարութիւն մըն է որ կ'ընեմ, ոչ ալ կոչ մը. ահազանգն է որ կը հնչեցնեմ: Խորհրդարանը պիտի հասկնայ թէ ինչու Ֆրանսական կառավարութեան — որուն քաղաքականութիւնը հիմնուած է խաղաղութեան պահպանումին վրայ — վրդովում կը պատճառէ այս դէպքը որ չափէն աւելի կարեւոր է եւ աններդաշնակ է այն ճիգերուն որոնք ի գործ դրուեցան Եւրոպան բոլոր տեսակի բռնակալութիւններէն ազատելու համար: Այս դէպքը մաս կը կազմէ ծրագրի մը որուն վտանգաւոր բնոյթը հետզհետէ կը սաստկանայ երբ միջադէպերը կը մօտենան մեր սահմաններուն :

ԼՈՒՐ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը ընթացք պիտի չտայ Մոսկուայի այն բանաձեւին որ կ'առաջարկէ Լոնտոնի գերմանական խորհրդաժողովին հրաւիրել նաեւ Լեհաստանը, Եուկոսլաւեան եւ Չեխոսլովաքիան :

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ բանակը ընդհանուր յարձակողական մը սկսած է ապստամբներու դէմ, ալպանիական սահմանագլուխին վրայ: Արդէն գրաւուած են հինգ գիւղեր: Աթէնքի ոստիկանութիւնը ձերբակալած է երկու յայտնի լրագրողներ որոնց «հրատարակութիւնները դրդութիւն ըստեղծելու բնոյթ կը կրեն»: Ամերիկեան առաքելութեան անդամներէն զօրավար Ֆլիթ յայտարարեց թէ ապստամբները պիտի ջախջախուին եւ «ամենը եկած է որ յանձնուին» :

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ Մարտ 10էն սկսեալ Գերմանիոյ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները պիտի փակեն նախկին նացիներու մաքրագործումին համար հաստատուած դատարանները :

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Տոլար 305, սթերլին 780, ոսկեդրամ — անգլ. 5250, նափոլէոն 4100, զուից. 3975, տոլար (20) 20.500 :

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ.— Կարագ՝ 100 կրամ GB կտրօնով E. J. եւ A դասերուն: Անարժէք են յունուարի FD եւ փետրուարի FA (պանիր) կտրօնները: Չորեքշաբթիէն անդին անարժէք են փետրուարի GB եւ GH կտրօնները (կարագ):

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր Երուսաղէմի մէջ՝ հրէական երկու գաղտնի ընկերակցութեանց — Հականա եւ Իրկուն — անդամներուն միջեւ. բազմաթիւ վիրաւորեալներ կան: Իրկուն կը պահանջէ անմիջապէս կռուիլ Անգլիացիներուն դէմ որպէսզի Մայիս 15էն չառնչուի կռուիլ թէ Արաբներուն եւ թէ Անգլիացիներուն դէմ իսկ Հականան կը հետեւի աւելի զգոյշ քաղաքականութեան մը եւ կ'ուզէ սպասել Միացեալ Ազգերու վերջնական կարգադրութեան :

ԳՐԱՄ ԷԻՆՔ թէ Ռումանիոյ դահընկէց թագաւորը յայտարարութիւն մը պիտի ընէ եւ բացատրէ թէ ի՛նչ պարագաներու տակ գահէն հրաժարած էր: Իր շրջապատէն յայտնի անձնաւորութիւն մը կ'ըսէ թէ Միխայլ պիտի պահանջէ իր գահը :

ՑՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մագէնթայի մէջ, վաղը կիր. ժամը 8.30-ին, Գոմոն Փլորէալ սինէմային մէջ՝ Բշ 8 մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Միահամուր բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի :

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող տրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուսթաֆեան, Գ. Բէնտրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ս. Մակարեան :

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չվրիպելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումբերով, տեսնելու համար սեւերու ազատամարտութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ :

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլոր Սալ Մագէնթա եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Գոմոնի Փլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող տրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

SALLE GAVEAU, ԱՅՍՕՐ կիր. ժամը 14ին

ՄԵԾ ԳԵՂԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐՓՕՍ ՊԵՆՆԵՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԻԹ ՔԷՇՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տոնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուներէն :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԳԱՐԻՊԵԱՆ իրենց վաղամեռիկ զաւկին ԺԱՔ ԳԱՐԻՊԵԱՆԻ մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ (1946 Մարտ 1) 1000 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կապոյտ Խաչին եւ 1000 ֆրանք ալ Ազքատախնամին: Ստացանք «Յառաջ»էն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը :

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Խաժակ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբաթ մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 6.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, դպրոցին սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին: Հայ ժամատան մէջ: Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերու վարչութիւնները ժողովի մը, այս երեքշաբթի 2 Մարտ, ժամը 6.30ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugommier : Ներկայ կ'ըլլան պատասխանատու կուսակցական ընկերներ: Շատ կարեւոր :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն կազմակերպած է ընկերա-համակրական դասախօսութիւն մը որ տեղի պիտի ունենայ 2 Մարտ երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais դպրոցին սրահը: Կը դասախօսէ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ :

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ «Մուրատ» խումբի ընդհ. անդամական ժողովը եւ դասախօսութիւնը չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, Համօ Օհանջանեանի ակումբի մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ :

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, metro Mairie d'Issyի դէմը:

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՄՍԵՍՍՈՒՐԻՆԸ»

եւ զաւեշտ մը « ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ »ը:

Բեմադրութիւն Բ. Հայկչեանի: Երաժշտական բաժին Ա. Սեսումեանց:

Երկու խօսք Հ. ԲԱԼԻՈՒԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Գոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Le Gérant : A. NERCESSIAN